

(STANISŁAW ŁOZA)

SŁOWNIK ARCHITEKTÓW
I BUDOWNICZYCH POLAKÓW
ORAZ CUDZOZIEMCÓW W POLSCE PRACUJĄCYCH

WYDANIE DRUGIE, UZUPEŁNIONE

WYDAWNICTWO
KASY IM. MIANOWSKIEGO, INSTYTUTU POPIERANIA NAUKI
WARSZAWA, PALAC STASZICA.

1931.

II

STANISŁAW LOZA

SŁOWNIK ARCHITEKTÓW
I BUDOWNICZYCH POLAKÓW
ORAZ CUDZOZIEMCÓW W POLSCE PRACUJĄCYCH

SŁOWNIK
ARCHITEKTÓW I BUDOWNICZYCH POLAKÓW
ORAZ
CUDZOZIEMCÓW W POLSCE PRACUJĄCYCH.

WYDAWCA: WYDZIAŁ WYSTAWIENIOWY

WYDZIAŁ WYSTAWIENIOWY
IM. WŁ. MANTUSIŃSKIEGO, INSTYTUTU POLSKIEGO
WARSZAWA, PALAC STARY
1930

POLITECHNIKA WROCŁAWSKA
L. cz. 20
ZAKŁAD ARCHITECTURY POLSKIEJ

STANISŁAW ŁOZA

SŁOWNIK ARCHITEKTÓW I BUDOWNICZYCH POLAKÓW

ORAZ CUDZOZIEMCÓW W POLSCE PRACUJĄCYCH

WYDANIE DRUGIE, UZUPELNIONE

WYDAWNICTWO
KASY IM. MIANOWSKIEGO, INSTYTUTU POPIERANIA NAUKI
WARSZAWA, PAŁAC STASZICA.

1930.

STANISŁAW ŁOŻY

SŁOWNIK ARCHITEKTÓW
I BUDOWNICZYCH POLAKÓW
ORAZ CUDZOZIEMCÓW W POLSCE PRACUJĄCYCH

WYDAWNIK DRUGIE UZupełnione

WYDAWNIK
KASY IM. MIANOWSKIEGO, INSTYTUT POLSKICH NAUK
WARSZAWA, PAŁAC STASZICA

WYKONANO W DRUKARNI KASY IM. MIANOWSKIEGO, WARSZAWA, PAŁAC STASZICA

WSTĘP

DO PIERWSZEGO WYDANIA.

Pomiędzy twórcami dzieł sztuki zwykle najbardziej są lekceważeni budowniczowie. O ile bowiem o malarzach, rzeźbiarzach i muzykach wiemy mniej więcej wszyscy, co stworzyli lub wykonali, posiadamy odnośne słowniki lub monografie, o tyle autorzy pomników budownictwa, tak świeckiego jak religijnego, zwykle pozostają nieznanymi.

Przy opisach kościołów i gmachów, zarówno w artykułach jak i przewodnikach, podawane są zwykle nazwiska fundatorów, ofiarodawców, konsekrowanych, nawet przedsiębiorców budowlanych, czas trwania i kosztu budowy, lecz nazwiska twórców w znakomitej większości wypadków są pomijane. Słyszysz się czasami o słynniejszych lub bardziej wziętych budowniczych, częstokroć jednak nie wiadomo, co stawiali lub stawiają, nie mówiąc już o dawniejszych, których nazwiska tylko dzięki sumiennym badaczom nieraz wypadkiem zostały wydobyte z ukrycia.

W dawnych bowiem czasach istniał wśród architektów i muratorów zwyczaj podpisywania lub znaczenia swych dzieł, tak jak to zwykli są czynić artyści innych kunsztów, lecz niestety, wskutek nieumiejętnej lub niedbałej konserwacji, imiona ich zostały zacierane. Później podpisywanie dzieł architektonicznych wyszło z użycia i dopiero w ostatnich czasach znów zaczęło się przyjmować, zwłaszcza pod wpływem architektów francuzów.

Nieliczne zresztą nazwiska architektów tak zwykle były porzysypywane po pamiątnikach, archiwach, czasopismach, że z czasem powstała myśl zebrania ich w jedną całość, t. j. utworzenia słownika.

Pomysł wydania słownika architektów i budowniczych nie jest nowy. Już Fr. Maks. Sobieszczański w Wiadomościach historycznych o sztukach pięknych w dawnej Polsce (1847—1849) umieszczał krótkie wiadomości o architektach. Później nieco Bolesław Podczaszyński, nosząc się z zamiarem wydania »Krótkich wiadomości o nieżyjących budowniczych i rzeźbiarzach w Polsce«, zbierał szczegółowe dane z tej dziedziny, lecz projekt ten, mimo zapowiedzi ogłoszonej w Bibliotece Warszawskiej, do skutku nie doszedł, i rękopis powyższego dzieła, ofiarowany przez rodzinę zmarłego badacza Mathiasa Bersohna, znajduje się w bibliotece Tow. O. n. Z. P. w Warszawie. W lat kilkanaście później Julian Kołaczkowski wydał broszurkę p. t. »O architektach i budowniczych w dawnej Polsce«, (Lwów 1884), którą po uzupełnieniu wcielił do obszerniejszego dzieła p. t.: »Wiadomości dotyczące się przemysłu i sztuki w dawnej Polsce« (Kraków 1888). Obadwaj autorowie posilkowali się w znacznej mierze pracą Sobieszczańskiego nie wolną od błędów, mało dorzucając nowych szczegółów.

Opierając się na wymienionych przy każdym nazwisku pracach, bądź drukowanych, bądź rękopiśmiennych, starałem się ułożyć poczet twórców w tej dziedzinie sztuki możliwie kompletny.

Przypuszczam jednakowoż, że słownik ten, choć nie podaje wszystkich twórców zabytków naszego budownictwa, spotka się z wyrozumiałością czytelników i tembardziej pobudzi do gorliwszych poszukiwań na tem polu.

W zakończeniu pozwolę sobie złożyć serdeczne podziękowanie dr. Ignacemu T. Baranowskiemu, arch. Janowi Heurichowi, dr. Wacławowi Olszewiczowi, dr. Władysławowi Tatar-kiewiczowi i arch. Jarosławowi Wojciechowskiemu, za zainteresowanie się sprawą słownika oraz za udzielenie mi wielu cennych rad i wiadomości.

Stanisław Loza

PRZEDMOWA
DO DRUGIEGO WYDANIA.

PRZEDMOWA DO SUPLEMENTU.

Wydając suplement do Słownika architektów i budowniczych polaków oraz cudzoziemców w Polsce pracujących, składam serdeczne podziękowanie panom: mec. Maksymiljanowi Baruchowi, Stefanowi Ehrenkreutzowi, Władysławowi Korotyńskiemu, Dr. Walterowi Recke'mu i dyr. Teodorowi Wierzbowskiemu za poparcie mych usiłowań w celu uzupełnienia tych wiadomości, które w pierwszej części dla braku odpowiednich danych nie były kompletne, oraz za wszelkie możliwe ułatwienia czynione mi podczas poszukiwań archiwalnych.

Stanisław Łoza

Grudzień 1917.

PRZEDMOWA

DO DRUGIEGO WYDANIA.

Lat temu trzynaście ukazało się pierwsze wydanie Słownika. Jak wszystkie tego rodzaju wydawnictwa nie było zupełne. Wiele było potemu powodów. Przedewszystkiem trudności w otrzymaniu materiałów wynikające ze względów politycznych, jak: brak możliwości porozumienia się z pracownikami na polu naukowem poszczególnych dzielnic, niemożność wykorzystania cennych wiadomości, znajdujących się w archiwach i księgozbiorach. Rzeczowa a przyjazna dla autora krytyka dała możliwość usunięcia braków i błędów popełnionych w pierwszym wydaniu Słownika oraz w Suplemencie. Tak więc nagromadzony materiał pozwolił na opracowanie drugiego wydania, obszerniejszego. Jestem głęboko przekonany że i do tego wydania niewątpliwie znajdzie się niejedno uzupełnienie. W każdym bądź razie będzie ono miało mniej braków niż poprzednie.

Nie mogę nie wyrazić wdzięczności przedewszystkiem Komitetowi Kasy im. dr. J. Mianowskiego za umożliwienie mi ogłoszenia tej pracy. W dalszym ciągu podkreślić muszę wyjątkową życzliwość okazywaną mi przez panów: profesora Zygmunta Batowskiego, który nie szczędził mi cennych wskazówek, Michała Brensztejna z Wilna oraz inż. Alfreda Dicksteina, będącego duszą i motorem niniejszego wydania, prof. Władysława Tatarkiewicza, a zwłaszcza Zygmunta Wdowiszewskiego, którzy użyczyli mi wiadomości i źródeł, wkładając w to wiele przyjaźni, zainteresowania i pracy. Wszystkim Im składam za tę pomoc najserdeczniejsze podziękowanie.

Autor.

Kwiecień 1930 r.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY.

- A. A. D. Archiwum Akt Dawnych.
- A. U. Sprawozdania Komisji do Badania Historji Sztuki w Polsce. Wydawn. Ak. Um. w Krakowie od r. 1879 tomów IX.
- BIBL. WARSZ. Biblioteka Warszawska od r. 1841 do 1914, tomów 292.
- E. S. Encyklopedia Staropolska, tomów 4. Warszawa 1900 — 1903.
- F. M. S., I lub II. Wiadomości historyczne o sztukach pięknych w dawnej Polsce, zawierające opis dziejów i zabytków budownictwa, rzeźby, snycerstwa, malarstwa i rytownictwa, z krótką wzmianką o życiu i dziełach znakomitych artystów krajowych lub w Polsce zamieszkałych zebrał i wydał Franciszek Maksymiljan Sobieszczański. 2 tomy, 1847 — 1849.
- C. GURLITT. Bauten des Barockstiles in Warschau. Zeitschrift für Bauwesen Jg. XLVI, str. 311-338.
- KAL. POLIT. Kalendarzyki polityczne.
- J. KOHTE. Verzeichnis der Kunstdenkmäler der Provinz Posen. 4 tomy. Berlin 1898; z mapą kolorowaną.
- J. KOŁACZKOWSKI. O architektach i budowniczych w dawnej Polsce. Lwów 1884. — Wiadomości dotyczące się przemysłu i sztuki w dawnej Polsce. Kraków 1888.
- KRAKÓW. Rocznik Krakowski, t. VI. Kraków: jego kultura i sztuka.
- F. KUCHARZEWSKI. Bibliografia polska techniczno przemysłowa obejmująca prace drukowane oddzielnie, w czasopismach lub znane z rękopisu, we wszystkich działach techniki i przemysłu do końca roku 1874. Warszawa 1894.
- ORGELBRAND. S. Orgelbranda Encyklopedia Powszechna. Tomów 28. Warszawa 1859 — 1868.
- ORŁOWICZ. Dr. M. Orłowicz. Ilustrowany przewodnik po Galicji, Bukowinie, Spiżu, Orawie i Śląsku Cieszyńskim. Lwów 1914.
- PAM. REL.-MOR. Pamiętnik Religijno-Moralny 1841 — 1862, tomów 42.
- PRZEGL. TECHN. Przegląd Techniczny od r. 1875.
- E. RASTAWIECKI. Słownik malarzów polskich tudzież obcych w Polsce osiadłych. Tomów 3. Warszawa 1850 — 1857.
- S. G. Słownik geograficzny. Tomów 14 + 2 t. supl. Warszawa 1880 — 1902.
- SIARCZYŃSKI. Obraz wieku panowania Zygmunta III. Lwów 1828.

A.

ABRAHAMOWICZ patrz HEGNER.

ABUNDIUS Joseph. Lapidar, w r. 1640 przyjął prawo miejskie w Krakowie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kultury Krakowa w pierwszej połowie XVII w. Str. 38.

ADAM. Mularz w Kazimierzu nad Wisłą w r. 1649.

Źr.: Notaty Wacława Husarskiego.

ADAMCZEWSKI Stanisław * 1830 † w Warszawie 18 kwietnia 1916 r. Ukończył akademię Św. Łukasza w Rzymie ze srebrnym medalem.

Prace: Kościół w Targoszycach (pow. będziński) (1880). Projekt konkursowy synagogi w Warszawie (1881). Projekt panteonu słowiańskiego. Projekt pomnika Wiktora Emanuela w Rzymie. Projekt pozakonkursowy powiększenia kościoła św. Aleksandra w Warszawie. Willa przy ul. Koszykowej Nr. 1714/18 (1880, zburzona ob. pod budowę domu dla władz konsularnych rzpl. Czechosłowackiej). Dom przy ul. Żórawiej Nr. 1625/11 (1889).

Ogłosił drukiem: Praca u podstaw w odrodzeniu się naszego postępu. Sprawozdanie z własnych projektów (1906). — Projekt suchej assenizacji miast na prawach natury dla użytku samorządów miejskich i gminnych (1907).

Źr.: Arch. bud. m. st. Warszawy. — Inżynierja i budownictwo: 1880. II, str. 182; 1881. III, str. 8 i 43, z planszą; 1884 str. 80. — F. Kucharzewski: Piśmiennictwo techniczne polskie I, str. 45.

ADERS Sebastian, † 19 lipca 1649 podczas oblężenia Zbaraża. Inżynier i budowniczy za Zygmunta III; kapitan w r. 1680, później pułkownik artylerji koronnej. Użyty był przez hetmana

w. kor. Stanisława Koniecpolskiego do tajemnego wymierzenia kraju przez tatarów zajętego w r. 1645.

Źr.: J. I. Kraszewski: Ikonotheka, str. 5. — T. Korzon: Dzieje wojen, t. II, str. 324 podaje Adersa jako geometrę. Boniecki. I str. 25. — A. Kraushar. Dzieje Krzysztofa z Arciszewa Arciszewskiego, II, str. 384.

ADLER Fryderyk * 15 października 1827 w Berlinie † 15 września 1908 tamże.

Uczeń Stracka, Drewitza i Stülera. Profesor Akademji Budowlanej w Berlinie. Rz. t. r. budowlany.

Prace: Kościoły w Berlinie: Christuskirche (1863 — 1866). Thomaskirche (1864 — 1869). Kościół parafjalny w Heppens a. d. Jade. Kościół Zbawiciela w Jerozolimie. Pomnik zwycięstwa w Malborgu. Kościół p. w. św. Elżbiety w Wilhelmshafen. Kościół ewangelicki p. w. św. Pawła w Bydgoszczy (1872 — 1876).

Źr.: J. Kohte. I, 120. — Wiad. udzielone przez dr. A. Kunkela.

AFFATI Izydór, v. AFFAITA, v. AFAYTA, v. AFFEITA.

Rodem z Medjolanu, był budowniczym za czasów Jana III-go. Indygenat w Polsce otrzymał w r. 1673, za wyróżnienie się pod Cudnowem, potwierdzony w r. 1676. W r. 1683, d. 23 lipca położono kamień węgielny pod budowę kościoła OO. Kapucynów, do którego sporządził projekt. Projekt ten okazał się tak kosztownym, że go zmienił architekt Augustyn Locci na skromniejszy, jako bardziej odpowiadający regule zakonu. Budową kierował budowniczy miejski Karol Ceroni (Cyroni) i w r. 1692 ją ukończył. Affati pracował w latach 1689 — 1693 przy budowie pałacu Krasieńskich, zwanego później Rzeczypospolitej, i wybudował tamże kuchnię pałacowe. W rękopisie w archiwum XX Czartoryskich w Krakowie, Nr. 782 str. 545, jest notatka króla Stanisława Augusta, że Affati budował »le Château«.

Źr.: Al. Wejnert: Kościół Przem. Pańskiego ks. ks. Kapucynów i ulica Miodowa w r. 1795. Tyg. Il. 1878 Nr. 157 str. 419. — F. M. S. II str. 79. — J. I. Kraszewski: Ikonotheka. — Michał Baliński: Pisma hist. t. IV: Fundacja Zakonu i kościoła X. X. Kapucynów w Warszawie str. 23 — 24. — I. T. Baranowski: Inwentarze pałacu Krasieńskich, później Rzeczypospolitej str. 66, 67, 68. — A. U. V, str. CXIII. — Boniecki I, str. 25.

AFFAYTA Antoni. Architekta królewski, trzymał dożywociem wieś Ząbki w r. 1670.

Źr.: Boniecki I, str. 25.

AFFAYTA Józef. Wnuk Izydora. Architekta królewski około r. 1760.

Boniecki I, str. 25.

AFAJTA vel AFFATI Ludwik. Zdolny budowniczy za panowania Zygmunta III-go.

Źr.: Rodzina I, str. 17.

AHORN Andrzej. Jezuita. Malarz, matematyk i budowniczy. Nakreślił plan budowy, wykonał i alfresco wymalował kościół w Porycku (p. włodzimierski), fundacji Michała i Konstancji z Wielhorskich Czackich, budowany w latach 1759 — 1776. Kościół ten był restaurowany w r. 1857 przez art. mal. Aleksandra Rycerskiego i Ignacego Ważniewskiego dekoratora.

Źr.: Kurjer Warsz. 1857 Nr. 343. — E. Rastawiecki, I str. 3—4 wymienia Ahorna tylko jako malarza.

AIGNER Piotr. * 1746 † w r. 1841 we Florencji. Sposobił się w sztuce w Rzymie, gdzie został mianowany członkiem (socio di merito) akademii Św. Łukasza. Po powrocie do kraju był pierwotnie budowniczym wojskowym, a następnie, od r. 1817 profesorem architektury wyższej w uniwersytecie warszawskim, budowniczym rządowym przy Komisji rządowej spraw wewnętrznych i policji od 19 listopada 1815 r. z pensją 8000 złp. oraz członkiem Tow. Warsz. Przyj. Nauk. Dnia 17. 10. 1819 r. otrzymał order Św. Stanisława kl. III - ej.

Prace: Przebudowa elewacji kościoła OO. Bernardynów p. w. Św. Anny w Warszawie, na podobieństwo kościoła Il Redentore w Wenecji (1788). Przebudowa dzwonnicy przy tymże kościele. Kościół w Puławach, na wzór Panteonu rzymskiego (1803) z napisem na frontonie: »WNIEBOWZIĘTEY BOGARODZICY«. Świątynia Sybilli, pałac zwany Marynki i Domek Gotycki tamże (1798 — 1800). Pomnik ku uczczeniu Napoleona I, wystawiony przez armję polską w Kaliszu (1808), Elewacja kościoła parafjalnego w Międzyrzeczu. Przebudowa nabytego przez rząd Królestwa od Dominika ks. Radziwiła pałacu na Krakowskim Przedmieściu, zwanego później Namiestnikowskim (1817 — 1818). Kolumnada przy kościele OO. Bernardynów, na wzór teatru Marcellusa w Rzymie, która mieściła pierwotnie odwach, obecnie zaś Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (1818). Mennica przy ul. Bielańskiej Nr. 607 (1817—1819), zburzona pod budowę gmachu, w którym mieści się Bank Polski.

Dekoracja parku Łazienkowskiego i budowle czasowe tamże na przyjazd cesarzowej Marji Teodorówny w r. 1818: egipski obelisk, most chiński, portyk rzymski Oktawjana Augusta, Naumachia; roboty odnośnie wykonał budowniczy Dollinger. Kamienica dwupiętrowa z kolumnadą (prawe skrzydło Teatru Wielkiego) i wieża pięciopiętrowa, wzniesioną naprzeciw ratusza, pod Nr. 476-a w r. 1820, a zburzoną przy rozpoczęciu budowy gmachu Teatru Wielkiego w r. 1825. Elewacja kościoła pod wezw. Św. Andrzeja (PP. Kanoniczek, 1819). Restauracja pałacu Krasińskich, zw. Rzeczypospolitej. Nadbudowa drugiego piętra oficyny pałacu od ul. Świętojerskiej (1822). Pałac Petyskusa przy zbiegu ul. Wierzbowej i Senatorskiej Nr. 473b/11 — 27 (1821). Dwie studnie w stylu Cesarstwa z datą MDCCCXXIII, odlane w fabryce Evansa z mechanizmem urządzonym przez John'a Hughes'a († 1854) i ustawione na placu Krasińskich w r. 1824, zamiast istniejących poprzednio obelisków. Data na studniach: MDCCCXXIII. Obserwatorium w ogrodzie Botanicznym (1824). Kościół pod wezw. Św. Aleksandra na wzór Panteonu rzymskiego. Budowę rozpoczęto 15 czerwca 1818 r. ukończono w r. 1826 (pośw. 16 czerwca 1826). Kościół ten został powiększony według planów arch. J. Dziekońskiego, w latach 1886 — 1894. Kościół pod wezw. Św. Aleksandra w Suwałkach; budowę rozpoczęto w r. 1825, ukończono zaś w r. 1845 pod kierunkiem Henryka Marconiego. Projekty: pomnika Mikołaja Kopernika w Warszawie w r. 1810, nie wykonany; pomnika, który miał stać w dziedzińcu pałacu Kazimierzowskiego, w kształcie obelisku, na którym miał być umieszczony południk. W r. 1812 wykonał projekt pomnika ku czci Napoleona, który miał być umieszczony w izbie senatu naprzeciw tronu. Karjatydy do tego pomnika modelował Thorwaldsen. Pomarańczarnia i elewacja zamku w Łańcucie. Projekt restauracji Sukiennic oraz bramy Florjańskiej (1825—1827).

Pisma: Nowa cegielnia wynalazku Imci Pana Aignera Architekta Warszawskiego. W Łowiczu w drukarni J. O. X-cia Imci Prymasa Arcy-Biskupa Gnieźnińskiego. 1788. in 8° str. 31 + 1 tablica figur. Drugie wydanie: in 8° str. 46 + 1 tabl. w 1788. Trzecie wydanie w Połocku 1791, in 8° str. 46 + 3 + 2 tabl. — Budownictwo wiejskie, z cegły glino-suszonej, z plantami chałup wiejskich, stosownie do gospodarstwa narodowego... w Warszawie w drukarni Piotra Zawadzkiego, r. 1791. in 8° str. 19 + VIII tabl. z ryc. — Projekt do urządzenia budowniczych policji z umieszczeniem sposobów zagradzających upadkowi miast a wzrost im nadać

zapewniających. Podany prześwietney kommissyi policyi oboyna narodów przez budowniczego woysk Rzeczypospolitey. In folio kart 4. — Rozprawa o świątyniach u Starożytnych i o Słowiańskich czytana na posiedzeniu publicznem w maju 1808. Rocznik Tow. Warsz. Przyj. Nauk 1808. Tom VIII, str. 293 — 311. — Rozprawa o guście w ogólności, a w szczególności w architekturze, miana na posiedzeniu publicznem Tow. Warsz. Przyj. Nauk 30 Kwietnia 1812 r. In 8° str. 39. Roczniki Tow. Warsz. Przyj. Nauk. Tom IX str. 429 — 458. Nosił się z zamiarem wydania większej pracy p. t. »Architektura u Starożytnych« oraz dzieła z rycinami, opisującego wszystkie kościoły i gmachy tak publiczne jako też prywatne wystawione w Kr. Polskiem podług jego projektu (Kurj. War. 1827 Nr. 239). Budowy kościołów część pierwsza, zamykająca cztery projekta kościołów parafjalnych różnej wielkości i w dziewięciu tablicach. Warszawa w drukarni Józefa Węckiego 1825. Folio, kart 9 + 9 tab. litogr. — Krótka nauka o pikach i kosach; in 8° kart 5 str. 10 do 30 + 2 tabl. w Warszawie, druk P. Zawadzkiego 1794. Toż w r. 1831 in 8°. Toż w Krakowie 1831 in 8°.

Źr.: F. M. S. II, str. 228. — F. M. S. Kościół po-bernardyński w Warszawie. Tyg. Ill. 1865. Nr. 277. — F. M. S. Rys. hist.-stat. m. Warszawy str. 246. — Orgelbrand I, str. 217. — J. I. Kraszewski: Ikonotheka. — Gazeta Krakowska 1827 Nr. 69. — F. Kucharzewski. — Al. Horodyski Opisanie zamku łańcuckiego, ogrodów i jego okolic. Gazeta Polska 1827. Nr. 11, 12, 15, 19, 20. — Leon Dembowski: Moje wspomnienia. I. str. 19, 101, 133. — Ks. Karol Dębiński: Kościół we Włostowicach i kaplica w Nowo-Aleksandryi, str. 22. — Ks. Adolf Pleszczyński: Opis hist. stat. par. Międzyrzeckiej str. 75 i 80. — W. E. P. I. s. II, t. 3—4, str. 929. — Gazeta Warsz. 1815 Nr. 47, 1818 Nr. 49, 1818 Nr. 77 str. 1980. — Kur. Warsz. 1821 Nr. 199; 1823 Nr. 205; 1824 Nr. 178, 257; 1825 Nr. 154, 170; 1827 Nr. 239; 1841 Nr. 215 (życiorys); 1846 Nr. 259. 1854 Nr. 255. — Jerzy Kieszkowski: Artyści obcy w służbie polskiej. (1922) str. 123 — 126.

ALBERTUS. Murator w Krakowie, 1469 — 1500.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500. Nr. 585, 1372.

ALBERTUS. Murator, około 1542. Nad tablicą erekcyjną kościoła św. Prokopa w Krzęcicicach, z której widać, że kościół był wzniesiony w r. 1542, jest napis: ALBERTVS. MVRATOR. FORMA [BAT. HOC] litery w kłamrze nie są pewne).

Źr.: A. U. IX str. 117.

ALBERTUS. Architector 1557. [Acta contr. off. Advocat. Crac. 69. st. 201.]

Źr.: A. U. IV str. XXV.

ALBERTUS. Murator. 1565. [Acta cont. off. adv. Crac. 75/449 str. 12.]

Źr.: A. U. IV str. XXV.

ALBERYK. Magister lapicida we Wrocławiu w r. 1299 [Cod. dipl. Siles III. 1299. Item lapicidis datum est de eadem pecunia magistro Martino et magistro Alberico 51 Marc de Valva Olaviensi et de Coustorio.]

Źr.: C. Lüdecke i A. Schultz: Das Rathaus zu Breslau. Zeitschrift für Bauwesen 1864, str. 31.

ALEKSANDER Italus. Odbudował wspólnie z Tomaszem Włochem mur obwodowy przed zamkiem (krakowskim), nadwerezony z powodu drgania dzwonnej (Zygmuntowej) wieży i mur przeciwny po drugiej stronie drogi wjazdowej na zamek. Po śmierci Galeaci'ego, w r. 1560 zaczął wspólnie z owym Tomaszem Włochem odbudowę spalonego w r. 1543 Rabsztyna.

Źr.: S. Tomkowicz: Zab. Wawelu i ich dzieje str. 115, 169³, 282, 293.

ALIBAT Jan. Budowniczy w Janowie, pod którego kierunkiem stawiano cerkiew murowaną w Klonownicy (p. biański) w latach 1845 — 1851.

Źr.: Kurjer Warsz. 1852 Nr. 16.

d'ALPHONCE Aleksander Jan, herbu Sentomerski. * w Paryżu 28. 12 1779 † w Mistrzewicach (p. sochaczewski) 27 kwietnia 1857. Przyznanie szlachectwa w Królestwie Polskiem otrzymał w r. 1840. Pułkownik wojsk polskich, kawaler złotego krzyża Virtuti Militari (1. I. 1808) i Legji Honorowej (11. 3. 1814). Później generał wojsk rosyjskich. Amator budowniczy.

Budował kaplicę grobową w Dobrzelinie, majątku Władysława hr. Łubieńskiego. Według jego projektu został nadbudowany pałac w Objezierzu (1840). Urządzał ogrody i zajmował się sztycharstwem (aquatinta).

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P. — Akt zejścia w ks. hyp. Nr. 1668 m. st. Warszawy. — T. Stryjeński. O pałacach i dworach z drugiej połowy XVIII w woj. Poznańskim.

d'ALPHONCE de Saint Omer Juljusz † 23 grudnia 1919 r., w wieku lat 77.

Inżynier-architekt, emigrant r. 1863, wychowaniec szkoły wojskowej w Cuneo.

Źr.: Kurjer Warsz. 1919 Nr. 357.

de AMBROSINI Bartłomiej. Murator, syn Piotra i Katarzyny przyjął w r. 1576 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

AMBROSIUS Almannus. Murator w Krakowie. [lib. act. cont. murat. et stamet. 1572, 1575, 1576.]

Źr.: A. U. IV str. LXII.

AMBROŻY Włoch. Syn Franciszka chirurga z Cuni »civitas prope Mediolanum«, murator w Warszawie w r. 1562. Rkps. Albumu m. Warszawy w Archiwum Głównem.

Źr.: Z notat Władysława Korotyńskiego.

AMBROŻY Włoch. Murarz i mieszczanin miasta Płocka, budowniczy kościoła parafjalnego w Pabjanicach. W kontrakcie, jaki zawarł z owym Ambrożym Włochem, kanonik Paweł Dębowski, tennatarjusz dóbr pabjanickich, z upoważnienia kapituły, a datowanym z d. 5 kwietnia 1583 r. postawiono za warunek, ażeby kościół był »zmurowany na kształt y podobieństwo kościoła płockiego na zamku tumowe«, podług »wizerunku« przez tegoż Ambrożego sporządzonego.

Źr.: M. Baruch: Pabianice, Rzgów i wieś okoliczne, str. 186, 200.

ANDREAS. Murator w Krakowie, 1397.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500 Nr. 120.

ANDREAS. Murator w Krakowie, 1448.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500 Nr. 414.

ANDREAS. Murator w Krakowie, 1490.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500 Nr. 1042, 1043.

ANDREAS. Architector 1576. [Acta Contr. off. advocat. Crac. 75/449 str. 747].

Źr.: A. U. IV str. XXV.

ANDREAS. Murator w Poznaniu w r. 1578.

Źr.: A. Warschauer str. 47.

ANDRIOLLI. Murmajster około r. 1828. Dał podobno rysunki do dekoracji stiukowej kościoła p. w. Św. Jana Chrzciciela w Birzach.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w Zb. Tow. O. n. Z. P. — E. Swieykowski. Pamiętnik T. P. S. P. w Krakowie, str. 256.

ANDRO Antoni. Odbudował w r. 1753 podziemia kościoła Św. Ducha w Wilnie.

Źr.: Wł. Zahorski. Wilno, str. 192.

ANDRYS Leonard. Architekt nadworny Mniszców w XVIII w. Jest domniemanym twórcą projektu kościoła OO. Bernardynów w Dukli (1761 — 1764).

Źr.: E. Świejkowski. Monografia Dukli, str. 130.

ANDRZEJ. Mularz. Budował w r. 1591 »filar« murowany (podstawę) pod lwa kamiennego przy ratuszu lwowskim, na co otrzymał zadatek w ilości 10 flor.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz lwowski, str. 30.

ANDZELEWICZ Kazimierz † w Chelmie dn. 29 czerwca 1923 r. lat 48.

Inżynier budowlany.

ANIECHINI Wawrzyniec Cezary, v. ANIGHINI * we Florencji w r. 1787 † w Czerwonym Dworze 31. I. 1871.

Wzięty do niewoli z korpusu Mac-Donalda na Litwie w r. 1812. Budował między innymi kościoł pod wezw. Wniebowstąpienia w Czerwonym Dworze w pow. kowieńskim, ukończony w r. 1855 oraz kościół pod wezw. Św. Jana Chrzciciela w Birzach, wzorowany na kościele pod wezw. Św. Karola Boromeusza w Warszawie.

Źr.: S. G. I, str. 847.—E. Tyszkiewicz: Groby rodziny Tyszkiewiczów str. 64.—Prace komisji historii sztuki, II, str. LXXV. — Kurjer Warsz. 1857 Nr. 251.

ANKIEWICZ Julian. * 6 stycznia 1820 w Radzanówku w mławskim, † 31 stycznia 1903 w Rokotowie.

Po ukończeniu szkół średnich poświęcił się architekturze pod kierunkiem Adama Idźkowskiego, następnie studjował architekturę w Londynie i Neapolu. Praktykę rozpoczął w r. 1843. Był budowniczym m. Warszawy i Banku Polskiego.

Prace: Kaplica katolicka w Puławach (1861). Biblioteka ordynacji hr. Zamoyskich przy ul. Żabiej Nr. 472/4 (1868). Willa Aleksandra Kruzego (obecnie rodziny Kimens) przy ul. Pięknej Nr. 1726H/6 (1868). Willa własna przy ul. Matejki Nr. 1726-I/3 (1868). Gmach Tow. Kredytowego m. Warszawy przy ul. Czackiego (1870), powiększony przez Wł. Marconiego (Arch. 1906). Gmach b. rządu gub. w Lublinie. Gimnazjum z pensjonatem w Lublinie według projektu Sulimowskiego (1857). Altana do sprzedaży wód mineralnych

W. Karpińskiego w ogrodzie Saskim (nie istnieje). Dom Bławackiego w Alejach Ujazdowskich Nr. 1714B (1853) (nie istnieje). Pawilon Banku Polskiego przy ul. Elektoralnej Nr. 2. Gmach dyrekcji szczegółowej Tow. Kred. Ziemińskiego w Siedlcach (1872 — 1873). Domy: przy ul. Czackiego Nr. 408 — 9E/12 (1873); A. Krużego ul. Rymarskiej Nr. 471F/8 (1853); Elektoralnej Nr. 776/53 (1865); Gęsiej Nr. 2286A/10 (1862); Kredytowej Nr. 1066L/16; Marszałkowskiej Nr. 1382/117 (1865), Nr. 1065A/149 (1857 — 1858) nadbudowany w r. 1924; Jasnej Nr. 1364A/17 (1864—1865); placu Dąbrowskiego Nr. 1364/1 i Nr. 1369/3 (1864 — 1865); Nowym-Świecie Nr. 1260A/27; Królewskiej Nr. 1079/51. Przebudowa kolumnady przy kościele OO. Bernardynów w Warszawie na pomieszczenie Tow. Zachęty Sztuk Pięknych (1856). Projekt szpitala dzieciennego w Warszawie, wykonany z pewnemi zmianami przez Fr. Tournelle'a.

Napisał: O piękności w ogóle, a zwłaszcza o piękności w architekturze. Przegląd Naukowy, 1845 str. 553 — 571; 583 — 613. — O piękności w sztuce, ze szczególnym do praktyki zwrotem. 1847, in 8° str. str. IV + 228. — O architekturze gotyckiej. Biblioteka Warszawska 1849, IV str. 39. — Kaplica katolicka w Puławach. Dziennik Politechniczny 1861 str. 84 — 85.

Źr.: Życiorys. Przegl. Techn. 1903. Nr. 6. — Kurjer Warsz. 1903. Nr. 32. W. E. P. I. III, str. 282. — J. Jaworskiego Kalendarz r. 1869 str. 46-53. »Przegląd Architektury«. — Dziennik Warsz. 1853 Nr. 19. — F. Kucharzewski. — Wiad. udz. przez arch. A. Oczkowskiego. — Tyg. II. 1870. Nr. 146, 1875, Nr. 372, 1896, Nr. 38. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Akta Kom. Rz. S. W. i Duch. Nr. 16193 w A. A. D. — Kurj. Warsz. 1852 Nr. 165; 1856 Nr. 270; 1857 Nr. 136, 304; 1859 Nr. 12; 1860 Nr. 109; 1864 Nr. 220; 1865 Nr. 137; 1868 Nr. 15, 18 — Pamiątna książka siedleckiej gub. na r. 1883 str. 257. Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

ANKO. Murator w Krakowie 1367.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500. Nr. 35.

ANNUS. Budowniczy za biskupa Jana II z książąt Litewskich, przebudował starą pogańską basztę, stojącą przy kościele katedralnym wileńskim, na dzwonnice, przez nadbudowanie kilku pięter (1523).

Źr.: F. M. S. II str. 205. — Dr. Wł. Zahorski. Katedra Wileńska, str. 17, 55. — Ks. J. Kurczewski: Kościół zamkowy, str. 29.

ANTONI Florentczyk. Mularz przy budowie zamku na Wawelu; budował synagogę na Kazimierzu pod Krakowem około r. 1410.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w bibl. T. O. n. Z. P.

ANTONIUS. Almannus, Vernensis. Został przyjęty w dniu świętych Piotra i Pawła 1572 roku jako mistrz, do cechu mularskiego w Krakowie. (Lib. act. Contub. 17).

Źr.: A. U. IV str. LXII.

del AQUA Andrzej. Architekt wojenny J. K. Mości pochodzący z Wenecji. Czas jakiś był nadwornym architektem Tomasz Zamoyskiego, od którego w r. 1621 otrzymał list polecający sprowadzenie z Włoch niektórych artystów. Indygenat otrzymał w r. 1635. Kierował robotami fortyfikacyjnymi przy budowie zamku w Brodach budowanego w latach 1630—1635. Prawdopodobnie był budowniczym zamku w Podhorcach.

Źr.: Boniecki I, str. 46.—A. Czołowski i B. Janusz. Przeszłość i zabytki woj. Tarnopolskiego, str. 57, 94.—Dr. St. Tomkiewicz: Ordynaci Zamoyscy i sztuka (1920), str. 11.

AQUILINO Karol. * 1870 † 24 lutego 1904. Ukończył akademię cesarską sztuk pięknych w Petersburgu w r. 1893 z medalami za roboty konkursowe. W celu uzupełnienia wykształcenia miał udać się na studia zagranicę, lecz choroba nieuleczalna, której nabawił się w Petersburgu sprawiła zgon przedwczesny.

Źr.: Przegląd Techn. 1894 Nr. 31, str. 56,

ARCONI Gasparo, v. ARCON, v. ARCHON, v. ARKON, v. ARCANI † około 1610. Murator de Mesoco vel Mesanchi, oppido Rhaetarum. Przyjął w r. 1503 prawo miejskie krakowskie, a 17 kwietnia 1594 r. został przyjęty do cechu mularskiego w Krakowie jako mistrz. Urzędu w cechu nie piastował. Przyjmował roboty w znacznych pańskich domach w Krakowie. W r. 1601 pracował razem z Janem Baptistą Petrenim przy zakładaniu fundamentów pod wieżę zwaną »pod kurzą nogą« na Wawelu. W r. 1603 miał sprawę z ks. Januszem Ostrogskim z powodu niewykonania pewnej roboty w domu pod Baranami, na którą wziął 1000 złotych; był nawet parę tygodni więziony na ratuszu.

Źr.: St. Tomkiewicz: Zab. Wawelu i ich dzieje str. 347.—A. U. IV str. LXIV.—St. Tomkiewicz. Przyczynki do historii kultury Krakowa w pierw. poł. XVII w. str. 41—42.

ARLER patrz PARLER.

ARND Aleksander Konstanty, * 24 listopada 1815. Budowniczy kl. I-ej d. 17/29 kwietnia 1840. Budowniczy kl. II-ej

d. 9/20 lutego 1844. Pracował przy budowie domu ze stajniami pod Nr. hyp. 90 obecnie w Zamku Królewskim w Warszawie od 1 października 1834 do 3 marca 1841.

Źr.: Akta Kom. Rz. S. W. i D. Nr. 16188 w Arch. Akt Dawnych.

ARNOLD Wilhelm. † 9 października 1854 r. Ukończył gimnazjum w Płocku, poczem pracował w Komisji Rz. Spraw W. i Duch. Restaurował pawilon Komisji Rządowej Spraw Wewn. i Duch. Pracę rozpoczął przy starszym radcy budownictwa Ritschlu d. 17/29 stycznia 1842. Złożył egzamin na budowniczego kl. II-iej 1/13 lutego 1845 r. Dozorował budowy kościoła w Obryttem w r. 1850. W r. 1852 pracował przy uporządkowaniu ul. Karowej; pracował jako konduktor przy budowie wodociągów w Warszawie (1853). P. o. bud. pow. ostrołęckiego 5. I. 1854.

Źr.: Akta Kom. Rz. S. W. D. Nr. 16192 w Arch. Akt Dawnych. — Kurjer Warsz. 1855 Nr. 10.

ARVEUF Franciszek, † 1902. Ukończył szkołę sztuk pięknych w Paryżu. Namówiony przez braci Reszków w r. 1896 przybył do Polski.

Prace: Restauracja pałacu Józefa hr. Potockiego w Antoninach na Wołyniu i brama wjazdowa tamże. Pałacyk hr. Rzyszczewskich przy zbiegu Al. Ujazdowskiej i Chopina w Warszawie. Dom klubu myśliwskiego w Warszawie przy ul. Kredytowej Nr. 1066-Z/7. Pałacyk Epsteinów w Teresinie pod Błoniem. Pałacyk hr. Lubińskich przy ul. Mazowieckiej Nr. 1351A/5 w głębi posesji. Pawilon w Spale. Pałac Reszków w Garnku, w piotrkowskiem. Pałac w Jadwisinie pod Zegrzem dla Macieja ks. Radziwiłła.

Źr.: R. Tański: Francuski artysta u nas. Kraj. (Życie i sztuka). XXII. 1903. 7. str. 4.

d'AUVERGNE Ludwik. Wspólnie z J. Cybulskim budował pałac Potockich we Lwowie przy ul. Kopernika.

AVANZINO Bartłomiej Lugi. Architekt, zaciągnięty do służby u Tomasza Zamoyskiego.

Źr.: St. Tomkiewicz: Prace Kom. Hist. Sztuki II str. LXI; Ordynaci Zamoyscy i Sztuka (1920) str. 11.

AVELLIDES Bernard. † 1619. Zakonnik, pod którego kierunkiem rozpoczęto we Lwowie w r. 1600 budowę kościoła OO. Bernardynów pod wezw. Św. Andrzeja. Avellides plan świątyni

ustalił, a następnie nad sprowadzonymi zewsząd mularzami i cieślami jako naczelnego kierownika ustanowił architekta Pawła Rzymianina.

Źr.: J. Wiczkowski str. 600. — Wł. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w. str. 57, 59.

Von BACH Andrzej. Murator, przyjmuje prawo miejskie w Krakowie w r. 1534 (liber juris civ. 1493—1554 str. 299).

Źr.: A. U. IV str. LXII.

BACHEM Jacobus de Colonia. Lapidar, przyjmuje w roku 1505 prawo miejskie krakowskie (liber juris civili 1493 — 1554 str. 77).

Źr.: A. U. str. LXII.

BACHOŃ patrz BAIER.

BACZKOWICZ Jan. Pracował w latach 1635 — 1640 przy budowie kolegiaty w Olyce fundowanej przez Albrechta Stanisława Radziwiłła.

Źr.: F. M. S. str. 57. — J. I. Kraszewski: Ikonotheka. — J. I. Kraszewski: Wspomnienia Wołynia. Wilno 1840. I str. 228.

BAHR Jakób. Z Medjolanu. Budowniczy zamku Piastów w Brzegu na Śląsku, ukończonego w r. 1553, stawianego za panowania Jerzego III-go, księcia na Brzegu i Lignicy.

Źr.: A. Lesser: Restauracja zamku Piastów w Brzegu na Śląsku. Gazeta Polska z d. 28 listopada 1864 r.

BAIER Mikołaj, v. BEIER, v. BACHOŃ. Mieszczanin krakowski. Był mularzem i kamieniarzem r. 1619.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w. str. 40.

BALARINO de Ostravia Giorgio. Kamieniarz, współpracownik Andrzeja Spezzy przy budowie kościoła OO. Kamedułów na Bielanych pod Krakowem; wymieniony w umowie z r. 1618.

Źr.: Tomkowicz: Bielany str. 13.

BALDI vel BALDY Sylwester. * 1798 † 28 września 1861. Na służbę rządową wstąpił d. 23 marca 1822 r. Mianowany: d. 24 marca 1823 zastępcą bud. obw. radzyńskiego; d. 20 maja 1827 bud.

obw. stanisławowskiego; 6 lutego 1828 — obw. gostyńskiego. Posiadał znak nieskazitelnej służby za lat XXV.

Źr.: Arch. akt. dawnych, akta osobiste 6/3265 B. — IV. 151. — Akta. K R. S. W. D. Nr. 16202 w A. A. D.

BALDWIN - RAMUŁT **Ludwik** † 22. 5. 1929 w wieku lat 71. Otrzymał po ukończeniu studjów politechnicznych we Lwowie tytuł »inżyniera« i uzyskał pierwszą nagrodę na konkursie planów szkół, został mianowany asystentem i zastępcą profesora w szkole przemysłowej we Lwowie. Wykonał plany i kierował budowami szeregu gmachów monumentalnych we Lwowie (jak: panoramy Raclawickiej, poczty głównej, asekuracji, fabryki tytoniu) i w innych miejscowościach. Był prelegentem wykładów w Towarzystwie Pedagogicznem, przez kilka lat członkiem rady m. Lwowa. Wybrany marszałkiem powiatu liskiego, pełnił swe honorowe obowiązki przez lat blisko 14, budując w swym powiecie drogi, mosty i szkoły według własnych planów.

W r. 1902 mianowany honorowym obywatelem m. Ustrzyki. Pełnił do r. 1914 następujące obowiązki: prezesa zw. architektów, prezesa koła lit.-artystycznego we Lwowie, członka państw. rady budowy dróg wodnych w Wiedniu, delegata Krak. Tow. Wz. Ubezpieczeń etc. — W pierwszych latach wojny organizował i kierował komitetem wychodźców polskich w Gracu (w Styryji). — W czasie inwazji ukraińskiej brał czynny udział w obronie Lwowa, jako oficer sztabu i zastępca komendanta miasta i placu we Lwowie. Posiadał odznaki »Orlęta« i »Krzyż obrony Lwowa z mieczami«. — W r. 1922 został mianowany naczelnikiem wydziału Najwyższej Izby Kontroli Państwa, niezadługo potem prezesem komisji międzyministerjalnej do badania państwowej gospodarki leśnej,

Źr.: Il. Kurjer Codz. Nr. 159 z d. 13. 6. 1929.

BALIN **Ja k ó b**. Rodem Włoch. Cechmistrz cechu mularskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej z r. 1605. Budował kościoły oraz wykonywał liczne kościelne roboty. Między innymi przebudował ostrołuczne sklepienie kościoła farnego w Kazimierzu nad Wisłą w stylu odrodzenia w r. 1613, jak o tem świadczy napis na sklepieniu: »Jacobus Balin Italius (sic) murarius Lublinensis faciebat anno Domini 1613«. Zdaje się, że również rekonstruował kościół św. Jana w Warszawie, albowiem charakterystyczne kroje gzymsu dochowanego do niedawnych czasów z boku nawy głównej archikatedry warszawskiej pod okapem, są prawie takie same, jak

w kościele w Kazimierzu oraz w domu ozdobnym przy ul. Senatorskiej tamże.

Źr.: Notaty K. Wojciechowskiego, znajdujące się w zbiorach T. O. n. Z. P. — A. U.: VI. str. 227; IX, str. 13.

BALIŃSKI Stefan. * 1794 † 15 marca 1872. Po ukończeniu nauk w gimnazjum wołyńskim i uniwersytecie warszawskim złożył egzaminy z budownictwa i miernictwa. Rozpoczął służbę w Komisji Spraw Wewnętrznych i Policji w d. 1. I. 1820; mianowany został asesorem budownictwa w d. 1. VI. 1825; był asesorem budownictwem województwa sandomierskiego (1825 — 1840), zaś budownictwem gubernialnym warszawskim od r. I. X. 1840. Był profesorem architektury i perspektywy w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych od 1. VIII. 1844. Do emerytury wyszedł d. 31 grudnia 1850 r. Prowadził roboty przy budowie gmachu komisji wojewódzkiej w Radomiu pod kierunkiem Coraziego (1825 — 1827). Restaurował w r. 1850 kościół Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu oraz pałac Paca przy ul. Miodowej. Domy: przy ul. Chłodnej Nr. 904/52 (1861); Krochmalnej Nr. 992A/24 (1863); Milej Nr. 2279/19 (1862); Chmielnej Nr. 1532/32 (1862); Nowogrodzkiej Nr. 1603/17 (1861); Żórawiej Nr. 1628A/7 (1862).

Pisma: Nauka budownictwa. Trzy części. Warszawa 1845 in 4-o, cz. I str. 249 + nlb. 27; cz. II str. 144; cz. III str. 194.

Źr.: Pam. Szt. Pięk. 1850—54 str. 143, 16. — W: E. P. I. tom V, str. 789 — 790. — J. Luboński. Monogr. hist. m. Radomia str. 51. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Akta K. R. S. W. D. 16207 w A. A. D. — Akta osobiste w A. A. D. Nr. 13/3272B.

BALKO. Podpisany na planie kościoła i klasztoru mniejszego Św. Franciszka we Lwowie w r. 1782.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie I, 58.

BALLENSTEDT Bolesław. * 1854 † w Poznaniu 1885. Budował: wspólnie z Kazimierzem Ballenstedtem w Poznaniu dom Elkelesa przy ul. Szerokiej, pałac Szczanieckich w Naramowicach (p. poznański); kościół w Myjomicach (p. ostrzeszowski), około r. 1883.

Źr.: Wiad. udz. przez arch. A. Ballenstedta.

BALLENSTEDT Kazimierz. Osiadł obecnie w Berlinie. Budował dom przy ul. Rycerskiej Nr. 11 w Poznaniu.

Źr.: Inżynierja i Bud. 1879 I str. 144. Wiad. udz. przez arch. A. Ballenstedta.

BALLENSTEDT L u d w i k. * 1830 † w Gnieźnie 1887. Budo-
wał w Gnieźnie domy Frankowskich przy ul. Kolejowej (około r.
1870), dawniejszy Bonowski przy ul. Horna vis à vis gimnazjum
(1862); narożne po północnej stronie przy zbiegu ul. Warszawskiej
i Rzeźnickiej (1880); przy ul. Fryderykowskiej vis à vis ratusza;
Rogozińskich róg Rynku i ul. Fryderykowskiej; Wierzbickich przy
ul. Warszawskiej; hotel przy ul. Horna vis à vis bóżnicy (1875—6);
pałac hr. Węsierskiego w Zakrzewie (p. gnieźnieński) (1867);
oficyny w Niechanowie (p. gnieźnieński); budynki gospodarcze
w Dziewierzewie (p. wągrowiecki), Pomarzanach (p. gnieźnieński)
i w Odrowążu (p. gnieźnieński).

Źr.: Wiad. udz. przez arch. A. Ballenstedta.

BAPCZYŃSKI K a r o l. Budowniczy powiatu siedleckiego.

Źr.: Rocznik Urzędowy r. 1861 — 1863.

BAPTISTA patrz **PETRENI**.

BARABASZ S t a n i s ł a w. * w Bochni 1857. Studjował w in-
stytucie technicznym w Krakowie, na politechnice wiedeńskiej oraz
w szkole przemysłu artystycznego w Wiedniu. W latach 1884—
1891 był kierownikiem miejskiej szkoły modelowania i rysunków
przy muzeum techniczno-przemysłowem w Krakowie, w latach
1891—1901 był profesorem szkoły przemysłowej w Krakowie, a od
r. 1901 — dyrektorem szkoły przemysłu drzewnego w Zakopanem
na miejsce E. Kovatsa.

Prace: Proj. relikwiarza dla Św. Wincentego Kadłubka (Arch.
1901); proj. okładki adresu dla marszałka krajowego Badeniego
(Arch. 1903); obramienie antepedjum w kaplicy Zygmunto-
wskiej (Arch. 1903); Epitafium (Arch. 1905).

Napisał: Ornament płaski na pomnikach krakowskich z XV
i XVI wieku.

Ź.: A. U. VI str. XII. — E. Swieykowski. Pam. Tow. Prz. Szt. P. w Kra-
kowie 1854 — 1904, str. 14. — Architekt 1901, Nr. 4.

BARAN J a n. Członek cechu mularzy i kamieniarzy we Lwo-
wie, występuje w r. 1578 w wyroku asesorji koronnej króla Ste-
fana Batorego (ks. asesorskie 29).

Źr.: Notaty Zygmunta Wdowiszewskiego w Warszawie.

BARAN S t a n i s ł a w. Mieszczanin z Kazimierza, mularz, »po-
tynkował pokoje na dole i na pierwszym ganku i na wtórym ganku

w gmachach na południe od słońca, to jest izbę wedle kuchni w zamku niepołomskim, za co otrzymał 200 florenów w r. 1568.

Źr.: A. U.: II str. 25; V str. 9.

BARAŃSKI Paweł. Adjunkt budownictwa miejskiego w Krakowie. Restaurował kościół św. Katarzyny. Odbudował w r. 1865 pałac Wielopolskich przy placu Wszystkich Świętych, zniszczony w r. 1850, będący własnością gminy miasta Krakowa, na pomieszczenie magistratu, ozdabiając go wspaniałą salą radziecką ze stropowaniem bogato zdobnem.

Źr.: A. Nowolecki. Wykaz ulic placów, kościołów i domów m. Krakowa str. 102. — Wł. Łuszczkiewicz. Zabytki szt. pięk. Krakowa: I Pomniki architektury od XI do XVII wieku, str. 94.

BARBERIUSZ patrz **BARBIER**.

BARBIER Wilhelm. Szlachcic francuski, od polaków Barberjuszem zwany, budowniczy wojskowy, z powodu licznych w kraju zasług w roku 1607 staraniem Jana Karola Chodkiewicza nobilitowany. (Vol. Legum II. 1622).

Źr.: F. M. S. II. 208. — Boniecki I, 110.

BARBON Piotr, v. BARBONE, v. BARBON, v. di BARBONA (w paduańskim). † 1588 we Lwowie. Italus, murator. Wspólnie z Pawłem Rzymianinem z którym miał spółkę, budował studnię u Tomasza Albertiego za co otrzymał 50 złotych a miał otrzymać jeszcze 250. Zbudował cerkiew Uśpienia Bogarodzicy »wołoską« zwaną we Lwowie, którą dokończył Paweł Rzymianin. Stawiał także dla Konstantego Korniakta wieżę, oraz dom tegoż w rynku lwowskim Nr. 16 (1571—1580). Posiadał własny dom przy ul. Krakowskiej, w którym umarł.

Źr.: Wł. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w. str. 34, 40, 44—45, 47—49, 53, 70, 72, 82, 206. — J. Sas-Zubrzycki. Architekt. 1900, str. 107, 121.

BARETTO Jan, v. BRATTO. Mularz, włos rodem. W r. 1633 przyjął prawo miejskie krakowskie.

Źr.: Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w pierw. poł. XVII w. str. 40.

BARTH Wilhelm starszy albo **Van der MEER.** Rodem z Gandawy we Flandrii, z powodu zamieszek w tym kraju przeniósł się do Gdańska i tu otrzymał obywatelstwo. Był on mistrzem mular-

skim i rzeźbiarskim. Pomagał Antoniemu van Obbergen przy budowie zbrojowni gdańskiej.

Źr.: Ks. dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 105. — Gdańsk 355.

BARTHEL Karol. * 1770 † w Warszawie d. 1 lutego 1855. Sprowadzony z Erfurtu jako ogrodnik przez ks. Izabellę Lubomirską przy zakładaniu przez nią Mokotowa. Później przeniósł się do Wilanowa, gdzie przez lat 58 pracował.

Źr.: Kurj. War. 1855 Nr. 34.

BARTHOLOMEUS. Murator w Krakowie, 1434.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 306.

BARTŁOMIEJ Florentczyk patrz BERECCI Bartłomiej.

BARTŁOMIEJ Włoch. Murarz w Warszawie w r. 1601 miał dom, gdzie klasztor OO. Karmelitów, na Krakowskim Przedmieściu.

Źr.: F. M. S. Pochodzenie nazwisk ulic m. Warszawy. Kal. J. Ungra 1856 str. 43.

BARTOLOMEUS. Mularz we Lwowie w r. 1594. (Castr. leop. 50, str. 1178).

Źr.: A. U. V str. LXIV.

BARTOSZ z Poznania. Mularz, od r. 1594 do 1595 budował sklepienie kościoła katolickiego w Wągrowcu.

Źr.: J. Kohte.

BARYCZKA Stanisław. Syn Wojciecha, biegły w architektonice wojennej za panowania Jana Kazimierza.

Źr.: M. Baruch Baryczkowie... str. 86.

BASTA Jan. Z Żywca, budowniczy w XVI wieku, budował most na Dnieprze za Zygmunta I w r. 1514.

Źr.: J. Kołaczkowski.

BAUDARTH Paweł. Rodem z Antwerpji, syn architekta; przybył do Krakowa jako złotnik. Dzięki przypadkowi i wrodzonemu sprytowi został po wyjeździe Bernardoniego do Krakowa głównym architektem budowy klasztoru w Kalwarji Zebrzydowskiej. Kościół i wszystkie kaplice, do których sam robił plany, jemu zawdzięczają swe powstanie (1603 — 1617). Był biegłym złotnikiem oraz zaj-

mował się... dentystyką. Znany był jako człowiek pełen zalet, ale również jako pijak.

Źr.: Franciszek Klein: Kościół ŚŚ. Piotra i Pawła w Krakowie. Rocznik Krak. XII, str. 47.—F. M. S. II. 211. — J. I. Kraszewski. Ikonotheka. — S. G. III, str. 713. — Architekt 1905, str. 286. — J. Łepkowski. Kalwarja Zebrzydowska str. 26. — Góra Kalwarja czyli Nowy Jeruzalem str. 84. — Ks. M. Skarbimierz: Dzieje Kalwarji.

BAUMAN Antoni. * w Łańcucie 1809. Syn Fryderyka. Był budowniczym Potockich.

Prace: Przebudowa kaplicy Potockich w katedrze krakowskiej według projektu Nobilego; przeistoczenie fasady zamku w Łańcucie; wykonanie pod kierunkiem Lanciego według planów Schinkla fasady pałacu w Krzeszowicach.

Źr.: Na ziemi naszej 1911. Nr. 10 i 11: »Architekt i sługa Potockich«.

BAUMANN Ernest. Bud. pow. łowickiego 1847—48. Projektował kościół parafjalny w Pobikrach (w grodz.) poświęcony 29 marca 1864 roku.

Źr.: W. Grochowski. Kościół par. w Pobikrach. Tyg. II. 1866. Nr. 372, str. 224 z ryc.

BAUMAN Fryderyk. Rodem z Warszawy, przebudował zamek w Łańcucie na początku XIX w. według projektu Aignera. We Lwowie restaurował kamienicę Sobieskich w rynku oraz sąsiednią kamienicę hr. Kalinowskiego; dekorował fasadę pałacu hr. Uruskich w Biłce Szlach. pod Lwowem. We Lwowie kierował budową zakładu im. Ossolińskich według planów Bema.

Źr.: Architekt i sługa Potockich. Na ziemi naszej. Lwów 1911. Nr. 10 i 11.

BAY Jan. Ur. około 1705 † 25 lipca 1749. Biskup płocki Antoni Sebastjan Dembowski w swym pamiętniku pisze: »1748 d. 17 X-bris. Zakończyłem pretensje Imć Pana Jana Baya, architekta o dokończenie pałacu warszawskiego (na Grzybowie, Królewska Nr. 1065, dziś nie istniejący), y dałem mu pro residuitate 300. Kwitował mię zatym ze wszystkich swych pretensyi«.

Źr.: Rkps. bibl. ord. hr. Krasińskich 3967. — Korespondencye panny Szmięgielskiej. Dziennik Warszawski 1855 Nr. 255 str. 3. — Ks. zejście par. Św. Jana w Warszawie.

BAZZO (BARRO?) Melchjor. Mularz, przyjął w r. 1635 prawo miejskie krakowskie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa pierw. poł. XVII w. str. 40.

BAKOWSKI. Budował razem z Józefem Dziekońskim gmach dyrekcji szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Piotrkowie w latach 1886 — 1888.

Źr.: Tyg. Ill. 1888. Nr. 284 str. 367.

BEAUPLAN le VASSEUR Wilhelm de * około 1600 w Normandji. Około r. 1631 przybył do Polski i tu przebywał w charakterze inżyniera wojskowego. W r. 1648 wrócił do Francji.

Prace jakie wykonał w Polsce są następujące: dla Stanisława Koniecpolskiego zamek w Brodach. Twierdza kresowa Kudak (1635). Nowy Koniecpol (1634 — 1635). Zamek w Kremenczugu (1635). Zamek w Nowogrodzie (1646). Na podstawie przeprowadzonych obserwacji i pomiarów sporządził mapy: Polski i Ukrainy w skali 1:450.000, wrytowaną na miedzi przez Hondiusa w roku 1650 i Dniepru.

Źr.: Beauplan: Description de l'Ukraine. Wydanie III. Paryż 1861. — Orłowicz str. 97. — Podr. Słownik Geograficzny I, str. 123.

BEBER Piotr. Ślżak rodem, budowniczy króla Jana III, twórca nowego helmu na wieży ratusza krakowskiego (1681—1685). W r. 1687 rozpoczął budowę ratusza w Żółkwi. W r. 1649 restaurował wieżę cerkwi pod wezw. Wniebowzięcia N. M. Panny (Włoskiej) we Lwowie, kosztem 24000 złp.

Źr.: J. Muczkowski. Dawny krakowski ratusz. Rocznik Krak. VIII, str. 21. — J. Wiczkowski str. 569. — Jan Sas Zubrzycki. Żółkiew. Architekt 1900, str. 98. — A. Grabowski. Dawne zabytki miasta Krakowa str. 17. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 49.

BECK Andrzej. Miał budować pałac dla hetmana Jana Klemensa Branickiego w Białymstoku.

Źr.: Wiad. udz. przez arch. Juljusza Kłosa.

BECK Antoni. * 1784 † 14 grudnia 1853. Szkoły ukończył w Opawie. Na służbę rządową Królestwa Polskiego wstąpił d. 12 marca 1822 r. na stanowisko budowniczego obwodu olkuskiego. Następnie był bud. pow. stopnickiego od 13. XI. 1840. Pracował przy budowie pałace w Dolhobyczowie, wznoszonego przez Antoniego Corazzi.

Źr.: Akta Kom. R. S. W. D. Nr. 16211 i 16226 w 4 cz. A. A. D. — A. A. D.: Akta osobiste Nr. 15/3274.

BEFFKA Reinhold. Pracował przy budowie kolegiaty w Olyce, budowanej od d. 9. IX. 1635 — 28. VIII. 1640 z fundacji Albrechta Stanisława Radziwiła, przez Jana Malivernę.

Źr.: F. M. S. II str. 57. — E. Kotlubaj. Galicja nieświeżska portretów Radziwiłłowskich, str. 287. — St. Tomkowicz: Olyka. Prace kom. hist. sztuki, III, 15, 16.

BELLOTI S z y m o n. Budowniczy królewski około r. 1693.

Źr.: Boniecki, I str. 151.

BELLOTTO J ó z e f, v. BELOTI, v. BELOTTI. † r. 1708 w Warszawie od morowej zarazy. Budowniczy nadw. króla Jana III. Ożeniony był d. 15 stycznia 1688 r. z Maryanną Olewicką. Dzieci: Wincenty Romuald. * 1678? † 30. IV. 1748 (lat 70) (ks. zejść par. NMP. 1730—1770 str. 110), Marjanna Krystyna chrz. 23 sierpnia 1705 (ks. ur. par. NMP. 1702 — 1717, str. 65).

Prace: Kościół Św. Krzyża w Warszawie (1682 — 1696), za co żadnego wynagrodzenia nie pobrał. Pałac w Wilanowie (1676 — 1678). Kościół Św. Ducha OO. Paulinów w Warszawie, wspólnie z Józefem Piolą, ukończony w r. 1717. Pałac Krasieńskich w latach 1682 — 1689. Po roku 1693 pałacyk, który nazwał Murano, (skąd pochodzi obecna nazwa Muranowa), sprzedany w r. 1747 przez Wincentego Romualda Bellotto († 30 kwietnia 1748) Janowi Greyberowi, ławnikowi Starej Warszawy (dziś nieistniejący). Kościół w Rokitnie w r. 1704, ukończony w latach 1881—1884 przez bud. K. Wojciechowskiego. Na pamiątkę zwycięstwa wiedeńskiego 1683 r. wystawił na Krakowskiem Przedmieściu statuę N. M. Panny wykutą z piaskowca.

Źr.: F. M. S. II str. 214. — Pam. dziejów polskich z aktów urzędowych lwowskich zebrał Sadok Barącz. Bibl. Warsz. 1857. IV str. 745. — I. T. Baranowski: Inwentarze pałacu Krasieńskich, później Rzeczypospolitej str. 64, 65, 66, 68, 69. — Kościół Ś-to Krzyski w Warszawie. Tyg. II. 1863, Nr. 216 str. 440. C. Gurlitt, str. 318. — Ciampi II, str. 235—236. — Ks. małżeństw par. N. M. P. na Nowem Mieście 1649 — 1688 str. 547. — Ks. zejść, tamże, 1730—1770 str. 110.

BELLOTTO T o m a s z. * około 1706 † 18 lipca 1786. Architekt królewski. Odbudował w r. 1761 katedrę w Gnieźnie.

Źr.: J. Kohte. — Boniecki I, str. 151. — Ks. zejść par. NMP. na Nowem Mieście 1771 — 1788 str. 467; 1779 — 1790 str. 159.

BELOW B e r n a r d. Wykonał projekt kościoła luterekiego w Poznaniu (1885 — 1886).

Źr.: J. Kohte.

BEM J a k ó b. * 22 lipca 1807. Budowniczym kl. II-ej został w początku października 1830 r. Bud. pow. stanisławowskiego

od 20 kwietnia 1841 — 1849, sieradzkiego 1860 — 1863 (uwolniony od obowiązków).

Źr.: Kalend. polit. — Arch. Akt. Dawnych. Akta osob. Nr. 25/1265 i A. K. R. S. W. i P. 16220.

BEM Józef. * w Burku pod Tarnowem 13/14 marca 1794 † w Aleppo 9/10 grudnia 1850. Jako kapitan inżynierji przerobił plan przebudowy kościoła i klasztoru panien Karmelitanek trze-wiczkowych we Lwowie na zakład im. Ossolińskich, wykonany przez Piotra Nobilego, a uznany za niepraktyczny.

Źr.: Dr. W. Kętrzyński: Zakład narodowy im. Ossolińskich, str. 14.

BEMER Andrzej. † 1629. Wrocławczyk rodem, przyjął w r. 1592 prawo miejskie we Lwowie a w r. 1593 został cechmistrzem. Znany był jako budowniczy i jako rzeźbiarz. Zbudował wieżę na ratuszu lwowskim, wzniesioną staraniem dr. Marcina Kampiana około r. 1625. Prócz tego poszerzył grobowiec w kaplicy Wolffowskiej w katedrze lwowskiej.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 94, 96, 105.

BENEDYKT Sandomierzanin. Miał powierzoną budowę wieży w Piotrkowie, na co dnia 24 lutego 1510 r. otrzymał 10 duk. Wymieniony w rachunkach zamku na Wawelu w latach 1524 — 1526. Dnia 31 sierpnia 1562 r. wysłano go do Sandomierza dla zaopiniowania o stanie spustoszenia zamku tamtejszego. Na Wawelu pracował przy budowie pałacu królewskiego, wież i murów obronnych. Wynagrodzenia brał 1 grz. 12 groszy tygodniowo.

Źr.: Z dziejów budownictwa w dawnej Polsce. Inż. i Bud. III, 1888, str. 174. — S. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 250, 251, 260, 261, 263, 264, 278, 307, 318. — Spraw. z czynności A. U. XIII. 1908, 7, str. 2 — 5.

BENEŠSIUS. Syn Stanisława z Kazimierza, murator w Krakowie 1477 r.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 701.

BENESZ. Murator we Lwowie 1474 r.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w. str. 4.

BENOIS, v. BENUA L. N. Prace: Sobór p. w. Św. Aleksandra Newskiego na placu Saskim w Warszawie (1894 — 1912), gmach Banku Polski, przy ul. Bielańskiej (1907 — 1911).

Źr.: W. Szingarew: K oświezczeniu nowawo kafiedr. sobora w Warszawie.

BERECCI Bartłomiej. Ur. w Val de Sieve † w Krakowie 1 czerwca 1537 r. Do Polski przybył w r. 1517. Po śmierci Franciszka della Lora, stawiał według jego planów północną i wschodnią część zamku na Wawelu. W tymże roku przedłożył królowi Zygmunтови I-emu plan kaplicy Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, nazwanej później Zygmuntowska, której kamień węgielny położono 27 maja 1519 r. Za prace przy budowie tej kaplicy brał w latach 1521—1523 płacy miesięcznej 13 złp. 16 groszy. W latach 1524—1526 przystąpił do przebudowy kaplicy Św. Tomasza Kantuaryjskiego w katedrze na Wawelu, którą ukończył w r. 1530. Był zamożnym i poważanym obywatelem, cenionym nie tylko jako znakomity artysta, ale jako człowiek biegły w naukach, szczególnie w filozofji, a przytem w rozmaitych sztukach mechanicznych. Prawo miejskie krakowskie przyjął około Wielkiej Nocy r. 1528. W latach 1533—1537 był ławnikiem na Kazimierzu, gdzie posiadał cegielnię, grunt i kamienicę narożną na rynku Kazimierskim. Był nie tylko kamieniarzem ale i istotnym architektem. Nazywano go zwykle Bartłomiejem Włochem, »Lapicida S. R. M. lub murator regius«. Zginął z ręki morderczej d. 1 czerwca 1537 r.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu i ich dzieje str. 250, 282, 283.— A. U.: I str. 26, 29, 32, 65; IV str. XXV, XXVI, LXV, LXIX, XXVII, LXX; V str. 114; VII str. CCLXXVI—CCLXXVII.— Orłowicz str. 293.— Kraków str. 121, 125.— F. M. S. II, 123, 205 (nazywa go Bartłomiejem Florentczykiem).— T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie str. 74 i 112.— Wł. Łuszczkiewicz: Bartolomeo Berecci, architekt kaplicy Zygmuntowskiej. Kraków 1879 str. 36.— Ciampi II, str. 245.— Przyjaciół Ludu 1844, Nr. 15 (opis kaplicy Zygmuntowskiej).

BERENT Daniel. Mistrz mularski z Gdańska. Restaurował katedrę w Pelplinie (p. starogardzki) i ukończył tę pracę 28 października 1683.

Źr.: Ks. R. Frydrychowicz: Przew. ilustr. po Pelplinie i jego kościołach str. 61.

BERENT Marcelli. * w Wielkiej Wsi pod Sieradzem 14 marca 1824 † 4 grudnia 1891. Ukończył szkołę powiatową w Łęczycy a następnie wstąpił do gimnazjum realnego w Warszawie poczem ukończył warszawską Szkołę Sztuk Pięknych w r. 1847. Pracował jako pomoćnik Henryka Marconiego przy budowie hotelu Europejskiego. Pracował przy restauracji biblioteki w pałacu ord. Zamoyńskiego. Budowniczy kl. I-ej w r. 1849, kl. II-ej — 1855.

Prace: Domy dla rzemieślników przy ul. Pańskiej, Rozbrat oraz przy zbiegu Szarej i Czerniakowskiej, według projektów Henryka Marconiego. Restauracja dawnego kościoła farnego w Radomsku. Dwór wiejski dla hr. Tyzenhauza. Przebudowa domu M. hr. Przędzieckiej przy ul. Rymarskiej Nr. 471B/2. Dom K. hr. Przędzieckiego przy ul. Foksal Nr. 1297-I/8 (1880 — 82). Dom przy ul. Zielnej Nr. 1434. Dom przy ul. Szpitalnej Nr. 1355D/6.

Napisał: Kościół drewniany w Perecheście gub. mińskiej, z tabl. Przegl. Techn. 1866, str. 7 — 10.

Źr.: Przegl. Techn. 1892, Nr. 29 str. 16. — Kościół farny w Radomsku. Tyg. II. 1869, 66 str. 169, z ryc. — Domy robotnicze dla rzemieślników i wyrobników w Warszawie. Tyg. II. 1863, 198 str. 271 z ryc. — Akta K. R. S. W. Nr. 16238 w A. D. D.

BERETTI. Gmach uniwersytetu Św. Włodzimierza w Kijowie (1842). Sobór Św. Włodzimierza w Kijowie (1862), ukończony przez Wł. Nikołajewa.

Źr.: W. Czechowski. Kijów i jego pamiątki str., 174, 191.

BERGEMANN Ferdynand. * w Landsbergu 8 listopada 1799 † 20 sierpnia 1852. Bud. obw. kaliskiego od 2 marca 1825; obw. przasnyskiego od 7 maja 1828; obw. płockiego od 19 stycznia 1829. Budował dom mieszkalny Sztylera nad Prosną przy klasztorze OO. Franciszkanów w Kaliszu (1824).

Źr.: Arch. Akt. Dawnych. Akta osobiste Nr. 4/3263B. — Akta K. R. S. W. D. Nr. 16198 i 16199 w A. A. D.

BERINGER Wandalin. † 9 czerwca 1923 r. Prace: »Beringerówka« przy ul. Chałubińskiego w Zakopanem. »Goplana« na Krupówkach, tamże. Schronisko Towarzystwa Tatrzańskiego.

BERNARDI. Budowniczy katedry św. Jura we Lwowie (1744 — 1762).

Źr.: Galicja w obrazach.

BERNARDONI Jan Marya, v. BERNARDONUS. * 1541 † 1605. Katalog zakonny nazywa go »Bernardino« (sic) natus in oppido Como w r. 1540 lub 1541. Udał się do Rzymu, gdzie wstąpił do zakonu OO. Jezuitów w r. 1563. Po raz pierwszy występuje w Polsce w r. 1584 jako budowniczy collegium i kościoła jezuickiego w Nieświeżu, fundowanego przez księcia Mikołaja Radziwiłła-Sierotkę. Kościół w Nieświeżu, będący prawie wierną kopją kościoła

»Il Gesu« w Rzymie jest jednym z pierwszych pomników rozpoczynających epokę baroku w Polsce. Wykonał również plany dla kolegium i kościoła Jezuitów w Kaliszu, fundowanego przez prymasa Karnkowskiego w latach 1587 — 1595. W tym czasie, jak się zdaje, wykonał plan odbudowy spalonego klasztoru panien Brygidek w Gdańsku, a także był w Poznaniu, gdzie przeprowadził przebudowę kościoła Św. Stanisława, zwanego w r. 1649 i częściowo budowę kolegium jezuickiego. W r. 1599 powołany został do Krakowa na stanowisko naczelnego architekta fundowanego przez Zygmunta III kościoła Św. Piotra i Pawła, rozpoczętego w r. 1595. Pod jego okiem wzniesione mury kościoła zaczęto zasklepieć. Jako kierownik budowy był tylko wykonawcą planów przysyłanych z Rzymu. Oprócz tego sporządzał wraz z wojewodą krakowskim Mikołajem Zebrzydowskim plany kościoła i klasztoru w Kalwarji, dokończonych przez Pawła Baudartha, a budowanych od r. 1603 do 1617. Zmarł w Krakowie w r. 1605.

Źr.: F. M. S. II, str. 30, 31, 32, 37, 212. — Fr. Klein: Kościół Św. Piotra i Pawła w Krakowie. Roczn. krak. XII, str. 45—46. — S. G. III str. 713. — N. Pajzderski. Poznań, str. 62. — M. Szachówna: Kalisz i jego okolica str. 65. — S. Ciampi. Bibl. crit. II, 245.

BERNARDUS. Murator w Krakowie 1496.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500. Nr. 1250.

BERTOGLIATI Franciszek. Szwajcar rodem, major wojsk austriackich, przybył do Warszawy i wykładał w konwiktzie szlacheckim OO. Jezuitów w r. 1777 architekturę cywilną i wojskową. Sporządzał też plany budowy niektórych domów prywatnych, zalecające się swoją ozdobą i trwałością. Pracował przy zamku królewskim w Warszawie.

Źr.: F. M. S. II, str. 219. — W. Tatarkiewicz: Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie za Stanisława Augusta, str. 11. — Ciampi II, Bibl. crit. str. 245. — K. Skórewicz: Zamek Królewski w Warszawie, str. 25.

BETAŃSKI Antoni Wacław. * 1715 † w lutym 1786. Ks. bp. przemyski. Uprawiał malarstwo i architekturę. Kończył i ozdobił budynek probostwa w Tuczynie.

Źr.: M. Starzeński: Na schyłku dni Rzeczypospolitej. 1914, str. 30—1.

BETHIER Ludwik. * w Płocku 17 października 1800 † 20 czerwca 1865. Nauki pobierał w szkołach wojewódzkich w Płocku. Po ukończeniu kursu uniwersytetu warszawskiego, wstąpił w d.

15. IV. 1820 na służbę rządową do intendencji budowli koronnych. Sprawował urzędy: zastępcy budowniczego obwodu staniślawowskiego od 28 września 1823; budowniczego obwodu gostyńskiego od 6 stycznia 1824 — 1827; budowniczego obwodu i powiatu łączyckiego od 1 grudnia 1827 — 1840; od 1 czerwca do 1 listopada 1840 — woj. mazowieckiego; od 1. XI. 1840 — obw. łączyckiego. Pracował przy intendencji budowli koronnych. Budowniczym guberni warszawskiej od 1 lipca 1853 r. Posiadał order Świętego Stanisława kl. III-ej (28. V. 1856) oraz znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XX (22. VIII. 1853). Pod jego kierunkiem i według jego projektu została dokonana restauracja kościoła we wsi Kobyłce pod Warszawą. Po uzyskaniu emerytury odbył podróż do Jerozolimy i zwiedził kraje południowo-słowiańskie.

Źr.: Nekrologja półroczna. Tyg. II. 1866. X. Nr. 329, str. 21. — Stan służby w Arch. Akt. Dawnych. Akta K. R. S. W. D. Nr. 16206. — Ks. W. Wejss: Kościół par. Św. Trójcy w Kobyłce pod Warszawą, str. 59.

BETTINI Józef. Mianowany bud. w Królestwie Polskiem w r. 1825.

BIAŁKOWSKI Aleksander. * 1853 † 11 lutego 1884. Po ukończeniu gimnazjum realnego w Warszawie udał się do Petersburga do szkoły budowniczej, przy ministerjum spraw wewnętrznych. Następnie przeniósł się do Wiednia na politechnikę, którą ukończył w r. 1876. Po powrocie do Warszawy pracował jako pomocnik budowniczego Juljana Ankiewicza. W roku 1881 został mianowany budowniczym miasta Piotrkowa.

Źr.: Przegl. Techn. 1884. Nr. 19, str. 71.

BIAŁOBRZESKI Paweł. Artis muratoriae socius w r. 1621 przyjął prawo miejskie krakowskie. Jako civis cracoviensis w r. 1624 sprzedał Janowi Zatorczykowi mularzowi krakowskiemu posiadłość na Kawiorach pod Krakowem.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 40.

BIANCHI Andrea. † około r. 1623. W r. 1596 przyjął prawo miejskie w Krakowie, od r. 1598 uznany za mistrza, zaś w latach 1605—1606 należał do starszyzny cechu mularskiego w Krakowie.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV.

BIANCHI Pietro, BLANK, BYANKO, BYANK, BLANKI, BLANKINI. Murator z Tradati w Medjolańskim, przyjął prawo miejskie krakowskie w r. 1593.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV.—St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 44—45.

BIANCO Andrzej † 10 kwietnia 1615 (de BIANCO, BIANKO, de BIANK, BLANCHI, de BLANCHIS). Mularz, rodem włoch z Brieni pod Como, osiedlił się w Krakowie w końcu XVI w. W r. 1590—99 wykonywał prace murarskie w domu spadkobierców Sebastjana Przybytko przy placu Dominikańskim Nr. 3, za co wzięto 70 zł. W r. 1600 i 1601 był obrany jednym z 4 starszych cechu. W r. 1603 podejmował różne roboty mularskie z Bartłomiejem Quadri. W r. 1615 ugodził się do pewnych robót w domu cechu krawieckiego przy ul. »Szpitalskiej«.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 41—43.

De BIANCO Rafał † przed 1623 (BIANK, DEBIANKOWICZ). Mularz w Krakowie. W r. 1605 miał podjąć pewne roboty dla Adama Nagota przy ul. Sławkowskiej (d. Białej-Janowskiej). Był starszym cechu w latach 1609 i 1609.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 43—44.

BIANCO Stanisław, syn Andrzeja. Artis muratoriae socius, wystąpił w r. 1618 z prawami dziedzicznymi do domu przy ul. Wiślniej.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 43.

BIENKOWSKI Sebastjan. Podstoli gnieźnieński. Wybudował pałac w Mchach (pow. średzki).

Źr.: T. Stryjeński: Pałace wiejskie i dwory z czasów saskich, Stanisława Augusta i ks. Warszawskiego w wojew. Poznańskim, str. 56.

BILLEWICZ Telesfor. * 8 grudnia 1824. Aplikant przy budowniczym pow. radomskiego od 8/20 lipca 1840.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16243 w A. A. D.

BITNER Albert. † w Paryżu 1 marca 1902, w wieku lat 56. Uczeń szkoły Batignollskiej w Paryżu. Wydawał Bulletin Polonais. Brał udział przy odnawianiu muzeum ks. Czartoryskich w Krakowie i zamku w Sieniawie. Był współtwórcą pomnika Adama Mickiewicza w Krakowie, wespół z Cyprjanem Godebskim, za który otrzymał pierwszą nagrodę. Budował kościół protestancki w Neuilly oraz wiele domów w Paryżu.

Źr.: Tyg. Ill. 1902 Nr. 23, str. 459. — Bulletin Polonais 1902, Nr. 164. — Gonicz Polski 1902, Nr. 56, str. 36.

BLATPHUSZ Johannes. Murator w Krakowie 1488—1489.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1004—1007, 1011, 1014—1020.

BLEILING Ioannes. Murator z Poznania, przyjął prawo miejskie krakowskie w r. 1599 (lib. jur. civ. 1493—1554, str. 261).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

BLENAU Konstanty Adolf. † 18 lipca 1914 r. Architekt.

BLOCK Abraham van dem * 1572 † 31 stycznia 1628. Syn Wilhelma. Wybudował w latach 1612—1614 w Gdańsku tak zwaną Langgasser Tor. W r. 1617 wykonał nowy pomysł fasady Artushofu. W r. 1619 sporządził portal domu przy ul. Długiej Nr. 30 w Gdańsku.

Źr.: Danzigs. Kunst und Kultur in 16 und 17 Jahrhundert, str. 79, 83. — Ks. dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 112.

BLOCK Jakób Reegers. Urodzony w Gouda w Holandji, † 1630. Malarz i budowniczy wojskowy króla Zygmunta III-go.

Źr.: E. Rastawiecki I str. 67—68.

BLOCK Wilhelm van dem. Pochodził z rodziny zamieszkałej w Malines we Flandrii. Przyjął prawo miejskie w Gdańsku z polecenia króla Stefana Batorego w r. 1584. Największą sławę zyskał sobie wykonaniem Wysokiej Bramy (Hohe Tor) w Gdańsku, którą ukończył w r. 1588. Wzniósł domy: przy ul. Psiej (Hundegasse) Nr. 58; ul. Długiej Nr. 55. Robił nagrobek dla brata króla Stefana Batorego. Był ojcem Abrahama van dem Block.

Źr.: Ks. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 111. — Prace Kom. hist. sztuki III, XVI. — Gdańsk, str. 367.

BLOTNICKI Jacek. † 2 stycznia 1915. Budowniczy w Krakowie. Polegl jako legjonista.

BLOTNICKI Michał Ernest. Budowniczy i inżynier. Pracował w wydziale inżynierji królestwa württemberskiego. Pracował przy budowie kolei z Laufsheim do Essendorf (1848 — 1850). W latach 1855 — 1857 pracował w Chur w Szwajcarji przy budowie kolei południowo-zachodniej szwajcarskiej oraz nad jeziorem Bodeńskim. Egzamin na budowniczego kl. II-ej złożył w Warszawie w r. 1860.

Źr.: A. Kom. Rz. S. W.: Duch. Nr. 16252 w A. A. D.

BOBIŃSKI Józef. * 1815 † 2 grudnia 1857.

Prace: Dom własny przy ul. Brackiej, przy koszarach drogowych w r. 1853. Pałacyk w Żółwinie (pow. błoński). Dom Łaszkiewicza przy ul. Widok (1852). Restauracja hotelu Saskiego (1852).

Źr.: Pam. Szt. P. 1850—1854, str. 151. — Kurjer Warsz. 1852 Nr. 44, 345; 1853 Nr. 221; 1857 Nr. 319. — A. K. Rz. S. W. i D. O. P. 16214.

BOBIŃSKI Wojciech Wawrzyniec. * w Warszawie 16 kwietnia 1814 † 6 listopada 1879. Po ukończeniu szkół pracował u Schucha, Lessla i Gaya. Był profesorem Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, budowniczym Banku Polskiego, oraz Komisji Rz. O. P.

Prace: Kaplica w Królikarni (1866). Kościół ewangelicki w Lipnie (1865 — 1868) według jego planów stawiany pod kierunkiem Ludwika Gosławskiego, bud. p. lipnowskiego, pośw. 8 grudnia 1868. Kościoły: w Goszczynie (p. grójecki, 1880), w Krakopolu (p. kalwaryjski, 1872), roboty prowadził J. Buch; w Żeleźnicy (p. konecki) (1869), w Wandalinowie (p. grodzieński), w Koźmierzycach, w Woli Janowskiej (?), w Lebiedni (?), w Czernicach (p. wieluński) ?, w Lelowie, w Osjakowie, w Gostkowie, w Raciężycach, w Janowie, w Choroszczy. Projekty kościołów: w Chelmie i w Koszowie, w Sulisławicach (p. sandomierski), dokończony przez B. Muklanowicza (1865 — 1888). Kamienica dochodowa oraz restauracja pałacu, niegdyś Kossowskich, przy ul. Bielańskiej Nr. 608/14-16. Przebudowa domu Wandalina Pusłowskiego przy ul. Świętokrzyskiej Nr. 1332/33, (1850) obecnie zburz., oraz dom Nr. 1341/13 przy tejże ulicy. Domy: Hirszfelda przy ul. Świętokrzyskiej Nr. 1339/17; Ciszewskiego przy ul. Jasnej Nr. 1362/22 (1858); przy ul. Mazowieckiej Nr. 1347F/12 (1857); dom Zeltta przy ul. Dziekanka (1853); dom sędziego Siekierskiego przy ul. Dzielnej Nr.

2375B/11 (1859). Sklepy: Włodkowskiego przy zbiegu Senatorskiej i Nowosenatorskiej oraz braci Zeltt przy ul. Senatorskiej pod Nr. 459/8. Wykończenie kościoła parafjalnego wsi Starożeby w plockiem i budowa wieży (1858). Projekt pałacu w Słubicy (maj. Brunwejów). Projekt pałacyku wiejskiego dla Seweryna hr. Grabowskiego. Budowle na terytorjum dawnego szpitala Dzieciątka Jezus.

Źr.: Ks. zejście par. Św. Krzyża 1879 Nr. 1409. — F. M. S. Kaplica przy Królikarni. Tyg. Ill. 1867. Nr. 423. — L. Jenike: Kościół ewangelicki w Lipnie. Tyg. Ill. 1869. Nr. 70. — J. Heppen: Nekrologja półroczna. Tyg. Ill. 1880. Nr. 234. — Gazeta Warsz. 1863. Nr. 86. Wzmianka o pałacu Zawiszy. 1879 Nr. 251. — Pam. Szt. Pięk. 1850—1854 str. 16. Arch. bud. m. st. Warszawy. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1879, str. 62—63. — Tyg. Ill. 1871, Nr. 186, 1888. Nr. 305. — Kurjer Warsz. 1857. Nr. 259; 1865 Nr. 125; 1868 Nr. 281. — Akta K. R. S. W. i D. w A. A. D. Nr. 16234.

BOBREK Jan. Murator we Lwowie około r. 1572.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22.

BOBROWSKI Walery. † 8 kwietnia 1926 r., żył lat 77. Inżynier budowniczy.

BOCHEŃSKI Feliks. * 1847 † w Warszawie 29 marca 1876.

Źr.: Kurjer Codzienny 1876. Nr. 71 z d. 30 marca.

BODASZEWSKI Ł. Wspólnie z A. Zagórskim budował kościół O. O. Zmartwychwstańców we Lwowie (1877].

BODZAN Krzysztof (BOZZANO). Z Ferrary, murator we Lwowie, pracował w Przemysłu. W r. 1565 bawił w Tarnopolu i nazywany był »incola Russiae«.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 30.

BOECK patrz **BEK**.

BOFFO. Kierował budową pałacu w Czarnominie (pow. olhopolskiego) w r. 1820.

Źr.: A. Urbański: Kresowe siedziby polskie które uległy zagładzie. Tyg. Ill. 1928, Nr. 1, str. 19.

BOGUCKI Feliks Rajmund. * 30 sierpnia 1827 r. Ukończył gimnazjum w Piotrkowie, a następnie kurs budownictwa w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych. Był przy budowniczym Piotrze

Frydrychu od r. 1845 jako instruktor budowniczy. Pracował przy budowie domu Nr. 1363-b/24 przy ul. Jasnej, przy restauracji komory celnej w Warszawie i domu loteryjnego (1849).

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16241 w A. A. D.

BOGUCKI Julian. † maja 1855. Adjunkt budowniczy K. R. P. i Skarbu.

Źr.: Kurjer Warsz. 1855, Nr. 131.

BOJANKOWSKI Jan Feliks Antoni. * w Grójcu, d. 24 czerwca 1832 † w Łodzi 11 września 1870. Bud. kl. II-ej 1865 r. Ukończył budownictwo w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych w r. 1857 jako budowniczy klasy I-ej. Praktykował u arch. Alfonsa Kropiwnickiego. Pracował przy budowie kościoła w Łukaszach (1862). Pod jego kierunkiem został wykonany w listopadzie 1859 r. według rysunku Sacchetti'ego katafalk w kościele OO. Reformatów w Warszawie, na nabożeństwo z powodu stułetniej rocznicy pogrzebania kości zmarłych i pochowanych na cmentarzu reformackim.

Źr.: Kurj. War. 1859 Nr. 297. — Akta K. R. S. W i D. — Kal. J. Jaworskiego w r. 1871.

BOKIETH Kacper. Włoch, murator w Warszawie r. 1615.

Źr.: Akta Starej Warszawy. ks. 19 folio 912.

BONAY Piotr. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

BONI Jakób. Wspólnie z Ambrożym Przychylnym budował kościół pod wezw. Św. Łazarza we Lwowie (1631 — 1640).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 78, 82 — dr. M. Orłowicz: Ilustr. przewodnik po Lwowie, str. 103.

BONONIUSZ. Mieszczanin przemyski, mularz, rozpoczął w r. 1580 budowę nieistniejącej obecni łaźni miejskiej w Przemyślu.

Źr.: L. Hauser: Monografia miasta Przemyśla, str. 152.

BORATINI Titus Livius. Dzierżawca mennicy za Jana Kazimierza. W Archiwum książąt Czartoryskich w Krakowie Rkps

Nr. 782 str. 545 znajduje się własnoręczna notatka Stanisława Augusta, że »Boratini (budował) le palais Casimir encien (sic)«.

Źr.: A. U. V, str. CXIII. — Wiad. Numizmatyczno-Archeologiczne 1909 Nr. 10; 1912 Nr. 1.

BORCOWSKI Albert. Z Brzeżan. Italus murator. Powołany był przez Piotra Krassowskiego jako rzeczoznawca przy budowie wieży przy cerkwi zw. wołoskiej która w r. 1570 runęła.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 33.

BORETTI Feliks Jan Marja. * 1798. Chrzczony 22 listopada 1798 r. † 13 maja 1847. Bud. pałaców cesarskich: Łazienek i Belwederu, 1835 — 1847. Kawaler orderu Św. Stanisława kl. 3-ej.

Źr.: Kalend. polit. — Kurjer Warsz. 1847 Nr. 128. — Ks. ur. par. Św. Jana w Warszawie.

BORETTI Józef. * w Inzago w Lombardji 1746 † 2 maja 1849. Budowniczy klasy II-ej. Według jego planów zostały przybudowane w r. 1788 wieże i front kościoła OO. Franciszkanów w Warszawie. W r. 1808 restaurował kolumnę Zygmunta III. W r. 1814 przebudował częściowo dom Tow. Przyjaciół Nauk na Kanonji. Budował dwa pawilony boczne pałacu Kazimierzowskiego (1815 — 1816). Restaurował kościół N. M. P. na Nowem Mieście (1822). Prowadził budowę domu dla starców gminy ewangelicko-augsburskiej w Warszawie (1853 — 1854) oraz roboty mające na celu zabezpieczenie Zamku Królewskiego w Warszawie od pożaru (1854). Budowle dworskie w Korytkowie pow. opoczyńskiego. Pałacyk w Mokrej Wsi pow. stanisławowskiego na Mazowszu.

Źr.: Ks. zejść par. N. M. P. na Nowem Mieście 1849, Nr. 339. — F. M. S. II, str. 83. — Al. Wejnert: Starożytności Warszawy, tom VI, str. 310. — Al. Kraushar: Tow. król. przyj. nauk, ks. II tom. II, str. 74. — H. Skimborowicz: Pałac Kazimierzowski i bibl. główna w Warszawie. Tyg. III. 1865. Nr. 309. — Kurjer Warsz. 1844 Nr. 292; 1848 Nr. 162; 1849 Nr. 117. — Akta K. R. S. W. i D. 16244 w A. A. D.

BORKOWSKI-Dunin Aleksander. Ur. 1802. Ukończył wydział sztuk pięknych uniwersytetu warszawskiego. Był budowniczym powiatu miechowskiego 1822—1830, hrubieszowskiego 1845—1846, kieleckiego 1848 — 1865.

Źr.: Kalend. polit. — Akta K. R. S. W. i Pol. Nr. 16210 w A. A. D.

BOROŃSKI W a r z y n i e c. Majster mularski. Projektował dom przy ul. Św. Jana Nr. 26 w Krakowie.

Źr.: Akta bud. miejsk. w Krakowie. I, 242—500. — Notaty M. Jarosławieckiej.

BORZEŃCKI D a m a z y. * 19 października 1803 w Woli Smiełowskiej pod Kaliszem. Po ukończeniu szkoły aplikacyjnej służył w kompanji 4-ej lekkiej artylerji pieszej jako podporucznik. Był budowniczym obwodu kalwaryjskiego 1837.

Źr.: Kalend. polit. — Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16217 w A. A. D.

BORZEŃCKI L e o n. * 1840. † 14 listopada 1908 r. Po ukończeniu Szkoły Sztuk Pięknych, oddał się zawodowi budowniczego, uzyskawszy po złożeniu w r. 1867 egzaminu tytuł budowniczego kl. II-ej. Budował dom przy ul. Orlej Nr. 800/6 (1857).

Źr.: Arch. bud. m. st. Warszawy. — Przegl. Tech. 1908 Nr. 49.

BOSAKOWSKI J a n. Mularz, mieszczanin z Kazimierza. W r. 1649 prosił o rewizję domu rajcy kazimierskiego Daniela Małszy (na dzisiejszym Małym Rynku Nr. 3 lub 4).

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 45.

BOSIO. Kierował początkowo budową zamku dla Ludwika Paca w Dowspudzie, który został ukończony przez Henryka Marconi'ego.

Źr.: S. G. XV, cz. I, str. 436.

BOSSI: Anselmo, Giulio, Pietro. Przyjęci w r. 1574 do grona towarzyszy cechu mularskiego w Krakowie.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

BÖTHKE. Do spółki z Grethem budował w latach 1784—1787 ewangelicki kościół parafjalny w Bydgoszczy.

Źr.: J. Kohte.

BOURGUIGNON. Rodem anglik (?). Budował w Równem cieplarnie, ananasarnię, oraz założył tamże ogród w guście angielskim, w ostatnich latach XVIII w.

— Źr.: T. J. Stecki. Miasto Równe, str. 30.

BOZZANO patrz **BODZAN.**

BRACCI Sebastjan. Odbudował cerkiew p. w. Wniebowzięcia N. M. P. na Padole w Kijowie. Roboty trwały od 13 maja do 1 października r. 1613.

Źr.: W. Ciechowski: Kijów i jego pamiątki str. 317.

BRAIER. Architekt z Wiśniowca, wykonał pomiary gmachów pojezuickich i bazylijskich w Krzemieńcu w końcu r. 1805, które posłużyły Kubickiemu do przebudowy tych gmachów na liceum.

Źr.: M. Rolle. Ateny wolińskie, str. 407.

BRANDT Hans. Był zajęty przy budowaniu kościoła N. M. Panny w Gdańsku w latach 1486—1502, oraz przy budowie kościoła farnego św. Jana w Toruniu, gdzie wykonał dwa przedsionki w latach 1484—1485.

Źr.: Heise: Die Bau-und Kunstdenkmäler der Provinz Westpreussen. II, str. 258. — A. U. VI, str. CIV. — Ks. Dr. T. Kruszyński. Stary Gdańsk, str. 41.

BRATTO patrz BARETTO.

BRAUMAN Franciszek. * w Piotrkowie 1838 r. † w Warszawie 1904 r. W roku 1860 ukończył warszawską Szkołę Sztuk Pięknych ze stopniem budowniczego klasy I-ej, w r. 1864 otrzymał patent budowniczego klasy II-ej, a w r. 1867, kl. III-ej. Początkowo należał do wydziału budowlanego dr. żel. Nadwiślańskiej, którego naczelnikiem był Witold Lanci.

Prace: Dom A. Grotowskiego przy ul. Mazowieckiej Nr. 1346D/4. Dom Emila Wedla przy ul. Szpitalnej Nr. 1355c/8 (1893). Dom W. Oranowskich na Krakowskim Przedmieściu Nr. 404/6. Dom Dr. Jana Jaskłowskiego przy ul. Marszałkowskiej Nr. 97 i 97A/5354—5. Dom Henryka Zandbanga przy ul. Senatorskiej Nr. 460/10. Dom A. Stępkowskiego, obecnie bar. St. Lessera na Wierzbowej Nr 473c/9. Dom Peukera przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1379A/125. Dom przy zbiegu placu Grzybowskiego i Próżnej. Dom przy ul. Senatorskiej Nr. 467B/24. Projekt domu zabaw publicznych. Dom własny przy ul. Polnej Nr. 5714/76. Dom przy zbiegu Nowogrodzkiej i Kruczej Nr. 1596/44 (1893). Kościół w Kocierzewie (pow. łowicki) 1871—1873. Dwie wille w Klarysewie. Projekt kościoła parafjalnego w Jurkowie (pow. miechowski). Dom przy ul. Hożej Nr. 1653/16. Domy przy Alei Trzeciego Maja Nr. 2979C i D/44 i 46. Pałacyk w Glinkach (pow. kalwaryjski). Ołtarz wielki w kościele w Wołyniu (pow. radzyński).

Źr.: Kal. J. Jaworskiego. 1874. — S. G. IV, str. 228. — Życiorys. Przgl. Techn. 1904, str. 144. — Prace architektoniczne Franciszka Braumana. Przgl. Techn. 1904 Nr. 47. str. 635.—Akta K. R. S. W. Nr. 16255 w A. A. D.

BRENNA Wincenty. * 1745 we Florencji † 1830 w Petersburgu. Rzymianin, budowniczy i malarz. Bawił czas jakiś w Polsce za panowania Stanisława Augusta. Malował dekoracje w pokoju arabskim u kasztelanowej krakowskiej Branickiej (siostry króla Stanisława Augusta). Był profesorem akademii petersburskiej. Odnowił kościół p. w. Św. Michała w Nidokach (pow. wilkomirskiego) zbudowany w r. 1623. Budował tamże oficynę pałacu. Projektował bramę tryumfalną na cześć tego króla w r. 1781. Później przebywał w Petersburgu, gdzie między innymi robił projekty katafalków po śmierci Stanisława Augusta: jeden w kościele Św. Katarzyny, a drugi w pałacu Marmurowym (w r. 1798).

Źr.: E. Rastawiecki I. str. 70. — Pam. Starej Warszawy, str. 83. — Ciampi II, 245. — Istoriceskaja wystawka architektury 1911, str. 42—43. — Wł. Tarkiewicz: Rządy artystyczne Stanisława Augusta, str. 68. — Antoni Urbański. Nidoki, Tyg. Ill. 1928 Nr. 5. str. 107.—Rkps. Popiela t., 180, Nr. 27.

BRETFUS Iob. † 1571. Inżynier wojskowy i budowniczy. Architekt nadworny króla Zygmunta Starego, miał wyznaczoną przez króla w latach 1540 i 1542 pensję roczną w wysokości 300 i 400 florenów. »Architectus Sacratissimae Regiae Maiestatis«. Praijjtfuss, Prayetfuss, Parthfinn, Parthfum, Praithfuess, Breytfuss, Praeteves, Braitfus, Bratfus, Praet, Bretfus, Brethfus, Bretfens, oto pisownie jego nazwiska. Pierwszy raz spotykamy o nim wiadomość w r. 1541. Pracował przy przebudowie i tworzeniu nowej fortecy w Kamieńcu, gdzie naprawiał wieżę zwaną »Czarną«, jak o tem mówi napis na tablicy wmurowanej: 1544. DEUS. TIBI. SOLI. GLORIA. JOB. PRAETEVEVS. FUIT. ARCHITECTOR.

W r. 1542 przybudował basztę zwaną Denną. Naprawiał również w r. 1545 wieżę zwaną Laeką. Pracował też w Krakowie lub w okolicach, później zaś w Wilnie. Dnia 12 kwietnia 1553 r. nazwany został urzędownie przełożonym budowli wileńskich: »Aedificiorum S. R. M. Vilnensium praefectus«. Budował zamek w Tykocinie dla Zygmunta Augusta, oraz z własnego funduszu kościół we wsi Grabowie.

Źr.: A. U. VIII. str. CCCXLV—CCCLVII. — F. M. S. II. str. 136. — Al. Prusiewicz: Kamieniec Podolski, str. 98, 100.—Metr. Kor.—Notaty Z. Wdowiszewskiego w Warszawie.

BRITIUS Józef. Mylnie zwany Buccius, Bucenius, Buck. * w Massie 1538 † w Rzymie 1604. W r. 1560 wstąpił do zakonu jezuitów i był architektem. W r. 1580 jest w Weronie, zdaje się, zajęty robotami przy tamtejszym klasztorze. Stamtąd wysłano go do Polski, w r. 1581 bowiem widzimy go w Jarosławiu, gdzie przez lat 5 buduje według własnych planów klasztor i kościół OO. Jezuitów. Z końcem roku 1595 przybywa do Krakowa i tu mieszka do r. 1599 przy kościele św. Barbary. Był pierwotnym kierownikiem budowy kościoła Św. Piotra i Pawła, ale się okazał niefortunnym majstrem, tak że do ukończenia budowy wzięto J. M. Bernardona.

Źr.: F. M. S. II. str. 30 mylnie go nazywa Brucciusem lub Buceniumem. — Fr. Klein: Kościół Ś. Ś. Piotra i Pawła w Krakowie. — Roczn. Krak. Tom XII, str. 45. — Orłowicz, str. 264.

BROCCHI Ignazio. Rodem rzymianin. Nobilis Brocchi Ignacy otrzymał w d. 21 września 1771 r. dyplom na budowniczego królewskiego. Architekt J. M. Króla polskiego Stanisława Augusta, wysłał z Rzymu w latach 1776 — 1786 rzeźby marmurowe do Polski. Zrobił dla króla plany pałacu Salviati w Rzymie, za co otrzymał 30 dukatów (1796 — 7).

Źr.: A. U. IV. str. XXII. — Notaty W. Olszewicza. — Ks. kanclerska 49, str. 159.

BRODOWSKI Bonifacy. Robił przeróbki szkoły (collegium nobilium) w Kiejdanach.

Źr.: Biblij. uniw. w Wilnie, dział rkps.

BRUDNY Marcin. Mularz lubelski wspomniany w przywileju z r. 1588.

Źr.: A. U. VI, str. 223.

BRUNCHEN Jaklinus. Murator Nicolaus Frankenstein proscriptus pro homicidio ex parte Jaklini Brunchen Muratoris (12 julii 1366).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum. 1300—1500. Nr. 28.

BRUNORI Gaspare. Sprowadzony do Warszawy w r. 1647, możliwe że do odbudowy pałacu Kazimierzowskiego.

Źr.: C. Gurlitt. Warschauer Bauten aus der Zeit der Sächsischen Könige, str. 31.

BRUNSBURG Heinrich ze Szczecina. Budował kościół Panny Marji w Poznaniu (1433) oraz kościół parafjalny katolicki w Kórniku (1437).

Źr.: J. Kohte.

BRZESKI Jan (BRZYSKI, BRYSKI, także STEPHANIK). Mieszczanin kazimierski. W r. 1612 był młodszym mistrzem mularskim. W r. 1625 — starszym cechu mularskiego.

Źr.: St. Tomkowicz: Przech. do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 45.

BRZESKI Stefan (BRYSKI). Mularz, przy budowie zamku na Wawelu, wymieniony w rachunkach z r. 1601. W r. 1619 i 1620 był starszym cechu mularzy.

Źr.: S. Tomkowicz. Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 346. — Przech. do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 45.

BRZOSTOWSKI Bolesław, * 1854 † 17/29 listopada 1899 w Petersburgu. Po ukończeniu gimnazjum realnego w Dynaburgu, wstąpił do szkoły budowniczej w Petersburgu, po ukończeniu której w r. 1880, rozpoczął tamże w r. 1881 wykłady kreślenia. Oprócz profesury był budowniczym petersburskiego oddziału Warsz. Tow. Ubezp.

Prace, jakie wykonał wspólnie z bud. A. Geschwendem: dom More'a przy ul. Mikołajewskiej w Petersburgu. Dom Lubenra przy zbiegu Fontanki i prosp. Wozniesieńskiego. Przebudowa teatru Aleksandryjskiego. Przebudowa domu Petersb. Tow. Ubezp. na Newskim Prosp. Dom dla pracowników dr. żel. Findlandzkiej. Oficyna domu Lubersa przy ul. Symbirskiej.

Prace samodzielnie wykonane: dwa gmachy szkół miejskich w Petersburgu. Restauracja zajazdu Fińskiego tamże. Gmach 12-ej szkoły miejskiej na Piaskach tamże.

Źr.: Stroitiel. 1899. 21—22, str. 880.

BRZUSZKIEWICZ Ignacy. Był profesorem budownictwa i rysunków w gimnazjum podolskiem w Winnicy około r. 1820, gdzie też plany do ogólnej restauracji gmachów gimnazjalnych wygotował.

Źr.: W. Marczyński: Opis gub. Podolskiej. 1822. II. 35—39. — E. Rastawiecki III. str. 149—150.

BUCENIUS, BUCCIUS, BUCK, patrz BRITIUS.

BUCH Józef. * w Warszawie 1847 † 1882. Po ukończeniu gimnazjum pracował u budowniczego Wolińskiego. Pod kierunkiem bud. Franciszka Tournelle'a pracował jako konduktor przy budowie szpitala dla dzieci w Warszawie.

Prace: Kościół w Krakopolu (w suwalskiem) według projektu zmarłego budowniczego W. Bobińskiego. Domy przy ul. Granicznej Nr. 969/7, przy ul. Kruczej 1747A/2, oraz własny 1708A/14 przy ul. Wilczej.

Źr.: Przgl. Techn. 1882 Nr. 15, str. 44.

BULA Andrzej. Mularz w Krakowie około r. 1603.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 45.

BUŃCZEWSKI Antoni. Zmarł 9/21 lipca 1829 r. Architekt. Złożył egzamin przed komisją departamentu lubelskiego na posadę budowniczego departamentowego w d. 5 lipca 1811 r. Pełnił zastępczo obowiązki budowniczego wojewódzkiego 1 lipca 1819 r. Pełnił również różne czynności budownicze na terenach pow. zamajskiego i krasnostawskiego. Budowniczy pow. hrubieszowskiego od 10 marca 1824 r.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16236 w A. A. D. — Akta osobiste VI, Nr. 99.

BUZZI. Konduktor przy budowie zamku Ujazdowskiego w latach 1770 — 1771. W r. 1774 przedstawił królowi Stanisławowi Augustowi kosztorys nowej fasady tego zamku na ogólną sumę 13642 dukatów.

Źr.: Rkps Popielów w Krakowie. Teki 187/23, 26, 34, 35, 45, 62. Kopja w zb. T. O. n. Z. P.

BŪRKNER (BIRKNER) Edward. Złożył egzamin na bud. kl. II-ej 15/27 lipca 1838 r.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16207 w A. A. D.

BYCZEK Jan. Towarzysz mularski przy budowie zamku na Wawelu, był użyty przez Andrzeja Gawronka w r. 1616 do naprawy popękanych murów pod gankiem południowego skrzydła.

Źr.: S. Tomkowicz. Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 356, 424.

C.

CAL Martin (LYSY Marcin), KALD. Murator we Lwowie około r. 1470.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

CAMERINI patrz TYLMAN.

da CAMERINO Rodolfo. Budowniczy nadw. za Stefana Batorego. Po zdobyciu Wielkich Łuk (1580 r.) użyty został do odbudowy warowni tamtejszej.

Źr.: F. M. S. II. 141. — Ciampi II, str. 253.

CAMILLUS. Włoch rodem, był naczelnikiem fortyfikacji w Kamieńcu, pod koniec panowania króla Zygmunta I-szego. Po śmierci króla utracił tę posadę i przeniósł się do Prus w zamiarze starania się o służbę u księcia Albrechta, który sprowadzał wielu obcych budowniczych do Królewca. Tu z powodów niewyjaśnionych popadł w podejrzenie, że jest szpiegiem i dostał się do więzienia. Król polski, Zygmunt August, dowiedziawszy się o tem, wstawiał się u księcia Albrechta za niewinnym Camillusem, prosząc o jego uwolnienie.

Źr.: A. U. V., str. LXXXIX.

CANAVESI Giorgio. Przyjęty w r. 1594 do cechu mularskiego w Krakowie jako mistrz.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV.

* CANAVESI Hieronim, senior, † 11 listopada 1582 r.

Z Medjolanu, lapidar, był mieszczaninem kazimierskim; w r. 1574 wybrano go do starszyny cechu mularskiego w Krakowie (Liber act. cont. archit. 33). W kościele OO. Franciszkanów w Krakowie znajdował się jego nagrobek położony tam przez żonę jego, Julję Buzetia.

Źr.: Ciampi; Bibliografia critica I, str. 169. — Pomniki Krakowa. II, str. 246. — A. U. IV, str. LXIII.

CANAVESI Hieronim, junior. W r. 1573 przyjął prawo miejskie krakowskie, zaś w r. 1574 został przyjęty do grona towarzyszy cechu mularskiego w Krakowie.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

CANGIERLE patrz GANGIERLE.

CANNAGO Piotr. (Z Cannegio w Ticino) murator de Lugano we Lwowie (1585 r.).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska w XVI i XVII w. str. 41.

CANONI Wolfgang. † 1573. Murator w Poznaniu w latach 1567—1573.

Źr.: A. Warschauer, str. 34, 46.

de CANTHON Jakób, murator, syn Marcina z Medjołanu i Andriolli, przyjął w r. 1573 prawo miejskie st. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

CAPYT CZKA Jan. Murator w Krakowie, 1498.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1327.

CARACCI Piotr (KARACZ). Murator we Lwowie (1605).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 80.

CARATTI Martino, v. KARA. Syn Krzysztofa Caratti z Luveri, lapičida, w księgach cechowych stale nazywany Marcin Kara. W r. 1573 zostaje przyjęty do cechu, najpierw jako towarzysz, a zaraz potem jako mistrz, odprawiwszy sztuki i odbywszy razem z Jakóbem Geringą obyczaj mistrzowski. W tymże roku przyjął prawo miejskie na Kazimierzu. Wybierany był do starszyny cechowey w latach 1578—1582.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

CARBONARI Hieronim (CARBONARIUS, KARBUNAŁ). Żył jeszcze w r. 1650. Mularz, przyjął prawo miejskie w Krakowie w r. 1633. W r. 1643 wymieniony jest jako Hieronim Karbunał między starszymi przysięgłymi cechu mularzy-kamienników.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do historii kultury Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 49.

CARL von Dantzig. Budowniczy w Wiedniu w latach 1340—1345.

Źr.: J. F. Kluczycki: Pamiątki Polskie w Wiedniu, str. 19.

CASIMIR Piotr. Włoch (rodem z Casalmoro w mantuańskim?) na żądanie którego powstał cech mularski we Lwowie w r. 1572.

Źr.: W. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22.

CASPAR architector. W księgach wójtowsko-ławniczych sandomierskich występuje w r. 1557 Urszula »olim Casparis architectoris coniunx legitima«.

Źr.: Rkps. Bibl. ord. Kras. 56 f. 13.

CASPAR. Polonus de Prussia, murator w Krakowie, 1436.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 327.

CASPAR. Towarzysz mularski sprowadzony przez Franciszka Włocha do budowy zamku na Wawelu, latach 1507 — 1509.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 231.

de CASPARINO Caspar. Murator we Lwowie (1597).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 80.

CASSINA Piotr, murator (Italus), syn Galiaka (Galiaci) i Katarzyny, przyjął w roku 1571 prawo miejskie st. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

CASTELLI: Andrzej i Antoni (CASTELLO, CASTILLO, CASTELLIS, CASTOLLI, CASTOLT, CASTOLD, KASZTOLT, CASTANI). Budowali kaplicę p. w. Św. Katarzyny Syeneńskiej w kościele Dominikanów w Krakowie dla książąt Zbaraskich. Castolli Andreas, Iuganensis, lopicida w r. 1631 wykonał do kościoła na Bielanach pod Krakowem epitafium dla Mikołaja Wolskiego zmarłego w r. 1630.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do historii kultury Krakowa w pierwszej połowie XVII w., str. 49. — Kraków, str. 138.

CASTELLO Matteo. Architekt nadworny Zygmunta III, pojawia się po raz pierwszy około r. 1620.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska w XVI i XVII. Architektura i rzeźba, str. 70, 72. — St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 345.

CASTELLO Tomasz. Budowniczy książąt Ostrogskich w końcu XVI i początku XVII w.

Źr.: Wł. Łoziński. Sztuka lwowska w XVI i XVII w., str. 80.

CASTELLO Zacharjasz de Zaccaria de LUGANO. Mistrz mularski we Lwowie około r. 1593.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska w XVI i XVII w., str. 80.

CASTIGLIONE Mikołaj, de CASTILLIONE, de CASTELLIONE. † 1545. Rodem florentczyk, wspomniany w aktach krakowskich z r. 1522 pod nazwiskiem Nicolaus Florentinus lapicida. W rachunkach budowy zamku Wawelskiego pojawia się dopiero w r. 1529, początkowo, jako pracownik mniejszego znaczenia do robót kamieniarskich drugorzędnych, za co pobierał przez pierwsze pięć lat po jednej grzywnie tygodniowo. Pracował przy budowie wschodniej i północnej części zamku, pomagając Bartłomiejowi Berecciemu. Król Zygmunt I nadał mu w r. 1535 pewną przetrzeźnię ziemi w Dębnikach na wystawienie cegielni. W r. 1532 do spółki z Janem Cini de Senis nabył dom przed furcą Mikołajską. W latach 1542 — 1545 wykonywał dla Hieronima Szafrąncza dwie prace; mianowicie: odnawiał mu dom, położony przy ul. Brackiej obok domu Kaspra Gucciego, a jednocześnie prowadził roboty około przebudowy zamku w Pieskowej Skale. W r. 1526 przybrał tytuł »Lapicida regius«. Zmarł w r. 1545 w lecie, gdy pracował nad wykończeniem domu dla Jana Tarły, starosty pilźnieńskiego. Zostawił dwóch synów: Kaspra, znakomitego złotnika krakowskiego, i Bernarda, oraz córkę Annę.

Źr.: Ambroży Grabowski. Kraków, 1844 r. str. 506. — F. M. S. II. str. 205. — W. J. Wdowiszewski: Gabryel Słoński, architekt krakowski XVI w. A. U. tom V. — St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 277, 283, 285, 287. — Kraków, str. 121.

CASTILIO Piotr (CASTELLO). Murator we Lwowie 1574.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 40, 80.

CASTOLLI Jan Baptysta, v. **CASTOLL**, **CASTOLDUS**, **CASSTOLT**, **CASTANI**, **KASZTOLT**. Włoch, malarz i kamieniarz, syn Dominika Kasztol de Bisow, w Krakowie był współczesnym Janowi Trevano i Janowi Baptyście Petryniemu.

Źr.: St. Tomkowicz. Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 348. — St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w p. poł. XVII w., str. 50 — 51.

CATELLI. Budował pałac ordynatów Zamoyskich w Zamościu dla Tomasza Zamoyskiego w XVIII w.

Źr.: Br. Chlebowski: Zamość, ordynacja Zamoyskich i powiat zamojski. Zamość (1919). str. 14.

CATENACI Jan. Architekt włoski, pracował w r. 1699 około »drugiej nawy« i kopuły kościoła OO. Jezuitów w Poznaniu. Kopule stawiał według planu ojca B. Wąsowskiego.

Źr.: R. Szymańska: Przyczynki do dziejów budowy kościoła pojezuickiego w Poznaniu. Kronika m. Poznania, 1928, Nr. 4, str. 333.

CERONI Jan Chrzyciel. Wykonał projekt chóru dla kościoła OO. Franciszkanów w Warszawie, budowanego od 1713 do 1732 pod kierunkiem Antoniego Solarego. Projekt ten później w części zmieniony został przez Józefa Fontanę i syna jego Jakóba (1750). Następnie wieża i fronton kościoła, które okazały się względem całego gmachu za niskie, zostały w r. 1788 przebudowane według planu Józefa Boretiego. Według jego projektu jest również chór w kościele OO. Dominikanów przy ul. Freta.

Źr.: F. M. S. II. 83. — X. Jakób Piasecki: Opisanie klasztorów i kościołów księży Franciszkanów prowincji polskiej. Kościół i klasztor księży Franciszkanów w Warszawie. Pam. Rel.-Mor. VII. 1844. str. 447. — J. Bartoszewicz: Kościoły warszawskie, str. 207, 208. — C. Gurliitt, str. 318. — Kurj. Warsz. 1844 Nr. 292.

CERONI Karol, v. CYRONI. Był architektem miejskim w Warszawie za czasów króla Jana III. Prowadził roboty przy ukończeniu kościoła OO. Kapucynów w r. 1686, po Affatim i Loccim. Był architektem J. K. Mości w r. 1714.

Źr.: Akta Starej Warszawy. Rkps. 58 str. 134. — F. M. S. II. 79.

CERTA Tomasz. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie w r. 1671.

Źr.: A. U. VI, str. 226.

CHAMBREZ, v. CHAMPREZ Ignacy. * w Holeszowie na Morawach 1752 † w r. 1844 lub 1845. Syn malarza Jana, pod którego kierunkiem oraz Tomasza Sturm kształcił się w sztuce. W latach 1776 — 1783 zwiedzał Austrię, Niemcy, Francję i Włochy. W r. 1792 osiedlił się w Cieszynie gdzie został nauczycielem rysunków w tamtejszej szkole. W latach 1803 — 1807 był nauczycielem rysunków w krakowskiej szkole normalnej a następnie nauczycielem budownictwa na uniwersytecie tamtejszym. W r. 1812 przeniósł się do Lwowa. Nadzwyczajny profesor cywilnego budownictwa uniwersytetu lwowskiego. Był rysownikiem, malarzem, architektem i historykiem sztuki. W latach 1826 — 1828 miał nadzór nad przebudową gmachu uniwersyteckiego we Lwowie.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie I, 45.

CHARZYŃSKI Paweł. Magister filozofji, sporządził w r. 1855 plan i kosztorysy przebudowy kościoła w Saldnie (pow. wrocławski).

Źr.: F. M. S. Kościół w Saldnie. Tyg. Ill. 1867. Nr. 426, str. 244.

CHIAVERI Gaetano. * w Rzymie w r. 1689 † 5. 3. 1770 w Foligno. Głównie działał w Saksonji i Polsce za Augusta III. W r. 1740 zrobił projekt przebudowy zamku królewskiego w Warszawie, reprodukowany w »Atlas zur Zeitschrift für Bauwesen« Jg. XLVI tab. 46. Wykonał plan przebudowy »salonu« w ogrodzie Saskim w Warszawie.

Źr.: A. U. V, str. CXVI. — Dr. Jerzy Mycielski. Gaetano Chiaveri w Polsce i jego książka szkiców w królewskim gabinecie rycin w Dreźnie. A. U. VI, str. 77—82. — C. Gurlitt, str. 332. — C. Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 71—73, tab. XXV. — V. Thieme u. F. Becker. Allg. Lexikon d. bild. Künstler II, 489.

CHMIELIŃSKI Antoni Arkadiusz. * w r. 1812. Bud. pow. plockiego 1847—1865. Dawał plany i kierował budową kościoła rzymsko-katolickiego w Radzanowie (pow. plocki) (1861).

Źr.: Kurjer Warsz. 1861. 222 z d. 18 września. — Kal. polit.

CHOCIESZYŃSKI Feliks. * w Grodzisku † 25 maja 1917 r. w Berlinie. Budowniczy. Wykonał plany przebudowy zakładów drukarskich i wydawniczych Berliner Tageblattu.

Źr.: Dziennik Poznański. 1917. Nr. 122.

CHORAŻY. Praca: przebudowa w stylu barokowym kościoła par. (z wieżą) w Tuliszkowie pow. konińskiego w r. 1857, kosztem 6655 rb. 43 kop.

Źr.: Gazeta Polska. 1875. Nr. 152.

CHRISTOFOR, v. CRISTOFOR. Architekt, pracował przy budowie zamku na Wawelu w latach 1507—1509.

Źr.: St. Tomkowicz. Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 232.

CHRZANOWSKI Franciszek. Budowniczy w Międzyborzu, profesor w szkołach tamecznych, zrobił w r. 1833 plan ruin zamku tamtejszego.

Źr.: Bibl. Warsz. 1848. I. 195.

CHRZANOWSKI Józef. Bud. gub. kaliski.

Prace: Gmach straży ochotniczej w Kaliszu (1886). Ratusz (1887 — 1888), nowy teatr tamże zniszczony w r. 1914. Dom filii banku przemysłowców Poznaniu (1900).

Źr.: J. Raciborski: Monografia Kalisza, str. 213. — M. Szachówna: Kalisz i jego okolica, st. 73.

CHRZANOWSKI Zenon. Zmarł dnia 22-go marca 1918 r., przeżywszy lat 51. Urodzony w ziemi piotrkowskiej w Smotryszewie.

Prace: Ambona w kościele Wszystkich Świętych w Warszawie, balustrada klatki schodowej w gmachu Zachęty do sztuk pięknych tamże, projekt kraty żelaznej otaczającej pomnik Mickiewicza; szkoła ś. p. Chrzanowskiego (ob. J. Zamoyskiego) w Warszawie.

Na polu literackim ogłosił: »Kultura mieszkania« i »Sztuka i rzemiosło«, napisaną dla młodzieży rzemieślniczej«. Wykładał na kursach w muzeum przemysłu oraz zawodowego kształcenia ślusarzy. W Piasecznie zbudował szereg domów »dla siebie« t. j. domków wygodnych, choć małych i pełnych prostoty i estetyki.

Źr.: Kurj. Warsz. Nr. 83 z d. 24 marca 1918 r. i Nr. 89.

CHRZCZONOWICZ Kazimierz. * 1794 † w Mińsku lit. 8 maja 1871. Po ukończeniu uniwersytetu wileńskiego był bud. gub. mińskiej.

Prace: Gmach sądu w Mińsku (1852). Gimnazjum przy ul. Franciszkańskiej (1844). Domy: Anselrodego, w którym się mieściło mieszkanie marszałka gubernjalnego oraz deputacja szlachecka; Kistera, Delpacego, Hajdukiewicza. Szpital wojenny w Mińsku (1844). Dom Al. Linkowej w Pińsku (1847).

Źr.: Wl. Syrokomla. Mińsk. Teka Wileńska. I, str. 177, 180. — Kurjer Warsz. 1871 Nr. 109. — Bibl. uniw. w Wilnie, dział rkps.

CHWASTKIEWICZ Roman. Budowniczy pow. sieradzkiego 1864 — 1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

CICHOCKI Edward. * w Warszawie 8 października 1833 † 21 stycznia 1899. Po ukończeniu szkół średnich uczęszczał do warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych, którą ukończył w r. 1852, poczem wstąpił jako aplikant do Komisji Spraw Wewnętrznych i Duchownych. W r. 1854 zdał egzamin na budowniczego klasy

I-ej, w r. 1860 kl. II-ej. W r. 1865 wyjechał w celu wydoskonalenia się w architekturze do Niemiec, Francji, Włoch i Austrii. Po powrocie do kraju zdał egzamin na budowniczego klasy III-ej. Od r. 1881 był st. bud. m. Warszawy.

Prace: W r. 1863 prowadził większe roboty budowlane dla władz wojskowych. Kościół Św. Piotra i Pawła na Koszykach. Proj. przebudowy ratusza warszawskiego w stylu gotyckim (nieurzeczywistniony). Proj. gmachu Tow. Kred. Miejskiego w Warszawie wspólnie z E. Lilpopem (niewykonany). Proj. teatru ludowego w r. 1869 na konkursie Tow. Zach. Sztuk Pięknych pod godłem »It may be so« (niewykonany). Proj. gmachu Tow. Zach. Sztuk Pięknych (niewykonany). Projekt gmachu resursy obywatelskiej w r. 1861, wzniesionego z pewnemi zmianami przez Leona Karasińskiego. Kościół w Ciechocinku (1874). Kościół w Rożnieszewie nad Pilicą. Kościół w Radziwiu nad Wisłą. Kaplica na cmentarzu Bródzińskim. Kościół p. w. Św. Augustyna w Warszawie wspólnie z J. Hussem.

Napisał: O budowaniu z cegieł wapienno-piaskowych. Gazeta Rolnicza 1861 str. 267—9. — Dachy darniowe. Roczn. gosp. kraj. 1862. II. str. 307—318. — Wynagrodzenie budowniczych, Przegl. Techn. 1882, 15, str. 93—96, 121—126. — Przebudowa pomnika króla Zygmunta III w Warszawie, Przegl. Techn. 1889. 26. — Kąpiele ludowe natryskowe. Przegl. Techn. 1889. 26 str. 189—191, Rozporządzenie policyjno-budowlane, dotyczące się budowy i urządzenia teatrów, cyrków i lokali na zebrania publiczne w państwie pruskiem. Przegl. Techn. 1890. 27. str. 165—167.

Źr.: Przegl. Techn. 1881. XIII, str. 13—14. Przegl. Techn. 1899. Nr. 37, str. 66—67. — Kościół Św. Barbary (Św. Piotra i Pawła). Tyg. Ill. 1883, 28, str. 29 z 3 rys. oraz Tyg. Ill. 1886. 183, str. 10. — W. K. Kościół w Ciechocinku. Klosy. XXV 1877. 630, str. 52. — Cichocki Edward: Tyg. Ill. 1899. 5, str. 98 z portretem. — W. E. P. I. XI—XII, str. 969. — Kurjer Warsz. 1869. Nr. 38.

CIESZKOWSKI Juljan. Budowniczy m. Lublina 1864—1865.

Źr.: Rocznik Urzędowy.

CINI, patrz de SENIS Jan.

CIOLKOSZEWICZ Jan. Proboszcz z Tarłowa na Podlasiu. »Obiecał za 24000 złp. wystawić kościół ks. Pijarów w Łukowie ze wszystkim, co się tyczy podobnych budowli. Zaledwie położono fundamenty, gdy się okazało, że ten pseudo — architekt nie miał

wcale pojęcia o sztuce budownictwa i li tylko własnego upatrywał zysku; dostał więc od kronikarza przydomek »filut — sagacissimus«; wybrał od rektora 8000 złp. a wyekspensował zaledwie 3000, pozarywał ludzi, nie popłacił mularzom. Tak się wymknął z resztą pieniędzy, za które kupił swej kuzynce mająteczek. On też przedsięwziął stawiać parafialny kościół Żelechowski; zaledwie go skończono, a już »podniebienie« i ściany zaczęły się rysować. Nietylko Pijarów ale i Karmelitów w Gułowskiej Woli również zawiódł swoim talentem.

Źr.: Ks. F. Krupiński. S. P.: »Pijarzy w Łukowie«. Pam. Rel. — Mor. S. II. 1859. IV, str. 528—547.

CIPSER Nicolaus. Pracował około budowy na Kazimierzu w Krakowie w r. 1403.

Źr.: Consul. Casim. 1401—1415 p. 50.

CISZEWSKI Aleksander. * 1844 w Płocku † 19 listopada 1908 w Moskwie. Nauki zawodowe pobierał w Petersburgu. W Warszawie zajął wybitne stanowisko w technice stosowania niezbędnych ulepszeń w budownictwie. Szczególniejszym powodzeniem cieszył się jego własny sposób osuszania wilgoci w domach za pomocą »Gudronitu«.

Źr.: Przegląd Techn. 1908. Nr. 49, str. 592.

CIUNKIEWICZ Jan Aleksander. * 13 lutego 1799 † 7 listopada 1847. Bud. obw. kujawskiego od 28 lutego 1822; obw. radomskiego od 5 września 1832. Pracował nad przebudowaniem starego pawilonu, oraz nad projektem budowy nowego, dla pomieszczenia alumnatu przy seminarjum we Włocławku (1829).

Źr.: Arch. Akt. Daw. Akta osobiste Nr. 4/3281 C. — Ks. St. Chodyński: Seminarjum włocławskie, str. 248.—Akta K. R. S. W. i Pol. 16265 w A. A. D.

CLEMENS. Murator w Krakowie. 1453.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 461.

COLUMBANI. Architekt Teresy (?) z Michowskich ordynatowej Zamoyskiej, wysłany z Zamościa do Lublina, dla zaopinjowania stanu klasztoru OO. Bernardynów, sporządził projekt budowy nowego gmachu około r. 1750.

Źr.: Ks. Jan Ambroży Wadowski. Kościoły lubelskie, str. 544—545. — Prace kom. hist. sztuki II, str. LXXII—LXXIII.

CONT (CONTH) S e b a s t j a n. Murator, syn Antoniego i Katarzyny, mieszczan z Lugano, przyjął w r. 1576 prawo miejskie st. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

CORAZZI A n t o n i. * w Livorno 17 grudnia 1792 † we Florencji 26 kwietnia 1877. Ożeniony był z Różą z Benedettich zmarłą we Florencji w październiku 1855 r.

Po ukończeniu szkół pijarskich we Florencji, zapisał się w r. 1810 na wydział architektoniczny tamtejszej akademii sztuk pięknych. Po ukończeniu studjów w r. 1815 przyznano mu trzyletnie stypendjum w celu dalszego kształcenia się. W r. 1817 wystawił we Florencji: teatr Goldoni; lokal mieszczący: ogrody na serenady, oranżerję i sale: balową, maskaradową i koncertową, oraz drugi teatr zwany Diurno. W r. 1818, wezwany przez Staszica, przybył do Warszawy i objął stanowisko budowniczego okręgu naukowego warszawskiego, zaś d. 1 lutego 1819 r. został mianowany generalnym budowniczym Komisji R. S. W. i D. i O. P. Był członkiem honorowym akademii bolońskiej od r. 1826, w r. 1847 zaś otrzymał tytuł członka profesora klasy pierwszej akademii florenckiej. Posiadał odrderę: św. Stanisława IV kl. (22. 6. 1829) i św. Anny kl. 3-ej. W r. 1845 po dniu 12 października opuścił Warszawę udając się do Florencji, gdzie zmarł w niedostatku. Z pomiędzy jego uczniów należy wymienić: Piotra Frydrycha, Foralskiego, Adama Idźkowskiego, Ludwika Konkowskiego, Ludwika Kozubowskiego, Alfonsa Kropiwnickiego, Stefana Balińskiego, Józefa Góreckiego, Adolfa Loewego, Przewodowskiego, Śliwowskiego, Wydrychowskiego.

W Polsce wykonał następujące prace: Przebudowa pałacu Kazimierzowskiego na gimnazjum realne. Pałac Tow. Przyjaciół Nauk, wzniesiony na miejscu kościoła OO. Dominikanów Obserwantów na Nowym Świecie (1820), z gruntu przerobiony. Pałac K. R. Spr. W. i Duch. przebudowany z d. pałacu Hilzenów, później Mostowskich (1823). Gmach biur komisji województwa Mazowieckiego przy ul. Nowolipki Nr. 2406 (1823). Pałac K. R. Przych. i Skarbu na miejscu dawnego pałacu Leszczyńskich przy ul. Rymskiej (1824). Gmach przeznaczony na mieszkania dyrektorów tejże komisji (1825). Teatr Wielki, który budował wspólnie z Adolffem Schuchem; budowa trwała od d. 3. września 1825 do r. 1833, ukończoną została pod kierunkiem Ludwika Kozubowskiego, który

w projekcie Corazziego poczynił pewne zmiany. Pałac rządu gub. w Radomiu (1825—1827): Izba Obrachunkowa przy zbiegu Nowego Światu i Al. Jerozolimskiej Nr. 1286-A/114 (1827). Dom wł. przy ul. Wiejskiej Nr. 1725/11, (1828), przebudowany. Bank Polski, wspólnie z Jakóbem Gayem (1828—1830). Fronton kościoła katedralnego w Lublinie (1821), przebud. później w r. 1848. Przebudowa kościoła i klasztoru PP. Karmelitek na pomieszczenie Warsz. Tow. Dobroczynności (1819). Obelisk na placu Saskim, odsłonięty 29 listopada 1841 r., przeniesiony później na plac Zielony (Dąbrowskiego), rozebrany podczas okupacji niemieckiej w r. 1917. Gimnazja: w Płocku (1843), w Siedlcach (1841), w Suwałkach (r. 1843). Willa w Alejach Ujazdowskich Nr. 1713B/17. Dom arcybiskupa Hołowczyca na Nowym Świecie Nr. 1259C/35 (1820) Dom przy zbiegu ul. Senatorskiej i Bielańskiej Nr. 467A/22. Pałac Edwarda bar. Rastawieckiego w Dolhobyczowie (p. tomaszowski), (1839). Dom M. Naimskiego przy ul. Przejazd Nr. 649/9 (1826). Kościół w Suchej (p. kozienicki) (1838—1843). Przebudowa jednej z sal rezerwowych na Teatr Rozmaitości (1834). Przebudowa kościoła OO. Pijarów przy ul. Długiej na sobór Św. Trójcy, wspólnie z Andrzejem Gołońskim (1835—1837). Dom przy zbiegu ul. Bednarskiej i Sowiej Nr. 2687A/14 (1830). Dom M. Krzemińskiego na placu Św. Aleksandra Nr. 1588—9/13 (1827). Restauracja bramy Jezuickiej w Lublinie (1819). Plebanja parafji Św. Aleksandra (1836) (przebudowana). Oranżeria w Ogrodzie Botanicznym (1843). Szkoła powiatowa przy ul. Gęsiej (1842). Instytut nauczycieli ludowych w Radzyminie (1843). Gmach instytutu gospodarstwa wiejskiego w Marymoncie (1843). Domy: J. Mławskiego, Nalewki Nr. 2241/15 (1827); J. Morawskiego, za Żelazną Bramą Nr. 413E/2 (1827) (przebud.); P. Głuszyńskiego, Elektoralna róg Przechodniej Nr. 797/1 (1835); Fr. Młokosiewicza, Senatorska Nr. 468—469/28—30 (1829); Witowskiego, Nalewki Nr. 2257AB/28—30 (1829); L. Popławskiego, Mazowiecka Nr. 1351B—1352A/1—3 (1829) przebud.; J. Łuby, Nalewki Nr. 2243/19 (1832); J. Kulikiewicza w Alejach Ujazdowskich Nr. 1674/49 (1832); W. Kwiatkowskiego, Podwale Nr. 529—30—1/6—8 (1833); Gołaszewskiego, Bracka Nr. 1582A/13 (1834) przebudowany; M. Krzemińskiego, Żórawia Nr. 1630/1 (1834); J. Krygiera, Mylna Nr. 2481A/5 (1845); przy ul. Chmielnej Nr. 1576/19 (1837), przebudowany, oraz domy: Oleksińskiego (1848); Kicińskiego (1827). Katafalk w kościele Św. Krzyża podczas nabożeństwa żałobnego za gen. J. Zajęczka, d. 2 sierpnia 1826 r.

Mieszkanie dla kuratorów w zabudowaniach pałacu Kazimierzowskiego (1840—1841). Projekt pomnika dla podpułkownika pułku kirasjerów im. ks. Alberta pruskiego, Sohna (* 21-III 1796 † 15/27-IV 1833), w Grochowie. Dom w którym się mieściła Izba Obrachunkowa przy ul. Miodowej (w r. 1832). Dom Biernackiej przy ul. Grzybowskiej. Dom Krzymuskiego na Tamce (1844). Willa Sokolowskiego w Alei Ujazdowskiej, (1845). Kaplica Halpertów na cmentarzu ewang.-augsb. w Warszawie (1834).

Źr.: Życiorys przez Dr. A. Wołyńskiego. Tyg. Ill. 1878. Nr. 134. — Orgelbrand. V, str. 856. — W. E. P. I. XIII, str. 264. — Ks. J. Gacki: O kościele w Suchej. Pam. rel.-moralny XXII. 1852, str. 361. — Pałac Kazimierzowski i biblioteka główna w Warszawie. Tyg. Ill. 1865. Nr. 309, str. 91. — Akademia medyko-chirurgiczna w Warszawie. Tyg. Ill. 1859. Nr. 6, str. 44. — Zbiory T. O. n. Z. P. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz. 1825. Nr. 164, 276; 1826, Nr. 182; 1841, Nr. 320; 1843, Nr. 206; 1845, Nr. 271 (wykaz budowli); 1866, Nr. 176, 241; 1917, Nr. 57. — Wł. K. Zieliński, Monografia Lublina I, str. 179. — Arch. Akt. Daw. Nr. 3653 C. — Krótki opis budowy teatru nowo stawiającego się w Warszawie (z ryciną przedstawiającą plan pierwszego piętra). Pam. umiejętności fizycznych. Rok. 1830 wrzesień, str. 475—542. — S. Ciampi Bibl. Crit. II, 247. — Arch. A. D. — A. K. R. S. W. i P. Nr. 16270.

CORAZZI Aureljusz. * 1806 † 20 września 1871. Brat Antoniego. Budowniczy w Warszawie, pracował przy bracie, Jakóbie Gayu i L. Śmiecińskim, podczas budowy gmachu Tow. dobroczynności (1833—1834), Banku Polskiego i gimnazjum realnego w pałacu Kazimierzowskim. Restaurował sześć ołtarzy w kościele par. w Łęczycy (1869). Pracował przy budowie katedry greckorosyjskiej w Warszawie (obecny kościół garnizonowy), w roku 1835 i 1836.

Źr.: Kurjer Warsz. 1869 Nr. 213; 1871 Nr. 207. — Arch. A. D. Akta osobiste Nr. 3285. — Akta K. Rz. S. W. i D. i O. P. Nr. 16269 w A. A. D.

COROSINI. Przebudował w XVII wieku zamek w Haliczu, wzniesiony za czasów Kazimierza Wielkiego.

Źr.: Orłowicz, str. 133.

CORIO Ludwik. Plk. inż. Restaurował zamek królewski w Warszawie i pałac pod Błachą (1851—1852).

Źr.: Pam. Szt. Pięknych 1850—1854, str. 150. — A. Król. Zamek Królewski w Warszawie, str. 16, 19, 52.

COTELLANI. Postawił pałac ordynacki w Zamościu, za Tomasz Zamoyskiego w XVII wieku.

Źr.: J. U. Niemcewicz: Podr. hist. po ziemiach polskich, str. 168.

COUSTOU. Budowniczy królewski (architecte inspecteur des bātiments du Roy) około r. 1761. Wykonał projekt pałacyku w Jordanowicach (pow. błoński).

Źr.: Wl. Tatarkiewicz: O mat. dot. zamku warsz., str. 40. — Z. Batowski. Zbiór. graf. w uniw. warszawskim, str. 33.

CREMER Wilhelm Hubert. * 15 listopada 1845.

Prace: Nowa synagoga w Poznaniu (1907).

Źr.: Informacje udz. przez dr. Kuukela.

CRISTAN. Murator w Krakowie 1391 — 1409.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 78, 79, 176.

CRISTILANUS. Murator, przyjął w r. 1370 prawo miejskie na Kazimierzu w Krakowie.

Źr.: Consul. Casimir. 1369 — 1381 p. 30.

CRISTLINUS. Murator w Krakowie 1390.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 70.

CULAWY Paulus. Murator w Krakowie, 1486.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 930.

CUNRAD. Murator w Krakowie, 1431.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 276.

CYBULSKI Julian. † we Lwowie 16 października 1924 r., w wieku lat 65. Inżynier architekt cywilny. Budował dwór w Żylicach Józefa Kierskiego.

Źr.: Nekrolog. — Motty J. Przechadzki IV, str. 28.

CYBULSKI Marjan. Prace: Odnowa kościoła farnego w Poznaniu (1864). Pałac w Dąbkach (pow. wyrzyski) (1872). Przebudowa dworu w Oporowie według planu Z. Gorgolewskiego (1877—1878).

Źr.: Dwory polskie w W. Ks. Pozn.

CYGLER Herman, v. ZIEGLER. Z Inowrocławia, majster mularski i ciesielski, zawarł z Rafałem Radojewskim, dziedzicem Lubstowa (pow. kolski), dwie umowy. Jedną d. 22 kwietnia 1753 r., mocą której zobowiązany był: »fundamenty naokół wszystkie odkopać i z gruntu poprawić, a także i ściany, ścianę za wielkim ołtarzem okrągłą przerobić i rozebrać a prosto ją na kraty wymurować,

szczyt w górę wyprowadzić, jak na przodku. Wierstak wszystek nowy, jako jest stary na kościele zgoła na tę modę i wiązanie jako jest na wszystkim kościele, także podbitkę spodem dać, tarcicę heblować i śmigowny kant zakładać. Także i dzwonnice wystawić deklarując. Dziedzie dawał materiał okrom dachówki, »której jeśliby brakowało, sławetny pan Herman wypalić powinien będzie». A za pracę postępuje zapłatę i leguminę takową: Pieniądzy złp. 2000. Żyta, pszenicy, grochu, jęczmienia po korcy tyle a tyle, piwa beczek 24, soli, sera t. j. gomólek 120, masła achtel, wieprza od młynarza tucznego, z osobna tymczasem poleć i sadło całe.

Dzwonnice dla niewiadomych powodów zaczął budować w r. 1757 sławetny Jerzy Mur, mieszczanin i obywatel keyński, lecz ponieważ nie okazał się mężem godnym zaufania, dziedzie zawarł drugą umowę z Cyglerem d. 18 września 1758 »do poprawienia i poratowania dzwonnicy przy kościele od sławetnego Jerzego Mura mularza i mieszczanina keyńskiego niegodziwie i zdradziecko na złych fundamentach zaczętej, a przez ucieczkę jego teraz odbieżanej».

Źr.: Konnotacja kresceneyi anni 1736 na Dobrach w Lubstowie Wielkim, Policach y na folwarku Błonawskim podczas wielkiej eodem anno mundaeyi (Wypis w sprawozdaniu z delegacji arch. Jarosława Wojciechowskiego w zbiorach T. O. n. Z. P.).

CZACKI Jerzy z Chomiąt. Mularz. Pracował przy zamku poznańskim. Dn. 7 czerwca r. 1508, biskup plocki Erazm, zawarł z nim umowę, o wzniesienie w Pułtusku muru miejskiego z wieżami, po cenie za pręt (tej długości i wysokości, co w Poznaniu), przy grubości na 4 cegły, po 6 grzywien, a za każdą wieżę dodatkowo po 4 grzywny.

W aktach konsystorza pułtuskiego znajduje się ugoda z r. 1507, zawarta z Jerzym, mularzem (murator) o wystawienie czworokątnej wieży od lewej strony wielkiego ołtarza tamecznej kolegiaty, za 70 kóp groszy. Wedle umowy, wysokość murów wieży tej powinna się była równać wysokości dachu kościoła wraz z czterema nad niemi wznoszącymi się kopyłami.

Źr.: S. G. IX, str. 296. — Wypis z rękopisu »Rzecz o mieście Pułtusku w r. 1826 zebrana«, udz. przez arch. S. Szyllera. — F. M. S. II. 206.

CZAGIN A. Bud. w Wilnie. W r. 1872 zburzył bramę »Trocząk w Wilnie. Budował w Słonimie cerkiew (1849—1851).

Źr.: Wl. Zahorski. Wilno, str. 81. — Biblj. uniw. w Wilnie, dział rkps.

CZAKI Anicet. * 1794 † 17 stycznia 1840. Mianowany dn. 1 sierpnia 1821 nauczycielem miernictwa, rysunku i budownictwa w Instytucie Agronomicznym w Marymoncie. W r. 1825 uzyskał pozwolenie praktyki budowlanej. Budowniczym klasy II został w d. 8 lutego 1826. Był budowniczym wydziału przemysłu i handlu Komisji Rządowej Spr. W. i D. i O. P., oraz budowniczym Rady Głównej Opiekuńczej instytucyj dobroczynnych od r. 1835 do 1837, w którym opuścił służbę. Był kawalerem orderu Św. Stanisława kl. 4-ej dn. 12/24. V. 1829.

Budował domy: przy ul. Nalewki Nr. 2249/37 i własny przy ul. Nowolipki Nr. 2382/20, w którym mieszkał.

Napisał: Nowy sposób budowania sklepień ziemnych podług zasad S. Sachsa, król. prus. budowniczego w Berlinie, z rysunkami sklepień i planem budowli mieszkalnej dla włościan. Izys Polska 1827 tom II, str. 75 — 100; 153 — 160. — Wzory budowli wiejskich na 24 tablicach litograficznych z wskazaniem zasad do oznaczenia ich obszerności i obrachowania kosztów, oraz z dodaniem nauki stawiania budowli z ubijanej ziemi osobną tablicą litograficzną objaśnioną. Warszawa 1830 in 4°, str. 112 — tab. XXII. Tablice in folio w liczbie 24 i jedna oznaczona XXV stanowią osobny zeszyt.

Źr.: W. E. P. I. XIII—XIV, str. 628. — F. Kucharzewski. — Kal. polit. — Kurjer Warsz. 1840 Nr. 18. — Akta K. R. S. W. Nr. 16278 w A. A. D.

CZARNIASKI Walenty. * 1761 † 1845. Majster mularski we Lwowie.

Źr.: J. B. Chołodecki. Cmentarz Stryjski, str. 76.

CZECH Martinus. Senior contubernii architectorum w Krakowie, wymieniony w opisanu stanu wieży dzwonnej katedry krakowskiej z d. 22 kwietnia 1555 r.

Źr.: A. U. IV, str. XXV; IX, str. CCXXII.

CZEKIERSKI Józef. * w Gieczynie 16 lutego 1881 † we Lwowie 26 grudnia 1906. Po ukończeniu gimnazjum realnego w Warszawie, wstąpił do cesarskiej akademii sztuk pięknych w Petersburgu. Później przeniósł się do warszawskiej szkoły sztuk pięknych, a w celu ukończenia studjów wyjechał do Lwowa na politechnikę. Badał dla celów naukowych: Busk, Łomżę, Niedźwiadną, Pułtusk, Szczepankowo, Wąsosz i Wiznę, oraz Kazimierz nad Wisłą, szczegółowe opracowanie którego pomieścił w IX to-

mie Spraw. kom. badania historii sztuki w Polsce. Robił okładkę do Księgi Pamiątkowej zjazdu wychowañców b. Szkoły Głównej oraz do Żmudzi Starożytnej.

Źr.: A. U. IX, str. 1—3. — M. Wawrzeñiecki. Życiorys Czekierskiego w Przeglądzie Technicznym 1907 Nr. 47, str. 574.

CZEMSKI Michał. * w Tursku, W. Ks. Pozn. 28 września 1794 † 4 listopada 1854. Uczył się w liceum warszawskim. W służbie rządowej od 1 stycznia 1824 r. Bud. obw. sieradzkiego od 1 kwietnia 1836; pow. stanisławowskiego od 1 lipca 1849.

Źr.: Arch. akt. dawnych. Akta osobiste Nr. 28/3283 C. — Akta K. R. S. W. i D. i O. P. Nr. 16267.

CZEPE (TSCHOEPE) Fryderyk. † 31 stycznia 1929, lat 79.

CZERWIŃSKI Eugenjusz Karol. † we Lwowie 20 lutego 1930. Docent politechniki lwowskiej.

CZERWIŃSKI Tadeusz. † 28 września 1902 w Siedlcach. Był budowniczym miasta Siedlec.

Źr.: Przegl. Techn. 1902. Nr. 42.

CZESEK Sebastian. Krakowianin, architekt we Lwowie. Podpis jego: HOC OPUS SEBASTIANI CZESEK CRACOV. CIVIS LEOPOL. figuruje na pomniku renesansowym Katarzyny Ramultowej w kościele parafjalnym rzymsko-katolickim w Drohobyczu. Wspólnie z Franciszkiem Quadro, zwanym Krotofilja, zawarł w r. 1573 ugodę o stawienie pomnika dla Mikołaja Tarły, chor. sandomierskiego w Otwinowie.

Źr.: A. U. VII, str. L—LI. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 40.

CZESZKA Józef. Podpułkownik austrijacki, zbudował w latach 1861—1862 na cmentarzu w Krakowie kaplicę.

Źr.: Ambroży Grabowski: Kaplica cmentarna w Krakowie. Kłosy. 1865. I. 9, str. 98 z ryc.

CZEVENE Jan (CEVENO). Mistrz mularski we Lwowie rodem z Cevo w dystrykcie Breno. Świadczył za Petrussem Bermañem vel de Berenem, vel Sperandusen de Brenem w r. 1573.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska w XVI i XVII w., str. 40.

CZIOTO vel **CZIOTHO** **E r a z m** (**GIOTTO?**), zw. Erazmem z Zakroczymia. Syn Piotra Cziotho. Zmarł przed r. 1599. Fabricator pontis warschoviensis (bud. 25. 6. 1568 — 5. 4. 1573). W r. 1570 uzyskał obywatelstwo miejskie Starej Warszawy. Ręczyli za nim Jan Baryczka i Mateusz Konrad.

Miał domek na Rybakach, który sprzedał Stanisławowi Plucie.

Źr.: F. M. Sobieszczański: Rys. hist.-stat. wzrostu i stanu m. Warszawy od najd. czasów aż do r. 1847, str. 21, nazywa go »Esrazmem«. — Kur. Warsz. 1872, Nr. 138. — M. Baruch: Pierwszy most w Warszawie i jego budowniczy. Kurjer Warsz. 1929 Nr. 257 z d. 19. 9.

CZIPSAR, v. **CZYPSAR**, v. **CZIPSER**. Rodzina z Kazimierza pod Krakowem. W r. 1357 nabyło miasto Kraków na Lasotyni część łomu kamienia od Hencza Czipsera murarza i obywatela krakowskiego. W r. 1385 obrabiał ciosy, oraz pracował przy budowie prezbyterjum kościoła Bożego Ciała w Krakowie jeden z Czipsarów. Tenże budował mury miejskie w Krakowie oraz posiadał dom w rynku Kazimierskim. O innym mamy wiadomość, że w r. 1244 przebudował sklepienie w kościele N. Panny Maryi w Krakowie, gdyż dawniejsze, zbudowane przez mistrza Wernhera w r. 1395, zawaliło się. Za robotę powyższą otrzymał 190 grzywien. Wiemy również o jednym Czipsarze, który wykonywał budowy dla Zbigniewa Oleśnickiego w Pinczowie.

Źr.: Wł. Łuszczykiewicz: Kościół Bożego Ciała w Krakowie, str. 11. — J. Kołaczkowski. — Nowolecki, str. 244—9. T. Wojciechowski. Kościół Katedralny w Krakowie, str. 229, 242. — Klemens Bąkowski: Kościół N. P. Maryi w Krakowie, str. 7. — Consul Casim. 1391—1401 p. 85. — J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 52 (przypis), Nr. 61, 68.

CZIPSER **J e r z y**. Murator w 1517 ręczy za Tomaszem Puschem z Miszny, muratorem, przy przyjmowaniu przez tegoż prawa miejskiego w Krakowie. (Lib. jur. civ. 1493—1554 str. 165).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

CZISCH **G e o r g i u s**. Murator w Krakowie, 1480.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 778, 780.

CZORN **M i c h a ł** (**ZORN**). Murator we Lwowie około r. 1444.

Źr.: Liske: akta grodzkie i ziemskie, tom XIV, str. 970. — A. U. V, str. LXIV. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

CZOSOŁOWICZ **F r a n c i s z e k**. Mistrz mularski; umową, zawartą 4 kwietnia 1769 r. z Janem Kazimierzem Przeworskim, mie-

szczaninem z Leszna, zobowiązał się doglądać roboty przy budowie kościoła OO. Reformatów w Warszawie.

Źr.: J. Bartoszewicz: Kościoły warszawskie, str. 267.

CZYMERMANN Niclos. Murator, przyjmuje w Krakowie prawo miejskie, w r. 1399.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 281 (dopis).

CZYŻEWSKI Sebastjan. Cechmistrz cechu mularskiego w Lublinie, podpisany na »opisaniu dezolacji« Bramy Grodzkiej w Lublinie w d. 31 stycznia 1778.

Źr.: A. U. VI, str. 230.

D.

DAHLKE Chrystjan, pochodzenia szwedzkiego. W r. 1732 major, w r. 1736 podpułkownik, a oberinżenier i pułkownik artylerji koronnej 1748 — (Sig. 28), następnie w r. 1761 gen. major w. kor. W r. 1753 ukończył naprawę obwarowań Kamieńca Podolskiego, którego był komendantem w r. 1759. Około roku 1746 według jego planów zbudowano klasztor OO. Dominikanów w Podkamieniu pod Brodami.

Źr.: S. G. III, str. 755. — Boniecki IV, str. 60. — Rodzina III, str. 55. — Ziemia 1913, Nr. 51, str. 826.

DALLAK Ludwik. Ur. w Lanszted w departamencie Bydgoskim. † 11 maja 1837 r., w wieku lat 54. Budowniczy województwa plockiego 1819—1832.

Źr.: Kal, polit. — A. K. R. S. W. Nr. 16298. w A. A. D.

DAMIAN Andrzej. Mularz w Krakowie około r. 1643.

Źr.: Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 51.

DANKERS-de-Ry Piotr, v. DANKERSE, DANKÖRS, DANKÖRSIG. * 1583 † w Rudnikach pod Wilnem, 9 października r. 1661. Nadworny malarz i budowniczy królów polskich Zygmunta III, Władysława IV i Jana Kazimierza.

Z prac jego znane są: kaplica Św. Kazimierza w katedrze wileńskiej, ukończona w r. 1636, którą również ozdobił malowidłami al fresco (poświęcona 14 sierpnia 1636 r.). Kościół Św. Michała

pp. Franciszkanek, ozdobiony jego obrazem al fresco. Ozdobił freskami kościół Św. Ignacego w Wilnie 1622—1647. Mnóstwo płaskorzeźb w pałacu w Werkach. Kaplica Wołłowiczów przy katedrze wileńskiej (dawna kaplica królewska). Zamek królewski w Warszawie okazałe ozdobił zarówno wewnątrz i zewnątrz. Przebudował dawną kaplicę królewską w katedrze wileńskiej. Jemu przypisują odkrycie w górach karpacczych marmurów i nauczanie sposobu ich dobywania. Został napadnięty, ograbiony i śmiertelnie raniony przez zbójców w Rudnikach pod Wilnem i zmarł tamże d. 9 października 1661 r. Umierając narysował portrety zabójców, którzy dzięki temu byli pojmani i straceni na trzeci dzień po morderstwie. Malował portret marszałka Kazanowskiego (1644).

Źr.: F. M. S. II, 53, 212. — Dr. Wł. Zahorski. Katedra wileńska, str. 75.— Tyg. Wileński 1817, tom III. — Dziennik Warszawski, wydawany przez Jana Kazimierza Ordyńca Tom X rok 1827 Nr. 31, str. 275 i nast. — W. Gizbert. Wilno, str. 128, 130. — Wł. Zahorski. Wilno, str. 160, 208. — J. I. Kraszewski. Wilno. II, str. 217 (data śmierci 9 października). — E. Rastawiecki I. 135 — 138; III. 180—181. — Kuryer Warsz. 1828, Nr. 57 oraz 1865 Nr. 263 i Nr. 145 str. 694 podaje datę śmierci: 3 września. — Ks. J. Kurczewski: Biskupstwo wileńskie, str. 170.

DANKOWSKI Kazimierz Edward Cezary. * w Warce 27 sierpnia 1863 † 12 marca 1930. Pochowany na Powązkach.

Ukończył w r. 1883 szkołę realną w Łowiczu, a następnie instytut inżynierów cywilnych w Petersburgu ze stopniem inżyniera cywilnego kategorii I-ej w r. 1888. Pracował na dr. żel. Nadwiślańskiej od r. 1889 do 1891, a następnie na dr. żel. Terespolskiej od r. 1891 do 1895. Od listopada r. 1895 do 1 stycznia r. 1925 pracował w wydziale budownictwa magistratu m. st. Warszawy. Projektował ślimak łączący przy ul. Karowej dolne miasto z górnem. Brał udział w budowie hal targowych Mirowskich za Żelazną Bramą.

Źr.: Notaty inż. Alfreda Dicksteina.

DASZKIEWICZ Korybut Ignacy † 1919 rozstrzelany przez bolszewików. Architekt w Wilnie.

DĄBROWSKI Hiacynt. † 22 lipca 1864. Mianowany zastępcą bud. obw. zamoyskiego i hrubieszowskiego 1 września 1821. W r. 1824 zdał egzamin na budowniczego. Bud. obw. i pow. zamoyskiego od 8 września 1824. Posiadał order Św. Włodzimierza kl. 4-ej, oraz znak nieskazitelnej służby za lat XXXV. Podpisany

na planie zabudowań klasztoru po-dominikańskiego w Hrubieszod. 27 sierpnia 1827 r. D. 7 października 1863 wyszedł na emeryturę.

Źr.: Arch. akt. daw. Akta osobiste Nr. 51/3305 D. — Zb. T. O. n. Z. P. — Akta R. S. W. Nr. 16303 w A. A. D.

DĄBROWSKI Michał. D. 9 stycznia 1867 zdał egzamin na budowniczego kl. I-ej.

Źr.: A. K. S. W. i D. Nr. 16333 w A. A. D.

DĄBROWSKI Zygmunt August. † 7 sierpnia 1920 r., przeżywszy lat 54. Budowniczy ministerstwa robót publicznych.

DEBIANKOWICZ patrz de BIANKO Rafał.

DECIUSZ. Syn Justa Deciusza, sekretarza króla Zygmunta Staroego, był budowniczym przy kościele Panny Marji w Krakowie.

Źr.: J. Kołaczkowski.

DEGEN. Architekt w Polsce za panowania Stanisława Augusta.

Źr.: Ciampi II, str. 258.

DEHN I-y Iwan Iwanowicz. * 1786 † 30 lipca 1859 w Sielcach. Gen. major inż. Budowniczy fortec: Modlina (Nowo-Georgiewsk), Dębina (Iwangorod) i Brześcia Litewskiego. W lutym 1832 r. przedłożył ces. Mikołajowi projekt baszty trzypiętrowej uzbrojonej w działa, która miała stanąć na placu Saskim. Miał powierzone kierownictwo budowy cytadeli warszawskiej (1832 — 1834). Zawiadywał budową dr. żel. Warszawsko - Wiedeńskiej. W r. 1849 czasowo pełnił obowiązki namiestnika Król. Polskiego. Posiadał order: Św. Jerzego III kl.; Św. Włodzimierza I kl. z mieczami; Św. Aleksandra Newskiego z brylantami; Orła Białego, Św. Anny I kl.; Orła Czerwonego I kl.; Virtuti Militari (ros.) II kl. Znak niesk. służby za lat XLV.

Źr. E. Wawrzakowicz: Cytadela Aleksandrowska w Warszawie, str. 1, 5. — Wojennaja Enc. IX, str. 42.

DEKAN Jan. Obywatel i radny miasta Leszna w Wielkopolsce, wslawił się okazałymi gmachami pod jego kierunkiem stawianymi, z pomiędzy których najcelniejszym był zamek w Zbąszynie, w r. 1692 dla Abrahama Ciświckiego, kasztelana śremskiego wystawiony.

Napisał książkę o artylerji p. t. »Archelia, albo artyleria to iesel fundamentalna y doskonała informacya o strzelbie«.

Źr.: Siarczyński I, str. 97. — J. Kołaczkowski.

DELLAMOLA Domenico. W r. 1574 przyjęty do grona towarzyszy cechu mularskiego w Krakowie (liber act. contub. str. 33, 35).

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

DELMOTHA Jakób. † w Poznaniu na początku r. 1544. Murator w Poznaniu, towarzysz J. B. Quadro w r. 1522.

Źr.: A. Warschauer, str. 11, 46.

DELRAGI patrz del RONCHI.

DEMBIŃSKI Kazimierz. * w Kocku, † 1786 w wieku lat około 60. W młodym wieku wzięty przez ks. Czartoryskiego wojewodę ruskiego do Wilanowa, gdzie uczył się ogrodnictwa i architektury. Później przebywał u ks. Jacka Rybińskiego opata oliwskiego.

Źr.: Gazeta Warsz. supl. do Nr. 43 z d. 28/V, 1788.

DESPIUS Sebastian. Mularz z Lublina, wspomniany w przywileju, nadanym przez burmistrza i radnych lubelskich w r. 1588.

Źr.: A. U. VI, str. 223.

DETREMANDZUL Augustyn. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej z r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

DETTLOFF Adam. * w Krakowie 1852 † w Nicei 16 stycznia 1914. Uczeń szkoły nar. sztuk pięknych w Paryżu. Otrzymał medal w r. 1870 i jedynie jako cudzoziemiec nie mógł stanąć do konkursu »Prix de Rome«. Wybrany przez Garnier'a, budował kasyno w Monte Carlo. Budował w Nicei i okolicach: Hotel Imperial, wille: Oktawja (Gierszyńskiego), Leliwa (Rohozińskiego) i Wilsona; pałac Rafaeli w Cimiez; zamek Beaumettes, dom Stevens'a, wille: Pulteney i Joubert. W Paryżu współpracował z Garnier'em przy budowie hal centralnych. W dzielnicy paryskiej Saint Augustin postawił szereg domów, zaś w Menton - Garavan kasyno »des Grottes«.

Źr.: Journal de Nice. — Bulletin Polonais Nr. 307 z d. 15. 2. 1914. — Inf. St. Koczorowskiego. — Kurjer Warsz. 1914. Nr. 32.

DEYBEL, v. DAYBEL a HAMERAU Jan Zygmunt herbu własnego. † 1752. Kapitan w r. 1736, a później major artylerji koronnej. Uczył budownictwa. Był konduktorem przy budowie pałacu Saskiego 1721 — 1729, dał projekt przebudowy pałacu Kazimierzowskiego na koszary dla gwardji saskiej (1732); projekt ten nie został wykonany.

Źr.: C. Gurlitt, str. 331. — C. Gurlitt. Warschauer Bauten, tabl. XXVIII. — Boniecki IV, str. 270.

DEZA de VANJOU. Inżynier u ks. Lubomirskich. Autor »Traité d'architecture civile« znajdującego się w rkps. w bibliotece Zakł. Nar. im. Ossolińskich we Lwowie (W. Ks. Kętrzyński: Katalog rkps. Biblj. Ossolińskich II, Nr. 519).

Źr.: Inf. udz. przez prof. Z. Batowskiego.

DIBIEL Roch. Mistrz mularski wymieniony w statucie cechu mularzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r.

Źr.: Prawa, przywileje i statuty m. Krakowa 1507 — 1795 II, str. 865. Nr. 1697.

DIEHL Stanisław. † 20-go marca 1929 r., w wieku lat 64. Inżynier - architekt, wychowaniec petersburskiego instytutu inżynierów cywilnych, emeryt, b. długoletni budowniczy pow. chełmskiego.

DIETRICH Franciszek. † 20 listopada 1924. Lat 63. Syn Józefa i Jadwigi z Lancich. Inżynier budowniczy.

DIETRICH Józef. * w Warszawie 1820 † 3 marca 1887. Po ukończeniu liceum warszawskiego został przyjęty przez Gaya, budowniczego Banku Polskiego, na pomocnika, później zaś pracował przy Schützu, Frydrychu i Lancim (ojeu).

Prace jego: Dom Bogowolskiego przy zbiegu Zgoda i Marszałkowskiej. Dom Kocho przy ul. Bednarskiej. Przebudowa domu Fajansa na Krak.-Przedmieściu Nr. 2673B/58. Pałacyk Grabowskiego w Luczynie. Pałacyk w Gołaszewie pod Pruszkowem. Kaplica Epsteinów na ementarzu Powązkowskim. Przebudowa pałacu w Garbowie w Lubelskiem, hr. Jezierskiego.

Domy przy ul.: Zielnej Nr. 1432/32 (1866), Pańskiej Nr. 1217/38 (1872), Krak. Przedm. Nr. 386/50, oraz odnowienie kościoła farnego Św. Jana w Warszawie (1864). Restauracja gmachów przy ul. Jezuickiej Nr. 73/4, oraz Brzozowej Nr. 200, w r. 1863. Projekt latarni przed statuą M. N. P. Passawskiej na Krak. Przedm. w Warszawie.

Źr.: Przegląd Techn. 1887. 24, str. 76. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1887, str. 62. — Kal. J. Jaworskiego 1865. — Kurjer Warsz. 1863 Nr. 185; 1864 Nr. 256.

DIETRICH Józef Longdon. * 17 marca 1858 w Sochaczewie † 1904. Gimnazjum w Łodzi ukończył w r. 1877, a następnie w Petersburgu akademię cesarską sztuk pięknych w r. 1885 z wielkim złotym medalem. Wykładał architekturę w Instytucie Technologicznym w Petersburgu.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

DILUGA, vel de LUGA Hieronim. Murator w Poznaniu w latach 1577 — 1582.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

DOBRAWSKI Andrzej ksiądz. Z Podola. Budował kościół OO. Kapucynów w Olesku (pow. złoczowski) fundowany w r. 1739 przez Józefa Rzewuskiego.

Źr.: A. Czołowski i B. Janusz: Przeszłość i zabytki woj. Tarnopolskiego, str. 140.

DOLLINGER Karol Jan. Wysłany przez króla Stanisława Augusta do Rzymu w celu kształcenia się w architekturze, po powrocie do kraju pracował początkowo w Warszawie, a następnie na Ukrainie i Podolu, gdzie przebywał przez lat 33. W r. 1817 wrócił do kraju i jako pomocnik Piotra Aignera był czynny przy prawie wszystkich budowlach przez niego wznoszonych. W r. 1818 miał powierzoną rozbiórkę kościoła oo. Dominikanów Obserwantów, z poleceniem użycia cegieł do budowy kościoła Św. Aleksandra. W tymże roku wykonał projekt Aignera dekoracji parku Łazienkowskiego na przyjazd cesarzowej Marji Teodorówny. Był budowniczym województwa mazowieckiego 1822 — 1827.

Źr.: Akta K. R. S. W. dotyczące się budowniczych i inżynierów w Arch. Akt. Daw. Ogólne 1950/6, IV Nr. 94—88. — Kal. polit.

DONATUS. Murator w Poznaniu w latach 1570 — 1575.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

DONHEISER Józef. * 1845 † 6 lutego 1895. Bud. w Krakowie.

Źr.: Kal. Krak. J. Czecha 196, str. 90.

DORÉ, vel DORING, vel DORINGUS. † 18 listopada 1384 r. Budowniczy kościoła ormiańskiego we Lwowie. Budował również kościół p. w. Św. Jura. Posiadał dom we Lwowie. Przytoczony jest jako Doringus murator, w najstarszej księdze miejskiej lwowskiej, obejmującej lata 1382 — 1389.

Źr.: Chodynicki: Historia miasta Lwowa, str. 355, 356. — A. U. V, str. LXIV; VI, str. XII. — Wł. Loziński: Sztuki Lwowska XVI i XVII w., str. 3. — T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 241. — Śl. Geogr. V, str. 520. — Dr. Al. Czołowski: Najstarsza księga miasta Lwowa 1382 — 1389 Nr. 95, 106, 118, 204, 205, 210.

DOREGOWSKI, v. DORENGOWSKI. Majster mularski, pracował przy budowie pałacu Sułkowskich (Kazimierzowskiego) ukończonego w r. 1768.

Źr.: C. Gurlitt: Warschauer Bauten aus der Zeit der Sächsischen Könige, str. 78.

DORING, DORINGUS, patrz DORÉ.

DOWKONTT Adolf Mateusz. Budowniczy obwodu siedleckiego w latach 1822 — 1826. Projektował budynek szkoły wydzielonej w Siedlech w r. 1824. Budowniczy kl. II-ej 1829.

Źr. Zbiory T. O. n. Z. P. — Kalend. polit. — A. K. R. S. W. i D. Nr. 16322 w A. A. D.

DROBEK Wojciech. Budowniczy z Maciejowic, stawiał w r. 1773 kościół drewniany w Brzozie w pow. kozienickim, poświęcony d. 24 maja 1781 r.

Źr.: Ks. J. Gacki: Brzózka. Pam. rel.-mor. XIX, 1850, str. 391. — Ks. J. Wiśniewski: Monografia dekanatu Kozienickiego, str. 9—10.

DRUMLA Wojciech. Z Kleparza, mularz. W r. 1632 przyjął prawo miejskie krakowskie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 51.

DUCHNOWSKI Mikołaj. Przełożony nad budowniczymi J. K. Mości przy budowie kościoła PP. Bernardynek p. w. Wniebo-

wzięcia N. M. P. w Warszawie, którego budowę rozpoczęto 15 sierpnia 1609 r. Kościół ten został rozebrany w r. 1844 przy budowie Zjazdu.

Źr.: Kurjer Warsz. 1844 Nr. 245. — Tyg. Ill. 1862, V, Nr. 122, str. 38.

DUDKOWICZ Jan. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej z r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

DULIŃSKI Andrzej. † 21 maja 1850. Bud. powiatu radomskiego.

Źr.: Kurjer Warsz. 1850 Nr. 240.

DUR Jakób. W Consulariach krakowskich znajduje się protokół umowy zawartej w r. 1533 między plebanem, a murarzami krakowskimi: Jakóbem Durem i Kasprem Simonem o budowę chóru czyli prezbiterjum i cyborjum w kościele we wsi Zielonkach pod Krakowem za ryczałtową sumę 90 złotych.

Źr.: A. U. VII, str. CCCLIII.

DURIE Piotr. Mularz, budował kościół szpitalny p. w. Św. Ducha w Markuszowie w r. 1609, fundowany przez Gertrudę z Opalińskich Firlejową, małżonkę Jana Firleja, jak o tem głosi napis na płycie grobowej w tym kościele: »PIOTR . DVRIE . MURARZ . TEGO . KOŚCIOŁA . SOBIE . S . POTOMSTWEM . I . TEM . KTORZI . SIĘ . NA . POPRAWĘ . PRZUŁOŻĄ . POSTAWIŁ . ROKU . P . MDCIX .

Źr.: Rps. Stronczyńskiego: gub. Lubelska, str. 157—158, w bibl. T. O. n. Z. P.

DURINK Kondrad. Murator w Krakowie 1324.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 13. — T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 241.

DÜRRING Krzysztof Wilhelm. * w Malterdingen pod Emmendingen w wielkiem księstwie Badeńskiem. Do Królestwa Polskiego przybył w r. 1805. W r. 1810 objął obowiązki konduktora budowniczego przy dyrekcji inżynierów placu miasta Warszawy. W r. 1815 mianowany został budowniczym izby administracyjnej dochodów koronnych. Bud. obw. łączyckiego od 22 lutego 1823 od 31 grudnia 1827; obw. stanisławowskiego od 1 stycznia 1828—1841. Restaurował kościoły w Poświętnem (1833), Postoliskach (1834), w Karczewiu (1834).

Źr.: Kal. polit. — Arch. Akt Dawnych, Akta osobiste 52/3367 i Akta K. R. S. W. D. i O. P. Nr. 16304.

DYBEL R o c h (DIBIELL, DYBOL, DYBEK, DYBOK), rodem włoch. W r. 1615 jest już obywatelem krakowskim, wymieniony w statucie cechu mularzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r. W r. 1620 jest starszym cechu mularzy.

Źr.: Prawa, przywileje i statuta m. Krakowa, 1507 — 1795. II, str. 865, Nr. 1697.—St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 52.

DYBERTOWY G r z e g o r z. Mularz, mieszczanin z Brzegów. Robił wieże przy kościele farnym w Sieradzu w r. 1592.

Źr.: notaty dr. I. T. Baranowskiego z księgi sieradzkiej radzieckiej 1575—1697.

DZIEKOŃSKI J ó z e f P i u s. * w Płocku 19 marca 1844 r., † 4 lutego 1927 r. w Warszawie. Po ukończeniu szkoły realnej w Warszawie wstąpił do Szkoły Sztuk Pięknych w r. 1860, po ukończeniu której w r. 1866, wstąpił do Cesarskiej Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu i w r. 1871 używał tamże stopień architekt-artysty III kl. Tytuł akademika architektury otrzymał w r. 1902. Był komandorem orderu Odrodzenia Polski (2.V.1922) oraz kawalerem orderu św. Grzegorza Wielkiego.

Prace — kościoły: Św. Aleksandra w Warszawie (przebudowa) 1886—1894 (Architekt 1903), Św. Florjana na Pradze (Architekt 1900 Nr. 1), Św. Stanisława przy ul. Wolskiej (Architekt 1905), Św. Karola Boromeusza na Powązkach (przebudowa), Zbawiciela w Warszawie wspólnie z Żychiewiczem i L. Panczakiewiczem, w Babicach, w Białymstoku, w Bielsku (pow. płocki), Błoniu Łęczyckim, Chojnach (pow. łódzki), Czerwonce (pow. sochaczewski), Domaniewiczach, Dębem, Długosiodle, Dąbrowie Wielkiej (pow. mazowiecki), Dąbrówce, Grybowie (pow. krakowski, Arch. 1900), Gąbinie, Garbowie, Garwolinie, Jakóbowie, Janowcu, Jadowie (pow. radzyński), Kazimierzu nad Nerem, Kolbieli (pow. mińsko-mazowiecki), Kamieńczyku (pow. radzyński), Kamionie, Konstancinie, Konstancynowie, Kossowie, Kuleszach, Kałuszynie (1889—1985), Latowiczu (pow. mińsko-mazowiecki), Leoncinie, Livie, Lubochni, Łopienniku, Mokremlipiu, Malowanej Górze, Mścibowie, Nasielsku, Mińsku Mazowieckim, Popowie Kościelnem, Przedeczu (pow. wrocławski) 1912, Poświętnem, Ptkanowie, Puchałach, Pniewie, Radomiu p. w. Opieki Matki Boskiej (1894—1911), Rykach (pow. garwoliński), Rzekuniu, Ratoszynie, Stoczku, Strykowie (wspólnie ze Zdzisławem Mączyńskim), Sulerzyszu, Tczowie (pow. kozienicki) przebudowa

1910, Strykowie, Worowie, Zawadach, Żuzlu, Zelwie, Zakopanem (1876—1877), Żyrardowie, Orłowie Murowanym. Restauracja kościoła Św. Anny w Wilnie, odbudowa kościoła romańskiego w Inowłodzu, powiększenie kościoła w Brdowie, restauracja kościoła farnego w Radomiu, schronisko paralityków przy ul. Belwederskiej, zakład ks. Siemca przy ul. Lipowej. Mauzolea: Scheiblerów w Łodzi i Jungów na cmentarzu ew.-augsburskim w Warszawie.

Domy przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1379/127 oraz w Alejach Ujazdowskich Nr. 1724D/34 i 1722/38. Kaplica Wodzińskich przy kościele w Izbicy (Kaliskie), przy ul. Nowosenatorskiej (ob. Foch'a) Nr. 421D/2, przy ul. Szpitalnej Nr. 1354/5 (nadbudowany przez Władysława Marconi'ego, korytarz przy kościele p. w. Przemienienia Pańskiego (ob. Kapucynów) w Warszawie, ołtarze w kościele p. w. Św. Piotra i Pawła w Warszawie (wspólnie z Władysławem Hirschlem), zabudowania nowego szpitala Dzieciątka Jezus w Warszawie, dom banku H. Wawelberga (Bank Zachodni) przy ul. Fredry 6).

Uczniami jego byli: Czesław Domaniewski, J. Heppen, J. Holewiński, P. Hoser, A. Krępski, Hugo Kuder, Zb. Lewiński, Lewandowski, Franciszek Lilpop, H. Luft, Zdzisław Mąceński, F. Michalski, Apolonjusz Nieniewski, Ludwik Panczakiewicz, Felicjan Rakiewicz, Rycerski, Tadeusz Szanior, Teofil Wiśniowski, Władysław Żychiewicz.

Napisał: Monografia kościoła parafialnego w Będkowie. Kraków—Petersburg 1893 str. 8 + 6 tablic. — Kościół parafialny Ś-go Florjana na Pradze pod Warszawą. Architekt 1900 Nr. 1.

Obchód 75-cioletniej rocznicy jego urodzin obchodzony był uroczystie w d. 19 marca 1919 r.

Źr.: Przegl. Techn. 1919. Nr. 13—16, str. 64. — Wiadomości udzielone przez arch. J. Wojciechowskiego. — Ks. J. Wiśniowski: Monogr. dek. Kozienickiego, str. 182. — Monogr. dek. Radomskiego, str. 223, 286. — Rocznik naukowy lit.-art. r. 1905, str. 284—285. — Kalendarz politechniczny 1916—1917, str. 59—60. Tyg. II. 1898 Nr. 27, 29, 31; 1899 Nr. 27, 41. — Przegl. Tech. 1919 Nr. 13—16, str. 64. (Życiorys pióra H. Stifelmana) — Apolonjusz Nieniewski: arch. Józef Dziekoński Przegląd Techn. 1908 Nr. 1, str. 13—14. — Adam Wolmar: Ś. p. Józef Dziekoński. Kurjer Warsz. z d. 29. 2. 1927.

DZIERDZIEJEWSKI. Bud. w Urzeczu (woj. mińskie) w r. 1744.

Źr.: A. U. VI, str. 236.

DZIDZIUDES Florjan. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie wymieniony w uchwale cechowej r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

E.

EBREHARDUS, v. EBREARDUS. Murator w Krakowie w latach 1498 — 1499.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 1344, 1350, 1352.

EBREARDUS. Murator, wymieniony w rachunkach podczas budowy zamku na Wawelu w latach 1507 — 1509.

Źr.: S. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje; str. 232.

EGERT. W r. 1766 dobudował portal do ratusza gdańskiego.

Źr.: J. Kołaczkowski.

EGIER MeIchior. Cechmistrz mularski w Lublinie w r. 1634.

Źr.: A. U. VI, str. 225.

EKERKUNST Edmund. Ukończył kurs budownictwa w Warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych. Pracował przy budowniczym Piotrze Frydrychu, a następnie jako konduktor przy budowie gmachu K. R. Prz. i Skarbu na mieszkania urzędników.

Źr.: Arch. Akt. Dawnych. A. K. R. S. W. Nr. 16340.

EKIELSKI Władysław. * w Krakowie 1855 † 23/24 czerwca 1927. Po ukończeniu gimnazjum Św. Anny w Krakowie, architekturę studjował u Ferstla i pracował przy budowie nowego uniwersytetu w Wiedniu, poczem wrócił do Krakowa i pracował przez lat 3 wspólnie z Tadeuszem Stryjeńskim. Był prof. szkoły przemysłowej w Krakowie. Był oficerem orderu Odrodzonej Polski od 2. V. 1922.

Prace: Proj. konk. pomnika odsieczy wiedeńskiej (podczas pobytu w Wiedniu); schronisko dla chłopców im. ks. Al. Lubomirskiego w Krakowie (I nagr. wspólnie z Tadeuszem Stryjeńskim); konkurs na budowę Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie (I nagr. wspólnie z Tadeuszem Stryjeńskim); proj. konkurs. teatru miejskiego w Krakowie, z T. Stryjeńskim; proj. restauracji Ogrójca przy kościele Św. Barbary w Krakowie (I nagr.); proj. hali muzycznej na wystawie lwowskiej (II nagr.); proj. ratusza we Lwowie (IV nagr.); proj. domu zakładów gazowych w Warszawie (niewyk.); proj. gmachu Tow. Przyj. Szt. Pięk. w Krakowie; Ikonostas w kościele Św. Norberta w Krakowie (wspólnie z T. Stryjeńskim); dom Pu-

słowskiego w Krakowie (wspólnie z T. Stryjeńskim); dom Kadetów przy ul. Karmelickiej Nr. 42 w Krakowie; dom Barabasa przy zbiegu ul. Garncarskiej i Studenckiej; dom Chachłowskiego przy ul. Wielopole Nr. 15/70; Dom T. Wójcickiego przy ul. Szpitalnej Nr. 4/378; szczegóły architektoniczne pomnika A. Mickiewicza w Krakowie; pomnik Gralewskiego w kościele N. P. Marji w Krakowie; pomnik Tyrchowskiego w kościele Św. Anny. Ratusz w Skawinie (p. wielicki) (Arch. 1903); nowy hełm wieży kościoła w Skawinie; Synagoga w Tarnowie, dokończenie bud. rozp. w r. 1866 (Arch. 1904). Willa Bednarskiego w Podgórzu. Mauzoleum Żeleńskiego w Brzeziu (p. bocheński, 1904 (Arch. 1906); Łazienka robotnicza w Wieliczce; Restauracja domów: w Rynku Nr. 7, 45; przy ul. Szczepańskiej Nr. 1; kościoła OO. Franciszkanów. Proj. kościoła w Mogilanach; proj. kościoła w Jedliczach; proj. domu Tow. Tatrzńskiego w Zakopanem; Dom Rady powiatowej w Bochni. Dom własny przy ul. Wolskiej Nr. 40. Proj. domu krakowskiego tow. technicznego (Arch. 1905). Dom A. Suskiego przy ul. Grodzkiej w Krakowie (Arch. 1909). Pensjonat Starmary w Zakopanem. Był założycielem i redaktorem czasopisma »Architekt«.

Napisał: Architekt Jan Matejko. Architekt 1929, zeszyt I.

Źr.: E. Swieykowski: Pam. Tow. Prz. Szt. P. Krakowie 1854 — 1904, str. 310—341. — Architekt 1902 Nr. 10, 11, 12. — Architektura i Budownictwo 1927 Nr. 6, str. 186 — 188.

ELTESTER Christjan. * 23. 10. 1671 w Berlinie † 5. 5. 1700. Studjował architekturę fortyfikacyjną w Berlinie u Rüdigera v. Langenfelda. później w Rzymie u Rossiani'ego. W r. 1696 wrócił do Prus. Nadworny budowniczy brandenburski Kurfürsta Fryderyka III. W r. 1698 przebywał w Warszawie. W królewskim gabinecie rycin w Berlinie znajduje się plan zatytułowany: »Bad des Fürsten Lubomirsky zu Jastoff (Jazdów) 1698, podpisany C. Elsteter.

Źr.: Wł. Tatarkiewicz. Budowa pałacu w Łazienkach, str. 9 i 37. — Pięć studjów o Łazienkach Stanisława Augusta, str. 11. — C. Gurlitt, ttr. 37. — Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 43. — U. Thieme und F. Becker. Allg. Lexikon d. bild. Künstler, X, 492. — Allg. deutsche Biographie, Lipsk 1871, VI, 73 — 74.

ENGEL Józef. Rodem z Czerniowiec. Budowniczy we Lwowie około r. 1846.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. Tow. we Lwowie, I, str. 29.

EOSANDER Iohann Friedrich, zwany FREIHERR von GÖTHE. * w Rydze 1670 † w Dreźnie 1729, jako gen. porucznik. Wezwany był do Polski w r. 1722 przez Fleminga. Robił jeden z projektów pałacu Saskiego.

Źr.: Gurliitt, str. 329. — Atlas zur Zeitschrift für Bauwesen, Jg. XLVI. Taf. 46. — U. Thieme und F. Becker: Allg. Lexikon d. bild. Künstler, X, 573.

EPLER Leopold. * 1836 † w Warszawie 26 kwietnia 1873 r.

Źr.: Kurjer Warszawski 1873 Nr. 86.

ERHART. Murator w Krakowie, 1493.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 1128.

ERTEL Stefan. * 1858 † 1896 w Krakowie. Budowniczy w Krakowie.

Źr.: Tyg II. 1896. 32, str. 634.

ERTLI Jerzy. Z Wilna, był majstrem przy budowie kościoła w Świętej Lipie, rozpoczętego w r. 1688, ukończonego oprócz wież i zewnętrznych ozdób, oraz poświęconego 15 sierpnia 1693 r.

Źr.: Pam. rel.-mor. 1853. XXIV, str. 483.

ESRAZM z Zakroczymia, patrz CZIOTHO Erazm.

ESSENWEIN August. * w Karlsruhe 1831 † w Norymberdze 13 października 1892.

Napisał: Die mittelalterlichen Kunstdenkmäler der Stadt Krakau. Norymberga 1866, str. 6 nlb. + 186 + XLIV + tabl. LXXX.

ESSMANOWSKI Ignacy Leopold. * 6 listopada 1824 r. Budował kościół p. w. Narodzenia N. M. P. w Mokotowie, budowę rozpoczęto 8 września 1853, ukończono zaś 8 września 1865. Kierował budową wznoszonego według planu Henryka Marconiego domu Krusensterna przy ul. Pięknej 1713a. Budował nowy kościół w Brzózycy (p. kozienicki) w latach 1854—1853, poświęcony 21 września 1856 r. Budował gmach Doliny Szwajcarskiej oraz Instytut moralnie zaniedbanych dzieci w Królikarni.

Źr.: F. M. S. Kościół p. w. Narodzenia N. M. P. w Mokotowie. Tyg. III. 1876 Nr. 421, str. 188 z rys. — Kościół w Mokotowie. Kalendarz Warszawski Józefa Ungra. 1857, str. 65 z ryc. — Dziennik Warsz. 1853 Nr. 119 z d. 9 maja. — Ks. J. Gacki. Nowy kościół i dwie 50-letnice w Brzózycy. Pam. rel.-moral. XXXI, z 1856, str. 548. — Kurjer Warsz. 1851 Nr. 249; 1854 Nr. 208

i 216. — Ks. J. Wiśniewski: Monografia dek. Koziennickiego, str. 11. — Arch. Akt. Dawnych. Akta osobiste Nr. 840/4526B.

EYCHEL Wiktoryn. Syn Prokopa mieszczanina z Krakowa. Murator z Krakowa, przyjęty do obywatelstwa miasta Warszawy w r. 1533.

Źr.: Rps. album m. Warszawy. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

EYDNER. Porucznik artylerji koronnej. Wystawił w Kamieńcu Podolskim na jedne z imienin króla Stanisława Augusta bramę tryumfalną w guście rzymskim.

Źr.: Fr. Makulski: Opisanie illuminacyi w d. 8 maja 1791 r. na amiwersarz imienin Najjaśniejszego Pana.

F.

FABRUCCI patrz PADOVANO Jan Marja.

FABYCZKI Aleksander. Z Bolonji, murator w Poznaniu, uczeń J. B. Quadro, w r. 1552 zawarł z nim umowę na lat 4, po upływie których miał otrzymać 40 zł.

Źr.: A. Warschauer, str. 11, 46.

FALKNER patrz WOLCNER.

FALKOWSKI Emil. * 1833 † 21 lipca 1881. Po ukończeniu gimnazjum w Radomiu uczęszczał do Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, skąd po ukończeniu kursu w r. 1857 rozpoczął pracę pod kierunkiem Henryka Marconiego. W r. 1868 w Petersburgu zdał egzamin celem uzyskania prawa prowadzenia robót budowlanych. W r. 1869 wszedł do Komisji Skarbu jako adjunkt budowniczy.

Prace: Dom przy ul. Leszno Nr. 658/10. Dom przy ul. Wierzbowej Nr. 4, obok Hotelu Angielskiego. Kierownictwo robót przy przebudowaniu ratusza, według zmienionych przez J. Orłowskiego planów, wykonanych wspólnie z R. Krajewkim (1864). Pod kierunkiem Henryka Marconiego, urządzenie schodów ogniotrwałych do galerji, paradyżu, oraz podwójnych schodów do krzeseł w gmachu Teatru Wielkiego (1859). Budowa nowej wieży dla straży ogniowej przy ratuszu. Urządzenie lokalu ober-policmajstra tamże. Wewnętrzna przebudowa Teatru Rozmaitości. Kierownictwo odno-

wienia kolumny króla Zygmunta, przyczem zdjął kopje ornamentów naturalnej wielkości. Budowa domu przy ul. Smolnej Nr 2479/9-11. Dał rysunek pomnika grobowego rodziny Leona Lasockiego na ementarzu powązkowskim w Warszawie.

Źr.: Przegl. Techn. 1881. 14, str. 40. — Inżynierja i bud. 1881. III, str. 213. — Kurjer Warsz. 1865 Nr. 244.

FÄRBER Marcin. Murarz lubelski w r. 1749.

Źr.: A. U. VI, str. 230.

FECEL Dawid, v. FETZEL. Z Chojnic; nazywany architektem albo mistrzem mularskim.

Budował: kościół par. katolicki w Wąwelnie (pow. wyrzyski) (1758 — 1767), oraz wspólnie z Gottfriedem Oberreich z Chojnic, po śmierci Pawła Pilgrama (1758) kościół par. w Sadkach pod Nakłem.

Źr.: J. Kohte.

FEDDERS. Prace: Dom przy zbiegu Żórawiej i Poznańskiej mieszczący biura zarządu żandarmerji przy generał-gubernatorze warszawskim obecnie Najwyższą Izbę Kontroli Państwa. Dom w Al. Jerozolimskiej Nr. 79.

FEINTUCH Jan, patrz ZAWIEJSKI.

FEISINGER C. Niemiec rodem, kierował budową katedry p. w. Św. Jura we Lwowie w latach 1746 — 1764, po Bernardzie Merettinim.

Źr.: B. Janusz: Lwów, str. 44.

FEJST Kazimierz. * 1872 † 11 lipca 1899, pochowany na Powązkach. Budowniczy.

FELDSTETTEN Hans. Budowniczy, zajęty przy odbudowie zamku w Grabinie (Herrengrebin, Prusy Król.) w końcu XVI w.

Źr.: I. Heise. Die Bau- und Kunstdenkmäler der Provinz Westpreussen. I, str. 86.

FERENS patrz KROTOCHWILA.

FERNER Antoni. Murator w Poznaniu w r. 1557.

Źr.: A. Warschauer, str. 46.

FERRARI Pompeo, v. FERRERJUSZ, v. FERRERI. † 1736. Włoch, rezydent rydzeński (sic) w służbie Stanisława Leszczyńskiego, dla którego robił w r. 1704 projekt kaplicy oraz prawdopodobnie budował pałac w Rydze.

Prace: Kościoły w Obrzycku (1714), w Owińskach,, rozpoczęty w r. 1720 — 1731, O.O. Filipinów w Gostyniu, do budowy którego powołany został w r. 1726, oraz kaplica Potockich przy katedrze gnieźnieńskiej w latach 1748 — 1730. Na zlecenie biskupa poznańskiego, Jana Tarły, pałac biskupów poznańskich w Poznaniu, który ukończył w r. 1732, budując jednocześnie dom kongregacyjny OO. Filipinów w Gostyniu aż do r. 1736.

Źr.: F. M. S. II, str. 70 podaje datę ukończenia zabudowań »klasztoru w Gostyniu na rok 1731. — J. Kohte. — N. Payzderski: Kościół X. X. Filipinów w Gostyniu. A. U. VIII, str. 41—66. — Zamek w Rydze. Archit. i Bud. 1927 Nr. 6, str. 163 — 175. — S. G. VIII, 922. — C. Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 90.

FERRI Jan Chrzyciel. Pracował w Warszawie (?) na dworze królewskim na początku XVI wieku.

Źr.: E. Rastawiecki. III, str. 205.

FERROVORE Tomasz. »Po śmierci Guicciardiniego, zaszedł w r. 1557, wykończył roboty w kamienicy Jerzego Gutetera, a równocześnie jest zajęty robotami dla innych zamożnych mieszczan krakowskich«.

Źr.: A. U. V, str. 2.

FIAŁKOWSKI Antoni. * 1842 † w Petersburgu 15 października 1899. Po ukończeniu w r. 1863 Szkoły Budowniczej, sprawował urzędy: pom. bud. gub. ołonieckiej (1863 — 1865) oraz budowniczego urzędowego we wschodniej Syberji. W ostatnich latach był bud. gub. petersburskiej.

Prace: Przebudowa dawnego archiwum w Petrozawodzku na więzienie. Przebudowa gmachu poczty w Irkucku. Gimnazjum tamże. Komora celna i koszary w Listwienicznym. Budowa czterech mostów na traktach wiodących do Irkucka. Wzmocnienie wybrzeża Amuru w Błagowieszczeńsku.

Źr.: Stroitiel: 1899. 19—20, str. 781—782.

da FIESOLE Antoni, zw. PHIZOLANUS. † 1542. Lapidar, ojciec Tomasza Włocha, uczeń Sansovina, był współpracownikiem Bartłomieja Berecci'ego przy budowie kaplicy Zygmuntońskiej.

Oprócz wyżej wspomnianego syna Tomasza, zostawił trzy córki: Zofję, Magdalenę i Agnieszkę, wydaną za Gabryela Słońskiego.

Źr.: A. U. V, str. 2. — St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 291.

da FIESOLE Filip. Był kamieniarzem w Krakowie w r. 1534. Miał syna Florjana, który się kształcił u Jana de Senis.

Źr.: A. U. V, str. 2.

FIJALKOWKI Jan. * we Włocławku 21 kwietnia 1872 † w Warszawie 21 października 1919. Uczęszczał do gimnazjów we Włocławku i w Łowiczu poczem wstąpił do Instytutu inżynierów cywilnych w Petersburgu, który ukończył z dużym złotym medalem.

Po powrocie do Warszawy, czas jakiś wykładał w szkole technicznej Wawelberga i Rotwanda, poczem został bud. pow. warszawskiego, a następnie bud. cyrkulowym m. Warszawy. Od r. 1908 był bud. dr. żel. Nadwiślańskich.

Prace: Dworzec w Otwocku; elewacja gmachu sądu okr. w Piotrkowie; 2 nagroda na konkursie na kościół Zbawiciela; gmach Stowarzyszenia Techników w Warszawie przy ul. Czackiego Nr. 3/5 (Przegląd Techn. 1903 i 1907). Dom przy zbiegu ul. Polnej i Lwowskiej Nr. 6039/1.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

FISZER Karol. * 13 października 1802 † 27 czerwca 1854. Mianowany elewem Szkoły budownictwa dróg i spławów oddziału II-go. d. 7 maja 1824 r. Bud. obw. i pow. siedleckiego 18. II. 1826 — 1854.

Źr.: Arch. Akt. Daw. Akta K. R. S. W. Nr. 16341.

FISZER Samuel. Z Gdańska rodem, architekt i majster mularski nowego farnego kościoła w Wyszogrodzie, wzniesionego w r. 1779.

Źr.: Wiadomość o kościele farnym czyli parafjalnym pod tytułem Św. Trójcy w mieście Wyszogrodzie, przez W. H. Gawareckiego. Pam. rel.-moralny. 1845, tom IX, str. 3.

FLAK Stanisław. † 1563. Bardzo ruchliwy i wzięty budowniczy krakowski, używany przeważnie przez mieszczan krakowskich. Jako budowniczy miejski w r. 1562 wybudował spichlerz w Krakowie. Wymieniony jest w opisanu stanu wieży dzwonnej katedry krakowskiej z d. 22 kwietnia 1555 r. Inwentarz jego, spi-

sany na żądanie pozostałej po nim wdowy Elżbiety i syna Sebastjana, pomieszczony jest w rękopisie Archiwum Hipotecznego. (Act. contr. Offic. Advoc. Cracov. 75 str. 331—333).

Źr.: A. U. V, str. 2; IV, str. XXIII; IX, str. CCXXII. — J. Muczkowski: Dawny krakowski ratusz. Roczn. krak. VIII, str. 18.

FLEK Wilhelm (v. FLEG, FLEGT). Rodem z Sent we Włoszech. Murator we Lwowie (1616).

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 80, 82.

FLEISS Jan. Murator w Poznaniu w r. 1557:

Źr.: A. Warschauer, str. 46.

FOLINO Bartłomiej. Weneccjanin rodem, kartograf i rytownik. Żył jeszcze w r. 1778. Budowniczy (?) w Polsce za panowania Stanisława Augusta.

Źr.: F. M. S. II. 216. — Ciampi II, str. 247.

FONTANA Albin. W aktach miejskich Borku (wojew. poznańskie) pod r. 1611 znajdujemy wzmiankę o budowniczym Włochu, przybyłym tu z Kalisza, nazwiskiem Albin Fontana. Nie ulega wątpliwości, że jemu przypisać należy budowę kościoła tamtejszego pod wezwaniem Pocieszenia Najśw. Marji Panny i Filipa de Neri. Budowa trwała od r. 1599 do 1651. Testament jego z r. 1617 znajduje się w kaliskiej księdze testamentów f. 2.

Źr.: A. U. IV, str. XXXI.

FONTANA Antoni. * 1690 † 21 listopada 1758. Budowniczy Rzeczypospolitej, był czynny przez cały niemal czas trwania komisji brukowej w Warszawie od r. 1742 do 1762, za marszałkowania Franciszka Bielińskiego. Jego to projektu są prawie wszystkie kanały w Warszawie, w owym czasie powstałe.

Prace: Pałac na Krakowskim Przedmieściu Nr. 415/15. Budowa szpitala Dzieciątka Jezus na placu Wareckim (1745—1757). Pałac Bielińskich, później Łubieńskich, zwany Tivoli, przy ul. Królewskiej Nr. 1066 (zburzony w r. 1895). Pałac przy ul. Żabiej Nr. 955/9 (przebudowany na początku XIX wieku). Obie wieże kościoła Św. Krzyża w Warszawie, wzniesionego według planu Józefa Bello-tiego, z których jedna budowana od r. 1726 do 1739, druga zaś od r. 1753 do 1754.

Źr.: Ks. zejść par. Św. Jana 1753—1771, str. 45. — F. M. S. II, 76; 215—216. — Opis kościoła Św. Krzyża w Warszawie. Tyg. Ill. 1863 Nr. 216, str.

440—442. — W. E. P. I. XXI—XXII, str. 826. — St. Tomkowicz: Z wieku Stan. Augusta. II. 94. — Ciampi II, str. 247.

FONTAN Bartłomiej (zw. **KAYDASZ**, **KARDASZ**, **GUYDOS**). Obywatel i murarz krakowski około r. 1621. Budował przy kościele parafjalnym w Wieliczce kaplicę Morsztynów.

Źr.: Orłowicz, str. 313. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kultury Krakowa w p. p. XVII w., str. 52.

FONTANA Jakób. * 1710 † 12 kwietnia 1773. Syn Józefa, w r. 1765 podpułkownik, a w r. 1766 pułkownik wojsk J. K. M-ci, budowniczy królewski i Rzeczypospolitej. W r. 1743 dokonał na żądanie marszałka Bielińskiego pomiaru nieruchomości Warszawy i przedmieść w celu określenia wysokości podatku. Nobilitowany d. 16 grudnia 1764. Żonaty: 1-o.: z Teresą z Regulskich; dzieci: Joanna Dorota Konstancja * 7/VI, chrz. 4/XII 1748, rodzicami chrzestnymi byli Franciszek Bieliński marszałek w. kor. i Izabella Flemingowa podsk. w. litewska, w asystencyi Jerzego Mniszcha vice-marszałka kor. i Doroty Bielińskiej marszałkowej w. kor. (ks. ur. par. N. M. P. 1734—1748, str. 493). 2-o.: 29/X 1761 (ks. małż. z par. N. M. P. 1761—1766, str. 21—22) z Magdaleną z Barschów v. Bartschów * 1728 † 20/II. 1799 (ks. zejść par. N. M. P. 1791—1801, str. 377, 1-o v. za Bartłomiejem Greyberem (syn Stanisław); 2-o v. za Jakóbem Fontaną, dzieci: Karol * 30/X, chrz. 31/X 1763 (ks. ur. par. N. M. P. 1761—1775, str. 176); 3-o v. za Teodorem Słomińskim.

Prace: Szpital Św. Rocha w Warszawie oraz kaplica tamże (1749). Konwikt OO. Pijarów w Warszawie. Dwie zakrystje w kościele Św. Jana w Warszawie, wystawione w latach 1763—1767. Pomagał ojcu swemu przy zmianie pierwotnego projektu kościoła OO. Franciszkanów przy ul. Zakroczymskiej, wykonanego przez Jana Chrzyciela Ceroniego. Kościół OO. Bernardynów w Górze Kalwarji, fundowany przez Franciszka Bielińskiego, marszałka w. kor. Pałac Jabłonowskich w r. 1768 w Warszawie (dziś ratusz). Elewacja podwórzowa Zamku [warszawskiego (ryzality bram: Grodzkiej (1768) i Senatorskiej)]. Klatka schodowa główna w Zamku (1768). Sala Mierowska (1767—1768), gabinet marmurowy (uk. w r. 1771). Przebudował kanały w Zamku. Sala sejmowa tamże.

Źr.: F. M. S. II 83. — F. M. S. Rys. hist.-stat. m. Warszawy, str. 78, 83. — W. E. P. I. XXI—XXII, str. 826. — F. M. S. Kościół Św. Jana w Warszawie.

Kalendarz S. Strąbskiego. 1852, str. 17—26. — L. Tripplin: Góra Kalwarja czyli Nowy Jeruzalem, str. 58. — Boniecki V, str. 303. — Wł. Tatariewicz: O materjałach dot. Zamku warszawskiego, str. 43, 44, 45, 46, 48. — Ks. kancel. 24 f. 85—93; 42A 7. 288—293. — Gazeta Warszawska 1773 Nr. 30: data śmierci 13. IV. — Gab. rycin Stan. Augusta, teka 186, plany 129, 130, 131, 132, 133. — Al. Król: Zamek królewski w Warszawie, str. 16, 17, 22, 23, 24, 32, 38, 43.

FONTANA Jan (Janusz) Nepomucen. Według jego projektu rozpoczęto d. 21 września 1790 r. budowę kościoła w Jedlni, ziemi Radomskiej, ukończoną w r. 1819 według projektu Jakóba Kubickiego. Wystawił dwór drewniany z lipiny w bazarntarni w ekonomji kozienickiej, we wsi Januszno, którą w uznaniu zasług na lat 50 otrzymał. Nobilitowany w r. 1768.

Źr.: F. M. S. II. 115. — Ks. J. Gacki. Jedlnia, w niej kościół i akta obelnego prawa, str. 107, 109, 111. — Ks. Franciszek Siarczyński: Kozienice. Pam. rel-moralny XIII, 1847, str. 94, 205. — S. G. III, str. 549.

FONTANA Józef, budowniczy, żonaty z Barbarą z Kellerów. Dzieci: 1. Jakób, budowniczy, * 1710 † 12/IV 1773 (ks. zejść par. N. M. P. 1771—1788, str. 89), żonaty 1-o z Teresą Regulskich; 2-o z Magdaleną z Bartschów 1-o v. Greyberową * 1728 † 20/II 1799 (ks. zejść par. N. M. P. 1791—1801, str. 377). 2. Katarzyna Bogumiła * 25/XI, chrz. 27/XI 1718 (ks. ur. par. N. M. P. 1718—1733, str. 15). 3. Karol Antoni Gaspar, * 5/I, chrz. 12/I 1721 (ks. ur. par. N. M. P. 1718—1733, str. 51). 4. Kazimierz Antoni, chrz. 3/III 1726 (ks. ur. par. N. M. P. 1718—1733, str. 178). 5. Jan Boży Kajetan * 1/VIII, chrz. 10/VIII 1728 (ks. ur. par. N. M. P. 1718—33, str. 252). 6. Jan Kanty, burgrabia zamku warszawskiego, komisarz królewski, administrator ekonomji kozienickiej, * 20/X 1731, chrz. 4/XI 1731, rodzicami chrzestnymi byli Jan Jerzy Plerschi i Katarzyna Solari (ks. ur. par. N. M. P. 1718—1733, str. 375) † 7/IV 1800 (ks. zejść par. Św. Jana 1797—1801, str. 72); żonaty z Agnieszką z Sargentów córką Klaudjusza i Anny, chrz. 5/VIII 1718 (ks. ur. par. Św. Jana 1714—1719, str. 154), zmarła 19/II 1793 (ks. zejść par. Św. Jana 1780—1796, str. 328). 7. Magdalena, zam. za Janem Jerzym Plerschem. 8. Józef, chrz. 29/III 1716 (ks. ur. N. M. P. 1702—1717, str. 229). 9. Anna Elżbieta, chrz. 24/VI 1717 (ks. ur. par. N. M. P. 1702—1716, str. 248). 10. Prowidencja, † 19/VI 1816. zam. za dr. Janem Chrzeciielem Czempińskim, * 1721 † 9/II 1786 (ks. zejść par. Św. Jana 1780—1796, str. 159) 11. Gertruda, zam. za Antonim Karskim. 12. Barbara Elżbieta, chrz. 8/XII

1722, rodzicami chrzestnymi byli Dominik Fontana i Marjanna Solari (ks. ur. par. N. M. M. 1718—1733, str. 92). 13. Karol Dominik Jakób, chrz. 25/VII 1724 (ks. ur. par. N. M. P. 1718 — 1733, str. 134).

Wspólnie z Antonim Solarim wznosił zabudowania klasztoru Św. Jana Bożego OO. Bonifratrów w Warszawie wraz kościołkiem, poświęcone przez biskupa poznańskiego Jana Tarło d. 9 maja 1728 r. Przy pomocy syna swego, Jakóba, zmienił w części plany kościoła OO. Franciszkanów w Warszawie, nakreślone przez Jana Chrzeciela Ceroniego, wykonane zaś przez Ant. Solariego. Wraz z pułkownikiem artylerji Jauchem wykonał plan przebudowy pałacu Kazimierzowskiego na koszary dla wojsk saskich (1732).

Źr.: Rys. historyczno-statystyczny, szpitali i innych zakładów dobroczynnych w Królestwie Polskiem. I, str. 3. — F. M. S. II, str. 83. — Pam. Starej Warszawy, str. 62. — J. Bartoszewicz: Kościoły warszawskie, str. 236.

FONTANA Paweł. Architekt ks. Sanguszki w w. XVIII.

Źr.: Ks. F. Krupiński: Pijarzy w Łukowie. Pam. rel.-moral S. II. 1859. IV, str. 536.

FONTANI (Czy nie Fontana Antoni?). W r. 1761 robił plan nowego ołtarza do kościoła N. M. Panny w Krakowie, mającego stać na miejscu ołtarza Wita Stwosza, na żądanie »reformatora« tejeże świątyni, ks. Łopackiego, za co otrzymał 1835 złp.

Źr.: J. Lepkowski: Z przeszłości Krakowa, str. 141.

FORALSKI Jan. Budowniczy. † w wieku lat 34 d. 23 kwietnia 1836 r. w Warszawie.

Źr.: Kurj. Warsz. 1836 Nr. 110.

FRAKALANCZE Michał. Murator w Poznaniu, towarzysz J. B. Quadro w r. 1550.

Źr.: A. Warschauer, str. 46.

FRANCISCHINI Joannes Petri. Rodem z Clemona (Chiamut) we Włoszech; murator we Lwowie.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 41.

FRANCISCUS. Architekt w Krakowie, 1441.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 374.

FRANCISCUS Italus. Murarz lubelski, wspomniany w przywileju z r. 1588, potwierdzonym przez Zygmunta III.

Źr.: A. U. VI, str. 223.

FRANCISZEK Włoch. Murator, zgodzony w początku r. 1502 na dwór królewicza Zygmunta, późniejszego Zygmunta I, na Śląsku za umówioną płacą 100 zł. rocznie. Prawdopodobnie kończył grobowiec Jana Olbrachta w katedrze krakowskiej. W latach 1507—1509 pracował przy budowie zamku królewskiego na Wawelu.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 222, 231. — Komornicki Stefan: w pracy p. t.: Franciszek Florentczyk i pałac Wawelski. Przegląd Historji Sztuki, R. I, zes. 3, str. 57—69, utożsamia Franciszka Włocha z Franciszkiem della Lora.

FRANCOSON Bernardus. Z Wenecji rodem. Murator we Lwowie (1575).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 41.

FRANCZKO. Murator w Krakowie 1422.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 224.

FRANKENSTEYN Nicolaus. Murator w Krakowie 1366.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 28.

FRANKIEWICZ Ludwik. * 1858 r. w Poznaniu † 18.3.1924. Po ukończeniu studjów fachowych objął stanowisko architekta w Warszawie. W r. 1883 osiadł w Poznaniu, gdzie wówczas nie było ani jednego samodzielnego budowniczego polskiego. Wybudował kilkadziesiąt wielkich domów, jak: dom pomocy dla Teatru Polskiego, dom Banku Związku Spółek Zarobkowych na Alejach Marcinkowskiego, 6 wielkich gmachów przy ul. Ogrodowej. Rozbudował zakład Św. Józefa oraz budował kościół Św. Józefa przy ul. Św. Józefa, wielki kompleks domów przy placu Bernardyńskim. Dom Katolicki przy ul. św. Marcina i wiele innych. Nadto wystawił kilka pałaców i kilka wielkich parowych cegielni. W życiu społecznym wybitny zawsze brał udział. W r. 1885 mianowany radcą ubogich, 1887 r. mianowany członkiem miejskiej komisji budowlano-finansowej, w której to komisji zasiadał. Był przez lat 12 członkiem rady miejskiej a od czasów powstania polskiego był honorowym radcą magistratu. Brał także wybitny udział w przeprowadzeniu odnowienia ratusza. Należał do licznych towarzystw. Zasiadał kilkanaście lat w zarządzie towarzystwa Stella, Towarzystwa Przemysłowego, także i w Bractwie Strzeleckim odgrywał wybitną rolę, mianowicie w czasie, gdy rejencja ówczesna zagięła parol na zgermanizowanie Bractwa.

Po rewolucji i zwycięskim powstaniu polskim wybrany został jednogłośnie tak polskimi jak niemieckimi głosami cechmistrzem cechu budowlanego. Wychował cały zastęp budowniczych i rzemieślników budowlanych. Był kawalerem orderu Odrodz. Polski (2. 5. 1923).

FRANKIEWICZ Władysław Hubert. * 3 listopada 1870 † 14 stycznia 1926 r. Ukończył gimnazjum realne w Warszawie w r. 1890, a następnie ces. akad. sztuk pięknych w Petersburgu w r. 1898. Następnie jako stypendysta wyjechał do Włoch i Francji. Prace: Budowa gmachów instytutu elektrotechnicznego im. ces. Aleksandra III w Petersburgu, gdzie następnie wykładał. W Warszawie wykładał w szkole techn. Piotrowskiego. W latach 1912—1914 pracował u Jana Heuricha. Był budowniczym m. Warszawy.
 Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

FRANKINSTEYN Henryk. Z początkiem XV w. wznosił grobowiec dla księcia Konrada z Oleśnicy († 1404) oraz budował sklepienie w kościele Marii Egipcjanki we Wrocławiu.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 przypis do Nr. 28. — Schultz, Analecten zur schlesischen Kunstgeschichte. Zeitschrift für Gesch. Schlesiens 10, str. 131.

FRANKOWSKI Felicjan Antoni. * 13 czerwca 1802 † 23 kwietnia 1865. Bud. pow. miechowskiego 1849—1864; bud. pow. stopnickiego 1864—1865. Budował w r. 1852 synagogę w Działoszycach. Uczęszczał na politechnikę w Wiedniu. Pracował przy budowie mostu na Narwi pod Zegrzem (1832) oraz traktu białostockiego (1833) i budowie grobli i mostu, pod Dynaburgiem (1833). Dozorował budowy mostu na rzece Świętej pod Radziszewką (1834). Pracował przy budowie dr. żel. Warszawsko-Wiedeńskiej. Był budowniczym okręgu górniczego w Kielcach.

Źr.: Ks. Nawarra: Historia kościołów Michałowskiego i Odechowskiego, str. 46. — Roczn. urzęd. — Ks. A. Winczakiewicz: Dawne i nowe dzieje miasta Działoszyce, str. 110. — Akta K. R. S. W. i D., Nr. 16348 (Arch. Akt. Dawnych).

FRANKSTEIN Jan, v. FRANKENSTEIN, v. FRANKSCHTIN. Planował zewnętrzne schody do górnej sali Sukiennic, po pożarze (1552). W r. 1558 wspomniany w księgach miejskich krakowskich jako »architector S. R. M.«; w r. 1559 miał sprawę z Radkowskim, od którego dzierżawił dom z ogrodem na Starem Biskupiu za Kleparzem (Castr. Crac. tom 7, str. 1275—6). Zygmunt August w urzęd.

dowem piśmie w r. 1567 zowie go »Joan Frankschtein aedificiorum nostrorum castrensiu praefectus«. Został mianowany przez Henryka Walezego przywilejem z d. 3 maja 1574 r. architektem królewskim. Był dworzaninem i architektem nadwornym króla Stefana Batorego i uzyskał od tegoż króla w r. 1578 pensję roczną w wysokości trzystu talarów, płatną z dochodów starostwa nowokorczyńskiego.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 283, nota 5, 296. — J. Lepkowski: Z przeszłości. Szkice i obrazy, str. 107. — Ambroży Grabowski: Ojczyście spominki I, str. 267. — A. U. VI, str. XCII; VIII, str. CCCCLXIV, 5. — F. M. S. II. 207. — Notaty Z. Wdowiszewskiego w Warszawie. — W. Łuszczkiewicz. Sukiennice Krakowskie, str. 24.

FRANTZ K a c p e r. Mistrz mularski odnowił w r. 1726 wieżę katolickiego kościoła par. we Wschowie.

Źr.: J. Kohte.

FRANTZ K a r o l M a r c i n. Królewski polski budowniczy. Z Leszna, był czynny od r. 1742 przy budowie zamku w Rydzynie, a mianowicie przebudował skrzydła: północno-zachodnie i południowo-wschodnie. W r. 1743 zrobił projekt wieży kościoła ewangelickiego pod wezwaniem Św. Krzyża w Lesznie, (W. Ks. P.).

Źr.: J. Kohte. — N. Pajzderski: Zamek w Rydzynie. Architektura i Budownictwo 1927 Nr. 6, str. 166.

FREDO L u d w i k. Włoch rodem. Pod koniec życia kameduła w Pożajściu (p. kowieński). Budowniczy tamtejszego kościoła pod budowę którego kamień węgielny położono 20 października 1667, a ukończono w r. 1690 pod kierunkiem włocha Piotra Putini.

Źr.: Wl. Syrokomla: Wycieczki po Litwie, II, str. 145. — J. Wolf: Pacowie, str. 162. — L. Zarewicz: Zakon kamedułów w Polsce i Litwie, str. 45.

FREDRO h r. Planował pałac w Nozdrzcu (pow. brzozowski) wzniesiony w r. 1843, spalony w d. 15 listopada 1914 r.

Źr.: E. Chwalecki: Zbiory Polskie, II, 19.

FRESNEL J a n h r. Dał projekt wojskowej szkoły pływackiej we Lwowie (1821).

Źr.: Dr. J. Piotrowski: Lemberg, str. 154. — M. Lityński: Gmach Skarbkowski na tle architektury lwowskiej w pierwszej połowie XVIII w. str. 85, piśsze »Fresner«.

FRETER. Bud. miejski w Poznaniu, prowadził budowę gmachu Ziemstwa Kredytowego tamże, lecz niewłaściwymi zarządzeniami znacznie kosztą budowy powiększył.

Źr.: Dom ziemstwa kredytowego w Poznaniu. Tyg. II. 1863 198, str. 265-266 z ryc.

FRIEDLENDER D a w i d. Budował w połowie XVIII w. bóżnicę w Wyszogrodzie.

Źr.: A. U. V, str. 177. — A. Szyszko-Bohusz: Materiały do architektury bóżnic w Polsce. Prace Kom. Hist. Sztuki IV, str. 19.

FRIGIDIANUS. Rodem z Lukki, był budowniczym u Paców na Litwie, sprowadzony przez Michała Paca, hetmana w. lit. do budowy kościoła p. w. Św. Piotra i Pawła na Antokolu w Wilnie, którą wykonywał według planów Jana Zaora w latach 1668 — 1684.

Źr.: F. M. S. II, str. 87. — Dr. Wł. Zahorski. Wilno, str. 224.—J. I. Kraszewski. Wilno II, str. 367.

FRUOFF H a n s. Murator z Krosna, w r. 1529 przyjął prawo miejskie w Krakowie (lib. jur. civ. 1493—1554, str. 261).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

FRYDERYK. Architekt w Gdańsku, o którego dopominał się poseł Zygmunta Augusta listem do rady miasta Gdańska z d. 22 lutego 1548 r., aby go odesłała do Wilna, gdzie rozpoczął budowę i nie dokończywszy ich wyjechał. (Archiwum miejskie w Gdańsku LXXXIII, C. 317).

Źr.: A. U. V, str. CXIII.

FRYDRYCH P i o t r. * 1806 na Podlasiu † 24 kwietnia 1879.

Po ukończeniu szkoły wojewódzkiej lubelskiej wstąpił na wydział architektury uniwersytetu warszawskiego, poczem pracował przy A. Corazzim, jako konduktor przy budowie Teatru Wielkiego, później zaś przy Adolfie Schützu. Przez długi czas był budowniczym K. R. P. i Skarbu.

Prace: Przebudowa pałacu dyrekcji Mennicy przy ul. Bielańskiej Nr. 607, przy zbiegu Daniłłowiczowskiej (1840—1841), zburzonego pod budowę gmachu Banku Polskiego. Dom ten był ozdobiony płaskorzeźbą dłuta Pawła Malińskiego: »wiosna i jesień« oraz zegarem. Dom skarbowy przy ul. Leszno Nr. 734 — 5/5, na pomieszczenie urzędu loterii, obecnie Prokuratorja Gen. Rzpl. Polskiej. Rzeźnia miejska na Solcu. Dom Henryka Kremky przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1574B/102. Dom Karola Fryczego przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1404/150 (dziś na tem miejscu stoi dom firmy B. Hersego), w tym domu były po raz pierwszy zastosowane w Warszawie scho-

dy żelazne. Restauracja domu rodziny Heurichów Nr. 738—7 przy zbiegu Rymarskiej i Leszna. Hotel Victorja przy ul. Jasnej (1860). Domy przy ul.: Bednarskiej Nr. 2684/6 (1854); Kredytowej Nr. 1066/R; Zielnej Nr. 1416/19 (1850), Smolikowskiego przy ul. Chmielnej Nr. 1260/5. Kościół ewangelicki w Ozorkowie. Projekt gmachu T. K. Ziemskiego w Warszawie (niewykonany). W roku 1827 wydał mapę generalną cesarstwa rosyjskiego.

Źr.: J. Heppen: Nekrologia półroczna. Tyg. III 1880 Nr. 235.—Wiadomości udzielone przez bud. J. Heuricha (syna).—Arch. bud. m. st. Warszawy.—Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1879, str. 60—61. — Kurj. Warsz. 1841 Nr. 318 str. 1506 1846 Nr. 283, 1865 Nr. 206; 1860 Nr. 167; 1866 Nr. 203; 1879 Nr. 92, 94.

FRYK Edmund. Budował w r. 1904 pałac w Stanisławowie, pow. połockiego dla Stanisława Hłaski.

Źr.: Antoni Urbański: Kresowe siedziby polskie, które uległy zagładzie. Tyg. II. 1928 Nr. 43, str. 804.

FURLAN Franciszek. Rodem z Friulu. Mistrz mularski we Lwowie, w końcu XVI w.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 40.

FÜRSTENAU. Budował gmach akademii w Poznaniu (1909).

Źr.: Informacje udz. przez Dr. Kunkela.

FUSSKI Jakób. Murarz z Krakowa, był zajęty przy budowie kościoła parafjalnego w Pabjanicach w r. 1585, jak o tem głosi napis umieszczony nad dawniejszem bocznem wejściem: BEATI . Q[UI] . HABITA(N)T . IN . DOMO . TUA . D[OMI]NE . JAKUB . FUSSKI . MULARZ . KRAKOWSKI . RĘKĄ . WŁASNĄ . I . N . R . I . A . D . 1585.

Źr.: M. Baruch: Pabjanice, Rzgów i wsie okoliczne, str. 186—187.

G.

GABRJEL. Murator w Krakowie 1565 r. (Acta Contr. Off. Advocat. Crac. 75/449, str. 59).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

GABRIEL Jakób. Francuz rodem. Budował w latach 1772—1776, według planów budowniczego Sacco, pałac i kościół w Szcorsach, majątku Joachima Chreptowicza.

Źr.: Listy Omulskiego do Joachima Chreptowicza. Rks. bibl. w Szcorsach.

GABRJEL z Lugano. Murator w Poznaniu w r. 1583.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

GABRJELSKI Korneli. * w Poznaniu 15 stycznia 1817
† 1 grudnia 1884 r. Ukończył królewską akademję sztuk pięknych
w Berlinie w r. 1844. Był budowniczym u hr. Skórczewskich w Lu-
bostroniu do r. 1868, poczem przeniósł się do Bydgoszczy, stamtąd
zaś do Łącka, gdzie przebywał w latach 1872 — 1873.

Prace: Dwór w Wychnach (pow. kutnowski) (1874.) Dwór w Strze-
gocinie (pow. kutnowski) (1877—1878). Dwór w Grochowie (pow.
kutnowski) 1879—1880). Dwór w Srebrnej (pow. kutnowski). Dwór
w Zatorach (pow. pultuski), gorzelnia oraz budowle w parku tamże.
Dwór w Stryjnej w lubelskiem. Dwór w Przedeczu (1876 — 1878).
Dwór w Malanowie. Dwór w Dzierzbicach.

Źr.: Notaty Arch. A. Dicksteina.

GADOMSKI Kazimierz. * 11. 8. 1849 w Warszawie † 18. 9.
1928. W r. 1868 wstąpił na wydział matematyczny Szkoły Głów-
nej, następnie studjował na uniwersytecie warszawskim, który
ukończył w r. 1871, później zaś przeniósł się do Petersburga, gdzie
w instytucie inżynierów cywilnych ukończył budownictwo. Był
budowniczym w Siedlcach, następnie w Warszawie gdzie był bu-
downiczym zarządu pałacowego w Łazienkach, następnie zaś został
budowniczym gubernialnym.

Budował wiele domów w Warszawie, między innymi przy ul.:
Leszno Nr. 682A/72; 701A/71; Zielna Nr. 1428/12; Ogrodowa Nr.
869/29; Nalewki Nr. 2261a-b-c/18; Żórawia Nr. 5624/47; Elekto-
ralna Nr. 752/14; Franciszkańska Nr. 1819/34; Dzika Nr. 2306-b/44;
Nowolipie Nr. 2441A/60; Chłodna Nr. 901/46; Miła Nr. 2313A-B/34;
Krochmalna Nr. 1013B/11; Młynarska Nr. 5429/36; Al. Jerozo-
lińska Nr. 1582H/35 (przebud.); Pawia Nr. 2328A/26; Solna Nr.
805/17.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

GADZAŁA Mateusz (Maciej). Murator z Serocka w r. 1530
przyjął prawo miejskie Starej Warszawy.

Źr.: Rkps: Album miasta Warszawy. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

GAJEWSKI Bronisław. † w Warszawie 3 marca 1925 r.
Budowniczy.

GAL Antoni. Murator, syn Franciszka z m. Mendrisz (?) we Włoszech, przyjął w r. 1585 prawo miejskie Starej Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

GALAS Mateusz. † 7 września 1929 w Otwocku, lat 41. Budowniczy, wicedyrektor zakładów mechanicznych Białogon.

GALEACI, v. GALEACIUS. Magister zwany również Goliath Italus murator. »Miał restaurować spustoszony pożarem r. 1549 dwór Rabsztyn, o co zawarł umowę za 1600 złotych, lecz, gdy umarł z wypadku przy robocie, brat jego zobowiązał się to dzieło dokończyć, ale nie dotrzymał umowy i uciekł». Naprawiał i ścigał »hankrami« dzwonnice katedry krakowskiej po zawaleniu się tejże w r. 1558.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu i ich dzieje, str. 293. — T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie, str. 81.

GALEACYUSZ. Z Brusin Arsizio w kantonie Ticino, murator we Lwowie.

Źr.: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 30.

GALIZOWSKI Stanisław. Murator, posłany z Krakowa do Wilna r. 1552.

Źr.: Z notat B. Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P.

GALL Emanuel. Bud. we Lwowie około r. 1867.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w arch. — Prace sekcji hist. sztuki i kultury T. N. we Lwowie I, 29.

GALLE Aleksander. * w Warszawie 12 marca 1814. Ukończył w r. 1829 szkoły ojców Pijarów w Warszawie, póżem uczęszczał na uniwersytet warszawski (w latach 1829—1830) na budownictwo i miernictwo oraz do szkoły politechnicznej na inżynierję cywilną. W d. 9 września 1830 r. został przyjęty jako elew do Komisji Rz. S. W. i Policji do wydziału budownictwa i inżynierji cywilnej z pensją roczną złp. 300. Pracował pod kierunkiem Antoniego Corazzi oraz przy Lesslu. W r. 1835 wysłany został do Niemiec celem »wypracowania planów budowlanych z zastosowaniem do górnictwa«.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16370 w A. A. D.

GALLE Andrzej. Toskańczyk; według jego planu, oraz pod jego kierunkiem była stawiana pierwiastkowo kolumna Zygmunta III w Warszawie.

Źr.: F. M. S. II, str. 394.

GALLE Karol Henryk. * 1784 † 20 stycznia 1829. Umarł wskutek wypadnięcia z sanek. Studjował architekturę w akademji berlińskiej. Od r. 1810 do r. 1816 był budowniczym Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu z pensją 6000 złp. rocznie. Od r. 1816 bud. m. Warszawy z pensją 5000 złp. Robił z rozkazu W. Ks. Konstantego w r. 1818 kosztorys rozbiórki starego ratusza nowej Warszawy. Wystawił sobie pałacyk przy zbiegu ul. Żelaznej i Żytniej, gdzie obecnie mieści się schronisko Rodziny Marji.

Budował według planów własnych oraz innych budowniczych następujące domy: przy ul. Bielańskiej Nr. 603/3 (Hotel Lipski) i 609/18; Chłodnej Nr. 902/48 i 933/5; Długiej Nr. 578/43; Elekto-ralnej Nr. 760/32; Franciszkańskiej Nr. 1800/17; 1801/14; 1796AB/29; 1807/3; 1809A-B/8; 1814/24; 1817/30; Leszno Nr. 668/24; 669/26; Mylnej Nr. 2480/7; Nalewki Nr. 2244/21; Nowy Świat Nr. 1256/45 (przebudowany); Podwale Nr. 527/12; Przejazd Nr. 650/7; Przyrynek Nr. 1890-1/12 i 1907 (zburzony). Pracował również: przy budowie pałacu Petyskusa (Wierzbowa Nr. 11) budowanego według projektu P. Aignera (1821), domków rogatkowych w Grochowie i Gołędzinowie (według proj. J. Kubickiego, jatek przy zbiegu Podwala i Gołębiej (Nowomiejskiej) oraz przy przebudowie pałacu Namiestnikowskiego (dziś Prezydjum Rady Ministrów).

Źr.: Ks. Zejsi: Zbioru Ew. Augsburskiego w Warszawie r. 1829 Nr. 35.— Kurjer Warsz. 1829 Nr. 20; 1918 Nr. 126 (nekrologja). — Arch. Akt. Dawnych. Akta osobiste Nr. 81/3336G. — Akta K. R. S. W. Nr. 16362. — Al. Wejnert: Wiadomości o ratuszu (wiecnicy) Nowej Warszawy. Dziennik Warszawski 1854 Nr. 191, 193.

GALLUS Jan. Murator w Poznaniu w r. 1572.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

GALON Piotr. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie w latach 1634—1671.

Źr.: A. U. VI, str. 225, 226.

GANGIERLE, v. CANGIERLE Jan. Cechmistrz mularski w Lublinie około r. 1634.

Źr.: A. U. VI, str. 225.

GANSECKE, patrz GONZAGE.

GAWRONEK Jędrzej. W r. 1628 już nie żył. Mieszczanin i mularz krakowski. W latach 1602 — 1609 jeszcze tylko »artis muratoriae socius«, dopiero od r. 1615 nazywany bywa w księgach miejskich »murator, civis cracoviensis«. Prowadził roboty głównie kamieniarskie, ale w mieście robót miał niewiele. Był klótnikiem i pieniaczem nielada, miał sporów wiele i nie cieszył się dobrem imieniem. Obok zawodu mularskiego prowadził drugi, był krupnikiem czyli przekupniem wiktualów. Ostatnio prowadził większe roboty na zamku krakowskim w latach 1611 — 1616; okazał się jednak złym i niesumiennym robotnikiem, tynkował łąco, napisy nad drzwiami zamazał, balasy i słupy kamienne uzupełniał cegłą zamiast kamieniem, niepotrzebnie tynkował kamień i naprawy, a nawet dopuszczał się wprost znacznych nierzetelności z dostarczonymi mu materiałami. Wskutek skarg zanoszonych na niego, w r. 1615 odbyła się rewizja prac przez niego wykonanych. Ostatnia o nim wzmianka w księgach miejskich krakowskich jest z r. 1618. Pracował przy kościele w Bolechowicach w r. 1625.

Źr.: St. Tomkiewicz: Zubud. Wawelu, str. 348, 356;—Przyczynki do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 52—56.

GAY Jan Jakób. * w Warszawie 1 grudnia 1803 † 2 października 1849 pochowany d. 4 paźdz. na cmentarzu ew. augsburskim w Warszawie. Nauki pobierał w kaliskim korpusie kadetów. Był członkiem cesarskiej akademii sztuk pięknych w Petersburgu, oraz członkiem honorowym instytutu królewskiego architektury brytyjskiej w Londynie. On to pierwszy w Warszawie począł przy budowie domu własnego używać ozdób architektonicznych i schodów z żelaza lanego, oraz stosować blachę cynkową do krycia dachów.

Prace: Bank Polski wspólnie z Antonim Corazzim. Projekt pomnika spiżowego, wzniesionego na cześć Aleksandra I w cytadeli, odsł. 1 grudnia 1835. Projekt pomnika wzniesionego w Kaliszu i odsłoniętego 25 czerwca 1841 r. na pamiątkę zjazdów monarszych 25 marca 1813 i 31 sierpnia 1835 r. Pomnik ten w r. 1927 przeniesiony został do Szczypiorna i przerobiony na pomnik ku uczczeniu więzienia Legjonistów w r. 1917 za odmowę złożenia przysięgi. Gościnny Dwór (Wielopole) za Żelazną Bramą, wspólnie z Alfonsem Kropiwnickim (1841). Cerkiew w kolonji Aleksandrowskiej pod Modlinem (1844). Część gmachów Towarzystwa Dobroczynności od ul. Bednarskiej. Dom Nowakowskiego przy ul. Królew-

skiej. Dom własny przy ul. Grzybowskiej Nr. 1055D/19 w którym mieszkał i umarł. Magazyn zbożowy w Modlinie przy ujściu Narwi do Wisły. Szpital Św. Mikołaja w Busku. Gmach przędzalni lnu w Żyrardowie. Stacja dr. żel. w Żyrardowie (w stylu szwajcarskim, (1845) nie istnieje). Jatki w posesji Zrazowskiego przy ul. Nowy, Świat Nr. 1315/64, (1848). Domy A. Cohna przy zbiegu Przechodniej i Ptasiej Nr. 951-2-3/1. Kaplica w Rudzie Malenieckiej, poświęcona 28 października 1848. Papiernia w Jeziornie.

Źr.: Akta zejść Zboru Ew. Augsb. 1849/312. — W. E. P. I. XXIII—XXIV., str. 741. — Orgelbrand. IX, str. 674. — F. M. S. Rys. hist.-stat. m. Warszawy, str. 327. — J. Raciborski: Monografia Kalisza, str. 161. — Kurjer Warsz. 1834 Nr. 230; 1835 Nr. 322, 323; 1838 Nr. 278; 1841 Nr. 179; 1845 Nr. 267. 1848 Nr. 248, 298; 1849 Nr. 260, 262 (życiorys).

GAŚIEWSKI Franciszek. * 1751 † 21 sierpnia 1829. Po ukończeniu szkół jezuickich był adjunktem przy Dominiku Merlinim.

Źr.: K. Wł. Wójcicki: Cmentarz Powązkowski. III, str. 142.

GAŚIOROWSKI Feliks. W r. 1839 przebudował Hotel Angielski w Warszawie.

Źr.: F. M. S. Hotel Angielski. Tyg. II. 1859. Nr. 9 str. 68 z ryc.

GAŚIOROWSKI Ludwik. Studjował w r. 1847 architekturę w Rzymie.

Źr.: Przegląd Poznański 1847. V, str. 677.

GAŚOWSKI. Budowniczy, według którego planów, pod kierunkiem bud. Stülera stanął w Retowie (pow. rosieński) w latach 1853 — 1874 kościół parafjalny.

Źr.: S. G. IX, str. 626.

GELICH. Z Berlina. Zbudował pałac w Narajówce (pow. hajsyński).

Źr.: S. G. VI, str. 903. — Kłosy: XXXII. 1881. 812, str. 207. — E. Chwalewik II, 3.

GENGA Simone, vel GENGO. Z Urbino rodem, był nadwornym budowniczym króla Stefana Batorego, po którego śmierci udał się do Szwecji.

Źr.: Ciampi II, str. 248. — F. M. S. II, str. 141, 208.

GEORGIUS patrz JERZY.

GEORGIUS. Murator w Krakowie, 1482 — 1494.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1590. Nr. 979, 1176.

GERCO Murator w Krakowie, 1371.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 40.

GERINGA Jakób, v. GIEREGIN. W r. 1574 wstępuje do cechu mularskiego w Krakowie, jako »socius novus«, a w r. 1582 przyjmuje prawo miejskie. W aktach cechu figuruje jako Jakób Gieregin.

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

GERL von DEWIN Michał. Bud. we Lwowie około r. 1854.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w arch. Prace sekcji hist. sztuki i kultury, T. N. we Lwowie I, 29.

GETKANT Fryderyk. Rodem Niemiec. Podpułkownik w r. 1660, a pułkownik od r. 1663 w. koronnych »Inżynier J. K. Mei«. Przez współczesnych zwany »polskim Archimedesem«. Budował twierdzę Kudak.

Źr.: A. Czolowski; Kudak. — Rodzina IV, str. 138.

de GIANOTIS Bernardino. † około r. 1541. Budowniczy, z którym biskup płocki Andrzej Krzycki zawarł d. 16 września r. 1531 umowę o restaurację katedry w Płocku po pożarze, powstałym od pioruna r. 1530, zastrzegając, że kościół ma być postawiony »de novo a fundamentis«.

Źr.: A. U. IV, str. II; V, str. 222; VI, str. 42.

GICHEL Jakób. Burmistrz wileński, bramę Spaską z gruntu wywiódł i zbudował w r. 1624.

Źr.: Wł. Zahorski: Wilno, str. 54.

GIEREGIN Jakób, patrz GERINGA.

GIERSZ Wilhelm. † 28 czerwca 1834. Bud. wojew. krakowskiego.

Źr.: Kalend. polit. 1824—1834.

GILLY Dawid. * 7. 1. 1748 † 5. 5. 1808. W r. 1801 sporządził (niewykonany) projekt teatru miejskiego w Poznaniu.

Źr.: J. Kohte.

GISLENI Jan Baptysta, v. **GISLENUS**. * 1600 † 1672. Rodem z Rzymu, budowniczy królów Zygmunta III, Władysława IV i Jana Kazimierza. Domniemany architekt kaplicy psalterzystów w katedrze krakowskiej. Sporządził rysunek katafalku do obrzędu żałobnego odprawionego w r. 1655 w Warszawie za Karola Ferdynanda, biskupa płockiego. Podpis jego znaleziono na kamieniu węgielnym kościoła PP. Karmelitek bosych w Warszawie, położonym w dniu Zesłania Ducha Świętego r. 1652.

Źr.: Al. Wejnert: Wiadomość o znalezieniu kamienia węgielnego pierwszego kościoła PP. Karmelitek bosych w Warszawie. Tyg. II. 1878, 135, str. 53—55. — Adam Pług: Nagrobek Jana Baptysty Gislenusa, budowniczego królów Zygmunta III, Władysława IV i Jana Kazimierza w kościele N. P. Maryi dell Popolo w Rzymie. Kłosy: XLV. 1159, str. 166 r. 1887. — A. U. IX, str. LXXXII. — Akta starej Warszawy Rs. 31, fol. 250. — Biskup Łętowski: Katedra na Wawelu, str. 33—34. — Ks. I. Polkowski: Groby i pamiątki polskie w Rzymie, str. 71—72.

GIŻYCKI Paweł. † w Krzemieńcu 18 stycznia 1762. Przez ostatnie lat 20 był ojcem duchownym krzemienieckiego kolegium OO. Jezuitów. Był zdolnym dekoratorem i budowniczym. Wykonał dekoracje i katafalki przy pogrzebach: Tomasza ordynata Zamoyskiego w Zamościu (1726), Aleksandra Pocięja, woj. witebskiego, w Brześciu Litewskim (1729) i Michała Serwacego Wiśniowieckiego woj. wileńskiego, w Wiśniowcu (1745). Przebudował kościół w Poczajowie (p. krzemieniecki) w r. 1744.

Źr.: Ks. J. Brown: Biblijoteka pisarzów asystencji polskiej T. J. str. 178—179. — Estrejcher XVII, str. 154—155. — E. Rastawiecki III. — Enc. Staropolska.

GLAUBICZ. Budował kościół ewangelicki w Wilnie (1739).

Źr.: Adam Adamowicz. Kościół augsburski w Wilnie, str. 31—32.

GLEYWICZ Jan. Budował w Krakowie w r. 1559 schody w kościele N. Maryi Panny. (Castr. crac. 78, str. 830—831).

Źr.: A. U. VIII, str. CCCCLXIII.

GLUER, patrz **KUNTZ Jan**.

GLUSICZ Mikołaj. Murator we Lwowie (1420).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

GLAZIK Wojciech. Mularz, wymieniony w rachunkach budowy zamku na Wawelu w r. 1602.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu, str. 346.

GŁOGOWSKI Jerzy. * we Lwowie 1777 † tamże 1838.

Architekt, malarz. Dawał pomysły dekoracyj, bram tryumfalnych, transparentów podczas urzędowych uroczystości. W latach 1828—1835 pod jego kierownictwem jako adjunkta c. k. dyr. budownictwa powstał ratusz lwowski. Zatwierdził w r. 1811 plan przebudowy gmachu po-pijarskiego we Lwowie na szpital główny. W Krakowie około r. 1803 jako urzędowy geometra i budowniczy naprawiał baszty i bramy miasta, których robił rysunki. Podobno projektował we Lwowie gmach dla centralnych władz krajowych, t. zw. »gubernium«.

Źr.: E. Rastawiecki III, 213—214. — T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace historii szt. i kult. T. N. we Lwowie I, 31, 32.

GŁOWACKI Antoni. * 1787 † 1811. Był budowniczym w Szklowie.

Źr.: J. Kołaczkowski. — E. Rastawiecki. I, str. 174.

GŁOWIŃSKI Józef. Przebudował około r. 1803 kościół w Rudzie pod Wieluniem.

Źr.: Wiadomość o kościele dużowiecznym we wsi parafjalnej Ruda zwanej, przez W. Hip. Gawareckiego. Pam. rel.-mor. XXVI. 1854. I, str. 11.

GŁUSKI Janusz. (Wiadomość wątpliwa). Akademik i budowniczy krakowski, podług planów którego została wystawiona w r. 1610 kaplica przy kościele katedralnym we Lwowie, zwana Ogrójcową albo Boimów, wzniesiona kosztem Boima, rajcy lwowskiego. Do kaplicy tej rzeźbiarz krakowski, Mina, zajął się wykonaniem rzeźb i ornamentów architektonicznych.

Źr.: F. M. S. II., str. 43.—»Kaplica Ogrójcowa fundacji Boimów we Lwowie«. Tyg. II. 1868. 40, str. 164—165.

GODNY Jan. Projektował razem z Albertem Kielarem kościół p. w. Św. Marji Magdaleny we Lwowie, zbudowany połowie XVII w.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przewodnik po Lwowie (1920), str. 100.

GODNY Marcin. Ambroży Przychyłny w czwartym i ostatnim testamencie swym z r. 1640 powierza mu budowę ufundowanego przez siebie zakładu Św. Łazarza we Lwowie.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 78.

GOEBEL Artur. * 1835 † 14 września 1913 r., pochowany na Powązkach. Ukończył w r. 1856 Instytut Techniczny w Krakowie.

wie. W lipcu r. 1857 przybył do Warszawy. Pracował przy Henryku Marconim od lipca 1857, a następnie przy J. Ankiewiczzu. Pracował przy budowie domów Nr. 638c/6 i 415A/4 przy ul. Czystej (Ossolińskich), oraz Nr. 2286a/10 Gęsiej; 2247F/27 Dzikiej, 1618G/30 Żórawiej; 1618R/32 Żórawiej; 2468/17 Nowolipie; 2403a/19 róg Nowolipiek i Karmelickiej; 2403D/17 Karmelickiej; 1364/19 Jasnej; 1364A/17 Jasnej, 1369A/10 Szkolnej (nadbud).

Prace: Dom bankowy Natansonów przy zbiegu ul. Traugutta i Czackiego (1874). Dwór w Dębowej Górze (p. skierniewicki) (1901 — 1902). Domy przy ul. Czerniakowskiej Nr. 2928/94 i 3037/96. Grobowiec M. Kazanowskiego na cmentarzu powązkowskim (1870). Razem z J. Dziekońskim budował gmach szkoły Wojciecha Górskiego przy ul. Hortensja Nr. 1258J/2 (1883). Kościół w Wieniu (pow. wrocławski 1895). Kościół w Postawach. Kościół w Pacynie. Kościół w Lubieniu (pow. wrocławski 1880 — 1887). Gmach szpitala żydowskiego w Warszawie na Czystem. Grobowiec dla Józefiny z Reszków Kronenbergowej na Powązkach. Pałac w Brzeziu. Pałac w Wieniu (1873).

Źr.: Życiorys w Przegl. Techn. 1913. 42, str. 555. — Gmach szkoły W. Górskiego: Kłosa r. 1883. XXXVII. 949, str. 151. — S. G. XIII, str. 372. — Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16393 w A. A. D. — Kurj. Warsz. 1868 Nr. 207; 1869 Nr. 182; 1870 Nr. 214.

GOLDBERG Edward. * 26 stycznia 1842 w Warszawie † 10 kwietnia 1928 w Warszawie. Ukończył gimnazjum realne w Warszawie poczem wstąpił na wydział budowlany Szkoły Sztuk Pięknych. W szkole Głównej studjował w latach 1862—1864 poczem wyjechał do Berlina, gdzie uczęszczał do Król. Akademji Budownictwa, przyczem pracował przy budowie teatru w Lipsku, zaś w r. 1868 otrzymał dyplom budowniczego w Cesarskiej Akademji Sztuk Pięknych w Petersburgu. Po powrocie do kraju pracował pod kierunkiem Juljana Ankiewicza przy budowie domów przy ul. Instytutowej (ob. Matejki) Nr. 1726i/1. Był budowniczym departamentu celnego min. finansów w Petersburgu, następnie w komitecie technicznym budowlanym min. spraw wewn. Od r. 1883 zamieszkał w Warszawie. Wykładał konstrukcję budowlaną w szkole technicznej Wawelberga i Rotwanda.

Prace: proj. domu zdrojowego w Warmbrunn 1865—1866 (I nagr.); komora celna w Sewastopolu; komora celna w Jałcie; muzeum celne w Petersburgu; pałac ministra gen. feldm. Milutina na Krymie; pałac Cockerill'a w Liège; pałac Charlier'a w Liège; kaplica pulku

grenadjerów gwardji w Petersburgu; domy mieszkań dla robotników im. Wawelberga i Rotwanda w Warszawie; ochrona z salą zajęć im. M. Rotwandowej; ochrona dla dzieci w. m. im. M. Krolla; szkoła Zgromadzenia Kupców przy zbiegu Walicowa i Prostej (Arch. 1906); gmachy dla rodzin żydowskich w Wilnie; proj. gimnazjum w Kierczy; proj. dworca centr. w Brześciu Lit.; proj. dworca dr. żel. W. W. w Warszawie (I nagr); domy w Alejach Ujazdowskich Nr. 18 i 20 (po obu rogach ul. Jana Matejki.

Źr.: A. A. D. Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16392. — Ks. pam. zjazdu b. wychowanców b. Szkoły Głównej warszawskiej, str. 87—88. — Rocznik naukowo-literacko-artystyczny na rok 1905, str. 287—288.

GOLIATH, patrz GALEACI.

GOLĄB Andrzej. † 1903. Budowniczy we Lwowie.

GOŁĘBIOWSKI Stanisław. * w Krakowie 26 kwietnia 1814 † 14 czerwca 1866. Do szkół uczęszczał w Krakowie, poczem wstąpił na wydział filozoficzno-matematyczny uniwersytetu Jagiellońskiego jako wolny słuchacz architektury. Praktykował przy budowie kościoła w Krzeszowicach. W r. 1832 wstąpił na aplikację do dyrekcji budowniczey rzeszypospolitej krakowskiej i w d. 2 lipca 1842 r. otrzymał dyplom budowniczego. W latach 1844 — 1845 restaurował dom Wentzla w Rynku Krakowskim Nr. 239. W latach 1845 — 1846 budował mosty na drodze żelaznej z Krakowa do Mysłowic pomiędzy Krzeszowicami i Trzebinią. Pomiedzy rokiem 1847 a 1851 wykonywał roboty dla Wincentego Siemińskiego na Ustroniu w Krakowie, a mianowicie pałacyk szwajcarski i różne budynki gospodarskie. W r. 1850: organy w stylu gotyckim na Jasnej Górze w Częstochowie. W r. 1854 — 1855 odbudował spalony dom Maurycego Potockiego pod Nr. 263-4 w Rynku Krakowskim. Przebudował dach zamku w Zatorze (1854 — 1855). Restaurował dom Morbitzera w Rynku Krakowskim pod Nr. 236 (1850 — 1851) oraz dom Nr. 235 (Wolfa Schönberga). W latach 1851—1852 budował kanał podziemny pomiędzy ulicami: Szeroką, Stolarską, Grodzką i Rynkiem Głównym. Odbudował domy: przy ul. Grodzkiej w Krakowie Nr. 36 (1852—1853), dom Julji Brossard przy ul. Brackiej Nr. 243, dom Baranowskiego przy ul. Wolskiej Nr. 151, dom L. Zieleniewskiego w Krakowie pod Nr. 604 — 5. W r. 1858 przeniósł się do Warszawy, gdzie po zdaniu egzaminu otrzymał d. 19 kwietnia 1859 patent budowniczego kl. 3-ej.

Budował: kościół w Zagórzcu (p. będziński) według proj. bud. Majewskiego; pawilon liceum w Krakowie. Domy: hr. Wasowiczowej; hr. Ludwika Morsztyna przy ul. Stolarskiej Nr. 50 (1851—1853); Kozubowskiego. Budowa kościoła w Żytnem (pow. radomski) poł. kam. weg. 4 października 1860. Proj. biblioteki ordynacji hr. Zamoyskich w Warszawie (niewyk.). Dom przy ul. Nowy Świat Nr. 1251/55.

Pisma: O kosztorysach w budownictwie cywilnem, czyli przewodnik obliczania kosztów na budowie lądowej dla budowniczych, inżynierów, rękodzielników i wszelkich przedsiębiorców budowania służący. Kraków. Nakładem autora, druk uniwers., 1845 in 8° str. 326. — Słownik budowniczo-rzemieślniczy czyli zbiór wyrazów technicznych polskich, odnoszących się do budownictwa, miernictwa i rzemiosł w związku z temi przedmiotami będących. (Mimo prospektu z d. 2 kwietnia 1850 r. dzieło to nie było drukowane).

Źr.: J. Heppen: Nekrologja półroczna. Tyg. II. 1866. XIV. 354, str. 18.— 1867. XV. 382, str. 36. — F. Kucharzewski. — Kurj. Warsz. 1860 Nr. 268; 1866 Nr. 147. — A. K. R. S. W. i D. Nr. 16385 w A. A. D.

GOLKOWSKI Jan. Cieśla; budował w r. 1693 kościół drewniany (obecnie kaplica pogrzebowa) w Siennicy (pow. mińsko-mazowiecki), za co otrzymał 2000 złotych.

Źr.: Tyg. II. 1911. 41, str. 811.

GOLKOWSKI Stanisław. Murator wysłany z polecenia królewskiego d. 10 marca 1552 r. do robót w Wilnie.

Źr.: A. Chmiel: Źródła do hist. sztuki i cyw. w Polsce. I, str. 19.

GOŁOŃSKI Andrzej. * 24 listopada 1799 r. w Włocławku † 18 września 1854. Po ukończeniu uniwersytetu w Warszawie w d. 16 marca 1824, ze stopniem magistra architektury i geodezji, praktykował u Jakóba Kubickiego. W d. 18 października 1825 r. otrzymał patent na budowniczego wolnopracującego w całym Królestwie. Wykładał architekturę w uniwersytecie warszawskim, a później w szkole przygotowawczej do instytutu politechnicznego. Pod kierunkiem Kubickiego restaurował pałac Łazienkowski i pracował przy budowie Belwederu, rajtszuli w Ogrodzie Saskim (przebudowanej przez W. Lanci'ego na giełdę), tarasu zamkowego oraz przy restauracji koszar Mirowskich i dobudował koszary gwardji koronnej na Żoliborzu.

Prace: Przebudowa kościoła OO. Pijarów na sobór p. w. Św. Trójcy, przy ul. Długiej, wspólnie z Antonim Corazzim (1835 — 1837), obecnie kościół garnizonowy. Cerkiew p. w. Św. Aleksandra Newskiego przy pałacu w Łazienkach (1846). Cerkiew p. w. Św. Aleksandra Newskiego w Cytadeli, przerobiona z kościoła (1835) obecnie kościół p. w. Św. Jerzego. Dom na placu Krasińskich Nr. 549A/3 dla radcy tajnego Badeniego, z portykami ozdobionym płaskorzeźbą dłuta Pawła Malińskiego przedstawiającą Psyche wstępującą na Olimp (1837 — 1838) (później należał do H. Epstejna). Dom r. st. Jana Mitkiewicza, przy ul. Chmielnej Nr. 1554—5/53, później zarząd Komory Celnej (1840—1843) (zburzony). Pałac Seweryna hr. Uruskiego na Krak.-Przedmieściu Nr. 393B/30 (1844), dziś własność ks. Marji Światopelk-Czetwertyńskiej. Domy: Lebruna przy ul. Królewskiej Nr. 412C/9, własny przy ul. Granicznej Nr. 1077B/4 (przebud), Peschla za Żelazną Bramą Nr. 413D. Natanson na Nalewkach Nr. 2244A/21, Wołowicza na Nowym Świecie Nr. 1274—5/1, Ludwika Lipkaua przy ul. Miodowej Nr. 489C (1846). Przytułek starozakonných za rogatkami Wolskimi. Dom położniczy przy ul. Zgoda, (dziś nieistniejący). Dom Frageta przy ul. Elektoralnej Nr. 753/16. Dom Boczkowskiego przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1390 (dziś nieistniejący). Szpital w Piotrkowie (1852) i cerkiew tamże (1848). Przebudowa stacji kolejowej w Skierniewicach. Przebudowa dawnego szpitala Dzieciątka Jezus (1840). Szpital w Grójcu. Przebudowa pałacu Paskiewiczów w Homlu (1852) wspólnie z A. Idzkowskim. Kościół w Jabłonie (p. sokołowski) (1841). Przerobienie kościoła w Korytnicy (pow. garwoliński) (1852). Jego projektu było przyozdobienie katedry Św. Jana podczas obchodu żałobnego po śmierci ces. Aleksandra I, oraz dekoracja zamku królewskiego podczas koronacji ces. Mikołaja I w r. 1829. Sporządził rysunek katafalku w kościele OO. Kapucynów podczas obchodu ku czci króla Jana III. Projekty nie wykonane: szpitala św. Ducha przy zbiegu Leszna i Żelaznej, pasażu dokola pałacu prymasowskiego, pasażu na ul. Niecałej, kilka pomysłów przebudowy Teatru Wielkiego, fasady Zamku Królewskiego od strony Wisły. Był budowniczym wydziału przemysłu i handlu K. R. Spr. W. i D. i O. P. od d. 30 sierpnia 1833. Posiadał order: Św. Stanisława kl. 4-ej, a nast. 3-ej kl. d. 28. XI. / 10. XII. 1838 r., Św. Anny kl. 3-ej d. 12/24. III. 1844 oraz znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XX.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16352 w A. A. D. — Arch. Akt Dawnych. Akta

osobiste Nr. 71/3326 G. — Notaty B. Podczaszyńskiego w Zbiorach T. O. n. Z. P. — K. Wł. Wójcicki: Cmentarz Powązkowski. II, str. 121—122. — Kurj. Warsz. 1824 Nr. 74; 1827 Nr. 81; 1838 Nr. 278; 1840 Nr. 28; 1841 Nr. 300; 1844 Nr. 127 i 192; 1846 Nr. 217; 1848 Nr. 342; 1852 Nr. 208, 337; 1853 Nr. 35; 1854 Nr. 245, 247, 259; 1855 Nr. 205. — Dziennik Warsz. 1853 Nr. 165; 1854 Nr. 246.

GOMBREWICZ Roch, patrz GĄBREWICZ.

GONTZENBACH. Kierował budową twierdzy w Grudziądzu (1776 — 1789).

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, str. 193.

GONZAGE, v. GANSECKE Mikołaj. Niemiec rodem, z Wrocławia. Architekt »zawiesił sklepienie kościoła katedralnego we Lwowie w r. 1404, wzięwszy za to w zapłacie 130 kop groszy i odzież jakąś z płótna«.

Źr.: Fr. Zacharjasiewicz: Początki katedralnego kościoła obrządku łacińskiego we Lwowie. Czasopism naukowy księgozbioru Ossolińskich 1829 IV, str. 82. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 7, 11. — B. Janusz. Lwów, str. 25.

GORCZYCZA Woytek. Rodem z Koszmyki, murator w Krakowie, 1489.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500, Nr. 1030.

GORGOLEWSKI Zygmunt. * w Solcu (pow. bydgoski) 1845 † we Lwowie 6 lipca 1903. Ukończył gimnazjum realne w Poznaniu, później zaś akademję budowniczą w Berlinie, po ukończeniu której, przez siedem lat pracując w nadwornym urzędzie budowniczym cesarza Wilhelma II, wykonał: projekt tumu protestanckiego i Campo Santo, przebudowę części zamku w Berlinie, restaurację kaplicy królewskiej tamże, projekt nowego pałacu Bellevue, projekt rozszerzenia pałacu ks. Fryderyka Karola w Berlinie. W r. 1882 na międzynarodowym konkursie na gmach parlamentu w Berlinie otrzymał czwartą nagrodę. Wykonał projekt mostu ces. Wilhelma, odznaczony pierwszą nagrodą. W latach 1885 — 1886 budował w Halli nad Sałą gmachy uniwersytetu i muzeum archeologiczne. W r. 1891 został przeniesiony z Halli do Hildesheimu, a w r. 1893 przeniósł się do Lwowa na stanowisko dyrektora Szkoły Przemysłowej.

Prace: Dom Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu. Domy przed d. teatrem polskim tamże. Kaplica hr. Hutten-Czapskich w Smogulcu 1876 - 98

(woj. poz.) Pałac w Kobylnikach (woj. poz.) (1886). Dwór w Kościankach (woj. poz.). Pałac w Siekowie (woj. poz.). Pałacyk hr. Czarneckiego w Raszewach (woj. poz.). Zameczek ks. Radziwilla w Bagateli (woj. poz.). Plan wyższej szkoły dla dziewcząt w Berlinie. Sądy ziemiańskie i okręgowe w Opolu i Olsztynie. Więzienie w Świdnicy (Śląsk). Więzienie w Królewskiej Hucie (Śląsk). Zakład kąpielowy w Bad Oeynhausen (Westfalja). Teatr miejski we Lwowie (1897 — 1900). Restauracja kościoła we Wrzesznie (woj. poz.). Restauracja zamku w Olyce (Wolyń). Restauracja biblioteki w Kórniku (pow. śremski). Odnowienie zamku w Gołuchowie (pow. pleszewski) według rysunków Ouradona (1874). Powiększenie dworu w Oporowie (pow. szamotulski (1877 — 1878). Brał udział w komitecie restauracji katedry rzymsko-katolickiej we Lwowie. Wieża kościoła w Smogulcu 1889 — 1901.

Źr.: Architekt. 1904, str. 49—56. — Przegl. Techn. 1903. 29, str. 446. — Tyg. Il. 1903. 29, str. 557. — Czasopismo Techniczne XIV. 1896, str. 59—60; XXI. 1903, str. 187. — Wielka Enc. Pow. Ilustr. XXV — XXVI, str. 406. — Nowy teatr miejski we Lwowie: Tyg. Ilustr. 1899. 26, str. 504, z rys. — Dr. Nikodem Payzderski: Przewodnik po muzeum w Gołuchowie, str. 8. — St. Pomarański: Smogulec. Ziemia 1927, Nr. 13—14, str. 222.

GORNOSTAJEW Aleksander Iwanowicz. Studjował w ces. akademji sztuk pięknych w Petersburgu. Około r. 1860 wezwany do Królestwa Polskiego, budował komory celne w Sosnowcu i Aleksandrowie, poczem został mianowany budowniczym pow. łowickiego d. 24 października / 5 listopada 1864 r. i pełnił ten urząd do 28 czerwca / 10 lipca 1865 r.

Źr.: A. A. D. A. K. R. S. W. Nr. 16390.

GOSŁAWSKI Ludwik. * 1832 † 26 maja 1885. Szkołę sztuk pięknych ukończył w r. 1854. W latach 1863 — 1864 pracował przy restauracji zamku królewskiego w Warszawie dokonanej pod kierunkiem Józefa Orłowskiego i Potolowa. Był od r. 1867 budowniczym w Lipnie, później zaś bud. gub. plockiej. Według planów Wojciecha Bobińskiego prowadził budowę kościoła ewangelickiego w Lipnie w latach 1865 — 1868. Restaurował katedrę w Płocku, oraz wybudował kilka domów tamże. Budował nowe seminarjum w Płocku. Budował kościół w Ciachcinie (pow. plocki) w latach 1883 — 1884.

Źr.: Kiślański Zygmunt: Przegl. Techn. 1885. 21, str. 140. — L. Jenike. Kościół Ewangelicki w Lipnie (mylnie nazywa go Gocławski Józef) Tyg. Il. 1869 Nr. 70, str. 212; 1885 Nr. 151, str. 334.

GOTLAND Jan. Mistrz mularski. Dokończył w r. 1437 odbudowę spalonego w r. 1351 kościoła Św. Jana przy ul. Żeglarskiej w Toruniu.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, str. 412.

GOYSKI Franciszek (GOISKI, GROISKI, GUISKI, GUYSKI). Z Bodzentyna. Mistrz mularski wymieniony w statucie cechu mularzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r. W r. 1623 Franciszek Groiski albo Guiski jest starszym cechu mularzy krakowskich. Mieszkał w domu księży zamkowych przy ul. Grodzkiej (dziś 44). W r. 1632 murował Gładyszowi kamienicę narożną ze szkarpami.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795 II, str. 865, Nr. 1697.—St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 56.

GÓRECKI Józef. * 16 lipca 1803 † 3 maja 1870 w Warszawie. Ukończył naukę budownictwa na uniwersytecie warszawskim; w r. 1822 rozpoczął praktykę. W r. 1840 został powołany jako kierownik przebudowy pałacu w Puławach na instytut Aleksandryjski wychowania panien. W r. 1853 wykonał plan gmachu Tow. Kred. Ziemska w Warszawie, do którego Henryk Marconi zrobił elewację.

Źr.: Życiorys: Nekrologia półroczna. Tyg. II. 1870. 133, str. 36. — Tyg. II. 1859. 9, str. 67.

GÓRSKI Józef. * 1822 † 24 grudnia 1894 r., pochowany na Powązkach. Po ukończeniu gimnazjum gub. w Warszawie w r. 1840 otrzymał dyplom na kursach budownictwa cywilnego w Warszawie. Był uczniem Adama Idźkowskiego i w r. 1850 przebywał w Homlu przy przebudowie pałacu. W r. 1847 został budowniczym kl. II-ej, w r. 1859—1864 budowniczym pow. pultuskiego, w r. 1865 budowniczym kl. III-ej oraz bud. gub. plockiej.

Prace: Kościoły: w Wyszynie (pow. mławski), Koziebrodach (pow. sierpecki), Staroźrebach (pow. plocki); w Raciążu, w Gójsku (pow. rypiński); kościół ewangelicki w Rypinie i synagoga tamże; cerkwie: w Płońsku, Rypinie i Sierpcu.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.

Von GÖTHE, patrz EOSANDER.

GRABOSSKY. Hot bekant, das her sal machen der alden Cra-keschen frawen eyn geruste czu dem abtragen des gewelbis czu

der heiligen Dreyfeldikeit und sy sal im geben 11 mr. und ouch dy brater dorezu. (15 Novembris 1462).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 535.

GRACZA Grzegorz. Budowniczy bydgoski w r. 1582 rozpoczął budowę części gotyckiej (ob. prezbiterjum) kościoła pp. Kларыsek w Bydgoszczy (przy zbiegu ul. Jagiellońskiej i Gdańskiej).

Źr.: Bydgoski przewodnik krajoznawczy wyd. star. bydgoskiego oddziału P. T. K. 1929, str. 120.

GRAFF Ignacy, v. GRAF. Królewsko pruski konduktor nardworny przebywał w Rydzynie od r. 1766 i zaprojektował liczne rzeźby przeznaczone do parku i pracował przy budowie zamku, który ukończono około roku 1790.

Źr.: J. Kohte. — Nikodem Payzdowski: Zamek w Rydzynie. Arch. i Bud-1927 Nr. 6, str. 174.

GRAN, patrz GROM.

GRANES Mikołaj. Kanonik w Wrocławiu, był zdolnym architektem w początku XV wieku i wystawił wiele budowli na Śląsku.

Źr.: J. Kołaczkowski.

GRANSAR Hannus. Architector w Krakowie, 1443.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 383.

GRANTZ Jan (Hans). Wybudował kościół ewangelicki p. w. Żłobka Chrystusowego we Wschowie, (1604).

Źr.: J. Kohte.

de GRE Dominik. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie w r. 1634.

Źr.: A. U. VI str. 225.

GREGORIUS. Murator w Krakowie, 1499—1500 pracował przy kościele Św. Szczepana (zburzonym w r. 1802).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 1366, 1371.

GREGORIUS. Murator w r. 1527 w Krakowie (Acta consul. Casim. vol. 755, str. 135).

Źr.: A. U. IV str. XXV.

— GREGOTOWICZ K a r o l. Arch. gub. wileński. Robił projekt przeróbki klasztoru po kamedulskiego w Pożajściu na cerkiew.

Źr.: Biblj. uniw. w Wilnie, dział rkps.

GREJPOL. Budował gmachy: gimnazjum gubernialnego w Mińsku Lit. (1839—1840), szkoły powiatowej oraz domów dla personelu i biblj. szkolnej w Mołodecznie; szkoły powiatowej w Witebsku (1842—1847), przer. z klasztoru po-bernardyńskiego i b. konwikt Hylzenów i Szadurskich.

Źr.: Biblj. uniw. w Wilnie, dział rkps.

GREPY de RONKO A n t o n i. Italus, aedificator arcis Grodnensis, miał sprawę z Aleksandrem Gucci.

Źr.: Akta Radzieckie m. Warszawy 1580—1587, 9/494.

GRETH. Do spółki z Böhkem, w latach 1784—1787 budował kościół parafjalny ewangelicki w Bydgoszczy.

Źr.: J. Kohte.

GRIESMEYER J a n. † około r. 1825. Adjunkt budowniczy i konduktor przy budowie Łazienek (1790—1794), robił plany i przekroje pałacu. W r. 1793 projektował dekoracje pałacu. Bud. dep. łomżyńskiego w r. 1810. Bud. wojew. augustowskiego od d. 17 czerwca 1817 r.

Źr.: Wl. Tatarzkiewicz: Rządy Artystyczne Stanisława Augusta, str. 63-64.— Pam. szt. pięć. II. 1855, str. 16—17. — Kal. polit.

GRINGENBERGER J ó z e f. Według jego projektu wystawiono chór pod organy wielkie i dla kapeli w kościele Św. Stanisława w Lublinie w r. 1758.

Źr.: Ks. J. A. Wadowski: Kościoły lubelskie, str. 349.

GRODECKI A l e k s a n d e r. * 21 maja 1802 w Maciejowicach † 2 maja 1869. Nauki pobierał w Szczębrzeszynie, a następnie w latach 1819—1822 w liceum krzemienieckim. W r. 1824 przyjechał do Warszawy i praktykował przy P. Aignerze. W latach 1822—1824 budował młyny, tartaki, papiernie w Zwierzyńcu ordynackim dla Andrzeja Zamoyskiego. W latach 1832—1861 pracował w Grodzieńszczyźnie a mianowicie: pracował pod kierunkiem Adama Idźkowskiego przy przebudowie pałacu w Oleszewicach (grodzieńskie) dla Konstantego Niezabitowskiego (1850—1855). Budował domy mieszkalne (dwory) w Nizianach i Międzyrzeczu.

Pałac w Hnieznej, kościół parafjalny w Wołkowysku (1835 — 1840), restauracja kościołów w Rosi i w Waliłach oraz tamże pałacyk drewniany. W latach 1845 — 1850 dwór w Długiempolu, pałac i kaplica gotycka w Massalanach oraz dwór drewniany w Samułowiczach. W latach 1855 — 1861 cerkiew w Kuzniczach z grobowcem Swieczinów; dwór w Konnej, oficyna i kaplica w Krzemienicy. W Dereczyniu dom mieszkalny i spichrz (1829), w Zelwie — zabudowania folwarczne oraz dał projekt cerkwi tamże.

Źr.: Kurjer Warsz. 1869 Nr. 97 i 99. — A. Akt. Daw. Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16391. — Biblj. uniw. w Wilnie, dział rkps.

GRODZICKI Paweł. † 1645. Mianowany w r. 1638 »starszym nad armatą«. Zbudował w l. 1638 — 1645 według wzoru holenderskiego arsenał »królewski« we Lwowie, oraz arsenał w Warszawie ukończony w r. 1643.

Źr.: Dawne arsenały we Lwowie. Tyg. Ill. 1914. Nr. 27, str. 526. — K. Górski: Hist. artyl. polskiej, str. 106, 111. — Kurjer Warsz. 1845 Nr. 275.

GRODZIŃSKI Maurycy. * 17 maja 1866, zmarł 8 sierpnia 1927. W latach 1882 — 1885 uczęszczał do szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie. Był dyrektorem w szkole rzemiosł przy ul. Przebieg (1885 — 1890). W latach 1890 — 1896 pracował w Łodzi u inż. Zeligsona. Następnie uzupełniał studja w Wiedniu i Petersburgu. Po powrocie pracował u arch. Franciszka Lilpopa.

Budował fabryki: Wellera przy ul. Żelaznej Nr. 35 (1910); przy ul. Kościelnej Nr. 8 (1912); sanatorium dr. Krukowskiego i Wizła w Otwocku; ambulatorjum przy ul. Grzybowskiej Nr. 11. Dom przy ul. Wilczej Nr. 31. Na konkursie na gmach szkoły handlowej w Łodzi otrzymał III nagrodę (Architekt 1905). Fabryka Leona Pyszla przy ul. Belgijskiej w Mokotowie. Pawilon na kolonji Różyczka w Goławku dla Tow. »Pomoc dla sierot« (1925). Dom mieszkalny Krygmana i zabud. gosp. w Białymstoku. Dokończenie domu L. Chmielnickiego przy ul. Matejki Nr. 3. Przeróbka »małej Ziemiańskiej« przy ul. Mazowieckiej Nr. 12. Dom dla dzieci opuszczonych przy zbiegu ul. Płockiej i Górczewskiej. Przebudowa Banku Dyskontowego przy ul. Fredry. Dom A. Neumana przy ul. Bagatela Nr. 1763B/12 w Warszawie.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina. — Negr. w Kurj. Warszawskim.

GROFFE, v. de GROFÉ Aleksander. * w Freiburgu na Śląsku 8 marca 1771 † w Warszawie 15 lutego 1838. W r. 1794

wstąpił do służby w kamerze wrocławskiej, a w. 1795 — piotrkowskiej później kaliskiej. Od 1 maja r. 1795 do 13 kwietnia 1801 przebywał w Kaliszu. Od 13 kwietnia 1801 do 1 września 1803 był bud. obw. przasnyskiego, mławskiego i ostrołęckiego. Od 1 września 1803 do 19 maja 1807 — adjunktem budowniczym kamery plockiej. Od 19 maja 1807 — 1816 bud. dep. plockiego. Od d. 21 stycznia 1817 do 22 maja 1810 — inspektorem generalnym dróg i spławów K. R. S. W. i Policji i wreszcie d. 22 maja 1819 mianowany bud. generalnym Królestwa Polskiego. Przebudował z gruntu szpital Dz. Jezus w Warszawie (1824 — 1826). D. 14/26 grudnia 1820 otrzymał order Św. Stanisława kl. III-ej. W r. 1829 otrzymał order Św. Anny. Posiadał znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XX (1830).

Źr.: Arch. A. D. Akta osobiste Nr. 80/3335 G. — Akta K. R. S. W. Nr. 16361. — Ks. zejsć Zboru Ew. Augsb. 1838. Nr. 40. — Kurjer Warsz. 1824 Nr. 123; 1838 Nr. 45.

GROM Joachim, v. GRAN, v. PROM. Murator z Wrocławia. Ukończył w r. 1481 rozpoczętą w r. 1370 przez Piotra Stechera budowę kościoła katedralnego we Lwowie, a mianowicie wykonał sklepienie katedry w jej głównym korpusie w czem mu pomagał Ambroży Rabisch i za co otrzymał 370 złotych od rajców, jako opiekunów kościoła.

Źr.: F. M. S. I, str. 108. — Wł. Loziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 9, 11, 13. — Tyg. Il. 1864 Nr. 244. — Fr. Zacharjasiewicz w Czasopiśmie Naukowym księg. nauk. im. Ossolińskich 1829. IV, str. 83 podaje sumę 330 zł. — Przyjaciół ludu 1839, str. 242. — J. Kołaczkowski.

GRONOWSKI Wojciech (GRONKOWSKI, CZAPNIK).

Mularz krakowski w latach 1626 — 1642.

Źr.: Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w pierw. poł. XVII w. str. 56.

GROSS J. W dziale rękopisów Publ. Biblj. Uniwersyt. w Wilnie znajdują się zrobione przez niego projekty pałacu i domu mieszkalnego.

Źr.: Biblj. Univ. w Wilnie, dział rkps.

de GROSSULTO Fertiarj Petrus. Superioris vallistellinae artis muratoricae magister, civis lublinsensis XVI wieku.

Źr.: Ks. J. A. Wadowski: Kościoły lubelskie, str. 33.

GROSZKOWSKI Jan. * 7 marca 1796 † w Częstochowie 9 października 1869. Podbudowniczy pow. sejneńskiego od d. 31.XII 1821. Bud. pow. sejneńskiego 1826 — 1 czerwca 1848.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16363 w A. A. D. — Kurjer Warsz. 1869 Nr. 252.

GRUBER Gabriel. * w Wiedniu 6 maja 1740 † w Petersburgu 5 kwietnia 1805. Jezuita. Mechanik, geometra, architekt, fizyk, chemik, lekarz, malarz i muzyk. Po kasacie zakonu, przeniósł się do Polski w r. 1784 i udał się do Połocka, a po wstąpieniu na tron cesarza Pawła I pojechał do Petersburga. W r. 1802 obrany został generałem zakonu. Z malowideł jego pędzla pozostały tylko w sali dawnego muzeum OO. Jezuitów w Połocku freski, odznaczające się perspektywą, które z biegiem czasu uległy zniszczeniu.

Źr.: Orgelbrand X. str. 790—791. — E. Rastawiecki III, str. 218—220. — Gazeta Warszawska, 1803, dodatek do Nr. 57, str. 978. — Ks. Jan Brown. Biblioteka pisarzy assystencji polskiej T. J., str. 186.

GRÜDER. Budował nowy ratusz w Poznaniu (1895).

Źr.: K. Ruciński: Przew. po Poznaniu, str. 94.

GRYMME Nicolas. Murator w Krakowie przyjął prawo miejskie w r. 1414.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500. Nr. 281 (przypis).

GRZEGORZ. Murator, z pochodzenia czech, przybył do Warszawy w r. 1513.

Źr.: I. T. Baranowski: Z dziejów rodów patrycjuszowskich m. starej Warszawy, str. 14.

GRZEGORZOWICZ. Pracował przy budowie kolegiaty w Olyce, fundowanej w r. 1635 przez Albrechta Stanisława Radziwiłła.

Źr.: F. M. S. II, str. 57.

GRZYBOWSKI Józef. Prefekt departamentu siedleckiego, nakreślił około r. 1814 plan kościoła w Pobikrach pow. bielskiego.

Źr.: W. Grochowski: Kościół par. w Pobikrach. Tyg. II. 1866. 372, str. 224.

GRZYMAŁA Franciszek. Mistrz mularski, wymieniony w statucie zgromadzenia mularzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795. I, str. 895, Nr. 731.

GRZYWIŃSKI Stanisław. * 1839 † w Warszawie 18 listopada 1880. Ukończył warszawską Szkołę Sztuk Pięknych. Budował dwór w Srebrnej w pow. Ięczyckim.

Źr.: J. Heppen. Nekrologja półroczna. Tyg. II. 1881. 300, str. 208. — Inżynierja i budownictwo. 1879. I, str. 94.

GRZYWIŃSKI Tadeusz. † w Warszawie 4 lutego 1921, lat 52. Architekt, urzędnik warsz. dyr. kolei państwowych.

GRZYWKA Marcin. Mularz, obywatel krakowski w latach 1628 — 1631.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. m. Krakowa w p. p. XVII w., str. 56.

GUCCI Aleksander. Budował dla Walentego Dembieńskiego, kasztelana sandeckiego pałac, oraz był wielce dla innych wielmożów z okolicy Krakowa zatrudniony. Wspólnie z Tomaszem de Robore, odbudował sklepienie kościoła św. Katarzyny w Krakowie, gdy zaś przy ponownem zawaleniu się sklepienia de Robore został zabity, Gucci sam dalej pracę prowadził i zawarł w r. 1562 osobny układ z Antonim Morosi w celu dokończenia gotyckiego sklepienia.

Źr.: A. U. V, str. 2; VI, str. XXXVIII.

GUCCI Mateusz. Z Florencji, przebudował około 1570 r. synagogę zw. »Starą« na Kazimierzu, w Krakowie; nazwisko jego jest wykute na zworniku sklepienia.

Źr.: Dr. J. Rostafiński. Przewodnik po Krakowie, str. 181.

GUCCI Santi (Xanti). † przed r. 1600. Florentczyk. Dumniemany budowniczy zamku w Mirowie i pałacu w Baranowie 1579 — 1602, oraz autor pomnika króla Stefana Batorego w katedrze na Wawelu i pomnika Jakóba i Anny Sancygniowskich w Sancygniowie.

W r. 1585 król Stefan Batory ugodził jakiegoś »Santhego« do robót około podniesienia w górę i nakrycia dachem dachówkowym murów pałacu w Łobzowie, tudzież dostawienia tamże kilka mniejszych budynków służbowych i gospodarczych. Używał tytułu mularza J. K. Mei. W r. 1591 miał robić fontannę do Zamościa, o czem korespondował z kanclerzem Zamojskim.

Źr.: A. U. V, str. 118, 246, XXIV. — St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 57—58. — St. Tomkowicz: Prace kom. hist. sztuki II, str. XLVI—LII.

GUCEWICZ Wawrzyniec. * w Migańcach (pow. wilkomierski) 5 sierpnia 1753 † 21 grudnia 1798 na wodną opuchlinę.

Syn włościanina, Szymona Stoki, po nobilitacji (d. 11 listopada 1790) zaczął się pisać Montrym-Gucewicz. Wysłany przez biskupa Massalskiego za granicę, kształcił się w Rzymie i Paryżu u Soufflot'a, Rondelet'a i Ledoux'a. Po powrocie do kraju miał powierzone dokończenie rozpoczętego przez Knaffusa, pałacu w Werkach (1770—1790). Dokonał przebudowy katedry wileńskiej p. w. Św. Stanisława, (od 1777) której projekt przedstawiony królowi Stanisławowi Augustowi, nagrodzony został medalem »Merentibus«. Przebudowę katedry po śmierci Gucewicza dokończył w r. 1801 Michał Szulc. W latach 1781—1782 podkanclerzy Chreptowicz powierzył mu przebudowę spalonego ratusza wileńskiego, ukończoną w r. 1783 z dodaniem klasycznego portyku, wspartego na sześciu kolumnach. Jego dziełem jest aula kolumnowa uniwersytetu w Wilnie. W tymże roku zbudował dom dla Karpiów, później będący własnością Benedykta Tyszkiewicza, przy ul. Trockiej w Wilnie i dom Lejboszyca przy ul. Trockiej. W r. 1781 zbudował kościół w Janowie (kowieńskie). W r. 1792 z polecenia księcia biskupa Massalskiego, przebudował pałac biskupi w Wilnie. Opracował również projekt kościoła p. w. Opatrzności, mającego być wzniesionym w Warszawie, na pamiątkę konstytucji 3 maja. Z innych prac należy wymienić pałace w rezydencjach: Choińskich, Chreptowiczów, Paców, Pocięjów, Radziwiłłów, Szzykowskich w Czabiskach nad Wilją (1794), Tyzenhauzów, oraz katedrę w Mejszagołe. Kościół w Suderwie budowano według jego planów w latach 1803—1822. Od r. 1795 wykładał architekturę na uniwersytecie wileńskim.

Napisał: Traktat o rozmaitych piecach rzemieślniczych (Rps).

Źr.: Rzecz miana na posiedzeniu publicznem uniwersytetu wileńskiego, d. 15 września 1823 r. przez Karola Podczaszyńskiego. Dz. Wileński, 1823. III. Nr. 9, str. 14—30. — Dz. Wileński. 1816, str. 274—280. — Tyg. II. 1864. 229, str. 57. Życiorys z portretem. — W. Przybylski: Kościół katedralny w Wilnie. Tyg. II. VII. 1863. 195 i 196. — W. Gizbert: Wilno, str. 119. — Wł. Zahorski: Wilno, str. 34, 65, 144. — F. M. S. II. 224. — W. E. P. I. XXVII—XXVIII, str. 46. — K. Tyszkiewicz: Wilija i jej brzegi, str. 176, 245. — O wieży ratuszowej w Wilnie i jej zapadnięciu. Wizerunki i rostrząsania naukowe. Poczec nowy, tom 23. Wilno, 1842, str. 224. — O Gucewicu bardzo niepoehlebnie wyraża się Wojciech Kanty Bagiński w pamiętniku swym, wydany przez Eustachego Tyszkiewicza w Wilnie w r. 1854 na str. 109. — J. I. Kraszewski. Wilno, II, str. 192—193. — S. G. I, str. 727. — A. Dickstein: O profesorach architektach dawnej wszechnicy wileńskiej. Przegląd Techn.

1920 Nr. 18, 22, 27, 30. — Dr. Wł. Tatarkiewicz: Dwa klasycyzmy wileński i warszawski. — Wł. Syrokomla: Wycieczki po Litwie, II, str. 73—74.

GUIBAUT Piotr. Z pochodzenia francuz. Inspektor budownictwa miejskiego we Lwowie. Uczył rysunków architektonicznych na uniwersytecie tamtejszym.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. now. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kultury T. N. we Lwowie I, 28, 58.

GUICCIARDINI Galeotti. † 1557. Włoch rodem, budowniczy, którego zatrudniają około r. 1550 Montelupowie i Guteterzy, powierzając mu przeistoczenie swych kamienic w rynku krakowskim. Budował z pomocą Tomasza Ferrovore w latach 1556 — 1561 dom rodziny Montelupich del Mare w rynku krakowskim (Nr. 7).

Źr.: A. U. V, str. 2. — Fr. Klein: O zachowanie śródmieścia Krakowa. Ziemia 1913, Nr. 31, str. 513.

GUNTER. Majster mularski, do r. 1383 prowadził budowę kościoła par. Św. Mikołaja w Brzegu na Śląsku, poczem miasto powołało majstrów Henryka Pfefferfleischera i Piotra Rudel, przyczem polecilo im stary chór zburzyć do gruntu a nowy wybudować.

Źr.: A. Schultz. Dokumente zur Baugeschichte der Nikolai Kirche zu Brzeg. Zeitschrift für Gesch. Schlesiens Nr. 8 p. 171.

GÜNTHER Wawrzyniec. Bud. miejski w Wrocławiu, wezwany w r. 1550 przez radę miejską poznańską do Poznania, udzielił wskazówek co do odbudowy ratusza, spalonego w r. 1536.

Źr.: A. Warschauer, str. 4.

GWAR Albert (Wojciech). Mularz lubelski wspomniany w przywileju r. 1588.

Źr.: A. U. VI, str. 223.

H.

HAAR Wojciech. Budowniczy we Lwowie.

Źr. J. B. Cholodecki: Cmentarz Stryjski, str. 28.

HAK. Majster ciesielski, postawił w r. 1836 z tarcie kaplicę ewangelicką w Łowiczu, rozebraną w r. 1838.

Źr. R. Oczykowski: Przechadzka po Łowiczu, str. 62.

HALABURD. Wspólnie z Polikowskim i Zabokrzeckim wykonywał według projektu Lanci'ego plan przywrócenia do dawnej świetności spalonego w r. 1836 pałacu w Różance pod Włodawą, wzniesionego w r. 1713 z rozkazu Piotra Wielkiego dla Pocięja.

Źr. Bibl. Warsz. 1860. III, str. 464.

HANDZOL (ANGIOLO). Z Brusin-Arsizio w kantonie Ticino, murator we Lwowie z bratem Gallaziusem.

Źr. W. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 30.

HANEL. Murator w Krakowie, 1404.

Źr. J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 148.

HANEL. Murator w Krakowie, 1490.

Źr. J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1051, 1052.

HANEL Martinus, † 1495. Murator w Krakowie.

Źr. J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1196.

HANN, v. HANUS. Budowniczy i kamieniarz XV w. W r. 1493 zbudował krużganek przy katedrze lwowskiej, a w r. 1494 dwie kaplice poboczne, za co wziął złotych 34.

Źr. Fr. Zacharjasiewicz: Początki katedralnego kościoła obrządku łacińskiego we Lwowie. Czasopism naukowy księgozbioru naukowego im. Ossolińskich. 1829. IV, str. 83.—J. Kolaczkowski.

HANNES von FULDA. Murator, w r. 1511 przyjął prawo miejskie w Krakowie. [Lib. jur. civ. 1493—1554 str. 120].

Źr.: A. M. IV, str. LXII.

HANNES PRUSS de VILNA. Murator, przyjął w r. 1518 prawo miejskie krakowskie. Ręczył za nim Stefan murator. (Lib. jur. civ. 1493—1554 str. 179).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

HANNUS. Murator w Krakowie 1396.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 109.

HANNUS. Murator w Krakowie 1487.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 981, 1051, 1052, 1184.

HANNUS von CÖLN. Murator przyjmuje w r. 1493 prawo miejskie w Krakowie. [Lib. jur. civ. od r. 1493 do 1554 str. 2].

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

HANNUS Theutonicus. Vicemagister, murator, pracował w Proszowicach w r. 1394.

Źr.: J. Ptaśnik. Gracovia artificum: 1300—1500. Nr. 67 (przypis.).

HANS von DANTZIG. Budowniczy w Wiedniu w latach 798—821.

Źr.: J. F. Kluczycki: Pamiątki Polskie w Wiedniu i jego okolicach, str. 18.

HANSEN Jan Fryderyk. Z Wrocławia. Zbudował po pożarze w r. 1789, na miejscu dawnego drewnianego, nowy murowany ewangelicki kościół par. w Zdunach (pow. krotoszyński), który został poświęcony 18 listopada 1792 r.

Źr.: J. Kohte.

HANSEN Teofil. * 1813 † 1891. Architekt wiedeński. We Lwowie postawił Dom Inwalidów przy ul. Kleparowskiej, w latach 1855—1863.

Źr.: J. Wiczkowski, str. 581.

HANUS. Mewrer mit dem kromen Halse (z krzywą szyją) murator we Lwowie w r. 1414.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

HANUSZ. Zasklepił prezbyterjum w kościele Św. Katarzyny na Kazimierzu w Krakowie.

Źr.: Kraków, str. 93.

HANUSZEK Jakub. Mieszczanin krakowski, murator 1602—1610.

Źr.: St. Tomkiewicz: przycz. do hist. kultury Krakowa w p. p. XVII w., str. 60.

HARTUNG Hugo. * 19 sierpnia 1855 w Jenie. Arch. z Charlottenburga, dobudował w r. 1897 wieżę do kościoła ewangelickiego Starego Miasta w Toruniu. Budował domy urzędów pow. w Gnieźnie i Toruniu.

Źr.: dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po wojew. pomorskiem, str. 107. U. Thieme & F. Becker. Allg. Lexikon der bild. kunst. VI, str. 89.

HASSLINGER Józef. Inżynier dyrekcji budownictwa w Grazu; wykonał projekt Piotra Nobilego budowy pałacu gubernatorskiego we Lwowie (1840).

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie I, 35.

HAUS Arnold. Budował około r. 1864 pałac w Dębiniu niedaleko Grudziądza.

Źr.: dr. M. Orłowicz: Dwory polskie w woj. pomorskiem. Ziemia 1924, Nr. I str. 12.

HEBANOWSKI Stanisław. * 1820 † w Gieczu 13 lutego 1898. Studjował architekturę w akademji berlińskiej (1842—1844), później w Paryżu.

Prace: Pałace: hr. Łąckich w Posadowie (p. bukowski) (1870); w Zaniemyślu (p. średzki); w Zimnowodzie (p. szubiński); w Tarcach (p. pleszewski); w Lubstowie (p. kolski). Kościół w Brodnicy. Dwór w Lubinie (p. lipnowski). Teatr polski w ogrodzie Potockiego w Poznaniu (1873 — 1875) przy ul. 27 grudnia 18. Fabryka H. Cegielskiego w Poznaniu. Pałace: w Jeziorach pod Zaniemyślem, w Potulicach pod Nakłem, w Pakosławiu pod Lwówkiem, w Kosowie pod Gostyniem, w Pluskowesach w Prusach Zach.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P. — L. Durczykiewicz: Dwory polskie, w W. Ks. Pozn. — Wiadomości udzielone przez dr. A. Kunkela. — Kurjer Warsz. 1868 Nr. 212. — List do autora od dr. B. Hebanowskiego z dn. 27. 12. 1917 r.

HECEL Henryk. Prowadził budowę sklepienia, oraz wykonał południową część kościoła N. M. P. w Gdańsku (1494).

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 41.

HEERMANN. W r. 1796 wykonał projekt teatru miejskiego w Poznaniu, budowanego w latach 1802 — 1804.

Źr.: J. Kohte.

HEGNER-ABRAHAMOWICZ Andrzej. † 1623. Budowniczy zamku warszawskiego w latach 1597 — 1623. W r. 1610 ukończył budowę zamku, a w r. 1619 — wieżę Zygmuntofskiej. Zegar na wieży nosi datę 1622. Miał żonę Barbarę i dzieci: Elżbietę, Krzysztofa i Pawła.

Źr. Rkps w Arch. Skarbowe. Liczba rozchodu i dochodu na potrzeby budowania zamku warszawskiego 1603—1604. — Akta Starej Warszawy ks. 23, str. 21. — C. Gurlit, str. 316. — Al. Król. Zamek Królewski w Warszawie, str. 13, 38. Akta st. Warszawy, ks. 23, f. 21.

HEINCE Jan Tobiasz. Cechmistrz cechu mularskiego w Lublinie, podpisany na »opisanju dezolacji« bramy Grodzkiej w Lublinie z d. 31 stycznia 1778 r.

Źr.: A. U. VI, str. 230.

HEINCZE. Magister murator w Krakowie w XIV w.

Źr.: Wł. Łuszczkiewicz: Dawni architekci Sukiennic, str. 10.—Sukiennice Krakowskie, str. 15.

HEINTZ Antoni. Bud. obw. lubelskiego 1826 — 1828. Bud. obw. krasnostawskiego w r. 1829 — 1830.

Źr.: A. A. D., Akta K. R. S. W. Nr. 16398.

HELLMANN. Budowniczy we Lwowie. Projektował w r. 1829 przeróbkę elewacji kamienicy »Kratrowskiej« we Lwowie przy ul. Czarnieckiego (ob. pałac wojewódzki), dawna siedziba namiestnika Galicji.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie I, 32—34, 42.

HEMPEL Jakób. * 1758 † 10 maja 1831. Był początkowo budowniczym jeneralnym dóbr ks. Czartoryskich w Puławach, później pracował u marszałkowej Lubomirskiej i pani Rzewuskiej. Wykonał plan i zarządzał budową kościoła w Magnuszowie około r. 1787. Wykonał w r. 1789 projekt teatru odznaczony pierwszą nagrodą i znajdujący się w Akademji Św. Łukasza w Rzymie. Gmach ten miał stanąć przy ulicy Corso i via delle Convertile. Przebudował dla Aleksandra ks. Lubomirskiego pałac za Żelazną Bramą (w latach 1928—1929 zniszczony nadbudową 2 pięter). Bud. woj. lubelskiego mianowany 21 sierpnia 1821 — 1831.

Źr.: Ks. G. »Magnuszew«. Pam. rel.-mor. XV. 1838, str. 390.—L. Dembowski. Moje wspomnienia. I, str. 102.—Pam. Starej Warszawy, str. 64.—Kal. polit.—List T. Mostowskiego do Staszica w Archiwum Akt. Daw., akta osobiste Nr. 3342H.—Akta zejść par. Św. Jana w Lublinie 1831 Nr. 263.—Zbiory Dominika Witke-Jeżewskiego.—Akta K. R. S. W. Nr. 16397 (A. A. D.)—Ks. J. Wiśniewski. Monografia dek. Kozienickiego, str. 88.—M. Loret: Życie polskie w Rzymie w XVIII w., str. 300—301, 333, 334, 335, 336.

HENDEL Zygmunt. * w Krakowie 25 kwietnia 1862 † w Krakowie 28 marca 1929. Szkoły średnie ukończył w Krakowie w r. 1879, architekturę w Wiedniu w r. 1885, poczem uczęszczał do tamtejszej Szkoły Sztuk Pięknych. Praktykował następnie u Tadeusza Stryjeńskiego. W r. 1889 uzyskał stypendjum, udał się na lat 3 zagranicę i studjował w paryskiej szkole sztuk pięknych, oraz w tamtejszej szkole sztuk dekoracyjnych. Był uczniem Pascal'a, J. Suffit'a, Leroux i Bitnera. Samodzielnie projektował plany: liceum w Baudeviller i szkoły gospodarczej w Cermer, poczem zwiedził Francję, Belgję, Holandję, Niemcy i Włochy północne. Po po-

wrocie do kraju prowadził w latach 1892 — 1895 szkołę ślusarską i stolarską im. bar. Hirscha w Krakowie. W r. 1904 mianowany budowniczym miejskim w Krakowie, a następnie dyrektorem Szkoły Przemysłowej we Lwowie.

Prace: proj. restauracji kaplicy ogrójcowej przy kościele św. Barbary w Krakowie (Arch. 1903); plany przebudowy pałacu w Krzeszowicach; proj. dekoracji sali portretowej w pałacu Krasieńskich w Warszawie (Arch. 1903); plan restauracji zamku w Tenczynie; plan restauracji zamku w Rzemieniu (p. mielecki); pomnik rodziny Michałowskich w kościele św. Piotra w Krakowie; proj. pomnika Mikołaja Kopernika w dziedzińcu biblioteki Jagiellońskiej; proj. tablicy pam. Adama Mickiewicza w uniwersytecie Jagiellońskim; ołtarz w grobowcu rodziny Potockich w kościele w Krystynopolu (p. sokalski); proj. pałacu w Skolyszynie (p. jasielski) (Arch. 1902 Nr. 10); restauracja kościoła p. w. Św. Krzyża w Krakowie; restauracja kościoła w Czechowie (p. brzeski); restauracja kościoła w Boguchwale (p. rzeszowski); restauracja kościoła w Dębnie pod Brzeskiem (p. brzeski); przebudowa zamku w Rogalinie (p. śremski), oraz dekoracja biblioteki tamże (Architekt 1900 Nr. 12); restauracja klasztoru braci mniejszych w Leżajsku; przebudowa zameczku w Młoszowej koło Zabierzowa (p. chrzanowski); proj. kościoła w Staromieściu (p. rzeszowski) (Arch. 1902 Nr. 9); proj. pałaców: w Złotym Potoku (p. częstochowski); w Borkowicach (p. konecki); proj. kościoła w Bałtowie (p. ilżecki); proj. kościoła w Świsłoczy (p. wołkowyski); prace restauracyjne elewacji kościoła Św. Piotra w Krakowie; prace restauracyjne kościoła N. M. Panny tamże; prace restauracyjne klasztoru OO. Dominikanów, oraz kaplic Lubomirskich i Myszkowskich tamże; restauracja pałacu w Płazie (Arch. 1905); muzeum djecezjalne na Wawelu (Arch. 1905); restauracja dolnej części elewacji domu Nr. 22 w Rynku Krakowskim (Arch. 1909); restauracja zamku w Wiśniczu; restauracja murów krakowskich pomiędzy bramą Florjańską a bramą pasamoników. Podczas prowadzenia robót konserwatorskich na Wawelu odkrył ruiny kaplicy Św. Feliksa i Św. Adaukta.

Ogłosił drukiem: (wspólnie z dr. Feliksem Koperą): kościół Św. Idziego w Krakowie (Biblj. Krak. Nr. 29); (wspólnie z dr. Feliksem Koperą): Resztki murów romańskich kościoła Św. Jana w Krakowie (Rocznik Krakowski t. IX r. 1907).

Źr.: E. Swieykowski: Pam. Tow. Przyj. Szt. P. w Krakowie 1854—1904, str. 96—97. — Architekt: 1902 Nr. 5, 1929 Nr. 4.—Życiorys przez dr. Feliksa Ko-

perę w Nr. 90 Głosu Narodu z d. 6.4.1929.—Kurjer Warszawski Nr. 129 z d. 12. 5. 1929.

HENDIGER Konstanty. Bud. pow. krasnostawskiego 1860—1865. Budował kościół par. w Milejowie (p. krasnostawski), położenie kam. węgl. 21 kwietnia 1855, pośw. 2 października 1859.

Źr.: Roczn. urzęd.—Kurjer Warsz. 1854 Nr. 283; 1856 Nr. 143; 1859 Nr. 302.

HENRICIUS. Przebudował ratusz »prawomiejski« w Gdańsku, wzniesiony za czasów Winricha von Kniprode.

Źr.: Ks. dr. Tadeusz Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 66.

HENRICUS. Steynmaczce (Steinmetzer) we Lwowie w r. 1389.

Źr.: A. U. V, str. LXIV.—Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI, XVII w., str. 3.

HERBEK Jan. Murator w Warszawie około r. 1636.

Źr.: Akta Stariej Warszawy, ks. 26, str. 736.

HERCOK Ignacy. * 1806 † 21 marca 1864. Bud. rządowy w Krakowie. Wykonał elewację domów: przy ul. Florjańskiej Nr. 18 i Zwierzynieckiej Nr. 2 w Krakowie. (Notaty M. Jarosławieckiej w Krakowie). Wydawał wzory architektoniczne zamku krakowskiego. Napisał: Opis budowy szkół początkowych w okręgu wolnego miasta Krakowa. Kraków, druk S. Czecha 1837 in 8-o str. 21 z planem. Toż z dołączeniem planu. Kraków, druk St. Gieszkowskiego 1838 in 4-o.

Źr.: Kurjer Warszawski. 1864 Nr. 68, z d. 23 marca. — F. Kucharzewski.

HERDE Juliusz. † w Warszawie 14 października 1919 przeżywszy lat 64. Inżynier kierownik stacji pomp. Ukończył politechnikę w Charlottenburgu ze stopniem architekta. Pracował przy budowie drogi żel. Dęblin-Dąbrowa. Przeszedł następnie do budowy kanalizacji i wodociągów w Warszawie pod kierunkiem W. Lindley'a; pracował przy budowie wieży ciśnień wodociągów m. Warszawy.

Źr.: Kurjer Poranny 1919 Nr. 285 z d. 19.X.1919.

HERLITZE Antoni. Mistrz mularski, wspólnie z mistrzem ciesielskim Teodorem Romanowskim, wznosił kościół par. ewangelicki w Trzcielu (pow. międzyrzecki) (1780—1781).

Źr.: J. Kohte.

HERMAN. Murator w Krakowie, 1498.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1333.

HERMAN. Budowniczy w Kaliszu. Budował Towarzystwo Wioślarskie w Kaliszu oraz szereg domów tamże.

HERTMAŃSKI Tomasz. Szlachcic. Mianowany został w r. 1649 przez króla Jana Kazimierza budowniczym zamku Malborskiego. Pensję roczną wyznaczył mu król z dochodów ekonomji malborskiej.

Źr.: Metr. Kor. — Notaty Z. Wdowiszewskiego w Warszawie.

HEURICH Jan. * 21 czerwca 1834 † 24 marca 1887. Po ukończeniu w r. 1852 gimnazjum realnego w Warszawie z odznaczeniem, wstąpił do warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych, w której wówczas wykładał Henryk Marconi. W r. 1856 ukończył tę uczelnię ze stopniem budowniczego kl. I-ej i rozpoczął praktykę przy H. Marconim, według wskazówek którego wznosił w latach 1857—1860 kościół w Willanowie. Stopień budowniczego kl. II-ej otrzymał w r. 1862, a kl. III-ej w r. 1866.

Prace jakie wykonał są następujące:—Projekt alumnatu dla nauczycieli ludowych w W. Ks. Pozn. Projekt nagrodzony I-ą nagrodą na konkursie przebudowy ratusza w Warszawie (1864). Projekt przyozdobienia mostu Kierbedzia na Wiśle (wspólnie z Kiślańskim). Druga nagroda na konkursie budowy synagogi w Warszawie (1873). Willa Lilpopów w alei Ujazdowskiej róg Pięknej (dziś M. ks. Radziwiłłowej 1667A/21. Dom przy zbiegu Szkolnej i Świętokrzyskiej Nr. 1328/1—3. Projekt cyrku wznoszonego przy ul. Marjańskiej i niedokończonego (1869). Domy przy ul. Zielnej Nr. 1064D/47; 1064F/48; 1064C/49; 1064B/50. Domy przy zbiegu ul. Królewskiej i Zielnej Nr. 1064 — 1064A/41 i 43; Dom przy ul. Kredytowej Nr. 10661/2 (1866). Domy przy zbiegu al. Ujazdowskiej, Wilczej i Mokotowskiej Nr. 1673A/41, 2—4, (1882). Przebudowa domu przy ul. Leszno Nr. 660/14. Budowa oficyn na posesji Nr. 474 — 475/25 przy ul. Senatorskiej (gmach teatru). Dom przy ul. Fredry Nr. 612E/10 (1883). Dom przy ul. Gęsiej Nr. 2287D/14. Plany nowego dworca kolejowego w Skierniewicach. Grób pastora Otto na cmentarzu Ew.-Augsb. w Warszawie. Grób rodziny Janaszów, tamże. Dwór w Więclawicach. Kilka willi w Grodzisku. Kościół rz. katolicki w Chełmie. Poszerzenie kaplicy Halpertów na cmentarzu Ew.-Augsb. w Warszawie. Krata kuta ozdobna na kaplicy Zamoyskich w Zamościu. Dom przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1371/145 (1865).

Prace piśmiennicze: — O wyrobie cegieł wapiennych. *Gazeta Przem.-Rzem.* 1872 str. 379—380. — Drzewo. *Encyklopedia Rolnicza* 1884. II str. 86—112. — Kościół w Wilanowie, z 4 tabl. rys. *Dziennik Politechniczny* 1860 str. 4—6, 33. — O budowie szkółek wiejskich z 3 tabl. rys. *Dziennik Polit.* 1862 str. 53—56. — Przewodnik dla stolarzy, obejmujący cały zakres stolarstwa. Podług najlepszych dzieł obcych, z zastosowaniem się do potrzeb i zwyczajów stolarzy polskich. Warszawa 1862; in 8-o str. VIII + 246 + XXIV. Warszawa 1876 in 8-o str. IV + 280 + XX z 222 figurami w tekście. — Przewodnik dla cieśli, obejmujący cały zakres ciesielstwa, z 229 drzeworytami w tekście, podług najlepszych dzieł obcych, z zastosowaniem się do potrzeb i zwyczajów krajowych (*Biblioteka rzemieślnika polskiego*) Warszawa 1871, in 8-o str. VII + 278 + III; Warszawa 1874 in 8-o str. 278; Warszawa 1877 in 8-o str. VI + 306 + II. — Jak robotnicy u nas mieszkają, a jak mieszkać powinni. Odczyt popularny. *Gazeta Przem.-Rzem.* 1873 str. 161—163, 170—172, 185—187, 202—204. Odbitka: Warszawa 1873 in 16-o. — Przegląd technologii i wynalazków. Nowe drogi komunikacyjne. Tunel pod górą Św. Gotharda. Regulacja Dunaju pod Wiedniem. Tunel pod rzeką Harlem. Z 8 drzew. *Kalendarz Ilustr. J. Jaworskiego* 1874 str. 9—16. — O kolejach linowych z rys. *Gazeta Przem.-Rzem.* 1872, str. 91—93. — Desintegrator (rozdrabniacz) Carra, z rys. *Gazeta Przem.-Rzem.* 1872 str. 235—237. — O muzeach przemysłowych. *Gazeta Przem.-Rzem.* 1872 str. 113—115. — Wystawa przemysłowa międzynarodowa w Londynie. *Gazeta Przem.-Rzem.* 1872 str. 44—45, 136—139, 147—148, 156—157. — Przegląd technologii i wynalazków. *Kalendarz J. Jaworskiego* 1873 str. 9—17. — Artykuły pomieszczone w *Przeglądzie Technicznym* w latach 1882—1887. (Porówn. E. Wawrykiewicz. *Bibl.* 37 tomów *Przegl. Techn.* 1875—1899, str. 28—29).

Źr.: *Przegl. Techn.* 1887. 24, str. 107—108. — W. E. P. I. XXVII—XXVIII, str. 924. — *Kłosa*, 1867. 83, str. 49 z ryc. — *Arch. bud. m. st. Warszawy.* — *Spr. T. Z. Sztuk Pięk.* 1887, str. 63. — *Kurjer Warsz.* 1865 Nr. 162, 194. 1866 Nr. 108.

HEURICH J a n. Syn poprz. * w Warszawie d. 16 lipca w r. 1873 + 11 grudnia 1925 r. Syn Jana architekta i Bronisławy z Lilpopów. Ukończył: szkołę realną Wojciecha Górskiego w Warszawie w r. 1889, drugi Korpus Kadetów w Petersburgu w r. 1890, b. Cesarską Akademię Sztuk Pięknych w Petersburgu w r. 1896 z najwyższym stopniem naukowym »artysty architekta« i otrzymał stypendjum

rządowe »Grand Prix de Rome« na wyjazd zagranicę na trzy lata 1897—1900. Zwiedził Europę i północną Afrykę, studjując pomniki architektury, pracując w muzeach i bibliotekach, robiąc zdjęcia z natury i notując różne pomysły architektoniczne. Jesienią r. 1900 osiadł na stałe w Warszawie. W r. 1901 otrzymał II nagrodę na konkursie architektonicznym Towarzystwa Zachęty do Sztuk Pięknych w Królestwie Polskiem za ogół prac wystawionych. Był ministrem Kultury i Sztuki. Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 2. V. 1923 otrzymał krzyż komandorski orderu Odrodzenia Polski.

Prace: projekty dekoracji dworców w Łodzi i w Kaliszu wykonanych według planów arch. Cz. Domaniewskiego (1901—1902); kościół w Krakowie (z. Kowieńska) (1901); zakład kąpielowy w Solcu (z. Kielecka) dla Br. Daniewskich (1901—1902); dwór Dłużewskich w Dłużewie (z. Warszawska) (1901—1902); kaplica na Powązkach w Warszawie na grobie ś. p. Marjana Zielińskiego (1903); szkice, projekty i rysunki wykonawcze 5 plafonów w stylu Ludwika XIV wykonane w Kozłowiec dla ord. Konstantego Zamoyskiego (1903); domek myśliwski w Opaleniu pod Warszawą dla Oskara Saengera; szkic i projekt wielkiego ołtarza w Studzienicznej (z. Suwalska) w stylu Ludwika XVI, na polskich motywach osnutym (1903); willa w Konstancinie pod Warszawą dla art. mal. Aleksandra Manna (1903); dwór Antoniego Rostworowskiego w Milejowie (z. Lubelska) (1903); pałac Ludwika Olędzkiego w Chylinie (z. Lubelska) (1904); kaplica pałacowa w stylu Ludwika XIV w Kozłowiec (z. Lubelska) dla Konstantego Zamoyskiego (1904); wielki ołtarz w kościele w Krakowie (z. Kowieńska) w stylu ostrołukowym (1904); willa w stylu odrodzenia w Milanówku pod Warszawą dla Oskara Saengera, w roku 1904; dom wiejski w Kornaczówce na Podolu dla Władysława Mazurowskiego w roku 1905; projekty dekoracji ogrodu letniego dla hotelu Bristol w Warszawie na placu przy ulicy Karowej; projekt pałacu w charakterze polskim dla Edwarda Tuszczyńskiego w Chyżowicach (z. Lubelska) w roku 1906; projekt latarni gazowej i źródła ulicznego w Warszawie dla tow. akc. K. Rudzki i spółka; wewnętrzne dekoracje architektoniczne i umeblowanie apartamentów ord. Maurycowej Zamoyskiej, wykonane w pałacu w Klemensowie (z. Lubelska) i w Warszawie w pałacu Błękitnym przy ulicy Senatorskiej; przebudowa pałacyku w Koźminku pod Sieradzem dla Hantkego, w latach 1906—1907; szkic, projekt i rysunki wykonawcze hotelu w Solcu (z. Kielecka) dla braci Da-

niewskich; szkoła wiejska w Długoszyjach (z. Wołyńska) dla Zofji Sołtykównej (1907); grób rodzinny ś. p. Karola Temlera na cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim w Warszawie (1907); wewnętrzne dekoracje architektoniczne apartamentów przyjeźdźcy ordynata Maurycego Zamoyskiego wykonane w przyziemiu pałacu Błękitnego w Warszawie przy ul. Senatorskiej (1907—1908); łącznie z ś. p. Arturem Goeblem architektem, szkic, projekt, rysunki wykonawcze i wykonanie w naturze domu dochodowego Adama Krasieńskiego później Edwarda Raczynskiego juniora przy placu Malachowskiego Nr. 2/1347D róg ul. Traugutta w Warszawie; projekt budynku gospodarskiego w charakterze polskim dla Adama Krasieńskiego w Opinogórze (z. Płocka) (1908); projekt i rysunki wykonawcze dekoracji architektonicznej nowego mostu żelazobetonowego w Lublinie (1908); szkice przebudowy pałacu Godlewskich w Luszynie (z. Warszawska) (1909); grób rodziny Krasieńskich w podziemiach kościoła w Opinogórze (z. Płocka); projekt willi w Alejach Ujazdowskich Nr. 9 w Warszawie dla Leopolda Kronenberga (1909); łącznie z ś. p. Arturem Goeblem architektem, projekt domu dochodowego dla Przeworskiego róg Św.-Krzyskiej i placu Napoleona w Warszawie (1909); projekt przebudowy domu firmy Bogusław Herse w Warszawie przy ulicy Marszałkowskiej Nr. 150 (1910); projekt domu Towarzystwa Wzajemnego Kredytu w Mińsku Litewskim; projekt domu dla Pierwszego T. Wz. Kr. w Warszawie róg pl. Napoleona i ul. Moniuszki (niewykonany; 1910); szkice, projekt i rysunki wykonawcze wewnętrznej dekoracji architektonicznej T. Wz. Kr. w Włocławku; szkice i projekt jadalni łącznie z umeblowaniem, wykonane dla ord. Adamowej Krasieńskiej w pałacu przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 5 w Warszawie; szkic, projekt i rysunki wykonawcze i wykonanie w naturze przebudowy pałacu w Długoszyjach (z. Wołyńska) dla Hr. Zofji Sołtykównej (1910—1911); przebudowa pałacu myśliwskiego w Strzelcach (z. Lubelska) dla ordynata Maurycego hr. Zamoyskiego (1910—1912); projekt willi w Solcu (z. Kielecka) dla inżyniera R. Daniewskiego (1911); łącznie z ś. p. Arturem Goeblem proj. domu dochodowego przy pałacu hr. Potockich przy ulicy Krakowskie Przedmieście Nr. 32 w Warszawie (1911); łącznie z ś. p. Arturem Goeblem projekt domu dochodowego w ogrodzie Saskim w Warszawie dla br. Przeworskich na posesji przy ul. Królewskiej Nr. 10 w Warszawie (1911); szkic i projekt Biblioteki Publicznej w Warszawie imienia Stanisława i Eugenji Kierbedziów przy ulicy Koszykowej Nr. 26, według którego

budowę prowadził ś. p. Władysław Marconi; szkic i projekt zbrojowni w Nieświeżu dla Jerzowej ks. Radziwiłłowej (1912); projekt wewnętrznego urządzenia i wykonanie w naturze oddziału Banku Towarzystw Spółdzielczych w Warszawie w hotelu Polonia (1912); projekt szkoły dla pracowników tramwajów miejskich na Woli w Warszawie (1912); kierował urządzeniem pracowni naukowych w gmachu Towarzystwa Naukowego w Warszawie, Śniadeckich 8 (1912); projekt przebudowy pałacu w Złotym Potoku (z. Piotrkowska) dla hr. Karola Raczyńskiego (1912); przebudowa pałacu, pawilonów gościnnych i budynków gospodarskich w Peczarze na Podolu dla ordynata Franciszka Potockiego (1912 — 1915); gmach Banku Towarzystw Spółdzielczych w Warszawie przy ulicy Boduena róg Zgoda i Jasnej (1912 — 1917); dom dla kontrolera ordynacji zamoyskiej w Biłgoraju dla ord. Maurycego hr. Zamoyskiego (1913); pałac w Rudce (z. Grodzieńska) dla hrabiny Janiny Konstantowej Potockiej (1913—1914); szkic, projekt i rysunki wykonawcze domu dochodowego w Warszawie przy ulicy Mazowieckiej Nr. 5 dla hrabiego Stanisława Łubińskiego; projekt gospody dla pątników imienia Eugenji Kierbedziowej w Częstochowie (1914); projekt pałacu w alejach Ujazdowskich Nr. 9 w Warszawie dla bar. L. Kronenberga (1914); projekt muzeum narodowego w Warszawie.

Przyjmując udział w publicznych konkursach architektonicznych, otrzymał: w r. 1904—odznaczenie na wystawie »Dwór polski« urządzonej przez b. salon Krywulta, za wykonany w naturze (1901 — 1902) dwór wiejski w Dłużewie (z. Warszawska) dla Dłużewskich; w r. 1905 — I i III nagrody na konkursie ogłoszonym przez Koło Architektów na wzory posadzek terrakotowych dla tow. akc. zakładów cer. »Dziewulski i Lange«; w r. 1906 łącznie z Cz. Domanińskim—II nagroda na konkursie ogłoszonym przez Koło Architektów na opracowanie architektonicznego dojazdu do mostu księcia Józefa na Wiśle, wzdłuż alei Trzeciego Maja w Warszawie (Architekt 1906); w r. 1907 — I nagroda na konkursie ogłoszonym przez Koło Architektów na projekt domu dochodowego przy ulicy Mazowieckiej Nr. 20, róg Traugutta w Warszawie dla ord. Adama Krasieńskiego; w r. 1907—I i II nagrody na konkursie ogłoszonym przez Koło Architektów na projekt karty członkowskiej dla Stowarzyszenia Techników w Warszawie; w r. 1909 — II nagroda na konkursie ogłoszonym przez Koło Architektów na projekt przebudowy gmachu Towarzystwa Kredytowego miasta Warszawy przy ulicy Czackiego; w r. 1909—II nagroda na konkursie ogłoszonym

przez Koło Architektów na projekt domu Towarzystwa Wzajemnego Kredytu w Radomiu; w r. 1912—I nagroda na konkursie ogłoszonym przez Koło Architektów na projekt gmachu Towarzystwa Hygienicznego w Warszawie przy ulicy Karowej. Według jego projektu konkursowego gmach Towarzystwa Hygienicznego został wzniesiony.

Działalność na polu pedagogicznym: w latach 1900 — 1903 w szkole Bronisławy Wiesiołowskiej prowadził naukę rysunku architektonicznego i technicznego; w latach 1900 — 1905 w byłej szkole technicznej E. Świecimskiego, później W. Piotrowskiego prowadził naukę rysunku architektonicznego i technicznego; w latach 1900—1902 w cechu mularskim prowadził naukę »form architektonicznych«; w latach 1901—1902 w szkole technicznej Wawelberga i Rotwanda prowadził naukę »form architektonicznych«; w latach 1907 — 1908 w sekcji technicznej Towarzystwa Kursów Naukowych — później Wolnej Wszechnicy Polskiej wykładał »formy architektoniczne«.

Gromadził skrzętnie szczegóły biograficzne o budowniczych i architektach polskich, bądź w Polsce pracujących i od r. 1901 ogłaszał je w Wielkiej Encyklopedji Powszechnej Ilustrowanej.

Wygłosił odczyty publiczne w Warszawie: w r. 1915 — »O katedrze w Reims« w sali Muzeum Przemysłu i Rolnictwa na rzecz Warszawskiego Towarzystwa Artystycznego; w r. 1917 — »O widokach Polski« w rysunkach Napoleona Ordy, odtwarzających: miejsca historyczne, kościoły, ruiny zamków, pałace i dwory w Polsce od czasów najdawniejszych do końca XIX w. w Towarzystwie Rolniczem na rzecz Rady Głównej Opiekuńczej.

Od r. 1900 do 1918 był członkiem komitetu bądź zarządu Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie; od r. 1900 do 1905 przyjmował udział w tłumaczeniu i opracowaniu treści podręcznika »Technik« według niemieckiego pierwowzoru, wydawanego przez stowarzyszenie »Hütte«; w r. 1903 był jednym z założycieli Warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych, a później członkiem komitetu opiekuńczego szkoły; od r. 1904 był przez lat kilka członkiem Komitetu Towarzystwa Zachęty do Sztuk Pięknych w Warszawie; od r. 1907 do 1918 był członkiem redakcji działu »Architektura« w Przeglądzie Technicznym; w r. 1913 był jednym z założycieli i członkiem zarządu koła popierania wydawnictwa »Przeglądu Technicznego« w Warszawie; w r. 1912—powołany na vice-prezesa Koła Architektów; w r. 1913 powołany na prezesa Koła Architek-

tów i na tem stanowisku pozostawał przez trzy kadencje do r. 1918 rozwijając działalność Koła Architektów w szeroko pojętej pracy społecznej; w r. 1915 przyjmował udział w pracach »Komisji Szkół Wyższych«, powołanej przez zarząd Towarzystwa Kursów Naukowych w sekcji sztuk pięknych, zajmował się sprawą nauczania sztuk pięknych w szkołach średnich i opracowaniem projektu »Rady Artystycznej« — instytucji mającej zajmować się krzewieniem wykształcenia artystycznego w Polsce. Przyjmował czynny udział w organizowaniu wydziału architektury w politechnice warszawskiej, który otwarty został w gmachu Szkoły Sztuk Pięknych z początkiem roku akademickiego 1915—1916; w r. 1915 powołany został na członka byłego Centralnego Komitetu Obywatelskiego i był przewodniczącym sekcji budowlanej aż do czasu rozwiązania komitetu przez władze okupacyjne. W końcu r. 1915 powołany został na członka Rady Głównej Opiekuńczej; w latach 1916—1917 był przewodniczącym wydziału budowlanego Rady Głównej Opiekuńczej; w r. 1916 powołany został przez zarząd miasta na członka rady Muzeum Narodowego m. st. Warszawy; w r. 1916 wybrany został do rady miejskiej z kurji III grupy 5 (techników z wyższym wykształceniem) powołany był przez radę miejską na członka komisji finansowo-budżetowej, do delegacji budownictwa i do komisji wielkiej Warszawy; w marcu r. 1917 zaproszony został na dyrektora komisji odbudowy kraju i racjonalnego budownictwa w departamencie gospodarstwa społecznego Tymczasowej Rady Stanu; w grudniu r. 1917 mianowany został referentem sztuk pięknych w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Źr.: Informacje udzielone autorowi przez ś. p. J. Heuricha.—Rocznik nauk.-lit.-art. r. 1905, str. 290—291.—Przegląd Tech. 1910, str. 641 i tab. XX.—1909 tab. XXV, XXXIII—1912 tab. XI.—Architektura i Budownictwo 1925 Nr. 3 str. 40; 1926 Nr. 12 str. 1—21.—Kurjer Warsz. 1925 Nr. 346.

HEYNRICH. Murator w Krakowie 1406—1407.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 155, 163.

HILLEBRANT J a c o b u s. Murator w Krakowie, 1433.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 300.

HILLEL B e n j a m i n. Z Łaska pod Łodzią. Pochowany w Złoczewie. Budował za Stanisława Augusta bóżnicę drewnianą w Lutomięsku, a po jej ukończeniu bóżnicę w Złoczewie Sieradzkim; przy budowie której zabił się, spadłszy z dachu.

Źr.: Gloger: Budownictwo drzewne I, 30. — A. U. VI, str. 342.

HINCKELDEYN Karol. * w Lubece 5 lutego 1847. Prezes akademiji budownictwa w Berlinie.

Prace: d. muzeum cesarza Fryderyka, obecnie Wielkopolskie w Poznaniu, (1899 — 1903); biblioteka cesarza Wilhelma I, obecnie uniwersytecka (1902) w Poznaniu, budowę prowadził G. Zeidler.

Źr.: Informacje udz. przez Dr. Kunkela.

HINCZ Ignacy. Bud. woj. plockiego od r. 1829.

Źr.: Kal. polit.

HINCZA. Magister murator w Krakowie, 1389.

Źr. J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 67.

HINTER Baltazar. Wybudował w r. 1640 dla bractwa Niemieckiego dom w Wilnie, (przy ul. Wileńskiej Nr. 5).

Ź.: Dr. Wł. Zahorski. Wilno, str. 92.

HINZ Jan. * 1842 † 22 sierpnia 1902 r. Po ukończeniu szkoły powiatowej w Warszawie w r. 1859, pobierał naukę rysunków, poczem wyjechał do Wrocławia, gdzie wstąpił do szkoły przygotowawczej do berlińskiej Akademiji Sztuk i Rzemiosł. Powróciwszy do Warszawy, uczęszczał do Szkoły Głównej, jednocześnie praktykując u budowniczego Piotra Frydrycha, później zaś u Jana Heuricha. Na początku 1870 r. wyjechał do Monachjum na wydział budowlany tamtejszej politechniki. W r. 1875 jako asystent politechniki monachijskiej wyjechał do Petersburga, gdzie w Ak. Sztuk Pięknych, za projekt konkursowy muzeum wojennego, otrzymał stopień budowniczego klasy III-ej.

Prace: willa Wendland w Gries bei Bozen w Tyrolu, według projektu Neureuthera. Budowa oranżerji i zabudowań gospodarczych w Strugach, dla Leopolda Kronenberga według projektu i pod kierunkiem Jana Heuricha (ojca). Projekt konk. szkoły realnej w Sosnowcu (1883). Projekt konk. (nagr. I) kaplicy grobowej Karola Scheiblera w Łodzi (niewykonany) Przystań Warsz. Tow. Wioślarskiego na Wiśle. Dwór w Siedliskach dla Zbijewskiego (1880). Szczegóły wnętrza kościoła w Ciechocinku (1880 — 1881). Kościół parafialny w Kuczynie pod Ciechanowem (1881—2). Proj. powiększenia kościoła św. Aleksandra w Warszawie. Kościół paraf. w Gozdowie, w pow. sierpeckim, według proj. E. Cichockiego. Kościół par. w Rożniszewie (radomskie), wedł. proj. E. Cichockiego. Dokładne rysunki i pomiary kolumny Zygmunta III przed restau-

racją r. 1885, (znajdują się w zbiorach magistratu m. Warszawy). Domy: przy ul. Nowogrodzkiej 1599H/20, przy ul. Kłuczej Nr. 5178H/8, przy ul. Szczygłej Nr. 2889/11 wedł. proj. Wolkiewicza, przy ul. Kopernika 2777/23, przy ul. Widok Nr. 1566/16, w Alei Trzeciego Maja Nr. 2910/16 (1889). Gmach Szkoły mechaniczno-technicznej H. Wawelberga i St. Rotwanda przy ul. Mokotowskiej w Warszawie (1896—7). Szkoła i warsztaty gminy starozakonnych w Warszawie (1900). Kościół paraf. w Markach pod Warszawą (1900—1901). Przebudowa domu Rephana przy zbiegu Bielańskiej i Tłomackiego Nr. 599/2 (1900). Przez lat 6, poczynając od r. 1887 kierował kursem rysunków konstrukcji mularskich w Muzeum Przemysłu i Rolnictwa.

Wydal: Szkice architektoniczne krajowych dzieł sztuki. Warszawa 1889, str. 48 + LX tabl. — Pomieszczał w Przeglądzie Techn. artykuły: — Plany domów mieszkalnych warszaw. i zagranicznych: 1881, 13, str. 13—14; 41—42; 1881 Nr. 14, 1882 Nr. 15. — O budowie teatrów 1882 Nr. 15, 1882 Nr. 16. — Niektóre wiązania dachowe 1883 Nr. 17, str. 70—71. — Nowy teatr miejski w Bernie 1883 Nr. 18, str. 87—88. — Łaźnie ludowe 1883, Nr. 18 str. 16—17. — Kościół na Bielanach pod Warszawą 1883 Nr. 18 str. 131—132. — Budynki szkoły mechaniczno-technicznej im. H. Wawelberga i St. Rotwanda w Warszawie 1897 Nr. 35.

Źr.: Przegl. Techn. 1902. 35, str. 431. (Życiorys). — W. E. P. I. XXVII—XXVIII, str. 999. — Kościół paraf. w Markach pod Warszawą. Przegl. Techn. 1901. 41, str. 97. — Kościół par. w Gozdowie. Przegl. Techn. 1902, str. 149—150. — Kurjer Warsz. 1902. Nr. 232. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

HIRSCHBERGER P a w e ł. † 11 lipca 1926 w Poznaniu. Bud. Kraj. Ubezp. Ogn.

HIRSZEL Władysław. * w Kaliszu 1829 † 13 grudnia 1889 r. Po ukończeniu gimnazjum w Warszawie wstąpił do warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych w r. 1850, którą ukończył w r. 1854. Jako aplikant budownictwa komisji rządowej spraw wewn. i duch. pracował przy Henryku Marconim, pod kierunkiem którego ukończył budowę domu Lesserów przy ul. Rymarskiej Nr. 471H/12; przebudował, wraz z ozdobnym urządzeniem, pałac hr. Stanisława Potockiego w Helenowie pod Pruszkowem, oraz prowadził budowę gmachu Instytutu moralnie zaniedbanych dzieci w Mokotowie. Po śmierci Marconiego złożył egzamin i uzyskał stopień budowniczego kl. III-iej w r. 1863.

Samodzielne prace: zabudowania zakładu dla paralityków im. Sobańskich przy ul. Nowowiejskiej Nr. 1754F/32. Zakład naukowy hr. Zyberg-Plater przy ul. Pięknej Nr. 1757K/24. Dom przy ul. Książęcej Nr. 1752A/4. Dom stowarzyszenia pań Św. Wincentego à Paulo przy ul. Ordynackiej Nr. 2874E/4. Przebudowa, wraz z dobudową oficyn, hotelu Angielskiego przy ul. Wierzbowej Nr. 613/6. Kościół w Tuchowiczu na Podlasiu. Przebudowa pałacu Sobańskich w Guzowie pod Warszawą. Domy przy ul. Karmelickiej Nr. 2423B/15 i Nr. 2374D/25.

Napisał: Przewodnik dla mularzy, czyli krótki zbiór najcenniejszych wiadomości do nauki mularstwa należących, z 214 drzeworytami w tekście, podług najnowszych źródeł, z zastosowaniem się do potrzeb miejscowych. Warszawa 1873.

Źr.: K. Z. Przegląd Techn. 1889. Nr. 26, str. 359. — W. E. P. I. XXIX — XXX, str. 10. — Przegląd Techn. 1881. XIII, str. 13—14.

HITZIG Jerzy Henryk Fryderyk. * 8. 4. 1811 † 11. 10. 1881. Budow. berliński, budował w Warszawie pałac Kronenberga (1867 — 1871).

Źr.: Przew. po Warszawie i jej okolicach 1873 — 1874.

HIŻ Franciszek. * 1714 † 15 stycznia 1780. Pułkownik gwardji pieszej i architekt. Dał w r. 1767 plan kamienicy dla Józefa Seweryna Wasilewskiego, konsyljarza króla Stanisława Augusta, na Krakowskim Przedmieściu pod Nr. 372, zburzonej przy poszerzaniu ulicy. Roboty budowlane były prowadzone pod kierunkiem konduktora Karola Schütza.

Źr.: Ks. zejść par. N. M. P. na Nowem Mieście: 1771—1788, str. 281; 1779—1790, str. 10. — Kurjer Warsz. 1830, Nr. 200, str. 1052.

HOCHBERGER Juliusz. * 16 maja 1840 w Poznaniu † 5 kwietnia 1905 we Lwowie. Kształcił się w Poznaniu i Berlinie. Pracował początkowo jako główny inżynier dr. żel. z Torunia do Poznania. W r. 1872 powołano go do Lwowa, na stanowisko dyrektora urzędu budowniczego, które sprawował przez lat 33.

Budował oraz projektował we Lwowie: Gmach sejmowy (1877—1881). Zabudowania wydziału krajowego. Gmach Tow. Wzaj. Ubezpiecz. przy ul. 3 maja. Budynek szkoły Św. Anny (1883). Gimnazjum im. Franciszka Józefa (1866). Szkołę wyższą realną (1876). Projekt odnowienia t. zw. Baszty Prochowej na wałach gubernatorskich naprzeciwko Kościoła OO. Karmelitów. Strażnica pożarna na placu

Cłowym we Lwowie. Pawilon m. Lwowa na wystawie lwowskiej (1894), oraz kościół w Pszczewie, kościół Św. Pawła w Poznaniu, most w Trzcielu na Odrze.

Źr.: Przegląd Techn. 1905. 17, str. 216.—Tyg. Il. 1905, Nr. 16 z portretem.— Nowy gmach sejmowy we Lwowie. Tyg. Il. 1881. 280, str. 298 z ryc.— A. U. VI, str. XXXI.—J. Wiczkowski, str. 582, 592.— Czas. Techn. XXIII. 1905, str. 170—172.

HOFFMAN Gottfried. Budowniczy z Wrocławia, budował fundowaną przez Mikołaja Potockiego, starostę kaniowskiego, świątynię w Poczajowie (1771—1791), zamienioną w r. 1832 na ławrę prawosławną.

Źr.: F. M. S. II, str. 117—118. — Kościół i klasztor pobazylijański w Poczajowie. Kłosy. XXI. 1885. 532, str. 169—170. — W. E. P. I. XXIX—XXX, str. 151. — Poczajów. Tyg. Il. XII 1865. 305, str. 49. — S. G. VIII, str. 352.— J. U. Niemcewicz: Podr. hist. po ziemiach polskich, str. 202.

HOFFMAN Stanisław Kostka. * 15 listopada 1765 † 2 stycznia 1846. W r. 1820 mianowany budowniczym w Królestwie Polskim.

Robił w r. 1824 projekt nowej elewacji pałacu przy ul. Miodowej Nr. 484/14.

Źr.: Pam. Starej Warszawy, str. 60. — K. Wl. Wóycicki: Cmentarz Powązkowski. III, str. 153.

HÖHNE, v. HOENE, HEYNA, HEYNE, Antoni. * około 1745 w Leydersdorf w Czechach † w Poznaniu 21 czerwca 1795. Ojciec filozofa Hoene-Wrońskiego. Przybył do Poznania w r. 1777 jako »honestus Antonius Hain, artis muriae socius de villa Laydendorf (?) in Bohemia«; tak wpisany został do Album Civium. Następnie, do r. 1780 niema o nim wzmianek w księgach miejskich, można więc przypuszczać że w tym czasie pracował na prowincji. Od r. 1780 nazwisko jego w różnych pisowniach (Heyne, Heyna, Hoehne, Höhne) często się powtarza w księgach miejskich. W 1780 występuje już jako szlachcic i królewsko polski budowniczy. Posiadał w Poznaniu kilka domów.

Budował: Kościół ewangelicki Św. Krzyża w Poznaniu (1777—1786), kościół par. ewangelicki w Nowem Mieście pod Pniewami (1778—1789).

Pracował przy przebudowie wieży ratuszowej (1780—1784) i restauracji ratusza (wraz z Janem Nergererem, cieślą) oraz przy przebudowie katedry w r. 1790. Miał również pracować przy przebu-

downie gmachu sądowego na górze Przemysława (gdzie dziś archiwum państwowe) oraz zbudować pałac w Rogalinie; wiadomości te nie są zupełnie pewne.

Źr.: Marya ze Sławskich Wicherkiewiczowa: Antoni Hoene, królewsko-polski budowniczy. Archiwum do dziejów literatury i oświaty w Polsce tom XIV (1914), str. 349—355. — N. Payzdowski: Ratusz poznański, str. 42.—J. Kohte. K. Ruciński: Przew. po Poznaniu, str. 80, 143.

HOLUB. Architekt lub inżynier. Zdejmował w r. 1801 plany pałacu w Klemensowie, oraz rzuty i przekroje.

Źr. Dr. St. Tomkowicz: Ordynaci Zamoyscy i sztuka (1920), str. 21—22. — Prace Kom. Hist. Sztuki II, str. LXXVI.

HORNBURG. Budował kościół par. ewangelicki w Międzyrzeczu (W. Ks. Pozn.) w r. 1731.

Źr.: J. Kohte.

HORNSTEIN Naum. * 31 lipca 1862, zmarł 7 lipca 1920. Po ukończeniu szkoły realnej w Warszawie, studjował architekturę w Rydze na politechnice, którą ukończył w r. 1890. Po powrocie do kraju pracował pod kierunkiem A. Goebła.

Prace: kąpiele ludowe w m. przy ul. Szerokiej na Pradze; budowle czasowe podczas wystawy sportowo - przemysłowej w Warszawie.

Pracował w komisji robót publ. przy C. K. O. od r. 1915.

Źr.: Notaty Arch. A. Dicksteina.

HORODECKI Władysław Leszek. * 23 maja 1863 w Szoludkach na Podolu † 3 stycznia 1930 r. w Teheranie (Persja) i tamże pochowany. Po ukończeniu gimnazjum Św. Pawła w Odesie wstąpił do Akademji Sztuk Pięknych w Petersburgu na wydział architektury, który ukończył w d. 4.11.1890. Następnie pracował w Kijowie oraz na Ukrainie i południu Rosji (Krym, półn. Kaukaz).

Prace: kaplica i chłodnia wzorowa przy pałacu w Rachnach; gimnazjum i szkoła miejska w Humaniu; cerkiew - pomnik cesarza Aleksandra II, gimnazjum, hala targowa i rzeźnia w Czerkasach; w Kijowie: muzeum sztuk pięknych, kościół p. w. Św. Mikołaja, dom handlowy firmy Kimajer, pawilony fabryki wagonów, pawilon myśliwski i strzelnica ces. myśliwskiego, pawilony na wystawie powszechnej, świątynia Karaimów, dwa domy czteropiętrowe I-go Ros. Tow. Ubezp., dom Horodeckiego, fabryka cementu »For«, pom-

nik i mauzoleum hr. Wittego. Rozbudowa ulic Mikołajewskiej, Olgińskiej, Meryngowskiej. Dom mieszkalny, cukrownia w Szpikowie; gorzelnia i rektyfikacja w Bajbuzach; szpital i projekt kościoła w Mosznach; pałac dla Dobrowolskiego w Tulinie na Wołyniu; mauzoleum rodziny Potockich w Peczarze; mauzolea: dla Ledóchowskiego, bar. Steingla, oraz nad bratnią mogiłą w Ekaterynodarze na Kaukazie. Fabryka kwasu węglowego i lodu sztucznego Horodeckiego w Symferopolu, wille Horodeckiego w Eupatorji na Krymie. Przebudowa pałacu hr. Woroncowa w Horodyszczanach. Służy na Starosielskiem porzeczcu. Wykonał projekty: zamku myśliwskiego w Peterhofie, pałacu dla hr. Koczubeja, restauracji zamku w Wiśniowcu, klubu myśliwskiego w Kijowie, banku państwa i głównego gmachu pogotowia tamże. W r. 1920 przyjechał do Polski i do r. 1923 pracował w Min. Robót Publicznych, gdzie wykonał szereg projektów. W tymże czasie opracował projekt kąpieliska na Helu. Od r. 1925 pracował w firmie Ulen & Co, dla której wykonał następujące prace: hala targowa i wieża ciśnien w Piotrkowie; rzeźnie mechaniczne w Radomiu i Lublinie. Kasyno w Otwocku. Kąpielisko w Zgierzu oraz wiele innych budowli. W r. 1928 przez T-wo »Ulen and Co« został zaangażowany na stanowisko naczelnego budowniczego dróg żelaznych w Persji, gdzie również wykonał dla rządu i szacha projekty: teatru, pałacu i hotelu. Znany był jako projektodawca z dziedziny sztuki stosowanej, jako to: wyrobów jubilerskich i snycerskich, oraz jako znakomity myśliwy i organizator wypraw naukowo - myśliwskich: w latach 1905-1909 do Azji Środkowej, w roku 1911 do kolonij angielskich w Afryce, wreszcie w r. 1929, w Mazanderanie. Założył w Kijowie muzeum łowieckie. Był członkiem towarzystw łowieckich w Polsce, Rosji, Anglii i Francji.

Źr.: Biografia sporządzona przez W. Karpowicza w d. 31.1.1930.—W. Ciechoński: Kijów i jego pamiątki, str. 239, 253.—Kurjer Warszawski Nr. 8 z d. 8.1.1930.—Kurjer Czerwony Nr. 7 z d. 7.1.1930.

HOZYUSZ Ulryk. Horodniczy wileński, bud. królewski Zygmunta I. Odbudował spalony d. 21 lutego 1513 r. Dolny Zamek w Wilnie. Zygmunt I, przywilejem z d. 6 sierpnia 1536 r. polecił mu zbudować na Wilji most, w tem miejscu, gdzie dziś stoi Zielony most. Na rozkaz tegoż króla wystawił na placu Kapitulnym w Wilnie młyny murowane, oraz Szpital Św. Trójcy.

Źr.: J. I. Kraszewski: Wilno. III, str. 309, 340, 342. — Dr. Wł. Zahorski. Wilno, str. 107, 130. — Ks. J. Kurczewski: Biskupstwo Wileńskie, str. 12, 112, 357.

HUMBERT Szczepan. * w Paryżu 25 lipca 1756 † 19 marca 1829. Do Polski przybył w r. 1775. W r. 1783 objął posadę architekta u ks. Lubomirskiej, na którem to stanowisku trwał aż do r. 1796, t. j. do czasu przyjęcia obywatelstwa krakowskiego. W d. 17 maja r. 1788 otrzymał od króla Stanisława Augusta patent na budowniczego miasta Krakowa, który tu przytaczam: »Stanislaus Augustus, Dei Gratia, Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samogitiae, Kijoviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, Smolensciae, Severiae, Czerniechoviaeque: Significamus praesentibus literis Nostris, quorum interest universis et singulis cum ex antiquo, et summe laudabili more id ubique observari solitum esse, sciamus, quod ad servitia regum et dominorum excellentes in artibus liberalibus et scientiis viri assumantur. Nos proinde (quibus nihil magis cordi est, quam, ut virtus et industria honesta amplioribus augeatur incrementis) Nobilis Stephani Humbert, eximiam architecturae civilis peritiam, ac perfectam probatamque plurimis monumentis experientiam maxime commendatam habentes, faciendum esse duximus, ut ipsi munus architecti, cum facultate conducendi ad labores, etiam extraneos artifices, in urbe metropoli Cracoviensi, daremus et conferremus, prout praesentibus literis Nostris, cum omnibus juribus, praerogativis, muniis, immunitatibus (quae eidem officio de lege et usu competere possunt), ad extrema vitae ejus tempora tenendum, habendum et obeundum damus et conferimus. Quod omnibus, quorum interest, aut quocunque modo, interesse poterit, notum esse volentes, mandamus, ut praefatum Nobilem Stephanum Humbert, abhinc pro vero, legitimo et actuali in urbe metropoli Cracoviensi architecto, habeant; nominent et agnoscant, eique oe jure et praerogativa, praefati muneris et ipsi respondeant, et ab aliis responderi curent. Pro gratia Nostra regia, in quorum fidem, praesentes manu Nostra subscriptas, sigillo regni communiri jussimus. Datum Varsaviae die XVII. mensis Maji anno Domini MDCCLXXXVIII., regni vero Nostri XXIV anno«. STANISLAUS AUGUSTUS, Rex. Munus architecti in urbe metropoli Cracoviensi, Nobili Stephano Humbert, confertur. (L. S.) Ignatius Janiszewski, S. R. Mttis et sigilli majoris regni secretarius mp. 34. F. M. Sobieszczański w II tomie Wiadomości hist. o szt. pięknych w d. Polsce na str. 226 tak o nim pisze: »Przyłożeniem się jego pracy i umiejętności stanęły najznakomitsze budowle w Krakowie, do których liczy się przerobienie, a w części i ozdobienie pałacu biskupów krakowskich«, co wykonał z pole-

cenia biskupa Woronicza w r. 1816. Dom w Rynku Krakowskim Nr. 11 (zburzony), przebudowa domu przy ul. Stolarskiej Nr. 13 (1819), dom przy ul. Sławkowskiej, gdzie się znajduje hotel Saski (1817—1820). Fasada domu Larysza przy zbiegu Brackiej i Franciszkańskiej, gdzie się mieści siedziba prezydenta m. Krakowa, kamienica ta w r. 1806 i następnych była własnością Humberta. Testamentem, którego tekst podaje Przyjaciół Ludu z r. 1841 Nr. 10, zapisał kapitał wynoszący 64000 złotych na założenie w swej przybranej ojczyźnie instytutu wychowania i wykształcenia biednej młodzieży, sposobiącej się na rzemieślników i artystów. Tablica pamiątkowa jego znajduje się w kościele Św. Piotra i Pawła w Krakowie. D. 7. 9. 1793 ożenił się Magdaleną Bailloit z Moulins.

Źr.: F. M. S. II, str. 226. — Przyjaciół Ludu. VIII. 1841, str. 73, 82, 90, 97, 106. — W. E. P. I. XXIX—XXX, str. 483. — R... Sala w byłym gmachu biskupów w Krakowie. Kłosa, XXIV, 1877, str. 602. — Fr. Klein. Stary Kraków. Roczn. Krak. XVII, str. 130. — Arch. bud. miejskiego w Krakowie I. 157, 222 i Miscelanea (udz. przez p. M. Jarosławiecką z Krakowa). — Prace Komisji Historji i Sztuki II, str. LXXVI.

HUSS Jan. Budowniczy rodem z Węgier sprowadzony przez rodzinę Potockich, budował w Krasnymstawie, fundowany przez Annę Potocką w r. 1695 kościół oraz kolegium OO. Jezuitów, dziś kościół par. Pochowany tamże.

Źr.: F. M. S. II, str. 92. — W. E. P. I. XXIX—XXX, str. 545.

HUSS Józef. * 11 kwietnia 1845 w Krzeszowicach pod Krakowem † 12 lutego 1904. Ukończył szkołę techniczną w Krakowie, oraz Akademię Budownictwa w Berlinie (w r. 1866), poczem rozpoczął pracę zawodową u budowniczego Józefa Orłowskiego, dozorując robót przy budowie stawianego według projektu Hitziga pałacu Leopolda Kronenberga, przy zbiegu Mazowieckiej i Królewskiej.

Prace: Willa margr. E. Wielopolskiej przy zbiegu al. Ujazdowskiej i al. Róż Nr. 1714A/7 (1875). Dom Bauerfeinda w al. Jerolimskiej Nr. 1582/5 (1876). Willa dr. Monkiewicza, ob. Jurjewiczowej w al. Ujazdowskiej Nr. 1673/47 (1877). Willa senatora Karnickiego, ob. A. Gawrońskiej w al. Ujazdowskiej Nr. 1671A/39 (1877). Kościół w Czermnie, piotrkowskie (1877 — 81). Odbudowa pałacu w Królikarni (1880). Willa dr. Wolfringa w Ciechocinku (1881). Dom Borkowskiego, ob. Więckowskich przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1535/110 (róg Chmielnej) (1884). Przebudowa domu Strasburgerów przy ul. Królewskiej Nr. 413B/10 (1884). Dom Fuchsa

przy zbiegu pl. Trzech Krzyży i Brackiej Nr. 1274/18 (1886). Dom J. Mieczkowskiego przy zbiegu Nowo-Miodowej i Koziej (1898), dziś nie istnieje. Odbudowa pałacu w Opinogórze (1894). Restauracja pałacu oraz budowa oficyny u ks. Czetwertyńskich na Krakowskie Przedmieściu Nr. 393B/30 (1895). Pałac hr. Tyszkiewicza w Zatoczku pod Wilnem (1896). Kościół Św. Augustyna w Warszawie, według projektu E. Cichockiego. Dom Bogusława Hersego przy zbiegu Marszałkowskiej i Placu Dąbrowskiego Nr. 1404/150. Dwory: hr. Starzyńskiego w Pietkowie, w grodzieńskim (1875—8); Higersbergera w Ratajach, pow. kutnowski (1882); Trzaskowskiego w Goślubiu, pow. łęczycki; Orsetiego w Orłowie, pow. kutnowski; Zakrzewskiego w Woli Trębskiej (1880), pow. gostyński; Puławskiego w Grzymiszewie, Grobickiego w Wilkowie (1899), (pow. grójecki); Dembińskiego w Przysusze, kieleckie. Dworzec dr. żel. Kaliskiej w Warszawie, obecnie nie istnieje. Zakład Św. Stanisława Kostki przy ul. Dzielnej Nr. 2372/39. Dobudowa części »Przytuliska« przy ul. Wilczej Nr. 1711/7. Projekt nowego dworca dr. żel. Warszawsko-Wiedeńskiej w Warszawie, II nagr. (1891), nie wykonany. Domy: przy ul. Chłodnej Nr. 768/16 (1899) oraz w Alei Jeruzolimskiej Nr. 31/5020. Cukiernia Zamboniego (Patelnia) w al. Ujazdowskiej. Biblioteka hr. Przezdzieckich przy ul. Szczygłej; dom przy ul. Złotej Nr. 5113/74 oraz Nr. 68—72 (Orthweina); grobowiec Emanuela Urfła w Nieszawie (1873); dom przy zbiegu Mazowieckiej i Traugutta (nadbudowany); kaplica Hornowskich w Grzybowie; nadbudowa trzeciego piętra na domu Istomina przy zbiegu Al. Jeruzolimskiej i Nowego Światu Nr. 15.

Źr.: Przegl. Techn. 1904 Nr. 8, str. 114.— Prace architektoniczne ś. p. Józefa Husa. Przegl. Techn. 1904. Nr. 17, str. 227.—Notaty arch. Alfreda Dicksteina. — W. E. P. I. XXIX—XXX, str. 545—546.

HÜSSENER. Restaurował w r. 1860, kosztem skarbu, kolegiatę w Kruszwicy nad Gopłem.

Źr.: Wl. Łuczkiwicz: Trzy granitowe kościoły Wielkopolski z epoki romańskiej. A. U. I, str. 54.

I.

IDŹKOWSKI Adam. * w Truskolasach 24 grudnia 1798
† w Litynie gub. podolskiej 3 maja 1879. Syn Pawła i Marjanny z Zaleskich. Po ukończeniu szkoły wojewódzkiej w Pułtusku,

uczęszczał na kursy budownictwa uniwersytetu warszawskiego. Po ukończeniu studjów zajęty był przy budowie gmachu komisji wojewódzkiej w Radomiu, wkrótce zaś wysłany był na koszt rządu zagranicę, skąd wrócił w r. 1828.

Prace: Przebudowa kościoła katedralnego św. Jana w Warszawie (1836—1840). Przebudowa pałacu Saskiego (z dodaniem kolumnady) (1839—1842), nabytego przez kupca Jana Skworcowa, obecnie gmach Sztabu Głównego, do którego wykonał trzy projekty. Pałacyk cesarski w stylu gotyckim na Powązkach. Przerobienie kościoła p. w. Św. Wawrzyńca na Woli na cerkiew (1841). Dworzec w Skierniewicach (1846). Willa własna »Aleksandrja« tamże (1841). Przebudowa pałacu Paskiewiczów w Homlu oraz budowa mostu tamże. Meljoracje w Łazienkach, jako to: urządzenie ulic, ścieków, bruków, chodników, kanałów i t. p. Przebudowa kościoła w Pszczonowie, pow. łowicki (1844—1847). Pałac, zabudowania dworskie i mauzoleum rodziny Sołtanów w Trylesinie, gub. mohylowskiej (1847). Pałac w Szczawinie, pow. ostrołęcki. Przebudowa pałacu w Oleszewiczach w Grodzieńskim dla Konstantego Niezabitowskiego. Dom dla rady st. hr. Sierakowskiego (1823).

Wykonał projekty: zjazdu ku Wiśle, kościoła p. w. św. Karola Boromeusza w Warszawie, elewacji szpitala św. Łazarza w Warszawie, pałacu wystawy w Londynie w r. 1855, za który od komitetu wystawowego otrzymał medal, giełdy dla Warszawy, kościoła w Mokotowie, mauzoleum Napoleona, pałacu w ogrodzie botanicznym w Warszawie, przebudowy Zamku królewskiego w Warszawie oraz placu Zamkowego, gmachu dla komisji rządowej W. R. O. P. przy ul. Królewskiej na terytorjum zabudowań oo. trynitarzy, domu Nr. 927A/21 przy ul. Chłodnej (1858), (nie wykonany). Sporządził zegar astronomiczny oraz maszynkę do rachunków. Proj. pomnika dr. J. Czekierskiego (* 19. III. 1777 † 20. VI. 1826) w Marjebadzie.

Prace ogłoszone drukiem: Kroje architektury, obejmujące rozmaite jej kształty, uważane jako przedmiot piękności. Warszawa 1832. — *Compositions d'architecture contenant des bâtimens de toute espèce, tels que maisons de ville, de campagne, églises, ponts, jardins, bâtimens publics, monuments etc. d'après les différents styles d'architecture par A. Idzkowski, architecte du gouvernement en Pologne, membre de l'academie des beaux-arts de Florence.* Paris. Imprimerie et lithographie de Maulde et Renou 1843. Tablic 120. — Kościół archykatedralny św. Jana w Warszawie. Bibl.

Warsz. 1843, IV, str. 1—18. — Le mausolée pour Napoleon. Paris. Maulde et Renou 1843. — Plany budowli, obejmujące rozmaite rodzaje domów, mieszkań wiejskich różnej wielkości, kościołów, gmachów publicznych, mostów, ogrodów, monumentów i tym podobnych szczegółów w rozmaitych stylach architektury. Warszawa, w drukarni Banku Polskiego 1843. — Projekt drogi pod rzeką Wisłą dla połączenia Warszawy z Pragą z dołączonym opisem i porównaniem systematu drogi pod rzeką Tamizą w Londynie, obejmujący razem prawidła i sposoby upowszechnienia dróg podziemnych w naszym kraju z wykazaniem ich korzyści. W Warszawie w drukarni Łatkiewicza 1828. — O robotach publicznych w mieście stołecznem Warszawie, pod względem sanitarnym, w połączeniu z wygodą i ozdobą. Rękopis z 5 tabl. (niedrukowany). — Chemin de fer statique et ses immenses avantages sur la construction des chemins de fer actuels. Paris. Lacroix et Baudry 1857. — Chemin hydro-terre ou nouveau système de communications. S. Petersburg 1845. — Ogrody malownicze. Kłosa 1867 Nr. 89, 90, 91. — Dom wiejski. Polski i ruski astr. gosp. nowy kalendarz powsz. na rok zw. 1835, str. 50—53. — Wspomnienia Kaukazu. Bibl. Warsz. 1843, II, str. 224—242. — Komplet wzorów na budowle włościańskie. Bibl. Warsz. 1846, II, str. 150—153. — Anatomja ciała ludzkiego dla malarzy, rzeźbiarzy i rysowników z rys. (rkps.). — Najlepsze sposoby rozmaitych wiązań drzewa z tablicami (rkps.).

Był członkiem florenckiej akademji sztuk pięknych, (został mianowany za odrestauowanie świątyni pokoju w Rzymie); budowniczym zamku warszawskiego, budowniczym pałaców cesarskich w ks. Łowickiem i członkiem rady ogólnej budowniczej.

Źr.: Życiorys. Tyg. II. 1879. 207, str. 369 z portr. — W. E. P. I XXIX—XXX, str. 715—718. — Zegar astronomiczny Adama Idźkowskiego. Tyg. II. 1865 Nr. 285, str. 91, z ryc. — Kościół św. Jana w Warszawie. Tyg. II. 1865 Nr. 285, str. 88 z ryc. — S. G. III, str. 117; IX, str. 256. — Gazeta Warszawska 1857, Nr. 333; 1864 Nr. 86. — Kurjer Warsz. 1828, Nr. 61, 1830 Nr. 300, 1845, Nr. 267. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Zbiory D. Witke-Jeżewskiego.

IEKLO. W aktach archiwum m. Lwowa znajduje się dokument zawierający uchwałę sporządzoną przez rajców tego miasta, tycząca się młyna na Zboiskach (in Zboyszcz) w r. 1359, w której są wymienieni różni obywatele, majstrowie i rękodzielnicy, a między nimi Ieklo murator.

Źr.: Przegląd arch. lwowski. 1883. III, str. 68.

ILUZANO Bernardo. Przyjęty w r. 1574 do grona towarzyszy cechu mularskiego w Krakowie.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

ITALUS patrz **PETRUS** Italus.

ITAR, v. **ITTAR**. Rodem z Malty. Był za czasów Stanisława Augusta wziętym architektem w Polsce. W Zaborolu (pow. łuckiego) budował pałac oraz kapliczkę gotycką z napisem na frontonie: **IMMORTALI MORTALIS**. Wspólnie z Heleną z Przeddzieckich Radziwiłłową projektował około r. 1780 w Arkadji pod Łowiczem świątynię Minerwy oraz cyrk. Był powołany przez kuratora liceum w Zamościu, Stanisława Kostkę Zamoyskiego, na stanowisko nauczyciela rysunków i architektury praktycznej (?), wprowadzonej do liceum przez tegoż kuratora. W latach 1808 i 1814 robił szereg projektów przeróbek pałacu w Klemensowie oraz budowli gospodarskich; pawilonu obok oranżerii. Projekt teatru w Poznaniu (niewykonany). Projekt ten znajduje się w archiwum państwowem w Poznaniu pod znakiem C. 95. Zostawił synowca, który również był znany w Polsce jako architekt o wielkiej wziętości.

Źr.: Archiwum do dziejów literatury i oświaty, t. X, (1904), str. 126—127.— S. G. XIV, str. 197.—Prace kom. hist. sztuki II, str. LXXVII. — X. M. Radziwiłł: Ostatnia Wojewodzina Wileńska, str. XIX, XX, XXXIV. — Fr. Kowalski: Wspomnienia. Kijów 1874, str. 174. — Ciampi II, str. 248. — Dr. St. Tomkiewicz: Ordynaci Zamoyscy i Sztuka (1920), str. 22.

IWANOWSKI Marcin. Starszy cechmistrz cechu mularskiego w Lublinie, podpisany na »opisaniu dezolacyj« Bramy Grodzkiej w Lublinie z d. 31 stycznia 1778 r.

Źr.: A. U. VI, str. 230.

IŻYCKI Józef. * 1807. Pracował jako pomocnik budowniczego wojewódzkiego w Radomiu od 1. I. 1826 do 20 czerwca 1830 r., następnie pracował jako pomocnik budowniczego m. Warszawy od 1. XII. 1831 do 3. XII. 1833. Bud. obw. pow. przasnyskiego od 16 listopada 1833—1865. Posiadał znak nieskazitelnej służby za lat XXXV. Budował wspólnie z budowniczym Mikłaszewskim kościół w Pałukach (pow. ciechanowski) poświęcony dnia 17 sierpnia 1845 r.

Źr.: Kal. polit. — Rocznik Urzęd. — Arch. Akt Dawnych. Akta osobiste. Nr. 92/3347. Akta K. R. S. W. i Pol. Nr. 16417. — Kurjer Warsz. 1845 Nr. 264.

J.

JABŁOŃSKI-JASIEŃCZYK Antoni. * w Kaliszu 1854 † w Jarosławiu nad Wolgą 14 maja 1918. Po ukończeniu gimnazjum w Kaliszu, wstąpił do cesarskiej akademii sztuk pięknych w Petersburgu i ukończył ją w r. 1881 ze stopniem bud. kl. I-ej, otrzymawszy dwa medale srebrne i mały złoty. W r. 1883 został mianowany budowniczym uniwersytetu warszawskiego, a w r. 1888 — rządu gub. warszawskiego. W latach 1888—1894 był bud. instytutu Maryjskiego w Warszawie. W latach 1900—1902 wykładał historję architektury w szkole technicznej E. Swiecimskiego.

Prace: Proj. teatru w Lublinie, 1883 (II nagr). Budowa biblioteki inwersytetu w Warszawie, proj. wspólnie ze Stefanem Szyllerem (16 lipca 1891 — 1894). Instytut anatomiczny przy zbiegu ul. Oczki i Chałubińskiego (1899 — 1901). Szkoła Dietla w Sosnowcu (1897). Gmach gimnazjum żeńskiego w Piotrkowie (1897). Willa »Jedynaczka« w Ciechocinku (1897). Proj. rzeźni w Płocku (1899). Pałac Mańkowskich w Saince. Gmach poczty głównej w Warszawie (dokończony przez Wilhelma Goldberga). Dom własny przy zbiegu ul. Mokotowskiej i pl. Zbawiciela Nr. 5924/14.

Prace piśmiennicze: Co jest logiką w architekturze. Przegl. Techn. 1899, tom XXXVII, str. 109 — 116, 129 — 136. Przędownica sztuk pięknych (1900). Przegląd proj. konk. na kościół p. w. Zbawiciela w Warszawie, Przegl. Techn. 1901, str. 189. O estetyce nowego kierunku w budownictwie warszawskim, Przegl. Techn. 1904, str. 713.

Źr.: W. E. P. I. XXXI — XXXII, str. 332. — Rocznik naukowo-lit.-art. r. 1905, str. 293. — Architekt 1900 Nr. 10. — Tyg. II. 1899 Nr. 33, 46.

JABŁOŃSKI Ludwik. * 1813 † d. 27 kwietnia 1874, pochowany na Powązkach. Był bud. dyr. ubezp. i bud. pow. siedleckim. Jako budowniczy tego powiatu prowadził budowę kościoła w Wyrozębach p. w. Św. Trójcy, rozpoczętą według planów Henryka Marconiego d. 8 maja 1858 r.

Przerobił i restaurował gimnazjum w Suwałkach. Restaurował dom Steinkellera w Warszawie, przy ul. Trębackiej Nr. 638/11. Restaurował instytut św. Kazimierza na Tamce. Stawiał hutę szklaną w Czechach pod Garwolinem. Prowadził budowę domu Boneta przy ul. Wareckiej Nr. 1356/15 pod kierunkiem Henryka

Marconiego. Wykonał plan i dokonał roboty restauracyjne opactwa i kościoła w Lędzie (1850—1857).

Źr.: Pam. Sztuk pięk. 1850—1854, str. 149. — Pośw. węg. kamienia do nowego paraf. kościoła we wsi prywatnej Wyrozębach. Pam. rel.-mor. s. II. 1859. II, str. 90. — Kośc. paraf. w Wyrozębach, Dziennik polit. 1861, str. 41—42. — Wiad. hist. o opactwie i kościele w Lędzie, str. 72,

JACHIM J a n. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie (1634—1662).

Źr.: A. U. VI, str. 225, 226.

JACOB v. DANZIG. Budowniczy w Wiedniu w latach 1202—1252.

Źr.: J. T. Kluczycki: Pamiątki polskie w Wiedniu, str. 19.

JACOBSTAHL J o h a n n E d w a r d. * 17 września 1839 w Starogardzie † 1 stycznia 1902 w Charlottenburgu. Projektował kościół w Wielkiej Łące (pow. wąbrzeski). Gmach sądu w Poznaniu. Gmach Banku Rzeszy tamże, bramy nowych mostów w Teczewie i Malborku.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po wojew. pomorskiem, str. 223. — U. Thieme & F. Becker. Allg. Lex. d. b. Künstler. XVIII, 256.

JACOBUS. Architector w Krakowie, 1481.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 792.

JACOBUS de Sandomiria. Murator w Krakowie, 1486.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 932.

JAKEL. Murator w Krakowie, 1363.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 26.

JAKÓB. Magister mularz, pracował w latach 1603—1604 przy budowie zamku warszawskiego i brał tygodniowo 5 fl. gr. 15.

Źr.: S. G. XIII, str. 37.

JAKÓB. Magister lapidida; w r. 1208 otrzymał posiadłość ziemską od ks. Henryka I przy akcie fundacyjnym klasztoru w Trzebnicy.

Źr.: T. Wojciechowski. Kościół katedralny w Krakowie, str. 240.

JAKÓB. Lapidida, pomocnik Jana Succatori, wyłożył marmurem fasadę kościoła OO. Kamedułów na Bielanych pod Krakowem około r. 1630.

Źr.: A. Grabowski: Kraków i jego okolice. 1830, str. 418. — St. Tomkowicz. Bielany, str. 13.

JAKÓB Bonończyk. Mularz, zamówiony w r. 1603 przez Jana Treuera (Trevano) do robót na Wawelu. W rachunkach nazwany »Bononinczyk«.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu i ich dzieje, str. 347.

JAN. Na prośbę Jana (Hanusza), mularza prowadzącego budowę murów w Kamieńcu Podolskim ustanawia się konfraternia mularska tamże w d. 12 marca 1510 r.

Źr.: *Matricularum Regni Poloniae summaria*. IV, 1507 — 1548: 968.

JAN z Torunia. Mieszczanin tamtejszy, kamieniarz wezwany w r. 1454 przez rajców miasta do robót przy budowie dachu ratusza krakowskiego.

Źr.: Akta miejskie krakowskie. — Ambroży Grabowski: Dawne zabytki miasta Krakowa, str. 5.

JAN. Murars (!) (mularz) w Krakowie, 1499.

Źr.: J. Ptaśnik. *Cracovia artificum*: 1300—1500. Nr. 1352.

JAN di VARDE CAMPO. Murator w Poznaniu, towarzysz J. B. Quadro w r. 1550.

Źr.: A. Warschauer, str. 7, 46.

JAN Włoch. Murator, według którego planów stanął kościół OO. Dominikanów p. w. św. Jacka w Warszawie, przy ul. Freta (1605 — 1638).

Źr.: F. M. S. Kościół księży dominikanów w Warszawie. Tyg. II. 1864. 257, str. 320—321, z ryc.

JAN Włoch. Mularz, wymieniony w rachunkach Jana Trevana z roku 1602.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu, str. 346.

JAN z Wrocławia. W r. 1417 pracował przy katedrze gnieźnieńskiej.

Źr.: *Acta Cons. Gnezn.* IV, str. XCV.

JAN z Wrocławia. Braciszek zakonny, wznosił w r. 1533 kaplicę św. Jacka w kościele OO. Dominikanów w Krakowie. (*Frater Johannes conversus conventus Vratislaviensis, illius totius operis magister et architector*).

Źr.: Kraków, str. 137. — Tadeusz Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 240.

JANISIEWICZ Maciej, Magister mularski, cechmistrz lubelski, zawarł w r. 1749 kontrakt z kustoszem klasztoru OO. Bernardynów w Lublinie o restaurację murów klasztornych.

Źr.: Ks. J. A. Wadowski: Kościoły lubelskie, str. 543.

JANISZEWSKI Jan. * 1818 † 20 kwietnia 1878 r. w Warszawie. Był bud. pow. augustowskiego od 1849, kaliskiego 1860 — 1865, włodawskiego.

Źr.: Roczn. urzęd. — Kal. J. Janowskiego na r. 1877.

JANKOSZ Bartłomiej (JANKOS). Mularz, przyjął prawo miejskie w Krakowie w r. 1617. Pracował przy budowie Prałatówki kościoła N. M. Panny w Krakowie r. 1625. Spotyka się jeszcze w r. 1631.

Źr.: St. Tomkowicz: Prałatówka kościoła N. M. P. w Krakowie i jej architektki. Roczn. Krak. I, str. 54. — St. Tomkowicz: Przycz. do kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 60—62.

JANKOWSKI Karol. * w Zasławiu 1868 † 4 stycznia 1928 w Warszawie. Nauki pobierał w szkole realnej w Odesie a następnie w politechnice w Rydze, którą ukończył z odznaczeniem w r. 1899. Tamże otrzymał dwie nagrody za projekty konkursowe gmachów: muzeum miejskiego i ratusza w Rydze. W r. 1901 przybył do Warszawy gdzie rozpoczął pracę wspólnie z arch. Franciszkiem Lilpopem. Był jednym z organizatorów politechniki warszawskiej, w której prowadził katedrę projektowania miejskiego; w latach 1923 — 1925 był dziekanem wydziału architektury. Prócz tych godności, był prezesem koła architektów przy stowarzyszeniu techników w Warszawie i prezesem towarzystwa urbanistów.

Prace. Zakład sióstr Nazaretanek przy ul. Czerniakowskiej. Proj. pałacu w Raszkwie (Architekt 1903). Proj. konkursowy szkoły handl. w Łodzi, I nagr. (Architekt 1905). Kościół w Malkini. Sanatorium w Rudce. Domy firmy braci Jabłkowskich przy ul. Brackiej Nr. 25 w Warszawie oraz w Wilnie przy ul. A. Mickiewicza. Dom przy ul. Bielańskiej Nr. 20 w Warszawie. Dom zakładów gazowych w Warszawie przy ul. Kredytowej Nr. 3. Dom T. Akc. L. Spiess w Warszawie przy zbiegu ul. Hipotecznej i Daniłowiczowskiej. Zakłady Tow. Akc. Ursus w Czechowicach pod Warszawą. Instytut aerodynamiczny przy ul. Nowowiejskiej w Warszawie. Centralna Kasa Spółek Rolniczych przy ul. Wareckiej Nr. 11 — 13. Bank Zjednoczonych Ziemi Polskich przy zbiegu ul.

Moniuszki i placu Napoleona w Warszawie. Dom przy Alei Róż Nr. 8 i 10. Pałacyk Dowgiałły przy Alei Schucha Nr. 8/6387. Dwór w Szatujowie. Pałac w Rakiszkach.

Źr.: Tyg. Ilustr. Nr. 7/1928, str. 135. — A. Wolmar: Śp. Karol Jankowski. Kurjer Warsz. Nr. 16 z d. 16. I. 1928. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina. — Kalendarz politechniczny na r. 1916 — 1917, str. 74 — 75. — Informacje udzielone przez arch. Jarosława Wojciechowskiego.

JANOWICZ Józef. Budowniczy, dokończył około r. 1789 odbudowy kościoła p. w. Św. Krzyża na Łysej Górze.

Źr.: Ks. J. Gacki. Benedyktyński klasztor Św. Krzyża na Łysej Górze. Pam. Rel.-mor. S. II, t. VII. 1861, str. 272. — Kościół Św. Krzyża na Łysej Górze. Kłosy, tom L. 1890, 1295, str. 271.

JANOWSKI Józef K. Budowniczy we Lwowie.

Budował we Lwowie: szpital św. Zofji (1878 — 1880), koszary żandarmerji przy ul. Sapięhy (1890), łazienki Djany przy ul. Słowackiego (1880), kaplica przy klasztorze sióstr Rodziny Marji (1890); Kliniki medyczne i chirurgiczne.

Źr.: J. Wiczkowski, str. 588, 591, 605.

JANOWSKI Wojciech. Przyjęty jako »magister« do cechu mularskiego w Lublinie d. 15 stycznia 1713 r.

Źr.: A. U. VI, str. 229.

JANUSZEWSKI Leon. Budowniczy. Architekturę studjował w Warszawie w r. 1853 a następnie w Ces. Akademji Sztuk Pięknych w Petersburgu i ukończył ją w r. 1857. Był budowniczym Wielkiego Tow. Dr. Żel. Rosyjskich i pracował przy budowie dworca kolei Warszawskiej w Petersburgu. Bud. kl. III-ej został 4 VIII. 1865 r. Był bud. pow. warszawskiego.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16442 w A. A. D.

JAROCKI Wincenty. Ur. w Dalechowach w woj. krakowskim. Studjował na uniw. Jagiellońskim inżynierję i budownictwo. Patent na budowniczego uzyskał w r. 1818. Miał tytuł doktora filozofji. Zast. bud. obw. sandomierskiego I. XI. 1831 — 1835. Bud. obw. opatowskiego od 1. IV. 1835.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16424 w A. A. D.

JAROSZEWICZ Jan. Architekt. Pracował dla rodziny Zamoyskich. Aktem z d. 13 VIII. 1643 otrzymał od Jana Zamoyskiego

wójtostwa lackie i złojeckie. W r. 1620 robił projekty kazalnicy do kolegiaty w Zamościu.

Źr.: Dr. St. Tomkowicz: Ordynaci Zamoyscy i sztuka (1920) str. 12 — 14.

JAROSZEWSKI Stanisław. Bud. pow. ostrołęckiego 1845 - 9, pultuskiego 1860. Pom. bud. gub. płockiej 1861—1863, bud. gub. płockiej 1863 — 1865.

Źr.: Roczn. Urzęd.

JARZĄBEK Sebastian (JASTRZĄBEK). Syn Andrzeja Jarząbka (Jarząbka). Murator w Krakowie w r. 1625.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 65.

JARZEMSKI, JARZEBSKI, JARZĘBSKI, JARZĘBSKI, JARZEMBSKI Adam. Pochodził z Warki. Zmarł w końcu r. 1648 lub na początku 1649. Muzyk J. K. Mości i budowniczy ujazdowski w r. 1648 przyjął prawo miejskie i zapisał się do albumu obywateli Starej Warszawy.

Napisał: Gościniec abo krotkie opisanie Warszawy z okolicznościami iey dla kompaniey dworskiej przez Adama Jarzemskiego, Muzyka J. M. K. y Budowniczego Ujazdowskiego wydany roku p. 1643.

Źr.: W. E. P. I. XXXI—XXXII, str. 687. — C. Korbut I, str. 489—490.

JARZYŃSKI Marjan. * 1857 † 2 lutego 1898 w Lublinie. Po ukończeniu gimnazjum w Chelmie, wstąpił w r. 1876 do Szkoły Budowniczej w Petersburgu, którą ukończył w r. 1881. Mianowany w r. 1888 pom. bud. gub. lubelskiego, został powołany na kierownika budowy gmachu sądu okręgowego w Lublinie. Oprócz tej pracy zbudował tamże: teatr według projektu K. Kozłowskiego, szpital żydowski, dom miejskiej bydłobójni i wiele domów prywatnych.

Źr.: Stroitiel. 1899, 13—14. str. 536—537.

JASIŃSKI. Majster mularski, pracował przy budowie kościoła w Prostyni (p. węgrowski), budowanego w latach 1802 — 1808.

Źr.: Ks. Obłozza: Pamiątka z Prostyni, str. 74.

JASIŃSKI Jakób. * w Warszawie 24 czerwca 1799. Studja odbył w liceum warszawskim, następnie na wydziale architektury i miernictwa uniwersytetu warszawskiego. Egzamin na bud. kl. II-iej

złożył d. 30. XI. 1827. Zast. bud. obw. stanisławowskiego od 28. I. 1824 — 1827. Bud. obw. i pow. kaliskiego 10. I. 1827 — 1849.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16415 i osob. Nr. 90/3345 w A. A. D.

JASSONKA Marcin Starszy cieśla krakowski wymieniony w opisanu stanu wieży dzwonnej katedry krakowskiej d. 22 kwietnia 1555 r.

Źr.: A. U. IX, str. CCXXII.

JASTRZĄBEK Andrzej (JARZĄBEK). W r. 1619 już nie żył. Mieszczanin krakowski, kamieniarz. W latach 1606 i 1610 był starszym cechu mularzy i kamieniarzy.

Źr.: St. Tomkowicz: Przyczynki do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 62—65.

JASZCZOLD Franciszek. * 1808 † 6 września 1873 r.

Uczęszczał na kursa architektury na uniwersytecie warszawskim, a od r. 1832 z zamiłowaniem poświęcił się budownictwu. Postawił w grodzieńszczyźnie kilka pańskich rezydencji, między którymi pałac w Mereczowszczyźnie Wandalina hr. Pusłowskiego, wzorowany na zamku w Kamieńcu (Kamenz), należał do najlepszych w powiecie brzesko-lit. (1838); wystawił pałace: w Wistyczach i Kowerdziakach; zaś w siedleckim pałace: w Korczewie i Rozkoszy. Urządził i zabudował Patrykozy, gdzie postawił pałac w stylu gotyckim, oraz Neple. Pochowany we wsi Kobylany Nadbużne. Dał projekt pomnika dla ś. p. Feliksa Tykła na cmentarzu w Żychlinie w r. 1848, wykonany przez braci Ewans.

Źr.: F. M. S. Pałac w Patrykozach. Tyg. III, 1866 Nr. 377. — J. Heppen. Nekrologja półroczna. Tyg. II. 1874 Nr. 327. — Kurjer Warsz. 1848 Nr. 170.

JASZCZOLD Wojciech. * 1763 w Jaszczoldach ziemi Drohickej † 22 marca 1821 r. w Warszawie. Kształcił się początkowo u oo. Pijarów, w malarstwie zaś u Bacciarellego i Smuglewicza. Pochowany na cmentarzu Świętokrzyskim w Warszawie. Był zarówno budowniczym, rzeźbiarzem, malarzem i biegłym dekoratorem. Jego to pomysłu był wewnętrzny układ Sybilli i Domku Gotyckiego w Puławach, według jego rad urządzano Arkadję i Zofijówkę; pracował również w Wilanowie, między innymi nad urządzeniem gabinetu chińskiego w r. 1813.

Źr.: K. Wł. Wójcicki. Cmentarz Powązkowski. III, str. 37. — W. E. P. I. tom XXXI—XXXII, str. 728. — Orgelbrand, III, str. 154. — E. Rastawiecki I, str. 208—209.

JĄSKIEWICZ Jakób. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie, na sesji d. 17 stycznia 1713 r. wybrany na starszego cechmistrza.

Źr.: A. U. VI, str. 228 — 229.

JĄSKO z Oświęcimia. Lapidar, obecny w r. 1295 w Staniątkach przy akcie. Prawdopodobny budowniczy tamtejszego kościoła.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 241.

JAUCH Daniel Jan Joachim Chrystjan. * 1684 † 3 maja 1754 w Warszawie. Pułkownik, następnie gen. major artylerji. W Polsce przebywał od r. 1743, został następnie generałem w r. 1748, inspektorem, a wreszcie dyrektorem budowl. Wr. 1727 występował z ramienia króla o nabycie pałacu Sandomierskiego.

Wspólnie z Józefem Fontaną sporządził plan przebudowy pałacu Kazimierzowskiego na koszary dla wojska saskiego, zatwierdzony przez Augusta II w d. 9 stycznia 1732 r. Koszary te miały się składać z 24 pawilonów dwupiętrowych i 16 stajen. Pracował jako dyrektor robót przy budowie pałacu Brühlowskiego. W r. 1736 objął kierownictwo budowy pałacu Saskiego. Dokonał odbudowy kościoła p. w. Św. Wawrzyńca na Woli. Prowadził roboty w kościele OO. Franciszkanów (kaplicy Św. Witalisa); w kościele Św. Św. Krzyża i około Zbrojowni. Wykonał projekt zakrystji w kościele farnym w Warszawie (nie urzeczywistniony). Po śmierci Augusta II urządził katafalk żałobny w kościele OO. Kapucynów w Warszawie. Budował w Warszawie: Amfiteatr w Ogrodzie Saskim (1717) i Koszary Wielopolskie. W r. 1750 obliczył koszt restauracji pałacu Brühlowskiego na 4869 dukatów. Przystosował zamek w Grodnie na pomieszczenie sejmu w r. 1752. Jest domniemanym kierownikiem budowy nieistniejącej obecnie Kalwarji w Alei Ujazdowskiej, ukończonej w r. 1751.

Źr.: Ks. zejść par. Św. Jana 1753—1771, str. 10. — Genealogja domu Lelwelów w zb. Władysława Korotyńskiego. — Pam. Starej Warszawy, str. 62. — Tyg. III. 1865 Nr. 308, str. 78. — K. Konarski: Pałac Brühlowski, str. 29, 34. — C. Gurlitt, str. 326. — C. Gurlitt. Warschauer Bauten, str. 54, 58, 79. — W. Husarski: Jan Joachim Daniel Jauch, dyrektor budowl. za czasów saskich. Prace Kom. Hist. Sztuki II, str. LIV—LIX. — U. Thieme & F. Becker, XVIII, 444. — Kurjer Polski 1752 Nr. DCCCIII.

JAWORZYŃSKI Sebastjan. † 16 czerwca 1903 r. Budował gmach seminarjum biskupiego w Krakowie.

Źr.: Tyg. II. 1903. 20, str. 579.

JEGER Gracjan. * 1817 w Szczepieszynie † 1888. Był uczniem Henryka Marconiego.

Prace: Domy: przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1559/106, przy ul. Długiej Nr. 489A/19 (przebud.), przy ul. Elektoralnej Nr. 759/30, przy ul. Smolnej Nr. 2978E/15 (przebudowany). Prowadził w domu własnym przy ul. Wilezej Nr. 1711A/9 dziś nieistniejącym, wzorowo urządzonego zakład wyrobu i wypalania kafli, oraz wspólnie z budowniczym Z. Rozpendowskim, pierwszy na sposób fabryczny urządzonego zakład wyrobów stolarskich i ślusarskich, stanowiących przeważnie części składowe budowli.

Źr.: Przegląd Techn. 1888 Nr. 25, str. 20. — Dz. Warsz. 1853 Nr. 165, z d. 28 czerwca.

JEGORJEW Michał. Ukończył szkołę budowlaną głównego zarządu dróg komunikacji i wstąpił na służbę państwową 15/27 VI. 1861. Pracował jako pomocnik budowniczego w byłej gubernji estlandzkiej, a następnie był budowniczym pow. radzyńskiego od r. 1866.

Źr.: Arch. A. D.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16443.

JEHUDA Lejb. Budowniczy bóżnicy w Przedborzu (1760) oraz domniemany twórca bóżnic w Pinczowie i Działoszynie.

Źr.: A. Szyszko-Bohusz. Materiały do arch. bóżnic w Polsce. Prace Kom. Hist. Sztuki IV, str. 6, 7, 8.

JELSKI Kazimierz. * 1782 † w marcu 1867 w Wilnie. Po ukończeniu studjów na uniwersytecie wileńskim, objął tamże profesurę rzeźbiarstwa. Rzeźbiarz i architekt.

Napisał: O związku architektury, skulptury i malarstwa.

Źr.: W. E. P. I. I. 31—32, str. 844—842.

JERLIKOWSKI. † 15 września 1723. Mularz w Warszawie, lat 50.

Źr.: Ks. zejść par. Św. Jana, 1711—1752, str. 48.

JERZY, v. GEORGIUS. Murator, w r. 1513 do albumu miejskiego w Warszawie przyjęty, prawo obywatelstwa miejskiego otrzymał.

Źr.: Rkps: Alb. m. Warszawy. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

JERZY German Prusak. Rodem z Wartenburgu. Biegły w swym zawodzie architekt i geometra, wykonawca projektów

architektonicznych Mikołaja Wolskiego marszałka w kor.; przemieszkiwał zwykle w Kłobucku.

Źr.: L. Zarewicz: Zakon Kamedulów, jego fundacje i dziejowe wspomnienia o Polsce i Litwie, str. 195.

JEWASIŃSKI Władysław. † 6 listopada 1928. Budowniczy w Poznaniu i prezes izby rzemieślniczej.

JOANNES. Syn Piotra, murator w Warszawie około roku 1543.

Źr.: Notaty Wł. Korotyńskiego.

JOANNES. Architector 1557, 1565. (Acta contr. off. adv. crac. Vol. 69 str. 36, 75/449 str. 261).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

JOANNES Italus. Murator we Lwowie w r. 1582. (Castr. leop. T. 46, str. 68).

Źr.: A. U. V, str. LXIV.

JOANNES Sigmunt, * w Naudersz w Tyrolu 26 lutego 1575. Murator, przyjął prawo miejskie krakowskie w r. 1590. (Lib. jur. civ. 1556 — 1611 str. 725).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

JOHANNES. Murator, pracował przy budowie katedry krakowskiej w r. 1367.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 241.

JOHANNES. Mularz, towarzysz Franciszka Włocha, sprowadzony z Budzina do robót na zamku królewskim w Krakowie w latach 1507 — 1509.

Źr.: St. Tomkowicz. Zabudowania Wawelu i ich dzieje, str. 231.

JOHANNES. Murator w Krakowie 1487.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 987.

JOHANNES. Murator w Krakowie, 1389.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 67.

JOKISZ. Por. inżynierji prowadził pod kier. ppłk. inż. Sejdlitza budowę fortu »Śliwickiego« (obecnie Jasińskiego).

Źr.: E. Wawrzkowicz: Cytadela Aleksandrowska w Warszawie, str. 14.

JOSEPH v. DANZIG. Budowniczy w Wiedniu w latach 1345-1359.

Źr.: J. T. Kluczycki: Pamiątki Polskie w Wiedniu.

JOSTH. Murator w Krakowie 1490.

Źr.: J. Ptaśnik. Craravia artificum: 1300—1500. Nr. 1043.

JÓRSKI Ignacy. * w Tarnowie 11 stycznia 1854 † w Warszawie 31 stycznia 1905. Ukończył szkołę realną we Lwowie i wydział architektoniczny tamecznej politechniki. W r. 1875 przybył do Warszawy i tu odbył praktykę u Adolfa Wolińskiego, poczem udał się do Włoch, oraz do Petersburga, gdzie uczęszczał do Akademii Sztuk Pięknych.

Zbudował w Warszawie: dom własny przy ul. Wspólnej Nr. 1633/12, oraz willę Wierzbickiego w Mokotowie. Na konkursie na budowę kościoła św. Florjana na Pradze otrzymał III-ą nagrodę. Zmarł na stanowisku dyrektora warsz. tow. rolniczego.

Napisał: »Dom mieszkalny dla służby miejskiej« z 4 ryc. (kalendarz: Ziemiańin Polski na r. 1900, str. 259—264).

Źr.: Przegl. Techn. 1905. 13, str. 158.

JUDENTOTER. Murator we Lwowie (r. 1418).

Źr.: Wl. Loziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

JUSTIMONTI Wawrzyniec. W r. 1606 zbudował drewniany kościół w Krakowie dla OO. Karmelitów bosych.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

K.

KACZOROWSKI Grzegorz. Domniemany twórca części zamku w Suchej, jak sądzić należy z napisu na zachodniej ścianie obok kaplicy: Gregorius Kaczorowski anno 1580.

Źr.: Tyg. Ill. 1873 Nr. 287 str. 326.

KACZYŃSKI Paweł * 1799 † 1879. Budowniczy, profesor budownictwa wiejskiego i mechaniki w instytucie gospodarstwa rolnego w Marymoncie, oraz w gimnazjum realnem, uwolniony za wysługę lat d. 27 grudnia 1850 r.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

KADO Michał * 29 września 1765 † 29/30 kwietnia 1824. Ukończył sześć klas w szkołach jezuickich, poczem został kadetem w korpusie artylerji konnej w r. 1785, zaś w rok później przy protekcji Brühla został podoficerem w korpusie inżynierów, a w r. 1790 podporucznikiem w korpusie inżynierów litewskich i w tymże roku został nobilitowany. Po odbyciu kampanji r. 1792 — 1794 został architektem ks. Franciszka Sapiehy i był nim do r. 1799 w którym otrzymał katedrę drugiego profesora architektury cywilnej na uniwersytecie wileńskim. W r. 1809 został doktorem nauk wyzwolonych i filozofji. W r. 1810 wstąpił do korpusu inżynierów. W Wilnie budował elewację oranżerji w ogrodzie Botanicznym.

Z polecenia ks. Józefa Poniatowskiego rozgraniczył departament krakowski i podzielił go na powiaty (1810). Kierował budową murów twierdzy Modlin. Jako bud. wydziału oświecenia od r. 1815 i szef wydziału artylerji inżynierji przy komisji rządowej wojny wznosił gmach gabinetu zoologicznego przy uniwersytecie warszawskim. W r. 1817 zwolniony w stopniu majora, w r. 1821 został zastępcą profesora architektury na uniwersytecie warszawskim.

Prace piśmiennicze: 1. O kamieniach wapiennych i doskonałem ich wypalaniu (przekład z francuskiego) Wilno 1800. 2. Nauka o ogniach ochotnych, czyli nauka o fajerwerkach. Wilno 1803. 3. Rozbiór krytyczny dzieła: Architektura ks. Sebastjana Sierakowskiego (Pam. Warszawski 1815). 4. Sposób dawaniu pobiały (Pam. Warsz. 1822). 5. Pyrotechnika wojskowa (Rkps). 6. Nauka inżyniera dróg i mostów i nawigacyj (z 40 tabl. 7. Kurs architektury cywilnej. 8. Architektura hydrauliczna.

Źr.: J. Bieliński. Król. Uniw. Warsz. 1816—1831. II. str. 661—663. — Tyg. II. 1865. Nr. 309, str. 90. — Roczn. Warsz. Tow. Prz. Nauk. 1825. XVIII, str. 145—Cmentarz Powązkowski I, str. 208. W. E. P. I. XXXIII — XXXIV str. 340 — 341. Kurjer Warsz. 1824 Nr. 105. — Pismo Zbiorowe Wileńskie na rok 1859 str. 146.

KAHL patrz **CAL**.

KALATA Wojciech. Budował wspólnie z Kaspem cieślą część drewnianą śpichrza Krzysztofa Norkowskiego w Kazimierzu nad Wisłą w r. 1667.

Źr.: Notaty W. Husarskiego.

KALDHERBERGER Piotr. Według Wł. Łuszczkiewicza, prowadził budowę kaplicy umarłych, zwanej Ogrójcem, przy kościele

św. Barbary w Krakowie w latach 1393 — 1409, (czemu zaprzecza arch. Zygmunt Hendel).

Źr.: A. U. V, str. 240, nota 2; LV.

KALENKIEWICZ Jan. Architekt grodzieńskiej gubernjalnej komisji budowniczej i drogowej 1860.

Źr.: Kurj. Wileński. 1860. 33, z d. 26 kwietnia st. st.

KALINOWSKI Zdzisław * 1877 † 16 czerwca 1926 r. Inżynier—architekt. Architekturę studjował w Warszawie i w Karlsruhe (1906). Był prof. politechniki warszawskiej.

Prace: proj. kościoła w Orłowie (g. lubelskiej) wspólnie z Czesławem Przybylskim I nagr. (Arch. 1910); proj. kościoła w Mąkoszynie (pow. nieszawski) (Arch. 1911); architektura pomnika Wdzięczności St. Zjednoczonym A. P. w Warszawie. Dom Róży hr. Zamoyskiej przy alei Róż Nr. 1714L/12 w Warszawie. Inwentaryzacja Kazimierza nad Wisłą i Łazienek Królewskich w Warszawie. Przebudowa domów Nr. 18, 20, 22, 24 przy ul. Kanonji w Warszawie. Brał udział w rozplanowaniu Kalisza. Budował wiele szkół, sierocinców i dworków.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.—Tyg. Ilustr. 1926, Nr. 33.—Inf. udz. przez adw. Z. Kalinowskiego.

KALISZEWSKI Antoni * w Białobielu (p. ostrołęcki) 5 września 1808 † w Warszawie 13 stycznia 1885. Po ukończeniu szkół w Łomży uczęszczał do szkoły politechnicznej w Warszawie, poczem pracował u bud. Groffego, później zaś u Antoniego Corazzi. Budowniczym kl. II-ej został d. 19 maja 1840, zaś klasy III-ej d. 10 czerwca 1846. Był budowniczym pow. opatowskiego skąd na własne żądanie przeniesiony został na pełniącego obowiązki budowniczego pow. warszawskiego 1848 — 1866, oraz pow. rawskiego 1866 — 1879. Otrzymał order Św. Anny kl. III-ej. Na emeryturę wyszedł w r. 1879.

Prace: Dom przy ul. Podwale Nr. 532/4 (przebudowany przez Stefana Szyllera). Dom przy ul. Franciszkańskiej Nr. 1813/22 (1848). Restauracja drewnianego kościołka w Jazgarzewie (p. grójecki) 1867. Dom przy ul. Świętojańskiej Nr. 10/33 niegdyś Gargulskiego. Domy administracji pogrzebowej przy dawnym szpitalu Dzieciątka Jezus. Dom przy ul. Żelaznej Nr. 1143/61. Dom przy ul. Brukowej na Pradze Nr. 385d. Kościół i klasztor PP. Marjawitek w Częstochowie. Dom przy ul. Zielnej Nr. 1429/24 (przebudowany). Dom przy ul. Marjensztad Nr. 2644/19. Dom przy ul. Bednarskiej Nr. 2681/9. Dom biur

pow. warszawskiego. Szpital w Grójcu według proj. A. Gołońskiego (1855). Kościół w Mszczonowie według proj. F. Tournelle'a (1862). Ratusz w Mogielnicy. Ratusz w Mszczonowie. Ratusz w Tarczynie. Przebudowa dawnej fary w Rawie na cerkiew (1867—1870). Był konduktorem przy budowie Teatru Wielkiego, przy przebudowie kościoła OO. Pijarów przy ul. Długiej na sobór prawosławny oraz przy budowie pomnika na Saskim Placu.

Źr.: Gazeta Warszawska 1840 Nr. 147. — Kurjer Warsz. 1848 Nr. 179, 1855 Nr. 217, 1858 Nr. 316, 1862 Nr. 81. — Kurjer Codzienny 1867 Nr. 223. — Akta osobiste służby Antoniego Kaliszewskiego bud. kl. III-ej, w posiadaniu p. Wandy z Kaliszewskich Maleszewskiej.

KALANACA. Budował kościół OO. Filipinów w Gostyniu, (woj. poznańskie), początkowo, od r. 1675, według własnego projektu, gdy zaś fundatorka kościoła, Zofja Konarzewska, bawiąc w r. 1677 w Wenecji, zamówiła u Baltazara Longheny plan kościoła wzorowany na kościele Santa Maria della Salute w Wenecji. Kalanaca prowadził roboty według nowych planów z przerwami do r. 1719, gdyż w tym roku ostatni raz jego nazwisko figuruje w rachunkach.

Źr.: N. Payzdowski i kościół OO. Filipinów w Gostyniu, A. U. VIII. str. 41—66.

KAMIENIOBRODZKI Alfred * w Tarnowie 1844. Za prace architektoniczne otrzymał na wystawie lwowskiej 1894 medal złoty.

Źr.: E. Świeykowski. Pam. Tow. Prz. Szt. Pięk. w Krakowie 1854—1904 str. 112.

KAMIŃSKI Józef. Powiększył w r. 1873 dworzec kolejowy w Częstochowie.

Źr.: Widoki Częstochowy i Jasnej Góry z opisem. 1876.

KAMIŃSKI Karol. 23 listopada 1801 w Węgoborgu † 16 listopada 1858 r. Bud. obw. i pow. marjampolskiego od 31 grudnia 1821—1858.

Źr.: Akta K. R. S. W. D. i O. P. Nr. 16484 w A. A. D. — Gazeta Warsz. 1858, Nr. 325 z d. 7 grudnia — Kal. polit. — Kurjer Warsz. 1858 Nr. 327.

KAMIŃSKI Michał † 9 marca 1863. Pom. bud. gub. radomskiej 1847—1849, pom. bud. gub. lubelskiej 1860—1863.

Źr.: Kal. polit. — Rocz. urzęd.

KAMMSETZER Jan Chrzyciel. * w Dreźnie 1753 † 25 listopada 1795 w Warszawie. Do r. 1771 studjował w akademji drez-

deńskiej. Budowniczy nadw. króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Major inżynierji. Nobilitowany w r. 1790. Wysłany był w latach 1777, 1780, 1782, 1786, 1787 kosztem tego monarchy do Francji, Anglji, Włoch, Holandji, Grecji i Azji Mniejszej w celu dalszego kształcenia się. Po powrocie do Polski trudnił się wraz z Dominikiem Merlinim i Jakóbem Fontaną przy ukończeniu budowy pałacu w Łazienkach. Był znakomitym rysownikiem. Król Stanisław August trzymał go głównie jako dekoratora wnętrz. Projektował dekorację sypialni w Łazienkach oraz dekorował salę biblioteczną tamże. Projektował przebudowę Ujazdowa oraz budynek półokrągły przy kaskadzie w Łazienkach i bramę chińską w parku. Wykończył projekt przebudowy zamku sporządzony przez Fontaną.

Prace: Pałac Tyszkiewiczów na Krakowskim Przedmieściu Nr. 393a/32, później Potockich, (1792). Oficyny frontowe oraz przebudowa pałacu Małachowskich, dziś Raczyńskich na Krakowskim Przedmieściu Nr. 410/5. Kościół p. w. św. Doroty w Petrykozach (p. opoczyński), fundowany w r. 1781 przez Stanisława Małachowskiego, marszałka sejmu czteroletniego. Pałac Kazimierza Raczyńskiego przy ul. Długiej Nr. 591/7 z napisem na frontonie: DOM RACZYŃSKICH oraz herbem Nałęcz; obecnie Ministerjum Sprawiedliwości. Pałac w Radzyminie; pałac pani Krakowskiej przy ul. Podwale Nr. 3. Budował na wiosnę r. 1787 salę turecką w Łazienkach (z drzewa), rozebraną około r. 1850. Dał projekt pałacu w Rychcicach. Prace dekoracyjne w salach: balowej, rycerskiej i tronowej, kaplica Stanisława Augusta w zamku warszawskim. Studnia na terytorjum parku Łazienkowskiego przy ul. Agricola. Projekty niewykonane: przebudowy zamku królewskiego (1772); zrównania terenu w okolicy Belwederu, oraz pałacu tamże; gabinetu do pracy w zamku królewskim, kaplicy tamże; pałacu »pod Błachą«; dekoracji wewnętrznej pałacu w Rogalinie (p. śremski); kościoła ku upamiętnieniu 3-go maja 1791.

Źr.: Akta zejść zboru Ew. Augsburskiego: 1795/307. — Orgelbrand. XII, str. 853. — F. M. S. II, str. 115 i 219. — Zbiory Dominika Witke-Jeżewskiego. — X. Jan Wiśniewski. Dekanat opoczyński, str. 134. — Wł. Tatarkiewicz. O materyałach, dotyczących Zamku Warszawskiego, str. 40, 44. — Pam. Szt. Pięk. II, cz. I, str. 11, 16, 17. — Wł. Tatarkiewicz: Budowa pałacu w Łazienkach, str. 26, 30, 32, 40. — N. Payzderski: Ratusz Poznański, str. 42. — E. Rastawiecki: I, str. 214—215; III, str. 251. — Rkps Popielów w zb. T. O. n. Z. P., teka 189/118—120. — Kurjer Warsz. 1853 Nr. 30, 272. — C. Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 91. — Wł. Tatarkiewicz: rządy artystyczne Stanisława Augusta str. 61—63. — Zbiory min. St. Patka. — Al. Król. — Zamek król. w Warszawie, 17, 26, 41. — Les châteaux de Pologne, I, 21. — Wł. Korotyński: Pałac Małachowskiego, Kurjer Warsz. 1924, Nr. 166 z d. 14.6. — Vol. Leg. (1889) IX, str. 192.

KANCZUGA Ambroży. Murator, wysłany z polecenia królewskiego z Krakowa do Wilna dla wykonania robót, d. 10 marca 1552 r.

Źr.: A. Chmiel: Źródła do hist. szt. i cyw. w Polsce. I, str. 19.

KANNOWSKI Józef. Budował kościół parafialny w Okrzei, p. w. w latach 1790 — 1793.

Źr.: Wiad. udzielona przez prof. Wł. Tatarkiewicza.

KAPICZKA Yan. Murator de Brzescha (z Brzeska?).

Źr.: J. Ptaśnik: Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 852.

KAPINOS Wojciech † około 1610. Mieszczanin i budowniczy lwowski. Po raz pierwszy figuruje w aktach miejskich w r. 1582, jako przyjmujący jus civile. W r. 1586 już jest cechmistrzem. Był powołany przez bractwo stauropigij w r. 1597 do prowadzenia robót cerkwi stauropigijalnej czyli wołoskiej, budowanej od r. 1591 do r. 1692. Dnia 7 października 1598 zawarta została ugoda za wyraźnem zezwoleniem Pawła Rzymianina, (którego Kapinos był teściem) mocą której bractwo nie płaci Kapinosowi osobnego wynagrodzenia, tak że 2 złote wynagrodzenia pobieranie przez Pawła Rzymianina dzielić się mają, pomiędzy obu.

Źr.: F. M. S. II, str. 43. — Wł. Łoziński: Sztuka Lwowska. XVI i XVII w., str. 53, 55, 74, 98. — Cerkiew wołoska we Lwowie. Kłosy. XVI. 1873. 395, str. 62 — 63.

KAPINOSOWICZ Życzliwy Wojciech. Syn Wojciecha Kapinosa, szwagier Pawła Rzymianina. Budował we Lwowie przed bramą Halicką, kościółek św. Krzyża dla cechu ślusarskiego i kowalskiego (1628). Król Władysław IV polecił w r. 1640 urzędowi miejskiemu lwowskiemu uwolnić go »jako architekta i geometrę« dla podeszłego wieku, od pracy nad wymiarami wałów obronnych przedmieścia halickiego.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 69, 70, 98.

KARA Marcin patrz CARATTI Martino.

KARARZ patrz CARACCI Piotr.

KARASIŃSKI Piotr Leon * 29 czerwca 1821 † 16 kwietnia 1876. Pochowany na Powązkach. Nauki pobierał u. OO. Pijarów w Warszawie. Aplikował z początku w wydziale budownictwa Ko-

misji Rządowej Spraw Wewn. i Budowych, poczem pracował przy Jakóbie Gayu. W d. 13 maja 1846 r. Rada Administracyjna przyznała mu tytuł budowniczego. W r. 1854 został budowniczym kl. III-ej. Jakiś czas studjował u Viollet le Duc'a. Był kawalerem orderu św. Stanisława kl. 3-ej. Na wystawie wiedeńskiej w 1873 r. otrzymał medal za projekt wielkiej biblioteki publicznej. Brał udział w stawianiu wielkiego spichrza przy ujściu Narwi do Wisły. Przerobił projekt E. Cichockiego gmachu resursy obywatelskiej w Warszawie i wznosił ją, dorobiwszy podjazd.

Prace jego: Kaplica Skworcowa na cmentarzu Ew. Augs. w Warszawie (1851) Kościół w Szolkowie w Kowieńskim (1852—57), Spichrze Banku Polskiego przy ul. Nowogrodzkiej. Konserwacja i przebudowa fabryki w Jeziornie. Odbudowa młyna na Solcu i dobudowa piekarni tamże (1855). Zakłady górnicze w Dąbrowie. Dom własny na placu Zielonym Nr. 10662/8 (obecnie Dąbrowskiego). Różne budowle w Modlinie i Dęblinie. Restaurował dom przy ul. Nowym Świecie Nr. 1305/46 (1853). Budował dom F. Rottengruber'a przy ul. Widok.

Źr.: Spraw. Kom. Tow. Zachęty Sztuk Pięknych za r. 1876, str. 122. — W. E. P. I. XXXIII—XXXIV, str. 787—8. — Kurjer Warsz. Nr. 1851 Nr. 287; 1853 Nr. 310, 1855 Nr. 149, 1856 Nr. 220.

KARMAŃSKI Artur † 30 września 1868.

Źr.: Kal. J. Jaworskiego na r. 1869.

KARPIK Walenty. Mularz lubelski wspomniany w przywileju r. 1588.

Źr.: A. U. VI, str. 223.

KARSZNICKI Józef, ks. T. J. † przed r. 1809. Był ostatnio proboszczem w Górach i w Czyżowie.

Prace około zabudowań klasztoru benedyktynek w Sandomierzu (około r. 1750); furta, dzwonnica, domek dla spowiednika; przebudowa kaplicy mansonarskiej w katedrze sandomierskiej. Dwór barokowy w Niekisiałce pod Opatowem pomiędzy 1770 a 1787. Kościół w Szewnej pod Ostrowcem. Przebudowa kościoła w Górach Wysokich (ukończona w r. 1820). Domek kapitulny koło dzwonnicy katedry; sygnaturki: katedry sandomierskiej, kościoła benedyktynek w Sandomierzu i kościoła w Czyżowie. Domniemane autorstwo pałacu w Czyżowie pow. opatowski oraz restauracja tego pałacu rozpoczęta w r. 1800. Wieża barokowa przy kościele Św. Krzyża na Św.

Krzyżu (zniszczona w r. 1915). Dwa projekty ks. J. Karsznickiego z planami architektonicznym znajduję się dotąd w kościołach w Szewnej i Górach Wysokich.

Źr.: Dr. Marjan Morelowski: O działalności achitektonicznej ks. Józefa Karsznickiego. Prace Kom. Hist. Sztuki II str. XCII—XCIV.—Ks. Wiśniewski, Dekanat Opatowski, str. 144.

KASPER. Cieśla, wspólnie z Wojciechem Kalatą budował drewnianą część spichrza dla Krzysztofa Norkowskiego w Kazimierzu nad Wisłą w r. 1667.

Źr.: Notaty W. Husarskiego.

KAWECKI Benedykt. Mularz warszawski, murował w r. 1694 drugą kondygnację (drugie piętro) bramy Krakowskiej w Warszawie i nadał jej piękną elewację.

Źr.: F. M. S. Brama krakowska w Warszawie. St. Strąbskiego Rocznik na rok 1852, str. 24—26.

KAYDASZ, KARDASZ, patrz FONTAN.

KĄTSKI vel KĄCKI Marcin † 1710, generał artylerji koronnej 1667. Pod jego okiem rozpoczęto w d. 25 września 1692 roku budowę twierdzy. Okopy Świętej Trójcy.

Źr.: A. Czołowski i B. Janusz. Przeszłość i zabytki woj. Tarnopolskiego str. 88.

KELBL Paweł (KHÖLBL). Budowniczy z Krakowa brał udział przy budowie kościoła św. Szczepana w Wiedniu (1525).

Źr.: J. F. Kluczycki: Pamiątki polskie w Wiedniu i jego okolicach str. 20, 26—27.

KELLER. Budowniczy. Wspólnie z bud. Łukomskim dozorował budowy wznoszonego według projektu bud. T. Rakowskiego ewangelickiego Kościoła w Miłosławiu (p. wrzesiński) w latach 1870—1872.

Źr.: F. Skoraczewski. Materiały do historii Miłosławia i okolicy, str. 415.

KENYGER Józef. Bud. z Poznania około 1762 r.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

KESSLER Ludwik. Bud. obw. warszawskiego 1826—1830. Bud. obw. rawskiego od r. 1839. Inspektor objazdowy w służbie zewnętrznej dyrekcji ubezpieczeń 1845—1849.

Źr.: Kal. polit.

KĘPSKI Maciej (KEMPSKI, KEPKI, KĄPCZYK?). Mularz, mieszczanin krakowski. Był zgodzony w r. 1617 do robót około kruchty i wieży kościoła św. Marka, lecz roboty wykonał kto inny i dopiero w r. 1686 zbudował w konwencie św. Marka ścianę nową od ul. Sławkowskiej. Żył jeszcze w r. 1625.

Źr.: St. Tomkowicz: przycz. do hist. kult. Krakowa p. p. XVII w. str. 65 — 66.

KIELAR Albert. Projektował razem z Janem Godnym kościół p. W. Św. Marji Magdaleny we Lwowie, zbudowany w połowie w. XVII.

Źr.: Dr. M. Orłowicz, Ilustr. przew. po Lwowie (1920) str. 100.

KILIAN Legk. Murator w Poznaniu w latach 1575—1585.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

KILIŃSKI Augustyn. Mistrz mularski w Poznaniu w połowie XVIII w. Ojciec Jana Kilińskiego.

Źr.: K. Wl. Wójcicki. Cmentarz Powązkowski II. str. 31.

KINKOWSKI Jan. Kamieniarz, pracował jako współpracownik Andrzeja Spezzy przy budowie kościoła OO. Kamedułów na Bielanach.

Źr.: St. Tomkowicz: Bielany, str. 13.

KIRCHHOFF Wilhelm. W r. 1810 od d. 1 czerwca do końca października pełnił tymczasowo obowiązki budowniczego departamentowgo w Łomży a następnie był budowniczym prefektury departamentu lubelskiego od stycznia 1811 r. (mianowany d. 19 września 1810) do końca marca 1811 r.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16453.

KIŚLAŃSKI Zygmunt * 2 maja 1831 † 16 października 1897. Ukończył gimnazjum gubernialne w Warszawie w r. 1852, a w r. 1857 wydział architektury Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie. Po jej ukończeniu kształcił się dalej pod kierunkiem Henryka Marconi'ego. W r. 1861 otrzymał patent budowniczego kl. II-ej, a w r. 1866 uzyskał stopień bud. III-ej kl. Budował: domy przy ul. Marszałkowskiej i Czackiego dla Regelmana; w Studzieńcu kościół oraz liczne budowle; dom dla generała Kaliksta Witkowskiego przy zbiegu Wierzbowej i Niecalej Nr. 614c/2—5; kaplicę katolicką w Aleksan-

drowie, budynki dla Belgijskiego Tow. Tramwajów Konnych w Warszawie i wiele innych. Największą jego pracą było prowadzenie budowy kościoła Wszystkich Świętych po śmierci Henryka Marciniego. Budował dom przy ul. Solnej Nr. 818/12 (1869) oraz kościół w Ceranowie w stylu starogotyckim. Był bud. Banku Polskiego od r. 1879. Wiele artykułów pomieszczał w Przegl. Technicznym. Wykaz ich znajduje się w E. Wawrykiewicza: Bibl. 37 tomów Przeglądu Technicznego za czas od r. 1875 do 1900.

Źr.: Przegl. Techn. 1897, 44, str. 818—720. — Tyg. II. 1897, Nr. 43, str. 854. — F. Kucharzewski: Piśm. techn. polskie, I, str. 47. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina. — Kurjer Warsz. 1869 Nr. 269 i 1871 Nr. 98.

KLahr Jan Henryk. Kapitan inżynierji. Był czynny w Polsce od r. 1743 do r. 1744, w którym został zastąpiony przez Karola Fryderyka Pöppelmana.

Źr.: C. Gurlitt. Die Warschauer Bauten, str. 54.

KLAUS Mikołaj. Budowniczy przy budowie kościoła św. Piotra i Panny Marji w Lignicy około r. 1386.

Źr.: J. Kołaczkowski.

KLECZKOWSKI Kazimierz. * 1856 † 15 czerwca 1898. Po ukończeniu szkół w Warszawie, studjował architekturę w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych, a następnie w Petersburgu. Po uzyskaniu stopnia budowniczego podążył dla dalszego kształcenia się w architekturze do Paryża. Po powrocie do kraju pisywał artykuły z dziedziny estetyki i architektury do Przeglądu Technicznego, Biblioteki Warszawskiej, Ateneum i Kłosów. W r. 1885 napisał: Analizę kształtów architektury. W Wielkiej Encyklopedji Powszechnej Ilustrowanej, pomieścił artykuł »Architektura«. Artykuły pomieszczone w Przeglądzie Technicznym: Z powodu sprawozdania o dziele: Analiza kształtów architektury: 1886 Nr. 23 str. 76. Linja piękności 1892 Nr. 29 str. 181—183. Uwagi p. Planat nad niektórymi konstrukcjami żelaznemi i poglądy ogólne p. L. Trzeshtik na architekturę 1892 Nr. 29 str. 184—184.

Źr.: Jan Heurich. Recenzja: Analizy kształtów architektury. Przegl. Techn. 1886, Nr. 23, 32. — J. Ungra Kalendarz Warszawski, 1899, str. XIX. — F. Kucharzewski. Piśm. techn. polskie I, str. 53—54.

KLECZYŃSKI Stanisław. Kapitan i stolnik. Nakreślił projekt bramy tryumfalnej, wystawionej w Warszawie na Krakowskim

Przedmieściu przy kościele Bernardynów, kosztem czterdziestu tysięcy złotych, na cześć Jana Sobieskiego, w roku 1677.

Źr.: Al. Wejnert, Brama tryumfalna dla Jana III w Warszawie w r. 1677 wystawiona. Tyg. II. 1879, Nr. 166, str. 132 z rys.—Przez tegoż: w Bibl. Warsz. 1877. III, str. 376—383, IV, str. 119—132.

KLEPACZ Wacław, v. **CLEPACZ**. W służbie Jana z Tarnowa wojewody Sandomierskiego, budował jako »fidelis architector« drewniany zamek w Przeworsku w r. 1396, oraz młyn tamże.

Źr.: A. U. VI, str. XVIII, LIII; VIII, str. 29.

KLER Jakób. Z Czech. Budowniczy w Poznaniu około r. 1772.

Źr.: M. Wieherkiewiczowa: Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

KLEWSZCZYŃSKI Antoni. * 1844 † 16 lutego 1902 r. w Petersburgu. Ukończył w r. 1868 petersburską akad. szt. pięk. ze stopniem akademika architektury, za konkurs na dworzec kolejowy. Według jego projektu stanęły: elewator w Rewlu (Tallin), gmach szkoły technicznej oraz szereg domów w Petersburgu, tudzież kilka dworców kolejowych. Był budowniczym głównym zarządu dr. żel. Mikołajewskiej.

Źr.: Przegl. Techn. 1902 Nr. 14.—Tyg. II. 1902. 11. str. 219.

KLIMCZAK Władysław. * 19 września 1878 w Taniawie pod Doliną † 17 marca 1929. Szkoły średnie ukończył w Nowym Sączu. Architekturę ukończył na politechnice lwowskiej w r. 1903. Od r. 1903 do 1920 pracował w wydziale krajowym. Budował wiele szpitali. Od listopada r. 1920 był profesorem politechniki lwowskiej.

Prace: Domy zakładu umysłowo chorych w Kobierzynie pod Krakowem. Łazienki mineralne w Krynicy (1924—1926). Wieża wodna w Ciechocinku. Hotel pod Różą w Krynicy. Brał udział w konkursach: na kasyno mieszczańskie we Lwowie, oraz na muzeum przem. handlowe tamże. Restaurował budynek klasztoru św. Magdaleny we Lwowie.

Źr.: Arch. i Bud. 1929, Nr. 4 str. 29.—B. Janusz: Kościół św. Magdaleny we Lwowie i jego restauracja. Ziemia 1928, Nr. 7 str. 98—103.—Kurjer Warsz. Nr. 79 z d. 21.3. 1929.

KLUCZEWICZ Antoni. * w Mińsku Mazowieckim 15 sierpnia 1852 † 1917. Po ukończeniu pięciu klas gimnazjum w Warszawie zapisał się jako wolny słuchacz do warszawskiej szkoły sztuk pięknych. Praktykował u Wolińskiego przy budowie hotelu Saskiego oraz

instytutu oftalmicznego. Następnie pracował przy budowniczych: Zygdlewiczu, Plebińskim i Orłowskim. W r. 1869 wyjechał do Petersburga i tam przed komisją techniczno-budowlaną przy Min. Spraw Wewn. złożył egzamin na prawo prowadzenia robót.

Prace: Domy: przy ul. Marszałkowskiej Nr. 47; Pięknej Nr. 25; Wiejskiej Nr. 15; Zielnej Nr. 7; Wielkiej Nr. 60 i 62; Złotej 27. Odnowa gmachu po—dominikańskiego przy ul. Freta w Warszawie.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.

KLUCZEWSKI Mathias. Bud. królewski w r. 1645.

Źr.: Akta Starej Warszawy. ks. 30 f. 268.

KLUGER.

Budował kościół w Krynicy (1882).

Źr.: Kal. Krak. J. Czecha. 1883 str. 126.

KLUK Krzysztof Jan. Rodem z Warmji, architekt osiadły w województwie podlaskim za panowania Augusta II-go.

Źr.: Notaty W. Olszewicza.

KLUSZEWSKI Feliks. Bud. pow. radzyńskiego 1861—1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

KNABE Adolf Anastazy. * w Radomiu 28 marca 1837. Do gimnazjum uczęszczał w Radomiu, które ukończył w r. 1853. Ukończył cztery kursy Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie w latach 1854—1859, poczem praktykował przy budowie szpitala św. Ducha pod kierunkiem Józefa Orłowskiego, a następnie przy budowie pomnika ks. A. Kordeckiego w Częstochowie. Później pracował pod kierunkiem A. Kropiwnickiego przy budowie fabryki tabaczej w Warszawie. Patent budowniczego kl. II-ej uzyskał w r. 1865.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16540 w A. A. D.

KNAKFUS, v. KNAFFUSS J. B., v. KNACKFUSS. † około 1790. Kapitan artylerji litewskiej, architekt J. K. Mości, pierwszy profesor architektury akademji wileńskiej. Według jego projektów stanęło w Wilnie kilka gmachów, jako to: obserwatorium astronomiczne, i sala Biała w niem (1782—1786), pałac Łopacińskich na Skopówce, dom Brzostowskiego przy ul. Wielkiej Nr. 94; domy przy ul. Wielkiej 59 i przy ul. Ostrobramskiej 6; dom Żuka przy Niemie-

ckiej Nr. 13, de Reusów i drugi Żagiellów na placu »Dworcowym«, pałac Vietinghoffa (1790) przy zbiegu ul. Niemieckiej i Trockiej. Sale ozdobne w uniwersytecie wileńskim, obecnie zajęte przez dziekanat sztuk pięknych. Jakiś czas prowadził budowę pałacu w Werkach. Wykonał plan żałobnej piramidy i tryumfalnej kolumny na stuletni obchód zwycięstwa wiedeńskiego w Wilnie w d. 11 i 12 października 1783 r. U niego uczył się Wawrzyniec Gucewicz.

Źr.: Dr. Wł. Zahorski: Katedra wileńska, str. 11, 47.—J. Bieliński: Uniwersytet Wileński I, str. 306, 308, 313; III str. 191, 578.—Wł. Tatariewicz: Dwa klasycyzmy: wileński i warszawski.

KNAKE Karol. * 16 lutego 1804. Budował zakłady przemysłowe w Nietulisku.

Źr.: A. A. D.

KNAUS Karol. * 1846 w Płazie pod Chrzanowem † 15 marca 1904 w Krakowie. Jako czternastoletni chłopiec terminował u ślusarza, później kolejno pracował w fabryce kafli, w tartaku w Kocięszu, wszędzie zdradzając wybitne zdolności do rysunku i zamiłowanie do pracy, zwrócił na siebie uwagę inżyniera L. Zieleniewskiego, który mu dał posadę w swej fabryce. Wreszcie dostał się na praktykę do Walerego Kołodziejskiego. W r. 1879 złożył egzamin na budowniczego.

Prace. Plany oraz kierownictwo robót przy budowie klasztoru Niepokalanek w Jarosławiu. Pod kierunkiem Tomasza Prylińskiego pracował przez 3 lata przy restauracji Sukiennic. Budowa gmachu Kasy Oszczędności w Krakowie według planów budowniczego Borkowskiego, klatka schodowa jest jego kompozycji (1880). Restauracja zamku w Suchej, (1883). Budowa wieży, dwóch kaplic oraz plebanji przy kościele w Bierzanowie. Restauracja starego probostwa Św. Anny w Krakowie (1886). Sygnatura gotycka na kościele OO. Franciszkanów w Krakowie (1887). Restauracja kościoła OO. Paulinów na Skalce (1888), gdzie wykonał projekty: bramy wjazdowej (1893—1894), sadzawki (1895—1896), pomnika Kordeckiego, oraz sarkofagów: Asnyka, Lenartowicza, Pola, Siemińskiego i Siemiradzkiego. Gmach głównej poczty w Krakowie, razem z T. Stryjeńskim (1888). Kasyno wojskowe, tamże. Klinika chirurgiczna, tamże. Gmach Sokoła, tamże (1889). Przebudowa pałacu w Prokocimie (1891). Gmach Kasy Oszczędności w Nowym Sączu (1891). Klasztor Niepokalanek zw. Białym Klasztorem, tamże (1891). Restauracja (z budową chóru) kościoła św. Katarzyny w Kra-

kowie (1893). Restauracja klasztoru OO. Bernardynów w Kalwarji Zebrzydowskiej (1898). Restauracja kościoła OO. Bernardynów w Dukli (1899). Restauracja kościoła Bożego Ciała na Kazimierzu w Krakowie (1899). Tablica ku upamiętnieniu pobytu Jana Kazimierza w Żywcu, wykonana na zamówienie arc. Karola Stefana. Nagrodzone projekty: gmachu kasy oszczędnościowej w Stanisławowie, druga nagroda; pałacu sztuk pięknych w Krakowie, druga nagroda; gmachu muzeum techniczno-przemysłowego, tamże, jedna z trzech pierwszych nagród.

Źr.: Dr. J. Muczkowski: Skalka str. 27, 28.—Architekt 1904, 4 str. 57—60: data urodzin 1846.—Tablica pam. w Żywcu. Tyg. III. 1904, 32, str. 620.—Kal. Krakowski J. Czecha 1905 str. 100—101.—E. Swieykowski: Pam. Tow. Prz. Szt. Pięk. w Krakowie 1854—1904 str. 121 data urodzin r. 1847.—Sokół krakowski, Świat III, 1890 str. 187—188 (portret Knausa).

KNÖBEL Jan Fryderyk. * 1724 w Dreźnie † 1792 tamże. Od r. 1739 studjował u J. Chr. Knöffla. W r. 1753 wysłany do Polski. Mianowany w r. 1755 po śmierci J. D. Jaucha dyrektorem budowy pałacu Brühlowskiego. Restaurował zamek w Grodnie, gdzie kaplica jest jego dziełem oraz budował kościół na Woli. W Polsce przebywał do roku 1765, poczem wrócił do Dreznia.

Źr.: K. Konarski: Pałac Brühlowski, str. 35.—C. Gurlitt, str. 236.—C. Gurlitt: Warschauer Bauten str. 74, 74—76 i tabl. XXIV.—U. Thieme & F. Becker: Allg. Lexikon d. bild. Künstler, XXI, 13.

KNÖFFEL, v. KNÖFEL Jan Krzysztof. * w Dreźnie 1686 † 1752 tamże. Był uczniem Zacharjasza Longuelune. Sporządził plan przebudowy zamku w Warszawie, częściowo wykonany przez Antoniego Solari'ego. Około r. 1747 wykończył kaplicę w pałacu Saskim oraz zbudował pałac Brühlowski. Jest autorem elewacji od strony Wisły zamku warszawskiego (1746).

Źr.: C. Gurlitt, str. 334.—A. U. VI str. 82.—C. Gurlitt: Warschauer Bauten tabl. XXV.—U. Thieme u. F. Becker: Allg. Lexikon d. bild. Künstler, XXI, 14—15. Al. Król: Zamek Król. w Warszawie, str. 16, 33, 34, 40.

KOBYLIŃSKI. Budował kościół ewangelicki w Zduńskiej Woli (1866).

Źr.: Kurjer Warszawski 1866 Nr. 132.

KOBYŁKA Maciej. Kobilka Mathias, murator 1565. [Acta Contr, off. advocat. Crac. 75/449 str. 115].

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

KOCH. Asesor urzędu budownictwa. Wykonał według projektu Heermana, gmach starego teatru miejskiego w Poznaniu (1802—1804), oraz projekt nowego szpitala na gruntach przytułku św. Trójcy w Kaliszu (1805).

Źr.: J. Kohte. — J. Raciborski: Monografia Kalisza str. 95.

KOCHANEK Wawrzyniec. W r. 1631 odprawił wedle przywileju sztukę, t. j. »słup« dorycki i wrota, i do nich przynależyte okoliczności uczynił. Był drugim mężem wdowy po Pawle Rzymianinie.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w. str. 72.

KOCHANOWSKI. Budowniczy XVIII w. Robił projekt spichrza na Solcu w Warszawie. Budował kościół w Tereszkach na Wołyniu.

Źr.: Wł. Tatariewicz: O materiałach dotyczących zamku warszawskiego, str. 40. — Tyg. Illustr. 1911 Nr. 1 str. 12.

KOCIELŁ Michał Kazimierz. Podskarbi w ks. lit. Wybudował sobie dwór modrzewiowy.

Źr.: Ziemia.—Dział kultury i sztuki Kurjera Pozn. Nr. 91 z d. 23.2 1929 r.

KOCZOROWSKI Stanisław Edward. † 19.11. 1929 (lat 68). Budowniczy.

KOEBEL Jerzy, v. KÖBEL. Budował według projektu v. Hornburga kościół par. ewangelicki w Międzyrzeczu (W Ks. Pozn.) (1731).

Źr.: J. Kohte.

KOHTE Juljusz. Bud. rejencyjny. Projektował restaurację ratusza poznańskiego. Wydał: Verzeichniss der Kunstdenkmäler d. prov. Posen.

Źr.: K. Ruciński: Przew. po Poznaniu str. 85.

KOLANKIEWICZ Jan † w Białymstoku 2 października 1885. Budowniczy.

KOLANOWICZ MACIEJ. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

KOLLATAJ Hugo. * 1750 † 28 lutego 1812. Znakomity ten statysta zajmował się z zamiłowaniem architekturą i miał dać ry-

sunki kościoła w Krzyżanowicach (p. pinczowski) oraz pomysły do obrazów, wykonanych przez Franciszka Smuglewicza.

Źr.: Wiek XIX. Sto lat myśli polskiej I, str. 57.

KOŁODZIEJSKI Walerj. * 1826 † we Lwowie 29 grudnia 1900. Inżynier cywilny. Politechnikę ukończył w Pradze. W r. 1860 wrócił do Krakowa, gdzie w latach 1866—1868 wydawał »Gazetę Przemysłową«. Budował w Galicji i w Królestwie Polskiem wiele zakładów przemysłowych. Pod jego kierunkiem stawiano w Jarosławiu, na przedmieściu zw. »Głęboka«, klasztor sióstr Niepokalanego Pozęcia N. M. P. w r. 1875.

Źr.: Architekt 1901 Nr. 10. — A. U. VII, str. CCCXCIV.

KONING Jan Marcin. Sekretarz królewski, komisarz portowy w Gdańsku. Król August II mianował go w r. 1700 po Wackerbarcie prefektem architektów królewskich i nazначzył pensję roczną w wysokości 600 imperjałów.

Źr.: Metr. kor. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

KONKOWSKI Ludwik. * 2 września 1804 † 12 czerwca 1860. Ukończył szkoły OO. Pijarów w Warszawie oraz szkołę artylerji i inżynierów w Warszawie i wreszcie uniwersytet warszawski. Był uczniem Corazziego. Był magistrem budownictwa i miernictwa. Budowniczym kl. II-ej został w r. 1827. Bud. obw. radomskiego od 27 sierpnia 1827—1830, zast. bud. woj. lubelskiego od 13 stycznia 1832, woj. plockiego od 5 września 1832, woj. krakowskiego od 16 sierpnia 1834 — 1837, gub. radomskiej od 1 stycznia 1845 — 1860.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16445 i Osobiste Nr. 110/3365 w A. A. D.

KONKOWSKI Walerjan. * 1818 † w Hrubieszowie 28 marca 1855. Bud. pow. hrubieszowskiego 1846 — 1855.

Źr.: Kal. polit. — Kurjer Warsz. 1855 Nr. 122.

KONMACKY Błażej. Mistrz mularski, wymieniony w statucie zgromadzenie mularzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795. I, str. 895, Nr. 731.

KONOBKA Stanisław. Murator, ręczył w r. 1517 za Tomaszem Puschem z Miszny przy przyjmowaniu przez tegoż prawa miejskiego w Krakowie (lib. jur. civ. 1493—1554, str. 165).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

KONOPKA Kleofas. Po ukończeniu nauk w szkołach wojewódzkich wstąpił na wydział sztuk pięknych uniwersytetu warszawskiego, który ukończył w r. 1828. Adjunkt budownictwa woj. mazowieckiego od 25 stycznia 1832 — 1836. Adjunkt bud. gub. warszawskiej 1845 — 1847. Budował kościół w Romanach, pow. kolneńskiego. Restaurował kościół OO. Paulinów w Warszawie. Zdejmował plany: pałacu Rzeczypospolitej, w którym się mieściły warszawskie departamenty senatu; Kom. Rz. Sprawiedliwości oraz trybunałów w Warszawie i całym Królestwie Polskim.

Źr.: Gazeta Warsz. 1856, Nr. 267 z d. 11 października.—Akta K. R. S. W. i Pol. Nr. 16452 w A. A. D.

KONOTKIEWICZ Ferdynand. † 8 sierpnia 1857. Po ukończeniu nauk w szkole wojewódzkiej mazowieckiej, wstąpił na uniwersytet warszawski. Budowniczym kl. II-ej od 18. I. 1827. Posiadał znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XX. Zast. bud. obw. krasnostawskiego od 30 kwietnia 1825 a budowniczy od 22 maja 1827 — 1828. Zast. bud. woj. lubelskiego od 8. VII 1830. Bud. obw. krasnostawskiego od 5. IX. 1832, bud. obwodu lubelskiego od 10. X. 1832. Według jego planów odrestaurowano zniszczone podczas pożaru w r. 1829 pałac Radziwiłłowski, później gubernatorski w Lublinie. Podpisany jest na planie szkoły wydziałowej OO. Pijarów w Opolu w r. 1833.

Źr.: Akta K. R. S. W. i Pol. Nr. 16465 w A. A. D.—M. A. R.: II. przew. po Lublinie, str. 135 — Kal. polit. — Zb. T. O. n. Z. P. — Kurj. Warsz. 1857 Nr. 206.

KONRAD z Krakowa (Cunrad der Maurer von Cracau). Mularz, zajęty przy budowie kościoła św. Piotra w Lignicy w r. 1378; wspominany w tamtejszych księgach miejskich aż do r. 1390.

Źr.: T. Wojciechowski. Kościół katedr. w Krakowie, str. 242.

KONSTANTYN. Architekt, budował kaplicę Św. Kazimierza w Wilnie.

Źr.: Prace Kom. Hist. Sztuki II, str. LXIII.

KONTKIEWICZ Marjan. * w Warszawie r. 1884 † w Warszawie 30 września 1926. Ukończył szkołę realną w Sosnowcu, wstąpił do politechniki warszawskiej, skąd po r. 1905 przeniósł się na politechnikę w Wiedniu, którą ukończył 1910. Pracował początkowo w biurze arch. Fr. Lilpopy i K. Jankowskiego w Warszawie, później czas pewien łącznie z arch. Juljuszem Nagórskim,

wreszcie samodzielnie. Pracował w Radzie Głównej Opiekuńczej (prace związane z odbudową kraju), w Min. Spr. Wewn., Min. Robót Publ., w Banku Budowlanym, w Min. Wyzn. Rel. i Ośw. Publ., gdzie organizował wydział budownictwa szkolnego, wreszcie aż do śmierci—w Banku Gospodarstwa Krajowego. Poza to zajmował się praktyką prywatną.

Prace: Oficyna pałacu ks. M. Korybut-Woronieckiego od ul. Mokotowskiej Nr. 62 (wspólnie z arch. J. Nagórskim). Dom Józefa Wernera przy ul. Smolnej Nr. 15 (wspólnie z arch. J. Nagórskim). Dom własny przy ul. Koszykowej Nr. 60. Dom Kontkiewicza, Próchnickiego i Widigera przy ul. Śniadeckich 23. Seminarjum nauczycielskie w Ursynowie. Willa Kuryluka w Konstancinie. Projekt (wspólnie z arch. St. Zaleskim) i częściowo budowa w latach 1914—1916 gimn. im Staszycy przy ul. Polnej Nr. 60 (kończyli budowę: St. Zaleski, a następnie Wład. Jabłoński). Budynki na kolonji Żoliborz urzędniczy. Kierownictwo ogólne budowy kolonji urzędniczej na Żoliborzu, oraz kolonji urzędniczej »Mokotów« (przy ul. Nowowiejskiej). Domy dla radjostacji transatlantyckiej. Dom radiostacji w Grodzisku pod Warszawą. Dom dla prezydenta Gabryjela Narutowicza przy ul. Parkowej 23. Kolonja urzędnicza w Praszcze - Pilawie. Dom mieszkalny dla urzędników Banku Gospodarstwa Krajowego przy ul. Polnej 44 w Warszawie. Biblioteka przy seminarjum duchownym w Płocku. Szereg projektów (przeważnie typów) budynków szkolnych dla M. W. R. i O. P. Spółdzielnia mieszkaniowa urzędników M-stwa Reform Rolnych »Spójnia« przy ul. Filtrowej. Kolonja sędziów i prokuratorów przy ul. Wawelskiej, przy zbiegu Sędziowskiej i Prokuratorowskiej. Dom cztero-mieszkaniowy w kolonji Staszycy przy ul. Filtrowej. Dwa domy (Z. Łazarskiego i Z. Dębickiego) w Mokotowie przy ul. Łowickiej, róg Rakowieckiej. Kilka domków mieszkalnych we Włochach pod Warszawą. Dom własny przy ul. Lekarskiej Nr. 17. Projekt gm. Banku Gosp. Krajowego w Cieszynie (niewykonany). Szkoła rękodzielnicza żeńska przy ul. Narbutta róg Kazimierzowskiej w Mokotowie (niewykonana dotychczas).

Konkursy: na gimnazjum męskie im. Staszycy (wspólnie z arch. St. Zaleskim) I nagroda; na odbudowę teatru Narodowego, I nagroda. Szpital w Turku (wspólnie z arch. A. Dicksteinem), II nagroda; dworzec gł. tymczasowy (wspólnie z arch. A. Bojemskim), III nagroda; gmachu Radomskiej Dyrekcji Kolei Państwowych w Lublinie, (zakup). Dworzec centralny w Warszawie (zakup).

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.—Kurjer Warsz. Nr. 271 z d. 2. 10. 1926.

KORCZBACH Jan. Kanonik krakowski i architekt XVI w. odbudował kościół św. Agnieszki i Łucji z klasztorem św. Klary w Krakowie.

Źr.: J. Kolaczkowski.

KORECKI Hilary. * 13 stycznia 1825 † w Szczawnicy 12 sierpnia 1867. Bud. pow. augustowskiego 1861—1863, bud. gub. augustowskiej 1864—1865.

Źr.: Rocznik urzęd.—Kurjer Warsz. 1867 Nr. 194 i 196.

KORIOT Ludwik. Restaurował zamek królewski w Warszawie i pałac pod Blachą (1851).

Źr.: Pam. Szt. Pięknych. 1850—1854, str. 150 nazywa go Corri.

KOSIŃSKI Błażej. Obywatel warszawski, magister kunsztu malarskiego i sztukatorskiego z którym arbp. połocki F. Hrebnicki w r. 1738 spisał kontrakt w sprawie remontu katedry unickiej w Połocku. Jako kierownik budowy brał 24 złote na tydzień.

Źr.: Dr. Marjan Morelowski: »O Katedrze unickiej w Połocku. — Prace Kom. Hist. Sztuki II, str. LXXXIX.

KOSMOWSKI Władysław. * 1830 † 19 lutego 1889. Do szkoły sztuk pięknych w Warszawie wstąpił w r. 1849, którą ukończył w r. 1856. Jako aplikant rady bud. Kom. Rząd. Spraw Wewn. i Duchow. pracował przy Henryku Marconim. W r. 1859, po zdaniu egzaminu, otrzymał stopień bud. kl. II-ej. Był po śmierci B. Podczaszyńskiego bud. okr. naukowego warszawskiego.

Prace jakie wykonał: restauracja latarni i kopuły kościoła PP. Sakramentek na Nowem Mieście. Przebudowa kaplicy Pana Jezusa w kościele OO. Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu (pod kierunkiem i według projektu Henryka Marconi'ego). Budowa domu parterowego na sklepy przy zbiegu ul. Przechodniej i placu Bankowego, własność Janasza. Przebudowa instytutu Maryjskiego wychowania panien. Dom przy ul. Żelaznej Nr. 1188A/38. Dom przy ul. Chłodnej Nr. 913/55. Dom generała Lachnickiego przy ul. Smolnej Nr. 2979/11. Kaplica grobowa rodziny Lachnickich na cmentarzu Powązkowskim (1878). Przeróbka budowli szkolnych w Chełmie. Przebudowa seminarjum nauczycielskiego w Solcu. Pawilony przy gmachu uniwersytetu warszawskiego. Gmach pro-

sektorjum przy szpitalu Dzieciątka Jezus (zburzony). Dom dla służby na terytorjum szpitala Dz. Jezus przy ul. Zgoda (zburzony). Przebudowanie domu dyrektorów Banku Polskiego przy ul. Rymarskiej Nr. 743B/3 (1886).

Źr.: Życiorysy: Przegl. Techn. 1889, 26, str. 234. — Kłosa t. XLVIII, 1889, Nr. 1235, str. 141. — Kaplica rodziny Lachnickich na cmentarzu powązkowskim. Tyg. Il. 1870. Nr. 189, str. 91 z ryc. — W. E. P. I. XXXIX—X, str. 126.

KOSSAKOWSKI Augustyn. Kapitan i architekt J. K. Mei w Wilnie około r. 1781.

Źr.: Notaty M. Brenszteina w Wilnie.

KOSSAKOWSKI Józef. * 1838 † 3 lipca 1904 w Warszawie. Budowniczy w Warszawie. Budował dom przy ul. Stawki Nr. 2268/16 (1871).

Źr.: Wzmianki: Przegl. Techn. 1904, 28, str. 390. — Tyg. Il. 1904. 29, str. 574.

KOSSUTH Hipolit. * w Krośniewicach † 31 grudnia 1849 w wieku lat 42. Nauki pobierał w szkołach w Łęczycy, Sejnach, u OO. Pijarów w Warszawie a następnie w liceum Warszawskim. We wrześniu 1824 r. zapisał się na uniwersytet warszawski na oddział budownictwa i miernictwa, lecz całego kursu nie odbył i d. 15 lutego 1829 r. złożył egzamin na posadę budowniczego powiatowego do urzędów kl. II-ej. D. 9 lipca 1844 otrzymał dyplom budowniczego kl. II-ej. Zast. a następnie bud. obw. augustowskiego od 1 grudnia 1832—10. I. 1844; p. o. bud. pow. sejneńskiego od 20 czerwca 1848.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16482 w A. A. D.

KOSSUTH Tytus. † w Sobolówce (g. podolskiej) 17 grudnia 1868. Budowniczy m. Warszawy. Budował cukrownię Konstancja (1865).

Źr.: Kal. J. Jaworskiego 1870. — Kurj. Warsz. 1865 Nr. 272.

KOTELNICKI J. Architekt, prawdopodobnie na służbie u XX. Czartoryskich, gdyż w r. 1779 wzywany był z Puław przez magistrat m. Lublina do opracowania projektu restauracji bramy Krakowskiej w Lublinie.

Źr.: Akta Depart. Policji Rady Nieustaj. ks. 40. — Notaty Z. Wdowiszewskiego w Warszawie.

KOTTEK Aleksander. Urodził się w r. 1848 w Starej Soli we Wschodniej Małopolsce. Początkowe nauki pobierał w Andrychowie i w Bielsku Śląskim. Wyższą szkołę techniczną ukończył w Warszawie, poczem pracował w Wiedniu. Po powrocie z Wiednia objął stanowisko w Warszawie. W r. 1881 został powołany przez dalekiego krewnego do miejscowości Duboj w Pińszczyźnie dla wybudowania cegielni maszynowej, b. postępowej jak na ówczesne czasy i uruchomienia tejże. W tym samym czasie odnowił, przy zatrzymaniu charakteru stylu, tamtejszy pałac, w którym obecnie mieści się szkoła rolnicza. W r. 1885 powrócił wraz z rodziną do Andrychowa, gdzie na życzenie swego wuja wybudował grób rodzinny w formie dużej, w stylu gotyckim utrzymanej, kaplicy z podziemiami. W r. 1888 przeniósł się do Krakowa, gdzie do r. 1896, wybudował 5 kamienic. W tymże roku złożony ciężką chorobą, nie pozwalającą mu dalej pracować, przeniósł się do Andrychowa, gdzie w sierpniu 1897 r. umarł i pochowany w podziemiach kaplicy przez siebie wybudowanej.

Źr.: Pismo inż. Adama Kottka do autora.

KOVATS Edgar. * 1849 w Karapczowie † 4 czerwca 1912. Studjował architekturę w Zurychu i Wiedniu: u Gotfrieda Sempera i u Hasenauera, twórcy: teatru nadwornego, muzeum i nowego pałacu cesarskiego w Wiedniu. Początkowo pracował w Wiedniu. W latach 1895 — 1900 był dyrektorem szkoły drzewnej w Zakopanem; od r. 1900 profesorem politechniki lwowskiej. Restaurował cerkiew OO. Bazyljanów w Żółkwi (1901). Kaplica w Chyrowie.

Prace ogłoszone drukiem: Ołtarze w zakopiańskim kościele parafjalnym: I, ołtarz św. Franciszka. — O fasadach architektury nowoczesnej. Architekt 1902. — Pawilon polski na wystawie paryskiej w r. 1900. — Zakopane. — Sposób zakopiański (1899).

Źr.: Tyg. Il. 1900, 7 str. 124. — Czasop. techniczne, XXX, 1912, str. 218. — Architekt 1901, str. 96.

KOWALSKI Franciszek. D. 12 sierpnia 1853 otrzymał stopień bud. kl. II-ej. Bud. pow. kieleckiego 1864.

Źr.: Pam. Sztuk Pięknych. 1850 — 1854, str. 144.

KOWALSKI Kazimierz. Ukończył szkoły OO. Pijarów w Warszawie, poczem d. 1 stycznia 1820 r. wstąpił jako elew kl. III-ej na służbę do K. R. S. W. i D.; elewem kl. II-ej miernictwa i budownictwa 1 maja 1823 r. Mianowany zastępcą bud. obw. ra-

dzyńskiego d. 21 czerwca 1827, był następnie budowniczym tegoż powiatu aż do wyjścia na emeryturę w kwietniu r. 1858.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16471 w A. A. D.

KOWARSKI *Ferdynand*. * w Cieszynie 1834 † 13 czerwca 1906 koło przylądka Matapan w Grecji.

Budował: Gmachy: poselstw rosyjskiego i austro-węgierskiego w Pekinie oraz konsulatu austro-węgierskiego w Tientsinie.

Źr.: Przegląd Techn. 1907, Nr. 17, str. 220. — Architekt 1900 Nr. 9.

KOZŁOWSKI *Karol*. * w Warszawie 1847 † w Karlsbadzie 21 czerwca 1902. Do szkół uczęszczał w Warszawie, następnie w celu ukończenia wykształcenia wyjechał do Francji. Po powrocie do kraju był czas jakiś pomocnikiem J. Ankiewicza.

Prace jakie wykonał są następujące: Gmach teatru i resursy w Lublinie (1886). Kościół w Sosnowcu. Teatr w Mińsku Litewskim. Przebudowa pałacu Brühlowskiego na użytek zarządu telegrafu (1886—7). Dom dochodowy przy ul. Wierzbowej na posesji pałacu Brühlowskiego Nr. 612F/1. Gmach panoramy na ul. Karowej (1897). Pałacyk w Łabunowie (gub. kowieńska) dla hr. H. Zabielly (1882). Projekt muzeum rybactwa (1881). Projekt teatru w Ciechocinku (1884). Gmach Filharmonji w Warszawie (1902). Domy przy ul.: Nowogrodzkiej Nr. 1582F/46; al. Jerozolimskiej róg Smolnej Nr. 5320/5; al. Jerozolimskiej Nr. 1582P/21; Nr. 1580D/14; Nr. 6203/37 (dokończył budowę I. Pianko); al. Ujazdowskiej Nr. 1726F/22; ul. Senatorskiej Nr. 470/32; Nr. 471C/34—36—38 (1893); Sewerynowie Nr. 2779E/5A; ul. Królewskiej Nr. 1854/5055/1066K/27—29—29A; Matejki Nr. 5715/2 i 1726E/4; ul. Mokotowskiej Nr. 5675/43; ul. Pięknjej Nr. 1757/18; ul. Wilczej róg Poznańskiej Nr. 6033/48; ul. Poznańskiej róg Hożej Nr. 5160/37; ul. Poznańskiej róg Nowogrodzkiej Nr. 1600E/43; zbiegu Śniadeckich i Koszykowej Nr. 5852/2. Kilka domów przy ul. ks. Skorupki. Kościół w Miastkowie (pow. garwoliński). Gmach panoramy na Dynasach. Zabudowania Warsz. Tow. Ake. Fabryki Dywanów. Zabudowania zakładu w Nałęczowie (oprócz pałacu). Dwór w Burcu (pow. łukowski) przebud. przez R. Gutta.

Źr.: Wiadomości udzielone przez bud. Mieczysława Kozłowskiego. — Życiorys, Przegl. Techn. 1902, Nr. 26, str. 320. — Życiorys, Tyg. Il. 1902, Nr. 26. — Rz... Otwarcie nowego teatru w Lublinie, Tyg. Ill. 1886, Nr. 163, str. 99. — Gmach teatru w Lublinie: Inż. i Bud. IV, 1882, str. 211. — Pałac w Łabunowie: Inż. i Bud. IV, 1882, str. 64. — W. E. P. I. XXXIX—XL. str. 477. — Wędrowiec. 1902, 26, str. 507. — F. Kucharzewski: Piśm. techn. polskie. I,

str. 55—56. — Bud. wystawy obrazu Styki Golgota: Przegl. Techn. 1896, 11, 285.—Filharmonja w Warszawie: Przegl. Techn. 1902, Nr. 1, 1—2; 5, 53—54; 9, 97—100. — Kur. Warsz. 1902, Nr. 169.—Kłosy, 1881. XXXII, 825, str. 250.

KOZŁOWSKI Matisz. Mistrz mularski, wymieniony w statucie zgromadzenia mularzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795, I, str. 895 Nr. 731.

KOZŁOWSKI Stefan. Bud. pow. sochaczewskiego 1845 — 1847, konińskiego 1848 — 1849, stanisławowskiego 1860 — 1865.

Źr.: Kalend. polit. — Rocz. urzęd.

KOZŁOWSKI Władysław Adolf. * 1859 † 26 lutego 1925 r. Ukończył architekturę w Rydze. Budował gimnazjum im. Władysława IV-go na Pradze.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

KOŹMIŃSKI Stefan. * 19 marca 1786 † 2 września 1845. Nauki pobierał w gimnazjum w Białej Podlaskiej, poczem praktykował u inżyniera cyrkulu bialskiego od 1 sierpnia 1805 do 31 stycznia 1807 r. W r. 1822 złożył egzamin na budowniczego kl. II-ej. Zast. bud. obw. bialskiego od 24 marca 1823; bud. obw. bialskiego od 15 marca 1826; bud. obw. kujawskiego od 22 maja 1840 r.

Źr.: Arch. A. D. Akta osobiste Nr. 113/3368 K. — Akta K. R. S. W. Nr. 16458 w A. A. D.

KOZUBOWSKI Feliks. * 21 listopada 1799 † 31 marca 1855. Ukończył szkołę wojewódzką w Kielcach w r. 1821. Budownictwo studjował w uniwersytecie warszawskim. Bud. pow. wieluńskiego 1828 — 1840. Inspektor obj. dyr. ubez. 1842 — 1848. Budował szpital p. w. W.W. Świętych w Wieluniu 1840. Posiadał znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XX.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16448 w A. A. D.—S. G. XIII, str. 368.—Kurjer Warsz. 1855 Nr. 88.

KOZUBOWSKI Aleksander Ludwik. * 26 marca 1803 † 17 października 1853, pochowany na Powązkach. Ukończył szkołę wojewódzką w Kielcach. Pracował u A. Corazzi'ego. Bud. dyr. jen. tow. ognio. w Warszawie 1844 — 1847, oraz dyrekcji teatrów. Kaw. orderu św. Stanisława kl. 3-ej.

Prace: Pracował przy budowie Teatru Wielkiego w Warszawie r. 1833 i poczynił pewne zmiany w projekcie Corazzi'ego. Budowa

domu dla Fr. Buyny przy zbiegu Podwala, Miodowej i Senatorskiej Nr. 497C/1 w r. 1844. Dom przy ul. Bednarskiej Nr. 2681/9 (1835) obecnie przebudowany. Nagrobki generała Józefa Rautenstraucha i Laury z Rautenstrauchów Buyno odsłonię na cmentarzu OO. Kapucynów w d. 12 września 1844 (dziś w zaułku ulicy Kapucyńskiej, w Warszawie).

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16486 w A. A. D. — K. Wl. Wójcicki: Teatr Wielki w Warszawie. Kłosa, XIV, 1872, 365, str. 430. — Przew. po Warszawie i jej okolicach, 1873—1874. — Kal. polit. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz. 1844 Nr. 100 i 247.

KRAJEWSKI Kazimierz. † 22 maja 1928 r., przeżywszy lat 48. Budowniczy. Inspektor Polsk.Dyr. Ubezp. Wzajemnych. Prezes Stow. Techników Szacunkowych.

KRAJEWSKI Rafał. * 24 października 1834 † 5 sierpnia 1864 w Warszawie. W r. 1850 wstąpił do Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, a w r. 1856 rozpoczął samodzielną pracę. Był w powstaniu członkiem rządu narodowego.

Wykonał: budowę domu Fajansa na Krakowskim Przedmieściu Nr. 2675/58. Plan odbudowy spalonego w r. 1863 ratusza warszawskiego, wykorzystany z małymi zmianami przez J. Orłowskiego.

Napisał: Budownictwo wiejskie. Gazeta Roln. Przem. 1856. — Życiorys H. Marconiego, Tyg. Illustr. 1863, str. 149 — 151, z portr.

Źr.: W. E. P. I. XXXIX—XL, str. 513.

KRAKOWCZYK Jan. Murator, syn Wojciecha, kowala ze Zdziar koło Nowego Miasta, przyjął w r. 1555 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

KRAMARCZYK Wiktor. † 22 listopada 1913 r., lat 59. Budowniczy w Krakowie.

KRAMER Jan. † 1577 podczas oblężenia Gdańska. Budowniczy, czynny w Gdańsku w latach 1565—1577.

Budował w Gdańsku: Dom »angielski« (Englisches Haus) dla Dircka Lylge przy ul. Ław Chlebowych (Brotbänkengasse) (1569); Lwi zamek (Löwenschloss) przy ul. Długiej Nr. 35; dom przy ul. św. Ducha Nr. 79; »Zieloną Bramę« — jako dworzec dla królów polskich, na zamówienie zarządu miasta (1564).

Źr.: Ks. dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 97 — 99.

KRAMER Teodor. Arch. gub. mińskiej w r. 1800.

Źr.: Kal. polit.

KRAMER. Wybudował w Chlewiskach (p. konecki) walcownię żelaza według rysunków radcy hutniczego Schmitta (1825).

Źr.: Kurjer Warsz. 1825 Nr. 38.

KRASSOWSKI Piotr. Petrus Crassowski Italus murator Szwan-
czar, rodem z Tessynu, w r. 1567 przyjął prawo miejskie we Lwowie.

Wybudował we Lwowie wieżę przy katedrze ormiańskiej, (zniszczoną podczas pożaru w r. 1778), wieżę przy cerkwi Wołoskiej, rozpoczętą przez Feliksa, z przydomkiem Trembacza, która po doprowadzeniu jej »do trzeciego rusztowania« runęła w r. 1560, o co fundator Dawid Ftoma wytoczył mu proces. Budował w r. 1578 kaplicę: »Troch Światyteliu« przy cerkwi wołoskiej, oraz w r. 1577 dom zw. kamienicą Czarną w rynku Nr. 4 dla patrycjuszki Zofji Hanlowej (która z nim zawarła w r. 1577 ugodę o budowę), będący w końcu XVII w. własnością dr. Marcina Nikanora Anczewskiego.

Źr.: Wł. Loziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 32, 34, 36, 37, 38, 82, 87. — F. M. S. II, str. 207. — Zubrzycki: Kronika miasta Lwowa, str. 192. — J. S. Zubrzycki: Cerkiew Uśpienia Bogarodzicy we Lwowie: Architekt, 1907, 7, str. 207.

KRAUSE. Budował kościół parafjalny ewangelicki w Rawiczu (1803 — 1808).

Źr.: J. Kohte.

KRAUZE Józef. Architekt z Gdańska. Jego dziełem jest ołtarz wielki z cudami słynącym obrazem Św. Franciszka Ksawerego w kościele OO. Jezuitów w Grudziądzu, wzniesionym w latach 1648 — 1723.

Źr.: St. Bachnig: Grudziądz. Przewodnik kartkowy z planem i kroniką miasta.

KREMER Karol Roman. * w Krakowie 12 stycznia 1812 † tamże 28 stycznia 1860. Po ukończeniu gimnazjum w Krakowie, uczęszczał na uniwersytet Jagielloński. W r. 1837 został adj. budownictwa rzplitej krakowskiej, w r. 1838 — budowniczym akademickim, zaś w r. 1841 dyr. budownictwa rzplitej krakowskiej. Jako cel życia wytknął sobie konserwację zabytków sztuki. Przez lat 20 przeszło zajmował się przywróceniem do dawnej świetności kolegium Jagiellońskiego. Podejmował wielokrotne starania w spra-

wie restauracji Sukiennic oraz wielkiego ołtarza i witraży w kościele Marjackim.

Z prac innych jego wymienić należy: odnowę wieży Marjackiej i Barbakanu bramy Florjańskiej (1841). Cementarz powszechny w Krakowie. Gmach Starego Teatru, tamże wspólnie z Tomaszem Majewskim (1843). Plan restauracji kościoła OO. Franciszkanów tamże (1850). Projekt kościoła w Mukarowie (1859 — 1872), roboty prowadził bud. Edward Gudowicz.

Prace literackie: *Methodus graphica inveniendi puncti splendoris in superficie sphaerae*. Kraków 1834. — O budowlach starożytnych krakowskich, mianowicie o zburzonym ratuszu, rzecz napisana ze stanowiska sztuki. Roczn. Tow. Nauk. Krak. I. — Opis architekt. Krakowa w dziele Mączyńskiego: *Pamiętki Krakowa*.

Źr.: Tyg. II. 1864, Nr. 263, życiorys z portr. — Orgelbrand, XVI, str. 45—46. S. G. VI, str. 800. — W. E. P. I. XXXIX—XL, str. 853.

KRĘGLIK Jan. Jeden z założycieli cechu mularskiego we Lwowie w r. 1572 (magister, murator et lapicida).

Źr.: Łoziński: *Sztuka lwowska XVI i XVII w.*, str., str. 22.

KROMLAFF Kacper, KROMLAUF. Stolarz, malarz i budowniczy zamku warszawskiego za czasów Jana Kazimierza, otrzymał od króla plac podzamkowy dla pobudowania się w r. 1651.

Źr.: E. Rastawiecki: *Spominki artystyczne*. Bibl. Warsz. 1853, I, str. 147.

KROMOŁOWSKI Szymon. Starszy zgromadzenia architektów (senior contub. archit.) w r. 1566. (*Acta contr. off. advocat. Crac.* 75/449, str. 653).

KROPIWNICKI Alfons. * w Warszawie 1803 † 25 czerwca 1881. Po ukończeniu szkół średnich uczęszczał na wydział sztuk pięknych uniwersytetu warszawskiego. W d. 5 grudnia 1826 r. otrzymał patent na budowniczego wolno-praktykującego w Królestwie Polskiem. Od d. 1. I. 1827 był budowniczym m. Warszawy. Posiadał order: Św. Anny kl. III -ej (1850) i kl. II -ej (1853) z koroną cesarską, Św. Stanisława kl. III -ej (1840); pruski Orła Czerwonego kl. IV -ej (1854) oraz znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XXV. Pod kierunkiem Corazziego brał udział przy budowie Teatru Wielkiego w Warszawie, zaś z Gayem budował Gościnny Dwór za Żelazną Bramą w r. 1841.

Prace: Budowle wzniesione na placu Ujazdowskim w czasie koronacji cesarza Mikołaja I na króla polskiego w maju 1829 r. za co otrzy-

mał pierścień brylantowy. Dom Malhomme'a przy zbiegu Królewskiej i placu Saskiego Nr. 413A/6 (1851 — 1852) (przebud.). Dom powiżytkowski na Krakowskim Przedmieściu Nr. 391/36 (1855 — 1857), przebudowany. Dom przy ul. Karmelickiej Nr. 2423A/13. Dom Hordliczki i Moldauera przy ul. Granicznej Nr. 1077C/8. Przebudowa »Rydzyny« na hotel Rzymski (1840). Dom własny przy zbiegu ulic Marszałkowskiej i Kredytowej Nr. 1066M/152. Dom Flatau'a przy ul. Rymarskiej Nr. 471G/10. Podłużenie katakumb na cmentarzu Powązkowskim (1851). Restauracja kościoła N. M. Panny na Nowem Mieście (1853). Rest. kościoła OO. Pijarów w Warszawie (1835—1836). Rest. pałacu Namiestnikowskiego po pożarze (1852). Odnowa domu Nr. 484/14 przy ul. Miodowej (1852). Rest. kościoła Św. Karola Boromeusza na Powązkach (1850 — 1854). Dworzec dr. żel. Warsz.-Terespolskiej na Pradze (1865 — 1866). Dom przy ul. Żabiej Nr. 949AB/3 z płaskorzeźbą Pawła Malińskiego, przedstawiającą tryumf Cerery. Domy przy ul.: Ogrodowej Nr. 872/25 (1859); Miodowej Nr. 489C/21; Grzybowskiej Nr. 980—1/4 (1863); Chłodnej Nr. 898/40 (1863); Nalewki Nr. 2261/16—18 (1852); Twardej Nr. 1094/26 (1852) i 1102 (1855); Długiej Nr. 586B/25 (przebudowany). Projekty kościołów św. Karola Boromeusza na Chłodnej oraz Wszystkich Świętych na Grzybowie (niewykonane). Cyrk Rentza na Placu Zielonym ob. Dąbrowskiego. Urządzenie kawiarni przy ul. Miodowej Nr. 484/14, otworzonej d. 22 listopada 1830 r.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16461 w A. A. D.—F. M. S. II, str. 35.—Przegł. Techn. 1881, 14, str. 20.—Gazeta Warsz. 1856, Nr. 105.—Inżynierja i bud. 1881, III, str. 213.—W. E. P. I. XLI—XLII, str. 138.—Pam. Szt. Piękn. 1850—54, str. 79, 149.—Arch. bud. m. st. Warszawy.—Dziennik Warszawski 1852. Nr. 88.—Kurj. Warsz. 1826 Nr. 302; 1829 Nr. 143; 1830 Nr. 315; 1840 Nr. 271; 1847 Nr. 250; 1848 Nr. 254; 1850 Nr. 249, 280; 1851 Nr. 118, 186, 332; 1852 Nr. 280, 284; 1855 Nr. 132; 1857 Nr. 140.

KROTOFIŁA, patrz QUADRO Franciszek.

KRUBSACIUS Friedrich August. * 2. 3. 1718 w Dreźnie † 1790 tamże. Uczeń Zacharjasza Longuelune. Czynny w Polsce. W r. 1764 został prof. bud. akademji w Dreźnie.

Źr.: U. Thieme u. F. Becker. Allg. Lexikon d. bild. Künstler XXI, 583.

KRYCZYŃSKI Stefan. Zmarł 1922. Inż. architekt. Prof. Instytutu inżynierów cywilnych. Był inżynierem nadwornym chana Chiwińskiego. Budował meczet w Petersburgu.

Źr.: St. Dziadulewicz: Herbarz rodzin tatarskich w Polsce, str. 178.

KRYGIER Oswald. * 1598 † 1665. Jezuita, profesor matematyki uniwersytetu wileńskiego, odbudował spalony kościół w Nieświeżu. Odznaczył się jako inżynier pod Gdańskiem, wezwany przez Jana Kazimierza.

Źr.: F. Kucharzewski: Kiedy pojawili się technicy w Polsce, ... str. 32.

KRYSIŃSKI Anzelm Dobromir * 1836 w Chrzastowie ziemi radomskiej † 28 marca 1885, pochowany na Powązkach.

W r. 1854 wstąpił do warszawskiej szkoły sztuk pięknych, którą ukończył w r. 1859. Pracował jako budowniczy konduktor pod kierunkiem Józefa Orłowskiego przy ozdabianiu sal ratusza warszawskiego.

Prace jakie wykonał: dom Zamoyskiego przy ul. Widok Nr. 1575/5. Gmach szkoły technicznej dr. żel. Warszawsko-Terespolskiej na Pradze 1872—1873. Dwór w Praszce (pow. wieluński) dla hr. Potockiego. Kościół katolicki, tamże. Dwory dla: Karckiego, Grudzińskiego, Płonczyńskiego. Restauracja kościoła w Złoczewie (pow. sieradzki). Restauracja pałacu, tamże. Skrzydło szpitala dzieciniego w Warszawie. Zabudowania zarządu ementarza powązkowskiego w r. 1858, pod kierunkiem Zygałowicza. Zabudowania gospodarskie i dwór dla generała Hagemana w Rudzie Marymonckiej. Dom przy ul. Żórawiej Nr. 27.

Źr.: Przegl. Techn. 1885, zeszyt za maj 21, str. 96. — W. E. P. I. tom XLI, str. 219—220. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

KRZACZEK Jędrzej. Uczeń Jana Laitnera, wyzwolony na towarzysza mularskiego d. 11 czerwca 1645 przez mistrza Franciszka Muciniego.

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

KRZANOWSKI Józef. Budowniczy w Krakowie, wykonał w r. 1739 »sztukę majsterską«, t. j. proj. pałacu piętrowego, reprodukowany w »Architekcie« r. 1907, zeszyte 8-ym.

KRZYWCZAŃSKI Danił, v. **KRZYWCZEŃSKI**, Mistrz cieśliki wymieniony w umowie z d. 10 lutego 1759 r. o budowę dworu: »budynku Bukackiego« na Litwie.

Źr.: Z. Gloger: Bud. drzewne II, str. 118.

KRZYŻANOWSKI Antoni. Bud. w Poznaniu. Budował dawny »Bazar« według proj. Schinkla oraz dawne Ziemstwo, ob. starostwo krajowe (1840).

Źr.: Tyg. II. 1895 Nr. 6, str. 103. — K. Ruciński: Przew. po Poznaniu: 148 i 160.

KSIEŻARSKI Feliks. * 14 stycznia 1820 w Krakowie † 8 kwietnia 1884. Studjował w Monachjum, później w Metz, gdzie ukończył szkołę inżynierji w r. 1843. W r. 1844 został mianowany konduktorem dróg i mostów w Paryżu. W r. 1848 wrócił do Krakowa.

Prace: Kościół w Chochołowie (położenie kam. węgielnego 17 sierpnia 1853). Zakład w Krynicy (1857). Nowe łązienki tamże (1862). Projekt pomnika króla Michała Korybuta w katedrze krakowskiej. Kościół Sióstr Felicjanek na Smoleńsku. Kaplica Św. Bronisławy na kopcu Kościuszki (1861). Odnowa collegium majus w Krakowie (1862—1873). Ukończenie siedziby metropolity greckiego w Czerniowcach (1872). Odnowa katedry w Jassach. Gmach namiestnictwa we Lwowie (1876). Restauracja biblioteki Jagiellońskiej. Collegium Novum (1883 — 1887). Kościół w Pobiedrze (ukończony 1888).

Źr.: Przegląd Techn. 1884 Nr. 19, str. 120. — Kraków, str. 147. — Chochołów: Wieniec: tom II, 1872, str. 904—905. — Uroczystość otwarcia nowego uniwersytetu w Krakowie. Kłosy XLIV, 1887. 1147, str. 392. — W. E. P. I. XLI—XLII, str. 365.

KUBECKI Józef. Ukończył w r. 1843 instytut techniczny w Krakowie. Po przyjeździe do Warszawy pracował u Idźkowskiego, H. Marconi'ego i Loewego. Prowadził roboty budowlane: przy budowie dworu w Olszowej (pow. rawskiego); w Wilanowie pod kierunkiem B. Podczaszyńskiego, przy stawianiu domku dróżnika szosowego przy szosie do Służewca w latach 1855 — 1856 i wreszcie w Duninowie (pow. wrocławskiego), przy budowie rafinerji cukru pod kierunkiem A. Loewego. Budował dom Nr. 69 w Sieradzu pod kierunkiem bud. pow. Chwastkiewicza w r. 1867. Egzamin na budowniczego kl. II-ej złożył w r. 1867.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16545 w A. A. D.

KUBICKI Jakób. * 1758 w Warszawie † 13 czerwca 1833 w Wilkowie (p. grójecki). Pobierał początkowo wykształcenie u OO. Jezuitów, fachowe zaś pod kierunkiem Dominika Merliniego. Pracował przy budowie kościoła ewangelicko-augsburskiego w Warszawie (1777 — 1779). W r. 1783 został wysłany za granicę, mianowicie do Włoch, skąd wrócił do kraju w r. 1787; był wzięty przez Stanisława Augusta na zjazd z Katarzyną II w Kaniowie,

gdzie wybudował w ciągu dwóch miesięcy pałac i wykonał projekt fajerwerku, przedstawiającego wybuch Wezuwjusza. Projektował iluminację w Wiśniowcu. Również w Kamieniu nad Sożem, niedaleko Homla, wybudował pawilon. Szlachectwo otrzymał 11 listopada 1790 r. W r. 1794 mianowany został majorem artylerji. W r. 1806 mianowany został budowniczym rządowym, zaś w r. 1818 intendentem wszystkich budowli rządowych. Był kawalerem orderu Św. Stanisława 2-ej kl. Żona: Anna z Bletyngów, v. Pletyngów, v. Pletyngów † w Wilkowie 13/III 1841 w wieku lat 84 (wyp. z ks. hyp. dóbr Wilków, w hyp. warsz.). Córki: 1. Helena * 1784, zameżna 25/VI 1804 za Aleksym Świętorzeckim synem Jana Kazimierza, szambelana króla Stanisława Augusta (ks. małż. par. Św. Jana 1802 — 1817, str. 110), miała córkę Annę * 1805, za Czesławem Świętorzeckim. Zmarła jako wdowa w domu Nr. 74 przy ul. Jezuickiej 28/XII 1822; (ks. zejść par. Św. Jana 1820 — 1827, str. 192 Nr. 895). 2. Józefa * 1787 † 18/IV 1812 r. w domu przy ul. Jezuickiej Nr. 74; (wyp. z ks. hyp. dóbr Wilków). 3. Izabella Helena * 31/V, chrzcz. 1/VI 1791; (ks. chrztów par. Św. Jana 1790—1798, str. 44), rodzicami chrzestnymi byli Maciej Kubicki i Helena Świętorzecka. Zameżna za Józefem Czekińskim, lekarzem J. C. Mości, zmarła w Wilkowie 15 marca 1840; (wypis z ks. hyp. dóbr Wilków. Dnia 5 lipca 1832 r. nabył dobra Wilków w obwodzie czerskim za 200.000 złp. (l. c).

Prace: Budowa ratusza w Łęczycy (1788). Projekt kościoła Opatrzności w ogrodzie Botanicznym na pamiątkę uchwalenia ustawy 3 maja 1791 r. Projekt kościoła w Mąkobodach na Podlasiu w r. 1793; budowę ukończono w r. 1817. Kościół w Nadarzynie, fundowany przez Tomasza Ostrowskiego. Kościół w Radziejowicach. Pałac, oraz ruiny zamku, tamże. Pałac w Bejscach dla Badeniego (1802), pałac w Pławowicach dla Ignacego Morstina (1804—1805). Dwór w Witkowicach koło Rzeszowa dla Lubienieckich. Dwory w Igołomji (?) i w Nadzowie (?) (pow. miechowski). Dokończenie rozpoczętego w r. 1790 w Jedlni przez Jana Fontanę kościoła (1818). Dom dla Samuela Fryderyka Wernera przy ul. Długiej Nr. 558 — 9/48 (1796). Pawilon koszar gwardji koronnej na Żoliborzu; roboty prowadził adjunkt Andrzej Goloński. Pałac Belwederski (1818 — 1822). Ujeżdżalnia w ogrodzie Saskim (1820). Pałac w Młochowie. Pałac w Helenowie przebudowany przez H. Marconi'ego: Cerkiew grecka na Podwalu Nr. 5 (1818). Projekty domków rogatkowych (1816—1818). Projekty dwóch bram tryumfalnych, z których

jedna była wzniesiona we wrześniu 1809 r. (uwieczniona przez K. A. Rychtera w akwafortcie) z napisem: »Pamiętka chwalebne go powrotu Woyska Narodowego po szczęśliwie dla oręża polskiego odbytey kampanii MDCCCIX«. Druga zaś na przyjazd ces. Aleksandra I-go do Warszawy w d. 12 listopada 1815 r. Zniesienie bramy Krakowskiej oraz pięciu domów, otaczających zamek królewski, urządzenie ogrodu przed zamkiem na tarasie od strony Wisły, dwieście sążni długim, oraz przebudowa zamku, roboty prowadził Andrzej Gołoński (1818 — 1821). Około r. 1789, pałacyk modrzewiowy w Czarnolesie dla Kazimierza Raczyńskiego, spalony w r. 1853. Pałac w Białaczewie (p. opoczyński) dla Stanisława Małachowskiego (1800). Przebudowa gmachów po-jezuickich i bazylijskich na liceum w Krzemieńcu (1805). Doglądał budowy prawego pawilonu pałacu Kazimierzowskiego, wznoszonego według projektu J. Boretti'ego (1815). W r. 1822 kierował odnową katedry Św. Jana w Warszawie, podczas której ołtarze z niektórych zamkniętych kościołów tam przeniesiono. Budował w Kozienicach: domy mieszkalne dla rzemieślników, fabrykę broni oraz karcznię. Przy pomocy H. Szpilowskiego przerobił wnętrze Teatru Narodowego i Sal Redutowych na bal wydany na cześć ces. Aleksandra I-go w d. 23 listopada 1815 r.

Źr.: Wypis z księgi hipotecznej dóbr Wilków w obwodzie Czerskim. — J. Kołaczkowski. — L. Dembowski: Moje wspomnienia. I, str. 54. — J. Hinz Jan: Szkice arch. krajowych dzieł sztuki. — F. M. S. II, str. 115, 151, 222 — 224. — W. E. P. I. 41—42, str. 386. — K. Wł. Wójcicki: Do redaktora Tyg. Ill. IX. 1864 Nr. 233. — Ks. J. Wiśniewski: Dekanat opoczyński, str. 11. — Korespondencja listowna Kollataja z Czackim. T. III, str. 106, 131. — Michał Rawicz-Witanowski: Monografia Łęczycy, str. 147—148. — Wieś Budzieszyn albo Zbudzeszyn w ziemi drohickiej. Pam. Sandomierski. I, str. 366. — Orgelbrand. XVI, str. 391. — Tyg. Ill. 1865 Nr. 309. — Kaniów, wyjątek z podróży tędy i owędy przez Maksymiljana Zero. Dziennik Werszawski. 1854, Nr. 296, 297, 298, 302, 303. — A. Naruszewicz: Dyaryusz podróży Stan. Augusta (wyd. Ed. T. Mostowskiego, 1805), str. 219. — Wiad. hist. o kościele metropolit. warsz. p. t. Św. Jana, str. 47. — Gazeta Warsz. Nr. 91, 92, 94. — Ciampi II, str. 258. — Vol. leg. IX, 191 — Kurjer Warsz. 1833 Nr. 162, mylnie podaje datę śmierci na 18 czerwca, oraz wiek 80 lat; 1834 Nr. 252. — Notaty Wł. Korotyńskiego. — Gazeta Warszawska 1815 Nr. 91, 92, 94; 1818 Nr. 28. — Rozmaiłości Warszawskie; dodatek do Korespondenta 1834 Nr. 64. — Tedeusz Szydłowski i Tadeusz Stryjeński: O pałacach wiejskich i dworach z epoki po Stanisławie Augustie i Budowniczym królewskim Jakóbie Kubickim. Kraków 1925. — Wł. Tatkiewicz. Rządy artystyczne Stanisława Augusta, str. 64—65. Al. Król.: Zamek Królewski w Warszawie, str. 19, 43.

KUCHIL Niclos (Mikołaj). Murator w Krakowie, 1388.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 66.

KUHN J. Przebudował pałac Sapiechów przy ul. Kopernika Nr. 40 we Lwowie.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przewodnik po Lwowie. str. 103.

KULIKOWSKI. Budował gmach zarządu kolei Południowo-Zachodnich przy ul. Teatralnej w Kijowie.

Źr.: W. Ciechowski: Kijów i jego pamiątki, str. 161.

KUNS Johann Gottfried. * w Toruniu 1760 † 5 maja w Warszawie. Mularz w Warszawie.

Źr.: Ks. zejście Zb. Ew. Augsb. 1385/104.

KUNTZ Jan. * 1544 † 1632. Obywatel krakowski, nadworny budowniczy królów Zygmunta Augusta, Henryka Walezego, Stefana Batorego i Zygmunta III. Zwany Tincherem, nazwisko jego właściwe jest Gluer. (Cons. Crac. XV p. 159; XVI p. 514, 620; XX p. 48).

Źr.: F. M. S. II, str. 206, 207. — Starowski: Monumenta Sarmatorum p. 172. — A. U. V, str. 2.

KUPINĘDZA. Mularz we Lwowie.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 23.

KURASZEWSKI Jakób (GIACOMO). Pracował pod kierunkiem Chiaveriego w Dreźnie przy budowie katolickiego kościoła dworskiego, którego budowę rozpoczęto d. 28 lipca 1739 r.

Źr.: A. U. VI, str. 81—82.

KURELLA Augustyn. * w Mławie 26 lutego 1800 † 15 czerwca 1858. Wszedł na służbę rządową jako elew dróg i splawów kl. III-ej w d. 1 maja 1817, awansowany został na elewa kl. I-ej w d. 16 maja 1818 r. Bud. obw. stanisławowskiego od 28 lutego 1822; adj. bud. woj. płockiego od 23 marca 1822; zast. bud. obw. ostrołęckiego od 24 marca 1823; zast. bud. obw. opoczyńskiego od 8 lipca 1824 i wreszcie bud. obw. opoczyńskiego od 17 lutego 1827.

Źr.: Arch. A. D. Akta osobiste Nr. 121/3376. K — Akta K. R. S. W. Nr. 16466 w A. A. D.

KUTIEPOW A. Przerobił w r. 1837 kościół farny w Grodnie na cerkiew.

Źr.: Biblj. uniw. w Wilnie, dział rkps.

KWIATKOWSKI. Miał według tradycji budować w połowie XVIII w. pałac w Rogalinie (woj. Pozn.).

Źr.: Architekt: 1900, str. 200, 1902, str. 53—55.

KWIATKOWSKI Ignacy. † 14 czerwca 1877 w Warszawie. Mianowany rozkazem do zarządu cywilnego z d. 18/30 stycznia 1863 r. budowniczym pow. sieradzkiego. Odrestaurował kościółek Św. Barbary na ementarzu Świętokrzyskim. Robił projekt powiększenia kościoła Św. Aleksandra.

Źr.: Gazeta Warsz. 1863. 29, z d. 6 lutego. — J. Heppen: Nekrologja półroczna Tyg. Il. 1877, 98, str. 290.

KWIATKOWSKI Jan. * 1854 † Warszawie 1889.

Prace: Dom przy ul. Żórawiej Nr. 1620/21 (1865). Kościół w Gzach (1872—1874).

Źr.: Tyg. Il. 1889. 365, str. 420. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kal. J. Jaworskiego 1873, 1875.

KWIATKOWSKI Józef. * w Kaliszu 1820 † 14 października 1881, na stacji Horodzieje dr. żel. Mosk. Brzeskiej. Kształcił się i pracował przy Ritschlu, Corazzim i Gołońskim. Od r. 1838 do 1842 był budowniczym w majątkach ks. Leona Radziwiłła. Od r. 1842 do 1844 budowniczym zarządu dóbr państwa w gub. mińskiej. W r. 1845 wrócił do Królestwa. W r. 1846 wyjechał zagranicę, gdzie bawił do r. 1856, przebywając kolejno w Niemczech, Francji i Belgji. W Paryżu pracował pod kierunkiem Viollet-le-Duc'a i Lassus'a. Dał projekt gmachu zgromadzenia szlacheckiego w Mińsku (1856). W r. 1859 na konkursie na budowę kościoła Wszystkich Świętych na Grzybowie otrzymał medal złoty mniejszy. W r. 1865 dał rysunek podstawy do rzeźby Bolesława Syrewicza w katedrze Św. Jana: Chrzeszt Pana Jezusa. W r. 1868 zrobił projekt strzelnicy mającej być wystawioną przy ul. Mokotowskiej Nr. 1661. Od r. 1865 do 1870 brał czynny udział przy przebudowie ratusza warszawskiego, jako budowniczy kontroler ze strony komitetu budowy. W r. 1871 przeniósł się do Krakowa, gdzie przebywał do r. 1877, kierując budową domów, wznoszonych w Krakowie i w Galicji przez Tow. parcelacji i budowy. Po rozwiązaniu towarzystwa wrócił do Warszawy i tu do końca życia zajmował się praktyką prywatną. Skonstruował nowy balkon ochronny przy czyszczeniu okien, jako też wózek dla murarzy potrzebny przy odnawianiu okien.

Źr.: Przegląd Techn. 1881, Nr. 14, str. 112. — Kalendarz J. Jaworskiego, 1866, str. 36. — Notaty B. Poczeszyńskiego w zbiorach T. O. n. Z. P. — Inż. i Bud. 1881, III, str. 213. — Kurjer Warsz. 1865 Nr. 216; 1866 Nr. 134.

KWIATKOWSKI **L u d w i k.** * 29 listopada 1818 † 1896.

Źr.: Tyg. II. 1896 Nr. 54, str. 4014.

KWIATKOWSKI **M a r j a n.** Ur. 1888 w Warszawie † 15. XII. 1920 tamże. Po ukończeniu gimnazjum gen. Chrzanowskiego w Warszawie, wstąpił na architekturę w Brukselli, którą ukończył w r. 1912, poczem pracował u arch. Saintenoy w Brukselli, a następnie u arch. Czesława Przybylskiego oraz w biurze technicznym hr. Przezdzieckich, gdzie wykonał projekt restauracji hotelu Europejskiego. W czasie kampanji r. 1920, pracował jako technik w wydziale fortyfik. w Płocku.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

L.

de LABORETO **G i o v a n n i.** Murator w Krakowie; przyjął tamże prawo miejskie w r. 1594. Liber act. cont. na str. 171, zapisem d. 5 lutego 1598 r. stwierdza, że mistrz ten odprawił wszystkie sztuki według przywileju, że się wkupił, że mu więc wolno wszelaką robotę na równi z innymi mistrzami wykonywać.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV.

LACKOWICZ **T o m a s z,** v. **LACKO,** v. **LACZKO,** **LATKOWICZ,** **LOCKOWICZ.** Mistrz cechu mularskiego w Krakowie, uczeń Ambrożego Meazzi, z którego córką Barbarą był ożeniony. Wymieniony w statucie cechu mularzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795, II, str. 865, Nr. 1697. — A. U. IV, str. LXIII. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. XVII w. str. 66.

LACROIX. Budował dwupiętrowy pałac w Tulczynie (p. braclawski), z napisem na fryzie perystylu: »BY ZAWSZE WOLNYCH I CNOTLIWYCH BYŁ MIESZKANIEM, 1782 R. WYSTAWIONY«.

Źr.: S. Krzyżanowski: Tulczyn (1862), str. 12. — S. G. XII, str. 611.

LAITNER Jan, (v. LAYTNER, LAYSTNER, LAYSNER, LASSNER). † przed 11 czerwca 1645. Mieszczanin kazimierski, mularz krakowski. W r. 1622 przybył do Krakowa. W r. 1625 przyjął prawo miejskie na Kazimierzu pod Krakowem. W latach 1629, 31, 2, 3, 4, 5, 40 i 41 wybierany do starszyny cechu mularskiego; w latach 1632, 5, 41 przewodniczył cechowi jako prymas. W r. 1613 budował kolegium Nowodworskie, dziś gimnazjum Św. Anny w Krakowie, obecnie mieszczą się w niem czytelnia i kancelarja biblioteki Jagiellońskiej oraz sale seminaryjne uniwersytetu Jagiellońskiego.

Źr.: A. U. IV, str. LXII. — J. Łepkowski: Z powodu pamiątki 500-letniego jubileuszu krakowskiego uniwersytetu. Tyg. II. 1864, 263, str. 379. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 66 — 74.

LAMESZ Henryk. Budowniczy za Kazimierza Wielkiego, budował w Lipnicy (?) kościół N. M. Panny.

Źr.: J. Kołaczkowski.

LAMSIT Antoni. † 6 października 1622. Mularz. Domniemany twórca części zamku i kościoła w Gołuchowie (pow. pleszewskim).

Źr.: Dr. N. Payzderski: Przewodnik po muzeum w Gołuchowie, str. 7. — J. Kohte.

LANCI Franciszek Marja. * w Fano 1799 † 27 listopada 1875. Ukończył z odznaczeniem akademię Św. Łukasza w Rzymie. Do Polski przybył w r. 1825, wezwany przez Małachowskich do Końskich, gdzie wykonał most, oranżerję w stylu egipskim, kościół gotycki oraz projekt wielkiego pałacu. Później przeniósł się do Krakowa na stanowisko inspektora gmachów akademji. W r. 1844 wrócił do Warszawy, gdzie mieszkał do śmierci. Posiadał order papieski Złotej Ostrogi. W r. 1857 otrzymał bez uprzedniego składania egzaminów dyplom budowniczego kl. III-ej.

Prace: Przebudowa kościoła parafjalnego w Pempowie (W. ks. Pozn.), (1830). Odbudowa spalonego pałacu w Różance nad Bugiem, wzniesionego w r. 1713 z rozkazu Piotra Wielkiego dla Pocięja. Kaplica zw. »Złota« w katedrze poznańskiej (1836 — 1840). Pałac w Krzeszowicach dla Artura hr. Potockiego (1850 — 57) według projektu K. F. Schinkla. Restauracja pałacu, przebudowa pawilonu, w którym się mieści galerja obrazów, budowa oficyny, szkolki, ochrony i innych gospodarskich budowli w Wilanowie (1847 — 1848). Projekt restauracji zamku w Będzinie (1834). Dom

gościnnie na Sewerynowie w Warszawie dla Seweryna hr. Uruskiego (1846) na podobieństwo domów przy ul. Rivoli w Paryżu. Zamek w Zagórzanach. Restauracja zamku w Zatorze (1836). Dobudowa portalu do kościoła tamże. Budynek zarządu okręgu górniczego w Dąbrowie Górniczej (1842). Kościół w Borkowicach (p. konecki), wspólnie z H. Marconim (1829—45). Szpital w Dąbrowie Górniczej. Przebudowa kościoła w Służewie (1846). Pałac w Międzyrzeczu (około 1852). Pałac w Zameczku (p. radomski). Przebudowa pałacu w Fa-lentach pod Warszawą. Pałacyk w Grodźcu (p. będziński). Projekty restauracji zamku na Wawelu w latach 1830 — 33, za co brał po 4000 złp. rocznie. Willa w alejach Ujazdowskich przy rogu Pięknej (niegdyś Lessera) Nr. 1726F/10. Obecnie należy do T. Akc. I. K. Poznański. Kościół w Chotomowie (1865). Dom przy ul. Mokotowskiej Nr. 1668/48 (1860). Przebudowa zamku w Dzikowie (1830). Projekt grobowca Kościuszki w krypcie katedry na Wawelu, wykonany przez Pawła Filippiego (1832). Dom przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 17. Dom przy zbiegu Mazowieckiej i Traugutta (1847), na miejscu którego stoi dom wzniesiony przez Jana Heuricha dla Raczyńskich. Dom przy ul. Mazowieckiej Nr. 1350A/9 (1855), dla Izabelli Starzyńskiej. Dom przy ul. Wareckiej Nr. 1253/7 dla Henryka Steckiego. Projekt nagrobka Elżbiety z Kruszewskich Urbanowskiej († 3/I 1854), na ementarzu Powązkowskim. Dekoracja apartamentu dla Stanisława hr. Kossakowskiego w pałacu przy ul. Nowy Świat Nr. 1265/19. Most wjazdowy w Królikarni. Proj. restauracji zamku w Szamotułach (niewykonany). Statua N. M. P. w Bagateli (1855 — 6).

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16566 w A. A. D. — F. M. S. Rys. hist.-stat. m. Warszawy, str. 335. — Antoni Wieniawski: Włodawa i Różanka. Bibl. Warsz. 1860, III, str. 464. — S. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu i ich dzieje, str. 395. — F. M. S.: Zamek w Będzinie. Tyg. III. 1861 Nr. 87. — A. D.: Zamek w Zagórzanach. Kłosa: XXI, 1875, 522, sar. 12. — Spr. i wyd. Tow. Op. nad polskimi zabytkami sztuki i kultury r. 1913. — Orłowicz: str. 324. — Ks. J. Wiśniewski: Dekanat Konecki, str. 9. — Restauracja kaplicy królewskiej w arch. pozn. Pam. Rel. Mor. s. II. 1859, IV, str. 554. — J. Heppen: Nekrologja półroczna. Tyg. III. 1876, Nr. 17, Nr. 18, str. 276. — St. Polaczek: Powiat Chrzanowski, str. 118. — S. G. I, str. 924; II, str. 368. — Kurjer Warsz.: 1846 Nr. 122, 263, 286, 291; 1847 110, 202; 1848 Nr. 282; 1855 Nr. 217, 290; 1857 Nr. 226; 1858 Nr. 23; 1859 Nr. 61; 1865 Nr. 145. — Przyjaciół Ludu 1843 Nr. 13, 16, 31. — Ciampi, II, str. 249. — W. E. Radzi-kowski: Kraków dawny i dzisiejszy, str. 384. — L. Dębicki: Puławy, III, str. 242, 341. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kal. J. Jaworskiego, 1866. — E. Chwałewik: Zbiory Polskie II, 531.

LANCI Witold. * w Warszawie 1828 † w Kalwarji gub. suwalskiej 1892. Syn Franciszka. Nauki pobierał w gimnazjum realnem w Warszawie. Ukończył Akademię św. Łukasza w Rzymie oraz kurs matematyki wyższej na uniwersytecie tamtejszym i w r. 1857 wrócił do kraju. W r. 1860 otrzymał stopień budowniczego kl. II-ej a w r. 1864 kl. III-ej. Pracował jako budowniczy na drogach żelaznych Libawo - Romeńskiej, Moskiewsko - Brzeskiej oraz Nadwiślańskiej.

Prace: Przebudowa wzniesionej przez Kubickiego w r. 1818 rajszuli przy ul. Królewskiej na giełdę (1877). Dom Karola Szlenkera na Placu Dąbrowskiego Nr. 5294/4. Hotel Brühlowski. Dom J. G. Blocha przy zbiegu Marszałkowskiej i Królewskiej Dom J. Lipińskiego przy zbiegu al. Jerozolimskiej i Emilji Plater Nr. 1582E/57. Dom Granzowa przy ul. Królewskiej Nr. 1078D/16. Dom Nagórnego przy ul. Mazowieckiej. Kościół w Drozdowie pod Łomżą (1878). Domy: przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1401A/138, przy ul. Królewskiej Nr. 1070/21 dla Chrzanowskiego, Kredytowej Nr. 1066T/8, Smolnej Nr. 2982/26 — 28, przy ul. Jerozolimskiej Nr. 1582/31 i Nr. 5019/33 oraz narożnik domu Blocha przy zbiegu Marszałkowskiej i Królewskiej Nr. 1066O/154 — 35 (1870) (przebudowany) i Leszno Nr. 658/10.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16579 w A. A. D. — Przegl. Techn. 1892. 92, str. 168. — A. R. Nowa giełda warszawska. Tyg. II. 1877. 100, str. 330. — S. G. II, str. 161. — Inżynierja i Bud. I. 1879, str. 240; II, 1880, str. 232. — Kurj. Warsz. 1869 Nr. 152. — Arch. bud. m. st. Warszawy.

LANDE Dawid. * w Łodzi 1868, zmarł 10 września 1928 w Karlovych Varach. Ukończył wyższą szkołę rzemieślniczą w Łodzi oraz instytut inżynierów cywilnych w Petersburgu, poczem pracował w biurze architektonicznym Kayzera i Groszheima w Berlinie.

Prace: gmach poczty w Łodzi; proj. oddziału Banku Państwa w Łodzi; proj. hotelu Bristol w Warszawie (II nagr.); proj. gmachu Stow. Techników w Warszawie (I i II nagr.); proj. domu Zaremby (I nagr.); proj. gmachu Tow. Rosja w Warszawie (odzn.); proj. gmachu Tow. Rosja w Moskwie (odzn.); proj. domu F. Jankowskiego w Warszawie (odzn.); proj. kościoła rz.-kat. w Łodzi (odzn.); dom przy zbiegu Alei Ujazdowskiej i Chopin'a dla M. Spokornego.

Źr.: Rocznik naukowo-literacko-art. r. 1905, str. 300. — Architekt 1901 Nr. 7.

LANGHANS Karol Gotthard. * 23. 9. 1733 w Landeshut na Śląsku † 1. 10. 1808 w Grüneiche.

Prace: Proj. ewang. kościoła w Rawiczu (1801); pałac w Pawłowicach (p. leszczyński); pałac arcybiskupi w Poznaniu.

Źr.: J. Kohte. — Wiad. udz. przez dr. A. Kunkela. — T. Stryjeński. Pałace wiejskie i dwory z czasów saskich, Stanisława Augusta i ks. Warsz. w woj. Poznańskim, str. 50.

LANGIEROWICZ Wojciech. Starszy zgromadzenia murarzy poznańskich, podpisany na patencie (lerbryf) murarskim z dnia 30 stycznia 1691 r.

Źr.: A. U. VI, str. 231.

LAPIERRE Jan. * 1825 † 27 października 1856. Kształcił się u Jakóba Gaya. D. 12 sierpnia 1853 r. otrzymał stopień budowniczego klasy II-ej,

Źr.: Pam. Sztuk Pięknych, 1850—1854, str. 144. — Kurjer Warsz. 1856 Nr. 288 i 295.

de LARTO patrz POKORA Adam.

LESLE Weys. Murator w Krakowie, 1488.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1509. Nr. 1000.

LASOTA Jan. Budow. pow. sandomierskiego 1860 — 1865. W r. 1861 wystawił w Sandomierzu za bramą Opatowską piękny domek w guście szwajcarskim.

Źr.: Roczn. urzęd. — Bieliński: Monografia Sandomierza (1878), str. 429.

LAURENCIUS de Kazimiria. Murator w Krakowie, 1484.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 874.

LAURENCIUS. Architector w Krakowie, 1493.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1129.

LAURENCIUS. Murator w Krakowie, 1500.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1375.

LAURENTIUS. Murator, 1565. (Acta contr. off. advocat Crac. 75/449, str. 504).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

Le BRUN Józef. † około 1809. Przywilejowany architekt w Krakowie, dokąd przybył około r. 1787. Początkowo miewał

zatargi z cechem mularskim, postarał się więc o przywilej królewski. Dopiero d. 18 marca 1789 r. została zawarta ugoda pomiędzy nim a cechem za pośrednictwem rajców krakowskich: Macieja Bajera i Walentego Bartscha. Od czasu do czasu brał udział razem z Humbertem i Radwańskim w urzędowych rewizjach kamienie. W uznaniu zasług został mianowany w r. 1797 budowniczym miasta, a w r. 1806 architektem cyrkułu (obwodu) krakowskiego. W latach 1707 — 1805 kilkakrotnie piastował urząd starszego cechu mularskiego. Jako architekt miejski budował w r. 1802 kanał, prowadzący z zamku ku grodzkiej bramie i prowadził restaurację mostu Stradomskiego na Wiśle. W latach 1804 — 1805 zajęty był na zamku krakowskim. Jest twórcą elewacji domu przy ul. Kanoniczej Nr. 9. W r. 1787 współdziałał przy budowie kamienicy Witałskiego przy ul. Floryańskiej Nr. 533, a w r. 1804 prowadził budowę kamienicy Winiarskich na Stradomiu Nr. 1. Był właścicielem kamienicy przy ul. Florjańskiej Nr. 518, dziś Nr. 36.

Źr.: Referat Kazimierza Kaczmarczyka. A. U. VIII, str. CCCCLXV. — Notaty Maryli Jarosławieckiej.

LEIENDECKER. Wspólnie z Destailleu'em przebudował pałac księżęcy w Pszczynie w r. 1870.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Zabytki art. G. Śląska. Ziemia 1922, Nr. 2, str. 79.

LEINWEBER Bernard. Budowniczy nadworny króla Stanisława Augusta, zamieszkały w Poznaniu. W r. 1781 opracował projekty budowy ratuszów w Śremie i Pyzdrach w Wielkopolsce.

Źr.: Akta Depart. Policji Rady Nieustaj Ks. 42, 44. — Notaty Z. Wdowiszewskiego w Warszawie.

LEITER Kazimierz. * 1854 † w Krakowie 2 kwietnia 1897. Architekt w Krakowie.

Źr.: Kal. krak. J. Czecha 1898, str. 136.

LEKNER Sebastian. Robił portal barokowy kościoła w Wałdowie (r. 1663).

Źr.: Dr. Orłowicz: Ilustr. przew. po wojew. pomorskiem, str. 309.

LEMBKE Teofil Tytus. * w Warszawie 4 stycznia 1844 † 27 września 1914. Po ukończeniu gimnazjum III wstąpił w r. 1863 do Szkoły Głównej, którą ukończył w r. 1866. Był budowniczym: zakładów gazowych w Warszawie, szpitala w Tworkach, za-

kładów dobroczynnych przy radzie miejskiej dobr. publ., zboru ew. augsburskiego, T. Kr. m. Warszawy. Napisał dzieło: Logika powszechna i architektura. Warszawa 1902, in 8-o, str. 4 + 169 + V.

Prace: Domy przy ul.: Brackiej Nr. 1267B/16, Kredytowej Nr. 1066W/10, Leszno Nr. 727-8/17 (1899).

Źr.: Księga pam. zjazdu b. wych. b. Szkoły Głównej Warszawskiej, str. 92—93. — Kurjer Warsz. 1914 Nr. 263. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Wiad. udz. przez arch. A. Oczkowskiego.

LENARTOWICZ Wojciech. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie r. 1671.

Źr.: A. U. VI, str. 226.

LENC Jerzy. Towarzysz cechu mularskiego w Poznaniu, wymieniony w patencie (lerbryf) mularskim z d. 30 stycznia 1691 r.

Źr.: A. U. VI, str. 231.

LESSEL Franciszek. * w Puławach 1780 + 1839. Był kompozytorem pianistą, oprócz tego biegłym budowniczym. Jako zarządzący dobrami ks. Marji Württemberskiej, Pilicą, urządził tam ogrody i fabryki. Po konfiskacie dóbr w r. 1832, przyjął obowiązki w Pęcicach pod Warszawą, gdzie urządził ogrody, pałac i zabudowania gospodarskie. Założył park w Gzikowie (p. kaliski).

Źr.: Orgelbrand. XVI, str. 914. — W. E. P. I. XLIII—XLIV, str. 282. — Podróż z Włodawy do Gdańska powrotem do Nieborowa w r. 1816, str. 25.

LESSEL Fryderyk Albert. * 1767 + 15 marca 1822. Po ukończeniu kursu architektury w Warszawie, był przez pięć lat konduktorem przy J. Kammsetzerze, poczem w r. 1791, otrzymał dyplom od króla Stanisława Augusta na architekta, wyjechał do Włoch, skąd po trzyletnim pobycie wrócił do kraju w r. 1794. Jako budowniczy m. Warszawy, przebudował nabyty w r. 1817 przez magistrat pałac Jabłonowskich, później Prusaków, na ratusz m. Warszawy. Przerobił z gruntu pałac Błękitny: »ROKU PRZYWRÓCENIA KRÓLESTWA« (1815). Według jego projektu stanęła w Warszawie »Świątynia wdzięczności« na przyjazd cesarza Aleksandra I w r. 1815.

Źr.: Przewodnik po Warszawie i jej okolicach 1873 — 1874, str. 21! — Gazeta Warszawska 1815 Nr. 91 z d. 14 listopada. — Księga Świata 1860, cz. II, str. 3. — Kurjer Warsz. 1822 Nr. 64. — Arch. Akt. Daw. 40/1984 vol. I.

LESSEL Józef Grzegorz Karol. * 24 września/6 października 1802 w Warszawie + 21 sierpnia/2 września 1844.

Uczył się praktycznie w Warszawie, później zaś w Paryżu. W d. 11 marca 1830 objął urząd budowniczego m. Warszawy, który sprawował aż do śmierci.

Prace: Dom Mintera przy zbiegu placu Wareckiego (ob. Napoleona) i Św.-Krzyskiej, gdzie się mieściła poczta główna. Dom sierot na Nowym Świecie Nr. 1282/6, dziś III oddział straży ogniowej. Domy; na Nowym Świecie Nr. 1303/40 (w r. 1842), na Tłumackiem Nr. 600AB/1, przy ul. Wiejskiej Nr. 1731-2/14 (przebudowany, areszt przy ul. Daniłowiczowskiej, oraz nieistniejące dziś domy: Zawadzkiego przy zbiegu Rymarskiej, Leszna i Tłumackiego i Witelena przy ul. Wareckiej. Bóżnica na Pradze. Wieże straży ogniowej w Warszawie. Sala posiedzeń w gmachu W.T.D. (1837). Sporządził ogółem około 140 planów budowy i restauracji domów.

Źr.: Lista stanu służby w aktach znajdujących się w Arch. A. D. pod liczbą 3414L. — Akta K. R. S. W. Nr. 16555 w A. A. D. — Orgelbrand XVI, str. 915. — W. E. P. I. XLIII—XLIV, str. 281. — Kurjer Warsz. 1837 Nr. 254. 1842 Nr. 203. 1844 Nr. 235, 236, 252. — Podaję datę urodzin obu stylów, wobec istnienia rozbieżności daty urodzin w poszczególnych stanach służb, a mianowicie: 26, 16 i 6 października.

LEVERING Krzysztóf. Z Lugano. Murator w Poznaniu w r. 1595.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

LEVITTOUX Piotr. Budował cerkiew p. wezw. Św. Jerzego w Radzynie (1879—1881).

Źr.: Pamiatnaja Knizka Siedleckoj gubernii na r. 1883, str. 254—256.

LHULLIER. Mąż Zofji de Pugett Lhuillier, był biegłym architektem oraz bibliotekarzem u ks. Czartoryskich.

Źr.: Kurjer Warsz. 1865 Nr. 114.

LIENICZKI Andrzej. Starszy mularz krakowski, wymieniony w opisie stanu wieży dzwonnej przy katedrze na Wawelu, z d. 22 kwietnia 1555 r.

Źr.: A. U. IX, str. CCXXII.

LILPOP Edward. * 13 sierpnia 1844 † 3 marca 1911. Po ukończeniu w r. 1866 wydziału matematycznego Szkoły Głównej odbył praktykę budowlaną u J. Heuricha ojca. Patenty na budowniczego otrzymał w latach 1867 i 1874.

Prace: Dom K. Scheiblera przy ul. Trębackiej Nr. 421/4—6 (1886), wspólnie z Józefem Dziekońskim. Mauzoleum rodziny

Scheiblerów w Łodzi (1885—1888). Pałac Anny Scheibler, tamże. Pałac Karola Scheiblera, tamże. Dom Kiersnowskiego przy ul. Brackiej Nr. 1265C/18 (przebud.). Przędzalnia Motte'a w Częstochowie. Przędzalnia B-ci Brigss w Markach pod Warszawą. Zakłady przemysłowe Hermana Junga w Warszawie. Zakł. Tow. Akc. Wulkan na Pradze. Zakł. Tow. Akc. L. Spiess w Tarchominie. Mauzoleum rodziny Jungów na cmentarzu ewangelicko-augsburgskim w Warszawie. Projekt konk. na gmach T. K. m. Warszawy, wspólnie z E. Cichoćkim, II nagr.

Źr.: Przegląd Techn. 1911 Nr. 12. — Architekt 1902, str. 4; 1911, str. 44. — Księga pam. zjazdu b. wychow. b. Szkoły Głównej, str. 93. — Przegląd Tyg. 1901 Nr. 13.

LIMOWSKI Józef. Czech rodem. Budował kościół w Sadłowie (pow. rypiński) (1752—1756).

Źr.: Ks. W. Załuski. Szkic monogr. kościołów dek. rypińskiego, str. 49.

LINDE Gaspar. Arcybiskup ryski (1509—1524) wielki »lubownik budownictwa« przebudował od fundamentów warowny klasztor w Marienhauzie.

Źr.: G. Manteuffel: Z dziejów starostwa Marienhauskiego. Kwart. Lit. 1910, II, str. 30.

LINDENER Jan (Hans). Mistrz ciesielski z Bojanowa. Wybudował w r. 1692 kościół ewangelicki w Międzychodzie.

Źr.: J. Kohte.

LINDINTOLDE Marcin. † około 1397. Budował, jak widać w rachunkach miejskich między rokiem 1391 a 1395, Sukiennice krakowskie. W r. 1392 naprawiał piec w górnej izbie ratusza krakowskiego (dziś nieistniejącego). Po ukończeniu prac około Sukiennic, budował kamienicę dla jakiejś pani Urszuli. Oprócz tego budował dla miasta schody na mury miejskie.

Źr.: Wł. Łuszczkiewicz: Dawni architekci Sukiennic, str. 10, 13, 16. — Sukiennice krakowskie. Kłosa. XXX, r. 1880, 770—775. — Józef Muczowski: Dawny krakowski Ratusz. Rocznik Krak. Tom. VIII. — Kraków, str. 108. — Wł. Łuszczkiewicz. Sukiennice krakowskie, str. 15, 16, 17.

LINDNER Karol. † kwietnia 1822. Ogrodnik sprowadzony z Drezna przez Stanisława ks. Lubomirskiego.

Źr.: Kurjer Warsz. 1822 Nr. 92.

LINDQUIST Henryk. * w Krakowie 1850 † 1890. Architekt i członek od 7-go lutego 1878 r. Komisji do badania historii sztuki w Polsce. Był profesorem państwowej szkoły przemysłowej w Krakowie. W r. 1880 badał ruiny średniowiecznego zameczku Wolek, położonego w dawnym księstwie Oświęcimskim i wynik poszukiwań umieścił w Sprawozdaniach Komisji do Badania Historji Sztuki A. U.: Tom III, str. 1 — 6.

Źr.: A. U. IV, str. XCIV.

LINTZSAJ Jan. * 1759 † 2 lutego 1822. Rodem z Białegostoku, po ukończeniu nauk w szkołach jezuickich, wysłany był do Rzymu na studia malarstwa i budownictwa. Po powrocie do kraju, pracował głównie w dobrach Stanisława Poniatowskiego, podskarbiego w. lit., gdzie stawiał wiele budynków. Budował również dwory, pałace wiejskie i kościoły. Podobno podał Stanisławowi Augustowi projekt pałacu w Łazienkach, a gdy król go odrzucił, Lintzsaj ze zmartwienia miał dostać pomieszania zmysłów.

Źr.: E. Rastawiecki. I, str. 268. — Tyg. Il. 1877. 95, str. 246 z ryc. — Cmentarz Powązkowski II. s. 26. — Ks. zejście par. N. M. P. na Nowem Mieście w Warszawie, 1821 — 1826, str. 21.

LIPKO Wiktor. † w Warszawie 12 lutego 1876. Budował dom przy zbiegu ul. Marszałkowskiej Nr. 89 i Wspólnej, w którym się mieścił zakład mechaniczny Woroncowa Weljaminowa (1868).

Źr.: Kal. J. Jaworskiego 1877. — Kurjer Warsz. 1868 Nr. 205.

LIPSKI Jan. Generał major w. kor. Projektował pałac w Czerniejewie (pow. gnieźnieński) około r. 1780.

Źr.: T. Stryjeński: Pałace wiejskie i dwory z czasów Saskich, Stanisława Augusta i Księstwa Warszawskiego w woj. Poznańskim, str. 15.

LIPSKI Zygmunt. † 1 lipca 1927, lat 33, Inżynier-architekt.

LIS Jan. Murator. Przeprowadził gruntowną restaurację wieży ratusza lwowskiego w r. 1557 i zbudował schody aż na sam szczyt. W r. 1561 kierował budową wschodniego skrzydła ratusza lwowskiego.

Źr.: Fr. Jaworski. Ratusz lwowski, str. 20 — 21.

LITWINEK Augustyn, v. LITHFINEK, LITWINKOWICZ. * około 1530 † 1621.

Mularz krakowski. Był uczniem Gabryela Słońskiego. W r. 1600—1601 występuje jako starszy cechu. W maju r. 1603 podjął się robót około kościoła par. w Proszowicach. W r. 1601 zawarł umowę o jakąś bliżej nieokreśloną robotę z Joachimem Ciepeliowskim. Miał kamienicę przy ul. Szewskiej oraz parę posiadłości w Krakowie i poza Krakowem. Na placu »podle baszty zwanej »legacką«, za konwentem OO. Franciszkanów, zmurował sobie kamienicę. Twórca nieistniejących dziś jatek szewskich obok Sukiennic na rynku krakowskim, odbudowanych w r. 1598 po pożarze 1589 r.

Źr.: St. Tomkiewicz: Zabudowania Wawelu i ich dzieje, str. 348. — Wł. Łuszczkiewicz: Dawni architekci Sukiennic, str. 29—30. — St. Tomkiewicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 74—86.

LITWINEK Jan. W r. 1613 podpisany pomiędzy młodszymi rzemieślnikami mularskiego i szrameckiego w Krakowie.

Źr.: St. Tomkiewicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 90.

LITWINEK Stanisław. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej z r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

LITWINKOWICZ Maciej. † 1644. Syn Augusta Litwinka, mularz i zamożny mieszczanin krakowski, posiadał znaczną cegielnię w Dębnikach pod Krakowem. Był starszym cechu mularskiego w latach. 1605, 1606, 1607, 1610, 1620, 1629, 1632 i 1642. Pracował przy budowie Pralatówki kościoła N. M. Panny w Krakowie, w r. 1625. W r. 1610 stawiał latarnię na kamienicy »Sasinowskiej« przy ul. Św. Jana, dziś Nr. 14.

Źr.: St. Tomkiewicz: Zab. Wawelu i jej dzieje, str. 346, 348. — St. Tomkiewicz: Pralatówka kościoła N. M. P. w Krakowie i jej architektki. Roczn. krak. I, str. 54. — Przyczytki do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 86—89.

LOCCI Augustyn. Pochodził z Krakowa, był budowniczym nadwornym w latach 1681—1694. Pracował przy budowie pałacu w Wilanowie, wykonał: sień główną, bibliotekę oraz budowle ogrodowe. Stawiał karcznię w Powsinie i dwór w Winiarach nad Pilicą. Zmienił projekt kościoła Przemienienia Pańskiego, OO. Kapucynów w Warszawie, wykonany przez Affati'ego, oraz stawiał budynki klasztorne. Listy jego pisane po polsku do króla Jana III, odnoszące się do budowy pałacu w Wilanowie, w ilości 24 sztuk, pochodzące z lat 1681—1694 znajdują się w archiwum berlińskim.

— Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego (odpisy listów Locci'ego w zb. T. O. n. Z. P. — F. M. S. II, str. 79, 82. — A. U. VI, str. LIII.—C. Gurlitt, str. 320.

LOEWE Adolf Adam. * w Kaliszu 9 sierpnia 1811 † 21 listopada 1885 w Warszawie. Ukończył szkoły OO. Pijarów na Żoliborzu, w Warszawie. W r. 1829 wstąpił na uniwersytet warszawski, poczem wyjechał za granicę do Berlina i Monachjum poczem odbył podróż do Włoch, Anglii, Francji, Belgji i Austrii dla uzupełnienia wykształcenia, skąd wrócił w r. 1838. Budowniczym kl. II-ej d. 13/25 maja 1838 r. Był bud. pow. warszawskiego od 1. XII. 1838 — 28 stycznia 1848. W d. 1 października 1854 został mianowanym budowniczym pałaców cesarskich w Warszawie. Był kawalerem orderu Św. Stanisława kl. III-ej (1860) a kl. II-ej w r. 1866.

Prace: oficyna w posesji Nr, 410/5 na Krakowskim Przedmieściu. Pałacyk w Hermanowie. Cukrownia tamże. Cukrownia w Łyszkowicach. Kościół ewangelicko - reformowany przy ul. Leszno (1864—1882). Dom gościnny przy stacji dr. żel. w Pruszkowie. Kaplica w domu schronienia starców przy ul. Przyrynek Nr. 1884/4 (1868). Kościół w Promnie (pow. grójecki) (1870—1872). Oficyna w posesji Nr. 411/7 przy ul. Krak. Przedmieście. Pałacyk w Brzozie Adama Ożarowskiego. Pałacyk w Teresinie. Cukrownia w Duninowie.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16550 w A. A. D. — Przegląd Techn. 1885, 22, str. 120. — Kal. J. Jaworskiego. 1872, 1873. — Kurjer Warsz. 1868 Nr. 269. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

LOEWE Kazimierz. * w Warszawie 24 września 1845 † 15 kwietnia 1924 tamże. Po ukończeniu II-go gimnazjum w Warszawie wstąpił do Szkoły Głównej w r. 1863 na wydział matematyczny, i przebywał w niej do r. 1865. Następnie kształcił się: w akademji sztuk pięknych w Monachjum u prof. Zieblanda, w akademji budownictwa w Berlinie i w instytucie inżynierów cywilnych w Petersburgu, gdzie uzyskał stopień inżyniera budowniczego w r. 1871. W r. 1874 pracował przy budowie dr. żel. Uralskiej, budując domy stacyjne, a w r. 1875 przeniósł się do Wilna, gdzie budował domy dla okręgu naukowego. Był budowniczym pow. sochaczewskiego od r. 1892, pełniąc jednocześnie obowiązki bud. rządu gub. warszawskiego. W r. 1872 brał udział przy projektowaniu i wznoszeniu pawilonów oddziału sztuki stosowanej oraz miłośników sztuki na wystawie w Wiedniu w r. 1873.

Prace: Projekty budynków stacyjnych na dr. żel. Riazańsko-Urańskiej (1874); domy: Tow. Zakł. Żyrardowskich (obecnie Bank Cukrownictwa) na Krak. Przedmieściu Nr. 436-7/55; przy ul. Kapucyńskiej Nr. 5612/5; Koszykowej Nr. 5743/3 i Nowowiejskiej Nr. 1666d/4; Koszykowej Nr. 5577/23; Pięknej Nr. 1071/30; Marszałkowskiej Nr. 1762/13 i 6416/15; Świętokrzyskiej 1340/15; Mylnej Nr. 661-2/11A; dom szkolny przy ul. Składowej (ob. J. Pankiewicza) Nr. 5291/3. Domy przy ul. Niecałej Nr. 614m/3; przy ul. Kredytowej Nr. 1066r/6 (warszawskiego oddziału Banku Handlowego w Łodzi). Ofiçyny na posesji gminy izraelskiej przy ul. Grzybowskiej. Domy: przy zbiegu ul. Twardej i Śliskiej Nr. 1090A/33; przy ul. Nowogrodzkiej Nr. 1599L/28; przy ul. Chmielnej Nr. 1553/55 i 1500/35. Browar b-ci Reych przy ul. Ceglanej. Podjazd (kryleo) przy kościele OO. Bazyłjanów przy ul. Miodowej. Łaźnia Naimskiego przy Nowym Zjeździe (obecnie przebudowana). Bazar Ulrycha przy rogu placu Grzybowskiego i ul. Bagno. Fabryka R. Plewkiewicza przy ul. Czerniakowskiej Nr. 2931/180-182. Grób rodziny Loewe na cmentarzu ew.-reformowanym w Warszawie oraz wiele domów i nadbudówek w Warszawie i na Pradze. Bank Dyskontowy w Warszawie przy ul. Fredry Nr. 8 (Arch. 1900). Zabudowania fabryczne: F. Martensa (obecnie Jaszczółta) przy ul. Śniadeckich Nr. 5760/10; firmy Martens i Daab, przy ul. Czerniakowskiej Nr. 3005-6/51; fabryki »Labor« na Pradze; Warsz. fabryki drutu i gwoździ na Pradze przy ul. Kawęczynskiej. Szkoła w kopalni »Niemce« pod Strzemieszycami. Bazar Zakrzewskiego przy zbiegu ulic Oboźnej i Browarnej w Warszawie. Proj. gmachu dla wydz. hypot. Sądu Okręg. w Warszawie (Przeł. Techn. 1881). Ostatnim jego projektem był projekt gmachu Wolnej Wszechnicy.

Źr.: Księga pam. zjazdu b. wych. b. Szkoły Głównej, Warszawskiej, str. 93. — Inf. udzielone przez bud. K. Loewe w r. 1917. — Notaty ach. Alfreda Dicksteina.

LOESER Chrystjan. W dziale rękopisów biblj. uniw. S. B. w Wilnie znajduje się zrobiony przez niego w r. 1754 projekt kościoła.

Źr.: Biblj. Uniw. w Wilnie, dział rkps.

LOGANO Bernard. Łącznie z Piotrem Męzek (Messo) d. 13 maja 1567 r. podpisał umowę z kanonikami kolegiaty św. Florjana w Krakowie odnośnie do przebudowy kościoła, za umówioną sumą 500 fl.

Źr.: A. U. VIII, str. CCCCLX—CCCLXII.

LONGHENA Baltazar. * 1604 † 1675. Według J. A. Załuskiego »Polska w obszernych wiadomościach swoich« (Rkps. Bibl. Jagiellońskiej) dał projekt kościoła OO. Filipinów w Gostyniu, będący kopją kościoła Santa Maria della Salute w Wenecji, (1631—1656).

Źr.: A. U. VIII, str. 52.

LONGUELUNE Zacharjasz. * 1669 w Paryżu † 30. 11. 1748 w Dreźnie. Paryżanin rodem. Od r. 1715 zajął miejsce Pöppelmannna, jako kierownik przedsięwzięć budowlanych Augusta II, z pensją 1200 talarów rocznie. Stawiał altanę murowaną w ogrodzie Saskim, zburzoną na początku XIX w. C. Gurliitt, str. 327, twierdzi że według jego planów przebudowano w zwierzyńcu Jazdowskim, wydzierżawionym od ks. Teodora Lubomirskiego, łazienkę, nadając jej charakter bogato zdobnej willi, co zbija Wł. Tatarkiewicz w pracy swej: Pięć studjów o Łazienkach Stanisława Augusta, str. 18.

Źr.: Henryk Struve: Budownictwo Warszawy za królów saskich. Kłosy: 1889, Nr. 1251, 1252. — P. Klopfer: von Palladio bis Schinkel, str. 237. — B. Altana królewska w ogrodzie saskim. Tyg. II. 1904, 39, str. 748. — U. Thieme u. F. Becker: Allg. Lexikon d. bild. Künstler, t. XXIII, 359.

della LORA Franciszek, v. LORI. † 16 października 1516 w Krakowie. Zwany również Franciszkiem Włochem. Rodem z Florencji, którą opuścił w r. 1509, udając się do Polski. Pracował przy budowie zamku na Wawelu po swoim poprzedniku również Franciszku Włochu. Zbudował tam dwa pałace o siedmiu mieszkaniami. Budowa była niezwykle bogato dekorowana. Oprócz tego postawił kuchnie królewskie, wprowadził galerje arkadowe, a mury i baszty podniósł i nakrył dachówką. W r. 1512 restaurował dawny kościół na Skalce. O nim Decius pod rokiem 1516 podaje następującą wiadomość:

»Eo anno (1516) die sextadecima octobris, Franciscus Italus architectus insignis, gallico morbo, antea multis annis correptus, morte extinctus est, hic quiquid Italici operis in Cracovien. arce in eum diem perfectu fuerat, per totum latus quod urbem respicit, et hoc quod divi Wenceslai templum ambit »suo ingenio ad integrum perfecit. (Decii De Sigismundi Regis temporibus«). (Bibl. piarsarzy polskich. XXXIX, str. 130).

Źr.: F. M. S. II, str. 123, 204. — Pomnik Krakowa, II, str. 170. — Wł. Luszczykiewicz: Bartolomeo Berecci, architekt kaplicy Zygmuntońskiej (data

śmierci Lori'ego podana 16 sierpnia 1516). — St. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu i ich dzieje, str. 235, 236, 237, 245, 246, 247, 249.

LORCO. Murator w XV w., z którym biskup Andrzej z Bnina zawarł umowę o wystawienie za cenę 80 grzywien kościoła N. P. Marji w Poznaniu.

Źr.: J. Kołaczkowski.

LORENS Italus. † przed 14 sierpnia 1589. Murator we Lwowie. (Castr. leop. 49, str. 219, 267).

Źr.: A. U. V, str. LXIV.

LORENZ. Budował w r. 1853 pałac w Jabłonowie (p. brodnicki) oraz projektował kościół tamże (1866).

Źr.: Dr. Orłowicz: Dwory polskie w woj. pomorskiem. — Ziemia 1924 Nr. 1, str. 11 oraz Przew. po woj. pomorskiem.

LORI patrz della LORA.

LOUIS Victor. * 1731 † 1801 Architekt francuski, twórca teatru w Bordeaux (1777). Miał budować pałac Leszczyńskich w Warszawie, gdzie dziś stoi ministerstwo skarbu. W r. 1766 robił plan restauracji zamku królewskiego w Warszawie i w tym celu w r. 1765 przyjechał do Polski. Plan ten polegał na przerobieniu placu Zamkowego i zejścia do Wisły, oraz na opracowaniu szczegółów wnętrz. Za te szkice otrzymał od króla Stanisława Augusta 2500 dukatów. Jego dziełem jest sala audjencyjna (tronowa) w Zamku.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P. — Wł. Tatarakiewicz: O materiałach dotyczących zamku warszawskiego, str. 42—43. — L. Niemojewski: Wnętrza arch. pałaców Stanisławowskich, tabl. I. — Al. Król: Zamek Król. w Warszawie, str. 29.

LUBOMIRSKA ks. Jadwiga. * 20 listopada 1819 † 3 grudnia 1894. Według jej rysunku stanęła w Krzywiniu (p. ostrogski) w r. 1852 kaplica na grobie jej ojca ks. Maksymiljana Jabłonowskiego († 13 lutego 1846).

Źr.: Kurjer Warsz. 1852 Nr. 42.

LUBOMIRSKI Fryderyk ks. * 1779 † 21 czerwca 1848. Budowniczy amator, zajmował się zabudowaniem m. Równego na Wołyniu, sam kierował budową wznoszonych tam budynków zarówno prywatnych jak publicznych.

Źr.: T. J. Stecki: Miasto Równe, str. 33—34.

LUBOWIDZKI. Budował pałac w Berszadzie (pow. olhopolski).

Źr.: *Więś i dwór* 1914, Nr. XI, str. 18.

de LUGANO Marek Antoni. Murarz we Lwowie. W r. 1573 ręczył za Petruszem Bermanem, vel de Berenem, vel Sperandusem de Brenem.

Źr.: Wł. Loziński: *Sztuka lwowska w XVI i XVII wieku*, str. 40.

LUHE Aleksander. Bud. pow. wieluńskiego 1851 — 1865. Wykonał projekt pomieszczenia w klasztorze OO. Pijarów w Wieluniu szkoły powiatowej pięcioklasowej oraz szkoły elementarnej.

Źr.: *Rocznik urzęd.* — Zb. Tow. O. n. Z. P.

LUSZNIA (LUSCHNIA) Marcin. Budowniczy, przyjął prawo miejskie lwowskie w r. 1534.

Źr.: Wł. Loziński: *Sztuka lwowska XVI i XVII w.*, str. 23.

LWOWCZYK Jan. Mularz we Lwowie w r. 1645.

Źr.: *Sztuka lwowska XVI i XVII w.*, str. 100.

LWOWCZYK Tomasz. Osiadły na stałe w Krakowie w r. 1544, zostaje w r. 1548 królewskim budowniczym. W r. 1552 zapisany jest w księgach miejskich jako »murator regius«. Pisarz cechowy zawsze go po polsku »mistrzem zamkowym«, a po łacinie »arcis cracoviensis magister« nazywa. W r. 1568 kierował robotami budowlanymi w zamku Niepołomickim. W r. 1555 wymieniony w opisie stanu wieży dzwonnej przy katedrze na Wawelu.

Źr.: A. U. V, str. 2. — IX, str. CCXXII. — St. Tomkowicz: *Zab. Wawelu i ich dzieje*, str. 292.

LYMAN Jacobus. Zawarł d. 2 października 1490 r. umowę z Salomonem Ymbramem o budowę ołtarza w kościele N. M. Panny w Krakowie.

Źr.: J. Ptaśnik. *Cracovia artificum: 1300—1500*. Nr. 1057.

LYS Nicolaus (LIS). Murator w Krakowie, 1486.

Źr.: J. Ptaśnik. *Cracovia artificum: 1300—1500*. Nr. 930.

LYTFFYN Joannes. Murator w r. 1539. (*Acta Scabinal. Casimir. 947*, str. 231).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

LYVOCHA Marcin. Murator w r. 1535 (*Acta Scab. Casimir. 947*, str. 155).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

L.

ŁABĘCKI Hipolit. Wysłany został w r. 1861 zagranicę na lat dwa na koszt rządu w celu dalszego praktycznego kształcenia się w architekturze.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P.

ŁAZARZ MATYASZOWICZ. Wymurował zakrystję katedry ormiańskiej we Lwowie około r. 1670.

Źr.: Fr. Jaworski: W zaułku ormiańskim. Sztuka 1911, zes. 4, str. 171.

ŁOZKI. Architekt, miał dom w tem miejscu, gdzie dziś wznosi się kościół OO. Kapucynów w Warszawie.

Źr.: Notaty Władysława Korotyńskiego.

LUBIEŃSKI Juljan. * w Guzowie 14 lutego 1827 † 23 maja 1873. Po ukończeniu szkół OO. Jezuitów w Szwajcarji, wstąpił do l'École Centrale des Arts et Manufactures w Paryżu na wydział technologii chemicznej, który ukończył w r. 1849 ze stopniem inżyniera chemika. W czasie pobytu w Paryżu oddawał się z zamiłowaniem studjom architektonicznym.

Prace: Cukrownia w Pudliszkach (p. krobski); cukrownia w Śreńniawie (p. lityński); restauracja katedry i seminarjum w Sejnach (1864); proj. konk. kościoła (1864); projekt kaplicy grobowej hr. Krasieńskich w Opinogórze (1871).

Źr.: L. Szperl: Mat. do hist. Szkoły Głównej Warszawskiej, str. 57—58.

LUCZAJ Jan. * 1794 † 11 stycznia 1849. Po ukończeniu kursu budownictwa i miernictwa w uniwersytecie warszawskim został d. 28 lutego 1822 mianowany budowniczym obw. sochaczewskiego, a d. 10 października 1844 — pow. krasnostawskiego; bud. pow. pułtuskiego 1847 — 1849; sporządził plan kościoła ewangelickiego w Łowiczu, zmieniony w części przez H. Marconiego (1838—1840).

Źr.: Arch. A. D.: Akta osobiste Nr. 161/3416.—Akta K. R. S. W. Nr. 16557 w A. A. D.—Kurjer Warsz. 1849 Nr. 49.—Wl. Tarczyński: Łowicz, str. 202.

LUKASZ. Murator pracował w r. 1514 przy budowie katedry krakowskiej, mianowicie nowej zakrystji, dzwonnicy, oraz prawdopodobnie wieży zegarowej, czyli Salomonowej.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 79 i 115.

LUKASZ. Magister-architekt. Po pożarze r. 1527 restaurował wieżę ratusza lwowskiego. Roboty rozpoczął na wiosnę r. 1539

a ukończył je w r. 1540. W pracy pomagało mu: 7 towarzyszy, 2 uczniów i 16 robotników. Honorarjum jego tygodniowo wynosiło 24 grosze.

Źr.: Fr. Jaworski. Ratusz lwowski, str. 20.

ŁUKASZ z Preszowa, (LUCAS Murator de Aperia). † około 1541. Budowniczy lwowski, przyjął prawo miejskie w r. 1539. »W r. 1541 Jerzy Falczewski, biskup łucki i brzeski, pozywa wdowę po nim pozostałą, o zwrot pewnej sumy ze spadku po zmarłym, albowiem Łukasz, zawarłszy z biskupem ugodę o zbudowanie i ozdobienie pałacu królewskiego i innych gmachów na zamku łuckim i otrzymawszy całą sumę ugodową za te roboty, budowy nie dokończył przed śmiercią.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 23 i 24.

LUKOMSKI. Budowniczy. Wspólnie z bud. Kellerem dozorował budowy wznoszonego przez bud. T. Rakowskiego, ewangelickiego kościoła w Miłosławiu (p. wrzesiński) w latach 1870 — 1872.

Źr.: T. Skoraczewski: Materiały do historii Miłosławia i okolicy, str. 415.

LUSZCZKIEWICZ Antoni. * w Krakowie 19 stycznia 1838 † 14 grudnia 1886. Po ukończeniu nauk w liceum Św. Barbary studjował architekturę w instytucie Technicznym w Krakowie, oraz w politechnikach wiedeńskiej i berlińskiej. Po powrocie do kraju wstąpił na służbę rządową przy namiestnictwie. Kierował robotami przy budowie lazien parowych w Krynicy oraz przy regulacji Dniestru. Po zdaniu egzaminu na inżyniera cywilnego osiadł w Krakowie.

Prace: Koszary im. arc. Rudolfa przy ul. Warszawskiej w Krakowie. Szpital Św. Łazarza, tamże. Szpital Św. Ducha dla obłąkanych. Gmach seminarjum żeńskiego. Klasztor i kaplica OO. Jezuitów w Krakowie. Przebudowa pałacu hr. Tarnowskich na Szlaku Nr. 51. Plany budowy zakładu Św. Józefa w Chyrowie (p. staromiejski). Dwory w Wadowie (p. krakowski), i w Łoniowie (p. brzeski). Wykończenie gmachu uniwersytetu Jagiellońskiego, przy czem życie postradał. Pałacyk hr. Mieroszowskiego przy ul. Krupniczej Nr. 11/145. Śpichrz banku galicyjskiego.

Źr.: E. Świeykowski: Pam. Tow. Sztuk Pięk. w Krakowie 1854 — 1904, str. 343—344. — Wł. Łuszczkiewicz: Zabytki sztuk pięknych Krakowa: I. Pomniki architektury.

LYSY Marcin, patrz CAL.

M.

MACHNICKI Aleksander. † w Żyrardowie 4 lipca 1928 r., w wieku lat 70. Inżynier - architekt. Filister Arkonji. Długoletni pracownik zakładów Żyrardowskich.

MACIEJ. Architekt. Sprzedał dom w Nowem Mieście Korczyńskie w r. 1569.

Źr.: Notaty dr. I. T. Baranowskiego z książki Korczyńskiej miejskiej 2-ej.

MADERNA Jakób. Kamieniarz w Krakowie około r. 1628.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 90.

MADERNI. Twórca elewacji pałacu Krasińskich w Warszawie od ogrodu. Pracował przy budowie pałacu, jak należy sądzić z rachunków, w latach 1689—1693 i 1695. W tym ostatnim roku otrzymał »na kontrakt facjaty ogrodowej 800 fl.«. Ogółem zaś otrzymał za roboty około 4000 zł.

Źr.: Dr. I. T. Baranowski: Inwentarz Pałacu Krasińskich, Rzeczypospolitej, str. 66, 68, 69, 70.

MADLAINA Jakób. Rodem z Gryzoni, z doliny Piz pod Madlain. Budowniczy lwowski, czynny w Stryju w r. 1599, w Zaslawiu przy budowie kościołów farnego i OO. Bernardynów (1606—1610), w Nakwaszy, niedaleko Brodów, gdzie prawdopodobnie budował zamek, oraz w Bazarze (1615). Roboty wykonane przez niego dla Olbrachta z Ludziecka Ludzickiego przez biegłych oszacowane zostały na 3200 zł.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 82.

MAERZ. Budowniczy we Lwowie. Miał być dyrektorem urzędu »dyrekcji budownictwa«. W r. 1779 projektował przeróbkę kolegium OO. Jezuitów na pomieszczenie wszystkich władz sądowych. Był autorem planu budynku urzędu obwodowego (Kreisamt) w r. 1784. Budował kasyno Hechta we Lwowie z salą joniczną, na którego miejscu stanął gmach sejmu (ob. uniwersytetu).

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace Sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie, I, 32.

MAFERTA Jan. Murator w Poznaniu, pracował u J. B. Quadro w r. 1574.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

MAHN Ludwik. † 26 czerwca 1824. Bud. woj. plockiego 1807 — 1824.

Źr.: Arch. Akt Dawnych, Akta osobiste, I, 88.

MAJCHERSKI Józef. * w Mińsku Mazowieckim 19 marca 1848. Po ukończeniu gimnazjum w Piotrkowie wstąpił w r. 1868 do szkoły Głównej, a po jej zamknięciu, na uniwersytet warszawski, który ukończył w r. 1872. Stopień inżyniera dróg i mostów uzyskał w r. 1880, zaś prawo prowadzenia robót budowlanych w całym państwie w r. 1885. Zajmował się praktyką inżynierską i budowlaną w Piotrkowie i gub. piotrkowskiej.

Źr.: Księga Pam. Zjazdu b. wych. b. Szkoły Głównej Warszawskiej, str. 94.

MAJERSKI Karol. * 9 kwietnia 1800 † 22 maja 1870. Po ukończeniu nauk w szkołach pijarskich, wstąpił na wydział budownictwa uniwersytetu warszawskiego, który ukończył w r. 1825, poczem został mianowany początkowo konduktorem przy komisji nadzoru budowli koronnych, na którym to stanowisku pozostawał aż do r. 1838. Od 22. VIII. 1838 do 1. XII. 1864 był bud. gub. augustowskiej. Był kawalerem orderu św. Stanisława kl. 3-iej (1856); posiadał znak nieskazitelnej służby za lat XXV. Brał udział w budowie fabryki w Sielcach pod Warszawą. W Suwałkach według jego planów stanęły: dom rządu gubern., ratusz, szpital św. Piotra i Pawła, kościół ewangelicki, kaplica gotycka na cmentarzu katolickim (1853). Liczba domów, wzniesionych według jego projektów dochodzi do 150.

Napisał: Budownictwo na prowincji. Gazeta Rolnicza 1865, str. 297 — 300. — O budownictwie wiejskiem. Goniec Leśny 1866 Nr. 5, 10, 11, 18, 19, 23, 25. — O dachach. Gazeta Rolnicza. 1871, str. 401 — 402.

Źr.: Nokr. półr. Tyg. II. 1871, 169, str. 150. — Opisanie kaplicy nowopobudowanej na cmentarzu rzymsko-katolickim parafji suwalskiej w gub. augustowskiej. Pam. Rel.-Mor. XXVIII, 1855, str. 305—313. — F. Kucharzewski—Akta K. R. S. W. Nr. 16585 w A. A. D.—Kurjer Warsz. 1870, Nr. 250.

MAJEWSKI Antoni. Bud. pow. łomżyńskiego 1860 — 1865.

Źr.: Roczniki Urzęd.

MAJEWSKI Hilary. * w Radomiu 1830 † 1892. Akademik Ces. Akad. Sztuk Pięk. w Petersburgu. W r. 1872 przeniósł się do Łodzi na stanowisko budowniczego miasta, gdzie według jego

projektów stanęły domy: Tow. Kred. Miejskiego (1881); Meyera, Geyera, gimnazjum realne fundacji Scheiblerów. Cerkiew.

Źr.: Przegląd Techn. 1892 Nr. 29, str. 168. — Akta K. S. W. Nr. 16641 w A. A. D.

MAJEWSKI Karol. * 11 września 1824 † 31 maja 1897. Wychowanie początkowe otrzymał w gimnazjum żytomierskim, poczem wstąpił do Instytutu Inżynierów Cywilnych, później zaś do Szkoły Budowniczej w Petersburgu. W r. 1847 uczęszczał do ces. Akademii Szt. Pięknych. W r. 1860 został mianowany budowniczym ekspedycji papierów państwowych, a w r. 1870 członkiem honorowym tow. archeologicznego, oprócz tego sprawował wiele innych godności.

Prace: Gmach ekspedycji papierów państwowych w Petersburgu (1849—1856). Cerkiew Św. Michała Archanioła na placu Woskresieńskim, tamże (1855—1892). Badania nad starożytną twierdzą w Smoleńsku (1868). Przebudowa zamku w Lublinie na więzienie (1877). Gmach więzienia tymczasowego przy petersburskim sądzie okręgowym. Cerkiew i składy przy gmachu ekspedycji papierów państwowych w Petersburgu. Pałac cesarski w Kijowie. Archiwum ministerjum sprawiedliwości w Moskwie. Więzienie dla kobiet w Petersburgu (1877), (pierwsza nagroda). Projekt głównej poczty w Petersburgu.

Źr.: Wiadomości udzielone przez p. Bronisławę Rymowicz. — Stroitiel. 1897, Nr. 9—10, str. 382—385, — Tyg. II. 1897 Nr. 25, str. 478.

MAJEWSKI Tomasz. Budowniczy m. Krakowa.

Prace: Kościół w Zagórzcu (pow. będziński), budowany pod kierunkiem Stanisława Gołębiowskiego (1857). Nowa strzelnica w Krakowie w stylu gotyckim, otwarta d. 15 października 1837 r. Gmach Starego Teatru w Krakowie (1848), bud. wspólnie z Karolem Kremerem. Dom (w duchu klasycyzmu) przy zbiegu Sławkowskiej i Plant w Krakowie.

Źr.: Gazeta Warsz. 1854, Nr. 242, z d. 19 września. — Gazeta Krakowska, 1837, Nr. 236, z d. 16 października i 1843, Nr. 5, z d. 7 stycznia. — Kurjer Warsz. 1854 Nr. 246; 1837 Nr. 282. — Akta bud. m. w Krakowie. I, 242—500. — Notaty p. Maryli Jarosławieckiej.

de MAKOWO-MAKOWSKI Ksawery Djonizy. * 1844 † 24 maja 1917. Zdał egzamin na prawo prowadzenia robót przy komisji technicznej przy min. spraw wewnętrznych w Petersburgu. Posiadał odznaczenie papieskie Pro Ecclesia et Pontifice.

Prace: Powiększenie pałacu w Podzamczu. Mauzoleum rodziny Zamoyskich w Maciejowicach. Kościółek w Różance. Kościół w Łochowie. Dworek w Krempie pod Podzamczem.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

MAKOWSKI M. S. Sądząc z napisu na ścianie kościoła w Odechowie, prawdopodobnie budował wspólnie z Pawłem z Kazanowa kościół ten, fundowany przez Jana Długosza (1459).

Źr.: Pam. Rel.-Mor. 1844. VI, str. 385. — F. M. S. I, str. 119.

MALESZEWSKI (MALISZEWSKI) Józef. * 1798 † 1868. Po ukończeniu szkoły w Grodnie studjował na uniwersytecie wileńskim. Był konduktorem budowniczym budowli rządowych w obwodzie łyżyckim. Bud. obw. lipnowskiego od 24 października 1831; bud. obw. kujawskiego od 5 stycznia 1832, — pow. białskiego od 22 maja 1840. Pow. mławskiego od 7 grudnia 1848 r. po budowniczym Pachali; bud. pow. sierpeckiego 1866 — 1867.

Źr.: Arch. A. D. Akta osobiste Nr. 171/3428. — A. A. D. Akta K. R. S. W. Nr. 16591.

MALIVERNA Jan, v. MELIVERNA. Pracował przy budowie kolegiaty w Olyce, fundowanej w r. 1635 przez Albrechta Stanisława Radziwiła a ukończonej 28 sierpnia 1640 r. Budowy doglądał Rudolf Beffka.

Źr.: F. M. S. II, str. 57. — S. G. VII, str. 528: — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w.; str. 187. — S. Tomkowicz: Olyka. Prace Kom. Hist. Sztuki III, 15, 16.

MAŁAGOWSKI Kazimierz. † w szpitalu na Pohulance w Wilnie d. 5 lipca 1919 r., przeżywszy lat 27. Był podpor. artylerji pociągu pancernego »Śmiały«. Architekturę studjował w politechnikach we Lwowie, w Medjolanie i w Warszawie. Ranny d. 1 lipca 1919 pod stacją Zalesie.

Źr.: Kurjer Warsz. 1919, Nr. 192.

MAMCZYŃSKI Mikołaj. Ukończył instytut Techniczny w Krakowie. Pracował przez lat 8 od 1857 do 1865 u arch. Pokutyńskiego, pod którego kierunkiem pracował przy budowie gmachu Krakowskiego, Towarzystwa Naukowego (Akademja Umiejętności) będąc w tymże czasie asystentem Instytutu Technicznego. W r. 1865 przybył do Warszawy i pracował przy Zygadlewiczu i Ankiewiczzu. Był konduktorem technicznym przy budowie ratusza

w Warszawie. W celu otrzymania pozwolenia złożenia egzaminu na budowniczego kl. II-ej napisał rozprawę p. t.: Pojęcie architektury jako sztuki pięknej.

Źr.: A. A. D.: A. K. R. S. W. i D. Nr. 16650.

MAMROWICZ Jan. Z Jarosławia, murarz, zmurował cerkiew klasztorną OO. Bazyljanów w Dobromilu, ukończoną przed r. 1705.

Źr.: A. U. V, str. 153.

MANCZKA Mathias. Cieśla, dokończył budowę kościoła w Mikuszowicach pod Bochnią w r. 1455, oraz stawiał kościół św. Bartłomieja w Mogile (1465—1466).

Źr.: A. U. V, str. XCIX; VIII, str. 29.

MANITIUS Herman. * w Płocku 9 kwietnia 1825 † w Kutnie 17 kwietnia 1874. Ukończył Szkołę Sztuk Pięknych w Warszawie. Złożył egzamin na bud. kl. II-ej 28 kwietnia 1860. Bud. pow. gołyńskiego 1861—1874.

Źr.: Arch. Akt Daw. Akta osobiste Nr. 586/4616. — Kal. J. Jaworskiego, 1875,

MARAINO. Włoch rodem; malarz, przytem budowniczy. Pracował przy budowie »Sali« (w Łazienkach) w Ujazdowie w r. 1767 i brał 4690 Fl. Był dekoratorem teatru warszawskiego od r. 1790 do r. 1794 i robił piękne dekoracje. W r. 1791 powierzono mu przerobienie i powiększenie teatru przy placu Krasińskich, co nastąpiło pod nadzorem Wojciecha Bogusławskiego, przy materjalnem poparciu króla. W r. 1796 wezwany do teatru lwowskiego, wystawił w ciągu 6 tygodni amfiteatr w ogrodzie Jabłonowskich, rozebrany w r. 1799. Bogusławski miał z nim proces. Zmarł we Lwowie w wieku podeszłym.

Źr.: E. Rastawiecki, II, str. 6—7. — Schnür-Peplowski Stanisław: Korespondencja Wojciecha Bogusławskiego. Tyg. II. 1895 II, str. 154. — Tenże, Obrazy z przeszłości Galicji i Krakowa I, str. 114—115. — Rękopis p. Popielowej. Teka Nr. 187/12.

MARCIN. Lapidista w Wrocławiu (1299).

Źr.: C. Lüdecke und A. Schultz: Das Rathaus zu Breslau. Zeitschrift für Bauwesen, 1864, str. 31.

MARCIN Czech. Starszy zgromadzenia architektów (senior contubernii architectorum) 1566. (Acta adv. Crac. 75/449, str. 653).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

MARCOIN Juljusz. Rodem z Krakowa. Po ukończeniu gimnazjum tamże i wydziału filozoficznego na uniwersytecie Jagiellońskim pracował przez 3 lata (1849 — 1852) jako nauczyciel szkoły wydziałowej. W r. 1854 przybył do Królestwa Polskiego i pracował u budowniczego Bethier. Budował dom przy alei Jerozolimskiej w Warszawie Nr. 1574G. Od d. 1 czerwca 1858 pracował jako pomocnik budowniczego pow. olkuskiego. Miał zamiar złożyć w r. 1865 egzamin na budowniczego kl. II-ej, ale od zamiaru tego odstąpił.

Źr.: Akta K, R. S. W. Nr. 16642 w A. A. D.

MARCONI Henryk. * 7 stycznia 1792 w Rzymie † 20 lutego 1863 w Warszawie. Pochowany na Powązkach. Syn Leandra, architekta i profesora architektury. Wykładał rysunki w liceum w Lugo. Do Polski przybył w r. 1822 w lecie, wezwany przez generała Ludwika hr. Paca, dla dokończenia pałacu w Dowspudzie, w Augustowskiem, którego budowę rozpoczął budowniczy Bosio. W swej nowej ojczyźnie pozostał do śmierci. Bez zaprzeczenia wielki talent zyskał mu rozgłos i wziętość, jakiej przed nim nikt nie posiadał. Był członkiem: Akademji Inżynierji i Architektury w Bolonii, Akademji Sztuk Pięknych we Florencji, Akademji Sztuk Pięknych w Petersburgu (od 15 października 1848); profesorem architektury i perspektywy w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych od r. 1851; budowniczym wydziału przemysłu i handlu Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych i Oświecenia Publicznego; członkiem: rady ogólnobudowniczej, Instytutu Oftalmicznego i szpitala św. Łazarza. Był odznaczony orderem św. Stanisława kl. 3-ej i znakiem nieskazitelnej służby za lat XX. Żonaty był z Małgorzatą ur. Highton (* w r. 1807 w Selkirk (Szkocja) † 28.10 1884 w Warszawie, z którą miał dzieci: 1) Karola * 11. 11. 1826 † 25. 10. 1864 we Florencji, art.-malarza. 2) Elżbietę-Elliot * 22. 9. 1828, za Edwardem Crowe. 3) Eleonorę * 10. 3. 1832 † 8. 8. 1883 za Antonim Kolbergiem, art. malarzem. 4) Leandra Jana * 23. 4. 1834 † 8. 10. 1919 w Montreux, budowniczego. 5) Henrjetę * 19. 4. 1836 † 16. 12. 1837. 6) Henryka * 20. 6. 1842 † 22. 11. 1920 w Genewie, inżyniera. 7) Jana * 8. 4. 1845 † 24. 11. 1921, inżyniera, wydawcę albumu Marconich. 8) Władysława * 29. 2. 1848 † 4. 6. 1915 w Warszawie, budowniczego.

Prace jego pod jego osobistym kierunkiem, lub według jego projektów w Polsce oraz za granicą wykonane, są następujące: Pałac w Dowspudzie, rozpoczęty przez arch. Bosio, zniszczony przez

rosjan w r. 1831; pałac Ludwika hr. Paca w Warszawie przy ul. Miodowej Nr. 493/15, (1824—1828) oraz oba gmachy frontowe z bramą ozdobioną fryzem dłuta L. Kaufmana; pałac hr. Andrzeja Zamoyskiego na Nowym Świecie Nr. 1245/67—69, (1846). Dokończenie budowy kościoła p. w. św. Aleksandra w Suwałkach (1845). Kościoły: św. Karola Boromeusza przy ul. Chłodnej, budowany z zapisu Klementyny z ks. Sanguszków hr. Małachowskiej, wzorowany na kościele Santa Maria Maggiore w Rzymie (1841—1849); kościół par. w Wilanowie, (roboty prowadził J. Heurich ojciec); kościół paraf. w Wyrożebach na Podlasiu (8. 5. 1858—26. 11. 1865), roboty prowadził budowniczy siedlecki L. Jabłoński; w Gizach (p. wołkowyski) (1850); w Osiecinach (p. niezawski) (1854—pośw. 11 grudnia 1855), w Osieku (p. sandomierski) (1852); w Tomaszowie Rawskim (1864); powiększony przez K. Wojciechowskiego w r. 1888; w Kalwarji, w Żdżarach (p. rawski) (1850); w Borkowicach (p. konecki) (1846), wspólnie z F. M. Lancim; w Brzegach (p. jędrzejowski) (1845); ewangelicki w Łowiczu (poprawił plan budowniczego J. Łuczaja); kościół w stylu gotyckim w Różance (p. lidzki); W. W. Świętych na Grzybowie, na wzór kościoła Św. Justyny w Padwie (1861), ukończony przez Zygmunta Kiślańskiego. Odnowienie elewacji kościoła oo. Kapucynów w Warszawie (1829); kaplica króla Jana III-go tamże (1828—1830); kościoła pp. Wizytek w Warszawie (1847). Przebudowa kościołów: w Żarkach (p. będziński) (1846), w Raczkach (p. augustowski), budowanego przez Piotra Aignera; w Suchedniowie. Odnowienie: kościoła w Bodzanowie (p. płocki); kościoła w Lipsku (p. ilżecki) 1844, elewacji kościoła w Opocznie; kościoła oo. Bernardynów w Ostrołęce; poszerzenie chóru w kościele św. Krzyża w Warszawie. Cerkiew w Suwałkach (1840), roboty prowadził budowniczy Ton. Kaplica grobu Chrystusa przy kościele oo. Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu (1859—1862). Kaplica w Horodnie (p. lidzki). Dwór w Turznie pod Turuniem. Przebudowa dworu w Harmakach na Wołyniu. Przebudowa dworu w Hrehorowie w Galicji. Przebudowa pałacu w Różance nad Bugiem. Dwór w Chreynnie pod Nasielskiem (1845). Przebudowa pałacu w Chrobrzu (p. pinczowski) na pomieszczenie zbiorów po K. Świdzińskim (1850). Przebudowa pałacu baronowej d'Anstett w Kocku. Dwór w Dzierzbi pod Stawiskami. Dwór w Zbójnie (p. rypiński). Przebudowa pałacu Stanisława hr. Potockiego w Helénowie pod Warszawą (1859—1860). Pestauracja pałacyku w Jabłonnie. Restauracja pałacu Potockich na Krak. Przed-

mieściu Nr. 393A/32 (1851—1852). Dobudowa oficyny pałacu gen. Wincentego hr. Krasieńskiego na Krak. Przedmieściu Nr. 410/5 (1851—1852), od strony ul. Traugutta, gdzie się mieściła biblioteka ordynacji Krasieńskich. Pałac Władysława hr. Pusłowskiego na Nowym Świecie Nr. 1245/19 (1849). Domy: hr. Branickich na Nowym Świecie Nr. 1290/18; Mikołaja Jaroszyńskiego przy ul. Chmielnej Nr. 1565BC/13, (przebudowany); własny przy zbiegu Marszałkowskiej i Jerozolimskiej Nr. 1582H/35 (1846); Stanisława hr. Zamoyskiego przy ul. Mazowieckiej Nr. 1346C/10; przy zbiegu ulic Marszałkowskiej i Królewskiej Nr. 1065c/153, Boneta przy ul. Wareckiej Nr. 1365/15 (1851), roboty prowadził L. Jabłoński; Lessera przy ul. Rymarskiej Nr. 471H/12 (1853—1856); przy ul. Gęsiej Nr. 2347B/5; bazar Jana Kurtza przy ul. Granicznej Nr. 969/7 (1850), roboty prowadził J. Sbarbori, obecnie nadbudowany; Józefa Grodzickiego, dziś X. Adamowej Czartoryskiej na Krak. - Przedm. Nr. 411/7 (1851—1852); Leszno Nr. 671/28; przy ul. Ś-to Jerskiej Nr. 1777/34; willa Kruzensterna przy ul. Pięknej Nr. 1713A; przy ul. Al. Jerozolimskiej Nr. 1582D/41; dom przy zbiegu Chłodnej i Żelaznej Nr. 927A23 (1859) Hotel Europejski na Krakowskim Przedmieściu, otwarty 31 grudnia 1856 r. Dworzec dr. żel. Warsz. Wied. w Warszawie (1844—1845). Dworzec dr. żel. Warsz. Wied. w Granicy (Maczkach). Kolumnada w ogrodzie Saskim na wzór łaźni Djoklejana (otwarta 4 lipca 1847), (instytut wód mineralnych). Zbiornik wody w ogrodzie Saskim na wzór świątyni w Tivoli (1852—1854). Brama przy ul. Karowej (1856), zakończona syreną modelowaną przez K. Hegla, zburzona przy poszerzaniu ulicy. Elewacja gmachu Tow. Kred. Ziems. w Warszawie na wzór Prokuratorji weneckiej (1856). Grobowiec Stanisława hr. Potockiego w Wilanowie (1836). Zabudowania w zakładzie zdrojowym w Ciechocinku² (1846). Bawarja w domu Steinkellera przy ul. Trębackiej Nr. 638/11 (1851). Dom urzędu powiatowego w Mińsku Mazowieckim. Browar w Iloluszewie, w Galicji. Dwór w Broszkowie (p. siedlecki), (przebudowany przez Wład. Marconi'ego). Więzienie zwane »Pawiak« według pomysłu hr. Fr. Skarbka (1830 — 1835). Więzienia: w Płocku, Kaliszu i Siedlcach (1844). Projekt wodotrysku przy kolumnie Zygmunta (1855), zniesionego w r. 1930; trytony były robione z cynku według modeli rzeźbiarza berlińskiego Kissa. Dwa projekty (z których jeden przyjęty) szpitala św. Łazarza w Warszawie (1841). Dom gościnny na stacji w Rokicinach. Projekt domów rzemieślniczych, wykonywany po

*Bausku*²

jego śmierci przez M. Berenta. Ratusze: w Radomiu (1847—1848), w Brześciu Kujawskim, w Augustowie, w Raczkach, (p. augustowski), w Płońsku, w Ciechanowie, w Dąbrowie. Szpitale: w Wieluniu (1840), roboty prowadził F. Kozubowski, w Kutnie, w Łęczycy, w Łowiczu (1845). Szkoła elementarna w Ksawerowie. Śpichrz zbożowy w Janowie Podlaskim. Oberża w Raczkach. Stajnie w Sobieszynie dla kasztelana Kickiego; owczarnie tamże. Stajnie w Polanówku (lubelskie). Dom p. Ignacego Azzalli w Russi pod Faenzą we Włoszech. Brama miejska dla Bolonji. Projekt upiększenia źródła na Bielanych (1835) (niewykonany). Proj. przeistoczenia pałacu Saskiego (jak wiadomo przyjęty został projekt A. Idźkowskiego). Proj. jatek w Łodzi. Proj. domu zajezdneho w Dąbrówce pod Warszawą. Projekt dwóch bram do twierdzy w Dęblinie. Projekt szkoły wiejskiej w Gniazdowie. Projekt domu ogrodnika w ogrodzie publicznym w Siedlcach. Proj. słupa granicznego (1839). Proj. muzeum sztuk pięknych. Projekt dojazdu do mostu wprost Bednarskiej (mniej więcej na miejscu Resursy Obywatelskiej). Projekt kościoła w Zadusznikach (pow. lipnowski). Proj. przebudowy zamku w Illien w Kurlandji dla barona Offenberga. Proj. domu sierot i ubogich we Lwowie. Proj. teatru w Radomiu. Proj. przebudowy teatru na placu Krasińskich (1828). Dwór w Kozaczkach (pow. krzemieniecki) dla p. Olszewskich. Dom M. Jaroszyńskiego przy ul. Brackiej Nr. 1592/20 (1848). Odnowa kaplicy w zakładzie Św. Kazimierza na Tamce (1842). Dom Fryderyka Grantzowa przy zbiegu alei Jerolimskiej i Kruczej (1854). Dom Cichockiego przy ul. Brackiej (1848). Kaplica grobowa Orsettich na cmentarzu paraf. w Żychlinie (1854). Proj. krzyża żelaznego wystawionego w Jeziornie na gruntach należących do papierni (1856). Kaplica murowana w Studzienicznej (p. augustowski) (1859). Kościół ewangelicki w Turku (1849). Projekt przebudowy pałacu w Klemensowie (1827).

Prace ogłoszone drukiem: O porządkach architektonicznych. W Warszawie w drukarni N. Glücksberga. Typogr. Król. Warsz. Uniw. 1828. in 4-o, str. V + 42 + XLVII tablic.—Zbiór ozdób starożytnych (ornamenta), dodatek do dzieła o porządkach architektonicznych 1828. Folio 20 tabl. litogr. — Saggio sugli ordini di architettura, di Enrico Marconi, architetto di governo di Polonia 1831 (in 4-o) + atlas in folio. — O porządkach architektonicznych przez Henryka Marconi, Budowniczego K. R. S. W. i D. i O. P. Członka głosującego Akademji sztuk pięknych w Bononji. W Warszawie w druk. przy ul. Rymarskiej Nr. 744. 1837. in 4-o k. 2+46+

LXVI tabl.—Zbiór projektów architektonicznych Henryka Marconi, Budowniczego K. R. S, W. i D., Członka głosującego Akademii Sztuk pięknych w Bononji. W Warszawie 1838—1843. 12 zeszytów in folio. 96 tabl. litogr. + 5 kart tekstu polskiego i francuskiego. — Dwór wiejski zbudowany według projektu... 2 tabl. rys. *Dziennik Politechniczny*. 1860, str. 49.

Z pomiędzy uczniów jego wymienić należy następujących: Jegera Gracjana, Kowalskiego Franciszka, Rakowskiego Leona, Rospendowskiego Zygmunta, Sbarbori Jana, Schüllera Teofila, Tournelle Franciszka i Wolińskiego Adolfa.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16606 i Akta osobiste Nr. 3442M w A. A. D.—R. Krajewski: Życiorys H. Marconi'ego. *Tyg. Il.*, 1863 Nr. 186.—Orgelbrand. XVII, str. 976. — W. E. P. I. XLV—XLVI, str. 434—435. — Nekrologi w *Gazecie Warszawskiej*, 1863, Nr. 44 i *Gaz. Polskiej*, 1863, Nr. 44. — Życiorys przez W. Gersona w *Album bibl. zaśl. Polaków i Polek XIX w.*, I, str. 431—433. — S. Ciampi: Viaggio in Polonia 1830, str. 143—149. — Budowa nowego kościoła w Warszawie *Pam. Rel.-Mor.* 1841, I, str. 284. — *Przegl. techn.* w *Dzienniku Warszawskim* 1856, Nr. 66, z d. 9 marca. — Domy robotnicze dla rzemieślników i wyrobników w Warszawie. *Tyg. Il.* VIII, 1863, Nr. 198, str. 271. — S. G. I, str. 644. — *Pam. Szt. Pięknych*, 1850—1854, str. 147—150. — F. M. S. Kościół parafjalny w Suwałkach. *Tyg. Il.* 1864, Nr. 232. — F. M. S. Kościół w Żarkach. *Tyg. Il.* 1865, Nr. 282, str. 60 z ryc. — Al. Osipowicz: Ruiny zamku w Dowszpuździe. *Tyg. Il.*, 1865, Nr. 276, str. 1, z 3 rys. — Kościół Opieki św. Józefa w Warszawie: *Kłosy*. 1868, Nr. 142, str. 163. — H. S. Kościół w Wilanowie. *Kłosy*. XVI. 1873, Nr. 397, str. 93. — Gmach Tow. Kredytowego w Warszawie. *Tyg. Il.* 1860, Nr. 9, str. 67 z ryc.—R. Krajewski. Kościół w Wilanowie. *Tyg. Il.* 1863, str. 152 z ryc. *Tyg. Il.* 1898, Nr. 36. — *Gazeta Warsz.* 1851, Nr. 308, z d. 19 listopada; (Wodozbiór w Ogrodzie Saskim). — *Gazeta Warsz.* 1849, Nr. 294, z d. 6 listopada; (Kościół Św. Karola Boromeusza). — *Kurjer Warsz.* 1847, Nr. 176, z d. 5 lipca; (Zakład wód mineralnych w Ogrodzie Saskim). — *Prace kom. hist. sztuki II*, str. LXXVII. — *Kurj. Warsz.* 1824 Nr. 109, 1841 Nr. 219; 1842 Nr. 219; 1844 Nr. 186; 1846 Nr. 263, 266; 1847 Nr. 84, 114, 126, 326, 332, 335; 1848 Nr. 197, 231; 1849 Nr. 291; 1850 Nr. 140, 263, 206; 1851 Nr. 111, 118, 174, 176, 1852 Nr. 130; 1853 Nr. 282; 1854 Nr. 214, 278; 1855 Nr. 341; 1856 Nr. 142; 1857 Nr. 138, 207; 1858 Nr. 177; 1859 Nr. 24, 192; 1860 Nr. 147; 1866 Nr. 10; 1867 Nr. 115; 1869 Nr. 245. — L. Kruszyński: *Turek*, str. 13.

MARCONI Leandro. * w Warszawie 23 kwietnia 1834 † w Montreux 8 października 1919 r. Syn Henryka. Pracował przy swym ojcu. W r. 1854 złożył egzamin na budowniczego kl. I-ej, w r. 1865 — kl. II-ej. Ożeniony z Bronisławą Osikowską miał dzieci: 1) Henrjetę zamężną d. 20. II. 1901. za Janem Perłowskim posłem Rzeczypospolitej w Madrycie, 2) Władysława † w Weisser Hirsch w r. 1908.

Prace: dom Stanisława Zamoyskiego przy ul. Wareckiej Nr. 1357A/11, (1874), obecnie na tem miejscu stoi nowy dom; pałac Konstantego Zamoyskiego przy ul. Foksal Nr. 1297/1 (1878); Synagoga na Tłumackiem (1875—1877), (Arch. 1902); Bank Handlowy w Warszawie przy zbiegu ul. Czackiego i Traugutta; Willa Sobańskich w al. Ujazdowskich Nr. 1714C/11 (1876); Pałac we Frascati przy ul. Wiejskiej Nr. 1730/10; wille: Henryka Marconiego w al. Ujazdowskich Nr. 1726/26, W. E. Raua przy zbiegu al. Ujazdowskich i Piękn. (1868), Wernickiego w al. Ujazdowskich Nr. 1667B/31. Kościoły w Czyżewie i w Smogoszcy. Pałac w Wace (kopja pałacu w Łazienkach).

Ż.: A. A. D. Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16635. — Kurj. Warsz. 1867, Nr. 107, 199; 1868 Nr. 175; 1869 Nr. 276; 1919 Nr. 293. — Architekt 1902 Nr. 2, str. 14—15. — W. E. P. I. XLV—XLVI, str. 435. — Arch. bud. m. st. Warszawy.

MARCONI Leonard. * w Warszawie 1836 † we Lwowie 4 kwietnia 1899. Syn Ferantego * 1798 w Bolonji † 11. 3. 1868 w Warszawie, brata Henryka, sztukatora. Po ukończeniu gimnazjum realnego w Warszawie, uczęszczał w latach 1856—1858 do Szkoły Szt. Piękn., poczem w r. 1859 udał się do Rzymu, gdzie wstąpił do Akademii Szt. Pięknych. W r. 1862 powrócił do Warszawy. W r. 1874 przeniósł się do Lwowa na stanowisko profesora politechniki. Znany był jako budowniczy i jako rzeźbiarz.

Prace: karjatydy do pałacu L. Kronenberga w Warszawie; wspólnie z E. Hermatnikiem projekt Grand Hotelu we Lwowie; wspólnie z A. Zagórskim dom przy ul. Kraszewskiego Nr. 15; wspólnie z Kędzierskim dom przy ul. Kraszewskiego Nr. 17; dekoracja zewnętrzna gmachu politechniki, gmachu lwowskiej dyr. kolei państwowych, pałacu sprawiedliwości we Lwowie.

Żr.: Tyg. Il. 1897 Nr. 44, str. 871; 1899 Nr. 16, str. 317. — J. Wiczkowski, str. 591, 593. — W. E. P. I. XLV—XLVI, str. 435. — J. Czecha. Kalendarz Krakowski. 1900, str. 89. — E. Świeykowski. Pam. Tow. Prz. Szt. Pięk. w Krakowie 1854—1904, str. 173.

MARCONI Władysław. * 29 lutego 1848 † 4 czerwca 1915 w Warszawie. Syn Henryka. Ukończył szkoły średnie w Warszawie, poczem udał się do petersburskiej Akademii Sztuk Pięknych, którą ukończył w 1873 z trzema srebrnymi medalami. Po powrocie do Warszawy, pomagał bratu swemu Leandrowi przy budowie synagogi na Tłumackiem w latach 1875—1877. Wspólnie z Wła-

dysławem Rittendorffem przebudował w r. 1884, spalony w r. 1883 teatr Rozmaitości w Warszawie. Był jednym z założycieli delegacji architektonicznej przy Tow. Pop. Przemysłu i Handlu, z której z czasem powstało Koło Architektów; członkiem Muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej, Towarzystwa Fotograficznego oraz jednym z organizatorów, tudzież najczynniejszych członków Tow. Op. nad Zab. Przeszłości. Był członkiem komitetu budowy trzeciego mostu (ob. Ks. Józefa Poniatowskiego w Warszawie). Był kawalerem orderu św. Stanisława kl. 3-ej. Był również członkiem komitetu budowy pomnika Mickiewicza w Warszawie. Od r. 1894 wydawał z bratem Janem »Album architektoniczne dawnych zabytków i pamiątek przeszłości. Żonaty 26. 6. 1880 z Kazimierą Kołobrzeg-Kolberg córką Antoniego art. malarza (*10. 3. 1832 + 8. 8. 1883), miał dzieci: 1. Janinę Eleonorę *17. 11. 1881 + 2. 11. 1883. 2. Stanisława *3. 5. 1883 + ? 11. 1883. 3. Karola Władysława *13. 12. 1884. 4. Eleonorę *5. 3. 1887 + ? 6. 1887. 5. Halinę Marję *26. 12. 1888. 6. Kazimierza Jerzego *17. 12. 1890. 7. Bolesława Lucjana *14. 1. 1893. 8. Tadeusza Adolfa *28. 11. 1899.

Prace: Domy: Ludwiki hr. Mielżyńskiej przy ul. Królewskiej Nr. 412B/7, Konstantego hr. Platerra w Al. Jerozolimskiej Nr. 1574F/28, Antoniego Strzałeckiego w Al. Ujazdowskiej Nr. 1724/36, Towarzystwa Ubezpieczeń Rosja przy zbiegu Siennej, Marszałkowskiej i Moniuszki; Warsz. Tow. Ubezpieczeń od Ognia przy zbiegu Jasnej i Baudouin'a; Anny Mikulicz-Radeckiej w Alei Ujazdowskiej Nr. 1669/37; fabryka Jana Fruzińskiego przy ul. Polnej Nr. 5289—5290; Gustawa Gerlacha przy ul. Tamka Nr. 2846B/40; domy: J. Fruzińskiego przy ul. Kopernika Nr. 2886/14 (1904); Henryka Kołobrzeg-Kolberga, przy tejże ul. Nr. 2887/16 (1904); własny przy ul. Kopernika Nr. 2876/15 (1900); braci Lilpop przy ul. Mazowieckiej Nr. 1351B/7; przy ul. Brackiej Nr. 1582D/11; przy ul. Ordynackiej Nr. 2872/9; G. Gerlacha przy ul. Kopernika Nr. 2780/28; przy ul. Okólnik Nr. 2895/7; przy ul. Wiejskiej Nr. 6348/19; przytułek św. Franciszka Salezego na Solcu; hotel Bristol; wille: Stefana Dziewulskiego w alei Ujazdowskiej Nr. 1667/25, tegoż w Konstancinie, W. Piechowskiego tamże; Kozłowskiej w Skierniewicach (1893); W. Wellischa w Turczynku. Szkoła im. Roeslerów przy ul. Chłodnej; proj. szkoły dla dzieci pracowników tramwajowych na Woli. Pałace i dwory: w Ostrohladach (gub. mińska) dla hr. Prozora; w Mereczowszczyźnie (grodz.), hr. Pusłowskiego; w Hołubiu (1902); w Broszkowie (siedleckie), dla Bujny; w Borkowicach (pow. konecki) Dem-

bińskiego; w Żeludku (pow. lidzki) ks. Czetwertyńskiego; w Borchowie (1911) (pow. rzeszycki), Kruszewskiego; w Górkach (pow. sandomierski) Karskiego; w Łopusznie (pow. kielecki) Dobieckiego; w Sannikach (pow. gostyński) St. Dziewulskiego; hr. Mielżyńskiej w Rozkoszy; w Nowej Sieniawce (1906); w Grotach Blocha; w Dębnowoli (pow. grójecki) (1893). Kościoły: w Mogielnicy (pow. grójecki) (1893), w Otwocku (1892), w Kamienskoje nad Dnieprem. Kaplice: hr. Potulickich, hr. Mielżyńskich, Marchwickich, w Oborach pod Słomczynem (1893). Przebudowa i nadbudowa domu dawnej poczty na Krak. Przedmieściu róg Trębackiej Nr. 421/25. Budowa kościoła ew.-reformowanego w Kucowie (1896). Poszerzenie gmachu Tow. kr. m. Warszawy, przy ul. Czackiego. Przebudowa domu J. G. Blocha, przy zbiegu Marszałkowskiej i Królewskiej. Nadbudowa domu przy ul. Pięknej Nr. 1713A/3. Oficyna domu przy ul. Chmielnej Nr. 1565/11. Dom gminy żydowskiej przy ul. Grzybowskiej w Warszawie. Restauracja: pałacu w Wilanowie, pałacu J. hr. Potockiego na Krakowskim Przedmieściu Nr. 415/5. Rysunek dwóch bram w stylu Ludwika XV z żelaza kutego tamże. Restauracja kamienicy Fukierów na Starem Mieście Nr. 46/27. Restauracja zamku w Pieskowej Skale. Restauracja kamienicy ks. Mazowieckich na Starem Mieście Nr. 48/31. Budowa biblioteki publicznej im. Kierbedziów według projektu arch. Jana Heuricha. Domy przy ul. Topiel Nr. 2821L/14, Nr. 2821J/16 i Chopina Nr. 5707/4. Pałac i szkoła w Ojrzanowie. Dobudowa nawy w kościele Św. Kazimierza na Tamce. Architektoniczne nakrycie pomnika Moniuszki (I nagr. na konk. T. Z. Szt. Piękn. 1878). Dwór w Gawłowie (pow. sochaczewski). Dwór w Dobrzelinie (pow. kutnowski).

Źr.: Życiorys. Przegląd Tech. 1915. Nr. 23—24 z ryc.—W. E. P. I. XLV—XLVI, str. 435.—Gmach Tow. Ub. Rossya w Warszawie: Arch. 1901, str. 102—105.—Hotel Bristol w Warszawie. Arch. 1902. 85—87; 91—94; 100—103; 128—131.—Süddeutsche Bauzeitung. V. 1895. 36. Villa in Skierniewice.—Spr. T. Z. Szt. Piękn. 1878, str. 53.—Dokumenty w posiadaniu rodziny.

MARKOWSKI. Oskarżony d. 21.3 1788 w sądzie ziemskim wileńskim przez Kazimierza Konstantego Platę o niedokończenie budowy pałacu w Dangielszkach.

Źr.: Notaty M. Brenszteina w Wilnie.

MARCUS. Magister, budował od r. 1496 nową wieżę ratusza lwowskiego.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz lwowski, str. 18.

MARCUS. Murator w Krakowie, 1493—1495.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1121, 1128, 1229.

MARCZEWSKI Ignacy. * w Zdanowicach 31 lipca 1805 † 20 sierpnia 1852. Ukończył szkołę wojewódzką w Kielcach, później zaś uniwersytet w Warszawie. Bud. pow. piotrkowskiego od 16 kwietnia 1832 do 25 września 1837. Od 13 października 1838 do końca lutego 1839 zast. budowniczego pow. piotrkowskiego, wreszcie od 1 marca 1839 aż do do śmierci na stanowisku bud. pow. piotrkowskiego.

Źr.: Arch. A. D. Akta osobiste Nr. 172/3429.—Akta K. R. S. W. i Policiej Nr. 16592 w A. A. D.

de MARIABELLA Roch. Murator. Włoch rodem, przyjął w r. 1603 prawo miejskie w Krakowie.

Źr.: St. Tomkowicz: przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 118.

MARION. Inżynier francuski. Współpracował z Beauplan Levasseur'em przy budowie pierwotnego fortu w Kudaku (1635).

Źr.: Al. Czołowski: Kudak.

MARISCHLER Chrystjan. Wspólnie z Jaroschem wykonali na początku XIX w. projekt nowego ratusza we Lwowie.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz lwowski, str. 70.

MARKL Józef. Robił plany domu hr. Miera we Lwowie w r. 1824. W r. 1818 według jego planu została zbudowana dzwonnica przy kościele p. w. Św. Antoniego we Lwowie. Wspólnie z Alojzym Wondraszką, pod kierunkiem Jerzego Głogowskiego, brał udział w budowie ratusza lwowskiego i jego wieży, którego projekt wykonał wspólnie z Franciszkiem Trescherem. Budowę rozpoczęto d. 21.10 1827, a poświęcenie nastąpiło d. 2.10 1835.

Źr.: T. Mańkowski: Początek Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. I, 30, 32. — Fr. Janowski. Ratusz lwowski 70, 76, 80.

MARKIEWICZ Ignacy. Budował teatr w Piotrkowie (1868).

Źr.: Kurjer Warsz. 1868 Nr. 221.

MARKOWICZ Stanisław. Pracował przy budowie kolegiaty w Olyce, fundowanej w r. 1635 przez Albrechta Stanisława Radziwiłła.

Źr.: F. M. S. II, str. 57.

MARTIN Karol. * w Luxeuil w departamencie Haute Saône 8 lipca 1817 † w Sandomierzu 24 września 1891 r. Po ukończeniu paryskiej Szkoły Sztuk Pięknych w 1839 r., w r. 1840 przybył do Polski. Od r. 1851 do 1853 przyjmował udział przy budowie Instytutu Szlacheckiego przy ul. Wiejskiej w Warszawie. W r. 1853 mianowany został profesorem budownictwa wiejskiego w szkole rolniczej w Marymoncie, gdzie wznosił według swojego projektu gmachy laboratorjum oraz poszerzył kaplicę tamże. W Wawrzyszewie i Rudzie stanęły liczne budowle gospodarskie, do budowy których zastosowano system budowy t. zw. Gerarda. W Warszawie wznosił dom przy placu Resursy Kupieckiej pod Nr. 471C/34, (przebudowany). Kościół w Giżycah (14. 10. 1877—7. 5 1879).

Prace ogłoszone drukiem: Budownictwo wiejskie. Osady włościańskie. Kalendarz J. Jaworskiego 1859, str. 35—42. — Owocarnie czyli składy na owoce zimowe. Przegl. roln. i handl.-przem. 1858. Nr. 33, str. 257—258; Koresp. roln. handlu i przem. 1859. 36. — Budownik rolniczy czyli zbiór treściwy wiadomości potrzebnych do projektowania, anszlagowania i budowania na wsi przez... Marymont 1860 (3 części). — Zarysy budownictwa wiejskiego. Ziemiannin. Poznań. 1858, str. 276—287. — Budownictwo szlacheckie. Dworek szlachecki czyli folwark z mieszkaniem pańskim z ryc. Kalend. J. Jaworskiego 1860, str. 31—35. — Budownictwo wiejskie. Enc. Roln. 1873. I., str. 189—257. — Opis budowania domu mieszkalnego murowanego z podwójnymi ścianami zewnętrznymi przy instytucie gospodarstwa wiejskiego i leśnictwa w Marymoncie. Przegl. roln. przem.-handl. 1857 Nr. 27, 29.—Zarysy budownictwa wiejskiego, skreślone przez... Przegl. Roln. przem. i handl. 1858, 7, str. 53; 11, str. 81—83.

Źr.: Notaty Bolesława Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. Prz.—Przegląd Techn. 1891. 28, str. 240. — F. Kucharzewski. — Kurjer. Warsz. 1854 str. 166.

MARTINI. Rodem z Warszawy, przez 16 lat bawił zagranicą, pracował pod kierunkiem Viollet le Duc'a, później zaś przy ozdabianiu pałacu Dolma-Bagdże w Konstantynopolu.

Źr.: Gazeta Warsz. 1863 Nr. 57, z d. 11 marca.

MARTINUS de Casimira. Murator inscripsit se reparare lapidem super sepulcrum longitudinis 3 cubitorum cum medio et latitudinis 2 cubitorum et reparare cum ymagine et textu infra hinc ad festum S. Bartholomei nobili Petro Blandowsky sub pena

XV iudicio et parti; et eciam debet expedire pro wlnneribus Johannis clerici apud barbitonsorem, satisfacere pro medicina eidem, quem offendit Stanislaus murator qui sedet in turri, quem debet dimittere de turri idem Blandowsky. Et sub pena XV debet satisfacere barbitonsori et perrogare clericum eundem wlnneratum idem Stanislaus, et dum reparaverit lapidem, tunc debet sibi addere Blandowsky $\frac{1}{2}$ mr. (22 Martii 1454).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 473.

MARTINUS. 1474. Murator de Cracovia ex contractu inter ipsum et venerabilem dominum Johannem Dlugosch canonicum Cracoviensem et universitatem psalteristarum in ecclesia Cracoviensi occasione muracionis domus dictorum psalmistarum facto obligavit se sub pena excommunicacionis iuxta contenta cirographi adinvicem habiti murare et muros ex fundamentis deducere ex integritate ipsam domum usque ad superioritatem murorum perficere et pro quolibet virgulto 24 mr recipere hinc ad festum sancti Michaelis proxime affuturum. Presentibus venerabili domino Jacobo de Schadek canonico Cracovien. — et aliis familiaribus. (A. 1474, Martis 15 Novembris).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 634.

MARTINUS. Murator w Krakowie, 1389.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 67.

MARTINUS. Murator w Krakowie 1450—1474.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 454, 499, 615, 629.

MARTINUS. Architector, civis calissiensis, 1596.

Źr.: Notaty dr. J. I. Baranowskiego z księgi Kaliskiej Inscriptionum et Relationum 1596.

MARTINUS Gladiator (Miecznik). Wyrył swe nazwisko na słupie kościoła w Szydłowcu w r. 1592.

Źr.: Notaty Wacława Husarskiego.

MARTINUS de MURALTO. Murator Italus, we Lwowie w r. 1580.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska. XVI i XVII w., str. 41.

MARTIN K. Budował kościół w Giżycach. Poł. kamienia węgielnego 14 października 1877, poświęcenie nastąpiło 7 maja 1879.

MATEUSZ, v. MACIEJ Włoch. 1545 — 1548. Majster mularski, po śmierci Mikołaja de Castiglione kierował robotami przy budowie zamku wawelskiego, a mianowicie prowadził dalej roboty około muru zamkowego, wprawiał w nie kamienne »fenestras pro artelaria, alias strzelcze okna«.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabudow. Wawelu..., str. 287.

MATHIAS. Murator w Krakowie, 1479.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 738.

MATHIAS. Murator 1565. (Acta Contr. off. Advocat. Crac. 76, str. 12).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

MATHIAS. Architector, 1557, 1563. (Acta contr. off. adv. Crac. vol. str. 15; 75/449, str. 110).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

MATHIAS. Murator w Poznaniu, pracował u J. B. Quadro w r. 1570.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

MATHIAS A l e m a n u s. Murator w Krakowie 1496.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1260.

MATHIAS PRUSS, v. MATYS PRUSZ. Murator de villa Malanowa penes Bobrownik, civitate sita in Prusia, przyjmuje w r. 1537 prawo miejskie w Krakowie. Za list urodzenia ręczył Valentinus murator (lib. jur. civ. 1493 — 1554 str. 311). Wymieniony w opisie stanu wieży dzwonnej w katedrze krakowskiej z d. 22 kwietnia 1555 r.

Źr.: A. U. IV str. LXII; IX str. CCXXII.

MATIAS. Cieśla, zajęty przy wieży ratusza lwowskiego w r. 1411.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz lwowski, str. 15.

MATIAS. Murator przyjmuje prawo miejskie lwowskie w r. 1535.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 23.

MATUSIŃSKI J ó z e f. Profesor wydziału budowlanego w Krakowie. Robił projekt restauracji kościoła w Pacanowie (1879).

Źr.: Ks. W. Nowakowski. Opis kościoła cudownego Pana Jezusa Pacanowskiego, str. 27.

MATYS, v. MATHIS. »Krolia iego milosczi czieslia«, wymie-
niony w opisanu stanu wieży drewnianej w katedrze krakowskiej
z d. 22 kwietnia 1555 r.

Źr.: A. U. IX, str. CCXXII.

MATYS PRUSZ, patrz: MATHIAS PRUSS.

MAUTZER Johann Gottfried. Budował dla Sanguszków
pałac Sandomierski w Warszawie około r. 1747.

Źr.: Arch. Drezdeńskie. Rks. VII. 91/23.

MAZOTTI Wincenty. * w Rzymie 1 maja 1756, † w Wark-
lanach 25 maja 1798. Budował pałac oraz urządził rezydencję dla
Michała Borchy w Warklanach (pow. rzeżycki), jak opiewa napis
na pomniku wzniesionym ku jego czci w parku tamtejszym: »Piae
Et eternae memoriae Vincentio de Mazotti Patria romano Nobili
genere et ingenio nato Regis Poloniae Consillario aulico et cubicu-
lario actuali Archistructori insigni Etibus scientiisque variis exulto
Horti et agricultura peritissimo spectatae virtutis viro amicorum
optimo plusquam viginti annis probato Amicitia gratitudo venerati
Hoc monumentum posuere In agro et horto quos ipse ex palude
formavit Natus Romae 1mo Maii MDCCLVI Obiit XXV Maii
MDCCLXXXVIII Vixit XXXII annos Sepultus Warclandiae«.

Źr.: Fotografia w zb. T. O. n. Z. P. — S. G. XII, str. 857.

MAZURKIEWICZ Adam. * 22 grudnia 1837 w Makowie pow.
olkuskiego † w Warszawie 28 maja 1902. Szkołę realną ukończył
w Kielcach w r. 1856 z odznaczeniem. Patent budowniczego kl.
I-ej uzyskał w warszawskiej Szkole sztuk pięknych w r. 1862.
Pracował u J. Ankiewicza przy budowie zabudowań dla Banku
Polskiego. Budowniczym kl. II-ej został w r. 1867. Był budowniczym
w Warszawie. Wykonał projekt sali koncertowej, wraz z konser-
watojum, nagrodzony na konkursie T. Z. Szt. P. w Warszawie
w r. 1894.

Źr.: Przegląd Techn. 1902. Nr. 26, str. 320.—Tyg. II. 1894, Nr. 5, str. 66.—
Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16551 A. A. D. — Notaty arch. A. Dicksteina.

MAĆZKA Maciej patrz MANCZKA Mathias.

MEAZI Ambroży (v. MEACZY, MEATRY, MEAKINI, MEA-
CHYNI, MEIAZZI, MEACI, MEATZI, MEACY, MEACZY, ME-
RACI). Ur. w Medjolanie, † przed 17 czerwca 1609. Syn Bartło-

mieja Meazzi i Lukrecji de Monte, rodem z Medjolanu. Lapidar i murator. Do Krakowa przybył w r. 1584 i w tym roku przyjął prawo miejskie i posiadał tu później kilka domów. W r. 1590 wybrany był do starszyny cechowej. Był on bardzo wziętym jako rzeźbiarz i malarz. Żył przyjaźni z Trevanem, którego mianował wykonawcą swego testamentu. Pracował szczególnie nad marmurem. On stawiał podjum i stopnie marmurowe przed wielkim ołtarzem katedry krakowskiej w r. 1605. Jego również dziełem były roboty marmurowe w odnawianym wówczas zamku wawelskim, między innymi komin marmurowy w pokoju królewskim na II p. około Kurzej stopy. Syn jego Jakób uczył się u kamieniarza Mateusza Świętkowicza w r. 1596.

Źr.: St. Tomkowicz: Zab. Wawelu i ich dzieje, str. 348. — A. U, IV, str. LXIII. — T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 43. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 90—97.

MEHLER de SEVIGNY. Robił zdjęcie pomiarowe arsenału warszawskiego.

Źr.: Wl. Tatariewicz: O materiałach dotyczących zamku warszawskiego, str. 40.

MEISSONNIER Juste Aurele. * 1695 † 1750. Projektował: Salon dla hr. (!) Bielińskiego (w Tivoli[?]). Salon dla ks. Czartoryskiej około r. 1734.

Źr.: C. Gurlitt. Warschauer Bauten, str. 77.

MEJZER Ludwik Wilhelm. * 9. VII. 1798 † w Lublinie 3. II. 1870. Po ukończeniu w r. 1817 szkół w Warszawie, został mianowany elewem kl. III-ej Dróg i Splawów, elewem kl. I-ej został w r. 1820. Zast. bud. obw. opoczyńskiego od 12 kwietnia 1822 do 31 sierpnia 1824; bud. pow. wieluńskiego od 1 września 1824 do 31 maja 1828; bud. p. opatowskiego od 21 lipca 1828 do 1 października 1834; bud. woj. podlaskiego od 16 sierpnia 1834 do 31 grudnia 1844; bud. gub. lubelskiej od 1 stycznia 1845 do 31 maja 1862. Przebudował i odrestaurował kościół OO. Dominikanów p. w. św. Stanisława w Lublinie (1854).

Źr.: A. A. D.: Akta osobiste osobiste Nr. 178/3435 i Akta K. R. S. W. Nr. 16599. — Kurjer War. 1854, Nr. 265.

MELCHER de NYSSA. »Steinmetz«, w r. 1507 przyjmuje prawo miejskie w Krakowie (lib. jur. civ. 1493—1554, str. 91).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

MELON J a k ó b. Murator w Poznaniu w r. 1576.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

MELONI. Architekt, stawiał dla Michała Brzostowskiego pałac w Grodnie.

Źr.: Wiad. genealogiczna o Domie Brzostowskich 1776. (Kras. 16367).

de MELANO, patrz STELLA Giovanni.

MENCKE J a n J a k ó b. Rodem z Łużyce dolnych. Ogrodnik planista ogrodu Saskiego w Warszawie zastąpił w r. 1722 Szulca.

MENCKE J a n K r y s t j a n. † 1807 syn Jana Jakóba. Był ogrodnikiem ogrodu Saskiego po śmierci ojca.

Źr.: W. E. P. I. S. II t. 3—4, str. 945.

MENKEN A. (MANKE?). Architekt z Berlina. Projektował kościół ewangelicki w Grudziądzu. Bud. w latach 1896 — 1898 oraz dom niemiecki tamże.

Źr.: Dr. M. Orłowicz. Ilustr. przew. po woj. Pomorskim, str. 188.

MERETTINI B e r n a r d o. Kierował budową katedry Św. Jura we Lwowie około r. 1745.

Źr.: B. Janusz. Lwów, str. 44.

MERK. Budował dla wojewody sieradzkiego, Michała Walewskiego, w latach 1790—1798 pałac w Tuczynie (p. rówieński), który spłonął w r. 1850. Sztukaterje były roboty Probsta.

Źr.: Ramoty Starego Detiuka o Wołyniu, I, str. 93.—T. J. Stecki: Z boru i stepu. str. 167. — Kurjer War., 1850, Nr. 197.

MERKER (MERKIER). † 1753. Z Szczecinka (Neustettin). Wykonał projekt i rozpoczął budowę kościoła par. w Sadkach pod Nakłem w r. 1749.

Źr.: J. Kohte.

MERLAN M a t h i a s. Murator w Poznaniu w latach 1566-1571.

Źr.: A. Warschauer, str. 46.

MERLINI D o m i n i k. * w Brescia 1731 † 20 lutego 1797 w Warszawie (ks. zejść Św. Jana 1797—1801, str. 4: data śmierci 20 lutego; w katakumbach na tablicy grobowej data 19 lutego). Pochowany w katakumbach na Powązkach. Rodem z Brescia, skąd

przybył do Polski i w r. 1764 został budowniczym królewskim oraz Rzeczypospolitej w r. 1773, po śmierci Jakóba Fontany. Nobilitowany w r. 1768 (Vol. leg. VII, 802). Ożeniony 19/III. 1764 z Marjanną z Sambergerów Kiemzerową (ks. małż. par. św. Jana 1762—1770, str. 85), † 27/I 1787 w wieku lat 49 (ks. zejść par. św. Jana 1780—1796, str. 178), dzieci: 1. Marjanna, zam. za szambelanem Dominikiem Camelli, † 12/VIII. 1794 w wieku lat 29 (ks. zejść par. św. Jana 1780—1795, str. 385); 2. Elżbieta, chrz. d. 23. XI. 1738 (ak. hyp. Nr. 1737), † przy ul. Krzywe Koło Nr. 186, d. 13/IV. 1842 (ks. zejść par. św. Jana 1842, Nr. 195); 3. Franciszek-Kazimierz, chrz. 9/II. 1770 (akt. hyp. Nr. 1737 w Arch. Gł.); 4. Marja-Cecylja, chrz. 4/II. 1771 (ks. chrz. par. św. Jana 1770—1772, str. 263), 1-o voto za Ludwikiem Duchesne, 2-o v. za Wyganowskim; 5. Agnieszka-Izabella, chrz. 5/II. 1772 (akt hyp. Nr. 1737 w Arch. Gł.), zam. 20/1. 1805 za Adamem Jabłońskim (ks. małż. św. Jana 1802—1817, str. 131), † 6/III. 1851 (ks. zejść par. N. M. P. 1851, Nr. 196 i Kurjer War. 1851, Nr. 63), miała córkę Cecylję † 11/X. 1828; 6. Dominik Lucjusz, chrz. 14/V. 1774, zabity w Rzymie przez powstańców 10/VIII 1799 (akt hyp. Nr. 1737); 7. Stanisław-Józef, chrz. 30/V. 1777 (akt hyp. Nr. 1737 w Arch. Gł.); 8. Stanisław, * 30/VII. 1779, chrz. 2/VIII. 1779, rodzicami chrzestnymi byli: król Stanisław August i Zofja de Lhullier (ks. chrz. par. Jazdowskiej 1775—1780, str. 135); 9. Karol-Franciszek. * 30/V, chrz. 19/VI. 1781, rodzicami chrzestnymi byli: szambelan Jego Król. M-ci Franciszek Ksawery Woyna i Katarzyna Morelli, żona doktora (ks. chrzt. par. Jazdowskiej 1780—1793, str. 29); 10. Jan-Kazimierz, * 30/VIII, chrz. 30/IX. 1782, rodzicami chrzestnymi byli: szambelan Dominik Camelli i Teresa Woynina, starościna stanisławowska, (ks. chrzt. par. Jazdowskiej 1780—1793, str. 93); 11. Felicissima-Konstancja, chrz. 22/XI 1783, rodzicami chrzestnymi byli: Jerzy hr. Wielhorski, starosta kamieniecki i Konstancja Chreptowiczowa, podkanclerzyna litewska (ks. chrzt. par. św. Jana 1783—1790, str. 19), zam. za Klemensem Izajewiczem (kapitanem gwardji W. P. * 1783 † 14/III. 1837), † 28/VII 1856 (ks. zejść par. św. Andrzeja 1856, Nr. 365); 12. Ludwik-Ignacy, * 15/XI, chrz. 3/XII. 1786 (ks. chrz. par. św. Jana 1783—1790, str. 174), ożeniony z Wiktorją Stetkiewicz, miał syna Wincentego-Rocha, * w Cecylówce p. zwiahelskiego 16/VIII, chrz. 8/IX 1818, † 4/III. 1855, ostatnio dzierżawcę folwarku Zasiadały, nal. do dóbr żelechowskich, (Arch. Akt. Dawn., akta osob. Nr. 3885, M., oraz Kurj. War. 1855, Nr. 111). Nabył w dn. 11 października 1776 r.

od Józefa Bankiewicza posiadłość przy placu 3-ch Krzyży Nr. 1737, która była w rękach rodziny do r. 1824.

Prace: Zbiornik wody w Łazienkach na wzór mauzoleum Cecylii Metelli w Rzymie, zwany Okraglakiem (1772). Odbudowa pałacu Krasińskich (Rzeczypospolitej) po pożarze r. 1782. Kościół OO. Bazylianów ukończony w r. 1784 (budowa rozpoczęta 12 maja 1781). Pałac księcia Antoniego Jabłonowskiego, później. Prusaków (od r. 1817 ratusz), w r. 1785, przebudowany w latach 1817 i 1864. Pałac w Królikarni dla Tomatisa hr. de Valery (1786 — 1789). Pałac w Jabłonie. Pracował pod okiem króla Stanisława Augusta przy budowie pałacu w Łazienkach wspólnie z Jakóbem Fontaną oraz Janem Kammsetzerem; za wykonanie »la façade et les dedans« otrzymał od króla w dn. 3 marca r. 1784, 2090 dukatów. Projektował w pałacu Łazienkowskim salę Salomona, balową, rotundę oraz gmach w Łazienkach zw. »Le grand commun«, teatr na wyspie i most główny w Łazienkach. Sporządził projekt oranżerii chińskiej. Zewnętrzna i wewnętrzna przebudowa zamku królewskiego po pożarze 15 grudnia 1767 r. Odnowione sale po raz pierwszy otworzono 24 lutego 1785 r. (sale: balowa (assamblowa) zw. kolumnowa, ukończona w r. 1781, tronowa, marmurowa i rycerska). Biblioteka w Zamku (1780—1784) przy pomocy J. Kubickiego i J. Kammsetzera, zamieniona przez Rosjan na koszary kozackie; kaplica królewska wspólnie z Kammsetzerem. Budowa w zamku królewskim obserwatorium astronomicznego (1775). Odnowa budowli zwanej »Czerwonym pałacem« (gdzie stoi gmach Tow. Kredytowego Ziemskiego) w r. 1777 na mieszkanie posła tureckiego. Urządził iluminację ogrodu Krasińskich w dn. 14 maja 1789 r. Z polecenia Stanisława Augusta odrestaurował gmach starego ratusza czyli trybunału w Lublinie, oraz bramę krakowską (1787). Jak przypuszcza Łuszczkiewicz, stawiał kościół w Krakowcu. Wspólnie z Fontaną i Kammsetzerem robił projekt przebudowy kościoła farnego p. w. Św. Jana w Warszawie; wykonał projekt przebudowy w stylu klasycznym. W r. 1787 odrestaurował część zamku na Wawelu na przyjazd Stanisława Augusta. Projekt biblioteki w zamku warszawskim (1779). Fabryka dla Tow. dobrocz. założona przez bar. Lefort'a przy drodze Wolskiej (1875). Projekt oranżerii w Łazienkach (1776) niewykonany. Trzy projekty przebudowy zamku w latach 1778, 1779, 1788. Pracował przy ozdabianiu dworu w Pieniakach (woj. tarnopolskie) dla Ignacego Miączyńskiego. Jest domniemanym twórcą Ermitażu w Łazienkach. Opracował pro-

jekt ratusza w Błoniu, który został przyjęty przez Departament Policji i Rady Nieustającej (Akta Depart. Policji i Rady Nieust. Ks. 40).

Źr.: Ks. zejść par. św. Jana 1797—1801, str. 4. — F. M. S.: Królikarnia. Tyg. II. 1862, Nr. 167. — A. Wejnert: Pałac Krasieńskich przy ul. Długiej. Tyg. II. 1879, Nr. 158. — A. U. VI, str. XXII. — M. A. R. Ilustr. przew. po Lublinie, str. 181. — I. T. Baranowski: Inwentarze pał. Krasieńskich później Rzeczypospolitej, str. XXVI. — A. W. Królikarnia, z podania ustnego. Bibl. Warsz. 1852, I, str. 510—513. — Notaty W. Olszewicza. dotyczące panowania Stanisława Augusta. — Z. Kiślański: Pałacyk w Królikarni. Przegl. Techn. 1883, XVIII, str. 62. — W. E. P. I. XLV—XLVI, str. 839—840. — Wł. Tatarkiewicz: O materiałach, dotyczących zamku warszawskiego, str. 44, 45, 48, 49. — Budowa pałacu w Łazienkach, str. 31, 40. — Wł. K. Zieliński: Monografia Lublina, (1878), str. 175. — Rkps. bibl. Krasieńskich Nr. 751. — Zbiory D. Witke-Jeżewskiego. — Zbiory Stanisława Patka. — Orgelbrand, XVIII, str. 382. — K. Wł. Wójcicki. Cmentarz Powązkowski, II, str. 158: podaje datę śmierci 19 lutego według tablicy w Katakumbach. — Rkps. Popielów w zb. T. O. n. Z. P. teki: 187/37, 189/221. — Akta m. starej Warszawy, 589 f. 1319. — F. M. S. II, str. 193, 197, 216. — A. Czołowski i B. Janusz. Przeszłość i zabytki woj. tarnopolskiego, str. 185. — H. Eile: 1787—1797. Polska Zbrojna 1927 Nr. 267 i 268. — Wł. Tatarkiewicz: Pięć studjów o budowie Łazienek Stanisława Augusta, str. 50—51. — Wł. Tatarkiewicz: Rządy artystyczne Stanisława Augusta, str. 61.—Zbiory St. Patka.—Al. Król: Zamek królewski. w Warszawie, str. 17, 26, 34, 40. — Notaty Zygmunta Wdowiszewskiego.

MERLINI Marjanna. * 1765 † 12. VIII. 1794. Córka Dominika, pomagała ojcu w rysunkach przy budowie pałacyku w Królikarni. Była zamężną za szambelanem Dominikiem Camelli.

Źr.: F. M. S. str. 217. — A. W. Królikarnia, z podania ustnego. Bibl. Warsz. 1852, I, str. 510. — Ks. zejść par. św. Jana 1780—1796, str. 385.

MERLINI Antoni. † 13 kwietnia 1807. Murator.

Źr.: Ks. zejść par. N. M. P. na Nowem Mieście.

MERTSHING Jan Karol Henryk. † w Łodzi 23 lutego 1872. Po ukończeniu czterech klas szkoły wydziałowej w Warszawie praktykował u A. Idźkowskiego. Egzamin na bud. kl. I-ej złożył 19. XII. 1840; kl. II-ej 19. XII. 1844. Był budowniczym pow. łęczyckiego od 28. I. 1848—1868. W r. 1842 pracował przy budowie kościoła w Pałukach (pow. przasnyski). Budował kościół w Strzegocinie p. łęczycki, w latach 1866—1868.

Źr.: Kal. J. Jaworskiego r. 1873. — Roczn. Urzęd. — Kurj. Warsz. 1868, Nr. 284. — Akta K. R. S. W. i D Nr. 16609 w A. A. D.

METZELL Ludwik Chrystjan. * w Gdańsku 2 grudnia 1764 † w Warszawie 21 listopada 1848. Pochowany w katakumbach na

Powązkach. W r. 1781 wszedł do korpusu artylerji konnej, podporucznikiem został w r. 1790, a porucznikiem w r. 1791. Nobilitację otrzymał w r. 1792. Brał udział w kampanji ukraińskiej pod rozkazami księcia Józefa. Był jednym z pierwszych odznaczonych orderem wojskowym *Virtuti Militari* (25. 6. 1792). W r. 1786 zbudował w Tulczynie most złożony 16 płóciennych pontonów, co mu zjednało rozgłos. W latach 1795—1806 założył dla Szczęsnego Potockiego w Humaniu słynny park zwany »Zofjówką«, oraz wybudował pałac i założył ogród w Kisielach (pow. staro-konstantynowski).

Źr.: K. Wl. Wójcicki. *Cmentarz Powązkowski II*, str. 149—154. — *Kurjer Warsz.* 1848 Nr. 313, 1849 Nr. 142. — *Ks. zejść par. Św. Jana w Warszawie* 1848 Nr. 754 z d. 22. XI. 1848. — *S. G. XIV.* 658. — *W. E. P. I.* XLV—XLVI, str. 908. — *Orgelbrand XVIII*, 419; XXVIII, 704. — *Zychliński: Złota księga I*, 99.

MEYER Rudolf. Budowniczy w Radomiu. Budował kościół w Stromcu, pow. radomski (1900—1905).

Źr.: *Ks. Wiśniewski. Opis dek. Radomskiego*, str. 350.

MEYSNER Petrus. Murator w Krakowie 1371—1407. Prawo miejskie przyjął w r. 1406.

Źr.: *J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500*. Nr. 41, 155, 163, 164.

MEZZO Piotr, v. MEDZAK, MEDZO, MESSO, MEŻEK.

Wspomniany w księgach miejskich krakowskich w r. 1562. Podpisał 13 maja 1567 r. wraz z Bernardem Logano, umowę z kanonikami kolegiaty św. Florjana w Krakowie, w sprawie przebudowy tego kościoła. W r. 1568 wykonał pewne roboty w zamku w Niepołomicach. Przyjęty do grona mistrzów cechu mularskiego w Krakowie w r. 1581. Akta cechu zwał go Piotr Medzo, italus murator. Żył w Krakowie do r. 1603.

Źr.: *A. U. IV*, str. LXIII; VIII, str. CCCCLX. — *St. Tomkowicz: Zabudowania Wawelu*, str. 282, 295.

MIANOWSKI Antoni. Mayster y cechmistrz konsztu mularskiego w Lublinie wyzwala synca Łukasza Powalskiego... Anno Dni 1717, die 25 Julii.

Źr.: *A. U. VI*, str. 229.

MICHAŁ. Murator w Krakowie 1402.

Źr.: *J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500*. Nr. 137.

MICHAŁ. Mistrz mularski, budował od strony północnej kościół N. M. P. w Gdańsku (1484—1485).

Źr.: A. U. VI, str. CIV.—Ks. dr. T. Kruszyński. Stary Gdańsk, str. 41.

MICHAŁ. Murator w Poznaniu w latach 1575—1586.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

MICHAŁOWICZ Jan z Urzędowa. Budowniczy kaplicy p. w. Najświętszej Panny (Różyców, dziś Potockich) w katedrze krakowskiej (1575). Podczas restauracji tej kaplicy w r. 1833, zdjęto kamień okrągły zamykający latarnię nad kopułą, na którym był wryty monogram tego artysty IOANNES . MICHAŁOWIC . VRZENDOVIEŃ. 1575. Oprócz tego jest twórcą grobowców i pomników: biskupa krakowskiego Filipa Padniewskiego, † 1572; Piotra Boratyńskiego, † 1558 (w katedrze krakowskiej); Jana Ceresina Kirsztejna Wiśniewskiego, † 1561, zewnątrz kościoła N. M. P. w Krakowie, biskupa poznańskiego Benedykta Izbińskiego w katedrze poznańskiej. Kierował budową kaplicy Uchańskich w Łowiczu oraz domu Nr. 18 przy ul. Kanoniczej w Krakowie.

Źr.: F. M. S. II, str. 206.—A. U. VII, str. CLXII—CLXIII.—A. Grabowski: Skarbniczka naszej archeologii, str. 77, 78. — W. E. P. I XLV—XLVI, str. 971. — Pomniki Krakowa. II, 216—223. — J. Kohte. — Wiad. Numizmat.-Archeolog. 1892 Nr. 1—2, str. 321.

MICHAŁOWSKI. Majster mularski, pracował przy budowie kościoła w Prostyni (pow. węgrowski) w latach 1802—1808.

Źr.: Ks. Obłoz: Pamiątka z Prostyni, str. 74.

MICOLAY de Cracovia. Murator w Krakowie 1500.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1382.

MICZEK. Murator w Krakowie, przyjął prawo miejskie w r. 1410.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 281.

MIECHOWICZ Franciszek. * 1783 † w Żytomierzu 8 marca 1852 n. s. W r. 1834 został mianowany profesorem uniwersytetu Św. Włodzimierza w Kijowie, gdzie wykładał kurs geometrii wykreślnej, architektury, a później i kurs realny mechaniki. W r. 1838 został mianowany dziekanem fakultetu matematycznego.

Prace: w Kijowie kościół. W Niemirowie, w pow. braclawskim, dla Bolesława hr. Potockiego pałac, dwie murowane cerkwie, gmach szkolny, budowle ogrodowe; oranżerja, stajnie i t. p. W Żytomierzu: dom dla biskupa łucko-żytomińskiego Kacpra Borowskiego, oraz zrobił plany powiększenia katedry rzymsko-katolickiej. W Dry-

hłowie: kaplica murowana dla Konstantego Piotrowskiego, oraz w okręgu naukowym kijowskim: liceum i dwa gimnazja.

Źr.: Adam Słowikowski: O życiu i pracach naukowych Franciszka Mieczowicza. Bibl. Warsz. 1853, str. 571.—W. E. P. I. XLV—XLVI, str. 1007.—Kurjer Warszawski 1852. Nr. 91.

MIECZNIK, patrz MARTINUS GLADIATOR.

MIELŻYŃSKI hr. Seweryn. * w Poznaniu 21 października 1804 † 17 grudnia 1872 w Miłosławiu. Nauki pobierał w Collège Français w Berlinie, później w Poznaniu i Genewie. Zajmował się geologją, inżynierją i architekturą, w zakresie której wykonał następujące prace w Miłosławiu: kościół, restauracja pałacu (1843—1844), brama pałacowa, bóżnica (1854—1856), Bagatelka, bażantarnia, »Brzeczka«, mieszkanie ogrodnika. Prócz tego dał plan pałacu w Dębnie (pow. wyrzyski), wykonany w r. 1877. Dał rysunek kaplicy w Winnogórze, w której pochowano zwłoki gen. J. H. Dąbrowskiego w r. 1863.

Źr.: F. Skoraczewski: Materiały do historii Miłosławia i okolicy, str. 313, 377, 378, 428.—E. Kierski: Miłosław. Tyg. Il. 1865, Nr. 321, str. 206.—Tyg. Il. 1910, Nr. 35, str. 702; 1873, Nr. 294, str. 73.—E. Świekowski: Pam. Przyj. Szt. Pięk. w Krakowie 1854—1904, str. 186.—Dr. Stan. Karwowski. Z archiwów hr. Łąckich. Poznań 1915, str. 8.

MIER Wilhelm † 1758. Kasztelan słoński 2.10 1746, generał gwardji koronnej. Rodem szkot, przekształcił na sposób swego kraju około r. 1739 zamek w Wożuczynie, o trzy mile od Zamościa.

Źr.: F. M. S. II, str. 191.—S. G. XIV, str. 15.

MIEROSZEWSKI Krzysztof. † 1679, pochowany w kościele par. w Mysłowicach. Wychowaniec uniwersytetu Jagiellońskiego, od r. 1644 sekretarz królewski za Władysława IV, Jana Kazimierza, Michała Korybuta i Jana Sobieskiego; za tego ostatniego był również inżynierem królewskim. Brał udział w fortyfikowaniu Krakowa w r. 1655; był też członkiem komisji, która się zajmowała tem w latach 1659 i 1670. W r. 1674, gdy Paulini w Częstochowie postanowili dobudować czwarty (od wschodu) bastjon, »robotą tą, jako znakomity w swoim czasie geometra, kierował Krzysztof Mieroszewski, miejsca rozmierzył, fundamenta założył, rozpoczynając budowę całą w sam dzień Przemienienia Pańskiego«. Zapewne on to jest autorem rękopisu łacińskiego »Architectura militaris«, który darował bibliotece Jagiellońskiej. Zamierzał założyć w Akademji

Krakowskiej szkole rycerskiej albo »Akademię marsową«, dla której nawet uzyskał aprobatę sejmów 1676 i 1677.

Źr.: Głębocki: Wywód o szkołach rycerskich w Polsce, str. 19 — 31. — M. Baliński: Pielgrzymka do Jasnej Góry, str. 305.

MIERZANOWSKI Władysław. * 15 czerwca 1848 w Radomiu † 31 stycznia 1919. Gimnazjum ukończył w Radomiu. Do Szkoły Głównej wstąpił w r. 1866. Od r. 1870 kształcił się w budownictwie w Warszawie, później zaś w Petersburgu. Po złożeniu egzaminów w r. 1877 przy komisji egzaminacyjnej przy Szkole Głównej w Warszawie otrzymał stopień budowniczego. Budował domy w Warszawie i w Grodzisku, dwory wiejskie w Dębinkach i w Paplinie. W latach 1879—1882 redagował czasopismo Inżynierja i Budownictwo.

Źr.: Księga Pam. Zarządu b. Wych. b. Szkoły Głównej Warszawskiej, str. 95. — Przegląd Techn. 1919 Nr. 13 — 16 str. 66.

MIERZEJEWSKI Lucjan. Bud. pow. opatowskiego 1860—1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

MIKLASZEWSKI Michał Jakób. * 8 września 1796 † 2 października 1865. Po ukończeniu 6-iu klas w szkołach OO. Pijarów w Warszawie uczęszczał na wydział budownictwa dróg i mostów. Mianowany asesorem budownictwa przy komisji woj. podlaskiego 13 maja 1824, przeniesiony na takież stanowisko do woj. płockiego 16 sierpnia 1834. Posiadał order św. Stanisława kl. 3-ej (1856) i znak honorowy nieskazitelnej służby za lat XX. Wspólnie z bud. J. Łyckim budował kościół w Pałukach (p. ciechanowski), pośw. 17 sierpnia 1845.

Źr.: Arch. Akt Daw., akta osobiste Nr. 7/3427.—Akta K. R. S. W. Nr. 16590 w A. A. D. — Kurjer War. 1845, Nr. 264.

MIKLER Dionizy, (M-c CLAIR). * w Fairfield w Irlandji 15 sierpnia 1762 † w Dubnie 14 maja 1853. W szesnатыm roku życia wstąpił do akademji w Dublinie, gdzie studjował przyrodę, historję naturalną i botanikę. Po zdaniu egzaminów w r. 1788, wezwany w r. 1790 przez Izabelę ks. Czartoryską, przybył do Polski, gdzie z małemi przerwami resztę życia przepędził. Założył lub urządził następujące ogrody w Polsce: ogródek angielski za pałacem kanclerza Chreptowicza przy ul. Długiej w Warszawie, na życzenie Adama Chreptowicza, oraz parki: w Bałabanówce (p. lipowiecki), Dulskiego; w Bałanówce (p. olhopolski), Hieronima Sobańskiego; w Be-

resteczku (p. dubieński), Platerowej, kasztelanowej trockiej; w Boremle (p. dubieński), Czackich; w Chołoniowie (p. włodzimierski), Chołoniewskich; w Czerniatynie (p. lityński), Witosławskiego; w Czerwiszczach (p. piński), Czarneckich; w Czarnym Ostrowie (p. płoskirowski), w Dermaniu (p. dubieński), ks. Marcinowej Lubomirskiej; w Dubnie park zwany Palestyna, ks. Michałowej Lubomirskiej; w Dżurynie (p. jampolski), Sobańskich; w Gródku (pow. rówieński), hr. Esterhazego; w Harmakach (p. latyczowski), Dembowski; w Horynce (p. krzemieniecki), Platerowej, kasztelanowej trockiej; w Iwańczech (p. łucki), Bystrego; w Kątach, szambelana Olizara; w Kodni (p. żytomierski), Korzeniowskiego; w Kołodnem (p. krzemieniecki), Świejkowskich; w Kowalówce (p. brasławski), hr. B. Potockiego; w Krzemieńcu ogród Botaniczny, (1809); w Krzywiniu (p. ostrogiński), Jabłonowskich; w Kuraszu (p. rówieński); w Kuryłowcach (p. uszycki), Komarów; w Łaszkach (p. starokonstantynowski), Czarneckiego; w Makowie (p. kamieniecki), Raciborowskich; w Malinicach (p. proskurowski), L. Makowieckiego; w Mizoczu (p. dubieński), generała Karwickiego; w Niewirkowie (p. rówieński); w Obodówce (p. olhopolski), M. Sobańskiego; w Pietniczanach (p. winicki), Grocholskich; w Podłużnem (p. rówieński), Radziwiłłów; w Porycku (p. włodzimierski), Tadeusza Czackiego; w Puławach (1797), gdzie zasadził odkrytą przez siebie w r. 1795 koło Siedlicy nad Słuczem »azalea pontica«, którą zawiózł również do Anglii; w Sewerynowce (p. lityński), Orłowskiego; w Serebryńcach (p. mohylowski), Czackiego; w Sitkowcach (p. lipowiecki), hr. Jarosława Potockiego; w Stobylce (p. dubieński), generała Karwickiego; w Szpanowie (p. rówieński), Radziwiłłów; w Wodyczkach (p. proskurowski), Załęskich; w Woronczynie (p. włodzimierski), generała Krópińskiego; w Zaborolu (p. łucki), Czarneckich.

Źr.: Al. Przedziecki: Podole, Wołyń, Ukraina, II str. 126 — 141 (Ogrody Miklera). — Przyjaciół Ludu 1841 Nr. 2. — Kurjer Warsz. 1843 Nr. 287; 1853 Nr. 135, 136, 139. — T. J. Stecki: Z boru i stepu str. 126, 273, 295. — S. G. IV str. 790.

MIKOŁAJ z Borku. Murator wrocławski 1345 — 1353.

Źr.: Das Rathaus zu Breslau. Zeitschrift für Bauwesen. Berlin. 1864, str. 32.

MIKOŁAJ z Krakowa. Budowniczy w Wiedniu między rokiem 798 a 821. W archiwum zgromadzenia budowniczych w Wiedniu jest wymieniony Niclass v. Krackau.

Źr.: Fr. Kluczycki: Pamiątki polskie w Wiedniu str. 20. — F. M. S. I. str. 93.

MIKOŁAJ z Krakowa. W archiwum zgromadzenia budowniczych w Wiedniu jest wymieniony Nicolauss v. Kraackhau w latach 1524—1534.

Źr.: Fr. Kluczycki: Pamiątki polskie w Wiedniu, str. 20.—F. M. S. I., str. 156.

MIKOŁAJ z Poznania. Cieśla, w r. 1415 krył dach 30 łokci wysoki na wieży w Gnieźnie, zaś w czwartek ostatniego października 1426 r. zawarł umowę z Mikołajem z Górki o budowę zamku w Kórniku.

Źr.: A. U. III, str. 64—65; VIII, str. 29.—J. Kohte.—Uгода o budowę zamku w Kórniku. Architekt 1906, str. 103—107.

MIKOŁAJ zwany TATURA. Murator; według wszelkiego prawdopodobieństwa budował dla niejakiego Łukasza rzeźnika w Warszawie dom, o czym w r. 1436 zeznawał przed sądem ławniczym w Warszawie.

Źr.: Ks. ławnicze m. Starej Warszawy. I, ks. 325—12.

MIKURDA Matjasz. Mularz lubelski wybrany na sesji d. 17 stycznia 1713 r. na młodszego cechmistrza.

Źr.: A. U. VI, str. 228—229.

MINASIEWICZ A. Projektował ukończenie kościoła Panien Sakramentek we Lwowie, którą to budowlę stawianą od r. 1718, w r. 1881 rozpoczęto na nowo.

Źr.: J. Wiczkowski, str. 606.

MINDE Leon † 1867. Bud. pow. w Mińsku.

Źr.: Kurjer Warsz. 1867 Nr. 77.

MINICH. Kierował budową wznoszonego według poprawionych przez H. Marconiego planów J. Łuczaja kościoła ewangelickiego w Łowiczu, którego budowę rozpoczęto 11 października 1838.

Źr.: Kurjer Warsz. 1838 Nr. 298.

MINTER Wilhelm Henryk * w Szczecinie 1 maja 1777 † 18 kwietnia 1832. Przybył do Polski za czasów pruskich. Wstąpił do wojsk Księstwa Warszawskiego i odbył kampanję r. 1808—1809. Po utworzeniu Królestwa Kongresowego wstąpił do wojska polskiego i w r. 1827 doszedł do stopnia pułkownika. Był kawalerem orderów św. Włodzimierza IV-ej klasy i św. Anny II-ej z ko-

roną. Posiadał znak nieskazitelnej służby za lat XX. Jako dyrektor budowli wojskowych także stawiał liczne gmachy w Warszawie w latach 1815 — 1830.

Prace: Przebudowa koszar na Żoliborzu. Koszary kawaleryjskie w Łazienkach. Rozpoczęcie budowy gmachu szkoły podchorążych na Ujazdowie. Przebudowa dawnego cuchthauzu na koszary saperów (1829 — 1830) zburzone w r. 1855. Przebudowa kościoła św. Trójcy przy ul. Długiej na fabrykę broni. Nadbudowa drugiego piętra w pałacu Prymasowskim.

Źr.: Kurjer Warsz. 1832 Nr. 107.—Al. Wejnert. Starożytności Warszawy. V, str. 137 — 140.

MIODUSZEWSKI Karol. Przedsiębiorca mularski; wznosił wieżę kościoła ewangelickiego w Miłosławiu (1870 — 72).

Źr.: F. Skoraczewski: Materiały do historii Miłosławia i okolicy, str. 415.

MIRECKI Aleksander * 1821 † 1897. Bud. pow. marjampolskiego 1860 — 1863.

Źr.: Tyg. Il. 1897 Nr. 15, str. 298. — Roczniki Urz.

MIREWICZ Walery. Bud. pow. augustowskiego 1860. Budował kościoły: w Lachowie i w Jeleniewie.

Źr.: Roczn. Urzęd.

MIZIEWICZ Wojciech. »W zamieszkałem przez niego tak zwanem Pobereżu, a części kraju, która przedziela brzegi Bohu i Dniestru, zwłaszcza w majątkach hr. Szembeków i złączonych z nimi rodzin, liczne pałace i inne budowle ozdobione są utworami jego pięknego talentu«.

Źr.: Kurjer Warsz. 1856, Nr. 213.

MLECZKO Stanisław. Mistrz mularski we Lwowie w XVI w.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 107.

MŁEŃSKI. Budowniczy. Odnowił w r. 1684 kościół odpustowy p. w. Św. Anny w Czarnowasach pow. Opole (Śląsk) za sumę 200 talarów.

Źr.: Architekt 1926 Nr. 3 str. 14. Jerzy Dobrzycki: Kościoły drewniane na Górnym Śląsku.

MODRZEWSKI Franciszek. * 1832 † 2 kwietnia 1904 w Lublinie. Ukończył szkołę sztuk pięknych w Warszawie. Bud.

pow. zamoyskiego 1864 — 1865. W r. 1867 został mianowanym budowniczym gub. siedleckiej i na tem stanowisku trwał do r. 1895. Budował w Siedlcach gmach dyrekcji szczegółowej Tow. Kred. Ziemskiego, oraz wiele domów po pożarze Siedlec w r. 1874. Odbudował zniszczoną wieżę ratusza tamtejszego w r. 1877.

Źr.: Przegl. Techn. 1904, 16, str. 214. — J. Hinz. Szkice architektoniczne krajowych dzieł sztuki.

MOKŁOWSKI Kazimierz. * w Kosowie 27 lipca 1869 † we Lwowie 14 maja 1905. Ukończył studia w Monachjum, poczem praktykował w Szwajcarii, Niemczech i Królestwie Polskiem. Z prac jego wymienić należy: odnowienie kościoła w Dobromilu, przebudowę zamku w Czerwonogrodzie w Galicji na mieszkanie dla ks. Lubomirskiej. Projekt przebudowy baszty prochowej na wałach »Gubernatorskich« we Lwowie. Projekty archiwum i muzeum historycznego we Lwowie. Dom przy ul. Piekarskiej Nr. 40. Ogłosił drukiem: Cerkiew Ławry w Ławrowie, zabytek romańszczyzny na Rusi Halickiej. A. U. VII, str. 529 — 530, z 8 rys. — Sztuka ludowa w Polsce cz. I. Dzieje mieszkań ludowych cz. II. Zabytki sztuki ludowej. Lwów, 1903 in 8-o, str. 550, z 379 rys. w tekście. — Domy podsieniowe drewniane w Polsce. A. U. VII, str. CCCXXIV — CCCXLIV. — Wykaz artykułów jego znajduje się w A. U. VIII, str. CCCXXXIII.

Źr.: Przegląd Tech. 1905, Nr. 24, str. 302. — Orłowicz, str. 153. — F. Kucharzewski. Piśm. techn. polskie. I, str. 76 — 77. — A. U. VIII. — W. E. P. I. XLVII — XLVIII, str. 326.

MOLITOR Joannes, (1622). Sądząc z napisu wrytego na belce w ścianie za wielkim ołtarzem drewnianego kościoła par. w Kazimierzu nad Nerem, był budowniczym tego kościoła.

Źr.: Spraw. z del. arch. Zdzisława Mączyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P.

MOLLI Benedykt, S. J. Architekt zakonny T. J. Przysłany z Rzymu w celu wystawienia kościoła i kolegjum w Ostrogu. Jego to radził się Albrecht Stanisław Radziwiłł, kanclerz wlit. w sprawie budowy kolegiaty p. w. Św. Trójcy w Olyce, wznowionej w latach 1635 — 1640.

Źr.: St. Tomkowicz: Ołyka. Prace Kom. Hist. Sztuki: III, 15, 16.

MOLLER von MOLLERSEE Ludwig Daniel Adolf. Kapitan. Budowniczy. Przybył do Polski w r. 1778. W służbie u ks.

Sułkowskich. Budował ermitaż we Włoszakowicach. Od r. 1787 dyrektor nauk w konwiktach szlacheckich, przy szkole pijarskiej w Rydzynie.

Źr.: Danysz A. Studja z dziejów wychow. w Polsce (1921). zwłaszcza 335 sg.—
Notaty Wacława Olszewicza.

DE MONTE J a c o b u s. Italus. Murator, 1560 r. [Acta Castrensia Crac. 76, str. 426].

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

MORA D o m i n i k. Bolończyk, architekt nadworny królów Stefana Batorego i Zygmunta III.

Źr.: F. M. S. II, str. 141, 208.

MORACZEWSKI M a c i e j. * w Chwałkowie w. ks. Pozn. 1840 † 9 kwietnia 1928 r. we Lwowie. Kształcił się w akademii budownictwa w Berlinie. poczem pracował w służbie państwowej pruskiej. W r. 1876 powołany został na dyrektora budownictwa w Krakowie.

Prace: Gmach Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, strażnica ogniowa, tamże, rzeźnia tamże. Wiele gmachów szkolnych i zasypianie koryta Starej Wisły.

Ogłosił drukiem: Projekt uregulowania starej Wisły. Kraków 1876. Droga żelazna konna w Krakowie (1881). Żelazna blacha falista (1882). Zamek krzyżacki w Malborgu (Lwów 1882). O budowie zagród włościańskich (1885).

Źr.: Rocznik naukowo-lit.-art. r. 1905 str. 307. — W. E. P. I. XLVII—XLVIII, str. 442.

MORANDI Bernard, v. MORANDO, Bernardino Architekt Jana Zamoyskiego w latach 1578 — 1599. W Bibl. Ossolińskich we Lwowie znajduje się rkps L. 2420 z umową zawartą we Lwowie w r. 1578 pomiędzy Zamoyskim a Bernardem Morando, architektem z Włoch o budowaniu Zamościa. W układzie z r. 1599 o wystawienie bramy w Nowym Zamościu, nazwany jest architektem. W d. I.VII 1578 zawarto z nim kontrakt o budowę zamku w Skokówce. Budował kolegiatę w Zamościu.

Prace te uczyniły go sławnym. W r. 1594 miał się udać do Kamieńca celem wykonaniu prac.

Źr.: Arch. Jana Zamoyskiego, I str. 297, 308, 368; II str. 144, III str. 385.—
Dr. St. Tomkowicz. Prace Kom. Hist. Sztuki. Dr. St. Tomkowicz: Ordynacji Zamoyscy i Sztuka (1920) — St. Lempicki: Zamoyski, Jezuita i Skarga. Pam. lit. 1912, IV str. 580.

MORGULEC Ignacy * w Białouszkach gub. kijowskiej 1858 † 1909 w Rydze. Po ukończeniu politechniki ryskiej, pracował jako budowniczy w Odesie, Petersburgu, Kijowie i Rydze.

Źr.: Tyg. Il. 1909 Nr. 15, str. 298.

MOROSI Antoni. Wykonywał roboty mularskie i kamieniarskie przy budowie kamienicy Erazma Czeczotki w Krakowie, stawianej według planów Gabryela Słońskiego. W r. 1562 Aleksander Gucci zawarł z nim układ co do ukończenia budowy gotyckiego sklepienia w kościele Św. Katarzyny. Był przyjęty za murarza miejskiego na r. 1563, ale wskutek nieporozumienia z Erazmem Tłokińskim-Czeczotką, na skutek starań tegoż, d. 28 sierpnia został zwolniony z obowiązków. Robił w r. 1562 sklepienie w budynku szpitala św. Ducha w Krakowie o co miał proces z Pawłem, majstrom mularskim.

Źr.: A. U. VI str. XXXVIII—XXXIX., A. U. V. str. 6. — Pomniki Krakowa II, str. 205. — St. Tomkowicz: Szpital Św. Ducha str. 49—50.

Il MOSCO, patrz PADOVANO.

MOSZYŃSKI August Fryderyk Konstanty * 25 stycznia 1731 † 11 czerwca 1786 w Wenecji. Był szambelanem J. K. M-ci, starostą: dymirskim, inowłodzkim, sieciechowskim, stolnikiem w kor. był w latach 1772—1775. Był kawalerem orderów: Św. Stanisława d. 8.5.1765, Orła Białego zaś d. 19.1.1755. W r. 1787 wyjechał przez Niemcy i Pragę do Włoch. Mianowany został dyrektorem budowli królewskich i pracował nad organizacją policji (1776).

Prace. Kościół oo. Dominikanów w Tarnopolu. Kościół w Mikułińcach, pow. (1761—1779). Projekt przebudowy zamku ujazdowskiego w Warszawie. Projekt pałacu królewskiego (niewykonany) wzorowany na pałacu w Marly le Roi. Memorjał o zapewnieniu dostatecznej ilości wody do kanałów i rezerwuarów w Łazienkach (26 lipca 1782 r.), złożony podczas powołania go w czasie budowy Łazienek; projekty przebudowy kościoła p. w. Św. Jana w Warszawie; projekt kościoła oo. Bazylianów w Warszawie; projekty (w liczbie 5-u) teatru w Warszawie (który miał stanąć na miejscu domu »Wasilewskiego« na Krakowskim Przedmieściu (zburzonego pod urządzenie skweru). Drugi projekt przewidywał budowę teatru przy zbiegu ul. Długiej i Nowej, inny zaś opodal kościoła i klasztorów oo. Bernardynów.

Źr.: Tadeusz Mańkowski: August Moszyński architekt polski XVIII stulecia. Prace Kom. Hist. Sztuki IV, 169—230.

MOSZYŃSKI Julian. Nauki pobierał w petersburskiej szkole budowlanej głównego zarządu dróg i komunikacji, poczem był mianowany w r. 1851 pom. budowniczego gub. ołonieckiej. W r. 1858 był wyznaczony do komisji budowlanej gubernialnej kowieńskiej.

Źr.: A. A. D.: Akta K. R. S. W. Nr. 16646.

MOTYCZKA Adam. Zmarł przed r. 1621. Wspomniany jako murator, civis cracoviensis.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w XVII w., str. 100.

MOZER. Planował cerkiew w Hoszowie (pow. doliniański), 1834—1842.

Źr.: S. G. III, str. 169.

MOŹDZEŃSKI Mikołaj. * 19 grudnia 1855 † 18 kwietnia 1915. Ukończył szkołę budownictwa w Petersburgu ze złotym medalem. Był budowniczym pow. skierniewickiego. Budował więzienie w Mokotowie.

Źr.: Regestr służbowy w archiwum bud. m. Warszawy.

MUCINI Filip. Murator w Warszawie, budował zakonnicom Św. Klary jakiś dom, za to córkę swoją dawał im na pensję i za nią płacił 100 złp. rocznie.

Źr.: Ks. Wójtowskie 1659, 554/493.

MUCINI Franciszek (MOCINI, MOCYN, MUCYNI, MUCYN). Mistrz cechu mularskiego w Krakowie. Szwajcar z pochodzenia. D. 31 marca 1622 przyjął prawo miejskie krakowskie. Okoła r. 1642 podjął się jakowychś robót dla ksieni klasztoru benedyktynek w Staniątkach.

Źr.: A. U. IV, str. LXII. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. poł. XVII w., str. 97—100.

MUFFET. Nakreślił plany parku w Aleksandryi pod Białocerkwią około r. 1788.

Źr.: W. E. P. I., s. II, t. 3—4, str. 936.

MUKLANOWICZ Bronisław. * w Warszawie 1839 † 31. maja 1904. Kształcił się w warszawskiej Szkole Sztuk Pięknych.

Prace: Gmach towarzystwa lekarskiego przy ul. Niecałej Nr. 614L/7. Szpital Św. Łazarza w Krakowie. Kościoły: w Sulisławicach (pow. sandomierski) (1865—1888), w Zambrowie (pow. łomżyński) (1879), w Zduńskiej Woli (pow. sieradzki) 1872—1881, w Sadkowicach (pow. rawski), w Osuchowie (ziemia warszawska). Przebudowa i powiększenie kościoła Św. Trójcy na Solcu, 1882.

Źr.: Wiadomości udzielone przez p. W. Muklanowiczównę.—Tyg. Ill. 1904, Nr. 25, str. 498, wspomnienie pośmiertne. — Kalendarz J. Jaworskiego 1866, str. 136. — Kościół w Zambrowie. Tyg. Ill. 1881, Nr. 270, str. 143.—Kościół par. w Zduńskiej Woli. Tyg. Ill. 1882, Nr. 325, str. 171. — Kościół w Osuchowie: Inżynierja i Bud. Ill. 1881. pl. 102, 103, 104. — Kościół w Sadkowicach. Tyg. Ill. 1884 Nr. 59, str. 112.

MUNTZ. Francuz. Inżynier, założył dla ks. Stanisława Poniatowskiego podsk. lit. park w Korsuniu.

Źr.: W. E. P. I. t. 3—4, s. II, str. 938.

MUR Jerzy. Kunsztu mularskiego, mieszczanin i obywatel kcyński, zgodził się umową z dn. 21 stycznia 1757 r. do wymurowania przy kościele w Lubstowie (pow. kolski) wieży z dzwonnica »która ma być takowa: Pierwsze piętro na wysz, na szerz i poprzek łokci sześć, drugie piętro na łokci szesnaście wysz, trzecie piętro na łokci ośm albo trochę więcej, jak wyniesie proporcja kościoła na wysz, które to piętro ma być na sześć grani pochodzisto murowane aż do krzyża zamiast dachu i dachówki«. Nie okazał się, mimo umówionego honorarjum 3000 złp., mężem zaufania, gdyż w dn. 18 września 1758 r. zawarta została nowa umowa pomiędzy dziedzicem Lubstowa, Rafałem Radojewskim a Hermanem Cyglerem »do poprawienia i poratowania dzwonnicy przy kościele od sławetnego Jerzego Mura, mularza i mieszczanina kcyńskiego niegodziwie i zdradziecko na złych fundamentach zaczętej, a przez ucieczkę jego teraz odbieżanej«.

Źr.: Wypis z książki zat. »Konnotacya krescencyi anni 1736 na Dobrach w Lubstowie Wielkim, Policach y na folwarku Błonawskim podczas wielkiej eodem anno inundacyi. Spraw. z delegacji arch. J. Wojciechowskiego. W Zb. T., O. n. Z. P.

MUSZIŁO. Murator we Lwowie we Lwowie w r. 1420.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

MÜLLER Józef. D. 31 lipca 1819 mianowany zastępcą bu-downiczego okręgowego w wojew. sandomierskim, a zastępcą bu-

downiczego obwodu stopnickiego i miechowskiego od 12 marca 1822 do 1824.

Źr.: A. A. D.: A. K. R. S. W. Nr. 16584.

MÜNCH Jerzy. Gdańszczanin, w r. 1645 na przyjazd Marji Ludwiki Gonzaga, wykonał w Gdańsku na Długim Moście dwie tryumfalne bramy według rysunków malarza Adolfa Boya.

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński. Stary Gdańsk, str. 106.

MÜNCHAU. Architekt ze Starogardu. Przebudował około r. 1870 dwór w Klonówce (pow. tczewski) nad Wierzyca.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Dwory polskie w woj. pomorskiem. Ziemia 1924, Nr. 1, str. 12.

MÜNNICH Tadeusz Wacław. * 1861 w Krakowie † 5 lipca 1900. Ukończył politechnikę we Lwowie w r. 1885. W r. 1891 został mianowany asystentem katedry architektury na politechnice tamtejszej. W r. 1894 przyjął stanowisko prof. Szkoły Przemysł. lwowskiej i sprawował je aż do śmierci:

Z prac architektonicznych wymienić należy: Restaurację kościoła Św. Jana we Lwowie. Przebudowę domu przy ul. Sykstuskiej Nr. 45 tamże. Zabudowania dworskie w Nowem Siole i w Baryłowie. Plan kościoła Karmelitanek we Lwowie. Przebudowa willi Adamskich przy ul. Brajerowskiej Nr. 679/4. Cerkiew w Wiązownicy, (pow. jarosławski). Ołtarz do kościoła w Żolyni, (pow. łańcucki).

Źr.: Czasop. Techn. XVIII. 1900, str. 184.—F. Kucharzewski: Piśm. techn. polskie I, str. 72.

MÜNTZ, v. MÜNZ. Budowniczy rodem z Nissy na Śląsku, zbudował nowy kościół barokowy zamiast dawnego gotyckiego na Skalce w Krakowie (1734—1751).

Źr.: Dr. J. Muczkowski: Skalka, str. 21.—Fr. Klein: Barokowe kościoły Krakowa. Roczn. Krak. XV, str. 192.—Galicja w obrazach.

N.

NAUMANN Jan Krzysztof. * 1664 † 1742. Pracował w Polsce w latach 1714—1717. Pierwotnie czynny przy odnowieniu zamku królewskiego w Warszawie. Gurlitt przypisuje mu projekt pałacu Saskiego znajdujący się w archiwum państwowym w Dreźnie. Robił również plany przebudowy pałacu w Wilanowie.

Źr.: C. Gurlitt, str. 327, 328.

NAX Ferdynand. * 1736 † 20 stycznia 1810. Bud. królewski w Kielcach około 1778; twórca kanałów. Budował pałac w Nałęczowie w latach 1751—1773. Pod koniec życia mieszkał w Warszawie przy ul. Czerniakowskiej Nr. 2926, dziś Nr. 192.

Źr.: J. Kołaczkowski: — E. S. Świeżawski: Rozmowy o dawnych dziejach. — E. Rastawiecki, III, str. 10. — Ks. zejście zb. Ew.-Augsb. 1810/19. — Ziemia 1911 Nr. 39, Z przeszłości Nałęczowa.

NEGRONI Rudolphus. Murator, civis lublinensis w XVI w. Bawił w Krakowie około Bożego Ciała w r. 1601.

Źr.: Ks. J. A. Wadowski: Kościoły lubelskie, str. 33. — St. Tomkowicz: Przech. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 100.

NERGER Jan. Mistrz ciesielski w Poznaniu, pracował w r. 1783 wspólnie z A. Höhnem przy odbudowie wieży ratusza w Poznaniu.

Źr.: J. Kohte.

NICKLASS patrz MIKOŁAJ.

NICOLAUS. Murator w Krakowie 1393 — 1398.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 85, 102, 126.

NICOLAUS. Murator w Krakowie 1480 — 1487.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 757, 789, 932, 936, 949, 987.

NICOLAUS. Murator w Krakowie około r. 1557. (Acta Contr. Off. Adv. Crac. Vol. 69, str. 122).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

NICOLAUS. Ze Świdnicy. Murator przyjmuje prawo miejskie w Krakowie w r. 1532 (lib. jur. civ. 1493—1554, str. 280).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

NICZKO. Murator w Krakowie 1368.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum. 1300—1500. Nr. 37.

NICZKO z Opawy (TROPPER, TROPFAUER). † przed 26 października 1384 r. Pracował przy budowie kościoła Najświętszej Marji Panny we Lwowie. Cegielnię po nim kupili OO. Dominikanie zajęci budową swego klasztoru.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 3, 4. — A. U. V, str. LXIV. — A. Czołowski: Najstarsza księga miejska miasta Lwowa 1381 — 1389, Nr. 202, 222, 227, 229A, 230A, 236, 264, 282, 476.

NIEDZIELSKI Juljan. * 1849 w Stryszowie † 20 października 1901 w Wiedniu. Ukończył w r. 1868 instytut techniczny w Krakowie, poczem wstąpił na politechnikę wiedeńską, przyczem pracował pod kierunkiem Ferstla przy budowie uniwersytetu tamtejszego, którą po śmierci Ferstla prowadził razem z Köchlinem.

Prace: Teatr w Reichenbergu, wspólnie z H. Mikschem. Gmach zdrojowy w Krynicy, wspólnie z J. Zawiejskim. Restauracja Schottenkirche w Wiedniu (1885). Wnętrza gmachu min. spraw wewn. w Wiedniu. Dom rządowy w Meranie. Kolumnada w Marjenbadzie (1889). Kasyno w Aussig. Domy, wille, zamek i mauzoleum Wolfruma, tamże. Gmach kasy oszczędności i kilka willi w Reichenbergu. Ratusz w Nowym Sączu. Dom Jakubowskiego, tamże. Restauracja zamku ks. Lubomirskich w Charzewicach.

W roku 1896 został mianowany radcą budownictwa w ministerjum spraw wewnętrznych w Wiedniu, a w trzy lata później, starszym radcą. Na tem stanowisku pracował nad restauracją Burgu wiedeńskiego.

Źr.: Architekt. 1902. I, str. 9—12.

NIEDŹWIEDZKI Józef. * 1842 † 1898.

Prace: Kościół drewniany w Chrzęcinie (1887). Gmach dyr. kolei państwowej w Krakowie (1889). Kazalnica w kościele par. w Pobiedrze, budowanym przez F. Książarskiego.

Źr.: Przegl. Techn.: 1889. Nr. 26, str. 412, 289. — Tyg. Ill. 1889, Nr. 348, str. 143.

NIEGOLEWSKI Józef Jan Nepomucen. † w r. 1828, w wieku lat 84. Opat Iysogórski. Zbudował dwór w Starej Słupi.

Źr.: Dwór w Starej Słupi. Ziemia 1910, Nr. 16, str. 244.

NIENIEWSKI Apolonjusz Paweł. * 7 lipca 1856 w Sędzicach w sieradzkim † w Warszawie 17 maja 1922. Po ukończeniu gimnazjum Św. Anny w Krakowie, kształcił się politechnice ryskiej, którą ukończył w r. 1880. Studjował następnie w Wiedniu i Paryżu. Jako pomocnik budowniczego Karola Kozłowskiego pracował przy przebudowie pałacu Brühlowskiego na biura telegrafu. Jako pomocnik J. Dziekońskiego wykonał szczegóły kościoła w Sosnowcu

i domu Scheiblerów. Powołany przez muzeum rzemiosł i sztuki stosowanej na kierownika sal rysunkowych, prowadził wykłady budownictwa przez lat 8. W r. 1896 otworzył z Władysławem Kozłowskim biuro budowlane w Warszawie. Wykładał w szkołach Władysława Piotrowskiego, E. Swiecimskiego i B. Wiesiołowskiej oraz na kursach naukowych i na politechnice warszawskiej.

Prace: Ambona w kościele Wszystkich Świętych w Warszawie (1886). Dom im. Mańkowskich na Pradze przy ul. Wileńskiej. Kaplica Lesserów na cmentarzu Powązkowskim. Gmach dyr. szczegół. T. K. Z. w Płocku, wspólnie z arch. Władysławem Kozłowskim. Pałac w Woli Boglewskiej (p. grójecki). Pałac w Zawiszczach (g. mohylowska) dla Pusłowskiego. Kościół w Dalikowie (p. łączycki). Dom pracowników handlowych i przemysłowych przy ul. Siennej Nr. 16 (1913) (Przegląd Techn. 1919). Szkoła rolnicza w Sobieszynie. Dom poprawczy w Piasecznie. Szpital tow. sosnowickiego w Sosnowcu na Pogoni (1895) (Tyg. Ilustr. 1895 Nr. 45). Pałac w Mszanie Dolnej, wspólnie z W. Kozłowskim (Arch. 1903). Dwór w Sobianowicach pod Lublinem. Dwór w Skotnikach, pow. sochaczewski. Dwór w Ostrówku pod Grodnem. Dwór w Żdżarach dla Grzybowskiiego. Dwory: w Śmiechowie A. Skarzyńskiego, w Poborzu, w Kamieńcu (K. Glińskiego), w Łęce (A. Bronikowskiego), w Lechonicach, w Woli Gałęzowskiej (K. Przewłockiego), w Studziankach (Kowerskiego), w Józefowie (Rostworowskiego). Pałac w Kijanach (Sonnenberga). Pałac w Pobikrach dla Jezierskiego. Dwór w Gradowie (Zielińskiego). Dwór w Rogowie dla Wilskiego, wspólnie z W. Kozłowskim (Arch. 1905). Willa A. Hozera w Milanówku wsp. z W. Kozłowskim (Arch. 1905). Willa R. Hagmajera w Milanówku (Przegląd Techn. 1908). Dwór w Biskupicach pow. sieradzki, wsp. z W. Kozłowskim (Arch. 1905). Część architektoniczna hall targowych za Żelazną Bramą, wzniesionych według proj. inż. Bolesława Miłkowskiego (poł. kam. węg. 15. X. 1899). Kolonje letnie im. H. Wawelberga i Rotwanda w Goworowie i Daniłowie. Dom Leśkiewicza przy zbiegu ul. Foksal i Kopernika. Dwór w Palczewie, pow. grójecki. Dom W. T. D. dla sierot dziewcząt przy ul. Rakowieckiej. Dom przy ul. Granicznej. Dom przy ul. Śniadeckich. Dom Zdrojowy w Nałęczowie. Pomnik Al. Zarzyckiego na Powązkach.

Źr.: Rocznik naukowo-lit.-art. 1905, Nr. 308. — Kalendarz politechniczny 1916—1917, str. 71—73.—Tyg. Il. 1899 Nr. 43. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

NIERI Giorgio. Przyjęty w r. 1574 do grona towarzyszy cechu mularskiego w Lublinie.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

NIERYCHŁY Andrzej. Murator we Lwowie w XVII w. delegowany był do oszacowania prac wykonanych przez Jakóba Madlainę dla Olbraхта z Ludzicka Ludzickiego.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 42, 82.

NIESTOJ Jan. Syn Szymona z Kalisza, przyjął w r. 1552 prawo miejskie Starej Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego. — Notaty Władysława Korotyńskiego.

NIEZGODA Piotr. Petrus Italus, Niezgoda dictus, budowniczy we Lwowie w r. 1574.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 40.

NIKOL Jan Daniel. * w Trzance 1782. Do szkół chodził w Landsbergu w latach 1794—1798. Bud. obw. piotrkowskiego od 26 stycznia 1819—1826.

Źr.: Arch. Akt. Daw. Akta Kom. Rz. S. W. i Pol. dotyczące się bud. i inżynierów, ogólne B., 1950/6, Nr. 149, 150.

NIVET. Budowniczy dyrekcji ubezpieczeń.

Źr.: Roczniki urzędowe.

NOAKOWSKI Stanisław. * 26 marca 1867 w Nieszawie † 1 października 1928 w Warszawie. Nauki pobierał w latach 1877—1884 w szkole realnej w Włocławku, a następnie w Łowiczu. W r. 1866 wyjechał do Petersburga, gdzie w latach 1886—1894 studjował architekturę w Akademii Sztuk Pięknych, którą ukończył z odznaczeniem i wysłany został na przeciąg trzech lat zagranicę, do Francji, Niemiec, Anglii i Włoch. W r. 1898 wrócił do Petersburga. W r. 1899 został powołany na stanowisko kustosa i nauczyciela historii sztuki i kompozycji w szkole sztuki stosowanej Strogonowa w Moskwie. W r. 1906 został mianowany profesorem architektury w moskiewskiej szkole sztuk pięknych. W r. 1914 otrzymał tytuł akademika, a w r. 1915 członka rzeczywistego akademii petersburskiej. W r. 1918 wrócił do Polski, pracował w Ministerstwie Kultury i Sztuki i piastował katedrę historii sztuki na politechnice warszawskiej. W r. 1921 wystawił swe prace w Londynie, w latach

1922 — 1925 w Paryżu, 1924 — 1928 w Pradze, Wiedniu, Budapeszcie, Londynie i Amsterdamie. Był komandorem orderu Odrodzenia Polski (2.V.1923).

Prace architektoniczne: 1) Kapliczka grobowa rodziny Koczubojów na ementarzu Nowodzieviczym w Petersburgu (1888). 2) Kapliczka dla serca T. Kościuszki w Rapperswyłu (1895). 3) Dwa nagrobki w katedrze wrocławskiej biskupów: Aleksandra Kazimierza Bereśniewicza i Henryka Piotra Syreńskiego. Albumy: Szkice architektoniczne polskie w stylach XIII — XVIII w. Pomysły na wzorach istniejących oparte. Moskwa 1916. — Architektura Polska, szkice kompozycyjne. Lwów — Warszawa 1920. — Zamki i pałace polskie. Warszawa 1928.

Źr.: Kurjer Warszawski: artykuł J. Kleczyńskiego w Nr. 273 z d. 2.10.1928; Nr. 275 z d. 4.10.1928. Nr. 289 z d. 18.10.1928. — M. Wallis: St. Noakowski. (Podaje wyczerpujący spis prac malarskich i utworów literackich St. Noakowskiego).

NOBILE Piotr * w Campestro, kanton Ticino 1774 † 1854. Studja odbywał w Rzymie. Osiedlony w Wiedniu, był tam dyrektorem Akademji Sztuk Pięknych oraz nadwornym cesarskim budowniczym. Przebudował pomiędzy r. 1832 a 1840 kaplicę Potockich w katedrze krakowskiej, dzieło Jana Michałowicza z Urzędowa. Robił projekt budowy pałacu gubernatorskiego we Lwowie (1840) wykonany przez inżyniera dyrekcji budownictwa Józefa Hasslingera. Sporządził siedem planów przebudowy kościoła i klasztoru pp. Karmelitanek trzewickowych we Lwowie na bibliotekę im. Ossolińskich, z których żaden nie został urzeczywistniony.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji sztuki i kultury T. N. we Lwowie I, 33. — A. U. VII, str. CLXIII. — J. Wiczowski, str. 591. — Dr. W. Kętrzyński: Zakład narodowy im. Ossolińskich, str. 14. M. Lityński: Gmach Skarbkowski na tle architektury lwowskiej str. 25, 26.

NORBLIN Józef. Syn Sylvain'a a prawnuk Jana Piotra Norblina. Był budowniczym.

A. U. VI, str. XLI.

NOWICKI Adam. Pod kierunkiem bud. A. Kropiwnickiego prowadził odbudowę pałacu Namiestnikowskiego, po pożarze w r. 1852. Był budowniczym pow. konińskiego w latach 1860 — 1865.

Źr.: Pam. Szt. Pięk. 1850 — 1854. I. cz. 3, str. 151.

NOWICKI Feliks. † 31 maja 1920 w Piotrkowie, w wieku lat 80. Architekt — akademik.

Prace: kościoły: w Sulejowie, w Kamińsku, w Rędzinach, w Goworowie p. ostrowski (1881 — 1888). Rzeźnia w Łodzi. Sąd okręgowy w Piotrkowie; gmach tow. dobroczynności tamże. Szpital w Łomży, koszary tamże, przebudowa gimnazjum tamże; budowa gmachu oddziału Banku Państwa (1886) tamże.

Źr.: Kościół w Goworowie: Kłosy XLVI. 1888. Nr. 1197, str. 358. — Inż. i Bud. 1881. Nr. 55 tabl. 72.—S. G. II, str. 758.—Przeł. Tech. Bud. miejskie publ. i pryw. 1887. Nr. 24, str. 68 — 71. Tyg. Il. 1899 Nr. 52.

NOWOSIELSKI. Budował w Londynie »Italian Opera«, ukończoną w r. 1790.

Źr.: Lach Szyrma: Anglja i Szkocja. III, str. 128.

NUROWSKI. † 1842. Budował pawilon biblioteczny w Horodcu na Wołyniu.

Źr.: J. I. Kraszewski: Wspomnienia Polesia, Wołynia i Litwy, str. 83.

NURSKI Jan. Starszy zgromadzenia mularzy w Poznaniu, podpisany na patencie (Ierbryf) mularskim z d. 30 stycznia 1691 r.

Źr.: A. U. VI, str. 231.

NUSBAUM Jan * 1881 † 15 września 1927. Architekt. Po ukończeniu gimnazjum w Warszawie studjował w Winterthur w Szwajcarii, a następnie w Szkole Sztuk Pięknych w Paryżu, gdzie otrzymał medal. Kierownik rejonu budownictwa polowego D. O. K. Grodno, a następnie przy dow. 7 dyw. piechoty. Od r. 1923 był wykładowcą budownictwa polowego w oficerskiej szkole inżynierji był znakomitym strzelcem i założycielem sportowego klubu strzeleckiego w Warszawie.

Źr.: Kurjer Warsz. 1927 Nr. 274.

NUTCLAUS Ambrosius, VABERENE, patrz: PRZYCHYLNY Ambroży.

NYKEL Tomasz (NYKIEL). Mieszczanin i murarz pinczowski, któremu w r. 1601, kapituła krakowska, wypłaciła pewną kwotę »za wyciosanie posadzki i za tetry marmurowe przed ołtarz wielki w katedrze krakowskiej.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 43 — St. Tomkowicz: Przycz. do Hist. Kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 91.

O.

van OBBERGEN Antoni. † 1611. Rodem z Malines we Flandrji. Osiadł w Gdańsku w r. 1586. Po przybyciu do Gdańska zajmował się naprawą warowni oraz domu w Wisłoujściu.

Prace: w r. 1587 przerobienie szczytu wieży Więziennej, (Stockturm), oraz budowa Ratusza Staromiejskiego, który ukończył w r. 1589. Szczyt Katowni, mylnie przypisywany komu innemu. »Dom przyrodniczy« przy bramie Panieńskiej (1597—1599), według wszelkiego prawdopodobieństwa, jest przez niego zbudowany. Szkoła N. Marji Panny, obok północnej części dworu Artusa, na lewo od niego, oraz trzy obok siebie stojące domy kaznodziejskie Św. Katarzyny (1602). Przypuszczalnie ozdoby sufitu »Czerwonej Izby« w Ratuszu prawomiejskim wykonał w tym czasie. Zbrojownia przy Joppengasse i Węglowym targu (1605). Dolna część t. zw. Starej Apteki z r. 1636 jest prawdopodobnie jego dziełem, o czym świadczy, sposób wykonania. Wezwany przez burmistrza Strobanda w latach 1602 — 1603 przebudował ratusz w Toruniu dodając jedno piętro, 4 wieżyczki po rogach oraz przerabiając całkowicie wnętrze. Przebudował dawny dworzec Artusa w Toruniu w r. 1600, rozebrany w r. 1802.

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 100 i nast. — Marjan Sydow: Toruń, jego dzieje i zabytki. 1929, str. 35 — 36. — Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, str. 102, 106.

OBERREICH Gottfried. Z Chojnic; cieszący się opinią doskonałego mularza, ukończył w r. 1760 wieżę oraz kaplicę p. w. św. Krzyża wraz z ołtarzem murowanym przy kościele par. w Sadkach pod Nakłem.

Źr.: J. Kohte.

ODROWAŻ Mikołaj. Opat w Jędrzejowie budował w r. 1475 w opactwie miejscowem krużganek, jak o tem objaśnia napis gotycki: NICOLA(US) ODROVANS. ABBAS. H(O)C. OP(US). FECIT.

Źr.: K. Stronczyński: gub. Kielecka, str. 23. Rkps. w Zb. T. O. n. Z. P.— A. U. VI, str. 109.

OCZKOWSKI Adam. * w Radziejowie na Kujawach 24. XII. 1845 † w Warszawie 8. VI. 1923 r. Szkoły ukończył u OO. Pijarów w Warszawie. Architekturę studjował w Szkole Głównej. W uniwersytecie warszawskim złożył egzamin na prawo budowa-

nia. Praktykował u bud. Berenta (1864—1865), Ankiewicza, Orłowskiego (przy budowie ratusza w Warszawie).

Prace: Domy przy ul.: Kopernika Nr. 18/2873, róg Ordynackiej, Nowy Świat Nr. 7/1271 Nr. 22/1292 i 31/1259B, Chłodnej Nr. 22/771, alei Jerozolimskiej Nr. 25/1582—3, al. Ujazdowskiej Nr. 32/1724E; dom Wedegisa, obecnie Wickenhagenów przy ul. Wareckiej Nr. 11; dom Bukowskiego przy ul. Senatorskiej. Oficyny zakładu naukowego hr. Plater-Zyberg przy ul. Pięknej Nr. 24—26/1757K; bazar Janasza przy ul. Gnojnej (ob. Rynkowej). Dwór w Sancygniewie; szkoła gospodarstwa wiejskiego hr. Plater-Zyberg w Chyliczkach.

Źr.: Informacje udz. przez ś. p. A. Oczkowskiego. — Akta K. R. S. W. Nr. 16888 (A. A. D.).

OKMAN. Projektował pałac Gołuchowskich przy ul. Brajerowskiej we Lwowie (1865).

Źr.: J. Wiczkowski, str. 583.

OLBRECHT. Mawerer u. der Steinmatze (mularz i kamieniarz) we Lwowie 1404—1411.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

OLECHNOWICZ Jan. Architekt »kunsztu mularskiego«, z którym d. 13 kwietnia 1771 r. Józef Parphianowicz łowczy wilkomierski zawarł umowę o budowę dworu Poniemunku (pow. jezioroski). Treść umowy podana w Z. Glogera Bud. drzewnem, tom I, str. 321—323.

OPIELIŃSKI. Budował dwór w Orpiszewku (p. jarociński) 1815.

Źr.: L. Durezykiewicz: Dwory polskie w W. Ks. Poznańskim.

OPRELICZ. Mistrz mularski; restaurował w r. 1532 wieżę ratusza lwowskiego, w czem mu pomagało siedmiu mularzy.

Źr.: Fr. Jaworski, Ratusz lwowski, str. 20.

ORACZEWSKI Artur. * 1861 † 9 lutego 1907 w Warszawie. Ukończył Akademię Sztuk Pięknych w Petersburgu, później studjował za granicą. Wybudował kilka willi w Konstancinie pod Warszawą, a oprócz tego: nowe pawilony szpitala na Pradze, cztery pawilony szpitala zapasowego na Woli. Rozszerzył szpital w Tworckach. Przystulek N. M. P. dla starców przy ul. Przyrynek.

Źr.: Przegl. Techn. 1907. Nr. 8, str. 100. — Tyg. Il. 1907. Nr. 7, str. 151.

ORŁOWSKI Bolesław. * 1831 † 1895 w Lublinie. Po ukończeniu nauk w gimnazjum w Siedleach uczęszczał na kursa architektury warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych. Pracował przy budowie instytutu Rolniczo-leśnego w Puławach, oraz przy budowie gimnazjum w Lublinie.

Prace: Dom Neybaura przy zbiegu pl. Wareckiego (dziś Napoleona) i Szpitalnej Nr. 1355F/2-14 (1854—1855). Pałacyk w Okęciu (1856). Dom Preussa przy ul. Leszno Nr. 705/57.

Źr.: Tyg. Il. 1895. Nr. 20, str. 327. — Kurjer War. 1855, Nr. 268.—Arch. Akt. Daw., akta ogólne, IV, 7.

ORŁOWSKI Józef. * 1819 w Piotrkowie † 16 stycznia 1880 w Warszawie. Do Warszawy przybył w r. 1838. Pracował u Andrzeja Gołońskiego. Był kierownikiem wydziału budowlanego przy rządzie gub. warszawskim. W latach 1850—1858 był budowniczym w Piotrkowie, później zaś członkiem rady bud. m. Warszawy. Bud. kl. II-iej został w r. 1857. W r. 1858 mianowany został bud. m. Warszawy. Był członkiem Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu.

Prace: Kierownictwo budowy Instytutu szlacheckiego przy ul. Wiejskiej. Poszerzenie hotelu Smoleńskiego przy ul. Bednarskiej (1866). Proj. nagrobka rz. r. st. Ignacego Turkulla na cmentarzu Powązkowskim. Restauracja zamku królewskiego (1862 — 1863). Dom Beyera przy zbiegu Krakowskiego Przedmieścia i Królewskiej. Szpital św. Ducha przy ul. Elektoralnej (1857 — 1861). Pałacyk dla Adama Biernackiego przy ul. Wolskiej Nr. 3084/25. Kościół Św. Stanisława na Woli (1859—1860). Projekt Akademii lekarskiej w Warszawie (niewykonany). Odbudowa ratusza w Warszawie po pożarze 1863 r., według planów R. Krajewskiego, w których pewne zmiany poczynił (1864—1868). Zabud. straży ogniowej na Pradze. Dom własny przy ul. Marszałkowskiej. Projekt halli targowej za Żelazną Bramą (niewykonany). Dwór dla Malinowskiego w Brzezinach. Domy: Królewska Nr. 412E/5 (1862) przebudowany; Krak. Przedm. Nr. 535/53 (1867) i Nr. 440/61 (1861). Oranżerja w Łazienkach (1860), roboty prowadził A. Loewe.

Napisał: Projekt dworu wiejskiego. Przegl. Techn. 1875. II, str. 65—67.

Źr.: Przegląd Techn. 1880. Nr. 11. str. 183—184. — J. Heppen. Nekr. półroczna. Tyg. Il. 1881 Nr. 265, str. 60 — Pałacyk wystawiony w Warszawie za rogatkami wolskimi pod Nr. 3084/25, z trzema tablicami. Dziennik politechniczny 1861, str. str. 64. — Pam. Szt. Piękn. 1850 — 1854, str. 144. —

Spr. T. Z. Sztuk Pięk. 1880, str. 57. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz. 1859 Nr. 122, 174, 1860 Nr. 159, 271, 272; 1863 Nr. 202; 1866 Nr. 118, 192; 1869 Nr. 84.

ORNANO - CHIARATELLI Mateusz. * 1784 † 17 lutego 1873. Był synem Jana Dominika i Marjanny z Ryliorów. Korsykanin rodem, krewny Napoleona I-go, nauki ukończył w Pizie. Oficer saperów w r. 1812. Odbił kampanję r. 1830—1831. Był bud. obw. ostrołęckiego od 22 sierpnia 1826—1836, bud. p. łukowskiego od 6 września 1836 do 9 grudnia 1865. Stawiał w Łukowie budynki urzędu powiatowego, w okolicy zaś wiele dworów, m. in. w Woli Zadybskiej. Cieszył się wielkim mirem wśród szlachty okolicznej. Od 1836 do 9 grudnia 1865 pracował przy budowie twierdzy Dęblińskiej.

Źr.: Notaty M. Wawrzeńckiego w zb. T. O. n. Z. P. — Kal. polit. — Arch. A. D., akta osobiste Nr. 200/3457 O. oraz akta K. R. S. W. Nr. 16669.— Akta zejść par. OO. Pijarów w Łukowie 1873 Nr. 85.

ORZECZOWSKI Ks. Łukasz. O. Misjonarz z Warszawy, pod którego kierunkiem dn. 15 maja 1720 rozpoczęto restaurację gmachu seminarjum wrocławskiego, oraz naprawiono niektóre i wybudowano nowe budynki gospodarcze we wsiach należących do seminarjum.

Źr.: Ks. St. Chodyński: Seminarjum wrocławskie, str. 242.

OSIECKI Mateusz. † 29 lipca 1741 w Boćkach na Litwie. Brat laik zakonu oo. Reformatów. »Architecta strenuus per provinciam«.

Prace: Kościół w Woźnikach, ukończony w r. 1723. Klasztor oo. reformatów w Woźnikach (1741); t. zw. kaplica Żołnierska przy kościele oo. Reformatów w Kaliszu, fundacji Piotra Sokolnickiego (1723). Konwent w Chodczu (1733). Konwent w Koninie (1733). Kościół w Łabiszynie (ukończony w r. 1736). Kościół w Miedniewicach rozpoczęty w r. 1737. Kościół w Goruszkach (1739-1742). Odbudowa po pożarze katedry w Łucku (1725), spalonej powtórnie w r. 1781. Kościół w Osiecznie pod Leszmem (1729—1733) fundacji Józefa Mycielskiego. Kościół i klasztor ojców Reformatów w Boćkach, gdzie został pochowany, fundacji Józefa Sapięhy (1730—1739). Był wezwany w r. 1728 przez metropolitę Leona katedralnego Kiszkę do naprawy kościoła Włodzimierskiego. Pracował również dla zakonu oo. Paulinów zawezwany przez bp. inflanckiego Konstantego z Bnina Moszyńskiego.

— Źr.: Ks. prof. H. Likowski: Brat Mateusz Osiecki († 1741). Kurjer Po-
znański Nr. 452 z d. 30. 9. 1926, str. 8.

OSTROWSKI Stefan. † 26. 5. 1915, lat 66. Architekt.

Źr.: Kurjer Warsz. 1915 Nr. 145.

OSTROWSKI Szymon. * 1767 † 1847. Majster mularski
we Lwowie.

Źr.: J. B. Cholodecki: Cmentarz Stryjski, str. 82.

OTZEN Johannes. * 8 października 1839 w Sieseby † 8
czerwca 1911 w Berlinie. Budował gmach poczty w Toruniu (1881).

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po wojew. Pomorskiem, str. 107.

OURADON. Sporządził projekt restauracji zamku w Gołuchowie,
wykonany przez Z. Gorgolewskiego.

Źr.: Dr. N. Payzderski: Przew. po muzeum w Gołuchowie, str. 8.

OŻAGOWSKI Stanisław. Towarzysz cechu mularskiego
w Lublinie »ocieć gospodni i cechowy« w r. 1713.

Źr.: A. U. VI, str. 229.

P.

PAC Stanisław. * 1706 † 3 grudnia 1826. Niegdyś lekarz
nadworny Stanisława Augusta, wybudował w Satanowie pałac cały
z ciosu sprowadzonego z Galicji. Trzy piętra znajdowały się w zie-
mi, a jedno nad ziemią.

Źr.: Al. Przedziecki: Podole, Wołyń, Ukraina, II, str. 48.—S. G. X, str. 336.

PACHALI August Karol. * 22 kwietnia 1788. Na służbę
wstąpił jako kancelista prefektury kaliskiej w d. 1 marca 1810 r.
Zast. bud. obw. przasnyskiego: 8 lipca 1824, zaś budowniczym
tego obwodu został d. 9 lutego 1826. Bud. obw. mławskiego
1829—1835.

Źr. Kal. polit.—Akta K. R. S. W. Nr. 16697 w A. A. D.

PADOVANO Jan Marja, v. PATAVINI, v. il MOSCO, v. il
MUSCHA. † w Krakowie 1573. Rodowe nazwisko jego, zdaje się było,
Fabruicci gdyż tak był zapisany w akcie urzędowym z r. 1558. Był

uczniem Agostina Zoppo. W Polsce był czynny od r. 1530. W aktach miejskich krakowskich występuje w r. 1541, jako Joannes Maria lapicida, gdy mu polecono sporządzenie modelu Krakowa z wosku. Wykonał w r. 1552 ołtarz-cyborjum do kościoła N. M. P. w Krakowie, za co otrzymał tytułem wynagrodzenia 43 grzywny i gr. 36. Rozpoczął budowę pałacu biskupiego w Krakowie, którą ukończył Gabryel Słoński. W r. 1553 miał pracownię w t. zw. Bursie niemieckiej przy ul. Brackiej. W r. 1556 powołało go miasto do rejestracji spalonych w r. 1555 Sukiennic, która trwała jeszcze w r. 1559; jego to projektu jest attyka (1557). Za projekt schodów do Sukiennic otrzymał 3 grzywny i gr. 18. Miał dom w Krakowie przy furcie Mikołajskiej. W *Castr. Crac. T. 73, str. 507* wpisano mandat króla Zygmunta Augusta z dn. 30 lipca 1555 r., do rady miejskiej krakowskiej, by bez zwłoki zapłacono Janowi Marji Włochowi, kamieniarzowi, za jego pracę »in structuris templi Sanctae Mariae Cracoviensis«. Znany był również jako rzeźbiarz i medaljer. Wykonał w r. 1532 cztery medale: Zygmunta I, Bony, Zygmunta Augusta i król. Izabelli. Jego dłuta są grobowce: Piotra Tomickiego, bisk. krak. † 1535 (w katedrze krakowskiej); Jana Chojeńskiego, bisk. krak. † 1538 (tamże); Piotra Gamrata, bisk. krak. † 1545 (tamże); oraz Elżbiety, żony Zygmunta Augusta, (wspólnie z Janem Cini de Senis (1546—52) i Barbary Radziwiłłówny (1555), ostatnie grobowce, przeznaczone do katedry wileńskiej, dziś nie istnieją. Wykonał pomnik biskupa Dzierzgowskiego w katedrze gnieźnieńskiej. Pracował również w Krosnie i w Tarnowie, gdzie wykonał grobowce hetmana Jana Tarnowskiego (1564), syna jego Krzysztofa i Zofji Ostrogskiej w katedrze tamtejszej, oraz restaurował ratusz, nadbudował górne piętro i attykę, dodając portal i wieżę.

Źr.: F. M. S. II, str. 242, 355.—Pomniki Krakowa, II, str. 202, 206—210.—A. Grabowski: Skarb. naszej archeol., str. 78—80.—Wł. Łuszczkiewicz: Dawni architekci Sukiennic., str. 17—28.—Kraków, str. 130.—S. G. XII, str. 198.—Orłowicz, str. 286, 337, 338.—A. U. IV, 56, LXX—LXXI; V, str. 2, 6, 111, 114; IV, XVII; VI, str. 45, 163, XXXV; VII str. LI, CXI, CLIV—CLX, CCLXXIX—CCLXXXI, CCCXVII, CCCXXI—CCCXXII; VIII, str. CCCCLXIII; IX, str. 327.—Wł. Łoziński: Sztuka Lwowska XVI i XVI w. str. 144, 182, 205.—Dr. Z. Rappaport i Dr. M. Rozwadowski: Przewodnik po Tarnowie. 1929, str. 23.—Ziemia 1929, Nr. 1. str. 3.—Wł. Łuszczkiewicz: Sukiennice krakowskie, str. 23, 24.

PAJZDERSKI Tomasz. * w Jeżewie (W. Ks. Poznańskie) 1864
 † 20 listopada 1908. Gimnazjum ukończył w Śremie w r. 1886.
 Architekturę studiował w Charlottenburgu, potem zaś w Paryżu.

Brał udział w wykończeniu elewacji muzeum Fryderyka Wilhelma III w Berlinie. W 1903 przeniósł się do Warszawy.

Prace: Gmach Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu. Kościół par. w Jutrosinie (pow. krobowski) (1900). Kościół w Mińsku gub. Kaplica grobowa rodziny Wrzosek w Dąbrowie Górniczej. Przebudowa kościoła w Lubrańcu na Kujawach (1906). Dwór w Fajslawicach pod Lublinem. Kaplica grobowa rodziny Florkowskich, tamże. Odnowa kościoła w Brześciu Kujawskim (1908—1909). Hotel Basta w Inowrocławiu. Dwór dla Charzyńskiego w łomżyńskim. Restauracja kościołów: w Niegowie i w Dobrej. Projekty: kościoła w Kapuścianach (pow. braclawski) (1899), kościoła w Mąkoszynie (pow. nieszawski), biblioteki w seminarjum we Włocławku, oraz kościoła OO. Salezjanów, tamże. Projekt kościoła w Czeladzi. Urządzenie wewnętrzne pałacu w Lubostroniu. Projekt kościoła w Grabowie (pow. kozienski) (1907).

Źr.: K. Wyczyński: Tomasz Pajzderski. Architekt 1909. Nr. 1, str. 13.—Przegląd Techn. 1908, Nr. 49, str. 592.—Tyg. Ilustr. 1908. Nr. 48, str. 977.—Z. Przesmycki. »Pro arte«. str. 283—287.—Ks. J. Wiśniewski: Monogr. dek. Kozienickiego, str. 38.—B. C. O architekturze poznańskiej. Tyg. Il. 1903 Nr. 21.

PAKIES Józef. † 25 października 1923. Architekt.

Prace: Wspólnie z Wacławem Krzyżanowskim: dom W. Pollerowej przy ul. Szpitalnej w Krakowie (Arch. 1910). Wspólnie z W. Krzyżanowskim dom prof. W. Natansona w Krakowie przy ul. Studenckiej Nr. 3 (Arch. 1911).

PALACZ Kazimierz. † 14 stycznia 1929 r. Budowniczy w Poznaniu.

PALICZ Andrzej. Budowniczy drewnianej dzwonnicy kościoła par. w Bochni, jak sądzić należy z napisu na belce: ANDREAS. PALICZ. 1609.

Źr.: A. U. IX, str. CCVII.

PANECZEK Jan. * 1694 † 1764. Budowniczy i rzeźbiarz. Restaurował grobowiec Janusza Ostrogińskiego w katedrze tarnowskiej (1754—1764).

Źr.: Encyklopedia Staropolska. — S. G. XII, 198.

PANKRACY. Włoch rodem, majster mularski, zrobił beczkowe sklepienie z lunetami w Sukiennicach, po pożarze w r. 1555 za co prócz zapłaty otrzymał 10 łokci adamaszku czerwonego.

Źr.: Kraków, str. 130.—Wł. Luszczykiewicz: Sukiennice krakowskie, str. 23.

PAŃKOWSKI Mieczysław. † 1864 w Warszawie. Pochowany na Powązkach. Inżynier budowniczy.

Źr.: Informacje kpt. Stefana Pomarańskiego.

PAPINIAN Leopardus. Rzymianin rodem, architekt wojenny za czasów króla Stefana Batorego.

Źr.: Encykl. Starop.

PARACCA. Wenecjanin, budowniczy kościoła w Krasławiu (1756—1775).

Źr.: O kościele krasławskim w gub. witebskiej, w pow. dynaburskim. Pam. Rel.-Mor. 1858. II. Serja, Nr. 11, str. 483.

PARLER Henryk. Mylnie zwany Arlerem, zwący się polakiem. Przybył około r. 1380 z Gmünd w Szwabji. Współpracownik Piotra Parlera w Pradze, oraz w latach 1381—1387 budowniczy nadworny Jodoka margr. morawskiego, był twórcą kościoła Św. Jakóba w Bernie. W latach 1391—1392 zatrudniony przy budowie katedry medjołańskiej. We wrześniu r. 1392 zjawia się w Krakowie, a w r. 1394 miasto zapłaciło mu znaczną sumę za roboty kamieniarskie w górnych częściach kościoła Panny Marji.

Źr.: A. U. VI, str. CXVIII—CXIX. — Kl. Bąkowski: Kościół N. M. P. w Krakowie, str. 5.—J. Kołaczkowski. J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 76, 77, 84, 94, 107.

PARLER Jan. Syn Piotra. od r. 1398 kierował budową katedry św. Wita w Pradze.

Źr.: Jan Bystroń: Piotr Arler, polak, budowniczy katedry św. Wita w Pradze. Tyg. II. 1884. 96, str. 287—288. — Arler, budowniczy katedry pragskiej przez Bandkego. Rocznik T. N. Krak. 1819.

PARLER Piotr, PARLERZ, PARLERIUS, PIESEK. * 1330 † w Pradze w dzień Św. Małgorzaty (13 lipca) 1399. Syn Henryka Parlera, urodzony w Gmünd, w 23-im roku życia przybył do Pragi, gdzie Mateusz z Arras kierował budową katedry św. Wita na Hradczynie, w której chór dokończył w r. 1385. Zwany mylnie Arlerem, gdyż w napisie pod jego popiersiem, znajdującem się w katedrze Św. Wita opuszczono »P«, w dokumentach zaś widnieje jako »Parler«. Petrus Henrici Arleri de Polonia magistri de Gemunden in suevia secundus magister huius fabrice quem imperator Karolus III-us adduxit de dicta civitate et fecit. eum magistrum huius ecclesie et tum fuerat annorum XXIII et incepit re-

gere anno domini MCCCLVI et perfecit chorum istum anno domini MCCCLXXXVI quo anno incepit sedilia chori illius et infra tempus prescriptum eciam incepit et perfecit chorum omnium sanctorum et rexit pontem multavie et incepit a fundo chorum in colonya circa albiam. (Praga, napis na biuście Piotra Parlera w jednym z tryforjów praskiej katedry.

Źr.: J. Lepkowski: Praga Czeska. Tyg. Il. VI, 1862, Nr. 154, str. 99.—Jan Bystron. Piotr Arler, polak, budowniczy katedry św Wita w Pradze. Tyg. Il. 1884. 96, str. 287. — A. U. VI, str. CXVIII. — Bibl. Warsz. 1849, II, str. 190. — Mittheilungen der K. K. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmäler. — Rocznik Tow. Nauk. Krak. 1819. — Illustration Nr 4465, z dnia 29. 9. 1928, str. 327. — J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 25. — J. Neuwirth, Peter Parler von Gmünd p. 114.

PARLIER Józef Franciszek. Bud. we Lwowie, około r. 1848.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w arch. Prace sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie I, 29.

PARTFINN, patrz BRETFUS.

PASSAROTI Aureliusz. Inżynier-budowniczy za panowania Zygmunta III, kierował w r. 1607 ufortyfikowaniem przedmieście Halickiego we Lwowie, oraz odrysował kartę topograficzną obwodu Lwowa.

Źr.: F. M. S. II, str. 210.

PASZKOWICZ Stefan. † w Roanne (Francja) 22 listopada 1923 r. Członek stowarzyszenia archeologów. Officier de l'instruction publique. Weteran r. 1863, emigrant.

Źr.: Kurj. Warsz. Nr. 326, str. 12, z d. 21 listopada 1924.

PASZKOWSKI Paweł. Bud. miejski w Krakowie miał w r. 1562 spór z Antonim Morosim o budowę sklepienia kościoła Św. Ducha w Krakowie.

Źr.: A. U. V, str. 6.

PATAVINI, patrz PADOVANO.

PAULUS. Magister, stawiał kościół w Przedonicy, koło Rożnowa, w r. 1527.

Źr.: A. U. VIII, str. 30.

PAULUS. Architector w r. 1557. (Acta contr. off. adv. crac. 69, str. 258).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

PAULUS, v. PAUL. Murator w Krakowie, 1491—1494.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 1090, 1398.

PAWEŁ. Mularz, wykował tablice zegarowe na wieży ratusza lwowskiego w r. 1574.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz lwowski, str. 22.

PAWEŁ. Mistrz mularski, osiadł w Warszawie w r. 1520.

Źr.: I. T. Baranowski: Z dziejów rodów patrycjuszowskich m. starej Warszawy, str. 14.

PAWEŁ. Hetman Stanisław Żółkiewski w testamencie, pisanym w Braclawiu, 12 stycznia 1606 r. zwraca się do żony z postanowieniem budowy kościoła w miejscu »o którym wie ich budownik, Paweł«. (Czy nie w Żółkwi?).

Źr.: M. Baliński: Zgon Żółkiewskiego w Cecorskiej wyprawie i pomnik jego w Besarabji. Bibl. Warsz. 1845. II, str. 309.

PAWEŁ z Kazanowa. Budowniczy kościoła w Odechowie w sandomierskiem, fundowanego przez Jana Długosza w r. 1459, jak należy sądzić z napisu na ścianie za wielkim ołtarzem.

Źr.: F. M. S. I, str. 119.

PAWEŁ Dominici Rzymianin. † 1618. Paulus Romanus murator Italus. W r. 1585 przyjął prawo miejskie lwowskie. D. 2 marca 1591 r. zawarł umowę z bractwem Stauropigjalnem o budowę cerkwi Uspienia Bogarodzicy, zwanej Wołoską, we Lwowie, którą budował samodzielnie do roku 1597, w którym to roku bractwo przybrało do kierownictwa teścia jego, Wojciecha Kapi-nosa, w r. 1598 zaś Ambrożego Przychylnego. W r. 1600 rozpoczął budowę kościoła OO. Bernardynów we Lwowie, ukończonego już po jego śmierci (1630) przez Ambrożego Przychylnego. Wykonywał dla PP. Benedyktynek lwowskich roboty przy budowie kościoła p. w. WW. Świętych oraz klasztoru. Budował również w Jezupolu na Pokuciu, kościół OO. Dominikanów. Miał stawiać kościół w Żurowie. Jest domniemanym twórcą architektonicznej części kaplicy Kampianów we Lwowie.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 38, 40, 44, 45, 47, 49, 53, 54, 57, 59, 61, 62, 66, 68, 70, 72, 74, 99, 101, 105, 155, 206, 207. — A. U. VIII, str. 5. — F. M. S. II, str. 43. — J. S. Zubrzycki: Architekt. 1900, str. 121. — J. Wiczkowski, str. 550. — Janusz: Lwów, str. 34, 36.

PAWEŁ SZCZEŚLIWY. Paulus Italus murator de ducatu Clemenensi (Chiamut - Grissons). W r. 1585 przyjął prawo miejskie lwowskie i w tym roku został cechmistrzem. Żonaty był dwukrotnie z szlachciankami: 1-o Podwysocką, 2-o z Katarzyną z Lubienia Lubieńska. Wybudował we Lwowie w l. 1580—1582 synagogę żydowską t. zw. Bóżnicę Złotej Róży (Ture Sahaw) przy ul. Blacharskiej Nr. 27, dom Marka oraz szkołę OO. Jezuitów. W r. 1594 przeniósł się do Żółkwi, gdzie wiele budował i gdzie zmarł na stanowisku pierwszego wójta.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 41—42. — B. Janusz: Lwów, str. 33. — Dr. M. Bałaban: Dzielnica żydowska, jej dzieje i zabudowa, str. 60.

PAWEŁ Włoch. »Muratoriae artis socius«, pobił niejakiego Jana Badowskiego, ale mu za rany zapłacił, w r. 1559. (Castr. Crac. 78, str. 377).

Źr.: A. U. VIII, str. CCCCLXIV.

PAWŁOWSKI B. Architekt-amator, przebudował według planów Stanisława Kossakowskiego pałac w Wojtkuszkach (pow. wilkomierski), w latach 1857—1862.

Źr.: Wojtkuszki: Kłosa. 1869. Nr. 210, str. 19. — S. G. XIII, str. 767.

PAWŁOWSKI Maksymilian. Bud. pow. bialskiego 1863—1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

PAWŁOWSKI Mikołaj, braciszek T. J. Był murmajstrem przy budowie kościoła w Szewnej, wznoszonego według projektu ks. Józefa Karsznickiego T. J.

Źr.: Dr. M. Morelowski: O działalności architektonicznej ks. Józefa Karsznickiego. Prace kom. hist. sztuki II, str. XCII—XCIII.

PAĞOWSKI Celestyn. * 1876 † 6. XII. 1918. Budowniczy w zarządzie gmachów państwowych Rzpl. Polskiej.

van PEENE Henryk. Architekt flamandzki XVII wieku, w r. 1626 sprowadzony do Polski przez ks. Jerzego Zbaraskiego. Był

budowniczym kaplicy św. Katarzyny Sjeneńskiej, wznoszonej dla ks. Zbaraskich w kościele Św. Trójcy (OO. Dominikanów) w Krakowie. Jest domniemanym autorem dzieła o barokowym arkadowaniu domu Nr. 20 w Rynku krakowskim.

Źr.: A. U. III, str. IV. — Kraków, str. 142. — A. Czołowski i B. Janusz: Przeszłość i zabytki woj. Tarnopolskiego, str. 128.

PELLETIER August. Mianowany: zastępcą bud. woj. podlaskiego 1 września 1817, bud. obw. łukowskiego i radzyńskiego 9 marca 1822, bud. obw. łukowskiego od 1 stycznia 1823. Dał projekt szkoły obwodowej w Łukowie. D. 6 września 1856 roku został mianowany budowniczym pow. ostrołęckiego na miejsce Ornano-Chiaratelli'ego, przeniesionego na stanowisko budowniczego powiatowego do Łukowa.

Źr.: Arch. A. D., akta osobiste Nr. 384/3530. — Zb. T. O. n. Z. P. — Akta K. R. S. W. Nr. 16709 A. A. D.

PELLETIER Jan. Bud. obw. konińskiego 1828 — 1834.

Źr.: Kal. polit.

PELLETIER Tomasz Karol. * w Marcelinie 21 grudnia 1801 † Łowiczu 20 listopada 1870. Syn Augusta. Studjował na uniwersytecie warszawskim. Egzamin na budowniczego złożył przed Radą Budowniczą. W kaliskiem przeprowadził szereg szos. Przeprowadził regulację: Goliny, Koła, Konina, Kazimierza nad Nerem, Pyzdr, Słupcy i Ślesina. Zast. bud. obw. konińskiego od 12 marca 1822; bud. p. sochaczewskiego (później łowickiego) od 13 lutego 1847 do 9 września 1864.

Źr.: Arch. A. D., akta osobiste Nr. 587/4625 i akta K. R. S. W. i D. Nr. 16723.

PELLETIER Tomasz. Bud. obw. i pow. pultuskiego 1835 — 1846.

Źr.: Kal. polit.

de PELLO Ludwik. Murator, w Krakowie około r. 1600.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 100.

PEMPOWSKI Ambroży. Bardzo ruchliwy i wzięty budowniczy, używany przeważnie przez mieszczan krakowskich w XVI w.

Źr.: A. U. V, str. 2.

PEREGRYN Bonończyk (PEREGRINUS Bononicus). Budowniczy w Przemyślu, otrzymał tam obywatelstwo w r. 1560.

— Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 30.

PEREK Szymon, v. PERKO. Malarz krakowski, umówiony przez Andrzeja Gawronka w r. 1616 do restauracji popękanych murów pod gankiem skrzydła południowego zamku krakowskiego.

— Źr.: St. Tomkowicz: Zab. Wawelu, str. 356. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 100.

PERETJATKOWICZ Marjan. * 1876 † w czerwcu 1916 w Kijowie. Ukończył instytut inżynierów cywilnych w Petersburgu i wstąpił do szkoły architektury przy Akad. Szt. Pięk., którą ukończył w r. 1908, poczem wyjechał zagranicę w celu dopełnienia wiadomości fachowych. W r. 1913 został akademikiem.

— Budował w Petersburgu: Bank Wawelberga na rogu Newskiego prospektu i Morskiej. Bank Handlowo-Przemysłowy. Dom przy Prospekie Newskim. Kościół OO. Franciszkanów. Gmach ministerjum handlu. Bank Azowsko-Doński.

PERKOWSKI Jan. Bud. zarządu poczt. Królestwa Polskiego 1864 — 1865.

— Źr.: Rocznik Urząd.

PERETTI Piotr, v. PERTI. Rodem z Rzymu. Budował: kościół i klasztor Kamedulów w Pożajściu w r. 1662, fundowany przez Krzysztofa Paca; pałac Słuszków w Wilnie (obecnie więzienie wojskowe), pałac Sapiehów, tamże (obecnie szpital wojskowy), kościół p. w. Pana Jezusa O.O. Trynitarzy, na podobieństwo kościoła San Carlo alle quattro fontane przerobiony w r. 1864 na cerkiew p.w. Św. Michała, wewnątrz kościoła Św. Piotra i Pawła na Antokolu, oraz prawdopodobnie, kościół Ostrobramski p.w. Św. Teresy.

— Źr.: F. M. S. II, str. 64. — Ciampi II, str. 264. — Ks. J. Kurczewski. Biskupstwo Wileńskie, str. 169.

PESCHA Jakób. Malarz w Kazimierzu nad Wisłą około r. 1677.

— Źr.: Notaty Wacława Husarskiego.

PETERMAN Henryk. Ze Śląska. Bud. w Poznaniu około r. 1732.

— Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

PETRINI Giovanni Battista, v. PETRENI, v. PETRINO, v. PETRYN, v. PERYN. † 1613. Murator, mieszczanin kaziemierski, przyjęty jako towarzysz sztuki mularskiej, do cechu mularskiego w Krakowie w r. 1581. Zapiska z r. 1604 nazywa go mistrzem. W latach 1581—1613 był jednym z najczynniejszych i najbardziej poważanych z mistrzów cechu mularskiego, którego był starszym od 1609 r. do 1611. Stosunki przyjaźni i zawodowe łączyły go z Janem Lukanem Reitino, z Janem de Simonis i z Janem Trevanim. Na zamku krakowskim pracował w r. 1601 wspólnie z Kasprem Arconim, zakładając fundamenty pod wieżę pod »Kurzą nogą«. Kontraktem z d. 4 maja 1608 r. zobowiązał się zarazem z Giovannim Trevano Dorocie Kątskiej, że wszystkie budynki klasztoru zwierzynieckiego »wywiodą i wymurują z gruntu, warownie i mocno, ochędożnie i bez rys«. Później miał proces w latach 1609—1610 (Consularia Casimiriensia 780). Brał udział w robotach przy kościele p. w. Św. Andrzeja w Krakowie w latach 1606—1610. Pracował dla Mikołaja Zebrzydowskiego w Lanckoronie. W roku 1611 miał wspólnie z Janem Trevano (?) wzniesić brandmury z obu stron kamienicy Zygmunta Alantse przy ul. Św. Jana.

Źr.: St. Tomkowicz. Zab. Wawelu i ich dzieje, str. 347. — A. U. IV, str. LXIII, LXXI. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 100—110.

PETRUS, patrz PIOTR.

PETRUS. Murator w Krakowie 1373—1389. Pracował przy budowie kościoła Bożego Ciała (1387—1389).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 47, 65, 68.

PETRUS de BRATOSZEWICE. Architector, przyjmuje prawo miejskie w Piotrkowie w r. 1520.

Źr.: Notaty d-ra I. T. Baranowskiego z Piotrkowskiej księgi radzieckiej I-ej.

PETRUS. Murator de Septemcastris, w r. 1505 przyjął prawo miejskie w Krakowie (Lib. jur. civ. 1493—1554, str. 71).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

PETRUS Italus. Z Lugano, zwany Piotrem Italezykiem. Murator regius. Po raz pierwszy spotykany w aktach miejskich lwowskich w r. 1543.

Wybudował pierwotną cerkiew Uspieńską czyli wołoską, którą ukończył w r. 1559, lecz zniszczoną zupełnie przez pożar w r. 1571 oraz dom przy ul. Ormiańskiej Nr. 20 we Lwowie. Budował również kościół w Bystrzycy w Siedmiogrodzie (1563).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 24, 26, 28—30.

PETRUS de STRADOMIA. Murator, obligavit(se) complere ecclesie et plebano in Scavina lapidem in forma laborare et delapidibus et fundamentum ciborii pro sede Corporis Christi in Scavina, quando potest, sub pena excommunicationis (5 Junii 1444).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 394.

PETRYN Joannes, v. PERYN. Podobno syn Giovanni Baptisty Petreni'ego. Mularz w r. 1627.

Źr.: St. Tomkowicz: Zab. Wawelu i ich dzieje. str. 347, nota 4,

PFEFFERFLEISCHER Henryk. Majster mularski. Wspólnie z Piotrem Rudel został powołany w r. 1383 przez miasto Brzeg na Śląsku do budowy kościoła par. św. Mikołaja.

Źr.: A. Schultz: Dokumente zur Baugeschichte der Nicolai Kirche zu Brieg. Zeitschrift für Gesch. Schlesiens Nr. 8 p. 171. — J. Ptaśnik: Cracovia artificum: 1300—1500., Nr. 94 przyp.

PFLEGISCHOR Niclos (Mikołaj). Murator w Krakowie 1401—1407.

Źr.: J. Plaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 135, 163.

PHILIPPI. Architekt z Poznania, wykonał gruntowną reparację kościoła w Łopiennie (p. wągrowiecki) w r. 1730, za sumę 3000 złp.

Źr.: Ks. Wł. Strykowski. Wiadomości o Łopienniu i jego kościele, str. 32.

PHIZOLANUS, patrz da FIESOLE Antoni.

PIAMENS Stefan. Budowniczy lwowski, nazywany w aktach Hungarus Murator, wytoczył w r. 1662 pozew Andrzejowi Buza, mieszczaninowi czerwonowódzkiemu o sumę 260 zł. za wymurowanie cerkwi ruskiej w Mukaczowie.

Źr.: Wł. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 98.

PIASECKI Antoni. Architekt; zamordowany podczas rzezi galicyjskiej w r. 1846.

Źr.: St. Schnür-Pepłowski: Krwawa karta, str. 219.

PICHL Ludwik E. Architekt wiedeński, powołany do Lwowa w r. 1833. Wypracował projekt gmachu teatru fundacji Stanisława Skarbka.

Źr.: M. Lityński: Gmach Skarbkowski na tle architektury lwowskiej w pierwszej połowie XIX w., str. 27—30, 38, 41, 43—45, 53—54.

PICKOWSKI Adam. Jeden z założycieli cechu mularskiego we Lwowie w r. 1572. Mistrz mularski i kamieniarski (magister murator et lapicida).

Źr.: Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22.

PIECZEŃSKI Ambrosius. Architectorum socius w r. 1563 (Acta Contr. Off. Advocat. Crac., vol. 75/449, str. 8).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

PIENCIUS Bartosz. Wymieniony w r. 1643, pomiędzy świeżo obranymi starszymi mularzami-kamiennikami przysięgłymi.

Źr.: St. Tomkiewicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 110.

PIEKARSKI Wojciech. Bardzo ruchliwy i wzięty budowniczy, używany przeważnie przez mieszczan krakowskich w XVI w.

Źr.: A. U. V, str. str. 2.

PIERLING, o. T. J. Wykładał architekturę w akademii polockiej w p. połowie XIX w.

Źr.: Dr. M. Morełowski: O katedrze unickiej w Połocku. Prace Kom. Hist. Sztuki II, str. XC.

von PIERRET. Budowniczy w Krakowie. Projektował dom zajezdny Kochanowskiego przy ul. Wolskiej w Krakowie, wykonany w r. 1840.

Źr.: Arch. bud. m. w Krakowie. — Notaty Maryli Jarosławieckiej.

PIETRZYKOWSKI Władysław. Restaurował dzwonnice kolegiaty w Wiślicy w r. 1872. Budował wieżę kościoła w Działoszycach w r. 1897.

Źr.: Działoszyce. Tyg. II. 1899, Nr. 20, str. 388.

PIEVO Bernardo. Przyjęty do grona towarzyszy cechu mularskiego w Krakowie w r. 1574.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

PILGRAM Franciszek. Z Pressburga. Bud. w Poznaniu około 1758 r.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

PILGRAM Paweł. † 1758. Czech rodem, po śmierci Merkiera zasklepił mury kościoła w Sadkach pod Nakłem, lecz śmierć przeszkodziła mu w tej pracy, którą ukończyli Dawid Fecel i Gottfried Oberreich z Chojnic.

Źr.: J. Kohte.

PILLAR Ksawery. † na stacji Czeremcha d. 27.I. 1923 w wieku lat 36. Inżynier architekt.

PIOLA Józef. Włoch, architekt królewski. W r. 1715 uzyskał od króla Augusta II w nagrodę za 22-letnią służbę prawo wolnej rozporządzalności swoim majątkiem ruchomym i nieruchomym. W tym samym roku pałac jego w Warszawie, położony na polach naprzeciw Nowej Warszawy, zwolniony został od wszelkich podatków i ciężarów. Planował wspólnie z J. Bellotim, kościół OO. Paulinów w Warszawie, budowę którego rozpoczęto w październiku 1707 r. ukończono zaś w r. 1717.

Źr.: Akta Starej Warszawy ks. 58 fol. 133. — F. M. S. Kościół po-pauliński w Warszawie. Tyg. II. 1864. Nr. 234, str. 103 z ryc. — Metr. kor. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

PIOTR. Mistrz, zgodził się ukończyć zupełnie prezbiterjum, zrobić schody kręcone przez całą wysokość kościoła Bożego Ciała w Krakowie oraz budować filary tamże, w latach 1386—1389. Budował nową zakrystję kościoła N. M. P. w Krakowie w r. 1399. Zgodził się również o budowę biblioteki przy starej zakrystji tego kościoła.

Źr.: Wł. Łuszczykiewicz: Kościół Bożego Ciała, jego dzieje i zabytki, str. 11. — T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie, str. 242. — Wł. Łuszczykiewicz: Dawni architekci Sukiennic, str. 10. — F. M. S. I, str. 157. — Klemens Bąkowski: Kościół N. P. M. w Krakowie, str. 6. — A. Grabowski: Skarb. naszej archeol., str. 166.

PIOTR. Mistrz mularski z Szamotuł. Budował około r. 1550 główną nawę kościoła w Wągrowcu (woj. poznańskie).

Źr.: J. Kohte.

PIOTR. 1568. Murarz włoski, który »z gotowego kamienia białego buskowskiego, jemu do rąk przywiezionego, urobił odrzwi

dwoje gładkie po 4 łokcie wysokie, a szerokie $2\frac{1}{2}$ łokci, które są postawione i wmurowane do sieni i do izby w gmachach średnich pokojów» za co otrzymał 10 florenów. Oprócz tego wykonał inne prace w zamku Niepołomskim, za co otrzymał jeszcze 29 florenów.

Źr.: Księga wydatków budowania na zamku Niepołomskim w r. 1568. A. U. II, str. 25 i 26.

PIOTR z Budziszyna. Pod jego kierownictwem rozpoczęto w r. 1497 budowę mostu drewnianego w Toruniu, oddanego do użytku w r. 1500.

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, str. 92.

PIOTR ze Smoleńska. Budowniczy, przyjął prawo miejskie lwowskie w r. 1535.

Źr.: Wł. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 23.

PIOTROWICZ Gustaw. Ukończył instytut inżynierów cywilnych w r. 1848. Był budowniczym kowieńskiego gubernialnego zarządu dóbr państwowych.

Źr.: A. A. D.: K. R. S. W. Nr. 16731.

PIOTROWSKI Antoni. † 21 października 1833. Po ukończeniu architektury w akademji berlińskiej był architektem twierdzy (komisarzem fortyfikacyjnym) w Torunju od 14. V. 1808. Kierował robotami przy twierdzy w Toruniu w latach 1807 — 1811 oraz budował most na Wiśle tamże. Podług jego planów został odrestaurowany w r. 1825 zamek biskupów plockich w Pultusku. Był zastępcą bud. obw. przasnyskiego w r. 1830.

Źr.: F. M. S. I, str. 91. — W. H. Gawarecki: Wiad. hist. o mieście Pultusku, str. 54. — A. A. D.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16690.

PIOTROWSKI Florjan, † 25 lipca 1888. Budowniczy w Lublinie.

Źr.: S. O. Cmentarz parafjalny rzymsko katolicki w Lublinie, str. 67 Nr. 883.

PIOTROWSKI-JUNOSZA Wiktor. † w Michałowie gub. witebskiej 14 lipca 1917 r. Ukończył instytut inżynierów cywilnych w Petersburgu.

Prace: Korpus kadetów im. Suworowa w Warszawie (gdzie obecnie mieszczą się biura Gen. Insp. Sił Zbrojnych oraz urząd wojewódzki). Więzienie w Mokotowie przy ul. Rakowieckiej. Ko-

szary w Mokotowie. Koszary kozackie na Pradze, gdzie dziś się mieści 36 pp. Koszary w Jabłonie. Koszary w Białymstoku na Zwierzyńcu. Kościół rz. - katol. p. w. Św. Barbary w Witebsku. Koszary w Ostrogu. Przebudowa kościoła katolickiego tamże.

Źr.: Wiad. udzielone przez p. Grzegorza Piotrowskiego, syna zmarłego—Kurjer Warsz. 1917 Nr. 281.

PIRET. Budowniczy krakowski, budował nowy gmach szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Źr.: Gazeta krakowska 1835, Nr. 132 z d. 12 czerwca.

PISKORSKI S e b a s t j a n. Proboszcz na Grodzisku pod Krakowem. Na miejscu dawnego eremu Św. Salomei, zbudował tameczny kościół w r. 1677 oraz pokrył koszta budowy. Budował również kościół w Żębocinie i kierował osobiście budową obydwóch kościołów.

Źr.: A. Grabowski: Kraków i jego okolice (1830), str. 225. — Fr. Klein: Akademicki kościół św. Anny w Krakowie. Roczn. Krak. XI, str. 62.

PITT P a w e ł. Budował gmach stanów powiatowych w Śremie (woj. poznańskie) i kaplicę w Czempinie.

Źr.: Informacje udzielone przez Dr. A. Kunkela.

PLACIDI F r a n c i s z e k. Architekt XVIII w. Był zięciem Andrzeja Radwańskiego malarza. W r. 1738 był pomocnikiem Gaetana Chiaveri'ego przy budowie kościoła dworskiego w Dreźnie.

Prace: Projekt kościoła OO. Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie (1719—1728). Elewacja kościoła p. w. Św. Trójcy obecnie OO. Bonifratrów, dawniej Trynitarzy, tamże, (1759). Kościół w Morawicy (pow. krakowskiego) fundacji Augusta Czartoryskiego, ukończony w r. 1748. Odnowa kościoła paraf. p. w. Św. Małgorzaty w Nowym Sączu (1749—1752). Projekty: kościoła w Kozienicach i kaplicy przy zamku królewskim w Warszawie.

Uwaga. Sądząc z podobieństwa układu, oraz ze zbieżności dat, można mu przypisać projekt kościoła Panien Wizytek w Warszawie, budowanego z przerwami od 1728 do 1761, oraz elewację kościoła św. Marcina OO. Augustyanów (1705) tamże. (S. Ł.). W rękopisie muzeum XX. Czartoryskich w Krakowie Nr. 766 znajdują się projekty, kosztorysy i widoki dotyczące zamku w Lubowli podpisane przez niego, a pochodzące z lat 1745—1757.

Źr.: Fr. Klein: Barokowe kościoły Krakowa. Roczn. Krak. XV, str. 156, 172. — Wł. Tatarkiewicz: O materiałach, dotyczących zamku warszawskiego,

str. 40. — Arch. państw w Dreźnie. Dział rycin.—Cat. cod. manuscriptorum musei principum Czartoryskich cracoviensis, str. 308. — Dr. St. Tomkowiez: Prace kom. Hist. Sztuki II, str. LXXIII—LXXIV. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

PLASQUDE August. Budowniczy miejski w Krakowie, restaurował wspólnie z Karolem Kremerem wieżę kościoła Marjańskiego w Krakowie.

Źr.: Kl. Bąkowski: Kościół N. P. Marji w Krakowie, str. 19—20.

PLATER-BROEL Konstanty Ignacy Antoni Michał. * 2 marca 1828 w Belmonte † 18 grudnia 1886 w Hietzing. W r. 1852 otrzymał medal srebrny od cesarskiej Akademji Sztuk Pięknych w Petersburgu. Pisywał do Annales d'Architecture. Stawiał kaplicę w Hrycowie w pow. zasławskim, majątku hr. Grocholskiego. Otrzymał pierwszą nagrodę w ilości 1000 złr. za projekt restauracji Sukiennic (niewykonany).

Źr.: Pam. Szt. Piękn. 1850—1854, str. 144. — Sukiennice w Krakowie. Kal. J. Jaworskiego. 1872, str. 106—108. — Tyg. Il. 1887. Nr. 213, str. 79.

PLEBANEK Jacobus. Murator z Miechowa, 1456. »Jacobus Plebanek murator de Myechow hic ad acta personaliter constitutus ratificando decretum et sentenciam domini per quam ad complendum et continuandum laborem testitudinis in Zarnowycz, iuxta quod est conventus per venerabilem dominum Nicolaum de Calisch, decretorum doctorem, canonicum vicariumque in spiritualibus necnon plebanum dicte ecclesie in Zarnowycz ac ad solvendum 100 mr. racione dampnorum erat condempnatus eique sentencie et decreto parendo in effectu obligavit se et sponte summisit continuare, complere et in effectum debitum perducere laborem huiusmodi ac pro dictis 100 mr. cum domino Nicolao predicto amicabiliter componere sub reinduccione excommunicacionis et aggravacionis sentenciarum, quibus occasione premissa innodatus erat ac maiorum processuum. Et dominus Nicolaus doctor ob spem satisfaccionis huiusmodi fiende et in istam vim consensit sibi in absolucionem infra hinc ad festum Nativitatis Domini proximum. Presentibus dominis Johanne de Schebnia in Rupella Kazimirie plebano, Bernhardo Pauli de Myanowycz notariis publicis utraque auctoritate et Martino Proscio muratore de Cracovia. Hoc actum et Martis 7 Septembris (a. D. 1456).

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 495.

PLEBIŃSKI Marcei Paweł. * 13 stycznia 1839 w Koniecpolu † 12 stycznia 1906 w Warszawie. Ukończył szkołę realną w Kielecach, a następnie wydział budownictwa warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych. W r. 1862 odbywał praktykę pod kierunkiem Feliksa Zygadlewicza. W l. 1863—1864 pracował przy odbudowaniu spalonego Mszczonowa. Patent budowniczego kl. I otrzymał w r. 1864. Był wiceprezesem Koła Architektów w Warszawie.

Prace: Dom przy ul. Chmielnej Nr. 1562/31. Dom na Nowym Świecie Nr. 1301/38. Kościół w Nagłowicach, (pow. jędrzejowski). Przebudowa domu na Nowym Świecie Nr. 1303/42.

Źr.: Przegl. Techn. 1906 Nr. 5, str. 48. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

PLESZCZYŃSKI Kazimierz Bolesław. † 19 czerwca 1928 r., przeżywszy lat 56. Budowniczy, st. technik oddz. VII drog. P. K. P.

PLISZCZYŃSKI Walerjan. * 1826 † 24 lutego 1898. Bud. pow. hrubieszowskiego 1860 — 63. Pom. bud. gub. lubelskiego 1864 — 65.

Źr.: Roczniki Urzęd.

PODCZASZYŃSKI Bolesław Paweł. * w Wilnie 2/14 lipca 1822 † 9 listopada 1876. Syn Karola, profesora architektury dawnego uniwersytetu wileńskiego. Po otrzymaniu wykształcenia pod okiem ojca, uczył się w r. szkol. 1837—38 na wykłady nauk przyrodniczych w akademji medycyny, oraz literatury w akademji duchownej w Wilnie. Wysłany z namowy ks. Wittgenstein-Berleburg zagranicę, w celu wykształcenia się w zawodzie górniczo-hutniczym w Paryżu, przerzucił się w r. 1844 na architekturę i pobierał wykłady u Henri Labrouste'a. W październiku tegoż roku przez Holandję i Niemcy wrócił do kraju, gdzie w d. 15 lipca 1845 złożył egzamin na budowniczego wolnopracującego klasy II-ej. W r. 1846 otrzymał nominację na profesora rysunków architektonicznych i perspektywy. W d. 15 maja 1867 Rada Budownicza przyznała mu bez egzaminu stopień bud. kl. III-ej.

Prace: początkowo w r. 1839 pracował przy budowie pałacu w Werkach. Kaplice: katolicka i prawosławna w Instytucie Szlacheckim przy ul. Wiejskiej (1851—1853) obecnie sala obrad Senatu. Kościół w Woli Ossowińskiej (pow. radzyński), (1853, poświęcony d. 7 września 1856). Dekoracja pałacu Namiestnikowskiego w Warsza-

wie na przyjazd cesarza Aleksandra II (1856). Fontanna główna, tarasy i werandy przy pałacu w Wilanowie, (1855—1856). Wewnętrzne urządzenie pałacu ks. Golicynowej w Starej Wsi (pow. węgrowski), (1859—1862) oraz dwie holendernie tamże. Gruntowna restauracja pałacu hr. Ostrowskich w Tomaszowie Rawskim (1859—1860). Kaplica w kościele OO. Kapucynów w Lublinie (1860), z rzeźbami Władysława Oleszczyńskiego. Kaplica grobowa w Waliszewie pod Łowiczem (1859—1862). Przybranie mieszkania oraz katafalk do obchodu żałobnego po arcybiskupie Antonim Melchjorze Fijałkowskim (w październiku 1861). Przebudowa auli Szkoły Głównej, amfiteatru oraz prosektorjum (1865). Restauracja gabinetu zoologicznego (1866—1868). Przebudowa domu J. G. Blocha przy ul. Marszałkowskiej róg Królewskiej (1865—1866). Kościół w Starej Wsi (pow. węgrowski) 1866—1871; kamień węgielny położono d. 7 października 1866. Dawne stacje dr. żel. warsz. - petersb. w Tluszczu i w Łochowie. Domy: A. Geneli, przy ul. Ceglanej Nr. 1117F/1 (1866—67), oraz Aleksandra Przeddzieckiego przy ul. Rymarskiej Nr. 471A/2—4. Pałac w Czaplach Wielkich (pow. miechowski). Gimnazjum w Maryampolu (1868—1870). Gorzelnia w Starej Wsi (pow. węgrowski) (1868—1869). Restauracja kaplicy Zamoyskich, w kolegiacie w Zamościu (1869—1870). Przebudowa pałacu Kazimierzowskiego (1869—1870). Przebudowa obserwatorjum astronomicznego (1869—1872). Dom majstra mulars. J. Klebera. Nowa cieplarnia w ogrodzie Botanicznym. Restauracja kaplic: Pana Jezusa oraz Niepokalanego Poczęcia w kościele farnym Św. Jana (1871—72). Kościół w Ceranowie (1875). Kościół w Korytnicy (1876—1880), ukończony przez Bron. Żochowskiego. Kościół w Dobrem (pow. radzyński) (1875). Dwór i zabudowania dworskie w Długoszyjach na Wołyniu. Projekt pałacu w Sieniawie oraz przebudowa kościoła w Krasnem. Dozorowanie robót przy wznoszonym według planów Hitziga pałacu L. bar. Kronenberga w Warszawie (1867—1871). Przebudowa zabudowań OO. Misjonarzy przy kościele Św. Krzyża na III-e gimnazjum męskie (1867—1875). Projekt sarkofagu Antoniny z Saundersów Krasickiej. Projekt pomnika prymasa Jana Pawła Woronicza w katedrze Św. Jana w Warszawie (portret pendzla Ksawerego Kaniewskiego według miniatury Brodowskiego; rzeźby, poezja i religja dłuta Jakóba Tatarkiewicza; brzozy z fabryki Mintera); ołtarz w kaplicy instytutu Szlacheckiego w Warszawie przy ul. Wiejskiej (ob. Sejmu). Projekt dojazdów w stylu egipskim do mostu Kierbedzia w War-

szawie. Pomnik jego, dłuta Andrzeja Pruszyńskiego, znajduje się po prawej stronie głównej nawy kościoła PP. Wizytek, w Warszawie. Należał wspólnie z Majewskim i Spornym do komisji, opracowującej plan wodociągów i kanalizacji Warszawy.

Napisał i ogłosił drukiem: Sala posiedzeń zgromadzenia narodowego w Paryżu. *Bibl. Warsz.* 1849. III, str. 491. — Dwór wiejski barona Pereira w Königstetten, w pobliżu Wiednia z 1 tabl. rys. *Pam. Szt. Pięk.* 1850. I cz., str. 1—2. — Budownictwo wiejskie. *Rocznik Strąbskiego* r. 1851, str. 64—71; 1854, str. 69—75; 1855, str. 76—80. — Uwagi nad teraźniejszym budownictwem w Europie, a mianowicie w Anglii. Nowy okres budownictwa. Zastosowanie żelaza. Przekład z ang. *Pam. Szt. Pięk.* 1851. I cz. X, str. 65—72; 1854 cz. 3, str. 126—139. — Domek wiejski drewniany, projektowany do kolonji przy stacji kolei żelaznej w Brwinowie, podług pomysłu p. Teofila Schüller, budowniczego. Z 1 tabl. rys. *Pam. Szt. Pięk.* 1854. I cz. 3, str. 119—122. — Gmach wystawy powszechnej w Londynie. *Pam. Szt. Pięk.* 1854 I cz. 3, str. 135—139. — Budowa drzwi zewnętrznych z rys. *Pam. Sztuk Pięk.* 1855. II cz. 1, str. 9—10. — Budownictwo wiejskie. Oweczarnie. *Kalendarz Ungra* 1835, str. 115—119. — Konkursa budownicze. Cel ich i zwyczaje konkursowe. *Pam. Szt. Pięk.* 1855, II cz. 1, str. 1—4. — Bud. wiejskie. Karczmy. *Kalendarz Ungra* 1856, str. 123—128. — Budownictwo wiejskie, uwagi o wyborze i użyciu niektórych główniejszych materiałów, a mianowicie: o drzewie. *Kalendarz Powszechny* r. 1852, str. 20—27. — Mosty rurowe do kolei żelaznej w Anglii nad rzeką Conway i ponad cieśniną Menai. *Athenaeum* (wileńskie). 1851. V, str. 84—94. — Nauka perspektywy. Warszawa około r. 1850. Kładka lekka (mostek dla pieszych). Uzbrojenie belek z 1 tab. rys. *Pam. Szt. Pięk.* 1851. I cz. 2, str. 73—74. — W Księdze Świata ogłosił studja o Thorvaldsenie (r. 1853) i Wicie Stwoszu i jego pracach (1854).

Źr.: A. A. D.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16622.—Życiorysy: *Przeł. Techn.* 1877 Nr. 5, str. 123—127. — *Tyg. Il.* 1876 Nr. 47, 48. — *Kłosa* XXIII. 1876 Nr. 596, str. 354. — *Kal. Ungra.* 1878, str. 26. — *Spraw. Kom. Tow. Zach. Sztuk Pięk.* 1876, str. 112—121, życiorys przez F. M. Sobieszczańskiego zawiera wykaz artykułów ogłoszonych w czasopismach. — *Album zasł. Polaków i polek w. XIX*, tom II, str. 58—61. — F. Kucharzewski. — *S. G.* II, str. 69. — *Kurjer Warsz.* 1853 Nr. 246 i 329; 1854 Nr. 194 i 290; 1856 Nr. 134 i 258; 1861 Nr. 241; 1864 Nr. 18, 26, 256; 1867 Nr. 18 i 22; 1871 Nr. 98. — *Tyg. Il.* 1885 Nr. 140 (z drzeworytem). — *Notaty arch. Alfreda Dicksteina.*

PODCZASZYŃSKI Jan. † około 1800. Uczeń Wawrzyńca Gucewicza. Ojciec Karola, a dziadek Bolesława. Był nadwornym budowniczym ks. Radziwiłłów w Żyrmunach, w pow. lidzkim, gdzie stawiał kościół parafjalny w r. 1788.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w Zb. T. O. n. Z. P. — F. M. S. II, str. 226.

PODCZASZYŃSKI Karol. * 7 listopada 1790 † 7 kwietnia 1860. Syn Jana, urodził się w Żyrmunach, nauki początkowo pobierał u ks. Bazyljanów w Brześciu, następnie w Liceum Krzemienieckim. W r. 1813 wstąpił do uniwersytetu wileńskiego, na koszt którego w roku następnym został wysłany do petersburskiej Akademii Sztuk Pięk., gdzie w r. 1815 otrzymał medal srebrny za kompozycje architektoniczne. W r. 1816 rozpoczął w uniwersytecie wileńskim wykłady architektury. W r. 1817 wysłany na dwa lata zagranicę, udał się do Paryża, gdzie słuchał wykładów Rondelet'a i Duranda. Z Francji udał się do Włoch. Po powrocie do Wilna, oprócz stanowiska profesora uniwersytetu, piastował urząd budowniczego uniwersytetu, oraz miał dozór nad gmachami całego okręgu naukowego wileńskiego. Na tem stanowisku przeprowadził restaurację i przysposobił do nowoczesnych wymagań wiele gmachów. W r. 1833 został uwolniony od pełnienia obowiązków.

Prace: Podczas pobytu w Petersburgu przerobił dom senatora Worcella na wybrzeżu Angielskiem. Przebudowa cerkwi Spaskiej w Wilnie na teatr anatomiczny. Przerobienie wnętrza dawnej auli akademickiej na główną salę biblioteki uniwersyteckiej. Naprawa kościoła uniwersyteckiego Św. Jana. Kościół ewang.-reform. w Wilnie (1830—1835). Prace przy budowie pałacu cesarskiego w Wilnie, stawianego według planów B. Stasowa z Petersburga. Portyk, wsparty na 4 kolumnach korynckich, przybudowany do kościoła św. Jana (1827). Projekt pomnika Hieronima Strojnowskiego, pierwszego rektora uniwersytetu wileńskiego w tym kościele w r. 1827. Mostek egipski w ogrodzie botanicznym w Wilnie. Ołtarz w kaplicy Zwiastowania N. M. P. albo Kieżgajłłowskiej w katedrze wileńskiej. Dwór w Jaszunach dla Michała Balińskiego, w latach 1824—1828. Schody kręte oraz sufit drewniany w gabinecie mineralogicznym uniwersytetu wileńskiego. Grób stały (wielkanocny) w kaplicy grobu Zbawiciela w katedrze wileńskiej. Pałac w Dobośnie (p. bobrujski).

Ogłosił drukiem: O cemencie rzymskim. Rozprawa czytana na posiedz. Un. Wil. 1825/1826 Rkps. — Katafalk dla żalobnego ob-

chodu za duszę Piusa VII, urządzony w r. 1823 w kościele katedralnym wileńskim. Wilno, litogr. J. Głowackiego, litogr. in folio.— Początki architektury dla użytku młodzieży akademickiej trzy części in 4-o I, str. 188 + VI + tabl. II, str. 215 + XVIII tabl. miedz. III, str. 235 + XI tabl. (1828—1857). — Architekt. Architektura. w Encykl. powsz. A. E. i T. Glüksbergów.—Zastosowanie ogólnych zasad doskonałości w tworcach przemysłu do obrazów i posągów, tudzież do urządzenia ogrodów rozkosznych czyli ogrójców. Wizerunki i roztrząsania naukowe. Wilno 1838, serja II. XXII str. 5.— Dzieje budownictwa. Kurs litografowany in 4-o, str. 55, 1856. — O piękności w robotach przemysłu. Dz. Wil. 1821. II, str. 1 — 14; oraz in 8-o, str. 15. — Uwagi nad trybem właściwym wykładania architektury po szkołach głównych. Dz. Wil. 1823 III, str. 14—30.— Nomenklatura architektoniczna czyli słowomiennik powodowany cieśliczych wyrazów, w Warszawie. Dwa wydania 1843 in 8-o, str. 145 + XVII; 1854 in 8-o VIII + 154 + XXXV + 3 nb.

Źr.: Życiorys. Przedruk z Nr. 32 Kurjera Wileńskiego R. 1860. — K. Wł. Wójcickiego: Dwór w Jaszunach. Tyg. II. XI. 1865. Nr. 282, str. 60. — Wł. Zahorski: Wilno 119, 172, 178, 183. — S. G. III, str. 509. — A. H. Kirkor. Wilno. 1862, str. 181. — F. Kucharzewski. — J. Bieliński. Uniwersytet Wileński. — Ks. J. Kurczewski. Biskupstwo wileńskie, str. 158. — Kurjer Warsz. 1835, Nr. 221; 1853 Nr. 265.

PODELWIK Kr z y s z t o f. Mularz w Krakowie (1628).

PODELWIK Samuel. Mularz w Krakowie (1628).

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 112.

PODLEŚNY Andrzej. Założyciel cechu mularskiego we Lwowie w r. 1572. Jako budowniczy, źle wybudował podsędkowi lwowskiemu kamienicę (Acta consul. 1591. XIV. 138—140). Umówił się z woj. bełzkim Włodkiem, o budowę kościoła w Haliczu na zamku. Wziął zadatku na tę robotę złotych 100, lecz roboty tej nie wykonał.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22, 42, 43.

PODZIEWSKI Ludwik. * 23 kwietnia 1806. Ukończył mianowicie i budownictwo oraz wydział filozoficzno-matematyczny uniwersytetu warszawskiego. Pracował jako aplikant w Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji od 12. VII. 1829 do 26. XII. 1830. Po wybuchu rewolucji wstąpił do wojska jako konduktor inżynierji wojskowej i zajmował się rysowaniem planów, pracując

w dowództwie placu m. Warszawy. Po upadku rewolucji był budowniczym obw. lubelskiego.

Źr.: A. A. D Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16708.

POHL Wilhelm. Budowniczy nadworny, z którym dn. 21 czerwca r. 1612 kapituła wileńska zawarła kontrakt o budowę kościoła, dachu i wieży katedry wileńskiej po pożarze 1610 r. On również zajął się spuszczeniem, pokruszeniem i przelaniem dzwoń kościelnych.

Źr.: Wizerunki i roztrząsania naukowe, poczet II, tom 24, str. 105. — Dr. Wł. Zahorski: Katedra Wileńska, str. 32, 35, 55.

POKORA Adam. Po raz pierwszy występuje jako budowniczy, kiedy przyjmuje prawo miejskie w r. 1591 jako Adam de Larto murator dictus Pokora de Burmio, v. Bormio, w okręgu lombardzkim Sormio. Wspólnik Ambrożego Przychylnego. Miał dom przy ulicy Boimów.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 78, 80, 82, 98. — F. M. S. II, 209. — B. Janusz. Lwów, str. 41.

POKOROWIC Jan. Syn Adama Pokory, budowniczy lwowski, domniemany autor kościoła OO. Karmelitów we Lwowie (1634).

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 80. — B. Janusz: Lwów, str. 41. — Dr. M. Orłowicz. Ilustr. przew. po Lwowie, str. 112.

POKUTYŃSKI Filip. * w Warszawie 1829 † w Krakowie 28 października 1879. Ukończył szkoły w Krakowie, budownictwa uczył się Niemczech, Francji i Włoszech. Od r. 1856 był profesorem budownictwa w krakowskim Instytucie Technicznym. Był kawalerem orderu Św. Sylwestra.

Prace: Gmach Tow. Naukowego, dziś Polskiej Akademji Umiejętności (1857—1864) przy ul. Sławkowskiej. Kościół Panien Szarytek przy ul. Warszawskiej (1859 — 1871). Kościół Św. Szymona i Judy na Kleparzu. Pałac Potulickich, później Ogińskich przy ul. Wolskiej Nr. 4. Dom własny przy ul. Karmeliczkiej. Łazienki Marfiewicza. Pałac hr. Milewskiego w Piekarach, (pow. krakowski). Pałac przy ul. Ossolińskich Nr. 20 we Lwowie. Bank hipoteczny, tamże (1872). Kasyno miejskie przy ul. Akademickiej we Lwowie (1874).

Prace ogłoszone drukiem: Kościoły krakowskie, Kraków 1864. In folio. 3 zeszyty. — Willa w Piekarach. Kraków 1875. In folio.

XIII tabl. — Jak zapatrywać się należy na kierunek dzisiejszej architektury. Zarys osnuty na historii sztuki. Kraków 1867 in 8-0 str. 20. — Szczegóły konstrukcji stolarskich przy budowach, przeprowadzonych przez Tow. galicyjskie wyrobu cegieł maszynowych i przedsiębiorstwo budowli. Lwów, 1870—1872. Zeszytów VII.

Źr.: Przegł. Techn. 188, Nr. 11, str. 183. — J. Heppen: Nekrologia półroczna Tyg. Il. 1880. Nr. 235, str. 406. — Kraków 148—149. — J. Wieżkowski, str. 590, 594. — J. Kołaczkowski. — F. Kucharzewski. — E. Świeżkowski. Pam. Tow. Przyj. Sztuk Pięknych w Krakowie 1854—1904, str. 224.

POKUTYŃSKI Józef. * 25 marca 1859 w Krakowie † 15 lutego 1929 tamże. Pracował u swego ojca — architekta i budowniczego. Ukończył politechnikę w Wiedniu, poczem tamże pracował czas jakiś, następnie w Krakowie u Prylińskiego. Studjował we Francji, Belgji, Bawarii i Włoszech. Od r. 1888 pracował w Krakowie, gdzie był profesorem Szkoły Przemysłowej do r. 1924.

Prace: Kaplica w Dębniakach (Arch. 1902, Nr. 10). Kolonja lecznicza wakacyjna w Rabce (Arch. 1903). Dom akademicki w Krakowie (Arch. 1904). Proj. kościoła OO. Jezuitów w Krakowie (Arch. 1907). Dom przy ul. Długiej Nr. 6 w Krakowie (Arch. 1908). Dom przy zbiegu ul. Swobody i Smoleńsk w Krakowie (Arch. 1908). Restauracja bursy przy kościele Św. Barbary (Arch. 1909). Dom ks. dr. Caputy przy ul. Szewskiej w Krakowie (Arch. 1911). Projektował i prowadził budowę domu katolickiego w Krakowie. Budował w Bochni, w Oświęcimiu, w Rabce, w Wojsławiu, w Borysławiu.

Źr.: Architekt 1902 Nr. 5; 1929 Nr. 2—3.

POL Wincenty. * 20 kwietnia 1807 † 2 grudnia 1872. Według jego projektu został przebudowany w r. 1838 na pałac dla hr. Krasieckich zamek w Lisku, wzniesiony w r. 1550 przez Piotra Kmitę.

Źr.: Orłowicz, str. 268. — Les châteaux de Pologne I, str. 26.

POLCER Juljan. Budował kościół p. w. Św. Aleksandra w Dąbrowie Górniczej. Kamień węgielny, położono d. 29 lipca 1875 r., poświęcenie nastąpiło d. 4 grudnia 1877 r.

Źr.: Kościół p. w. św. Aleksandra w Dąbrowie Górniczej. Tyg. Il. 1882, Nr. 316, str. 31 z ryc.

POLEJOWSKI Piotr. W tomie V Spraw. komisji do badania hist. sztuki w Polsce, znajduje się odpis przywileju Stanisława

Augusta Poniatowskiego z d. 23 października 1765 r., polecający Polejowskiego jako niezwykle zdolnego architekta. Przebudował kościół katedralny we Lwowie (1765—1776).

Źr.: Galicja w obrazach. — Dr. F. Bostel: O przywileju Stanisława Augusta dla Piotra Polejowskiego architekta 1765 roku. — Rodzina XIV, str. 187.

POLIKOWSKI. Wspólnie z Halaburdem i Zabokrzyckim, wykonał projekt F. M. Lanci'ego przywrócenia do dawnej świetności spalonego w r. 1836 pałacu w Różance nad Bugiem.

Źr.: Bibl. Warsz. 1860, III, str. 464.

POLNER Niclas (Nicolaus). Murator de prope Freudental (Frewdental), przyjął prawo miejskie w Krakowie r. 1432. (Liber jur. civ. 1423—1492).

Źr.: A. U. IV, str. LXII. — J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 281 (przypis), 300.

POŁOSZY Walenty. »Senior frater murator Lublinensis« w r. 1634.

Źr.: A. U. VI, str. 225.

POMIANOWSKI - Pomian Józef Stefan. * 15 czerwca 1864 † 21 września 1919 r. Inż. cyw.-architekt. Ukończył szkołę realną w Łowiczu z odznaczeniem oraz Instytut Inżynierów Cywilnych w Petersburgu, który ukończył z medalem srebrnym. Był kolejno: inżynierem powiatu będzińskiego przez lat 16, później zaś inżynierem miejskim w Sosnowcu do r. 1917. Zajmował się również malarstwem.

Prace: kościoły: w Niwce, w Dąbrowie Górniczej, w Strzemieszycach, w Pogoni, w Sosnowcu, w Zagórzcu. Projekt kościoła Zbawiciela w Warszawie pod godłem »Święty Boże« nagrodzony wielkim złotym medalem.

Źr.: Przegląd Techniczny 1919 Nr. 49—52, str. 222.

POMIANOWSKI. Asystent budowniczy. Złożył w r. 1862 raport o konieczności restauracji wieży wjazdowej do zamku Lubarta w Łucku.

Źr.: Ziemia 1910, Nr. 38, str. 606—607.

PONCINO Tomasz, v. PONCINUS. Kierował do r. 1652 budową kościoła OO. Jezuitów w Poznaniu, rozpoczętą w r. 1651 a ukończoną w 1701. Kościół ten projektowany przez ks. Bartło-

mieja Wąsowskiego poświęcony został w r. 1705. Po nim robotami kierował brat Wojciech Przybylkiewicz.

Źr.: Dr. Nikodem Pajzderski: O kościele pojezuickim w Poznaniu — R. Szymańska: Przyczynki do dziejów budowy kościoła pojezuickiego w Poznaniu. Kronika m. Poznania 1928 Nr. 4, str. 332. — Prace kom. hist. sztuki II, str. III.—Kwart. hist. XXVIII (1914), str. 568. — N. Pajzderski. Poznań, str. 63. — St. Turski: Przyczynek do dziejów budowy kościoła pojezuickiego w Poznaniu. Kronika m. Poznania. VII. Nr. 2, str. 155,

PONIATOWSKI Stanisław August. * 17 stycznia 1732 † 11 lutego 1798 w Petersburgu. Król polski. Znał się doskonale na architekturze; do wszystkich gmachów stawianych za jego panowania dawał plany; wewnętrzne urządzenie mieszkań również według jego projektów wykonywano. W wykonaniu tych pomysłów pomagali królowi: Fontana, Merlini i Kammsetzer.

Źr.: William Coxe. Travels in to Poland, Russia etc. London 1784. Chap. II, str. 175. — F. M. S., str. 193. — Wł. Tatariewicz: Rządy artystyczne Stanisława Augusta.

de PONTO Jakób. Mistrz mularski we Lwowie, w r. 1621 »odprawił sztukę« mularską.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 99.

POPIOLEK Jan. † przed 1614. W latach 1605 i 1609 starszy cechu mularskiego w Krakowie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 112.

POPŁAWSKI Feliks. * w Popławach w sandomierskiem w r. 1802 † 19 marca 1847. Na służbę rządową wstąpił 29 stycznia 1819 r. jako elew Komisji Rządowej Spraw Wewn. i Policji. Zastępcą budowniczego obw. sandomierskiego mianowany d. 14 lutego 1822 r. Budow. obw. sandomierskiego od 17 lutego 1827—1830, bud. obw. kieleckiego od 14 lutego 1838—1847. Wystawił w r. 1823 dom przy ul. Panny Marji w Sandomierzu, gdzie w r. 1878 było progimnazjum żeńskie.

Źr.: Kalend. polit. — Ks. Bieliński. Monografia Sandomierza (1878) str. 426. — A. A. D. Akta K. R. S. W. i Pol. Nr. 16693.

von PÖPPELMANN Daniel Mateusz. * w Dreznie 1662 † 17 stycznia 1736 tamże. Architekt elektorów saskich, bawił w Polsce 1697—1718. Wykonywał widoki Warszawy i okolic, plany zamku królewskiego; plany i rysunki dotyczące pałaców: Saskiego,

Kazimierzowskiego, Błękitnego, Potockich, Sanguszków oraz ich przebudowy; plany kościołów, arsenału, prochowni, różnych koszar. W Grodnie robił plany nowego zamku królewskiego i wewnętrznego urzędnictwa oraz fortyfikacyj. W Krakowie robił plany dekoracji katedry podczas koronacji, zdjął szczegóły kaplicy Zygmunto-wskiej, oraz plany zamku, z oznaczeniem, gdzie kto mieszkał podczas koronacji Augusta III. Wykonał też plany pałaców i pa-laców królewskich w Czerniakowie, Dąbrowie, Piasecznie; plany budowli królewskich i państwowych w Boguszycach, Bolimowie, Gdańsku, Oczakowie, Samkowej i Słupnej, oraz plan drogi pocztowej z Drezna do Warszawy z planami wszystkich stacyj. Plany te znajdują się w państwowem tajnem archiwum w Dreźnie. Projektował tarasy, mające łączyć Ujazdów z Łazienkami. Plany przebudowy zamku zostały wykonane prawdopodobnie w latach 1713-15. W lipcu 1731 r. kończył budowę pałacu w Kargowej.

Źr.: A. U. VI, str. CXXXI—CXXXII. — C. Gurlitt. 322, 326, 328, i atlas tabl. 46, 47. — C. Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 55—57. — Kurjer Polski 1731 Num. LXXXII, str. 354.

von PÖPPELMANN Karol Fryderyk. † 1750. W Polsce był czynny od r. 1747. W r. 1748 był gen. majorem. Budowniczy i plenipotent królewski. Kazał zburzyć częściowo stary drewniany korytarz, łączący pałac Brühlowski z Sandomierskim, o co był spór pomiędzy Brühlem a Sanguszką.

Źr.: K. Konarski: Pałac Brühlowski w Warszawie, str. 22. — C. Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 54.

POPRAWA: Franciszek, Jan, Szymon. Muratorzy we Lwowie.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i w., str. 80.

PORADOWSKI Jan. Był w r. 1699 kierownikiem budowy kościoła OO. Jezuitów w Poznaniu.

Źr.: R. Szymańska: Przyczynki do dziejów budowy kościoła pojezuickiego w Poznaniu. Kronika m. Poznania. 1928, Nr. 4, str. 333.

PORCZYŃSKI Antoni Kazimierz. † 19 lipca 1918 r. Inżynier - architekt. Architekturę ukończył na politechnice w Rydze. Połączył dwa domy Nr. 20 i 22/396—397 na Krak. Przedmieściu w Warszawie w jeden (w r. 1913).

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.

POREBSKY Kasper. Mistrz mularski wymieniony w statucie zgromadzenia mularzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795. I, str. 895. Nr. 731.

POSTAWKA Jan. † 17 lutego 1828. Budowniczy rządowy.

Źr.: Kurj. Warsz. 1828, Nr. 69.

POTOŁOW. Prowadził wspólnie z Józefem Orłowskim restaurację zamku królewskiego w Warszawie w latach 1863—1864.

POWALSKI Łukasz. Wyzwolony na towarzysza cechu mularskiego w Lublinie, dn. 25 lipca 1717 r.

Źr.: A. U. VI, str. 229.

POWOLNY Bartosz. Mistrz murarski we Lwowie; w r. 1640 »odprawił sztukę«, a mianowicie rysował »gmach według modelu-szu od Ich Mości panów Radziec aprobowany i z drzewa sklep pokazał«.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 99.

POZNAŃSKI Jan. Majster murarski z Warszawy, budował w latach 1669—1714 kościół w Grodzisku (p. błoński). Za pracę swoją brał 11 złp. tygodniowo, miał dwóch pomocników płatnych: Jakóba, biorącego 9 złotych i Szymona — 8 złotych tygodniowo.

Źr.: Ks. M. Bojanek: Kościół i parafia w Grodzisku, str. 15.

PRAET, patrz BRETFUS.

PROM, patrz GRAN.

PROSKO Martinus, v. PROSCHO. Murator w Krakowie 1456—1467.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 495, 573.

PROSZKA Marcin. Był architektem w Krakowie około r. 1474.

Źr.: J. Kołaczkowski.

PRUCHNICKI Piotr (PRUCHNICZKI). Murator. D. 10 marca 1552 r. wysłany z polecenia królewskiego z Krakowa do Wilna, celem wykonania robót.

Źr.: A. Chmiel: Źródła do hist. szt. i cyw. w Polsce. I, str. 19.

PRUSS, patrz HANNES PRUSS de VILNA.

PRYLİŃSKI Tomasz. * 24 sierpnia 1842 w Warszawie † 15 listopada 1895 r. w Thalkirchen pod Monachjum. Studjował w Monachjum w latach 1862 — 1866, politechnikę w Zurichu ukończył w r. 1869. Kształcił się z polecenia ministra Potockiego w Belgji na inżyniera rolniczego. W Krakowie osiadł na stałe w r. 1872. W r. 1873 z ramienia Banku Galicyjskiego zajęty był parcelacją gruntów.

Prace: Restauracja domu rodzinnego Jana Matejki w Krakowie przy ul. Florjańskiej Nr. 41. Restauracja Sukiennic, rozpoczęta w r. 1875, ukończona w r. 1879. Zakład dla nieuleczalnych, fundacji Helclów (1890). Gmach Tow. Ubezpieczeń przy ul. Basztowej Nr. 9, (razem ze Stryjeńskim (1886)). Dom kasyna wojskowego w Krakowie. Restauracja katedry przemyskiej oraz wielki ołtarz tamże. Pawilon browaru okocimskiego na wystawie lwowskiej (1894). Dobudował elewację i wieżę zegarową do kościoła w Wadowicach. Dom Janikowskich przy ul. Basztowej. Rysunek berła ofiarowanego J. Matejce przez gminę Krakowa w r. 1878. Projekt restauracji Wawelu.

Źr.: A. U. VI, str. XVII, notatka Marjana Sokołowskiego. — Kraków: 150—152.—Świat II. 1889, str. 234—235.—Kłosy: XXX. 1880. Nr. 775, str. 295.—Tyg. II. 1894, Nr. 25, str. 400; Nr. 35 str. 141; 1895. Nr. 47, str. 364. — Spr. T. O. n. P. Z. S. i Kultury 1913, str. 38. — Kal. krakowski Józefa Czecha 1896, str. 86.—A. Sternschuss. Dom J. Matejki, str. 17 i 19. — W. Łuszczkiewicz. Sukiennice Krakowskie, str. 41.

PRZANOWSKI Edward. † w początku lutego 1929 r., lat 84, w Nowej Wsi, pochowany na cmentarzu parafjalnym w Starogardzie. Inżynier budowniczy. Brał udział w powstaniu narodowym r. 1863.

Źr.: Nekrolog w Nr. 42 Kurjera Warszawskiego z d. 12. 2. 1929.

PRZEMYSKI Stefan. * 1862 † 12 listopada 1897. Pracował przy budowie kościoła Św. Piotra i Pawła na Koszykach i przy budowie kościoła w Dąbrówce, wznoszonego według planów bud. Z. Twarowskiego.

Źr.: Tyg. II. 1884. Nr. 90, str. 188; 1897, Nr. 47, str. 934.

PRZYBYŁKOWICZ Wojciech, T. J. Prowadził od r. 1652 roboty około wznoszonego według projektu ks. Bartłomieja Wąsowskiego kościoła OO. Jezuitów w Poznaniu.

Źr.: Dr. Nikodem Pajzderski: O kościele pojezuickim w Poznaniu. Prace kom. hist. sztuki II, str. III. — Poznań, str. 63.—St. Turski. Przyczynek do dziejów budowy kościoła pojezuickiego w Poznaniu. Kronika m. Poznania VII, 2, str. 155. — N. Payzderski: O kościele po-jezuickim w Poznaniu. Kw. hist. XXVII (1914), str. 568.

PRZYCHYLNÝ Ambroży. † po r. 1640. W r. 1592 przyjmuje prawo miejskie jako Ambrosius Simonis, murator Italiae oriundus. W r. 1594 przedkłada, tak zwany list od urodzenia czyli metrykę, z której wiadomo, że pochodził z Val-Tellina w Engadynie. Nazywał się właściwie Vaberene (seu Ambrosius) Nutclaus. Wstępując do cechu otrzymał przemianek »Przychylny«. Był bardzo ruchliwym przedsiębiorcą i doskonałym kamieniarzem. W r. 1588 pracował u Piotra Barbona jako towarzysz.

Od r. 1598, na skutek umowy zawartej z nim przez bractwo Stauropigjalne, był budowniczym: cerkwi Stauropigjańskiej, zwanej Wołoską, którą budował po Pawle Rzymianinie i teściu jego, Wojciechu Kapinosie i którą ukończył w r. 1629, oraz domów cerkiewnych. Po śmierci Avellidesa prowadził od r. 1619 budowę kościoła Św. Andrzeja (OO. Bernardynów) we Lwowie. Pracował w Żółkwi i Starem Siole, gdzie budował zamek rozpoczęty przez Janusza ks. Ostrońskiego. Zbudował sobie dom, który przetrwał do naszych czasów, przy ul. Boimów Nr. 34. Wspólnie z Jakóbem Bonim budował kościół p. w. Św. Łazarza we Lwowie (1620 — 1640). Cały swój majątek przeznaczył na zakład Św. Łazarza, którego budowę rozpoczęto w r. 1635.

Źr.: Zubrzycki: Kronika m. Lwowa, str. 233, 272.—F. M. S. II, 43, 209. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 47, 53, 55, 59, 74, 76, 78, 82. — J. Wiczkowski, str. 600. — B. Janusz: Lwów, str. 38. — M. Orłowicz Przewodnik po Lwowie, str. 103.

PSZCZÓLKOWSKI Stanisław. Budowniczy pow. sejneńskiego, 1861 — 1863.

Źr.: Roczniki urzęd.

PUCEK Dominik, v. **PACEK**. W r. 1770 wykonał plan rynku krakowskiego i specyfikację kamienia. W r. 1773 zdjął szczegółowe plany nawy bocznej północnej, wieży zegarowej, trzech kaplic i przyległych izb kapitularnych katedry krakowskiej. W r. 1781 zaczął odbudowę spalonego w r. 1777 kościoła na Łysej Górze, którą po jego śmierci prowadził budowniczy Józef Janowicz i w r. 1789 ukończył.

Źr.: Kościół św. Krzyża na Łysej Górze. Kłosy. 1890. L. 1925, str. 271.— Ks. J. Wiśniewski. Dekanat opatowski, str. 454. — Ks. Józef Gacki: Benedyktynski klasztor na Łysej Górze. Pam. Rel.-Mor. II. Tom VII. 1861, str. 272. — T. Wojciechowski. Kościół katedralny w Krakowie, str. 121.—S. Tomkowicz. Wawel. str. 376. — Wł. Tatarkiewicz: O materiałach dot. zamku warszawskiego, str. 40.

PUHRBACH Jan, v. JUHRBACH. Z Malboga, budowniczy krzyżacki, sprowadzony przez W. Ks. Annę, żonę Witolda, budował kościół Św. Anny w Wilnie od r. 1392 do 1396, przy pomocy Retkego.

Źr.: F. M. S. I, str. 113. — J. I. Kraszewski: Wilno. Ostra Brama, kościół św. Anny. Tyg. Il. 1859. Nr. 5, str. 36. — Dr. Wł. Zahorski. Wilno, str. 193.

PULKOWSKI. Budowniczy, odrestaurował około roku 1740 pałac Kazimierzowski w Warszawie.

Źr.: Obraz hist. stat. b. uniwersytetu król. warsz. do r. 1830. Przyjaciel Ludu, 1845, Nr. 46, str. 366.

PULTZ Ernst Thomas. * 21 maja 1749 † w Warszawie 1 czerwca 1785. Architekt w Warszawie.

Źr.: Ks. zejście zb. Ew. Augsb. 1785/101.

PUSCH Tomasz. Murator de Misznaj; w r. 1517 przyjmuje prawo miejskie krakowskie. Poreczają za nim Stanisław Konobka i Jerzy Czipszer. (Lib. jur. civ. 1493—1554, str. 165).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

PUSSIER Józef, (POUSSIER). † 6/18 lipca 1821, utonął w Wilence. Bud. gub. wileński. Restaurował gmachy uniwersytetu wileńskiego w latach 1817—1818. Wzniósł według planów Michała Szulca pałac w Zalesiu w pow. oszmiańskim dla Michała Kleofasa Ogińskiego, około r. 1802. Utonął w Wilence, ratując podczas powodzi tonących. Podpisany na »rejestrze expensów na wymurowanie nadgrobnika dla W. I. P. profesora uniwersytetu Słowackiego roku 1815 m-ca aprila 15 dnia«.

Źr.: S. G. XIV, str. 336. — Tyg. Il. 1897, Nr. 44. — Kurjer Warsz. 1821, Nr. 199. — J. Bieliński: Uniwersytet wileński, I, str. 354, 359, 365. — Frank: Pamiętniki III, str. 239.

PUTINI Piotr. Włoch. Dokończył w r. 1690 budowę stawianego według projektu Ludwika Fredo eremu OO. Kamedułów w Pożajściu. Robił również plany do budowy eremu w Wigrach pierwotnie z drzewa, a następnie murowanego, w latach 1704-1745.

Źr.: J. Wolf: Pacowie. str. 162. — L. Zarewicz: Zakon Kamedułów w Polsce i Litwie, str. 45 i 49.

PYORO Piotr. Murator w Poznaniu w r. 1583.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

PYSZNY Piotr. Zatrudniony w r. 1518 przy budowie dzwonicy katedry krakowskiej.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie, str. 80.

Q.

QUADRI Bartłomiej. † po 13 czerwca 1612 r. Italus murator, przyjął prawo miejskie w Krakowie w r. 1597. Był starszym cechu w latach 1606—1610. Wspólnie z Andrzejem de Bianco podejmował różne roboty w Krakowie i w Wieliczce. W r. 1607 robił przeróbki w kamienicy kupca Wincentego Schildera przy ul. Szewskiej. Około r. 1611 prowadził robotę przy bursie »pauperum« (róg Wiślniej i Gołębiej). W r. 1611—1612 prowadził roboty około 3 baszt miejskich oraz dla Bidermana w Sukiennicach.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 113—116.

QUADRO Franciszek, v. FERENS, v. KROTOFIŁA.

Franciscus de Quadri Lugano, Italus Murator. Prawo miejskie lwowskie przyjął w r. 1570, choć w aktach miejskich lwowskich występuje w r. 1565. Był jednym z założycieli cechu mularskiego we Lwowie w r. 1572. Razem z architektem Sebastjanem Czeszek zawarł w r. 1573 ugodę z Jadwigą Tarłową, o budowę pomnika dla Mikołaja Tarły w Otwinowie na sumę 180 zł.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22, 30, 38, 40.

QUADRO Gabriel. Italus magister murator. Zapisany w aktach miejskich lwowskich. Pracował przy budowie wschodniego skrzydła ratusza lwowskiego w r. 1561, jako specjalista od sklepień.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 30.—Fr. Jaworski. Ratusz lwowski, str. 21

QUADRO Giovanni Baptista. † pomiędzy 10 kwietnia 1590, a 16 stycznia 1591. Rodem z Lugano w kantonie Tessyńskim. D. 3 marca 1550 r. zawarł umowę z radą miejską poznań-

ską o odbudowę wieży spalonego w r. 1536 ratusza. Odbudowa ta dokonana została w latach 1550—1552, za co otrzymał 550 ówczesnych złotych, poczem rada miejska zawarła z nim dalszą umowę na lat 10 za wynagrodzeniem 100 zł. rocznie. W r. 1552 uznany został, jako budowniczy miasta Poznania i przebudował w latach 1553—1560 ratusz (w stylu odrodzenia).

Budował zamek biskupi w Krobi (1550), dom własny w Rynku (pozn.) około 1558 r. (zburzony w r. 1902). Szereg domów w Rynku i Nowym Rynku: Jana Patruusa i Urszuli Lwowskiej, dom róg Rynku i ul. Zamkowej, nabyty przez niego w r. 1566 i odnowiony w r. 1928; dom przy ul. Wrocławskiej, dziś Nr. 7, (1556); kaplicę w kościele farnym w Kościelcu, (1559); kaplicę grobową biskupa Konarskiego w katedrze poznańskiej (1575—1576) oraz roboty murarskie przy wielkim ołtarzu tamże; kaplicę w kościele w Inowrocławiu. Założył w Poznaniu cegielnię (1561) i łaźnię (1566). Miał trzech braci: Antoniego, Kiliana i Gabryela, którzy mu pomagali przy odbudowie wieży ratusza w Poznaniu do kwietnia r. 1552. Ożeniony był z polką, córką Stanisława Staweta.

Źr.: A. Warschauer: Der posener Stadtbaumeister Johann Baptista Quadro, ein Künstlerleben aus der Renaissancezeit. Poznań 1913. — N. Pajzderski, Poznań 44—47. — F. M. S. II. 135, 207. — J. Kohte. — Ratusz poznański: Architekt 1902, str. 46. — Tyg. Ill. 1914. 30, 590. — J. Sas-Zubrzycki: Utwór kształtu III, 118. — Walter Bettenstaedt. Das Rathaus in Posen und seine Herstellung in den Jahren 1910—1913.—S. G. VIII. 921. — Nikodem Pajzderski. Ratusz Poznański, str. 20 i nast. — Rzeczpospolita 1928 Nr. 160, str. 5.— K. Ruciński: Przew. po Poznaniu, str. 73, 75, 85, 87, 90, 91.

QUADRIO Marcin. Italus murator, świadczył za Piotrem Krassowskim w r. 1570.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 34.

QUAPILL Antoni. Służył w korpusie inżynierów wojska polskiego od 27 marca 1820, a następnie w stopniu podporucznika w 6 p. p. Bud. obw. hrubieszowskiego do 1842.

Źr.: A. A. D.: Akta K. R. S. W. i Op. Nr. 16737.

R.

RABISCH Ambroży. Z Wrocławia. Wspólnie z Joachimem Gromem, v. Granem dokonał ostatecznych robót przy katedrze lwowskiej w l. 1479—1481.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 9, 11.—Dr. J. Piotrowski: Lemberg, str. 73.

RACZYŃSKI Jerzy. * 5 marca 1892 pod Jaltą na Krymie † 5 września 1930 r. Utonął w czasie wycieczki łódką po Wiśle. Inżynier architekt. Doktor nauk technicznych. Profesor politechniki warszawskiej. Ukończył gimnazjum gen. Chrzanowskiego w Warszawie w r. 1910. Architekturę studjował w Charlottenburgu i w Warszawie. Z powodu odbywania służby wojskowej w czasie wielkiej wojny, a następnie wojny polsko-rosyjskiej, w czasie której został odznaczony Krzyżem Walecznych, dyplom otrzymał w r. 1923.

Prace: Restauracja kościoła po-franciszkańskiego w Radziejowie Kujawskim. Restauracja kościoła parafjalnego w Bielawach (p. Iowicki).

Prace ogłoszone drukiem: Centralne barokowe kościoły województwa lubelskiego. Warszawa 1929. Str. 2 nlb + 58 + 4 tabl.—Przyczynki do historii ciesielskich konstrukcyj dachowych w Polsce. (Studja do dziejów sztuki w Polsce t. III str. 93—129). — Z wycieczki naukowej zakładu architektury polskiej na Wołyń (wspólnie z Michałem Walickim) Kraków 1929. Str. 5 + 4 tabl. (odb. z Przegl. hist. sztuki Nr. 1 i 2).

Źr.: Informacje udzielone przez Michała Walickiego. — Kurjer Warsz. Nr. 248 z d. 10.9.1930. — Gazeta Warsz. Nr. 262-B z d. 11.9.1930.

RADUNDO Jakób. Budowniczy królewski w Warszawie w r. 1612 (akta starej Warszawy ks. 19 fol. 428—440).

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

RADWAŃSKI Benedykt. Murator w r. 1565 (Acta Contr. Off. advocat. Crac. 75/449 str. 128).

Źr.: A. U. IV. str. XXV.

RADWAŃSKI Feliks. * 1756 † 23 marca 1826. Profesor mechaniki na uniwersytecie Jagiellońskim. Był senatorem Rzeczypospolitej Krakowskiej i kawalerem orderu Św. Stanisława 3 kl. Zbudował Collegium Physicum przy ul. Św. Anny, oraz obserwatorium astronomiczne w Krakowie, według planu St. Zawadzkiego (1791). Napisał: Myśli o wyprowadzeniu ludu wiejskiego ze stanu podległości. Kraków 1815. — Rys ogólny obecnego położenia Rzeczypospolitej Krakowskiej. Kraków 1822. — Obrona Florjańskiej Bra-

my przeciw zamachom na iey zburzenie wymierzonym (Rkps. Ak. Um. 73 str. 59—66).

Źr.: F. M. S. str. 197.—J. Łepkowski. Z powodu pam. 500-letn. jubileusz krak. uniwersytetu. Tyg. Il. 1864 Nr.263 str. 380. —Rocz. Krak. XIII str. 46—48—Gaz. Krak. 1826 Nr. 27.

RADWAŃSKI Feliks. * w Krakowie 5 stycznia 1789 r. † 15 października 1861 r. Syn Feliksa, profesora mechaniki uniwersytetu Jagiellońskiego, senator Rzeczypospolitej Krakowskiej. Ukończył gimnazjum Św. Anny. Nauki wyższe pobierał w uniwersytecie Jagiellońskim. Od r. 1809 był oficerem artylerji i inżynierji wojsk polskich. Brał udział w obwarowaniu Modlina. D. 28 maja 1817 r. został budowniczym okręgowym m. Krakowa, senatorem i marszałkiem sejmu Rzeczypospolitej Krakowskiej. Wykładał budownictwo na wydziale sztuk pięknych w uniwersytecie Jagiellońskim, a po zniesieniu katedry architektury w r. 1833, został profesorem budownictwa przy szkole technicznej w Krakowie w r. 1835. Podług jego planu i pod jego kierunkiem został usypany kopiec Kościuszki. Kraków zawdzięcza mu powstanie plant, w czem pomagał mu Florjan Straszewski. Budował dom przy ul. Szewskiej Nr. 4 w Krakowie. Projektował przebudowę domu Nr. 13 przy ul. Stolarskiej.

Prace ogłoszone drukiem: Wyjątek z dzieła Marka Witruwiusza Polliona o budownictwie, tłumaczony z łacińskiego i czytany na posiedzeniu Tow. Nauk. z Uniw. Jag. połączonego przez Feliksa Radwańskiego. Rocznik T. N. 1824. IX. str. 232—262; odbitka, Kraków 1825, in 8-o, str. 43. —Zdanie sprawy o polychromji architektury starożytnej, to jest o zrobieniu jej kolorami. —Program popisów w Instytucie Technicznym. Kraków z r. 1837, in 4-o, k. 6 + 27 str z 2 ryc. —Rozprawa o trytwach czyli drogach publicznych tak starożytnych, jak naszych, czytana na posiedzeniu publicznem Tow. Nauk przy Uniw. Jag. w r. 1820. R. 1823, in 8-o str. 43; (przedruk) Rocznik T. K. N. 1824, t. IX, str. 24—75. Nauka budownictwa. Kraków 1844.

Źr.: Przemówienie przy złożeniu do grobu zwłok śp. Feliksa Radwańskiego b. prof. budownictwa w uniw. Jagiellońskim, później szkoły technicznej i t. d., miane. d. 18 października 1861 r. przez ks. H. Księżarskiego. —F. Kucharzewski. —Nowolecki, str. 136. —Orgelbrand. XXI, str. 880. —Notaty arch. Alfreda Dicksteina. —Notaty M. Jarosławieckiej w Krakowie,

RADZISZEWSKI Ludwik Bartłomiej. * 1805 † 16 kwietnia 1859. Nauki ukończył w szkole wojewódzkiej w Radomiu w r.

1825; uniwersytet warszawski ukończył w roku d. 22 listopada 1830 ze stopniem magistra budownictwa i miernictwa. Był nadto elewem w szkole inżynierów. W r. 1832 został bud. obw. radomskiego, w d. 1 stycznia 1834 r. — miechowskiego, w 12 września r. 1839 — bud. gub. lubelskim. Później był pom. bud. gub. radomskiego 1847—1853, warszawskiego 1853—1857, ostatnio zaś bud. gub. płockim od 1.I.1858.

Prace: Projekt kościoła pamiątkowego w Wiedniu z powodu ocalenia cesarza Franciszka Józefa. Dom T. K. Miejskiego w Radomiu. Dom resursy tamże, ozdobiony posągami Talji, Melpomeny i Euterpe. Przybranie sali urzędu municypalnego w Lublinie na uroczystość imienin ces. Mikołaja I-go w dn. 6/18 grudnia 1841. Kościół unicki w Luchowie niedaleko Tarnobrodu, poświęcony d. 13 sierpnia 1850.

Źr.: Kurj. War., 1842, Nr. 2, 1850, Nr. 248; 1860, Nr. 141 (zyciorys). — Kal. polit. — A. A. D.: III 113 i Akta K. R. S. W. i Pol. Nr. 16741

RAGACOŁOWICZ, vel ROGACOŁOWICZ (de REGAZZOLIS) Jakób z Głęboki. Murator de Regazzolis a civitate Clauina (Claino nad jeziorem Como²) zwany również de Riguso lub Reguczkowicz. Budowniczy we Lwowie około r. 1574.

Źr.: Wl. Łoziński: Szt. lwowska XVI i XVII w., str. 34, 41.

RAISTIN Józef. Sacrae Regiae Maiestatis Murator et Architectus in arce Grodnensi (Acta cons. lwowskie 1589, XIII pag. 284).

Źr.: Bibl. Wl. Łoziński i Sztuka lwowska XVI i XVII w. str. 96.

RAKIEWICZ Wincenty. * 1834 r. † 28 lipca 1899. Kształcił się w Krakowie w instytucie technicznym, który ukończył w r. 1852, poczem pracował przy budowie fortyfikacyj Krakowa (1852—1857). Był budowniczym hr. Krasińskich. Bud. klasy II-ej został w r. 1867.

Prace: Kościół w Opinogórze (pow. ciechanowski, 1874—1885). Dom przy ul. Traugutta Nr. 1347/6. Dom przy ul. Ordynackiej Nr. 2874/8. Cyrk przy ul. Ordynackiej Nr. 2874T/1, (1882). Oficyna pałacu Krasińskich na Krak.-Przedmieściu Nr. 5. Dom przy zbiegu ul. Niecałej, Wierzbowej i Fredry. Przerobił gmach przy kościele OO. Bernardynów na muzeum. Dom przy ul. Czackiego Nr. 1325B/2. Projekt teatru Letniego w ogrodzie Saskim (niewykonany).

Źr.: Akta K. R. S. W. D. Nr. 16786 w A. A. D.—Stały cyrk murowany przy ul. Ordynackiej w Warszawie. Kłosa. XXXVII 1873. Nr. 946, str. 110; —

Inżyn. i Budown. 1883. V, str. 8, 57. — Tyg. II. 1899. Nr. 32, str. 634. — Kurjer Warsz. 1899, Nr. 210.

RAKISZ Szczepan. † 9 sierpnia 1929 r. w Krakowie, lat 63. Budowniczy, prezes szkoły rękodzielniczej. Był członkiem tow. strzeleckiego.

RAKOWSKI Leon. * 1819 † 1881. Po ukończeniu szkół publicznych wszedł na aplikację do wydziału przemysłu Komisji Rządowej Spraw Wewn. i Duchow. i tam pracował przy Henryku Marconim. Po otrzymaniu patentu budowniczego kl. II-ej, rozpoczął praktykę. Był budowniczym Najwyższej Izby Obrachunkowej. Patent na budow. kl. III-ej otrzymał w r. 1859. Budował kilka domów w Warszawie, między innymi: przy zbiegu Kruczej i Alei Jerozolimskiej Nr. 1582C/9, w Alei Jerozolimskiej 28 i Nr. 1574/726 (1860), oraz w al. Ujazdowskiej Nr. 1726G/6, dziś przebudowany. Robił projekty na konkurs na budowę Resursy Obywatelskiej i kościoła Wszystkich Świętych.

Źr.: Przegl. Techn. 1881. Nr. 14, str. 20. — Gazeta Codzienna. 1859. Nr. 140 z d. 27 maja. — Inżyn. i Budownictwo. 1881. III, str. 213. — Gazeta Warszawska. 1863. Nr. 62 z d. 17 marca. — Arch. bud. m. st. Warszawy.

RAKOWSKI Teofil. Budował kościół ewangelicki w Miłosławiu (1870—1872).

Źr.: F. Skoraczewski: Materiały do historii Miłosławia i okolicy, str. 415.

RAKOWIECKI Teodor. Żył jeszcze w r. 1783. Pochodził ze starostwa rohatyńskiego. Jako architekt wykonał plany ozdobienia kościoła OO. Karmelitów w Berdyczowie. W r. 1771 mianowany dworzaninem królewskim. Wiele jego rysunków architektonicznych i fortyfikacyjnych posiadał syn jego, historyk Ignacy Benedykt; zaginęły one w Połonnem w czasie powstania Kościuszkowskiego.

Źr.: K. Wł. Wójcicki: Cmentarz Powązkowski, II, str. 53. — Rkpś. Bibl. Kras. 4014 k. 16. — Koronacja cudownego obrazu N. M. Panny w kościele berdyczowskim ks. Karmelitów. Tyg. II. 1881. Nr. 298, str. 162.

de RALIA Antoni. Wzniósł w XIV w. ratusz Staromiejski na rynku Starej Warszawy.

Źr.: F. M. S. Dzielnica staromiejska w Warszawie. Szkice hist.-obyczajowe, str. 19.

RANISCH Bartel (Bartłomiej). Budował w Gdańsku: kaplicę Królewską p. w. Św. Ducha, Św. Jana Chrzciciela i Św. Andrzeja, w latach 1678—1681. Kościół Zbawiciela na Piotrowych Zagrodach (Petershagen), (1687). Przybudówka do kościoła Bożego Ciała (1688). Dom ubogich (1699).

Źr.: Ks. dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk str. 108—109. — F. M. S. II. 215.

RANWID. Bud. gub. wileńskiej około 1850.

Źr.: Roczn. urzęd.

RAPCZYŃSKI Karol. Bud. pow. siedleckiego 1864—1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

RASTRELLI Bartłomiej. * 1700 † 1771. Budowniczy petersburski. Miał budować pałac w Homlu, przebudowany przez Idzkowskiego i Golońskiego. Budował cerkiew p. w. Św. Andrzeja w Kijowie.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P. — W. Czechowski: Kijów i jego pam. str. 115.

RAUTENSTRAUCH Józef. * 1773 † 27 sierpnia 1842. Gen. jazdy. Posiadał ordery: Virtuti Militari, Legję Honorową, Św. Aleksandra Newskiego. W młodości był konduktorem przy budowie koszar kadeckich, za panowania króla Stanisława Augusta.

Źr.: Kurjer Warsz. 1842, Nr. 228. — Arch. domowe Kaz. Wł. Wójcicki: Warszawa 1856. Dwór Stanisława Augusta, str. 14—14. — Kurjer Warsz. 1842 Nr. 228.

RAYMESER Szymon. Murator, syn Joachima z Medjolanu. Przyjął w r. 1567 prawo miejskie st. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

REGNIER. Uczeń Jana Kramera, przybył z Amsterdamu do Gdańska, aby mu pomagać przy budowie Zielonej Bramy w r. 1564.

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 99.

REGUCZKOWICZ, patrz RAGACÓLOWICZ.

REGULSKI Grzegorz. Murarz. W r. r. 1635 przyjął prawo miejskie w Krakowie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 116.

REINSTEIN Franciszek. * w Sutzheim w Bawarii 3 czerwca 1792 † 23 maja 1853. Architekturę studjował w Bamberdze i w Monachjum. Od d. 1 lutego 1814 do d. 20 czerwca 1817 był architektem inspekcji budowniczej okręgu Main w Bawarii. Do Królestwa Polskiego przybył w r. 1819. Budowniczym przy K. R. S. W. i Pol. został mianowany 20 października 1819 r. Kawaler orderów św. Anny 3 kl. i św. Stanisława 4 kl. (w r. 1825). Bud. woj. kaliskiego od 20 maja 1821 — 1837. Drugi bud. gub. warszawskiej, 1845 — 1850. Pierwszy bud. gub. warszawskiej od dn. 28 lutego 1851 r.

Prace: Odwach w Kaliszu w r. 1835 »na rewję wielką nagle murowany« oraz tamże budowle na zjazd monarszy w tymże roku. Budował gmach województwa w Kaliszu (1825 — 1826) za co otrzymał pochwałę, oraz most z kamienia ciosowego na Prośnie. Kościół w Golszewie, p. kaliski (1841). Szpital w Kaliszu (1838—1842). Budował ratusz w Częstochowie (1828) z polecenia komisarza woj. kaliskiego.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P. — Kal. Polit. — Arch. A. A. D., Akta osobiste Nr. 238/3495. — A. A. D. Akta K. R. S. W. Nr. 16776. — Kurjer War., 1841, Nr. 265. Kurjer Warsz. 1853 Nr. 142. — M. Szachówna: Kalisz i okolice, str. 122. — Widoki Częstochowy i Jasnej Góry z opisem (1876).

REINSTEIN Gustaw. Ukończył szkołę obwodową w Kaliszu. Pracował od 1831 do r. 1838 przy budownictwem wojewódzkim w Kaliszu.

Źr.: Akta K. R. S. W. i O. P. Nr. 16751, w A. A. D.

REITINO LUGANO Jan. REYTYNO, REYTINO, RITINO, RE-TIN, LUGAN REYTINENSIS, LUGANUS RAYTINUS, LUGENO ARETINUS de LAGANO. Rodem z Lugano, murarz w Krakowie w r. 1609 przyjęty w grono mieszczan krakowskich. Był obierany starszym cechu mularzy i sztamców w latach 1607, 1611, 1615, 1617, 1619. Pracował na zamku wawelskim, jako pomocnik Trevana.

Źr.: St. Tomkowicz: Zab. Wawelu i ich dzieje, str. 346. — Przyczynki do hist kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 116—117.

REJCHAN Maciej. * 1762 w Warszawie. Architekt. Był ojcem potrecisty Józefa.

Źr.: Dr. E. Świeykowski: Pam. Tow. Prz. Sztuk Pięk. w Krakowie 1854—1904 str. 237. — Katalog Bołoz-Antoniewiczza Nr. 363.

REJEWSKI Fryderyk. Budowniczy zakładu solnego w Cieclocinku.

Źr.: A. A. D. Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16777.

REKNER Teofil. Egzamin na budowniczego obwodowego złożył dn. 14 marca 1828 r. Zastępca drugiego budowniczego obw. kalwaryjskiego od 7 maja 1828 do 1 kwietnia 1830. Zastępca bud. obwodu kalwaryjskiego od 18 marca 1835 r. do 20 lutego 1836.

Źr.: A. A. D.: Akta K. R. S. W. Nr. 16744.

RENARD Benedykt. Otrzymał nagrody w Akademji rzymskiej w r. 1705 — drugą w III-ej kl., w 1706 — trzecią w II-ej, w r. 1708 drugą w I-ej. Otrzymał oznaczenie za projekt fontanny w stylu barokowym. W r. 1708 został inżynierem papieskim z pensją 40 skudów z dodatkowem zleceniem służby wojskowej i organizowania wojska. W r. 1712 sporządził projekt gmachu hospicjum polskiego w Rzymie. Bawił w Rzymie jeszcze w r. 1716.

Źr.: M. Loret. Życie polskie w Rzymie w XVIII w., str. 300.

RETHKE, v. RETKE. Pochodził z Prus krzyżackich. Mistrz mularski na Litwie w latach 1396 — 1415. Pomagał Janowi Puhrbachowi, v. Juhrbachowi, przy budowie kościoła Św. Anny w Wilnie (1392—1396).

Źr.: Nařbutt: Pomn. pisma hist. Wilno. 1856, str. 124 — 125. — A. H. Kirkor. Wilno. 1862, str. 136.

REYNBOGE Nicolaus. Lapidar w Krakowie 1374.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1390 — 1500 Nr. 50.

RĘDZINA Adam. Architekt w Warszawie w r. 1603.

Źr.: J. Kołaczkowski.

REZLER Tomasz. Architekt. Budował farę w Chełmie (1735—1738) oraz kościoły: w Lubartowie i we Włodawie (1733).

Źr.: J. Raczyński. Centralne barokowe kościoły wojew. lubelskiego. str. 4, 21.

RICAUD, kpt. Urządził około r. 1756 ogród w stylu francuskim w Krystynopolu nad Bugiem (pow. sokalski) dla Franciszka Salezego Potockiego.

Źr.: W. E. P. I. s. II, t. 3—4, str. 919.

RICHTER Karol. Urzędnik miejski kancelarji budownictwa w Krakowie, z własnej gorliwości wygotował plan restauracji Sukiennic.

Źr.: J. Łepkowski: Z przeszłości. Szkice i obrazy. Kraków. 1862, str. 114.

RIDOLFI Bartolomeo. Rodem z Verony, uczeń i zięć budowniczego i mularza Gian Marii Falconetta. Po r. 1567 przybył do Polski, wezwany prawdopodobnie przez Spytka Jordana z Zakliczyna, którego pomnik w kościele św. Katarzyny w Krakowie jest, według Wł. Łuszczkiewicza, dziełem Ridolfiego, czemu zaprzecza dr. F. Kopera.

Źr.: Referat dr. J. hr. Mycielskiego w Spraw. z czyn. i pos. Ak. Um. w Krakowie. 1910. XV, str. 41—42. — Pomniki Krakowa. II, str. 231—232.

RIGWICZ Paweł. Murator 1566. (Acta Contr. Off. Advocat. Crac. 75/449, str. 570).

Źr.: A. U. IV, str. XXV.

RIPPE. Komendant twierdzy kamienieckiej, według którego planu wzniesiono kościół OO. Karmelitów w Kamieńcu Podolskim w latach 1717—1750, przebudowany w r. 1868 na cerkiew katedralną.

Źr.: Al. Prusiewicz: Kamieniec Podolski, szkic hist.-topogr., Litwa i Ruś, II, 1913, IV—V, str. 29.

RITSCHEL Wacław, h. Karyatyda. * 1794 r. † 16 czerwca 1872 r. Po ukończeniu studiów w szkole politechnicznej w Pradze w r. 1816, wstąpił na służbę rządową austriacką jako budowniczy tejże politechniki. Był budowniczym rządowym w wydziale przemysłu i kunsztów Komisji Rządowej Spraw Wewn. i Duch., starszym radcą Rady Budowniczej od r. 1827, członkiem komisji dr. żel. Warsz.-Wied. 1845—1849. Miał order: Św. Stanisława kl. II-ej (1840), Św. Anny kl. II-ej z koroną cesarską (1859), Św. Włodzimierza kl. IV-ej (1836) oraz znak honorowy za lat XXV.

Od listopada r. 1824 zajmował katedrę budownictwa na uniwersytecie warszawskim; d. 24 kwietnia 1828 r. został profesorem stałym tego uniwersytetu. Przebudował pałac Kazimierzowski, dodając portyk wsparty na kolumnach. Pracował przy przebudowie pałacu Saskiego w Warszawie. Budował: kościół ewangelicki w Suwałkach; gimnazjum 2-e męskie na Nowolipkach w Warszawie, gimnazjum męskie 4-e przy zbiegu alei Ujazdowskich i placu Trzech Krzyży (przebudowane przez arch. Handzelewicza na gimnazjum żeńskie im. Królowej Jadwigi. W latach 1833 — 1836 budował domy pocztowe na trakcie z Kowna do Dyneburga.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16748 i 16749 w A. A. D. — J. Heppen: Nekrologja półroczna. Tyg. II. 1872. Nr. 243, str. 96. — J. Bieliński: Król. Uniwersytet Warszawski. 1818—1831. II, str. 664. — H. Skimborowicz: Pałac

Każmirowski i Biblioteka Główna w Warszawie. Tyg. Il. 1865 Nr. 309, str. 91; Nr. 312, str. 122. — Kurjer Warsz. 1841 Nr. 154, 188, 284.

RITTENDORF Władysław Karol. * w Nowem Mieście nad Pilicą 29 czerwca 1821 † w Warszawie 15 maja 1898. Po ukończeniu gimnazjum gub. w Warszawie w r. 1841, został w r. 1842 aplikantem wydziału budowlanego przy Kom. Rz. Spr. Wewn. i Duch. Dnia 19 września 1854 r. został mianowany bud. teatrów rząd. w Warszawie, na którym to stanowisku pozostawał lat 40. W r. 1867 otrzymał stopień budowniczego kl. 3-ej. Urządzał w latach 1857, 1858, 1859 iluminację pałacu i parku w Łazienkach podczas zjazdów osób panujących, za co otrzymał 3 pierścienie brylantowe.

Prace: Dom i dystylarnia Jankowskiego przy ul. Marszałkowskiej w Warszawie. Pałacyk przy ul. Wareckiej Nr. 1357B/13 (ks. J. T. Lubomirskiego). Pałacyk w Piasecznicy (pow. sochaczewski). Dom przy ul. Skórczanej Nr. 973/8. Przebudowa teatru Rozmaitości w r. 1884, po pożarze r. 1883, w czym mu pomagał bud. Władysław Marconi. Projekt grobu rodzinnego ś. p. Andrzeja Gołłońskiego na ementarzu powązkowskim. Dom przy ul. Mokotowskiej Nr. 1652/73; przebudowa teatru Letniego w ogrodzie Saskim.

Źr.: Wiad. udz. przez p. R. Rittendorfa. — Album Teatralny. — Notaty arch. A. Dicksteina. — Kurjer Warsz. 1854 Nr. 318; 1856 Nr. 270; 1857 Nr. 317. — Echo muzyczne, teatralne i artystyczne 1898 Nr. 21 (764) Nr. 247.

ROBAK Stanisław. Mistrz mularski, wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795, I, str. 895. Nr. 731.

de **ROBORE** Tomasz. Włoch rodem, mularz, zabity został przy zawaleniu się sklepienia kościoła Św. Katarzyny w Krakowie, w r. 1562.

Źr.: A. U. VI, str. XXXVIII.

RODOLFINO da **CAMERINO** patrz **CAMERINO**.

de **RODOLFIS** Marcin, zw. **RUDOLF**. † 1601 w Lublinie. Włoch, murarz i mieszczanin lubelski, zapisał w r. 1601 na odbudowę, spalonego w r. 1557 kościoła Nawrócenia św. Pawła (OO. Bernardynów) swój dom murowany wartości 4000 złp.

Źr.: Ks. J. A. Wadowski: Kościoły lubelskie, str. 33, 577. — M. A. R. II. przewodnik po Lublinie (1901), str. 99.

RODONDO Jakób. Z miejscowości Scol^(?) w Grisons w Szwajcarii, sługa i murator królewski, syn Mikołaja i Anny Baltizarówny, przyjął w r. 1611 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

ROESLER Juljan Hipolit. † 20 lutego 1926. Budowniczy, b. inspektor Warszawskiego tow. ubezpieczeń od ognia. Weteran powstania narodowego r. 1863.

ROGACOŁOWICZ (de RIGAZZOLIS) Piotr. Budowniczy, przyjął prawo miejskie we Lwowie w r. 1573.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 40.

ROGALA Jan. Murator, syn Piotra z Sińczy (de Siencza), przyjął w r. 1543 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

ROGIŃSKI Jan. Magister budownictwa i miernictwa. Studjował na uniwersytecie warszawskim. W czasie rewolucji listopadowej służył jako podoficer w 18 p. p. a następnie jako podporucznik w artylerji pieszej. Był elewem aplikantem w wydziale budownictwa przy K. R. S. W. D. i O. P. Aplikował u Henryka Marconiego.

Źr.: A. A. D. Akta K. R. S. W. Nr. 16742.

ROGOYSKI-Brochwicz Bronisław. * 10 sierpnia 1861 † w Warszawie 17 marca 1921. Inżynier architekt. Architekturę studjował we Lwowie, Brunświku i w szkole sztuk Pięknych w Paryżu. Dyplom otrzymał na politechnice w Warszawie.

Budował: gmach Warsz. Tow. Wioślarskiego przy ul. Foksal Nr. 19 (1897), (Architekt 1901); kościół w Skolimowie wspólnie z inżynierem Władysławem Kossowskim (1903—1905); pawilony: chemiczny i mechaniczny politechniki warszawskiej (Przegląd Techn. 1901); pierwszy gmach centrali telefonicznej tow. Cedergren w Warszawie przy ul. Zielnej (według projektu arch. J. G. Clasona ze Stockholmu) (Przegl. Techn. 1905). Dom firmy Drzewiecki i Jeziorański w alei Jerozolimskiej Nr. 71 (Przegląd Techn. 1905). Dom firmy Gebethner i Wolff przy zbiegu ul. Sienkiewicza Nr. 9 i Zgoda Nr. 12 (Przegląd Techn. 1907). Domy przy ul. Foksal Nr. 16 i 18, oraz przy ul. Smólnej Nr. 32, 34, 36, 38 i 40. Gmach politechniki w Nowocerkasku oraz projekt politechniki w Tyflisie.

Wykonał projekt gmachu szkoły sztuk pięknych w Warszawie nagr. 1 nagrodą (Architekt 1912), oraz szkic elewacji domu klubowego (Przegląd Techn. 1908).

Źr.: Tyg. Ill. 1905 Nr. 25.—Architekt 1924 Nr. 1.— Inf. bud. Stanisława Gądzikiewicza.

ROLAND de BRUSIMPIANO Franciszek. Z prowincji Como. Murator we Lwowie około r. 1565.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka Lwowska XVI i XVII w., str. 30.

ROMANOWSKI Teodor. Mistrz ciesielski z Pniew, wznosił kościół par. ewangelicki w Trzcielu (pow. międzyrzecki), (1780 — 1781).

Źr.: J. Kohte.

ROMANUS C. »Ingénieur et maître des arts«. Dał plany kościoła zamkowego w Podhorcach wzniesionego w latach 1752-1766.

Źr.: A. Czołowski i B. Janusz: Przeszłość i zabytki woj. Tarnopolskiego, str. 151.

del RONCHI Antonio. † około 1606. Nazwisko jego piszą: de Rynk, Delranko, Derąk, Derąnk, Delrag, Delrąnko. Rodem był z Lugano. Murator, należał do cechu murarzy krakowskich od r. 1574, prawo miejskie przyjął w r. 1575. W latach 1578 i 1579 wybierany do starszyny cechowej. Akta cechu z r. 1606 mówią o nim, jako o nieboszczyku. Miał syna Aleksandra, który od r. 1590 uczył się kamieniarstwa u Ambrożego Meazzi'ego.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

del RONCHI Nicolo. Brat Pietra Antonio; w r. 1578 z bratem został przyjęty jako towarzysz do cechu murarskiego w Krakowie, ale dopiero w r. 1583 czyni zadosyć obyczajowi mistrzowskiemu i za doskonałego mistrza jest uznany.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

de RONKO, patrz GREPY.

del RONCHI Pietro Antonio. Zostaje przyjęty w r. 1578 do cechu murarskiego w Krakowie jako towarzysz i w tym roku uznany za mistrza. Był bratem Nicola del Ronchi.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

- RONLT Piotr. Medjolańczyk, skarżył przed królem Zygmuntem Augustem radę miasta Biecza, o niedotrzymanie warunków umowy, zawartej w sprawie robót przy kościele tamtejszym w r. 1560.

Źr.: Castr. Biec, tom 14, str. 807—808. — Fr. Bujak. Materiały do historii miasta Biecza, str. 98. — A. U. V, str. XL; VIII str. CCCCLXIII.

ROSBACH Franciszek. * 1782 † 1841. Budowniczy miejski we Lwowie.

Źr.: J. B. Choledecki: Cmentarz Stryjski, str. 35, 83.

ROSCHEK Stanislaus (ROŻEK?). Murator z Miechowa w r. 1494.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1171.

ROSELER. Mistrz murarski w Krakowie, 1398—1407. Przeprowadzał w r. 1398 roboty w dwóch łaźniach miejskich.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 155, 163.

ROSENBAUM Piotr. Budował dworzec kolei północnej ces. Ferdynanda w Krakowie w r. 1844.

Źr.: Nowolecki, str. 189.

* ROSMUS Jan, (ROZMUSEK, ROZMUSKOWICZ, ZRÓBEK). Murarz w Krakowie w r. 1623 i w tymże roku nazwany starszym mistrzem cechu.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 118.

ROSPENDOWSKI Zygmunt. * w Warszawie 1827 † 3 maja 1890; pochowany na Powązkach. Ukończył w r. 1851 Szkołę Sztuk Pięknych w Warszawie i rozpoczął praktykę u Henryka Marconiego, który w r. 1857 powierzył mu kierownictwo budowy domu przy ul. Marszałkowskiej Nr. 1065/151. W r. 1865 z budowniczym Gracjanem Jegerem założył fabrykę wyrobu części składowych, potrzebnych do budowli. W r. 1866 otrzymał patent na budowniczego kl. III-ej.

Prace: Pałacyk w Ursynowie. Domy: przy ul. Długiej Nr. 489A/19, ul. Wareckiej Nr. 1357/9, ul. Wspólnej Nr. 1632/10, Hożej Nr. 1679E/21, ul. Siennej Nr. 1490B/21. Dał rysunek do rzeźby wykonanej dla hr. Wincentego Krasieńskiego w Opinogórze, przez rzeź-

biarza Jakóba Czarneckiego, przedstawiającej protoplastę rodu Kra-
sińskich w stroju rycerza.

Źr.: Przegląd Tech. 1890. Nr. 29, str. 116. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1890,
str. 68. — Kurjer Warsz. 1854 Nr. 248; 1890, Nr. 125 z d. 7 maja.

ROSSI Piotr. Budowniczy w Wilnie za czasów Stanisława
Augusta, dał projekt starego teatru. Sporządził plan Wilna w XVIII w.

Źr.: F. M. S. II. 216. — Wl. Zahorski: Wilno, str. 93.

ROSTWOROWSKI hr. Tadeusz. † 23-go sierpnia 1928
w Wilnie, przeżywszy lat 68. Architekt, artysta malarz.

ROT Niclos. Murator w Krakowie, przyjął prawo miejskie
w r. 1414.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 130 — 1500 Nr. 281 (przypis).

ROT Petir (Piotr). Murator w Krakowie 1388.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500 Nr. 66.

ROTMIL Mieczysław. Architekt. Zmarł 5 września 1927.

ROUGET Mikołaj. * 25 marca 1781 † 24 maja 1847. począt-
kowo służył w wojsku francuskim, a od r. 1807 wstąpił jako ka-
pitan do korpusu inżynierów wojsk Księstwa Warszawskiego. W r.
1835 wyszedł do emerytury w stopniu pułkownika. Wykonał mapę
wojenną Księstwa Warszawskiego, którą złożył Napoleonowi I.
Znany był jako malarz, litograf i budowniczy. Według jego planów
i pod jego kierunkiem dokonano przebudowy zamku w Opatówku
na pałac dla ks. J. Zajączka. Autor dzieł o budownictwie: Nauka
budownictwa praktycznego, czyli doręcznik dla budujących, 1827.—
Budownictwo wiejskie, czyli doręcznik dla gospodarzy, 1828.

Źr.: E. Rastawiecki. II, str. 143—144. — F. Kucharzewski. — K. Wl. Wój-
cicki: Cmentarz Powązkowski. III, str. 119 (data ur. 1782).

ROZELER (XVI w.). Mistrz, budował łaźnię obok kościoła Św.
Marka w Krakowie.

Źr.: Wl. Łuszczkiewicz. Dawni architekci Sukiennic str. 10.

RÓŻYCKI Michał. Majster murarski. Rozpoczął d. 27 czerwca
1817 burzenie ratusza staromiejskiego w Warszawie.

Źr.: S. G. XIII, str. 39.

RUBSKI. Wzmocnił wieżę ewangelickiego kościoła w Miłosławiu.
 Źr.: F. Skoraczewski: Materjały do historii Miłosławia i okolicy, str. 415.

RUCIŃSKI Antoni. * 1812 † 1896. W r. 1850 otrzymał patent na budowniczego kl. II-ej. Bud. pow. radomskiego 1860—1865, później zaś pow. kozienickiego. Budował kościół we wsi Mniszek (pow. radomski) 1865.

Źr.: Kurj. Warsz. 1850 z d. 10 czerwca—Roczniki urzęd.—Tyg. II. 1896 Nr. 50, str. 994.—Kal. J. Janowskiego r. 1866.

RUDEL Piotr. Majster murarski, powołany wspólnie z Henrykiem Pfefferfleischerem w r. 1383 przez miasto Brzeg na Śląsku do prowadzenia budowy kościoła par. św. Mikołaja.

Źr.: A. Schultz: Dokumente zur Baugeschichte der Nicolai Kirche zu Brieg. Zeitschrift für Gesch. Schlesiens 8 p. 171. — J. Ptaśnik: Cracovia artificum 1300—1500.

RUDZIŃSKI Teodor. * 6 lutego 1782 † 9 lutego 1838. Mianowany budowniczym okręgowym w województwie augustowskim d. 3. XII. 1819. Podbudowniczym okręgu kalwaryjskiego od d. 1 stycznia 1822 r., z pensją 2000 złp. Bud. obw. kalwaryjskiego 1826—1837.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16743 w A. A. D.

RUDZKI-WEŻYK Jan. * 11 marca 1792 w Witkowiecach † we Florencji 30 stycznia 1874. Artysta, zajmował się malarstwem, rzeźbą i architekturą, był członkiem akademji Św. Łukasza w Rzymie. W majątku swym, Sławsku, założył fabrykę porcelany, dziś nieistniejącą.

Prace architektoniczne: Zabudowania dworskie w Sławsku (pow. koniński). Grobowiec synów jego na cmentarzu powązkowskim. Dom przy ul. Krochmalnej Nr. 986/4 (1860). Projekt pałacu w Raju (pow. brzeżański). Projekt restauracji Sukiennic z zachowaniem pierwotnego stylu budowli (1867) pod godłem »nil desperandum«.

Źr.: Życiorysy: Tyg. II. 1874. Nr. 342, str. 36—38. — Bibl. Warsz. 1874 I, str. 547. — E. Swiękowski. Pam. Tow. Przyj. Sztuk Pięk. w Krakowie 1854—1904, str. 245—246.

RUPRECHT Daniel. Pracował jako budowniczy prywatny w Puławach od r. 1810 do 1832.

Źr.: A. A. D.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16766.

RUSSEL. Architekt pałacu marszałka w. ks. lit. Ignacego Ogińskiego w Wilnie.

Źr.: Notaty M. Brensztejna w Wilnie.

RUTHPALLI Christophorus (Krzysztof). Mistrz murarski we Lwowie w r. 1606.

Źr.: Wl. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 80.

RYBARSKI Walery. Szkołę sztuk pięknych w Warszawie ukończył w r. 1858 ze stopniem bud. kl. I-ej, w r. 1861 otrzymał stopień bud. kl. II-ej. Pracował przy budowie stacji kolejowej w Wierzbolowie. Od r. 1864 bud. pow. marjampolskiego.

Źr.: Roczn. urzęd.

RYBICZ Paweł. Mistrz murarski wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795, I, str. 895, Nr. 731.

RYCHLICKI Michał. Zapisany na »syńca« czyli ucznia kunsztu murarskiego w Lublinie dnia 1-go listopada r. 1713.

Źr.: A. U. VI, str. 229.

RYGWICZ Paweł. Murator w Krakowie około r. 1566 r.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 118.

RYMGAJŁŁO Fulgenty. Po ukończeniu szkoły OO. Bazylianów w Podubisiu, okazując wielkie zamiłowanie do budownictwa, udał się dla kształcenia w tej sztuce do Wilna, gdzie się nim zajął prof. Karol Podeczaszyński, którego został pomocnikiem. W r. 1828, w celu uzupełnienia swego wykształcenia, wyjechał do Paryża, gdzie przebywał do r. 1856, piastując, pomiędzy innymi, urząd budowniczego dr. żel. budowanej z Paryża do Strasburga. W r. 1857 wrócił do kraju i osiadł na Żmudzi, budując kilka domów, między którymi pałacyk w Pogryżowie (pow. rosieński) dla Hieronima Preciszewskiego, oraz kościół parafjalny w Szawłanach (pow. szawelski), fundowany przez Jana Szemiotha. Znany był oprócz tego jako pedagog i matematyk.

Źr.: J. Burzyński: Opisanie hist.-stat. pow. rossieńskiego, str. 93. — S. G. VIII, str. 511. — A. Urbański: Pogryżów. Tyg. III. 1928 Nr. 45. str. 840.

RYNARZEWSKI Jan Nepomucen. † 19 listopada 1849.
Bud. ks. Łowickiego.

Źr.: Kurjer Warsz. 1849 Nr. 308.

RYS Andrzej. Mistrz cechu mularskiego w Lublinie w r.
1634.

Źr.: A. U. VI, str. 225.

RZEWUSKI Wacław. * 29. 10. 1705 w Rozdole † 27. 10. 1779
w Siedliszczach. Dał plany kościoła p. w. Podwyższenia Krzyża
Św. w Podhorcach (pow. złoczowski) budowanego w latach 1756—
1763.

Źr.: Fr. Gawełek: Podhorce. Ziemia 1914, Nr. 2, str. 24.

S.

de SACCO Józef. Rodem z Verony. Major kawalerji; ho-
rodniczy grodzieński. Architekt królewski w Grodnie i Rzeczy-
pospolitej dla W. Ks. Litewskiego, gdzie był użyty do restauracji
tamecznego zamku, tudzież pałacu, zwanego Horodnicą. Jest do-
mniemanym twórcą kaplicy w Dubaźnie (1781). Budował pałac
w Szczorsach dla Joachima Chreptowicza w latach 1770 — 1775,
z napisem na frontonie »Pacis et libertati«, zburzony w czasie
wielkiej wojny. Według jego planów wzniesiono wszystkie prawie
budowle w ekonomjach królewskich na Litwie, pod zarządem pod-
skarbiego Tyzenhauza będących. Miał pod sobą szkołę budowni-
ctwa w Horodnicy. Nobilitowany w r. 1775. W d. 15. 4. 1788 wziął
ślub z Franciszką Mańkowską, świadkami byli: Stanisław Zawadzki
pułkownik artylerji i Szymon Mańkowski, ojciec panny młodej.

Źr.: F. M. S. II, str. 219. — J. Jaroszewicz: Obraz Litwy. III, str. 126. —
T. Korzon: Wewn. dzieje Polski za Stan. Aug. II, str. 248; IV, str. 211. —
Kronika 1852 Nr. 52. — Ciampi II, str. 253. — Ks. małż. par. NMP na Nowem
Mięście 1786 — 1787, str. 454. — Biskupstwo Wileńskie, str. 479. — Paweł
Ettinger: Joachim Chreptowicz jako miłośnik sztuki. »Odgłosy«, książka zbio-
rowa. Moskwa 1916, str. 60.

SADKOWSKI Józef. Bud. dep. radomskiego, 1810; bud. woj.
sandomierskiego około r. 1820.

Źr.: Kal. polit.

SADOWSKI Albert (Wojciech). Pracował przy budowie kolegiaty w Olyce, założonej w r. 1635 przez Albrechta Stanisława Radziwiłła.

Źr.: F. M. S. II. str. 57.

SALINA Szymon. Murator, syn Kaspra i Joanny Rauseta, mieszczan z Messyny, przyjął w r. 1633 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

SALKOWSKI Leopold. Po śmierci w dniu 21 lipca 1829 r. Bończewskiego, budowniczego obw. hrubieszowskiego zastępca bud. pow. hrubieszowskiego od 15 września 1829 do 12 stycznia 1831; bud. pow. kalwaryjskiego od 22 kwietnia 1840 — 1860. Komisja Rz. Spraw W. i D. i O. P. wyznaczyła go w r. 1837 do restauracji cerkwi i budowli katedralnych w Chełmie. Budował kościół w Łukaszach (pow. marjampolskiego)

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16830; K. R. S. W. i D. Nr. 16248.

SALMONOWICZ Modest. † 13 lipca 1929 r., lat 58. Inżynier architekt, radca min. dep. bud. min. spr. wojsk. Był odznaczony złotym Krzyżem Zasługi.

SALOMON Jan ks. † przed r. 1530. Kanonik archikatedralny krakowski w budownictwie biegły.

Źr.: J. Kołaczkowski.—A. Grabowski: Skarb. naszej archeol., str. 94.

SALVADOR Jan, v. SALVANDOR. Budowniczy, któremu w r. 1661 Jan Kazimierz darował w Wilnie mury przy starym kościele Św. Anny, za co miał przyczynić się do odnowienia kościoła katedralnego. W r. 1666 kapituła wileńska zawarła z nim kontrakt o restaurację katedry za umówioną sumę 2000 złotych, a mianowicie 500 zł. przy zawarciu kontraktu, tyleż przy wystawieniu rusztowań i tysiąc po ukończeniu robót.

Źr.: A. Kirkor: Bazylika litewska. — Dr. Wł. Zahorski: Katedra wileńska, str. 39—40. — Kwart. lit. 1910. I, str. 43.

SALZMANN Jan. * w Wiedniu 1807. Był uczniem instytutu politechnicznego w Wiedniu oraz akademii sztuk pięknych tamże. Był nauczycielem budownictwa na uniwersytecie lwowskim oraz inspektorem budownictwa. Prowadził budowę teatru Skarbkowskiego we Lwowie według planów Ludwika Pichla (1837 — 1843).

D. 28 grudnia r. 1848 przedłożył magistratowi projekt odbudowy spalonej d. 2 listopada tegoż roku wieży ratuszowej. Był autorem pałacu arcybiskupiego we Lwowie przy ul. Czarneckiego z fundacji arbp. Franciszka Pischteck'a (1844). Budował wille na Zofjówce we Lwowie (1841).

Źr.: Fr. Jaworski. Ratusz lwowski, str. 83, 90. — J. Wiczkowski, str. 560, 575. — Dr. Joseph Piotrowski, Lemberg str. 141, 145, 206. — T. Mańkowski: Pocz. nowożytnego Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kultury T. N. we Lwowie. I, str. 61, 62.

SANDECKI Józef. † 12 maja 1921 r. lat 57. Akademik, naczelnik budowy dystansu dyrekcji kolei państwowych. Kierownik budowy dworca centralnego w Warszawie.

SANDOZ Adolf. * w Trybusówce na Podolu 1848. Architekturę studjował w paryskiej szkole sztuk pięknych, zajmując się jednocześnie malarstwem pod kierunkiem Delaunay'a i Puvis de Chavannes. Znany jest głównie jako malarz. Z prac architektonicznych jego wymienić należy proj. gmachu Akademii Umiejętności w Krakowie.

Źr.: E. Swieykowski. Pam. Tow. Prz. Szt. Piękn. w Krakowie 1854—1904, str. 251—252.

SANTI Laza r. Pracował przy budowie zamku w Niepołomicach w r. 1568, a przy schyłku panowania Stefana Batorego prowadził budowę zamku w Łobzowie około r. 1585.

Źr.: A. U. II, str. 25; VII, str. CLXXXVI. — A. Grabowski: Skarb. naszej archeol., str. 95.

SARONI. Architekt za czasów Stanisława Augusta.

Źr.: A. U. V, str. CXIII.

SARRE Józef. * w Chorowicach 20 listopada 1850, zmarł w Krakowie 23 marca 1929. Jako 13-letni chłopiec wyrabiał amunicję dla powstańców. Ukończył w Krakowie szkoły średnie oraz początkowe studja wyższe, poczem studjował w Wiedniu. Jako praktykant budownictwa pracował przy budowie kolei w Galicji zachodniej (między innymi przy budowie mostu na Wisłocze). Przydzielony został później do wydziału architektury namiestnictwa. Budował gimnazjum w Tarnowie i gmach więzienia we Lwowie. W r. 1880 zamieszkał w Krakowie i projektował i budował gmachy uniwersyteckie w Krakowie i klinikę okulistyczną, kolegium me-

dyczne, klinikę chorób wewnętrznych, psychiatryczny zakład weterynaryj, gimnazja im. J. Sobieskiego oraz Świętej Anny, szkołę realną oraz gmach województwa przy ul. Basztowej. Współpracował przy budowie gmachu poczty, przy przebudowie Starego Teatru, jak również przy budowie teatru im. Słowackiego. Brał czynny udział przy budowie elektrowni, wodociągów i gazowni w Krakowie, był twórcą wielu gmachów szkolnych oraz parku Wolskiego, wreszcie planu powiększenia Krakowa. W r. 1905 został obrany vice-prezydentem m. Krakowa i na tem stanowisku pracował aż do śmierci. W d. 30 kwietnia 1926 r. odznaczony został krzyżem oficerskim orderu Odrodzenia Polski. Jego zasługą jest nabycie przez gminę Krakowa kopalń węgla w Jaworznie i kamieniołomów w Miękinii i w Berestowcu. Był działaczem społecznym i politycznym.

Źr.: Il. Kurjer Godzienny Nr. 83 z d. 25. 3. 1929, str. 8. — Architekt 1929, Nr. 4, str. 25—26.

SAWICKI Szymon. Wykładał architekturę w szkołach OO. Pijarów w Witebsku, około r. 1810.

Źr.: Wspomnienia o Pijarach Witebskich. Kwartalnik litewski 1910, I, str. 104.

von SÄBISCH Walenty. Architekt. Wykonał w początku XVII w. projekty budowy kościoła na Bielanych pod Krakowem, oraz przebudowy kościołów w Kłobucku i w Krzepicach.

Źr.: Spraw. z czynności i posiedzeń Ak. Um., tom XX, 1915, Nr. 8, str. 10. — Prace Komisji Historji Sztuki II, str. XVIII.

SBARBORI, v. SBARBORY, Jan Teofil. * 27 kwietnia 1825 † 22 listopada 1855. Był konduktorem robót przy budowie bazaru Kurtza przy ul. Granicznej Nr. 969/7, stawianego według planu Henryka Marconiego. Dn. 5 września 1851 r. został mianowany budowniczym kl. II-ej. Prowadził roboty przy budowie oficyn pałacu Wincentego hr. Krasińskiego (dziś Raczyńskich) na Krakowskim Przedmieściu Nr. 5/410. Restaurował pałac w Otwocku w r. 1850. Był również wykonawcą projektu Henryka Marconiego wodotrysku przy kolumnie Zygmunta III w r. 1853. Urządził łazienki Majewskiego przy ul. Bednarskiej pod Nr. 4/5904 (1851). Mianowany p. o. bud. pow. radomskiego 21 grudnia 1854; przeniesiony na p. o. bud. pow. białskiego 14 maja 1855.

Źr. J. Hinz: Szkice architektoniczne krajowych dzieł sztuki, str. 17—19. — Pam. sztuk pięknych 1850—1854, str. 16, 144. — Al. Wejnert. Starożytności

Warszawy, VI, str. 313. — Kurj. Warsz. 1851, Nr. 335; 1855, Nr. 318. — A. Akt Dawnych, akta osobiste Nr. 454/3849.

SCAMOZZI Wincenty. * 1552 † 1616. Architekt wenecki, do którego w r. 1598 zwrócił się ks. Krzysztof Zbaraski, aby mu zaprojektował zarys zamku w Zbarażu. Projekt ten nie doszedł do skutku. Plan tego zamku wraz z opisem podaje w dziele swem: »Dell'idea della architettura (Wenecja 1616) I, str. 252—253, przy czem data budowy podana jest około 1580.

Źr.: F. M. S. II, str. 143. — A. U. V, str. XLIX—L; LXXXI. — Tyg. Illustr. 1913, Nr. 48, str. 946. — Ciampi II, str. 253. — Architekt 1924 Nr. 2 str. 27. — A. Czołowski i B. Janusz: Przeszłość i zabytki woj. tarnopolskiego, str. 128.

SCHACHT, vel SZACHT Gustaw. Budowniczy kościoła w Sarji (gub. witebska) (1852—1857). Wspólnie z budowniczym Tomaszem Tyszeckim odbudował w r. 1850—1855 kościół OO. Pijarów w Dukstach (pow. wileński).

Źr.: Album N. Ordy. — S. G. II, str. 213. — Wł. Syrokomla: Wycieczki po Litwie II, str. 81.

SCHARCZEK Hanus. Murator, rodem z Gwetel w Austrii, przyjmuje prawo miejskie w Krakowie w r. 1533 (Lib. jur. civ. 1493—1533, str. 249).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

SCHILDHAUSEN. Budowniczy kościoła ewangelicko - augsburgskiego na nowym cmentarzu w Wilnie, (1819).

Źr.: A. Adamowicz: Kościół augsburgski w Wilnie (1855), str. 33.—A. Kirkor. Wilno (1862), str. 193.

SCHIMECK (SZYMEK). Murator w Krakowie, 1452.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1590. Nr. 460.

SCHIMMELPFENNING Adolf. * 1834 w Płocku † 29 czerwca 1896. W r. 1853 wstąpił do warszawskiej szkoły sztuk pięknych, którą ukończył w r. 1857. Pracował początkowo pod kierunkiem Henryka Marconiego, później, w celu dopelnienia wykształcenia, wyjechał do Włoch. Po powrocie do kraju zdał egzamin na bud. kl. III-ej.

Prace: Pałac w Krasnem (pow. ciechanowski). Kościół w Rostkowie, (pow. przasnyski). Kościół w Myszyńcu, (pow. ostrołęcki). Domy: przy ul. Chmielnej Nr. 1562/31, (przebudowany), na No-

wym Świecie Nr. 1281/4, Nr. 126—4/21, Nr. 1258A/41, Nr. 1306/48. Stacje dr. żel. w Koluszkach i w Łodzi. Wszystkie budowle na dr. żel. z Dębłina do Dąbrowy Górniczej. Restauracja pałacu w Łęcznej (pow. lubartowski). Proj. kościoła w Chorzelach (pow. przasnyski) 1878. Proj. konk. domu zabaw publ. Na konkursie na odbudowę ratusza w Warszawie w r. 1864 wspólnie z E. Cichockim, J. Heurichem ojcem i Z. Kisłańskim, otrzymał pierwszą nagrodę.

Źr.: Przegł. Techn. 1896 Nr. 34, str. 82. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1874, str. 98. — Ks. Zejsé Zb. Ew.-Augsb. w Warszawie 1896, Nr. 291.

SCHINKEL Karol Fryderyk. * 13 marca 1781 w Neuruppin † w Berlinie 9 października 1841. Na ziemiach polskich są następujące jego prace: Pałac w Antoninie (pow. ostrowski) (1822-1824); zamek w Krzeszkowicach (pow. szamotulski) (1825); przebudowa zamku w Kórniku (pow. śremski) (1834 — 1835); projekt pomnika Mieczysława I i Bolesława Chrobrego w kaplicy »Złotej« w katedrze poznańskiej (1833); pałac w Kwilezu (pow. międzychodzki) (1828); kościół w Krzeszowicach pod Krakowem, roboty prowadził jego uczeń Hofbauer; przebudowa pałacu w Werkach pod Wilnem; pałac w Miłosławiu (pow. wrzesiński), powiększony później przez S. hr. Mielżyńskiego. Dał projekt dawnego Bazaru w Poznaniu; roboty prowadził bud. Krzyżanowski.

Źr.: J. Kohte. — Stanisław Polaczek: Powiat chrzanowski, str. 118—119. — S. G. I, str. 42. — Tyg. Il. 1910, Nr. 35, str. 702. — Wiadomości udz. przez dr. A. Kunkela. — K. Ruciński. Przew. po Poznaniu str. 80, 143, 148.

SCHLÜTER Andrzej starszy. Architekt w Gdańsku.

Budował domy: Schlütterów przy Joppengasse Nr. 1 (1640) oraz Eustachego Helwela przy Brotbänkengasse Nr. 28.

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 115. — Gdańsk, praca zb., str. 368—369

SCHLÜTER Andrzej młodszy. * 1664 w Hamburgu † 1714 w Petersburgu. Budowniczy i rzeźbiarz. W r. 1689 pracował przy budowie pałacu Krasińskich, zwanego później »Rzeczypospolitej«. Wykonał rzeźbę na »frontispiczu«, przedstawiającą pojedynek domniemanego protoplasty rodu Krasińskich, Marka Walerjusza z gallem; wykonał również tarczę herbowa, znajdującą się na frontonie oraz inne roboty. Pracował również w Gdańsku, gdzie wykonał rzeźby na domu przy Langgasse Mr. 20 oraz kamienne ozdoby kaplicy »królewskiej«.

Źr.: I. T. Baranowski: Inwent. pał. Krasieńskich później Rzeczypospolitej, str. XIX, 66, 67, 68. — J. Kohte. Ein Werk Schlüters in Warschau. Zentralblatt der Bauverwaltung. 1916. 72, str. 477. — Von Klöden. Andreas Schlüter Berlin 1855. — C. Gurlitt. Andreas Schlüter. Berlin 1891. — Adler: Andreas Schlüter. Berlin. 1862. — Ks. Dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 115-116.

SCHMIDT. Arch. miejski w Toruniu. Budował nowy dworzec Artusa w Toruniu (1889—1891).

Źr.: dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po województwie pomorskiem str. 106.

SCHMIDT Wilhelm. Rodem z Winnik. Budowniczy we Lwowie. Budował we Lwowie: gmach komendy korpusu we Lwowie, dziś dowództwo okręgu korpusu Nr. VI przy placu Bernardyńskim Nr. 6; dom przy ul. Jagiellońskiej Nr. 28. Kierował odbudową spalonego w d. 2. 11. 1848 ratusza lwowskiego.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kultury T. N. we Lwowie I, 29, 62. — Fr. Jaworski. Ratusz lwowski str. 91.

SCHMIDTNER Leonard. Budowniczy, wydawca albumu p. t. »Zbiór celniejszych Gmachów Miasta Stołecznego Warszawy, częścią z natury zdjętych, a częścią podług istniejących planów, rysowany i litografowany przez Leonarda Schmidtnera, Akademika Budownictwa w Monachjum« w Warszawie, poszyt. I i II w r. 1823, poszyt III r. 1824, w litografji D. Kunzmana. In 4-o, tablic 30 + 24 + 26, bez tekstu.

SCHMIT. Architekt wysłany przez króla Stanisława Augusta do Paryża w celach artystycznych. Pracował przy przebudowie zamku ujazdowskiego.

Źr.: T. Mańkowski. August Moszyński architekt polski XVIII stulecia. Prace Kom. Hist. Sztuki, IV. str. 169—230.

SCHNEIDER Hanus. † 1612. Budowniczy gdański, rodem z Linden. Był w latach 1590—1606 budowniczym miejskim w Wrocławiu i budował tam Poternenpforte.

Źr.: J. Kolaczkowski. — Cuny.

SCHOLTZ Jakób. † 1612. Konsul miasta Lwowa i budowniczy, stawiał w tem mieście wiele domów.

Źr.: F. M. S. II, str. 209. — Zimorowicz: Historia m. Lwowa, str. 282. — J. Kolaczkowski.

SCHOMBERG, v. SCHONBERG Teofil. † 1638. Z szlacheckiego niemieckiego rodu, mąż biegły w europejskich i wschodnich językach, z umiejętności budowniczej i inżynierji Zygmuntowi III zalecony, sprowadzony do Polski, obdarzony indygenatem i stopniem generała artylerji. W r. 1621 Kamieniec Podolski naprawił i wzmocnił, zaś powyżej porohów Dniepru na Ukrainie Kojdak, czyli Kudak, twierdzę, na nowo założył i prócz tego kilka zamków i pałaców prywatnych w Polsce w wytwornym guście wymurował. Posłował za Władysława IV do Persji, skąd wracając w r. 1638, w drodze zabity został.

Źr.: K. Niesiecki (Wyd. Bobrowicza) tom VIII, str. 297. — F. M. S. II, str. 208 — 209. — Fr. Siarczyński. II, str. 171 — 172.

SCHROEGER, v. SCHREGER, v. SCHRÖGER, Efraim. * w Toruniu 18 lutego 1727 † 16 sierpnia 1783. Do Warszawy przybył w r. 1743 i uczył się budownictwa i nauk matematycznych u kapitana Deybla. Nobilitowany w r. 1775.

Prace: Wykonanie projektów starosty brodnickiego, Karola Schmidta do festynu urządzonego na Bielanach w dniu 19 maja 1776 r.; odbudowa katedry w Poznaniu (1772); pałac bankiera warszawskiego Piotra Fergussona Teppera przy ul. Miodowej Nr. 495/7, (1773); helmy na wieżach katedry gnieźnieńskiej, (1779); kaplica w Skierniewiczach (1781), dziś kościół parafjalny, w której znajduje się nagrobek prymasa Ostrowskiego, według rysunku Schroegera przez Monaldiego wykonany; pałac tamże (1780); elewacja kościoła OO. Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu, fundacji Karola ks. Radziwiłła Panie Kochanku (1781); przebudowa pałacu prymasowskiego w Warszawie (1784); dom Łyszkiewicza na Faworach przy ul. Czujnej na Żoliborzu Nr. 2000 (zburzony podczas budowy cytadeli warszawskiej). Projekty przebudowy zamku królewskiego w Warszawie, placu przed kościołem OO. Karmelitów na Krak. Przedm., oraz placu Zamkowego (niewykonane). Według jego projektu kościół p. w. św. Jana miał być zburzony, a zamiast niego, gdzieindziej miał powstać kościół w formie krzyża o czterech równych ramionach. Pałac w Łabuniu; dom przy ul. Krak. Przedm. w Warszawie Nr. 431/45. Według jego projektu restaurowano w r. 1782 kaplicę fundowaną przez arbp. Jakóba Uznańskiego w kolegiacie łowickiej.

Źr.: Ks. zejść Zboru Ew. Augsburskiego, 1783, Nr. 152. — F. M. S. II, str. 218—219. — F. M. S. Kościół św. Józefa Oblubieńca przy Krak.-Przedmieściu w Warszawie, Tyg. II. 1863, Nr. 15. — Julius Kohte. — Orgelbrand, XXIII, str.

136.—Zbiory Dominika Witke-Jeżewskiego. — Zbiory min. St. Patka. — E. Rastawiecki, II, str. 157. — F. M. S. Ul. Miodowa. Wieniec, pismo zbiorowe of. J. St. Jachowiczowi, III, str. 15. — Vol. leg. VIII, p. 304. — Thornische woechentliche Nachrichten, 1762, str. 377 i 1766, str. 170—189. — Wł. Tatarkiewicz: O materiałach dot. Zamku warszawskiego, str. 40, 44. — Głos Prawdy Nr. 223/1927. — Gabinet rycin Stan. Augusta teka 189. — Podróż króla Stanisława Augusta do Kaniowa w r. 1787 wydanie J. I. Kraszewskiego 1860 r. str. 89. — I. R. Fuessli 1779 fol. str. 596. — G. K. Nagler, XVI str. 28. — Notaty prof. Z. Batowskiego. — R. O. Łowicz. Ziemia 1913, Nr. 15—16, str. 242. — K. Ruciński. Przew. po Poznaniu, 54, 80. — Zakład Arch. Polskiej. Studja do dziejów, sztuki w Polsce, t. III, tabl. XVI i XVII.

SCHUCH Adolf Franciszek. * w Warszawie 1790 † 1 grudnia 1880 tamże. Syn Jana Chrystjana, twórcy parku Łazienkowskiego. Po ukończeniu wykształcenia średniego, pracował pod kierunkiem generała Malletskiego przy fortyfikowaniu Modlina. W r. 1817 udał się do Paryża, gdzie ukończył szkołę Sztuk Pięknych, poczem wyjechał w celu uzupełnienia wykształcenia do Medjolanu, Florencji i Rzymu i tam za prace architektoniczne dostał złoty medal. W r. 1824 powrócił do Warszawy i został mianowany budowniczym miasta. Królewskie Tow. Przyjaciół Nauk w Warszawie d. 3 stycznia 1830 r. zaszczyliło go tytułem członka. W r. 1830 był członkiem urzędu municypalnego i rady obywatelskiej, a w r. 1831 wice-prezydentem Warszawy. W r. 1865 odbył podróż do Egiptu dla studjowania prac, związanych z budową kanału Suezkiego.

Prace: Budowa młyna parowego na Solcu pod Nr. 2911/12 (1826—1827), roboty prowadził Andrzej Goloński. Kaplica Halpertów na cmentarzu ew.-augsburskim przy ul. Młynarskiej (1834). Przebudowa i rozszerzenie szpitala Ewangelicko-Augsburskiego przy zbiegu ul. Karmelickiej i ul. Mylnej (1835—1837). Przebudowa pałacu Mniszchów na resursę Kupiecką, (1829). Dom przy ul. Bielańskiej (dziś hotel Krakowski) Nr. 601B/7, (nadbud.) (1830). Domy: przy ul. Długiej Nr. 544/16, przy ul. Wierzbowej Nr. 638A/2, (dziś przebudowany). Dwór w Mniszewie nad Wisłą. Domy doktora Malcza na Krak. Przedmieściu, zburzone w r. 1865 pod skwer. Dworek przy alei Schucha Nr. 1763—64, (1842).

Źr.: Dokumenty rodzinne. — J. Heppen. Nekrologja półroczna Tyg. II. 1881, Nr. 301, str. 223. — Pam. Starej Warszawy, str. 65. — Rozmaitości literackie, 1827, II, str. 327. — F. M. S. Rys. hist.-stat. stoł. m. Warszawy, Bibl. Warsz. 1848. IV. str. 273, 1343. — Kurj. Warsz. 1869, Nr. 54. 1837, Nr. 247.

SCHUCH Jan Chrystjan. * w Dreźnie w r. 1752 † w Warszawie d. 28 czerwca 1813. Po ukończeniu nauk pod kierunkiem

ojca swego, poświęcił się architekturze cywilnej, uczęszczając do akademii drezdeńskiej. Celem uzupełnienia wykształcenia, udał się w towarzystwie księcia de Nassau do Holandji, gdzie wrodzone zamiłowanie do botaniki rozwinęło się w nim pod wpływem rozwoju ogrodnictwa tamtejszego. Z Holandji udał się do Anglii, później do Francji, a następnie przez Niemcy i Austrię przybył w r. 1775 do Polski, w której przez lat 35 pracował na polu architektury cywilnej i ogrodowej, początkowo w charakterze pomocnika Simona przy urządzeniu ogrodu dla ks. Elżbiety Lubomirskiej w Mokotowie pod Warszawą. W r. 1779, wezwany przez Michała Wandalina Mniszcha do Dębina, założył tam park angielski. Przedstawiony tamże królowi Stanisławowi Augustowi, został powołany na intendenta ogrodów królewskich w Warszawie (1781) i zasłynął jako twórca parku Łazienkowskiego, w którym wystawił teatr z pomarańczarnią oraz »łańcuch budowli od Łazienek aż do Alei Ujazdowskiej«, jako to: ananasarnię, figarnię i t. d. Oprócz tego założył ogrody oraz budowle ogrodowe w Pęcicach i w Młocinach. Rozplanował dzielnicę Warszawy pomiędzy alejami Ujazdowskimi, Koszykową, Polną i Bagatą tworząc place w kształcie gwiazdy, połączone szerokimi ulicami. Od r. 1811 był czł. Warsz. T. Kr. P. Nauk. Praca piśmienna: Rozprawa o robieniu cegły, czytana na posiedzeniu publicznem Towarzystwa d. 30 kwietnia 1811 r. (Roczn. T. W. P. N. 1815. IX, str. 263—273, z tabl. rys.).

Źr.: Gazeta Warszawska. Nr z d. 6 lipca 1813 r. — Pochwała Jana Krystjana Schucha przez W. S. Majewskiego, czytana na posiedzeniu publicznem T. Kr. Prz. Nauk w Warszawie 15 stycznia 1818 r. Rocznik Tow. Prz. Nauk XII, str. 162—181. — Dokumenty w posiadaniu rodziny. — Orgelbrand. XXIII, str. 138. — Ks. zejść Zb. Ew.-Augsb. 1813-/1210. — W. E. P. I. s. II, t. 3—4, str. 920.

SCHULTES Antoni. Mistrz z Gdańska, ukończył w r. 1557 sklepienie nad ramionami poprzecznymi katedry w Pelplinie.

Źr.: dr. M. Orłowicz. Ilustr. przew. po wojew. pomorskiem str. 328.

SCHULTIS Close. Mawerer (murarz) we Lwowie, (1405—1410).

Źr.: Wł. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVIII w., str., 4.

SHÜLLER Teofil. * 24 lutego 1820 † 5 sierpnia 1861. Ukończył gimnazjum gub. w Warszawie w r. 1827. Praktykował u Henryka Marconiego. Wykładał architekturę w warszawskiej szkole

Sztuk Piękn. Był budowniczym dr. żel. Warszawsko-Wiedeńskiej. Po Józefie Orłowskim objął kierownictwo budowy Instytutu Szlacheckiego (dziś sejm) przy ul. Wiejskiej, w r. 1852. Dozorował budowy fontanny i wodociągu w ogrodzie Saskim. Budował dom przy ul. Wiejskiej Nr. 1726A/9 dla Kazimierza Małachowskiego, później Augusta hr. Zamoyskiego, ukończony w r. 1851. Dom gościnny przy stacji dr. żel. Warsz. - Wiedeńskiej w Grodzisku. Domy: przy ul. Ossolińskich Nr. 638C/6 (przebudowany przez arch. A. Oczkowskiego) oraz przy ul. Ossolińskich Nr. 415A/4 (przebudowany przez Wł. Marconiego).

Źr.: Pam. Sztuk Piękn. 1850—54, str. 122, 149—150. — Kurjer Warsz. Nr. 186 z d. 6 sierpnia 1861. — Wiadom. udz. przez arch. A. Oczkowskiego. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz. 1845 Nr. 267, 1851 str. 216. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

de SCHÜTZ Fryderyk Adolf. * 1782 † 11 stycznia 1854. Syn budowniczego Karola Schütz. Po ukończeniu szkół prywatnych i aplikacji przy ojcu, odbył kurs nauk w akademii berlińskiej, poczem został konduktorem przy kamerze ekonomicznej Prus południowych w Warszawie, a w r. 1805 inspektorem budowniczym. Wstąpił jako podporucznik do bataljonu saperów wojsk Ks. Warszawskiego. Dosłużywszy stopnia porucznika, wystąpił z wojska i objął urząd budowniczego przy ministerjum spraw wewn. Był budowniczym K. R. P. i Skarbu w latach 1826—1851. Od r. 1817 był członkiem Rady Ogólnej Budowniczej. Od r. 1820 wykładał na uniwersytecie warszawskim budownictwo ekonomiczne. Był kawalerem orderów: św. Stanisława II kl., św. Anny III kl. i św. Włodzimierza IV-ej, posiadał znak nieskazitelnej służby za lat XXV. Dał projekt domu Nr. 1778 przy ul. Świętojerskiej. Mieszkał przy ul. Przejazd Nr. 647.

Źr.: Ks. zejsé zboru Ew.-Augsb. 1854, Nr. 10. — Akta K. R. S. W. Nr. 16809 w A. A. D. — Kurjer War., 1854, Nr. 10, 47. — Orgelbrand, XXII, str. 146. — Gazeta Warsz. 1854, Nr. 60. — F. Czerwiński: O Tow. Kred. Ziemskim, Bibl. Warsz., 1865, III, st. 271.

SCHÜTZ Karol Bogumił. * w Dreźnie w r. 1740 † w Warszawie d. 15 stycznia 1818. Do Polski przybył około r. 1765. Budowniczy miasta Warszawy od r. 1771. Mianowany dyplomem z dn. 6 lutego 1784 budowniczym Rzeczypospolitej, zaś z dn. 20 listopada 1794—budowniczym wojskowym, z rangą kapitana wojsk koronnych. Budował ratusz na Grzybowie, którego budowa rozpoczęta została

d. 26 kwietnia 1786, zburzony zaś został w r. 1830. Był konduktorem w r. 1767 przy budowie kamienicy Wasilewskiego na Krakowskiem-Przedmieściu Nr. 372, dziś nieistniejącej. D. 14 stycznia 1817 r. mianowany został adjunktem budowniczym przy Aignerze z pensją 4000 zlp.

Źr.: Akta zejść zboru Ew. Augsb. 1818 Nr. 22. — Wl. Tatarkiewicz: O materjalach dotyczących zamku warsz., str. 40. — F. M. S. II, str. 216. — Kurjer War., 1830, Nr. 200, str. 1052, Nr. 229. — Arch. A. D., 40/1984, vol. I. — Akta K. R. S. W. Nr. 16409 w A. A. D.

SCHWECHTEN F r a n z. * w Kolonji 12 sierpnia 1841 † 11 sierpnia 1924 w Berlinie. Architekt niemiecki, budował w Poznaniu: zamek cesarski (1910), dyrekcję poczt oraz gmach wydziału prowincjonalnego.

Źr.: Inf. udz. przez dr. A. Kunkela.

SCHWYRA Ł u k a s z. Murator z Litwy, przyjął w r. 1530 prawo miejskie st. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

de SCHYLTHAUZ K a r o l. Kapitan, architekt hetmana Ogińskiego, stawiał dwór murowany w Krystynowie, w pińskim, dla Mateusza Butrymowicza.

Źr.: Djarjusz króla Stanisława Augusta. Bibl. Warsz. 1860. III str. 273.

SCOTO z Parmy. Podług jego planu stanął zamek w Grodnie za czasów króla Stefana Batorego, w którym król ten chętnie przemieszkiwał. Braun w »Theatrum Urbium« podaje rysunek tego zamku, spalonego w r. 1755.

Źr.: F. M. S. II. str. 141, 208. — C. Gurlitt 336.

SCZANIECKI L u d w i k P a w e ł. * 30 października 1789 w Boguszynie † w Paryżu 7 września 1854. Pułkownik wojsk polskich, kawaler krzyża Virtuti Militari i Legji Honorowej. Po upadku Napoleona osiadł w dobrach swych Boguszynie (p. pleszewski) i z »zamiłowaniem trudnił się budownictwem i niejedną piękną pamiątką przyozdobił Boguszyn«.

Źr.: Żychliński: Złota księga, I, str. 273. — Pamięniki Ludwika Sczanieckiego. Poznań, 1863.

SEBASTJAN. Syn niegdy Trembacza, murator we Lwowie około r. 1572.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI, XVII w. str. 22.

SEMLER Józef. Rodem ze Lwowa. Budowniczy, w r. 1805 przedstawił plan pałacu »książęcego«.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace Sekcji Hist. Sztuki i Kultury T. N. we Lwowie. I, 29.

SENEPEK (SNOPEK?) Marcin. Budowniczy i cieśla z Gliwic, z którym w r. 1668 zawarto umowę, według której obowiązał się poszerzyć kościół drewniany odpustowy p. w. św. Anny pod Oleśnem na Śląsku, przez dostawienie budowli w kształcie pięciolistnej róży, z pięciu kaplicami i pięciookienną kopułą.

Źr.: J. Dobrzycki. Kościoły drewniane na Górnym Śląsku. Architekt 1926 Nr. 3, str. 22.

SENES Wawrzyniec. Rodem z włoskiej Szwajcarii, pochodził z Sent koło Muretto w Alpach Gryzońskich, żonaty był z polką Zofją Trelpa warszawianką. Nabył w Krakowie dwie kamienice: 1), 13 stycznia 1632 r. przy ul. Sławkowskiej od Zuzanny Głowackiej, wdowy po Janie, mieszczaninie krakowskim, i 2), w r. 1645, Baryczkowską przy ul. Brackiej. W latach 1631—1644 budował dla Krzysztofa Ossolińskiego, niedaleko Iwanisk, zamek Krzyżtopór, które to daty wyrte są na murze. Budował w r. 1643 kolegiatę w Klimontowie (pow. sandomierski).

Źr.: St. Tomkowicz: Krzyżtopór, twierdza magnacka XVII w. A. U. V. str. 205—219. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 120—121. — Prace Kom. Hist. Sztuki III, st. XV. — Al. Janowski: Jak zwiedzać strony ojczyste. Tyg. II. 1900. Nr. 35, str. 691.

de SENIS Jan CINI, v. Joannes SENENSIS. † 1565. Rzeźbiarz i budowniczy, współpracownik Bartłomieja Berecci i Jana Marji Padovano. Do Polski przybył w r. 1519. W r. 1532 przyjął prawo miejskie krakowskie; czynny w latach 1532—1565. W aktach spotyka się jako noszący tytuł murarza J. K. Mości. Stawiał nagrobki Barbary Radziwiłłówny i Elżbiety, pierwszej żony Zygmunta Augusta, oraz Wojciecha Gasztolda w katedrze wileńskiej. W Metryce Koronnej, tom 70 str. 36—37, znajduje się wpisany kontrakt z r. 1545 z Janem z Sieny murarzem (Joannes Senensis murator) o budowę sklepień (testitudines) w katedrze wileńskiej. (Cons. Crac. XV. p. 159, XVI p. 323, XXII p. 350). (Liber juris civilis 1389 str. 282).

Źr.: A. U. V, str. 2. VIII str. CCCXXI, CCCCLXIII. — St. Cercha: Pomnik Wojciecha Gasztolda w katedrze wileńskiej. Kwart. Lit. 1910. 1, str. 10.

SERAPHINUS. Murator w Krakowie 1493.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 1396.

SEYFRIED Teodor Bogumił Józef. * 15 marca 1781 r. w Buku (poznańskie) † 7 marca 1857. Po ukończeniu nauk w domu, studjował architekturę i malarstwo. Podczas pobytu we Włoszech, dnia 13 sierpnia 1802, wstąpił do korpusu inżynierów francuskich. Podporucznikiem komp. saperów w legji polskiej mianowany został d. 21 sierpnia 1808 r. Wystąpił z wojska w stopniu kapitana d. 27 października 1813. Brał udział w walkach we Włoszech, na Śląsku, w Hiszpanji, oraz w wyprawie na Rosję w r. 1812. Bud. obw. łomżyńskiego od 21 marca 1826 z pensją 3000 zlp., na którem to stanowisku był do d. 12 czerwca 1856. Przyozdobił kościół par. w Stawiskach na obchód żałobny po zmarłej dn. 9 lutego 1830 r. Marjannie ze Staniszewskich Kramkowskiej, cześnikowej podlaskiej.

Źr.: Arch. A. D., akta osobiste Nr. 575/4574 oraz K. R. S. W. D. 16860.—Kurjer Warszawski 1830 Nr. 53.

SEKOWSKI Jan. Kapitan i architekt, wykładał budownictwo w szkole wojskowej budownictwa i inżynierji w Białymstoku, w końcu XVIII w.

Źr.: Białystok w XVIII w. Kwart. Lit. 1900. III, str. 66.

SICHERT. † 1929. Budowniczy nowego ratusza w Poznaniu.

Źr.: Kronika m. Poznania, VII. Nr. 1, str. 75.

SIEDEK Antoni. * 1843 † 22 lutego 1893. Architekt i budowniczy w Krakowie.

Źr.: Kal. krak. J. Czecha, 1894, str. 141.

SIEG Bernard. † 10 sierpnia 1827. Budowniczy wojew. sandomierskiego 1821—1825; bud. obw. radomskiego 1826—1827.

Źr.: Kalendarzyki polityczne.

SIEKIERA Aleksander.

Prace: Restauracja kościoła OO. Dominikanów przy ul. Freta, (1869). Dom na Krakowskiem Przedmieściu Nr. 389/40, (własność wydawnictwa Kurjera Warszawskiego), którego elewacja w r. 1927 została zmieniona.

Źr.: Kurjer Warsz. 1869 Nr. 234.—Wiad. udz. przez bud. A. Oczkowskiego.

SIEMIONOW Al. Geometra. Projektował cerkiew unicką p. w. Św. Trójcy i Św. Barbary wraz z zabudowaniami gospodarczemi w Drohiczynie, w r. 1835.

Źr.: Biblj. uniwers. w Wilnie, dział rkps.

SIEPA Albertus. Architector, civis sieradzensis, 1593.

Źr.: Notaty d-ra I. T. Baranowskiego z akt miejskich sieradzkich.

SIERAKOWSKI Seba st j an z Bogusławic. * 9 stycznia 1743 † 9 sierpnia 1834. Sporządził projekt regulacji dzielnicy Marywilu i urzędzenia placu królewskiego w Warszawie. Autor prac: Architektura obeymująca wszelki gatunek murowania i budowania, Kraków, 1812. (Rzecz napisana na podstawie: Principi di Architettura civile di Franceso Milizia).—Rzecz o tanim i niekosztownym sposobie murowania w Krakowie domów na przedmieściach. Kraków 1817. In 8-o, str. 15.—Oraz pozostałych w rękopisie. »Kosztorysy i inne projekta architektoniczne Sebastjana Sierakowskiego« kart 150. (Rkps. Bibl. Jagiellońskiej 1065). »Biografia Sebastjana Sierakowskiego« kart. 5. (Rkps. Bibl. Jagiellońskiej 3729 tom VII). Wykonał projekt restauracji zamku na Wawelu na przyjazd króla Stanisława Augusta w r. 1787. W r. 1818 sporządził projekt restauracji Sukiennic. Order św. Stanisława otrzymał w styczniu 1782 roku.

Źr.: J. Brown: Biblioteka pisarzy assystencji polskiej Towarzystwa Jezusowego str. 368. — H. Mareoni: O porządkach architektonicznych str. 1. — J. Łepkowski: Z przeszłości Krakowa str. 95. — Kłosy 1880 Nr. 773 str. 261. — Zakład Arch. Pol. Studja do dziejów sztuki w Polsce. t. III, tabl. XVIII.

SIKORSKI A d a m. Bud. gub. mińskiej 1852.

Źr.: Roczn. urzęd.

SIMON K a c p e r. Murarz krakowski łącznie z Jakóbem Durem zawarł w r. 1533 umowę o budowę chóru czyli presbyterjum i cyborjum w kościele w Zielonkach pod Krakowem za sumę 90 złotych.

Źr.: A. V. VII str. CCCLIII.

SIMON murator. W księgach wójtowsko-ławniczych sandomierskich występuje w r. 1550 Simon murator z żoną Anną, (transfusio juris resignationis Domus Hedvigi Pyaszczynna per Simonem muratorem cum coniuge).

Źr.: Rkps bibl. ord. Kras. 55 f. 126.

SIMON. Mewrer alias Myasopust, w Krakowie 1500.

Źr.: Ptaśnik. Cracovia artificum 1300—1500 Nr. 1382.

SIMON. Urządzał ogród dla ks. Elżbiety Lubomirskiej w Mokotowie, w czem mu pomagał Jan Chrystjan Schuch.

de SIMON Jan, v. di SIMONIS Giovanni. † 1627. W r. 1590 ręczy Meazziemu za jednym z uczniów. W latach 1595, 1620, 1623 wybierany do starszyny cechowej, a w r. 1626 przewodniczył całemu cechowi. Jego dziełem jest portyk arkadowy przed wejściem do furty klasztornej Klarysek w Starym Sączu (1603), gdzie robił i inne prace. W r. 1620 wykonywał prace budowlane dla Flaminiusza Ruskiego, chirurga w Krakowie.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 121—124.

SINKTELLER Józef. Bud. w Poznaniu około r. 1752.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

SIVERT Krzysztof. Murarz przyjął prawo miejskie krakowskie w r. 1616.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 124.

SKALSKI Jan. Przewany Tatarczuch, murator civis Cracoviensis w latach 1630—1631.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVIII w. str. 124—125.

SKARZYŃSKI. Akademik architektury, dał projekt teatru w Kijowie, którego budowę rozpoczęto d. 27 czerwca 1854 r. W projekcie poczynili pewne ulepszenia architekci: I. W. Strom i Benseman.

Źr.: Teatr w Kijowie. Tyg. Il. 1860 Nr. 35, str. 319.

SKIEDEL Jan. Budowniczy, pod którego kierunkiem około 1000 robotników w r. 1498 rozpoczęło budowę kościoła katedralnego w Wilnie oraz obwarowywanie Wilna.

Źr.: Dr. Wł. Zahorski. Katedra wileńska, str. 21.

SKOLER Jędrzej. Mistrz cechu murarskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

SKOŁDA Jan. Pod jego kierunkiem wzniesiono obronne mury Wilna, wraz z Ostrą Bramą, w latach 1498—1503.

Źr.: Wł. Zahorski: Obraz N. P. M. Ostrobramskiej w Wilnie. Kwart. Litewski. 1910. I, str. 21.

SKORUPSKI Artur. Akademię architektury ces. Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu od 16/28 października 1856 r. Pracował w Wielkim Towarzystwie Dr. Żel. Rosyjskich i budował dworzec kolei Petersbursko - Warszawskiej w Petersburgu, poczem był wysłany do Wilna dla budowy tam dworca oraz kilku budynków kolejowych.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16870.

SKOWROŃSKI Jan. Budowniczy m. Wilna, opisujący ruiny miasta po pożarze r. 1610.

Źr.: T. Narbutt. Pomn. pisma hist. Wilno 1856, str. 51.

SKÓREWICZ (SKUREWICZ) Kazimierz. Bud. pow. wileńskiego od r. 1791. Jest domniemanym twórcą kaplicy w Bohdałowie (1798). W r. 1801 prowadził sprawy majątkowe Olszańskich i Platerów.

Źr.: Druk ulotny w Bibl. Kras. 7112 lub 56302. — Z pap. rodzinnych. — Notaty M. Brensztaina w Wilnie. — Ks. J. Kurczewski: Biskupstwo Wileńskie str. 477.

SKÓRZEWSKI Kazimierz. † 1908. Budowniczy w Berlinie. Budował pałac w Orłowie (pow. wąbrzeski).

Źr.: dr. M. Orłowicz. Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, str. 205.

SKÓRZYŃSKI Ksawery. W r. 1844 otrzymał w Rzymie potrójne premjum z architektury w akademii św. Łukasza. W r. 1848 wrócił z podróży do Egiptu i Grecji dokąd był wysłany na koszt rządu.

Prace: Teatr w Kijowie. Dom dla egzarchy Gruzji w Tyflisie. Przebudowa i powiększenie teatru w Odessie. Przebudowa domu ks. Dondukowa-Korsakowa.

Źr.: Kurjer Warsz. 1848 Nr. 8. 1851, Nr. 305.

SLORFE Johannes. Murator w Krakowie 1394.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 — 1500 Nr. 97. — Wl. Łuszczkiewicz: Dawni architekci Sukiennic, str. 10. — Wl. Łuszczkiewicz: Sukiennice Krakowskie str. 15.

SLYWKA Albert. Murator, wysłany d. 10 marca 1552 r. z polecenia królewskiego do robót w Wilnie.

Źr.: A. Chmiel: Źródła do hist. szt. i cyw. w Polsce. I, str. 19.

SŁOŃSKI G a b r j e l, v. SŁONINKA, SŁONIŃSKI. * około 1520 † 1598. Kształcił się u Antoniego da Fiesole, z którego córką Agnieszką się ożenił, oraz prawdopodobnie u Mikołaja de Castiglione. W r. 1559 wybrany został do starszyny cechu i w tym roku przyjął prawo miejskie. Był w latach 1564 — 1569 budowniczym miejskim w Krakowie; w latach 1560 — 1565 oraz 6 i 7, zasiadał jako prymas cechu murarskiego. Miał powierzone w r. 1550 przez dziekana katedralnego ks. Stanisława Borka, roboty w domu przy ul. Kanoniczej, gdzie wykonał portal. Budował pałac przy ul. Poselskiej w Krakowie dla Stanisława hrabiego na Tenczynie, z którym umowę zawarł na wiosnę r. 1556; budowę prowadził z przerwami do r. 1558. Inne prace. Roboty kamieniarskie w domu Jakóba Kokoszki przy ul. Sławkowskiej (1557). Budowa domu Hipolita Picconi'ego, kupca weneckiego (1557). Przebudowa domu Krzysztofa Helblinga, obok kamienicy Bonerów w Rynku (1557). Budowa domu przy ul. Brackiej dla rajcy krakowskiego Mikołaja Baranowskiego, (1559 — 1561). Budowa domu dla Erazma Tłokińskiego Czeczotki (1562 — 1564), przyczem sam kierował budową i zawierał układy z Antonim Morosim o pomoc w tej pracy. Przebudował dom miejski »Podelwiec« (1564 — 1566). Naprawił pinakle na wieży ratuszowej, (1564). Budował arsenał miejski (1565 — 1566). Wykończył budowę pałacu biskupiego w Krakowie przy ul. Wiślniej, którego budowę rozpoczął Jan Marja Padovano; (1567 — 1568), o co zawarł umowę 1 grudnia 1567 r. ze skarbnikiem biskupa Padniewskiego, ks. Janem Strzemawskim.

Źr.: W. Wdowiszewski: Gabrjel Słoński, architekt krakowski. XVI w., A. U. V, str. 1 — 14; IX, str. 256. IV str. XXV. — Kontrakt umowy zawartej, pomiędzy Słońskim a biskupem Padniewskim. A. U. VI, str. XXXV. — Pomniki Krakowa. II. 204—205. — Rocznik Krak., XIII, str. 37.

SŁOWIKOWSKI K r z y s z t o f. Rajca krakowski otrzymał po śmierci Stanisława Jaworskiego przywilejem Władysława IV z daty 29 stycznia 1655 r. urząd budowniczego żup w Bochni (»architectus fodinarum in zuppis Bochnensibus«. W roku 1633 został pasowany na kawalera Złotej Ostrogi i uzyskał prawa i wolności, przynależne stanowi rycerskiemu.

Źr.: Metr. Kor. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

SŁUGOCKI K o n s t a n t y. † 4 marca 1876. Budowniczy w Warszawie. Pracował jako pomocnik Fr. Tournelle'a przy odbudowie i regulacji spalonego Kaluszyzna.

Źr.: Kal. J. Jaworskiego, 1877. — Kurjer War., 1865, Nr. 168.

SMITKOWSKI Aleksander. Bud. pow. olkuskiego, 1860—1865.

Źr.: Roczniki Urzęd.

SMOLIKOWSKI Zygmunt. Ukończył w r. 1853 cesarską Akademię Sztuk Pięknych w Petersburgu z medalem srebrnym. Dyplom budowniczego kl. III-ej otrzymał w Warszawie d. 28 marca 1854 r.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16825 w A. A. D.

SMULKI Sebastian. Mistrz murarski wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przywileje i statuta m. Krakowa 1507—1795 I, str. 895, Nr. 731.

SNOK Andrzej (SNOCH, SZNOK, SWOST). † 1611. W r. 1601 wybrany starszym cechu murarzy krakowskich jako Swost. Starszym był jeszcze w r. 1606, 1610.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 125.

SOBIESKA Teofila. Według jej własnoręcznych planów wzniesiono kościół OO. Dominikanów w Żółkwi, (1655).

Źr.: Jubileusz Żółkwi, Tyg. Ill. 1903 Nr. 23.

SOKOLNICKI Alfons Polikarp. † w Warszawie 7 czerwca 1902. Reskryptem Kom. Rz. Spraw Wewn. z d. 7/19 lipca r. 1861 otrzymał patent budowniczego wolnopracującego kl. III-ej. Był budowniczym gub. warszawskiej oraz naczelnikiem sekcji budowlanej w Komisji Rządowej Skarbu.

Źr.: Kurjer Warsz. 1861 Nr. 194 z d. 16 sierpnia. — Kal. J. Ungra. 1903 str. XV.

SOLARI Antoni. * 1700 † 17 sierpnia 1763 (ks. zejść par. N. M. P. 1730—1770, str. 232). Budowniczy królewski. Wspólnie z Józefem Fontaną zbudował kosztem 70.000 złp. szpital z klasztorem i kościołem OO. Bonifratrów. w Warszawie, poświęcony d. 9 maja 1728 r. przez biskupa poznańskiego Jana Tarło. Kierował budową zamku warszawskiego za króla Augusta III w latach 1741—1748 (przebudowę od Strony Wisły ukończono w r. 1747). Budował według planów J. C. Ceroniego kościół OO. Franciszkanów w Warszawie, ukończony w r. 1732 przez Fontanów. Dał w r. 1725 plan kościoła OO. Pijarów w Łukowie, budowa którego trwała do

r. 1762. Żonaty z Katarzyną Hopówną d. 7/II, 1725 (ks. małż. par. św. Jana 1711—1730, str. 260), * 1706 † 20/VIII. 1746 (l. c. str. 102). Dzieci: 1. Maciej Stefan * 21/II, chrz. 25/II. 1727 (ks. ur. par. N. M. P. 1718—1733, str. 209); 2. Ignacy Sebastjan * 19/I, chrz. 25/I, 1728 (l. c. str. 235); 3. Marjanna Magdalena de Pazzis * 29/V, chrz. 3/VI, 1729 (l. c. str. 285), zamężna d. 10/VIII, 1759 za Michalem Burnettem kapit. wojsk. kor. (ks. małż. par. N. M. P. 1738—1761, str. 332), † 16/VIII, 1795 (ks. zejść par. N. M. P. 1791—1801, str. 192); 4. Marjanna Elżbieta * 8/VII, chrz. 13/VII, 1730 (l. c. str. 326); 5. Marjanna Apolonja Magdalena * 7/IX, chrz. 12/IX, 1731 (l. c. str. 371), zam. 29/X. 1747 za Maciejem Łachowskim, wdowcem, notariuszem apostolskim (ks. małż. par. N. M. P. 1738—1761, str. 124); 6. Barbara, chrz. 14/XII 1732, powt. 20/IX 1733 (l. c. str. 418 i 450), zam. 5/IX, 1763 za Romualdem Żuchowskim, wdowcem, komisarzem ordynacji zamoyskiej (ks. małż. par. N. M. P. 1761—1776, str. 102—103), † 27/I, 1782 (ks. zejść par. św. Jana 1780—1796, str. 59); 7. Maciej Antoni Bonawentura, chrz. w pocz. marca 1734 (ks. chrz. par. N. M. P. 1734—1748, str. 495); 8. Bonawentura * 18/IX. 1735, chrz. 25/VII 1736 (l. c. str. 102), architekt, major w wojsku litewskim, żonaty 8/IX 1777 z Marjanną Maraszewską (ks. małż. par. N. M. P. 1776—1787, str. 61). Dzieci: a) Salomea † 29/IX. 1784 (ks. zejść par. N. M. P. 1771—1788, str. 426 i 1779—1790, str. 129); b) Dominik Kajetan, chrz. 6/VIII, 1783 (ks. ur. par. N. M. P. 1782—1787, str. 75), † 24/IX, 1784 (ks. zejść par. N. M. P. 1771—1788, str. 426 i 1779—1790, str. 129); c) Marjanna Joanna, chrz. 28/VI, 1787 (ks. ur. par. N. M. P. 1782—1787, str. 322); d) Urszula Ewa * 22/X, chrz. 1/XI, 1788 (ks. ur. par. N. M. P. 1788—1794, str. 58); e) Antoni, chrz. 16/VI, 1792 (ks. ur. par. N. M. P. 1788—1794, str. 325), † 11/XI. 1793 (ks. zejść par. N. M. P. 1791—1801, str. 92). 9. Józefa Katarzyna, chrz. 24/III, 1737 (l. c. str. 130), zamężna za Karolem Kurowskim, komisarzem J. K. Mości, 25/VIII 1754 (ks. małż. par. N. M. P. 1738—1761, str. 236); 10. Tadeusz Kańol, chrz. 16/XI, 1738 (l. c. str. 179).

Źr.: Rys hist.-statystyczny szpitali i innych zakładów dobroczynnych w Król. Polskiem, I, str. 3. — F. M. S. II, str. 83. — Ks. F. Krupiński: S. p. »Pijarzy w Łukowie«, Pam. Rel.-Mor. S. II, 1859, IV, str. 536. — Regestra expensy na fabrykę zamku warszawskiego 1741—1742. Rkps. w Arch. K. R. P i Skarbu. — Ks. J. Piasecki: Opisanie klasztorów i kościołów OO. Franciszkanów prow. polskiej. Pam. Rel.-Mor. 1844, VII, str. 445. — S. G., XIII, str. 37. — Prace Kom. Hist. Sztuki IV str. XXXVII—XXXVIII. — Al. Król: Zamek królewski w Warszawie, str. 16.

SOLARI Bonawentura. * 18 września 1735 r. Architekt przysięgły i obywatel m. Warszawy, major w. lit. Według jego planu stanął teatr Narodowy przy ul. Długiej Nr. 547, pod który położono kamień węgielny d. 11 marca 1779 r., otwarty d. 25 listopada 1779 r., oraz dwa domy przyległe przy ul. św. Jerskiej Nr. 1790 A. i B. dziś Nr. 13—15, należące niegdyś do Ryxa, kamerdynera króla Stanisława Augusta, obecnie nieistniejące. Posiadał własną kamienicę na Krak.-Przedmieściu pod Nr. 450, dziś nieistniejącą. Na sejmie extraordinaryjnym r. 1775 otrzymał szlachectwo. W r. 1789 odbudował zachodnią elewację katedry poznańskiej.

Źr.: F. M. S. II, str. 215. — K. Wł. Wójcicki: Teatr Wielki w Warszawie. Tyg. II. XIV. 1872. 365, str. 431. — K. Niesiecki. Wyd. Bobrowicza. X, str. 405. — Album teatralne. I, str. 17. — J. Kohte. — Ciampi, II str. 253.

SOLARI Franciszek. Architekt, kierował budową stawianego według projektu Tylmana di Camerini (z Garamen) kościoła p. w. św. Anny w Krakowie, budowanego w latach 1689—1703. W r. 1686 budował w Krakowie kościół panien Wizytek, fundowany przez biskupa Jana Małachowskiego.

Źr.: A. U. VII, str. 522—523; IX, str. CX. — Ks. Juljan Bąkowski: Kościół akademicki św. Anny, str. 32. — Fr. Klein: Akademicki kościół św. Anny w Krakowie. Rocznik Krak. XI, str. 62. — F. M. S. II, str. 84.

SOLARI Jakób. Architekt, fortyfikował Przemyśl w r. 1659 (Castr. leop. 407, str. 1116—1129).

Źr.: A. U. V, str. LXIV.

SOLARI Roch. Ojciec Antoniego. W aktach Metr. Kor. 253 str. 12, znajduje się jego testament z d. 6 maja 1721 r. Żonaty był 1-o r. z Małgorzatą N.? Dzieci: 1. Antoni, * 1700 † 17/VIII 1763 (ks. zejść par. N. M. P. 1730—1770, str. 232); 2. Józef Kajetan, chrz. 18/II 1703 (ks. ur. par. N. M. P. 1702—1717, str. 12). 2-o z Marjaną Kinkowską, z którą dzieci: 3. Ewa Rozalja, chrz. 26/XII 1713 (ks. ur. par. N. M. P. 1702—1717, str. 211); 4. Józef, chrz. 17/II 1715 (l. c. str. 220); 5. Agnieszka, * 7/1, chrz. 14/1 1717 (l. str. 240); 6. Franciszka Marja, chrz. 16/V 1719 (ks. ur. par. N. M. P. 1718—1733, str. 24).

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P., oraz cytowane księgi stanu cywilnego.

SOLSKI Stanisław. * 16 marca 1622 † 7 września 1701. Znakomity teoretyk architektury, nazwany przez biskupa Jana Mała-

chowskiego, fundatora kościoła panien Wizytek p. w. Św. Franciszka w Krakowie, generalnym całej Polski architektem. Napisał: Architekt polski, to jest nauka ulżenia wszelkich ciężarów. Używania potrzebnych machin ziemnych y wodnych. Stawiania ozdobnych kościołów małym kosztem. O proporcji rzeczy wysoko stojących. O wscho-
dach y pawimentach. Czego się chronić y trzymać w budynkach od fundamentów aż do dachu. O Fortyfikacyi. Y o inszych trudnościach budowniczych. Do druku podany przez X. Stanisława Solskiego Societatis Jesu. W Krakowie. Roku MDCLXXXX.

Źr.: A. U. V, str. CXXXV. — Fr. Klein: Barokowe kościoły Krakowa. Rocznik Krak. XV, str. 123. — F. Kucharzewski. — Brown J.: Biblioteka pisarzów... Tow. Jezusowego, str. 386. — Tyg. II. 1884, Nr. 79.

SOMMERFELD Piotr. Z Gdańska, budował około r. 1473 wspólnie z Mikołajem Tyroldem kościół Św. Jana w Warszawie.

Źr.: A. U. VI, str. 98. — F. Hirsch. Danzigs Handels — und -Gewerbsgeschichte, str. 321.

SPERANDUS de BREN Piotr, v. Pietrus BERMAN v. Petrus de BEREN. Mistrz murarski z Breno pod Lugano w kantonie Tessyńskim. Przyjął prawo miejskie we Lwowie w r. 1573.

Źr.: Wl. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 40.

SPEZZA Andrzej. Kamieniarz, zawarł w r. 1618 umowę z Mikołajem Wolskim o budowę kościoła OO. Kamedułów na Bielanych pod Krakowem, którą się podjął wykonać z kamieniarzami: Giorgio Balarino de Ostravia oraz Janem Kinkowskim.

Źr.: A. U. VI, str. XXXII, LVI; VII, str. 522. — St. Tomkiewicz: Bielany, str. 13.

SPINOWSKI Teofil. Architekt. Wzniósł pałac w stylu włoskim w Birzach, zabudowania forteczne odbudował a wały naprawił w latach 1662 — 1669.

Źr.: W. Mieszkowski: Birże. Ziemia 1911, Nr. 51, str. 828.

SPRAWNY Zacharjasz, patrz CASTELLO.

STABROWSKI Wiktor. * 1822 † w Poznaniu d. 30 grudnia 1899. Był budowniczym w Kcyni.

Prace: pałace w Czeszewie (p. wągrowiecki) (1859 — 1860), w Cerekwicy (pow. żniński) (1876), w Siernikach (p. szubiński); przebudował w Komierowie pałac z XVII w. oraz kaplicę w Smogulcu według proj. Z. Gorgolewskiego.

Źr.: Wiad. udz. przez d-ra A. Kunkela. — L. Durezykiewicz: Dwory polskie w W. Ks. Poznańskim. — E. Chwalewik: Zbiory polskie I, 169. — dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, str. 370. — dr. M. Orłowicz: Dwory polskie w woj. pomorskiem. Ziemia 1924, Nr. 1, str. 12.

STACHERSKI Antoni. † 12 listopada 1861 w Krakowie. Urzędnik miejskiej dyrekcji budownictwa w Krakowie. Praktykę budowniczego odbył w Warszawie. W w. 1851 wrócił do Krakowa.

Prace: restauracja arsenału przy bramie Florjańskiej; szpital żydowski i zakłady w Ojcowie; kościół w Rzepinku Biskupim (pow. jasielski). Pod kierunkiem Kremera prowadził restaurację kościoła OO. Franciszkanów w Krakowie.

Źr.: Gazeta Warszawska. 1861. Nr. 272, z d. 15 listopada. — Kurjer Warsz. 1861 Nr. 270.

STADLER Fidelis. Projekt gmachu uniwersytetu we Lwowie (1842 — 1844).

Źr.: J. Wiczkowski, str. 598. — M. Lityński: Gmach Skarbkowski na tle architektury lwowskiej, str. 85.

STAMPE Karol. * 1838 † 10 lipca 1870. Budowniczy w Zamściu.

Źr.: Kurjer War. 1870 Nr. 162.

STANGRETH Andrzej, zw., STANGRETOWICZ, XIĘDZOWICZ. Murator w Krakowie (1621 — 1628).

Źr.: St. Tomkiewicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 125.

STANISLAUS. Murator w Krakowie, 1389.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 1500 Nr. 67.

STANISLAUS. Murator w Krakowie 1499.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1350.

STANISLAUS de Kazimiria. Murator 1457.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 502.

STANISLAUS in Msticzow. Murator 1497.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300 1500 Nr. 1316.

STANISLAW. Architector (cieśla), zwany też w rachunkach magister carpentariorum. W latach 1511 — 1518 zajęty przy budo-

wie dzwonnicy katedralnej na Wawelu, którą pokrył ołowiem; otrzymał 1 grzywnę tygodniowo. W r. 1524 naprawiał rynną narożną starą na zamku wawelskim.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu, str. 258. — T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie, str. 79, 80.

STANISŁAW. Murator, magister. Odnawiał grób królowej Jadwigi (1517); pracował przy budowie dzwonnicy (1518), a może i przy budowie wieży zegarowej (1525) katedry na Wawelu; zarządzał również łomami kamienia.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 40, 80, 115.

STANISŁAW. Murarz z Sandomierza; d. 21 stycznia 1589 r. w Żórawicach zawiera umowę ze Stanisławem Młodziejowskim, podskarbin nadwornym koronnym »strony posthawienia y zmurowania z gruntu stajniey w Gorach ymieniju...«

Źr.: Rkps. Bibl. Kras. 116. k. 11.

STANISŁAW. Mieszczanin zamojski i cieśla, z którym Bernard Morandi, architekt J. Żamoyskiego, d. 20 października 1588 r. zawarł umowę o wykonanie robót ciesielskich przy murowanej stajni, oraz o zrobienie komina wiązanego z drzewa.

Źr.: Z. Gloger. Bud. Drzewne, II, str. 117 — 118.

STANISŁAW z Mogilna. W aktach konsystorza pultuskiego znajduje się umowa zawarta w r. 1526 o budowę archidjakonji w Pultusku, z architektem Stanisławem z Mogilna (Stanislaus de Mogilno) za cenę 20 kop. i 16 gr.

Źr.: F. M. S. II, str. 206. — W. H. Gawarecki: Wiad. hist. o m. Pultusku, str. 56.

STANO Tadeusz. Bud. pow. rawskiego, 1860 — 1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

STANO Tomasz. Bud. pow. rawskiego 1845 — 1851. Według jego planu i pod jego kierunkiem stanął w r. 1851 kościół w Zdżarach (pow. rawski).

Źr.: Kalend. polit. — Kurjer Warszawski 1851 Nr. 214.

STANOWICZ TYSZEWICZ. Malarz i budowniczy kościoła w Słucku 1788 r.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

STARZYŃSKI Bronisław. * 1834 † października 1900. Budowniczy. Pochowany na Powązkach.

STASOW Bazyli. * 1769 † 1848. Budowniczy petersburski. Dał projekt przebudowy pałacu «cesarskiego» w Wilnie. Roboty rozpoczęto zostały pod kierownictwem Podczaszyńskiego w marcu 1824 r. a ukończone w r. 1827.

Źr.: Istorieczeskaja wystawka architektury. Petersburg. 1914, str. 68. — J. Kłos: Wilno str. 95, 96, 189.

STECHEr Hans, vel Hanusz. Prowadził budowę wieży ratusza lwowskiego w latach 1489—1491, o czym świadczył gotycki napis na zworniku sklepienia okna wieży: MEISTER HANS STEHER ANHEB DES BAU LEITER ANNO DOMINI M^o CCCC^o NONAGE^o PRIMO. Wieża ta runęła d. 14 lipca 1826 roku. Pracował również przy budowie katedry lwowskiej, gdzie zbudował i zasklepił chór organowy i śpiewacki od strony zachodniej i doprowadził mury chóru i portyku aż do dachu i rozpiął nad nimi sklepienie (1493). Poza-sklepiął kaplice w nawach bocznych w 1494. Niezależnie od tego wymurował i osklepił nową kaplicę piętrową po prawej stronie kościoła naprzeciw domu kanoników.

Źr.: Rozmaiitości literackie 1827 II, str. 348. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w. Architektura i Rzeźba, str. 5, 11 — 13. — Fr. Jaworski: Ratusz Lwowski str. 18, podaje: Hans Stecher Anno Domini MCCCC^oXCI^o.

STECHEr Piotr. Kościół archikatedralny we Lwowie pod tytułem Wniebowzięcia N. M. P. z dwiema dużymi kaplicami, sumptem Kazimierza Wielkiego, podług planu architekta miejskiego Piotra Stechera w r. 1370 założony, który całe życie swoje pracy tej poświęcił.

Źr.: B. Zimorowicz: Historia m. Lwowa od najdawniejszych czasów aż do r. 1672. — Tyg. II. 1864. 244, str. 198—199. Kościół archikatedr. we Lwowie. — F. M. S. I, str. 108. — J. Kołaczkowski. — Fr. Zacharjasiewicz: Początki katedr. kościoła obrz. łacińskiego we Lwowie. Czasopism naukowy księgozbioru publ. im. Ossolińskich. 1829. IV. str. 82. — Wł. Łoziński: Sztuka lwowska w XVI i XVII w.

STEFAN. Murator, ręczył za Hannesem Pruss de Vilna w r. 1518 przy przyjmowaniu przez tegoż prawa miejskiego w Krakowie (lib. jur. civ. 1493—1533 str. 179).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

STEFANOWSKI Jan. W r. 1831 ubiegał się o posadę budowniczego obwodu hrubieszowskiego.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16895 w A. A. D.

STEFFENS. Mistrz murarski. W r. 1443 został budowniczym miejskim w Gdańsku. W r. 1444 wzniósł północny szczyt, a w r. 1446 wykończył elewację kościoła N. Marji Panny (Frauenkirche) w Gdańsku.

Źr. J. Kołaczkowski. — Gdańsk, praca zbiorowa str., 347.

STEINERT Johann. Budowniczy z Leszna, wykończył w latach 1723—1733 elewację wieżową kościoła OO. Bernardynów w Poznaniu.

Źr.: J. Kohte.—F. M. S. II, str. 95 (nazywa go Steinertem). — Łukaszewicz. Obraz hist. m. Poznania II, str. 147. — S. G. VIII, str. 912. Kurjer Pozn. Nr. 369 z d. 11. 8. 1929, str. 4 (Steinert).

STELLA Giovanni da MELANO. Architetto premiato dal re di Polonianel 1665.

Źr.: A. Bertolotti. Artisti Svizzeri in Roma nel Secola XV, XVI. e XVII. Bellinzona 1876 str. 63. — A. V. IV, str. XCVI. — E. Rastawiecki II, str. 225. — G. K. Nagler XVII, str. 310.

STELMACHOWSKI Władysław. † 27 lipca 1926 r. w Poznaniu architekt i uczestnik powstania r. 1863. Budował dwór w Sołecznie (pow. wrzesiński) w r. 1892.

Źr.: Nekrolog w Kurjerze Poznańskim—L. Durczykiewicz: Dwory polskie w W. Ks. Poznańskim.

STENZEL. Budował gmach teatru miejskiego w Poznaniu (na pl. Wolności w r. 1879), mieszczący obecnie biura, kawiarnię Esplanada oraz studjum radjo.

Źr.: Ruciński: Przew. po Poznaniu, str. 166.

STEPHAN de villa RUPRECHTIS. Steinmetz, przyjmuje prawo miejskie krakowskie w r. 1497 (Liber. jur. civ. 1493—1554 str. 18).

Źr.: A. V. IV, str. LXII.

STEPHANUS. Murator in Jarmaricz (?) w r. 1386.

Źr.: A. V. V, str. LXLV. — Dr. Al. Czołowski. Najstarsza księga miejska miasta Lwowa 1382—1389 Nr. 365.

STEPHANUS. Murator w Krakowie 1393.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 89.

STEPHANVS. Murator w Krakowie 1494.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 1176.

STEHLIK Zygmunt. * 1834 † 1864. Architekt - rzeźbiarz rodem z Krakowa. Wykonał ołtarz w kaplicy Najśw. Sakramentu w kościele katedralnym w Krzemieńcu, oraz pomnik ks. Pawła Budyńskiego * 1791 † 21. XI. 1858 na cmentarzu tamtejszym.

Źr.: Al. Prusiewicz: Cmentarze Kamienieckie. Litwa i Ruś, II, 1913, IV-V, str. 103.

STEINKELLER Antoni. Wykonał na początku XIX w. projekt nowego ratusza we Lwowie.

Źr.: Jaworski: Ratusz lwowski, str. 70.

STĘPKOWSKI Stefan. † 6 maja 1924. Architekt. Żył lat 35.

STIER Jan Adam. Majster kunsztu murarskiego, obywatel rydzynski, pomagał Pompeowi Ferrari w budowie kopuły kościoła OO. Filipinów w Gostyniu w r. 1726.

Źr.: A. V. VIII, str. 51 i 66.

STRAKOWSKI, v. STRAKOWICZ Jan. Mistrz murarski w Gdańsku. Pracował w r. 1592 pod kierownictwem Antoniego van Obbergen przy przebudowie Katowni, a potem przy budowie Zbrojowni w Gdańsku (1605). W r. 1603 otrzymał posadę budowniczego miejskiego. W latach 1612 — 1614 był zatrudniony przy budowie bramy Długolicznej (Langgasserthor); później zaś jeździł do obcych krajów dla wydoskonalenia się w sztuce warowniczej. Za powrotem do Gdańska, pracował przy budowie okopów.

Prace: Przebudowa jazu kamiennego, regulującego stan wód w Motławie (1619). Brama Nizka w Gdańsku (1626). Brama Długich Ogrodów (Langgartenthor) (1628). Bywał zatrudniony i poza Gdańskiem: prowadził budowę posad i piwnic zamku w Tylicach u kasztelana Tylickiego. W r. 1635 przeszedł w stan spoczynku.

Źr.: Ks. dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 106.

STRAKOWSKI Jerzy. † 17 maja 1675. Syn Jana Strakowskiego, wysłany na nauki za granicę. W r. 1642 został miejskim budowniczym w Gdańsku.

Prace. Obronne okopy nad Wisłą, mające na celu twierdzę Wiśloujście połączyć z miastem (1638 — 1639). Mała zbrojownia przy Niskiej Bramie w Gdańsku, (1645).

Źr.: Ks. dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 108. — Cuny: Danzigs Kunst und Kultur im 16 und 17 Jahrhundert, str. 59.

STRASZAK Marjan. * 9 kwietnia 1863 † 31 lipca 1927 w Warszawie. Po ukończeniu szkół średnich w Warszawie, złożył w r. 1904 egzamin państwowy przy instytucie inżynierów cywilnych w Petersburgu. Praktykował początkowo w Moskwie, a od r. 1905 w Warszawie. Podczas okupacji niemieckiej był kuratorem kilku gmachów państwowych. W r. 1919 objął stanowisko kierownika wydziału budowlanego w Kaliszu. D. 1 lipca 1920 r. przydzielony do zarządu budownictwa wojskowego w Modlinie. W r. 1920 fortyfikował linię bojową. Był również zastępcą naczelnego inżyniera VI-go rejonu budownictwa w Białymstoku. Od 1.VIII.1921 był budowniczym pow. grójeckiego i rawskiego.

Prace: Pawilon w garbarni braci Pfeiffer i Temler w Warszawie. Projekt kościoła w Łyszkowicach (niewykonany). Gmach gimnazjum koedukacyjnego 8 klasowego w Ostrowi Mazowieckiej. Słodownia »Lubichac« w Jędrzejowie. Młyny sp. akc. zakł. rol.-przem. ziemi Grójeckiej w Grójcu.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

STRAWIŃSKI Antoni. Bud. obw. augustowskiego 1826 — 1830.

Źr.: Kal. polit.

STRENER Laurentius. Murator, przyjął prawo miejskie w Krakowie r. 1603, (lib. jur. civ. 1555 — 1611, str. 1011).

Źr.: A. U. IV, str. LXII.

STROBEL Jan. * w Schwabisch Hall 1780 † 24 października 1836 w Warszawie. Ogrodnik ogrodu Saskiego w Warszawie od r. 1815. Sporządził plan ogrodu Saskiego.

Źr.: W. E. P. I. str. II, t. 2—4, str. 915. — Akta zejść zb. Ew.-Augsb. 1836 Nr. 240.

STROM Jan, v. SHTROM. * 1824 † 1887. Akademię architektury. Budował gmach korpusu kadetów w Kijowie (około 1847). Dał plan kościoła ewangelicko-augsburskiego tamże, na Łuterkiej górze, poświęcony w r. 1857. Sporządził projekt soboru p. w. św.

Włodzimierza, tamże (1852). Poczynił pewne ulepszenia w projekcie teatru kijowskiego, wykonanym przez akademika architektury Skórzyńskiego (1845—1856). Budował teatr w Żytomierzu.

Źr.: Kurjer War., 1857, Nr. 251. — W. Ciechowski: Kijów i jego pamiątki, str. 159, 190, 215. — Teatr w Kijowie, Tyg. Il. 1860, Nr. 35, str. 319.

STROYWASZ Grygier (Grzegorz). Mistrz murarski, wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przywileje i statuta m. Krakowa, i 507—1795, I, str. 895, Nr. 731.

STRZECHOWICZ Adam. Murator w Krakowie w r. 1619.

Źr.: St. Tomkiewicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 126.

STRZEGOCKI. Przebudował salę koncertową w Dolinie Szwajcarskiej, w Warszawie (1870).

Źr.: Tyg. Il. 1870, Nr. 126, str. 257—258.

STRZELECKI Adam. * 1827 † w Warszawie 12 lutego 1871. Bud. pow. kalwaryjskiego 1863—1865.

Źr.: Roczn. urzęd. — Kal. J. Jaworskiego. 1872, str. 21. — Kurjer Warsz. 1871 Nr. 34.

STRZEMIECZNY Maciej. * 27 lutego 1804 w Konotopie pod Warszawą † 20 października 1871 w Warszawie. Po ukończeniu korpusu kadetów w Kaliszu, przeszedł do szkoły aplikacyjnej w r. 1823; w r. 1826 mianowany porucznikiem w p. 4-ym strzelców pieszych. W r. 1832 został bud. pow. kieleckiego. Kolejno sprawował urzędy: inspektora technicznego dyr. gen. tow. ogniowego, inspektora transporów wodnych, radcy wydziału. W r. 1868 wyszedł do emerytury. Posiadał order św. Anny kl. 3-ej i znak nieskazitelnej służby za lat XL.

Źr.: Kurjer War. 1871, Nr. 233, 235.

STUCHART Petrus. Murator w Krakowie 1374.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 49.

STÜLER Fryderyk August. * w Mülhausen 28 stycznia 1800 † 18 marca 1865 w Berlinie.

Prace: kościół parafjalny w Retowie, pow. rosieński (1853—1874), według planów bud. Gąsowskiego; pałac w Dąbrowie, (p. międzyrzecki), (1865); przebudowa par. kościoła katolickiego w Gębicach, (p. mogileński), (1862—1874). Pałac w Rokosowie, (p. gostyński), w ks. Pozn. Kościół ewangelicki św. Pawła w Poznaniu (1867—

1869). Pałac w Rzućewie (p. pucki), (1845). W r. 1860 był wzywany do Mirowa, celem przebudowy zamku tamtejszego. Dworzec kolejowy w Tczewie. Części architektoniczne dawnych mostów w Tczewie i Malborku.

Źr.: Allg. Deutsche Biogr. t. XXXVI, 368. J. Kohte. — A. U. VI, str. LVIII. — S. G. IX, str. 626. — Wiad. udz. przez d-ra A. Kunkela. — dr. M. Orłowicz Ilustr. przew. po woj. pomorskiem, 348 — 349, 529.

STURM Jan. Architekt, któremu w r. 1546 z kasy miejskiej krakowskiej wypłacono za reperację dachów wieżowych 3 grzywny i gr. 6.

Źr.: A. Grabowski. Skarb. naszej archeol. str. 94.

STYPULKOWSKI Władysław Wacław. * 24 kwietnia 1866 r. w Wilnie † 26 sierpnia 1927 r. w Warszawie. Inż.-architekt.

SUCCATORI Jan. Budowniczy królewski, stawiał kościół i klasztor OO. Kamedułów na Bielanych pod Krakowem w latach 1622—1642, wznoszony kosztem Mikołaja Wolskiego, marszałka w. kor. Koszta budowy, według świadectwa A. S. Radziwiłła (Pam. I, str. 149) wynosiły 500.000 złotych. Pracował przy tej robocie wspólnie z Jakóbem lapidarą.

Źr.: F. M. S. str. 39, 208. — A. U. V, str. 141; VII str. 522. — Bielany Krakowskie. Tyg. II. 1899, Nr. 21, str. 408. — St. Tomkowicz Bielany str. 13 i 40. — Ciampi II, str. 53.

SUCHECKI Józef. * 13 marca 1795 † 11 września 1852 r. Po ukończeniu 4 klas szkół OO. Pijarów w Warszawie, wstąpił na praktykę do urzędu municypalnego m. Warszawy. Był dozorcą budowli wojskowych w dyrekcji inżynierji od d. 1 maja 1820, poczem mianowany został konduktorem inżynierji. Był budowniczym obw. i pow. sandomierskiego, od 1 maja 1835 — 1852.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16827 w A. A. D.

SUCHODOLSKI Ignacy. Pom. bud. gub. radomskiego, 1845.

Źr.: Kalend. polit.

SUKNICA Walenty. Mistrz cechu murarskiego w Lublinie r. 1671.

Źr.: A. U. VI, str. 226.

SULIMOWSKI Antoni. * 1809 † 27 marca 1867. Rodem z gub. augustowskiej. Po ukończeniu w r. 1829 szkoły wojewódzkiej, poświęcił się zawodowi technicznemu. W r. 1835 rozpoczął służbę publiczną, jako aplikant w radzie budowniczej przy komisji spraw wewn. i duchownych. Był pomocnikiem budowniczego okręgu naukowego warszawskiego, a od r. 1845—budowniczym okręgu naukowego warszawskiego. W r. 1861 mianowany budowniczym komisji rządowej wyznań i oświecenia publicznego.

Prace: projekt gimnazjum w Lublinie, budowę prowadził J. Ankiewicz (1857); restauracja kościoła i klasztoru na Bielanach pod Warszawą; restauracja zabudowań palacu Kazimierzowskiego w Warszawie; budowa domów pocztowych przy trakcie warszawsko-kowieńskim; gmach gimnazjum przy kościele św. Krzyża w Warszawie; gmach gimnazjum przy zbiegu Pl. 3-ch Krzyży i Alei Ujazdowskiej, przebudowany w latach 1918—1924 przez arch. Handzelewicza; warsztaty mechaniczne gimnazjum realnego przy ul. Królewskiej, Nr. 1075, dom przy ul. Ogrodowej Nr. 850/71 (1864).

Źr.: Kal. Ungra 1861, str. 98. — J. Heppen: Nekrologja półroczna. Tyg. II. XVI. 1867. Nr. 407, str. 18. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz. 1867 Nr. 72.

SULKOWSKI Franciszek ks. * 29. I. 1733 † 22. IV. 1812. Kawaler orderu Orła Białego 1778, św. Stanisława 1774, św. Huberta oraz św. Aleksandra Newskiego, komandor Maltański. Budował zamek we Włoszakowicach w latach 1749—1751.

Źr.: E. Raczyński: Wspomnienia Wielkopolski. Poznań. 1843. II, str. 64. — F. M. S. II, str. 192. — S. G. XIII, etr. 721.

SUPRIGAN Jakób. Murarz w Lublinie, wspomniany w przywileju z r. 1588.

Źr.: A. U. VI, str. 223.

SURZYŃSKI Leon. † w Petersburgu 1 grudnia 1870. Gimnazjum ukończył w r. 1846 w Warszawie. W latach 1847—1853 był pomocnikiem architekta dr. żel. Mikołajewskiej. Akademik architektury ukończył ces. Akademję Sztuk Pięknych w Petersburgu w r. 1854. W r. 1856 został mianowany budowniczym pow. bialskiego. W r. 1855 mianowany został adjunktem przy Radzie Budowniczej Król. Polskiego. W latach 1857—1860 był budowniczym Wielkiego Tow. Dr. Żel. Ros. W r. 1858 mianowany akademikiem ces. Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu. W latach 1860—1862 był

architektem komisji budowlanej Taurydzkiej. Wspólnie z budowniczym Witowskim stawiał dom Maringe'a na placu Zielonym, ob. Dąbrowskiego, gdzie się mieścił hotel Francuski, obecnie Min. Reform Rolnych, przebudowany przez arch. A. Oczkowskiego. Sporządził rysunki nowych ołtarzy oraz chóru organowego w kościele OO. Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu (1857). Wykonał projekt wjazdów na most Kierbedzia w kształcie wież połączonych galerją i zakończonych latarniami, podpartymi grupami nimf wodnych (1864). Bud. kl. III-ej 6. VI. 1865.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16868 w A. A. D. — Kal. J. Jaworskiego 1872, str. 11. — Wiad. udz. przez arch. A. Oczkowskiego. — Kurjer War. 1857, Nr. 58; 1864 Nr. 18.

SUZIN Stanisław Kazimierz. * 1860 w Warszawie † 13 listopada 1902. Wychowaniec instytutu inżynierów cywilnych w Petersburgu.

Źr.: Przegląd Techn. 1902 Nr. 47 str. 576.

SWADZBA Johannes. Murator ze Stradomia, 1487.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 930.

SWEDER Claus (Mikołaj). Budowniczy miejski w Gdańsku w latach 1425—1429. Kierował pracami około wznoszenia kościoła Marjackiego w Gdańsku.

Źr.: Gdańsk, praca zbiorowa, str. 347.

SYCZEW. Budowniczy synodalny. Według projektu jego w r. 1869 stanęła cerkiew p. w. Św. Marji Magdaleny na Pradze przy ul. Zygmuntońskiej.

Źr.: Przew. po Warszawie i okolicach na rok 1873—1874, str. 16.

SZACHT, patrz SCHACHT.

SYKULSKI Wiktor. † 15 marca 1919. Budowniczy pow. krasnostawskiego.

Źr.: Kurjer Warszawski 1919 Nr. 76.

SZAFARKIEWICZ Stanisław. * 1853 w Poznaniu † 1885 w Warszawie. Ukończył budownictwo w Berlinie w r. 1880. W Warszawie redagował czasopismo: Inżynierja i Budownictwo.

Źr.: Inż. i Bud. VII. 1885. Nr. 15, str. 221—222. — Przegl. Techn. 1885. XXII, str. 72.

SZAFRANIEC R o c h. Włoch. Mistrz murarski, jeden z założycieli cechu murarskiego we Lwowie w r. 1572.

Źr.: Wl. Łoziński. Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22, 34.

SZAMOTA L u d w i k. † 23 października 1887 w Warszawie. Bud. pow. bialskiego od r. 1849, lubelskiego od r. 1860, gub. lubelskiej 1862—1865. Budował kaplicę w stylu greckim na cmentarzu w Kamionnie, poświęconą 5 sierpnia 1859 r.

Źr.: Roczniki urzęd. — Tyg. II. 1887 Nr. 253, str. 303. — Żychliński IX, str. 175.

SZAWŁOWSKI J ó z e f L e o n a r d. Geograf, inżynier, geometra J. K. Mości i budowniczy, były kapitan wojsk Napoleona I, kawaler Krzyża Wojskowego Polskiego i Legji Honorowej. Bud. woj. lubelskiego 1834—1837.

Źr.: Gazeta Codz. 1859 Nr. 113 z dn. 29 kwietnia. — Kal. polit.

SZCZEPANKO. Magister murorum przy kopalniach wielickich 1386.

Źr.: T. Wojciechowski. Kościół katedralny krakowski, str. 242. — Pam. Szt. Piękn. I, cz. 2 (1854), str. 108.

SZCZUROWSKI, ksiądz. Bud. kościoła OO. Bazyłjanów w Białej Podlaskiej (w. XVII).

Źr.: J. T. Kraszewski. Album rysunkowy, str. 6.

SZEMBEK K r z y s z t o f. * 1722 † 5 września 1797 w Krakowie. Biskup plocki, książę pultuski. Kawaler orderów: św. Stanisława (1771) i Orła Białego (1783). Pałac biskupi w Pultusku »upadający«, podług swego planu i gustu przerobił, część zamku od strony rzeki z fundamentów wznosił, pokoje wewnątrz i sale urządził, niemniej wiele urządzeń poczynił, słowem pamiątkę tę starożytną do świetnego wielkim nakładem przyprowadził stanu. Restauracja ta dokonana była w latach 1786—1794 kosztem 93.721 złp. i gr. 6¹/₂.

Źr.: W. H. Gawarecki: Wiadomość historyczna miasta Pultuska, str. 53—54.

SZICHWALD J a n. Architekt zamku w Malborgu. Uzyskał od króla Zygmunta III w r. 1620 potwierdzenie aktu kupna nieruchomości w Malborgu.

Źr.: Metr. Kor. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

SZKILADŹ. Conductor JKMcI, podpisany na planach pałacu i ogrodu Mniszchów.

Źr.: E. Swiejkowski. Prace Kom. Hist. Sztuki VIII, 1—2, CCXIX.

SZMEJKE Gustaw. † w Poznaniu 4 października 1925 r. Architekt.

SZMIDECKI Ludwik. Pom. bud. okr. nauk. warszawskiego. II-gi bud. m. Warszawy 1846—1849. Budował lub restaurował domy przy ul. Nowy Świat 1285/12, Zapiecek Nr. 119A-B/2, Pivnej Nr. 18/16.

Źr.: Pam. Sztuk Piękn. I, cz. (1854), str. 151. — Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

SZMUL z Wysokiej Lity. Budował w r. 1768 bożnicę drewnianą w Pilicy (pow. olkuski), jak o tem świadczy napis na belce.

Źr.: Spraw. W. Husarskiego z del. w r. 1914, w zb. T. O. n. Z. P.

SZPADKOWSKI Symforjan. Bud. pow. piotrkowskiego, 1860—1865. Dozorował wznoszony według projektu K. Wojciechowskiego kościół w Radomsku.

Źr.: Roczniki Urzęd. — R. Hube: Kościół parafjalny stary i nowy w Radomsku, str. 61.

SZPADKOWSKI Telesfor. * 1817 † w Warszawie 25 października 1903. Był bud. gubernialnym, członkiem b. rady bud. m. Warszawy. Jako budowniczy dwanaście lat spędził na Kaukazie.

Napisał: Zabezpieczenie budowli od wilgoci gruntowej w Warszawie. Przegl. Techn. 1885. Nr. 21, str. 9—12. — Nauka murarstwa. Wiązania mrowe z kamienia i z cegły w murach ciągłych, w słupach, w kominach domowych i fabrycznych. Przedstawił na 100 tablicach rysunku i opisał... Warszawa 1894.

Źr.: Przegląd Techn. 1903 Nr. 44, str. 622.

SZPAKOWSKI T. J. Wykładał architekturę w akademji Połockiej w drugiej połowie XVIII w.

Źr.: Dr. M. Morelowski: O katedrze unickiej w Połocku. Prace Komisji Hist. Sztuki VI, str. XC.

SZPILOWSKI Hilary. * 1753 † 10 marca 1827. Pochowany na cmentarzu Świętokrzyskim w Warszawie. Był bud. dep. war-

szawskiego, 1810 r. oraz profesorem wydziału sztuk pięknych uniwersytetu w Warszawie. Żona jego Marjanna zmarła 6 marca 1794 r.

Prace: pałac w Walewicach (pow. łowicki) (1784); elewacja kościoła oo. Dominikanów w Warszawie (1823); przebudowa pałacu Kazimierzowskiego (1824). Na wystawie sztuk pięknych w r. 1823 wystawił projekt elewacji kościoła Św. Jana w Warszawie, a w r. 1825 projekt elewacji nowej dla pałacu Saskiego. Dał projekt grobowca Marcelego Bacciarellego i jego żony, znajdującego się w kościele archikatedralnym Św. Jana w Warszawie, z portretami pendzla Jana Gładysza. Kościół murowany w Dąbiu (pow. wrocławski).

Źr.: F. M. S. II, 48, 174, 227. — Kronika pałacu Kazimierzowskiego. Gazeta Warsz. 1847 Nr. 153, 155, 159, 165. — E. Luniński: Napoleon, str. 120. — Dostrzegacz Nadwiślański 1824 str. 218. — Kurj. Warsz. 1824 Nr. 162.

SZPILOWSKI Sylwester. † 1832 ?. Syn Hilarego. Dyplom na budowniczego uzyskał w dniu 10 kwietnia 1812 r. Pracował przy budowie teatru Wielkiego w Warszawie. Był budowniczym wojew. kaliskiego od 27 maja 1817—1821. Asesorem budownictwa wojew. podlaskiego od 29 maja 1821—1824. Budował gmach trybunału (sąd okręgowy) w Kaliszu 1820—1821 oraz szkołę wojewódzką tamże (dzisiaj gimnazjum im. Adama Asnyka). Budował gmach korpusu kadetów w Kaliszu oraz domek celny (waga) przy ul. Nowy Świat tamże w r. 1822. Wzniósł bramę tryumfalną oraz urządził iluminację Kalisza na przyjazd cesarzowej Marji Teodorówny w r. 1818. Kierował przebudową domu starostów w Kaliszu oraz projektował most kamienny tamże.

Napisał: Zasady wyrachowania materiałów do różnych budowli z oznaczeniem sposobów dokładnego sporządzenia obrachunku kosztów.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16808 w A. A. D. — Gazeta Warsz. 1815 Nr. 4, 1818 Nr. 81, str. 2072.

SZPINALSKI Wojciech. † 4 października 1848. Zdjął w r. 1836 pomiary kościoła p. w. N. M. Panny. Panien Brygidek w Lublinie. Kierował budową cerkwi w Suwałkach.

Źr.: A. U. IX, str. 271. — Akta osob. w Arch. Akt. Daw.

SZRAJBER Eligjusz Wiktor. † 25 stycznia 1920. Inżynier - architekt. Literat. Politechnikę ukończył w Monachjum. Po przyjeździe do Warszawy, został asystentem inżyniera W. Lindleya przy budowie centrali kanalizacyjno-wodociągowej, a wła-

sne biuro techniczne prowadził przez lat 35. Był długoletnim członkiem tow. higienicznego; na polu zdrowotności na wsi polskiej wybitne położył zasługi, propagując ideę abstynencji alkoholycznej. Należał wraz z Menclem i Krukowskim do założycieli szkoły zawodowego wykształcenia ślusarzy. W ostatnich czasach, był kierownikiem państwowego biura odbudowy na powiat łukowski. Przełożył szereg arcydzieł literatury polskiej i przyswoił jej kilka arcydzieł literatury niemieckiej. Białym wierszem przetłumaczył na niemiecki »Starą baśń« Kraszewskiego, oraz z niemieckiego przełożył »Demetriusa« Szyllera, oraz dokonał nowego przekładu »Fausta« Goethego.

Źr.: Kurj. Warsz. 1920 Nr. 27 i 28.

SZRETER, v. SCHRÖTER Wiktor. * 1839. Akademię od r. 1864. Budował pałac w Krasnym Brzegu (pow. bobrujski) nad Dobośną.

Źr.: A. Urbański: Krasny Brzeg. Tyg. II. 1928 Nr. 45, str. 840.

SZRETER Eugenjusz. * 1876. † 11 maja 1925. Ukończył szkołę realną w Równem. Akademię ces. Sztuk Pięknych w Petersburgu ukończył w r. 1904 ze stopniem architekta - artysty. Brał udział w budowie opery kijowskiej, stacji klimatycznej i pałacu w Gagrach na wybrzeżu morza Czarnego.

Prace: Pałac w Jalcie w stylu maurytańskim. Budowa zakładów kąpielowych w Piatigorsku i Essentukach (lecznica im. cesarzowicza Aleksieja). Biura zarządu zakładów bilanskich w Jekaterynosławiu. Był profesorem architektury w akademii sztuk pięknych w Odesie a następnie rektorem tejże akademii. W r. 1921 wrócił do kraju i był asystentem prof. St. Noakowskiego na politechnice w Warszawie oraz architektem w biurze regulacyjnym m. Warszawy. Projektował przy przebudowie węzła kolejowego Warszawskiego. Dworzec kolejowy w Kole. Dekoracja dworca głównego w Warszawie podczas przyjazdu pary królewskiej rumuńskiej w r. 1923 oraz na sprowadzenie zwłok H. Sienkiewicza.

Źr.: Kurjer Warsz. 1925 Nr. 136.

SZRETER Jan. Ze Śląska. Budowniczy w Poznaniu w poł. XVIII w.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

SZRETTER Kornel. † 13 lutego 1926.

Prace: Proj. konk. szkoły handlowej w Lublinie, II nagr. (Arch. 1905). Restauracja kościoła w Wysokiem Litewskiem (1871). Kościół w Chorzęcinie (pow. brzeziński).

Źr.: Kurj. Warsz. 1871 Nr. 268. — Tyg. Il. 1899 Nr. 25.

SZTUCZNY Marcin (Martinus Italus, dictus...), Murator we Lwowie, około r. 1589.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 41.

SZUBERT Marcin. Architekt J. K. Mości w r. 1633.

Źr.: Akta Starej Warszawy ks. 26 folio 6.

SZUGRA Łukasz. Z Litwy, murator w r. 1530 przyjęty do albumu m. Warszawy, został obywatelem miasta.

Źr.: Notaty B. Poczeszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

SZULC Gotfried. Kierownik »fabryki« kościoła farnego w Chelmie (1753—1763).

Źr.: J. Raczyński. Centralne barokowe kościoły wojew. lubelskiego, str. 21.

SZULC. Ogrodnik J. K. Mei. Założył za czasów króla Augusta II Ogród Saski w Warszawie.

Źr.: W. E. P. I. s. II, t. 3—4, str. 915.

SZULC Michał. * 1769 † 20 czerwca 1812. Urodzony w pow. sztumskim w dawnym woj. malborskim. Początkowe nauki odebrał w gimnazjum w Mitawie, później zaś kształcił się na księdza. Uniwersytet wileński ukończył w r. 1788 ze stopniem doktora filozofji, porzuciwszy jednak stan duchowny, był przez czas jakiś profesorem w Kretyndze oraz w Wilnie. W r. 1794 był porucznikiem artylerji litewskiej. Jakiś czas wykładał w szkole nowogródzkiej, od r. 1798 powierzono mu wykłady architektury na uniwersytecie wileńskim po zmarłym Gucewiczu, zaś w r. 1799 został mianowany profesorem aktualnym tegoż uniwersytetu.

Po śmierci Gucewicza kierował robotami przy katedrze wileńskiej i zaprowadził pewne zmiany w budowie chóru kościelnego, mianowicie zmniejszył liczbę kolumn podpierających, z szesnastu na dwanaście. Stawił w ogrodzie Botanicznym dla uniwersytetu tamtejszego teatr anatomiczny i salę chemji. Przerobił nabyte za budowania po-pijarskie przy zbiegu ul. Niemieckiej i Dominikań-

skiej na dom własny, trzypiętrowy, w którym w r. 1863 otworzono hotel Europejski. W r. 1802 stawiał dzwonnice przy kościele Św. Anny, zburzoną w r. 1867. Według jego planu budowniczy gubernjalny wileński, Józef Pussier, wznosił w Zalesiu w pow. oszmiańskim dla Michała Kleofasa Ogińskiego, pałac. Na przyjazd cesarza Aleksandra I do Wilna w r. 1812 wznosił na brzegu Wilji altanę ozdobną, która się zawaliła, co tak na niego podziałało, że skończył śmiercią samobójczą, utopiwszy się w Wilji.

Źr.: *Dzien. Wileński* 1816, IV, str. 278—279. — J. I. Kraszewski: (Wilno III, str. 320), pisze o Szulcu, że budował w r. 1757 dla podkanclerzego Sapiehy pałacyk w Wilnie, zwany »w Chinach«, co, zważywszy na datę, nie wydaje się możliwem. — Dr. Wł. Zahorski. Wilno, str. 78, 196. — F. M. S. II, str. 105, 224. — Cz. Jankowski: pow. Oszmiański, II, str. 194. — S. G. XIV, str. 336. — K. Tyszkiewicz: Wilja i jej brzegi, str. 204.

SZYC Maciej. Ze Śląska. Budowniczy w Poznaniu około r. 1734.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

SZYDŁOWSKI K. † w Krakowie 3 lutego 1868. Budowniczy w Krakowie.

Źr.: *Gazeta Warsz.*, z dnia 10 lutego 1868.

SZYDŁOWSKI Sebastian (SYDELKOWICZ, SZYDELKO, SZYDELKOWIC). Uczeń Andrea Blanchi, mistrz murarski. W r. 1606 jako *artis muratoriae socius* przyjął prawo miejskie krakowskie. Wymieniony w statucie cechu murarzy i kamieniarzy krakowskich z dn. 13 stycznia 1618 r. Starszym cechu był w r. 1619, 1620.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV. — St. Tomkowicz: *Przycz. do hist. kult. Krakowa* w p. p. XVII w., str. 127—128. — *Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795* II, str. 865, Nr. 1697.

SZYMON. Murator, zeznaje w r. 1436 przed sądem ławniczym w Warszawie.

Źr.: *Ks. ławnicze m. Starej Warszawy* I, ks. 525, 366, 1177.

SZYMON. Niemiec rodem. Cieśla, w r. 1582 trudnił się budowaniem miasta Zamościa, zakładanego wówczas według planów Morandi'ego.

Źr.: M. Baliński i T. Lipiński, wyd. I-e, tom II, str. 793. — A. Bielowski *Zamość w Album lwowskiem* wydawanem przez Henryka Nowakowskiego. 1862, str. 232.

SZYMON. Syn Joachima, medjolańczyk, murator w Warszawie około r. 1567.

Źr.: Notaty Władysława Korotyńskiego.

SZYMON z Ginzburga. Rabin w Polsce za czasów Zygmunta Augusta, biegły w miernictwie i architekturze.

Źr.: J. Kołaczkowski.

Ś.

ŚLIWICKI Aleksander. * w Warszawie d. 10 maja 1787 † 25 lutego 1839 r. Wstąpił eo artylerji pieszej wojsk ks. Warsz. d. 21 listopada 1806 r. Ze szkoły wojskowej został zwolniony w stopniu sierżanta starszego d. 23 stycznia 1815 r. Pracował jako rysownik w dyrekcji jeneralnej dróg i mostów. W r. 1820 mianowany został inżynierem korpusu dróg i mostów. Pracował przy pomiarach i budowie traktu krakowskiego oraz przy budowie mostów pod Warszawą. Zast. bud. obw. warszawskiego 23 lutego 1832—1837, a następnie obw. piotrkowskiego od 12 lipca 1837 do śmierci.

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16802 i 16803 w A. A. D.

ŚLIWICKI Henryk. * 19 stycznia 1880 † 9 czerwca 1920. Gimnazjum ukończył w Pińsku, poczem w r. 1900 wstąpił na politechnikę warszawską, skąd przeniósł się do Lwowa, gdzie ukończył politechnikę w r. 1906. Był inżynierem-budowniczym miejskim w Warszawie.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.

ŚLIZIEN Rafał. * w Bartnikach 27 czerwca 1803 † 20 maja 1881 w Lubowie. Kształcił się pod kierunkiem Rustema w Wilnie, następnie w Petersburgu, gdzie pracował również w min. spraw wewn. Był kuratorem honorowym szkół w Ihumeniu. Znany był jako malarz portrecista, medaljer, karykaturzysta oraz architekt. W powiecie nowogródzkim wiele rezydencji posiada budowle wykonane według jego pomysłów.

Źr.: Nekrolog drukowany w r. 1890. — Katalog wystawy: 150 lat malarstwa polskiego w szkicach, str. 29.

ŚMIECIŃSKI Leopold. * 1706 † 26 lipca 1858. Urodzony na Podolu, do szkół uczęszczał w Barze, Krzemieńcu i w Warsza-

wie, gdzie po ukończeniu wydziału technicznego na uniwersytecie, pracował przy Aignerze, kierując budową kościoła św. Aleksandra i obserwatorium, wznoszonych według projektu Aignera. Na wystawie sztuk pięknych w r. 1825 wystawił projekt Teatru Wielkiego. Budował kaplicę Loretańską przy kościele OO. Bernardynów w Warszawie, budowę której rozpoczęto w r. 1832 a ukończono w r. 1837.

Źr.: Kurj. Warsz. 1837 Nr. 215; 1858 Nr. 217 i 324. — Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16811 w A. A. D. — Katalog dzieł sztuk pięknych wystawionych na widok publiczny, str. 19.

ŚWIECŁANOWSKI Juljusz. * 1834 † 16 czerwca 1900. Po śmierci Stanisława Grzywińskiego w r. 1880 redagował Inżynierję i Budownictwo.

Napisał: Kapitele z kwiatów miejscowej flory. — Skala muzyczna w wszechświecie (1877 i 1880). — Aparaty suszarniane (1883). — W drodze do prawdy (1895). Essai sur l'échelle musicale comme l'aide l'harmonie dans l'univers et dans l'art suivi d'un appendice sur l'architecture classique et de la façade d'un monument projeté pour la ville de Rome (par. St. Adamczewski) Varsovie 1881, str. 2 nlb. † 18 † XI † nlb. 1 oraz 7 tablic. — Die musikalische scala in der Welt, mit einem Auszug aus dem gekrönten Werke: Die Aesthetische Scala der griechischen und römischen Baukunst, Berlin 1877.

Źr.: F. Kucharzewski. Pism. techn. polskie I, str. 44. — Tyg. Il. 1885 Nr. 126, str. 342, 352. Kurjer Warsz. Nr. 165 z d. 17. 6. 1900.

ŚWIERZKOWICZ Kamil (SWIERIKOWICZ). Z Krakowa. murator, zbudował sklepienie kaplicy N. Marji Panny w katedrze wrocławskiej w latach 1603—1605, jak widać z napisu znajdującego w kopule podczas restauracji: MYRATOR CRAC. CAMIL SWIERIKOWICZ.

Źr.: Ilustr. przew. po Wrocławku. Wyd. staraniem P. T. Krajozn., str. 12. — Notaty po ś. p. arch. K. Wojciechowskim.

ŚWIĘCICKI. † w Bydgoszczy 1913. Budował hotel Adler w Bydgoszczy.

Źr.: Inf. udz. przez d-ra A. Kunkela.

ŚWIĘTKOWICZ Mateusz, v. SWIĘTEK Matys, v. SWIECHOWICZ. Mieszczanin i murarz kleparski, w r. 1596 uczył ka-

mieniarstwa Jakóba Meazzi, syna Ambrożego. W r. 1601 kapituła krakowska wypłaciła mu pewną kwotę »na zrobienie furtek marmurowych chęcińskich« do katedry. W 1626 występuje Maciej Swiechowic jako starszy cechu murarzy krakowskich. W r. 1632 między starszymi cechu murarzy wybrany został Mathias Świętkowicz.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII. — T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie, str. 43. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 126 — 127.

T.

TAFIŁOWSKI Jan. † 31 maja 1833. Magister budownictwa i miernictwa, mianowany zast. bud. obw. rawskiego d. 15 kwietnia 1830 r.

Źr.: Akta K. R. S. W. Nr. 16906 w A. A. D.

TALOWSKI Teodor Marjan. * w Zassowie 23 marca 1857 † 1 maja 1910 we Lwowie. Ukończył szkołę realną w Krakowie. Studja politechniczne odbywał we Lwowie, później zaś w Wiedniu. W latach 1881 — 1891 przebywał w Krakowie jako asystent, a następnie jako profesor rysunku w szkole przemysłowej. W r. 1884 otrzymał za swe projekty medal na wystawie lwowskiej. W r. 1898 H. Loewenfeld wezwał go do Londynu w celu zbudowania mu grobowca rodzinnego Loewenfeldów. W r. 1901 rada politechniki lwowskiej powołała go na stanowisko profesora rysunków po zmarłym Leonardzie Marconim. W r. 1903 mianowano go profesorem kompozycji i architektury średniowiecznej.

Prace: Kościoły: w Białoskórce (1905), w Chorzelowie, w Dobrzechowie, pow. rzeszowski (1887 — 1894), w Kamionce-Strumilowej (1901), w Kaczyce (1904), w Krościenku, w Laszkach (1905), w Libiążu pod Chrzanowem, w Lubzinie (1903), w Tarnopolu, we Lwowie (pod wezwaniem, Św. Elżbiety) (1904—1911), w Wadowicach Górnych (1904), w Suchej (Arch. 1901). Przebudowa kościoła w Tlustem pod Zaleszczykami (1902). Rozszerzenie kościoła par. w Wyżnianach. Kaplica w Nowym Sączu (1898). Kaplica grobowa w Kobylance (1898). Grobowiec Rejów w Przecławiu (1902). Kaplica ementarna rodziny Loewenfeldów w Chrzanowie (1898—1900). Grobowiec Skrzyńskiego w Zagórzanach. Projekt ossarjum pod Austerlitz, (Arch. 1900). Projekt kaplicy dla Jana Zwiernickiego

w Zwierniku (1905). Projekt kościoła w Żyrardowie (nie wykonany). (1900). Pałac w Dobrzechowie (1890). Dwór Piotra Colonna Czosnowskiego w Oborach (1903). Projekty przebudowy pałaców w Horńcu i Siedliskach. Kaplica w Grzędzie. Przebudowa dworu w Łaszczowie. Willa J. Wange we Lwowie przy ul. Zofji Nr. 30 (1899). Willa dr. M. Dembowskiego w Bochni (1900). Projekt pałacu w Wyszczce (1905). Dwór Żeleńskich w Grodkowicach (Arch. 1906). Przebudowa zamku Milewskiego na wyspie S-ta Catharina koło Rovigno. Pałac ks. Czetwertyńskiego w Kijowie. Gmach Sokola w Jarosławiu. Mauzoleum Romana Potockiego. Dom bar. Goetza w Krakowie. Dom »pod Osłem« w Krakowie (1889). Dom »pod Śpiewającą żabą«, tamże przy ul. Retoryka. Dom »pod Pajakiem« przy ul. Karmelickiej Nr. 38 (1889). Dom »Festina lente«, przy ul. Retoryka (1887). Dom »Faber est suae quisque fortunae MDCCCXCI«, tamże. Dom »Długo myśl prędko czyn« tamże (1888). Dom przy ul. Batorego Nr. 24. Dom przy ul. Długiej Nr. 54 (1891). Dom przy ul. Św. Jana Nr. 3. Szpital i szkoła w Okocimie. Szpital OO. Bonifratrów w Krakowie. Architektoniczne ujęcie podkopu przy ul. Lubicz. Dwór w Cianowicach. Dwór w Michałowicach. W r. 1897 wydał »Projekty kościołów«.

Źr.: W. hr. Łoś: T. Talowski: Tyg. Ill. 1892 Nr. 142, str. 185—187. — J. Czecha. Kalendarz Krakowski. 1911, str. 84. — Architekt 1910. Nr. 5, str. 82. — Tyg. Ill. 1898, Nr. 22, str. 439; 1899. Nr. 28, str. 554, 1910. Nr. 20 str. 402 z portretem. — Kraków, str. 154. — Projekty p. Teodora Talowskiego. Czas. Lwowski Techn. 1898. Nr. 5, str. 60. 1899, str. 6. — Feliks Kucharzewski: Piśm. techn. polskie I, str. 73, 74. — Ilustracja Polska 1901 Nr. 9. — Świat 1890, Nr. 121, str. 260.

TARASPINI Jan. Murator, syn Łukasza i Urszuli, mieszczanin z Taras (Tarasp?) w Tyrolu, przyjął w r. 1606 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

TARKOWSKI Paweł. »Gospodarz rolny lat 21 liczący, tyle talentu samorodnego do budownictwa w czasie reparaacji kościoła w Klementowicach (pow. puławski) okazał, iż budowlę wskutek zgnicia przyciesi mocno pochyłą, sam z kilku pomocnikami, sposobem przez siebie wymyślonym w górę dźwignął, nowe posady złożył, nowy dach wraz z kopułą zbudował i wszystkimi innemi robotami bardzo dobrze kierował (w r. 1872).

Źr.: S. G. IV, str. 130

TARNAWSKI Grzegorz. Budowniczy kościoła OO. Karmelitów w Berdyczowie (1739—1754), pochowany w grobach kościoła.

Źr.: Ks. D. Bączkowski: Historia po-karmelitańskiego klasztoru i kościoła N. M. P. w Berdyczowie. Warszawa, 1912.

TARNOWCZYK Józef. † 1609. Majster murarski wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586 r. W latach 1595—1603 posiadał dom za bramą Mikołajską.

Źr.: Prawa, Przyw. i statuta m. Krakowa. 1507—1795 I, str. 895, Nr. 731:—St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 128.

TATURA, patrz: Mikołaj zwany TATURA.

TENCALLA Constante. Budowniczy nadw. króla Władysława IV. Projektował część architektoniczną kolumny Zygmunta III (1644). Stawiał pałac dla Stanisława Koniecpolskiego, dziś pałac Prezydjum Rady Ministrów (1645).

Źr.: A. Wejnert: Starożytności Warszawy VI, str. 278. — Pam. Starej Warszawy, str. 66. — Kurjer Warsz. 1854, Nr. 342.

TEPPER Dawid M. Mechanik i architekt w Warszawie »wynałaził sposób odprowadzania dymu w wadliwych kominkach nie przerabiając ich«. Mieszkał przy ul. Bugaj w austerji hetmana w. lit. Ogińskiego.

Źr.: Supl. do Nr. 50 Gazety Warszawskiej z r. 1777.

THOBIASS v. KRACKAU. Budowniczy w Wiedniu pomiędzy r. 1190 a 1202.

Źr.: J. F. Kluczycki: Pamiątki polskie w Wiedniu, str. 19.

THOMAS Jan. * w Neustadt na Śląsku 3 września 1785. Wstąpił do dyrekcji inżynierów armji francuskiej jako rysownik, w r. 1808, a w r. 1809 przeniesiony został do dyr. inżynierów Ks. Warszawskiego. Mianowany: w r. 1815 konduktorem inżynierów Królestwa Polskiego, w r. 1817—podporucznikiem w tymże korpusie, a w r. 1818 porucznikiem. Budował dom przy ul. Ogrodowej, Nr. 883/3 (1849).

Źr.: Arch. Akt Daw., Akta osobiste Nr. 3593—Arch. bud. m. st. Warszawy.

THOMEK. Murator w Krakowie 1494.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 1152.

THURY Konstanty. Bud. pow. pultuskiego 1865.

Źr.: Roczniki Urzęd.

TIEDEMAN. † 1403. Mistrz murarski, pomagał w latach 1379—1382 Henrykowi Ungeradin przy budowie ratusza, murów miejskich i dworca Artusowego (Artushof) w Gdańsku. Budował od r. 1383 kościół pod w. Najśw. Marji Panny w Kartuzach, ukończony w r. 1403, a poświęcony 7 października tegoż roku.

Źr.: J. Kolaczkowski. — I. Heise: Die Bau — und Kunstdenkmäler der Provinz Westpreussen. Tom I, str. 17.

von TIEDEMANN. Projekt par. kościoła ewangelickiego w Wieńcu pod Zbąszyniem (wojew. Pozn.).

Źr.: J. Kohte.

TIELMANN, patrz TYLMANN.

THIERGART Jan. Gdańszczanin. W r. 1403 ukończył budowę kościoła OO. Kartuzów w Kartuzach na Pomorzu.

Źr.: Kurjer Lit.-Nauk. Nr. 10, dod. do Nr. 69 Il. Kurjera Codz. z d. 11.3 1929 r.

TIK. Budowniczy królewski, odbudował w r. 1674 według planu Fresianiego, spalony w r. 1655 przez wojska rosyjskie Zielony most w Wilnie.

Źr.: A. H. Kirkor. Wilno (1862), str. 53.

TITTENBRUNN Mieczysław. * 1856 w Dryszczowie pod Chelmem † 28 lutego 1915 r. Do szkół uczęszczał w Chelmie i w Łowiczu, gdzie ukończył szkołę realną, poczem ukończył w r. 1882 Instytut Inżynierów Cywilnych w Petersburgu. Po ukończeniu instytutu był budowniczym pow. w Ostrowi Mazowieckiej, a od r. 1897 pomocnikiem bud. gub. łomżyńskiego. W Łowiczu wybudował: dom ludowy, gimnazjum męskie i dom filji banku państwa.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

TOLWIŃSKI Mikołaj. * 1856 † 7 grudnia 1924 r. w Warszawie. Akademił architektury i profesor politechniki warszawskiej. Ukończył szkołę realną w Warszawie a następnie cesarską Akademię Sztuk Pięknych w Petersburgu z medalem złotym i stopniem architekta kl. I-ej.

Prace: Kościół w Kampinosie, p. sochaczewski (Arch. 1903). Dom przy ul. Służewskiej Nr. 6225/3, wspólnie z H. Stifelmanem, (Arch.

1903). Zakład naukowy Tolwińskiej przy ul. Św. Barbary Nr. 6087/4. Willa w Konstancinie. Gmachy szkolne dla dzieci pracowników tramwajowych na Woli. W Odessie budował: gmach sądu okręgowego i izby sądowej, bibliotekę uniwersytetu, instytut anatomiczny, laboratorja, instytut fizyko-chemiczny i kliniki fakultetu medycznego; zakład kąpielowy na limanie Kujalnickim, szkołę zawodową dla pańien, szkołę rzemiosł i gimnazjum 6-o klasowe, szkołę im. Efrussi, szpital dr. Begneau, pałace: ks. Urusowa i Kurisa.

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

TOMASZ. Murarz, w r. 1568 doglądał budowy zamku w Niepołomicach za co brał rocznie 52 fl.

Źr.: A. U. II, str. 26

TOMASZKIEWICZ Emiljan z Warszawy. Uczył się u Leona Karasińskiego, później zaś w Paryżu u Viollet-le-Duc'a.

Źr.: Kurjer War., 1866, Nr. 256.

TON, v. THON Konstanty. * 1794 † 1881. Budował według projektu H. Marconiego cerkiew Wniebowzięcia N. M. P. w Suwałkach (1840).

Źr.: Al. Połujański: Wędrowki po gub. Augustowskiej, str. 224.

TORIANI Francesco. † 1747. Toskańczyk z pochodzenia, mieszczanin krakowski, w r. 1718 obrany rajcą. W latach 1738—1740 był kierownikiem robót architekt. na Wawelu. Cieszył się sławą i powagą artysty. Pracował przy budowie kościoła św. Anny.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu, str. 372.

TOURNELLE Franciszek. * w Kaliszu 1818 † tamże 27 grudnia 1880. Budowniczy kl. III-ej od 10 maja 1859. Po ukończeniu nauk w kaliskim korpusie kadetów, wstąpił na kursa budownictwa przy Kom. Rząd. Spr. Wewn. i Duch., później zaś praktykował u H. Marconiego. Egzamin na bud. kl. II-ej zdał w r. 1842. Był bud. pow. kujawskiego i wrocławskiego 1842—1858, bud. gub. warszawskiej 1859—1878.

Prace. Synagoga we Wrocławku (1854). Dzwonnica przy katedrze tamże (1853—1856). Kościół ewangelicki, tamże. Kaplica grobowa w Sernikach (p. lubelski) do której roboty rzeźbiarskie wykonał Leon Myszkowski (1856). Dom dla wychowanc zakładu Św. Kazimierza na Tamce (1859). Kościół par. w Mszczonowie, (położenie kam. węg. 3. IV. 1862). Kościół p. w. Św. Krzyża w Łodzi (1867).

Dom badań w Kaliszu. Kościół w Sannikach, powiększony przez K. Wojciechowskiego. Restauracja kościoła w Suchej (p. kozienicki) Wieża przy kościele św. Mikołaja w Kaliszu (1874). Szpital dziecienny w Warszawie (roboty prowadził J. Buch) (1874—1875). Kościół w Krośniewicach (1872). Projekt domu dla obłąkanych w Wawrzyszewie (niewyk.). Dom przy ul. Nowogrodzkiej Nr. 1618-S/23 (1872). Restauracja kościoła OO. Kamedulów na Bielanach pod Warszawą (1870). Kościół w Zycku (pow. gostyński) (1870). Hotel Müllera w Ciechocinku.

Napisał: O ogrzewaniu i opowietrzaniu szpitali. Odbitka z Gaz. Lekarskiej, Warszawa 1869.— Sprawozdanie z podróży odbytej do Niemiec i innych krajów środkowej Europy, w celu zwiedzenia ważniejszych zakładów dla obłąkanych. Odbitka z Pam. Tow. Lek. Warszawa 1869.— Warunki budowlane szpitali. Rys. hist. Szpitali Warszawa 1872, str. I—XVI.

Źr.: Synagoga we Włocławku. Tyg. Il. 1864 Nr. 228.— Nekr. półr. w Tyg. Il. 1881. Nr. 301.— F. Kucharzewski.—Tyg. Il. 1894 Nr. 38.— Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1880, str. 59—60 — Arch. bud. m. st. Warszawy.— Kal. J. Jaworskiego r. 1869 i 1873.— Kurjer War. 1856 Nr. 338; 1859 Nr. 160 i 305; 1862 Nr. 84; 1867 Nr. 81; 1869 Nr. 265; 1870 Nr. 162, 214.— O. Flatt. Brzegi Wisły od Warszawy do Ciechocinka, str. 97.

TOUSCHER. Budowniczy nadworny ks. Lubomirskich, robił plan Równego w r. 1765.

Źr.: T. J. Stecki: Miasto Równe, str. 24.

TRAPOLA Maciej. † 1637. Arch. nadw. Stanisława Lubomirskiego. W r. 1626 wymierzał grunta darowane przez tegoż mieszczanom Wiśnicza. W r. 1635 stanął tamże olbrzymi warowny klasztor OO. Karmelitów bosych, najprawdopodobniej według jego projektu. Jest domniemanym twórcą zamków w Łańcucie, Połonnem i Wiśniczu.

Źr.: A. U. VII, str. CCXXXI.

TRAUERSI Piotr. Cechmistrz cechu murarskiego w Lublinie, wymieniony w uchwale cechowej w r. 1605.

Źr.: A. U. VI, str. 227.

TRAUTSOLT Fryderyk. Od 1 stycznia 1819 do marca 1820 zastępca bud. okręgowego w Płocku.

Źr.: Akta K. R. S. W. D. i O. P. Nr. 16898. w A. A. D.

TRAUTSOLT Fryderyk Jan. * 31 sierpnia 1790 w Graus pod Berlinem † 28 stycznia 1864. W r. 1805 przybył do Płocka i praktykował prywatnie jako budowniczy. Zast. bud. obw. przasnyskiego od 22 kwietnia do 3 czerwca 1828. Bud. obw. lipnowskiego od 7 grudnia 1831.

Źr.: Arch. A. D., akta osobiste Nr. 317/3595 i IV, 151. Akta K. R. S. W. D. i O. P. Nr. 16903.

TRAUTSOLT Karol. † 31 lipca 1831 r. w Piotrkowie. W latach 1810, 1811, 1812 był użyty jako architekt przy budowie fortyfikacji Torunia i wykonywał powierzone sobie czynności z dokładnością, znajomością sztuk i gorliwością. Bud. obw. rawskiego od 17 czerwca 1820 do 15 kwietnia 1830. Bud. obw. piotrkowskiego od 15 kwietnia 1830 do śmierci.

Źr.: Akta K. R. S. W. i O. P. Nr. 16902 w A. A. D.

TREMBACZ Feliks, vel TREMBACZIK SZCZĘSNY. Prowadził początkowo budowę wieży przy cerkwi wołoskiej, którą doprowadził do trzeciego rusztowania i którą później budował Piotr Krassowski. Wieża ta się zawaliła w r. 1570. W r. 1561 kierował razem z Janem Lisem budową wschodniego skrzydła ratusza lwowskiego, w czem im pomagał specjalista od sklepień Gabrjel Quadro.

Źr.: Wł. Loziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 33, 74. — J. S. Zubrzycki: Cerkiew Uśpienia Bogarodziey. Architekt. 1900, 7 str. 107. — Fr. Jaworski. Ratusz lwowski str. 21.

TREMBIŃSKI Stanisław. † w Gościeradowie 2 kwietnia 1926 r. Budowniczy.

TRESCHER Franciszek. Rodem z Budapesztu. W r. 1802 zapisany do cechu budowniczych we Lwowie, w r. 1818 był już przelożonym cechu. Pragnąc zostać budowniczym we Lwowie przedstawił łącznie z Józefem Marklem plan budowy ratusza lwowskiego (1827 — 1835). Syn jego Franciszek, w r. 1836 zostaje zapisany do cechu jako, »mieszczanin i mistrz«.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz lwowski, 76. — T. Mańkowski: Początki nowożyt. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kult. T. N. we Lwowie I, 29.

TREVANO Giovanni, v. TRAVANO, TREWAN, TREVANI, TREUAMI, TREVIANI, TREWANO, TREUER, TREWANY, DZIANI. † po r. 1636. Rodem z Lugano. Sprowadzony w po-

czątku XVII w. do Polski w celu prowadzenia robót budowlanych na Wawelu, któremi kierował już w r. 1603. W Krakowie stawiał kościoły, kamienice, sklepy, tak, że miewał w jednym roku po kilkanaście robót. W r. 1607 tytułują go księgi miejskie krakowskie po raz pierwszy »nobilis«, zaś w r. 1609 wymieniają go »Joannes Trevano S. Reg. Maj. murator«, lub »murator królewski«. W r. 1609 prowadził wspólnie z Giovannim Baptistą Petrenim rozszerzenie klasztoru zwierzynieckiego. W r. 1615 dozorował robót Andrzeja Gawronka na zamku krakowskim. W dokumencie, poświadczającym ukończenie kopuły kościoła ŚŚ. Piotra i Pawła w Krakowie, z r. 1619, wymieniony jest jako »architectus fabricae eiusdem basilicae muratorumque magister regius«. Jego zapewne dziełem jest więc wzniesienie kopuły, reszty murów i sklepień tego kościoła. W nagrodę widocznie, za szczęśliwe ukończenie budowy, otrzymał od króla w r. 1619 folwark Zielonki. Nazywany był: Nobilis Serenissimi Regis Poloniae Sigismundi III Architectus. Zdaje się, że to jemu Władysław IV polecił naprawę kaplicy carów Szujskich w Warszawie d. 15 stycznia 1635. Miał przebudować kościół pod w. Św. Marcina przy ul. Grodzkiej w Krakowie w latach 1619—1621. Jest domniemanym twórcą kościoła w Spytkowicach (pow. wadowicki). W r. 1635 stawiał z polecenia królewskiego katafalk dla królewicza Aleksandra. Brał udział w oblężeniu Smoleńska i został rannym. Syn jego, Franciszek, za zasługi ojca i swoje otrzymał indygenat na sejmie r. 1667.

Źr.: Fr. Klein: Kościół św. Piotra i Pawła w Krakowie. Roczn. Krak. XII, str. 47.—A. U. IV, str. LXXI; IX, str. LXXXVIII.—St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu, str. 346, 347.—K. Niesiecki, wyd. Bobrowicza. IX, str. 119.—A. Grabowski: Skarb. naszej arch., str. 95.—Władysława IV listy z rękopisów zebrał Ambroży Grabowski.—Kraków 1845, str. 84 Nr. 103.—Spr. T. O. n. Z. S. i Kultury 1913, str. 34.—St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 128—134.—J. Czech. Kalendarz krak. 1900 str. 76.—Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 80.

TRIEST. Dyrektor budownictwa w Poznaniu. Dał projekt odbudowy kościoła OO. Dominikanów w Poznaniu (1804).

Źr.: J. Kohte.

TROPACZEK Jan. Był murarzem w Krakowie (1626).

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 134.

TRYNISZEWSKI Mateusz. † 15 lipca 1846 r. Radea bud. woj. augustowskiego 1820—1837. Prowadził budowę kościoła p.

w. Św. Aleksandra w Suwałkach. Był kawalerem orderu Św. Stanisława kl. IV-ej. Miał znak honorowy nieskazitelnej służby.

Źr.: A. A. D. Akta K. R. S. W. Nr. 16897.

TWARDOWSKI Kazimierz. Adjunkt bud. przy bud. dyr. jen. Tow. Ogniowego 1836—1837. Inspektor objazd. w służbie zewn. dyr. ubezpiecz. 1845—1847.

Źr.: Kal. polit.

TWAROWSKI Zygmunt. * 13 maja 1845 w Wawrzyszewie pod Warszawą. † 19 października 1909. Po ukończeniu gimnazjum realnego uczęszczał na wydział matematyczny Szkoły Głównej, który ukończył ze stopniem magistra. W Petersburgu uzyskał tytuł inżyniera cywilnego. Był starszym budowniczym m. Warszawy przez lat 31. Przez długi czas był współnakładcą »Przeglądu Technicznego«.

Prace: Kościół par. w Dąbrówce, pow. radzyński (1882). Przebudowa frontu oraz budowa podwójnych oficyn domu przy ul. Biełańskiej Nr. 604/4.

Źr.: J. Starożyk: Kościół par w Dąbrówce. Tyg. Il. 1884. 90, str. 188. — Przegląd Techn. 1909 Nr. 44, str. 500. — Tyg. Il. 1909. Nr. 44, str. 951.

TYLMAN, vel TILMAN di Camerini, v. TIELMANN a Gammeren Ultraiectinus, GAMERSKI. Holender, rodem z Gammeren. Architekt cywilny i wojskowy. Król Michał Korybut, mając wzgląd na zasługi jego i doświadczenie w czasie pokoju i wojny, na polu architektury cywilnej i wojskowej, aktem datowanym w Warszawie d. 9. VIII. 1672 r. mianował go architektem cywilnym i wojskowym, zaliczając również z poczet sług królewskich. Bawił na dworze marszałka kor. Stanisława Lubomirskiego i pomagał mu przy pomierzaniu Warszawy (1693). Według jego planów stawiano: kościół Św. Anny w Krakowie (1689—1703) na podobieństwo kościoła św. Andrzeja della Valle w Rzymie. Budował kościół św. Bonifacego w Czerniakowie (1691—94) oraz pałac w Ujazdowie pod Warszawą. Brał udział w budowie pałacu Krasińskich zw. Rzeczypospolitej, w latach 1690—1692. Był twórcą sklepów murowanych dokoła ratusza staromiejskiego w Warszawie (1700—1701), kościoła PP. Sakramentek na Nowem Mieście w Warszawie oraz wielkiego ołtarza w kościele OO. Karmelitów na Krakowskim Przedmieściu (1701). Wł. Tatariewicz przypuszcza, że Tylman jest autorem przedsiönka pałacu w Łazienkach. Otrzymał indygenat w r. 1685.

Źr.: Notatka Stanisława Aagusta. w arch. ks. Czartoryskich w Krakowie. Rkps. 782, str. 545.—Wł. Tatariewicz: Pięć studjów o Łazienkach Stanisława Augusta str. 16 i 139.—»Rozmowa Wielkosobotnia d. 2-da aprilis 1695 r. jednego ziemianina z panem Tylmanem między Ujazdowem a Czarniakowem« (w Collectanea albo zbieranina różnych tranzakcyj. Rkps. w biblj. ord. Krasieńskich Nr. 3519 karty 138—153), z której wynika, że budował świątynię p. w. »Św. Antoniego« w Czarniakowie (karta 139) oraz kościół panien Sakramentek w Warszawie, o czym sam mówi na stronie 139 (verso).—A. U. V, str. CXIII.—F. M. S. II, str. 84.—Fr. Klein: Akademicki kościół św. Anny. Roczn. Krak. XI, str. 57—58.—Ks. dr. J. Bąkowski: Kościół akademicki Św. Anny, str. 30.—I. T. Baranowski: Inwentarze pałacu Krasieńskich, str. 66—68.—Ks. Mat. Solarski. Pamiątka z odpustu na Św. Bonifacy w Czarniakowie, str. 6.—E. Rastawiecki II, str. 273 —F. M. S. Kościół św. Józefa Oblubieńca przy Krak. Przedm. w Warszawie. Tyg. II. 1868, Nr. 15, str. 176.—S. G. XIII, 38.—Metr. Kor.—Notaty Z. Wdowiszewskiego.

TYMUSZOWSKI Stanisław. Cechmistrz cechu murarskiego w Lublinie, podpisany na »opisanju dezolacji« bramy Grodzkiej w Lublinie z d. 31 stycznia 1778 r.

Źr.: A. U. VI, str. 230.

TYRALSKI Jędrzej. Budowniczy krakowski za Zygmunta III.

Źr.: J. Kołaczkowski.

TYROLD Mikołaj. Mistrz murarski z Gdańska. Wspólnie z Piotrem Sommerfeldem, budował kościół farny Św. Jana w Warszawie około r. 1473.

Źr.: T. Hirsch: Danzigs Handels und Gewerbsgeschichte, str. 321.—A. U. V, str. 98.

TYSZECKI B. Ł. W dziale rękopisów biblj. uniwersyteckiej w Wilnie znajdują się sporządzone przez niego w r. 1827 projekty: domu i strony w Bienicy dla podkomorzego Szyrkowskiego, stodoły w Pruzanie, pałacu w Snowiu dla marszałka Rdultowskiego.

Źr.: Biblj. uniw. w Wilnie, dział rkps.

TYSZECKI Stanisław. Wspólnie z bud. Szachtem odbudował w r. 1850 kościół OO. Pijarów w Duksztach w pow. wileńskim.

Źr.: S. G. II, str. 213.

TYSZKA Franciszek. Budowniczy. † w Warszawie 18 grudnia 1904 r.

TYSZKIEWICZ Anna. * 1776 † 16 sierpnia 1867 w Paryżu. 1-o voto (1805) za Aleksandrem Potockim, 2-o Dunin-Wąsowiczowa.

Posiadała talenty malarski, rytowniczy, oraz wielkie zamiłowanie do architektury. Własną ręką kreśliła plany budowy oraz przebudowy swoich pałaców, zabudowań dworskich oraz urządzenia ogrodów. »Sława jej w tym kierunku była tak znaczna, że kiedy zamierzono upiększyć w Warszawie ogród Saski, plan przeistoczenia tego ogrodu był jej zakomunikowany, i wszelkie proponowane przez nią zmiany zostały przyjęte. Tradycja mówi, że jej to ogród Saski zawdzięczał wówczas wszystko, co miał gustownego«. Jej dziełem ma być dekoracja wnętrza pałacyku w Natolinie.

Źr.: Almanach Błękitny, str. 755, 942. — Z. Dębicki: Jabłonna. Tyg. II. 1913, 42, str. 824. — K. Kucz. Pamiętniki m. Warszawy z roku 1853. I, str. 386.

U.

UGOLINO, v. UGULINO. - Towarzysz murarski, sprowadzony z Budzina przez Franciszka Włocha do robót przy zamku na Wawelu w latach 1507—1509.

Źr.: St. Tomkowicz: Zabud. Wawelu, str. 231.

ULRICH Jan Bogumił Traugott. * w Pförten w Saksonji 1738 † w Warszawie 24 listopada 1807. Ogrodnik ogrodu Saskiego w Warszawie po śmierci Jana Krystjana Menckego (* 1774 † 27 sierpnia 1844 r.). Zbudował cieplarnię w ogrodzie Saskim i dokonał naprawy drzewostanu tamże.

Źr.: W. E. P. I. str. II, t. 3—4, str. 915. — Ks. zejść zb. Ew.-Augsb. w Warszawie: 1807 Nr. 391; 1844 Nr. 172.

UNDERKA. Budowniczy. Założył w r. 1839 ogród zw. Zofjówka we Lwowie.

Źr.: F. Jaworski: Lwów stary i wczorajszy. Wyd. II, str. 346. — Dr. J. Piotrowski. Lwów (Lemberg), str. 206.

UNGERADIN Henryk. Mieszczanin i budowniczy gdański. W r. 1371 uzyskał prawo miejskie w Gdańsku. W r. 1379 zawarł kontrakt o dalsze prowadzenie budowy kościoła N. M. Panny (Frauenkirche) w Gdańsku, oraz w latach 1379—1382 odbudowę ratusza, murów miejskich i dworca Artusowego (Artushof), tamże, w czem mu pomagał mistrz Tideman.

Źr.: J. Kołaczkowski. — Gdańsk, praca zbiorowa, str. 346.

UNGIR Hannus. Murator, przyjął w Krakowie prawo miejskie w r. 1406.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 163 (przypis).

URBANUS de STRADOMIA. Murator w Krakowie 1484.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 884.

URYCHT Marcin. Ze Śląska. Bud. w Poznaniu około 1741 r.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

V.

VABERENE: patrz PRZYCHYLNY Ambroży.

VACCANO Andrzej. Famatus, architectus Illustrissimi et Reverendissimi Domini Episcopi Vilmensis (1627).

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 134.

VALENTINUS. Murator w Krakowie, ręczył za Mathiasem Prusem w r. 1537. (Lib. jur. civ. 1493 — 1554, str. 311).

Źr.: A. U., str. LXII.

VAMPER Antoni, zw. de LORECZ. Z Grosza. Murator w Poznaniu, pomagał J. B. Quadro przy odbudowie ratusza (1550).

Źr.: A. Warschauer, str. 7, 46.

VAN de MEER, patrz BART Wilhelm starszy.

VENCESLAUS. Murator. W księgach wójtowsko-lawniczych sandomierskich w r. 1551, występuje wraz z żoną Jadwigą i wymienia dom własny na dom kupca Wojciecha Mazora.

Źr.: Rkps. bibl. Ord. Kras. 55 f. 141.

VINCENTII Tomasz. Rodem z Raguzy. Twórca wzniesionej w r. 1605 sumptem Stanisława Ligezy kaplicy, przybudowanej od południowej strony do kościoła w Bolesławiu, w pow. dąbrowskim, jak o tem głosi napis na tablicy marmurowej: TOMAS VINCENTII NATALIS RAGUSINUS.

Źr.: Teka grona konserwatorów Galicji Zach., str. 411.

VIOLLET-le-DUC Eugien jusz. * w Paryżu 27. 1. 1814
 † w Lozannie 1879. Znakomity architekt francuski. Dawał projekt
 przebudowy klasztoru OO. Pijarów na muzeum ks. Czartoryskich
 w Krakowie. Przebywał w Goluchowie, nie szczędząc wskazówek
 przy przebudowie zamku (1875).

Źr.: J. Jezierskiego: Przewodnik po Krakowie. — Tyg. II. 1876 Nr. 27. —
 Korespondencja z Poznania.

VOGEL Zygmunt, zwany »Ptaszek«. * 1764 w Wolczynie
 † 20. 4. 1826 w Warszawie. Uczył się architektury u pulk. Deybla
 i inżyniera F. Naxa. Dzięki staraniom Stanisława Potockiego dostał
 się do nadwornej pracowni malarskiej. Z rozkazu króla Stanisława
 Augusta jeździł po kraju i robił obrazy przedstawiające celniejsze
 widoki. W r. 1790 wstąpił do wojska. W r. 1804 był profesorem
 rysunków w liceum Warszawskim. W r. 1807 mianowany profesorem
 budownictwa w szkole aplikacyjnej artylerji i inżynierji. W r.
 1812 zdejmował położenie twierdzy Modlina w szkole inżynierji.
 Namalował widoki Warszawy. W r. 1817 został profesorem rysunków
 i perspektywy na uniwersytecie warszawskim. Dał projekty
 katafalków: w r. 1813 w kościele Św. Krzyża podczas obchodu żałobnego
 za ks. Józefa Poniatowskiego, w r. 1821 — za gen. Stanisława
 Mokronoskiego i Stan. Potockiego, w r. 1823 — za ks. Adama
 Czartoryskiego. Projektował grób Władysława Hermana i Bolesława
 Krzywoustego w katedrze plockiej, wystawiony w r. 1825. Kawalerem
 orderu Św. Stanisława został w r. 1818 r.

Źr.: 150 lat malarstwa polskiego w szkicach, str. 9. — A. Kraushar. Warszawa
 za sejmu czteroletniego w obrazach Vogla. — E. Rastawiecki, III str. 10 — 14.

VOIGT Jan. W r. 1628 zastąpił Abrahama van dem Blocke na
 urzędzie budowniczego miejskiego w Gdańsku. Pracował przedtem
 w Rostocku, oraz u swego poprzednika w Gdańsku. W r. 1618
 ozdobił kamienicę na Długim Targu Nr. 41 dla Jana Speymana van
 der Speye, która później dostała się w ręce rodziny Steffensów
 i od nich otrzymała nazwę, którą dotąd nosi. Wzniósł dom dla rodziny
 Dorne przy ul. Św. Ducha Nr. 57.

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński. Stary Gdańsk, str. 114.

VÖLCK Jerzy Karol. * 1811 w Monachjum † 25 maja 1882
 w Warszawie. Przybył w r. 1844 do Polski i pracował w Warszawie
 jako budowniczy w zarządzie inżynierji wojskowej. Budowniczym
 kl. III-ej został d. 11 lutego 1856 r.

Prace. Dom Lessera przy ul. Miodowej Nr. 490 — 1/21 (1851). Kaplica w dawnym instytucie Maryjskim w Puławach. Grobowiec rodziny Lesserów na cmentarzu starozakonnym. Przebudowa szpitala Ujazdowskiego oraz projekty konkursowe na budowę: kościoła na Grzybowie, resursy Obywatelskiej i synagogi na Tłomackiem. Projektował wiele nagrobków na cmentarzach warszawskich, oraz kilka kościołków wiejskich. Zabudowania na pomieszczenie zabaw w ogrodzie Ohma za rogatkami wolskimi (1860).

Źr.: Akta K. R. S. W. i D. Nr. 16961 w A. A. D. — Przegląd Techn. 1882. XV, 136. — Spraw. Komitetu Tow. Zach. Sztuk P. w Kr. Polskiem 1882, str. 62—63. — F. M. S. Ul. Miodowa. Wieniec. Pismo zbiorowe of. St. Jachowiczowi III, str. 10. — Kal. J. Jaworskiego. 1869. — Kurjer War. 1850 Nr. 290; 1851 Nr. 284 i 1860 Nr. 28.

VOLGENSZTAINER Tobiasz. Mistrz cechu murarskiego w Lublinie w r. 1671.

Źr.: A. U. VI, 226.

W.

WACŁAW z Tęczyna. † 1376. Syn Jędrzeja, wojewody krakowskiego, stanu duchownego, budowniczy króla Kazimierza Wielkiego, który tak polegał na jego zdaniu, że przy każdej budowie rady jego zasięgał. On to z polecenia króla dokończył budowę zamku we Włodzimierzu Wołyńskim kosztem 3600 grzywien srebra i pracą dwuletnią 300 ludzi i dostateczną liczbą wołów i koni.

Źr.: F. M. S. I, 157. — Wł. Łuszczkiewicz: Trzy epoki sztuki na zamku krakowskim, str. 32. — T. Korzon: o Wołyniu, Warszawa Wołyniowi, str. 12.

de WAKKERBARTH Krzysztof. Pulkownik, prefekt, architektów królewskich, komisarz portowy w Gdańsku w r. 1700.

Źr.: Metr. Kor. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

WALIGÓRSKI-ODROWAŹ Djonizy. † w Warszawie 29 maja 1927 r. przeżywszy lat 74. Architekt.

Źr.: Kurjer Warsz. 1927 Nr. 147.

WAGNER. Budowniczy mechanik, sprowadzony w r. 1642 przez kapitułę wileńską do urzędzenia w Wilnie podziemnych kanałów.

Źr.: Dr. Wł. Zahorski: Katedra Wileńska, str. 193.

WAGNER Jan. * 23 kwietnia 1742 † 9 listopada 1811. Architekt i mechanik w Wilnie, pochowany na cmentarzu luterańskim tamże.

Źr.: A. A. Winogradow: Putiewoditelj po gorodu Wilnie, II-e wyd. str. 186.

WAROSZ Tomasz. Z Cieszyna. Najstarszy wiekiem budownicy krakowski, cieszący się takim mirem, że w cechu murarskim i kamieniarskim obierany był od r. 1547 prawie co rok starszym cechu. Wymieniony w opisie stanu wieży dzwonnej w katedrze krakowskiej z dn. 22 kwietnia 1555 r.

Źr.: A. U. V, str. 20; IX, str. CCXXII.

WASIUTYŃSKI Juljan. * 7 czerwca 1865 w Warszawie † 4 lutego 1929 tamże. Po ukończeniu w r. 1886 gimnazjum IV-go w Warszawie; wstąpił do cesarskiej Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu, którą ukończył w r. 1892 ze srebrnym medalem i stopniem architekta. W latach 1892 — 1893 pracował pod kierunkiem Józefa Dziekońskiego przy przebudowie teatru Wielkiego w Warszawie. Następnie pracował jako budowniczy dr. żel. Warszawsko-Wiedeńskiej mając powierzony dozór nad robotami budowlanymi. Niezależnie od pracy urzędowej, budował pałace: w Brzostowicy (hr. Kossakowskiej) oraz w Mierzowie (hr. Łubieńskiego). W latach 1915 — 1918 przebywał w Rosji. Po powrocie do kraju pracował w budownictwie wojskowym. Był od r. 1885 członkiem rzeczywistym oraz od r. 1925 bibliotekarzem Tow. Zach. Sztuk Pięknych w Warszawie, oraz członkiem Tow. Miłośników Historji. Ogłaszał artykuły i rozprawy z dziedziny historji i historji sztuki.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.

WASSIRFURER Joannes. Murator we Lwowie w r. 1388.

Źr.: A. U. V, str. LXIV. — Wł. Łoziński. Sztuka łowska XVI i XVII w., str. 3. — Dr. Czolowski. Najstarsza księga miejska miasta Lwowa. 1383—1389. Nr. 648.

de WASSILKO Józef. * 9.1. 1844 † 24.4. 1896. Inżynier architekt. Kierował budową dworca kolejowego w Krakowie.

Źr.: Z nagrobka na cmentarzu krakowskim.

WASZKIEWICZ Jan. * w Wilnie 1797 † w Wilnie 1859. Profesor uniwersytetu wileńskiego, w r. 1850 dokończył budowy kaplicy gotyckiej na cmentarzu Rossa w Wilnie.

Źr.: Wł. Zahorski: Wilno, str. 266.

WAWRZYNIEC z Serocka. Murator, przyjął w r. 1563 prawo miejskie Starej Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

WĄSOWICZ Kazimierz. * 1793 † 22 grudnia 1859. Zast. bud. obw. kalwaryjskiego od 4 listopada 1828 do 10 sierpnia 1836; bud. obw. opatowskiego od 12 lipca 1837. Został w r. 1850 przeniesiony na własne żądanie do Sejn.

Źr.: Arch. Akt D. akta osobiste Nr. 330/3608. — Akta K. R. S. W. i P. Nr. 16926 w A. A. D. — Gazeta Codzienna, 1850, Nr. 84.

WĄSOWICZ Michał. Twórca elewacji domu przy ul. Szewskiej Nr. 9 w Krakowie (1822).

Źr.: Fr. Klein: Stary Kraków. Roczn. Krak. XVII, str. 130. — Notaty Maryli Jarosławieckiej.

WĄSOWICZ Stanisław. * 1864 † 1900. Budował w Warszawie domy przy ul.: Kopernika 2885/12, Marszałkowskiej Nr. 5300/21, Nowolipki Nr. 6186/16, Nowolipki Nr. 2380/18, Nowolipki Nr. 2383A/22, Białej Nr. 889/8, Żórawiej Nr. 5722/18, Chmielnej Nr. 1553/55, Krak. Przedm. Nr. 432—433/47—49 (1894). Zabudowania fabryki sztucznego lodu i nawozu rolnego na Woli.

Źr.: Wiad. udz. przez p. L. Wąsowicza. — Arch. bud. m. st. Warszawy.

WĄSOWSKI Antoni Kacper. * 1818. Pom. bud. gub. radomskiej 1860. Bud. gub. radomskiej 1861—1865.

Prace: Plan restauracji kościoła paraf. w Błotnicy (1850—1852). Restauracja cerkwi w Radomiu (1864—1865). Kościół par. w Lisowie (19/V 1879—15/IX 1881). Proj. kościoła Opieki Matki Boskiej w Radomiu (1876), nie wykonany). Na wystawie T. P. S. P. w Krakowie w r. 1854 wystawił proj. przebudowy pałacu Saskiego. Dom aptekarza Podworskiego przy ul. Lubelskiej w Radomiu (1867). Restaurował pałac w Łubnicy.

Źr.: F. M. S. Kościół we wsi Błotnicy. Tyg. II, 1869, Nr. 85, str. 73—74. — J. Luboński: Mon. hist. m. Radomia, str. 157. — Ks. J. Wiśniewski: Monogr. dek. radomskiego, str. 16, 149, 284. — E. Świekowski: Pam. T. P. S. P. w Krakowie, 1854—1904, str. 304. — Kurj. War., Nr. 173. — Arch. A. D. III. 272. — Kurj. Warsz. Nr. 203/1862, str. 1172.

WĄSOWSKI-NAŁĘCZ Bartłomiej Nataniel T.J. * 1617 † 4 października 1687. Rodem z Kujaw, rektor kolegium O. O. Jezuitów w Poznaniu. Według jego projektu budowano kościół p. w. Św. Marji Magdaleny w Poznaniu od r. 1651 do 1701. Napisał

książkę: *Callitectonicorum seu de pulchro Architecturae sacrae et civilis Compendio collectorum liber unicus*. In gratiam et usum Matheseos auditorum in Collegio Posnaniensi Societatis Jesu. Serenissimo Poloniae Principi et D. D. Jacobo Joannis III Regis Orthodoxi Filio, magnae ordinum omnium spei exhibitus posnaniae. Typis eiusdem Collegii Anno 1678. Folio str. 68 + 7 tabl. rytych na miedzi.

Źr.: F. M. S. II, str. 60. — S. G. VIII. 913. — Opis kościoła pojezuickiego w Poznaniu.—Tyg. Il. 1863, 215.—Ks. Józef Braun. Biblioteka pisarzyw Tow. Jezusowego, str. 417.—J. Łuszczkiewicz: Krótki opis historii kościołów w dawnej djecezji poznańskiej I 127.—J. Kohte.—N. Pajzderski, Poznań, str. 63.—R. Szymańska (Przyczynki do dziejów budowy kościoła pojezuickiego w Poznaniu. Kronika m. Poznania 1918 Nr. 4., str. 333, 334) przypuszcza że Wąsowski nie był zawodowym architektem.

WĄSZIK Matys. Cieśla zajęty przy budowie zamków Warszawskiego i Ujazdowskiego oraz mostu na Wiśle pod Warszawą, jak widać z następującego aktu:

Confirmatio literarum Reginalis Majestatis donationem horti Mathiae Waszik continentium. Stephanus Dei gratia Rex Poloniae etc. Significamus etc. Exhibitas esse coram nobis literas nomine SER-mae Coniugis nostrae postulatamque, ut eas ratas et gratas habere, confirmareque dignaremur. Quarum tenor sequitur estque talis. Anna z Bożey łaski Krolewna Polska. Jawno bądź wszystkim którym to należy teraz y potym będącym. Isz my mając łaskawy wzgląd na prace y posługi uczciwego Matysza Wąszika ciesieł dawnego krola Jego Mosezi y naszego Warszawskiego, który okolo budowania Zamku y Mostu Warszawskiego także tesz naszego Jazdowskiego prawie wszyczek swoy wiek zdarł a za to żadnego opatrzenia nie wziął, chcąc aby na starosc szwą miał iakie miesze, gdzieby zachowanie przespieczne y zwynoscz iaka może bycz miał, daliszmy mu y potomstwu iego ogroda swego wlasnego Warszawskiego za stayniami albo oboznią szwą stukę, to iest wzdłuż sążni dwadzieszcia a wserz sążni piencz. Tak jakosz dawamy ni-nieszem listem prawem dziedzicznem ze wszystkim wolnoszcziami, wiekom wiecznie, nicz tam sobie ani potomkom szwem nie zostawiając. Zaczem będzie iusz wolno temusz Matyszowi Wąszikowi przerzeczoną stukę ogrodu dzierzecz, y ku swemu pozytkowi naprawowacz dacz, przedacz, frymarczycz, zapisacz, budowacz podług woley swey nie dokładaiając szię w tym nasz ani potomkow naszych wiekom wiecznie. A na lepszą pewnoscz y wiarę daiemy mu na to

ten list za ręką y pieczęcią swoją. W Warszawie dnia dwudziestego trzeciego Nowembra. Roku pańskiego Tysiącznego Pięćsetnego siedmdziesiątego trzeciego. Anna krolowna Polska. Nos itaque Stephanus Rex praefatus, animadvertentes eam donationem per Serenissimam Coniugem nostram, ante aliquot annos factam, esse convenientem, in eam consentimus, ac literas ipsius, omniaque et singula in eis contenta et expressa confirmamus. Decernentes eas robur debitae ac perpetuae firmitatis obtinere debere. Harum testimonio literarumque, quas manu nostro subscripsimus, et sigillo nostro obsignari mandavimus. Datum Varschoviae in conventionem generali Regni die quindecima Mensis Decembris. Anno Domini Millesimo quingentesimo, septuagesimo nono Regni vero nostri anno quarto. Stephanus Rex.

Źr.: Metryka Koronna lata 1578—1579, ks. 119 (92), f. 311—312.—Notaty Wł. Korotyńskiego. — S. G. XIII, str. 36, omyłkowo podaje: Waszika.

W DOWISZEWSKI Jan Kacper. * w Krakowie 6 stycznia 1853 r. † tamże 16 lipca 1904 r. Syn Wincentego. Ukończył gimnazjum Św. Anny, a następnie w r. 1877 politechnikę w Wiedniu i złożył egzamin na architekta. Po powrocie do Krakowa wstąpił na wydział filozoficzny uniwersytetu Jagiellońskiego, poczem odbył podróż do Włoch. Po ukończeniu studjów był jakiś czas asystentem przy profesorze krakowskiej szkoły przemysłowej Henryku Lindquist. Od r. 1884 był kustoszem muzeum techniczno-przemysłowego A. Baranieckiego, na którego kursach wykładał historję architektury i malarstwa. Pośmierci A. Baranieckiego w r. 1891 został dyrektorem muzeum.

Napisał: monografię o Grotogerze (1888); Hans Makart i jego sztuka (1885); życiorys A. Baranieckiego (1891); O wschodnich kobiercach, a w szczególności o perskich (1886). Trzej dyrektorowie monachijskiej akademji sztuk pięknych i trzy kierunki jej malarstwa (1891). Przyszłe muzeum przemysłowe miejskie w Krakowie (1900). Życiorys pośmiertny Filipa Pokutyńskiego (Czasop. Techn. Krak. 1880). Bartholomeo Ridolfi (tamże, 1881). Wrażenia z podróży do Włoch (tamże 1882). Architektura (pod pseudonimem »Katylinac«). I. Czy jest w Krakowie architektura? II. Dlaczego Kraków niema architektury. III. Czy Kraków miał wzory dla architektury. (»Sztuka« Dwutyg. artyst. Kraków. 1887/8 red. Stan. Tomkowicz). Wiadomości z zakresu przemysłu budowlanego, architektury, przemysłu artystycznego i archeologii (Czasop. techn. lwowskie, 1887). Restauracja kościoła Najśw. P. Maryi (tamże 1889). Artystyczne zasady budowania miast (Czasop. Techn. Krak. 1890).

Źr.: Kalendarz J. Czecha na r. 1905.—Stanisław Till: Powstanie muzeum przemysłowego i krajowego instytutu popierania rękodzieł i przemysłu. Kraków 1914.—Notaty Z. Wdowiszewskiego.

WDOWISZEWSKI Wincenty Juljusz. * 16 grudnia 1849 w Krakowie † 24 stycznia 1906 tamże. Syn Wincentego, brat Jana Kacpra. Ukończył instytut techniczny w Krakowie w r. 1870 poczem otrzymał posadę przy kolei żelaznej zw. »Łupkowskiej«. Następnie pracował jako technik rządowy. W r. 1886 przyjął posadę inspektora budownictwa miejskiego w Krakowie. W latach 1886—1887 był sekretarzem towarzystwa technicznego w Krakowie. W r. 1899 był prezesem tego towarzystwa. Był członkiem komisji historii sztuki Akademii Umiejętności. Dyrektor krakowskiego budownictwa miejskiego od r. 1900.

Ogłosił drukiem: *Kobieta w historii sztuki*. 1874.—*Gabrjel Słowski*, architekt krakowski XVI w., Spr. kom. do bad. hist. szt. w Polsce, T. V, str. 1—14. — *Plany na teatr w Krakowie*: *Świat*, II, 1889, str. 183—184, 210—212. — *»Nagrodzeni«*, *Świat*, II, 1889, str. 234—236. — *»Więcej takich«* (1890). *»Szambelanowice«* (1888). *»Ogniove próby«* (1888). *»Cywilizator«* (1886). *»Dla zachęty«*, *Świat*, II, 1889, str. 262. — *»Rara avis«*, *Świat*, II, 1889, str. 307—308. *Karol Fryderyk Schinkel i architektura tegoczesna* (1872). — *Dwaj polscy malarze (bracia Siemianowscy)* (Lwów 1881). — *W sprawie nowego krakowskiego teatru* (Kraków 1892). — *Przepisy budownicze, ogniowe i porządkowe dla m. Krakowa*.—*Budowniczo i malarze niemcy i włosi pracujący w Krakowie w latach 1432—1596*. (A. U. IV). — *Kilka nowych szczegółów do historii budownictwa i rzeźby w Krakowie*. (A. U. IV). — *Jeszcze nieco o zabytkach, ich miłośnikach i ich niszczytelach*, 1888. — *Plany międzynarodowego konkursu na teatr w Krakowie* (1889). — *Fryderyk Szmidt, sylwetka biograficzna budowniczego* (1891). — *W sprawie budynków poszpitalnych u Św. Ducha* (1888). — *Budowa nowej rzeźni dla trzody chlewnej w Krakowie* (1898). — *Najnowszy plan król. stol. m. Krakowa* (1891 i 1899). — *Kurtyna teatru krakowskiego* (1894). — *Wystawa obrazów Henryka Siemiradzkiego* (1888). — *Sprawozdanie o potrzebie poparcia przedsiębiorstwa budowy kolei lokalnej Kraków—Kocmyrzów*. (1898). — *Sprawozdanie komisji teatralnej rady miejskiej o kosztach budowy techn. miejskiego* (1894).

Źr.: F. Kucharzewski: *Piśm. techn. polskie*, I, str. 81—82. — *Czasop. Techniczne*, XXIV, str. 62.—*Przegl. Techn.* 1906, Nr. 7. — *Kal. krak. J. Czecha* 1907. — *Architekt*, 1906, III, str. 69—70. — *Notaty arch. Alfreda Dicksteina*. — *Notaty Zygmunta Wdowiszewskiego*. — *Tyg. Ilustr.* 1906, Nr. 5.

WEBER Jerzy. Z Czech. Bud. w Poznaniu w poł. XVIII w.
 Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

WEINER Jerzy. W r. 1506 mianowany naczelnym budowniczym m. Lwowa.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

WEINERT Karol Fryderyk. Architekt w Warszawie w XVIII w.

Źr.: Akta ślubów zboru Ewang.-Augsb. w Warszawie: 1778—41.

WEISS Symcha. Syn Szlamy, żydowski budowniczy przybyły z Łucka, według podania miał stawiać bóżnicę w Nasielsku w końcu XVIII w. (rozebraną około r. 1880).

Źr.: M. Bersohn: Kilka słów o dawniejszych bóżniach drewnianych w Polsce. Zeszyt III, str. 18.

WEISS Stanisław. * w Warszawie 1871 † w Conradsteinie 16 maja 1917 r., w niewoli, jako jeniec wzięty w forcie Pomiechówka. Kształcił się w szkole sztuk pięknych w Odessie, praktykę odbył w arch. Mikołaja Tolwińskiego. W r. 1897 wrócił do kraju i pracował wspólnie z Henrykiem Stifelmanem. Wybudował domy następujące: Marszałkowska Nr. 5836/31; Nr. 6406/81-A; Nr. 6772/21; Nowogrodzka Nr. 1599C/18; Złota róg Sosnowej 1510/45; Bagatela Nr. 1761T/13—15; Hoża Nr. 1686/1—3; Sienna Nr. 1476/32; Nr. 5866/41; Miodowa Nr. 480-a/3; Franciszkańska Nr. 1809-a/6; Wilcza Nr. 1702/29; Polna Nr. 6435/68; Lwowska Nr. 6041/3; Leszno Nr. 674/48.

Źr.: Notaty Arch. Dicksteina. — Przegląd Tech. 1918 Nr. 33 — 36, str. 200.

WEISSE Chrystjan. * w Sibillenort na Śląsku 1733 † w Warszawie 17 maja 1785 r. Ogrodnik u ks. Czartoryskiego.

Źr.: Ks. zejszcz. zb. Ew. Augsb. 1785/91.

WELKE Alfons. * 1827. Ukończył szkołę sztuk pięknych w Warszawie oraz ces. akad. sztuk pięknych w Petersburgu ze stopniem artysty-budowniczego. Był nauczycielem architektury w warszawskim instytucie szlacheckim. Pracował przy budowie katakumb na Powązkach (1848—49), szpitala w Piotrkowie (1851—52), wznoszonego według projektu A. Gołońskiego, przy restauracji kościoła na Powązkach (1849—50), przy budowie szpitala św. Ducha w Warszawie (1855—57). Bud. pow. stopnickiego od 1857; pow. mie-

chowskiego od roku 1864. W r. 1875 założył wspólnie z Augustem Repphanem i Józefem Kokelim tow. udziałowe celem wylamywania marmurów w nabytych przez spółkę kopalniach oraz obrabiania tych marmurów w Kielcach, w fabryce specjalnie ku temu wzniesionej.

Źr.: Pam. Sztuk Pięknych. 1850—1854, str. 79. — A. U. VII, str. 594. — Kurjer War. 1852 Nr. 208. — Arch. A. D., akta osobiste Nr. 4484.

WELKE Alfons Juljusz. † 7 marca 1929, w wieku lat 66. Budowniczy, urzędnik zakładów gazowych m. st. Warszawy.

WENCESLAUS. Murator w Krakowie (1380). Pracował w r. 1380 przy katedrze w Krakowie.

Źr.: T. Wojciechowski: Kościół katedralny w Krakowie, str. 242 — J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 59.

WERCHAN Bogumił (Gottlieb). Mistrz ciesielski. Budował kościół par. ewangelicki w Sierakowie (pow. międzychodzki) (1782—1785).

Źr.: J. Kohte.

WERCNER Stefan, v. WERTZNER. Benedyktyn w klasztorze Św. Krzyża na Łysej Górze. Budowniczy zakonny. W r. 1781 dał plan i rozpoczął restaurację kościoła po pożarze 1777 r. przyczem zniszczył wiele pomników.

Źr.: Pam. Rel.-Mor. 1861. S. II. t. VII, str. 272. — J. Hinz: Szkice archit. str. 44 — Ks. J. Gacki: Benedyktynski klasztor św. Krzyża na Łysej Górze, str. 57.

WERNER Gustaw Adolf. * 25 stycznia 1824 † w Warszawie 7 lutego 1889. Po ukończeniu gimnazjum gubernjalnego w Warszawie, kształcił się w akademii budownictwa w Berlinie. Po otwarciu w Warszawie Szkoły Sztuk Pięknych przeniósł się do niej i chlubnie ją ukończył. Zapisał się jako aplikant do wydziału przemysłu przy Kom. Rząd. Spraw Wewnętrznych i pracował przy Henryku Marconim. Po zdaniu odpowiedniego egzaminu otrzymał stopień budowniczego kl. III-ej.

Prace: Pod kierunkiem Marconiego dokończenie budowy domu Lesserów przy Rymarskiej oraz domu Grodzickiego, później L. Krasieńskiego, na Krak.-Przedmieściu Nr. 411/7. Powołany przez J. Orłowskiego, prowadził przebudowę ratusza (1864). Domy: przy ul. Ossolińskich Nr. 415A/4 (przebudowany przez Wł. Marconiego), Niecałej

Nr. 614E-F/8, Solnej Nr. 818/12 (1869), Chmielnej Nr. 1259E/8, przy zbiegu Białej i Ogrodowej Nr. 277/9. Projekt nadbudowy domu starców przy cmentarzu ewang. augsburskim. Dom własny przy ul. Zielnej Nr. 1414/13. Kierował robotami budowlanymi na terytorjum kościelnem ewang.-augsburskim przy ul. Królewskiej.

Źr.: Przegląd Techn. 1889. Nr. 26, str. 47 i 48.—Kłosy. 1899, XLVIII. 1235, str. 141.—Arch. bud. m. st. Warszawy.—Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1889, str. 64—65.—Ks. ur. zb. Ew.-Augsb. 1824 Nr. 42 — Ks. zejść zb. Ew.-Augsb. 1889 Nr. 77.

WERNER Jerzy. Budował kościół (w stylu gotyckim) w Rakiszkach (p. jezioroski) 1868—1885. Dał plan i osobiście kierował budową kościoła p. w. Św. Św. Stefana, Antoniego Padewskiego i Jana Nepomucena w Policznej (pow. kozienicki), w latach 1889—1894. Budował mauzoleum Przeddzieckich przy kościele Św. Piotra i Pawła na Koszykach w Warszawie.

Źr.: Tyg. Il. 1894, 41, str. 237.—Mon. ilustr. kościołów rz.-kat. w Kr. Polsk. str. 43.—S. G. IX, str. 503.

WERNHER. Mistrz sprowadzony z Pragi, za którego podróż miasto Kraków zapłaciło 2 grzywny i 13 groszy. Sklepił główną nawę kościoła N. Marji Panny w Krakowie w r. 1395 i 1396.

Źr.: Wł. Łuszczkiewicz: Dawni architekci Sukiennic, str. 10.—Wł. Łuszczkiewicz. Sukiennice Krakowskie, str. 15.—T. Wojciechowski: Kościół katedr. w Krakowie, str. 229, 242.—Kl. Bąkowski: Kościół N. M. Panny w Krakowie, str. 6.—J. Lępkowski: Z przeszłości, szkice i obrazy, str. 12, 136.

WETZLICH Jakób. * 1811 † 19 kwietnia 1851. Bud. pow. wieluńskiego od 14 lutego 1848.

Źr.: Pam. Sztuk Pięknych 1850—1854, str. 144.

WEĆLAWSKI Aleksander. Trynitarz. Napisał: »Studium architecturae civilis et militaris«.

WĘDZIAGOLSKI Paweł. * 1883 w Janowie (Wileńszczyzna) † 1 lipca 1929. Gimnazjum klasyczne ukończył w Wilnie w r. 1903. W r. 1908 ukończył ze złotym medalem wydział fizyczno-matemat. uniw. petersburskiego, a w r. 1911 pedagogiczną akademię woj-skową. W r. 1912 wstąpił do akademii sztuk pięknych w Petersburgu, gdzie studjował u Benois. Ukończył ak. sztuk pięk. w r. 1917. Służył w wojsku rosyjskiem. W r. 1916 fortyfikował pobrzeże fińskie. Od r. 1919 służył w wojsku polskiem. Pracował przy fortyfikowaniu Modlina, za co odznaczony został Krzyżem Walecznych.

W latach 1920 — 1921 wykładał w szkole sztuk pięknych Warszawa, od r. 1921 na politechnice warszawskiej, a w latach 1926 — 1928 w państw. szkole budownictwa. Pracował w dziedzinie historii architektury, dokonywując pomiarów pomników budownictwa i dzieł sztuki w kraju (Modlin) i Włoszech (pomniki Colleoni'ego i Gattamelaty).

Prace: Odbudowa kościoła p. w. Św. Ignacego w Wilnie (1925—1926). Zabudowa parcel osadniczych w Janowie (p. krotoszyński). Domy mieszkalne 36 pp. przy ul. 11 Listopada na Pradze. Projekt gmachu Wolnej Wszechnicy w Warszawie (1928 — 1929). Budowa pałacu w Janowie Wil. (nieukończ.). Projekt konkursowy pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie (godło »Aquila«). Pawilony dla zarządu tramwajów elektr. w Warszawie. Proj. konkursowy (Nr. 12) regulacji placu Saskiego. Proj. restauracji pałacu Mostowskich w Warszawie (1924). Proj. domu agentury Państw. Banku Rolnego w Gdyni (1928).

Napisał: O szkole architektury. (Archit. i Budownictwo 1928, Nr. 2, str. 41—58). — Próba charakterystyki twórczości prof. Stanisława Noakowskiego. (Architektura i Budownictwo 1928, Nr. 10, str. 377). — 381. Obliczanie mostów wojennych (Warszawa 1920).

Źr.: Architektura i Budownictwo 1929, Nr. 6. — Sprawozdanie Tow. Zach. Sztuk Pięk. w Warszawie za r. 1929.

WICHERT Władysław Maurycy. † 29.1.1921. Inżynier-architekt.

WICHON Franczke. Murator w Krakowie, 1434.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500 Nr. 310.

WIERZBICKI Gracjan. Bud. pow. sejneńskiego 1864—1865.

Źr.: Roczniki urzędowe.

WIERZBICKI Ludwik. * 1835 w Wierbiażu w Małopolsce. Kształcił się w szkole politechnicznej lwowskiej oraz w wiedeńskiej szkole sztuk pięknych. Był profesorem budownictwa na politechnice lwowskiej. Według jego planów stanęły wszystkie budynki na dr. żel. Lwów-Czerniowce-Jassy i Lwów-Suszany. Projektował kasyno miejskie we Lwowie przy ul. Akademickiej Nr. 13, zbudowane w r. 1874.

Ogłosił drukiem: Wzory przemysłu domowego włościan na Rusi.

Wystawa archeologiczna we Lwowie (1855). Historia koronek (1884).
O potrzebie nauki przemysłowej. Bóżnica w Jabłonowie nad Prutem.

Źr.: J. Wiczkowski, str. 594.—Rocznik naukowo-lit.-art. r. 1905, str. 326—327.

WIERZEJSKI I g n a c y. Bud. pow. hrubieszowskiego 1864 — 1865.

Źr.: Roczn. urzęd.

WILAND. Budowniczy kościoła ŚŚ. Piotra i Pawła w Lignicy w r. 1333.

Źr.: Thebesius: Lignitzische Jahrbücher 1733. Cap. III, str. 18—20.

WILHELM Florentczyk. † około 1540. Murarz w Krakowie.

Źr.: A. U. V., str. 2.

WILLER Piotr. Uczył się u Jakóba van Kampen w Holandji i jako jego pomocnik był czynny przy budowie ratusza w w Amsterdamie. W r. 1651 przybył na dwór Jana Kazimierza w Warszawie. Nad Narwią, w Nieporęcie, budował dla króla dwór holenderski, a w Warszawie dom dla pań dworskich królowej Marji Ludwiki. W Gdańsku pokrył wieżę kościoła PP. Brygidek oraz odnowił wieżę kościoła Bożego Ciała.

Źr.: Ks. Dr. T. Kruszyński: Stary Gdańsk, str. 108.

WISSENBERG de GOSTYŃ Bartosz. Ukończył przed rokiem 1414 budowę kościoła farnego w Gostyniu (pow. krobski).

Źr.: A. U. IV, str. XLII. — S. G. II, str. 747.

WISZNIEWSKI. Kierował restauracją kościoła OO. Misjonarzy p. w. Wniebowstąpienia Pańskiego w Wilnie, którego konsekracja odbyła się d. 8 października 1862 r.

Źr.: Kurjer War. 1862 Nr. 247, 1863, Nr. 243.

WITKIEWICZ Stanisław. * w Poszawszu na Żmudzi 8 maja 1851 † w Lovranie 5 września 1915. Malarz, esteta i krytyk literacki. Zajmował się również budownictwem drzewnym i według jego projektów stanęły następujące wille w Zakopanem: »Koliba« Zygmunta Gnatowskiego przy ul. Kościeliskiej (1892—93); »Pepita« dr. Br. Chrostowskich (1893); »Pod Jedłami na Kozińcu, Pawlikowskich (1897); »Oksza« Kossakowskich, później Keszycskich, przy ul. Zamoyskiego (1894—95); dom Steckiego w Lubelskiem; »Zofjówka«,

dawniej Dolińskich, obecnie Grohmannów, przy ul. Chalubińskiego (1896); Sanatorjum dr. Hawranka przy ul. Chalubińskiego (1897); Domek kustosa przy muzeum im. Chalubińskiego. Klasztorzek braci Albertynów na Kalatówkach (1898); »Konstantynówka« przy ul. Jagiellońskiej (1900); »Grażyna«, tow. Bratnia Pomoc (1900—1902); »Pod wykrotem«, Kondratowiczowej przy ul. Kościeliskiej (1905—06); Dom Dłuskich przy sanatorjum (1907); Kapliczka przydrożna na Bystrem (1907); Kaplica w Jaszczurówce, Uznańskich (1908); Gmach murowany muzeum im. Chalubińskiego (1913); Urządzenie kaplicy Gnatowskich, ołtarza Matki Boskiej Różańcowej w kościele par. zakopiańskim, oraz dom stacyjny w Syługudyszkach st. dr. żel. podj. Świąciany-Poniewież. Ogłosił drukiem w latach 1904—1911: »Styl zakopiański« 2 zeszyty.

Źr.: Tyg. II. 1899, Nr. 31, str. 614; 1915, Nr. 39, str. 570. — Wiad. udzielone przez d-ra I. T. Baranowskiego, oraz przez prof. Ant. Sygietyńskiego. — Katalog wystawy podhalańskiej, Lwów 1911, str. 4, 23. — E. Świeykowski: Pam. Tow. Przyj. Szt. Piękn. w Krakowie 1854—1904, str. 311. — T. Kornilowicz: Stanisław Witkiewicz, Pam. Tatrzański, 1915—1916 oraz osobna praca p. t.: »O Stanisławie Witkiewiczu« Kraków 1916, zawierająca bibliografię prac Witkiewicza.

WITKOWICZ Marcin. Murarz w Poznaniu wymieniony w patencie (Ierbryf) murarskim z dn. 30 stycznia 1691 r.

Źr.: A. U. IV, str. 230, 231.

WITKOWSKI Bonifacy. † 16 września 1840. Był konduktorem przy budowlach K. R. W. R. i O. P. od 8.1 1820 r. Adjunktem budowniczym komisji wojew. mazowieckiego został mianowany 3.10 1821; Intendentem domów rządowych został 12.2.1822. Dnia 27 lutego 1827 mianowany budowniczym w całym Królestwie Polskim. Mianowany bud. woj. mazowieckiego na miejsce Karola Döllingera 5 maja 1829.

Źr.: Kal. polit. — Kurj. War. Nr. 89. — A. A. D.: Akta K. R. S. W. Nr. 16929.

WITKOWSKI Stefan. * 1832 † we Lwowie 1902. Radaca budownictwa we Lwowie.

Źr.: Tyg. II. 1903, Nr. 1.

WITKOWSKI Teodor. Po ukończeniu gimnazjum realnego w Warszawie w r. 1859, ukończył cesarską akademię sztuk pięknych w Petersburgu w r. 1862. Późem pracował w głównym to-

warzystwie dróg żelaznych rosyjskich. Budowniczym kl. III-ej został w r. 1865.

Prace: Dom przy zbiegu Świętokrzyskiej i Nowego Świata Nr. 1742/2 (1868). Wspólnie z bud. Surzyńskim budował dom Marinę'a na placu Zielonym (Dąbrowskiego) otw. 14 października 1867 r. (dziś Min. Ref. Rol., przebudowany przez arch. A. Oczkowskiego) Nr. 1403/5. Budował cerkiew p. w. Św. Olgi przy koszarach huzarskich w Łazienkach (1867).

Źr.: A. A. D. Akta K. R. S. W. Nr. 16972.—Przeł. archit. w Kal. J. Jaworskiego w r. 1868, str. LXXVI: 1869, str. 51.—Wiad. udz. przez arch. A. Oczkowskiego.—Kurjer Warsz. 1865 Nr. 169, 1867 Nr. 230, 1868 Nr. 217.

WITKOWSKI Urban. Murator, syn Jerzego i Katarzyny z Witkowa w Czechach. Przyjął w r. 1607 prawo miejskie S. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

WITOS Wojciech, (WITOSZ). W r. 1623 wspomniany pomiędzy młodszymi murarzami krakowskimi.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 134.

de WITT, v. de WITTE Jan. † w Kamieńcu 22 grudnia 1785, mając lat przeszło 70. W r. 1726 wstąpił do korpusu artylerji koronnej; w r. 1751 został kapitanem, 27/III.1751 — podpułkownikiem, w r. 1762—pułkownikiem, 1767—generał-majorem, a w r. 1768—komendantem twierdzy kamienieckiej i fortec pogranicznych, w r. 1781 zaś generał-lejtnantem i kawalerem orderu Św. Stanisława. Pod jego kierownictwem stawiano kościół OO. Dominikanów p. w. Bożego Ciała, we Lwowie (1749). Według jego rysunku wystawiono w Poczajowie kaplicę drewnianą, w której się mieścił obraz N. M. Panny w czasie budowy kościoła tamże. Inne prace jego: koszary »Wittego«, w których następnie umieszczono szpital wojskowy, odwach w Kamieńcu, w którym ostatnio przed wojną światową mieściła się straż ogniowa ochotnicza, oraz dom komendantury (1770, który później należał do p. Kamyszańskiej. Nobilitowany w r. 1768.

Źr.: J. Wiczowski, str. 564.—K. Niesiecki, wyd. Bobrowicza, X, str. 478.—S. G. VIII, str. 352.—F. M. S. II, str. 96.—Al. Prusiewicz: Kamieniec Podolski, szkic hist.-top. Litwa i Ruś 1913, IV—V, str. 40, 47. — Al. Prusiewicz: Kamieniec Podolski, str. 73, 82, 86. — Ks. Wł. Żyła: Kościół OO. Dominikanów w Tarnopolu 1749—1779, str. 77.

WIWULSKI Antoni. * w gub. archangielskiej w r. 1877 † 10.1 1919, zginął w czasie obrony Wilna. Architekt i rzeźbiarz. Ukończył szkoły średnie w Libawie, następnie w Chyrowie, zaś studja politechniczne odbył w Wiedniu, artystyczne — w Paryżu. Pochowany w Wilnie na Rossie.

Prace: Pomnik Grunwaldzki w Krakowie (1910); kościół p. w. Serca Jezusowego w Wilnie (1913); 3 Krzyże na górze Trzykrzyżskiej w Wilnie (1915); krzyż drewniany na mogile powstańców r. 1863; kaplica w Szydłowie; tablica pamiątkowa Kościuszki w kościele Św. Jana (1917) w Wilnie.

Źr.: J. Kłos: Wilno, str. 98—99. — Inf. udz. przez p. Michała Brenszteina.

WŁODARCZYK Stanisław. Uczeń Piotra Mezzo, w r. 1588 zapisany do cechu murarskiego w Krakowie, zaś w r. 1603 wywołony na towarzysza.

Źr.: A. U. IV, str. LXIII.

WNUK Piotr. Murator, syn Macieja z Jasionnej, przyjął w r. 1546 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

WODASZYŃSKI Wiktor yn. Architekt, narysował plan i elewację frontu (niezgodne z rzeczywistością) nowego kościoła w Jedlni, postawionego według planów Jana Fontany i Jakóba Kubickiego (1790—1819).

Źr.: Ks. J. Gacki: Jedlnia, str. 111.

WOJCIECHOWICZ Gasper. Murarz krakowski, murował w latach 1603—1617 kościół OO. Bernardynów w Kretyndze.

Źr.: M. G. Opisanie powiatu telszewskiego w guberni Kowieńskiej... Wilno. 1846, str. 63.

WOJCIECHOWSKI Konstanty. * 8 kwietnia 1841 w Wojsławicach † 29 grudnia 1910 w Warszawie. W r. 1861 wstąpił na wydział architektury warsz. szkoły szt. piękń. Egzamin na budowniczego kl. III-ej złożył w Petersburgu w r. 1875, poczem wyjechał do Monachjum i Paryża w celu uzupełnienia wykształcenia. Jako gorący miłośnik zabytków przeszłości był jednym z założycieli T. O. n. Z. P. w Warszawie. Był budowniczym djecezji kujawsko-kaliskiej oraz T. K. m. Warszawy, którego był wice-prezesem od r. 1905.

Prace: Kościoły w: Baltowie (pow. ilżecki) 1898, Borownie (pow. radomski) (1904), Czersku (pow. grójecki), (1900), Częstoch-

wie pod wezwaniem Św. Rodziny, Dąbrowie (pow. opoczyński) (1890), Gorzkowicach (pow. piotrkowski) (1898), Kutnie (1885 — 1887), Kompinie (pow. łowicki), Lesznie (powiat błoński) (1893), Lubani Rawskiej, Łodzi pod wezw. N. M. Panny (1888 — 1897). Milejowie Piotrkowskim (1898), Miłonicach (pow. kutnowski) (1893), Odrzywole (pow. opoczyński), ukończony przez Jarosława Wojciechowskiego (1898 — 1901), Opatówku (pow. kaliski) (1910), Połoneczce (gub. mińska), Przybyszewie (pow. grójecki), Radzyminie, Równem (woj. wołyńskie) (1899), Radomsku (1876), oraz ołtarze, ambone, stalle i cyborjum, tamże, Szymanowie (pow. sochaczewski), Tomaszowie Rawskim (powiększony w r. 1888), Turku, ukończony 1909 przez Jarosława Wojciechowskiego, Wasiliszkach (pow. lidzki), Witowie (pow. wrocławski) (1902), Wrzosie (pow. radomski) (projekt). Zdunach (pow. łowicki), Złakowie (pow. łowicki), Zbrachlinie (pow. wrocławski) (1889), Zegru (pow. pułtusi) (1899), Zerznie (pow. warszawski) (1880), Tobolsku (projekt), Wiatce (projekt), kaplica przedpogrzebowa przy kościele farnym św. Jana w Warszawie (1891), dokończenie budowy rozpoczętego w r. 1704 przez J. Bellotti'ego kościoła w Rokitnie (pow. błoński) (1881 — 1884), przebudowa katedry w Włocławku (1891—1893), powiększenie kościoła w Sannikach (1893), wzniesione go przez Franciszka Tournelle'a. Zakończenie wieży kościoła Św. Ducha w Łowiczu. Przebudowa wieży w kościele w Chojnem, pow. sieradzki. Wieżyczka kościoła Św. Witalisa przy wrocławskim seminarjum (1888). Ambona w kościele ew.-reformowanym w Warszawie. Kaplica rodziny Leopolda Kronenberga na cmentarzu ewangelicko-reformowanym w Warszawie. Kaplica rodziny Ostrowskich w Ujeździe. Kaplica rodziny Suskich w Giżycach (pow. sochaczewski) (1897). Domy: Czarnomskiego przy ul. Smolnej Nr. 2979D/23, Szymkiewicza, Anny Schejbler przy ul. Smolnej Nr. 1289A/25, przebudowany w r. 1926 dla poselstwa Szwajcarii; Zawadzkiego, dziś Banku Handlowego przy ul. Romualda Traugutta Nr. 408 — 9/9, Mireckiego przy ul. Smolnej Nr. 2982/24. Pałac w Kluczkowicach (pow. puławski) dla Kleniewskich. Nadbudowa domu zw. »pod Lwem« przy zbiegu Nowego Światu i Ordynackiej Nr. 1313A(60) (1882).

Źr.: Życiorysy: Przegl. Techn. 1911 Nr. 1, str. 11.—Architekt: 1911, str. 11.—S. G.: XII, str. 373, 762; XIII, str. 44; XIV, str. 574. — Inf. udzielone przez arch. Jarosława Wojciechowskiego.—Monogr. ilustr. czyli opis kościołów rżkat. w Król. Polsk., str. 78.—R. Hube. Kościół parafialny stary i nowy w Radomsku, str. 59—61, 67. — Ks. St. Chodyński. Seminarjum wrocławskie, str. 271.—Tyg. Il. 1899 Nr. 50.

WOJCIK Stanisław. Towarzysz cechu murarskiego w Lublinie w r. 1713.

Źr.: A. U. VI, str. 229.

WOJCIKIEWICZ Karol. Kierował budową wzniesionego według projektu Markla i Treschera ratusza we Lwowie 1827—1835.

Źr.: Fr. Jaworski: Ratusz Lwowski, str. 76.

WOJDSEK. Budowniczy za czasów Mieczysława I-go. Zwiedziwszy Włochy, miał pierwsze kościoły w Polsce stawiać.

Źr.: F. M. S. I. str. 98.

WOJNOWSKI Jan. Bud. obw. opatowskiego 1826—1828.

Źr.: Kal. polit.

WOITEG de MISLIMICZE. Murator, przyjął prawo miejskie w Krakowie 1450.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 430 (przypis.).

WOJTKO, v. WOYTEK. Murator w Krakowie, 1450—1497. Miał w r. 1476 wykonywać jakieś roboty w Lublinie.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 430, 512, 564, 580, 647, 1315.

WOLCNER Oktawjan, v. WOLKNER, WOLCKHNER, WOLZNER, FALKNER von Krakau. Z osiadłej w Krakowie rodziny flamandzkiej, był wezwany przez margrabiego Henryka (Jasomirgott), do budowy kościoła Św. Szczepana do Wiednia w r. 1144 którą ukończył w r. 1167 i chociaż świątynia ta po dwukrotnem spaleniu w r. 1258 i 1275 została odbudowana i zmieniona, jednak fronton główny, wchód i wieże na 33 sążnie wysokie, chór wewnątrz kościoła z ozdobami starożytnymi pozostały tak jak je Wolcner założył i ukończył.

Źr.: Dziennik Warsz. 1852 Nr. 20.—F. M. S. I, str. 95, 97. — Orgelbrand XXVII, str. 701—702. — Wiad. hist.-krytyczne... przez J. M. Ossolińskiego w Krakowie 1819. I, str. 512—514 z ryc. — Kurjer. Warsz. 1828 Nr. 332; 1846 Nr. 334. — J. F. Kluczycki: Pamiątki polskie w Wiedniu i jego okolicach, str. 21—25.

WOLF der Maurer. Murator we Lwowie (1405).

Źr.: Wl. Loziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 4.

WOLFF Ludwig. Murator w Poznaniu, pracował u J. B. Quadro w r. 1556.

Źr.: A. Warschauer, str. 46.

WOLIŃSKI Adolf. * 1821 † 14 marca 1895. Pochowany na Powązkach. W r. 1847 przybył do Warszawy i rozpoczął praktykę u Henryka Marconiego, pod którego kierunkiem wykonał budowę: pałacu dla Andrzeja hr. Zamoyskiego na Nowym Świecie Nr. 1245A/67 — 69, domu Tekli Rapackiej przy ul. Oboźnej Nr. 2765B/7, domu przy ul. zbiegu Marszałkowskiej i Królewskiej Nr. 1065C/153, oraz pałacu w Chrobrzu dla Aleksandra margr. Wielopolskiego. W r. 1856 otrzymał stopień bud. kl. III-ej. Był członkiem honorowym petersburskiej Ces. Ak. Szt. Pięknych, oraz profesorem warszawskiej Szkoły Sztuk Pięknych w latach 1859 — 1861. Według projektu H. Marconiego budował Instytut Oftalmiczny przy ul. Smolnej (otwarty 11 listopada 1870 r.).

Prace: domy: dla kupca Istomina w al. Jerozolimskiej Nr. 1267D/4 (przebudowany) i 1267E/6, przy ul. Elektoralfnej Nr. 745/4 (1867) Trębackiej Nr. 613/15 — 17 (1875); Granicznej Nr. 1104/-1 (1864); Żórawiej Nr. 1587/2; Długiej Nr. 546/20 (1860); Świętokrzyskiej róg Marszałkowskiej Nr. 1376/131 (1865), Śliskiej Nr. 1459/30 (1861); Złotej Nr. 1497/24 (1865); Marszałkowskiej róg Chmielnej Nr. 1559B/108 (1860) (przebudowany); Wspólnej Nr. 1653/15 (1865) Nr. 1590/4; R. Traugutta Nr. 408 — 9A/3 (1874); Przechodniej Nr. 950/8 (1871) (przebudowany).

Źr.: Przegląd Techn. 1895. 32, str. 72; — Tyg. II. 1870. 146, str. 186; 1895. 13, str. 211. — Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Poranny, 1895, z dn. 16 marca. — Kurjer Warsz. 1866 Nr. 179 1868 Nr. 205.

WOLKIEWICZ Władysław. * 1845 † 27 maja 1903. Według jego planu stanęły domy: przy ul. Szczygłej Nr. 2889/11 oraz przy ul. Wspólnej Nr. 1640/26.

Źr.: Przegląd Techn. 1903 Nr. 22, str. 334. — Wiad. udzielone przez bud. Adama Oczkowskiego.

WOLSKI Mikołaj. w Podhajcach około 1553 † 9 marca 1630. Marszałek w. kor. Był wielkim miłośnikiem budownictwa. Około r. 1592 rozszerzył i przyozdobił zamek Rabsztyn. Według Starowolskiego: Laudatio funebris Nicolai Wolki, Crac. 1630 »miłując wewnętrzną przyozdobę domu i przyjemność ogrodów, pierwszy

zakładanie onych na sposób włoski do zimnej strefy naszej wprowadził; on pierwszy wedle architektonicznej symetrii stawiał gmachy, a przedewszystkiem podług wymagań sztuki zmurował zamek krzepicki i pałace w Kłobucku i Aksmanicach na Rusiu. W tych pomysłach architektonicznych pomocnym mu był Jerzy German, Prusak z Wartenburga, architekt i geometra, zwykle zamieszkały w Kłobucku.

Źr.: L. Zarewicz: Zakon Kamedułów, jego fundacje i dziejowe wspomnienia w Polsce i Litwie, str. 194—196 i 225.

WOLTELINI J a k ó b. Murator w Poznaniu w r. 1577.

Źr.: A. Warschauer, str. 47.

WOLKOW. Budowniczy. Urządził wnętrza pałacu Jana Skworcowa (dawnego pałacu Saskiego) przebudowanego w latach 1838—1842 przez Adama Idzkowskiego.

Źr.: Ogrody w Warszawie i jej okolicach. Przypis Nr. 2. Kalendarz Powszechny na rok 1848, str. 2.

WONDRASZKA A l o i z y. Urzędnik dyrekcji budownictwa we Lwowie. Robił w r. 1818 plany (nierzeczywistnione) budynku gubernialnego we Lwowie.

Źr.: T. Mańkowski: Pocz. nowożytn. Lwowa w architekturze. Prace sekcji hist. sztuki i kultury T. N. we Lwowie I, 33, 42.

WONSZ P e t r u s (W A Ź). Murator z Chełma, 1499.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 1368.

WORECZEK W o j c i e c h. W r. 1605 był starszym cechu mularskiego i stameckiego w Krakowie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 138.

WOYCICKI P a w e ł. * 25 stycznia 1842 w Kaliszu † 31 lipca 1890; pochowany na Powązkach. W r. 1858 wstąpił do Szkoły Szt. Pięknych, którą ukończył w r. 1863.

Prace: Projekty budynków stacyjnych na dr. żel. Brzesko - Grajewskiej. Domy: przy ul. Wspólnej Nr. 5104/40; Mokotowskiej Nr. 1659/59; Marszałkowskiej Nr. 1391C/78; Nowogrodzkiej Nr. 1599G/26; Chmielnej Nr. 1553F/67; Krak.-Przedmieściu Nr. 439/59; na placu Trzech Krzyży Nr. 1739/10. Kościół na Modrzejowej Górze pod

Sobieszynem (1883). Budowa kościoła w Rostkowie (pow. przasnyski) po śmierci A. Schimmeplfeninga.

Źr.: Przegląd Techn. 1890. Nr. 27, str. 192. — W... położenie kamienia węgl. w fundamentach kościoła w Sobieszynie. Kłosa XXXVII 1883, Nr. 961, str. 343. — Tyg. Il. 1890. 32, str. 96; 1900. 46, str. 913. — Wiad. udzielone przez arch. Z. Woycieckiego. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1890, str. 68.

WOYDE Aleksander. * 1834 † 17 lutego 1889 r. Po ukończeniu w r. 1851 Instytutu Szlacheckiego w Warszawie, wstąpił na architekturę do Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie i ukończył ją w r. 1857. W r. 1866 w celu dalszego kształcenia zwiedził Niemcy, Włochy i Francję. Po powrocie do kraju zdał egzamin na budowniczego klasy III, poczem wstąpił do służby rządowej jako budowniczym pow. warszawskiego w r. 1867, zaś w r. 1870 został budowniczym oddziałowym przy rządzie gubernjalnym warszawskim.

Prace. Przebudowa pałacu w Łazienkach zniszczonego przez pożar. Budowa nowej pomarańczarni, tamże. Dom przy zbiegu Krak.-Przedmieścia i Bednarskiej Nr. 2675A/60 (dla Efrosa). Dom przy zbiegu Marszałkowskiej i Żórawiej Nr. 1600N/91. Dom dla służby kościelnej przy cerkwi na Pradze. Domy na Pradze i Pelcowiznie. Zabudowanie całej prawie ul. Emilji Plater i ul. Hożej w okolicy ul. Emilji Plater. Dom Karszo-Siedlewskich na placu Trzech Krzyży Nr. 1675/3. Restauracja domu po dawnej poczcie przy zbiegu Krak.-Przedmieścia i Trębackiej. Dom przy ul. Leszno Nr. 674B/44 (1872). Koszary saperów w Skierniewicach. Dom przy ul. Złotej Nr. 1514/35 (1869). Dom Konopackiego na Pradze.

Źr.: Kurjer Warsz. 1851 Nr. 167. — Przegląd Techn. 1889. 26, str. 48. — Kłosa. XLVIII. 1889. 1234, str. 123. — Tyg. Il. 1889, Nr. 321, str. 127. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1889, str. 64—65. — Kurjer War. 1866 Nr. 226; 1869 Nr. 182.

WOZNICKA Marcin. Murator w Krakowie w r. 1644.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w. str. 138.

WOZNYCKA Jakób. Mistrz murarski wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyzw. i statuta m. Krakowa, 1507—1795, I, str. 895, Nr. 731.

WÓJCICKI Antoni. * 13 czerwca 1853 w Kieleckiem † w Warszawie 17 września 1930. Do gimnazjum uczęszczał w Kielcach. Architekturę studjował w cesarskiej Akademji Sztuk Pięknych

w Petersburgu, którą ukończył w r. 1882 z małym medalem złotym za projekt teatru. Po ukończeniu akademji pracował jako pomocnik prof. Krakau, budowniczego i konserwatora teatrów cesarskich. W r. 1885 wrócił do kraju i był inżynierem pow. przasnyskiego, a od r. 1895 do 1915 — ciechanowskiego.

Prace: Projekt i budowa kościoła w Rostkowie p. w. Św. Stanisława Kostki; kościół paraf. w Sońsku, plebanja i dom ludowy tamże; dom parafjalny w Pałukach; dom ludowy w Ciechanowie, dom towarzystwa rolniczego w Ciechanowie, szkoła rolnicza w Sokolówku, Od r. 1915 do 1927 był naczelnikiem wydziału inspekcyjno-budowlanego magistratu m. st. Warszawy. Projektował i prowadził od r. 1924 budowę koperatywy mieszkaniowej na Marymoncie »Wspólna praca«.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina.

WYCZYŃSKI Kazimierz. † 3 grudnia 1923. Architekturę studjował w Karlsruhe. Pracował z Zygmuntem Hendlem na Wawelu. Razem z L. Wojtyczko restaurował Szarą Kamienicę, oraz pałac Jabłonowskich (dziś Franciszka Potockiego) w Rynku krakowskim Nr. 20. Lokal Hawelki w Pałacu Spiskim. Proj. konk. przebudowy domu Nr. 4 (Barszczowe) w Rynku krakowskim, II nagr. (Arch. 1907). Dom Strenka przy zbiegu ul. Karmelickiej i Dunajewskiego (Arch. 1908). Wspólnie z Teodorem Hoffmanem budował oddział Banku Polskiego w Krakowie. Otrzymał I-ą nagrodę (wspólnie z Piotrem Jurkiewiczem i Stefanem Żeleńskim na konkursie na gmach województwa i sejmku śląskiego w Katowicach.

Źr.: Fr. Klein: O zachowanie śródmieścia Krakowa. Ziemia 1913, Nr. 31, str. 513. — Notaty arch. A. Dicksteina.

WYGANOWSKI Lucjan. * w Grodnie 1809 † w Pierrefonds 8 maja 1886. Do szkół uczęszczał w Swisłoczy, a następnie na wydział filozoficzny wszechnicy wileńskiej. Po r. 1831 przeniósł się do Francji, początkowo do Amiens, a następnie do Paryża, gdzie pracował przy słynnym architekcie J. B. A. Lassus'ie przy restauracji katedry Notre Dame, Sainte Chapelle w Pałacu Sprawiedliwości, tudzież klasztoru des Oiseaux. Będąc później pomocnikiem Lassus'a wspólnie z nim wystawił lub przebudował wiele gmachów w Paryżu i na prowincji. Po śmierci Lassus'a (w r. 1857) pracował przy Viollet-le-Duc'u i zajmował się restauracją zamku w Pierrefonds, którego był konserwatorem aż do zgonu.

Prace: Kościół Św. Jana Chrzciciela na przedmieściu Paryża, Belleville. Klasztor PP. Wizytek w dzielnicy Montparnasse w Paryżu. Pałac ks. Soltykowa na Champs Elysées, tamże. Odnowienie katedr w Le Mans i w Chartres. Kościół N. M. P. w Châlons sur Marne. Kościół N. M. P. w Saint Aignan. Katedra w Moulins. Kościół Św. Mikołaja w Nantes. Kościół św. Piotra w Dijon. Kościoły Św. Maura w Aurillac oraz św. Gerarda. Kościoły w Montluçon. Kaplice w Gezencourt i w Bar-le-Duc. Kościół w le Cusset pod Vichy.

Źr.: Kłosa XLIII. 1886. Nr. 1112, str. 262 z portr. — Kronika. 1858. Nr. 137, z d. 27 maja.

WYRZYKOWSKI Wiktor. * 1829. Budowniczym kl. III - ej został w r. 1852. Pom. bud. gub. warszawskiej 1861 — 1863. Opracował »Przegląd architektoniczny« w kalendarzach J. Jaworskiego: r. 1868, str. LXXIV — LXXVII; r. 1869, str. 46 — 53; r. 1870, str. 25 — 32. Budował dom przy ul. Sapieżyńskiej Nr. 2178/3 (1863).

Źr.: Roczn. urz. — Kal. J. Jaworskiego. — Arch. bud. m. st. Warszawy.

WYSOCKI Janisław. Architekt polski XVI w. Zobowiązał się wybudować gmach murowany, czyli zamek przy kościele metropolitalnym w Gnieźnie, za arcybiskupstwa Jana Łaskiego, za co kapituła zobowiązała się ustąpić mu w dożywocie dobra stołu arcybiskupiego, Sławna. (Acta decr. capit. Gnesn. IV. 175B). Otrzymał w dziesięcioletnią emfiteuzę dobra Kamień, pod warunkiem odbudowania i należytego wzmocnienia murami, fosami i t. d. tamtejszego zamku arcybiskupiego.

Źr.: Ks. Jan Korytkowski: Arcybiskupi gniezn... II, str. 645, 668.

WYSOCKI ks. Szymon. Z zakonu OO. Jezuitów, był zawiadowcą budowy w Ponarach pomnika z posągami Męki Pańskiej na rozdrożu gościńców do Trok, Grodna i Kowna (1597).

Źr.: Wl. Syrokomla: Wycieczki po Litwie, I, str. 25—26.

WYSZKIE. Budował dom Janowicza przy ul. Chmielnej Nr. 1532 — 3/32 — 34 (przebudowany).

Źr.: Gazeta Warsz. 1863, 92 z d. 23 kwietnia.

Z.

ZABIERZOWSKI Aleksander. * 27 kwietnia 1818 w Myszynie † 18 sierpnia 1870 w Warszawie. Nauki początkowe pobierał w Pultusku, następnie zaś w Warszawie. W r. 1839 wstąpił na

służbę rządową w Kom. Rząd. Spr. Wewn. i Duch. i jednocześnie kształcił się praktycznie przy Corazzim. W r. 1841 mianowany został konduktorem przy budowie Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Marymoncie. W d. 19 kwietnia 1843 otrzymał stopień bud. kl. II-ej, poczem wyjechał do Florencji, gdzie uczęszczał do Akademii Sztuk Pięknych. Po powrocie z Włoch w r. 1846, został mianowany bud. pow. krasnostawskiego, gdzie wystawił kilka pałaców wiejskich, a nadto w Krasnymstawie dla siebie dom mieszkalny. Mianowany w r. 1853 pom. bud. gub. radomskiego. Wreszcie przeniósł się do Warszawy, jako wolno-praktykujący budowniczy i wystawił domy: przy ul. Królewskiej Nr. 1066S/33, Orlej Nr. 802/12 i 801/8 (1866); Nowogrodzkiej Nr. 1606/11 (1866); Wareckiej Nr. 1253/7 (1866). Dwór we Włochach pod Warszawą. Ostatnią pracą jego był teatr Letni w ogrodzie Saskim w Warszawie. Wykonał projekt pałacu Kronenberga w Warszawie (niewykonany).

Pisma: Praktyczne budownictwo wiejskie. Zbiór planów na budowle wiejskie w rozmaitych rozmiarach, a mianowicie: domy mieszkalne t. zw. dwory, ozdoby architektoniczne ogrodów, jak też altany, ogrodzenia, mostki i t. p. oficyny dla służby, domy włościańskie, zabudowania dla kolonistów, gorzelnie, karczmy, śpichlerze, stodoły, obory, owczarnie, kościoły, kaplice i t. p. Serja I i II-a, 12 i 7 zeszytów. Radom i Warszawa 1857—1862. — Przewodnik praktyczny dla budujących, zawierający zbiór wszelkich wiadomości, dotyczących się budownictwa, zebranych i ułożonych z praktycznych doświadczeń techników i budowniczych, jako też własnych. Warszawa 1857 in 4-o, str. 290 + nlb. 3 + IX tabl. rys. — Cegła robiona na sucho. Przegląd Roln. Przem. i Handl. 1855.

Źr.: Życiorys z portretem: Tyg. Il. 1870. 149, str. 217. — Orgelbrand XXVIII, 157. — F. Kucharzewski. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz. 1859 Nr. 311, 1869 Nr. 109.

ZABOKRZYCKI. Wspólnie z Halaburdem i Polikowskim wykonywał projekt F. M. Lanci'ego, przywrócenia do dawnej świetności spalonego w r. 1836 pałacu w Różance, wzniesionego w r. 1713 dla Pocięja z polecenia Piotra Wielkiego.

Źr.: A. Wieniarski: Włodawa i Różanka. Bibl. Warsz. 1860. III. 464.

ZACHAREWICZ Bartłomiej. Mistrz kunsztu murarskiego; wykonywał rozmaite prace w Bohdanowie (pow. oszmiańskiego) dla Wiktora Czechowicza, sędziego ziemskiego i podstolego oszmiańskiego, który z nim zawarł umowę treści następującej: »Ja niżej

wyrażony czynię wiadomo tym moim kontraktem Bartłomiejowi Zacharewiczowi kunsztu murarskiego, danym na to: iż wyż pomienionego Zacharewicza z pomocnikami od siebie najętymi, na podmurowanie całej nowej oficyny zgodziłem. We szredzinie zaś której tak po jednej jako i drugiej stronie dla wystawienia z kaflów pieca z kominami terażniejszej mody z luchtami przez dach wyprowadzonemi. Tudzież w kuchennej izbie piec osobliwej roboty z wygodą dla kucharza, złączonym kominem jak należy wszędzie wystawić, za którą to takową robotę zgodziłem pomienionego Zacharewicza za złotych dwieście: dico 200. Do tego akkomodacyi dać przyrzekłem miary komisyjnej beczkę żyta i beczkę jęczmienia, vigore tego kontraktu po skończonej całej robocie dotrzymać mam. I na tom ony Zacharewiczowi murarzowy kunsztu murarskiego dał z podpisem ręki mej. Pisan w Bohdanowie w 1781 r. septembra 30 dnia. Wiktory Czechowicz. S. Z. Oszm. mp.«.

Źr.: Cz. Jankowski: Powiat Oszmiański, I, str. 227.

ZACHARJEWICZ Juljan Oktawjan. * 17 lipca 1837 † 27 grudnia 1898. Początkowe studia odbył we Lwowie, po ukończeniu których udał się na politechnikę do Wiednia, gdzie obok studjów u Ernsta pracował przy restauracji tumu Św. Szczepana. W latach 1853—1871 był inżynierem kolejowym, początkowo w dyrekcji generalnej kolei w Wiedniu, a od r. 1860 na dr. żel. Karola Ludwika, poczem powołano go na katedrę architektury akademji technicznej we Lwowie. Był kawalerem orderu Korony Żelaznej.

Prace: Gmach politechniki lwowskiej (1873—1877). Dokończenie klasztoru i kościoła PP. Franciszkanek we Lwowie (1876—1888). Gmach galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie (1891). Restauracja kościoła Św. Jana Chrzciciela, tamże (1886). Restauracja kościoła Najśw. M. P. Śnieżnej, tamże. Restauracja katedry w Tarnowie (1889) oraz kościoła parafjalnego w Stryju. Pałac hr. Rejowej w Psarach (pow. chrzanowski). Kościół paraf. w Zarzeczcu (pow. jarosławski) (1880). Kościół w Bucniowie (pow. tarnopolski). Pałacyk gościnny w Raju (pow. brzeżański) (1882). Willa hr. Tyszkiewiczów w Wilnie. Zamek w Husiatynie. Zabudowanie dzielnicy zwanej Kastelówką we Lwowie. Wieża wodna na wystawie lwowskiej w r. 1894. Muzeum przemysłowe we Lwowie. (1874).

Pisma: Zabytki sztuki w Polsce (zeszytów 4).—Wykopaliska w Załukwi nad Dniestrem.

Źr.: Życiorys: A. U. VII, str. XI (przypis.). — Tyg. II. 1899 Nr. 3, str. 56. — Czasopismo Techn. XVII. 1899, str. 1—3. — J. Wiczkowski. 576, 577, 586. — Gmach szkoły politechnicznej we Lwowie: Kłosy. XLVIII. 1889, Nr. 1246, str. 311. — S. G. XIV, str. 433. — Dr. J. Piotrowski: Lemberg (Lwów), str. 10, 73, 109, 146, 160. — Tyg. II. 1894, Nr. 26, str. 440. — S. G. IX, str. 493. — F. Herzog: Tarnów (1567—1907), str. 148. — Świat 1894, str. 483. — E. Świeykowski Pam. tow. przyj. Szt. Piękn. w Krakowie 1854—1904, str. 319. — Architekt 1900, Nr. 1. (Gmach Galicyjskiej Kasy Oszczędn. we Lwowie). — Kalendarz J. Ungra na rok 1900; data śmierci 28 grudnia.

ZACHER Jan. Z Saksonji. Bud. w Poznaniu około r. 1751.

Źr.: M. Wicherkiewiczowa. Pałac Działyńskich w Poznaniu, str. 32.

ZACHERLA Jan. Rajca i budowniczy krakowski za czasów Sobieskiego, wykonał bramy tryumfalne w Krakowie na przyjazd króla Jana III z wyprawy wiedeńskiej.

Źr.: Dziennik Wileński. 1826. Październik, str. 242. — Rozrywki przyjemne. 1826. II.

ZADORSKI. Wzniósł w końcu XV w. kościółek czy też obszerniejszą kaplicę katolicką w Świętej Lipie (pow. rastemborski).

Źr.: S. G. XI, str. 690.

ZAJĄCZKOWSKI Bronisław. † 5 września 1930, lat 67. Inżynier cywilny. Był architektem miasta Symferopola na Krymie, ostatnio zaś inżynierem miasta Skarżyska-Kamiennej.

ZAJĄCZKOWSKI Kazimierz. † w Winnicy gub. Podolskiej 20 listopada 1904 r. Był inżynierem-budowniczym pow. węgrowskiego.

Źr.: Tyg. II. 1905, Nr. 1, str. 18.

ZAJĄCZKOWSKI Michał. * 23 lutego 1842 w Strzyżowie † 10 stycznia 1900 w Przemyślu. W r. 1861 ukończył instytut techniczny w Krakowie, poczem opuścił kraj dla dalszych studiów architektury i udał się w pierw do Wiednia, a następnie do Berlina. Pracował przy odrestaurowaniu zniszczonego podczas pożaru w r. 1852 zamku w Krasieczynie. W r. 1865 objął posadę budowniczego w Gumniskach u ks. Sanguszki, gdzie przebywał do r. 1879. Przeniósł się w tym roku do Przemyśla na urząd budowniczego miejskiego, który sprawował aż do śmierci. Opracował projekt wodociągu dla Przemyśla. Budował: budynki szkół miejskich, koszary obrony krajowej,

klasztor SS. Karmelitanek bosych (1899). Dał plany kaplicy Św. Józefa na cmentarzu w Tarnowie.

Źr.: Aniela Piszowa: Kilka fragmentów z cmentarza tarnowskiego. Kurjer War. Nr. 301 z d. 2. 11. 1929 r. — Czasop. Techniczne, XVIII. 1900, str. 27.

ZAJĄCZKOWSKI Wincenty. Bud. obw. kieleckiego 1826—1830.

Źr.: Kal. polit.

ZAKRZEWSKI. Kierował budową wznoszonego według planu Fr. Tournelle'a kościoła w Zycku (p. gostyński), 1870.

Źr.: Kurjer War. 1870 Nr. 214.

ZALEWSKI. Był budowniczym u ks. Czartoryskich w Puławach w pocz. XIX w.

Źr.: Leon Dembowski: Moje wspomnienia. I, str. 101.

ZALEWSKI Zdzisław. † 16 sierpnia 1919 r., przeżywszy lat 29. Architekt, referent Ministerstwa Sztuki i Kultury.

ZANK Edward. * 1835 † 1881. Budowniczy we Lwowie.

Źr.: J. B. Chołodecki: Cmentarz stryjski, str. 86.

ZANOBI Bernard, v. ZENOBI. Rodem rzymianin. Majster murarski, na mocy zawartych z biskupem Janem umów z lat 1534—1536, zobowiązał się przemurować spalony w r. 1530 kościół katedralny w Wilnie, w ciągu lat pięciu. Zanobi oprócz mieszkania, miał wyznaczoną zapłatę na stół po 20 groszy litewskich co tydzień, służącego oraz corocznie po 100 czerwonych złotych węgierskich, a zamiast dwóch sukien letniej i zimowej po 10 dukatów. Budowa katedry, w której Zanobi zachował ze spalonej tylko ścianę północną, południową zaś wznosił na nowych fundamentach, miała być ukończoną w r. 1538. W r. 1535 zawarł umowę z Mateuszem z Jeżowa w sprawie chrzcielnicy, oraz grobowców dla Stanisława Lasockiego z Brzezin i dla jego ojca.

Źr.: F. M. S. II. 205—206. — J. I. Kraszewski: Wilno. II, str. 189. — A. U. VIII, str. CCCCLXI. — Dr. Wł. Zahorski: Katedra Wileńska, str. 25—26.

ZAURO Franciszek, v. ZAURO. Budowniczy krakowski; budował od r. 1664 do 1671 kaplicę Denhoffów w Częstochowie, fundowaną pod wezw. Św. Pawła Pustelnika na Jasnej Górze przez Władysława Denhoffa, wojewodę pomorskiego.

Źr.: F. M. S. II, str. 71 — Kurjer War. 1847, Nr. 14. — M. Baliński. Pielgrzymka do Jasnej Góry w Częstochowie, str. 305.

ZAOR Jan, v. ZAORA, v. ZAORO, v. CAOR. Z Krakowa. Budowniczy u Paców, sporządził plan kościoła ŚŚ. Piotra i Pawła w Wilnie na Antokolu, wznoszonego sumptem Michała Paca, hetmana w. litewsk. Budowę rozpoczęto położeniem kamienia węgielnego w dzień ŚŚ. Piotra i Pawła r. 1668, a ukończono w r. 1684; (na wzór kościoła Św. Karola w Rzymie).

Źr.: M. Baliński: Kościół św. Piotra i Pawła na Antokolu w Wilnie. Tyg. II. 1862. VI, Nr. 154, str. 96 z ryc. — F. M. S. II, str. 87 (podaje datę budowy kościoła 1677). — A. U. V str. 138, 141. — W. Gizbert. Wilno, str. 181. — Wl. Zahorski. Wilno, str. 224. — J. I. Kraszewski: Wilno. II, str. 367. — K. Tyszkiewicz. Wilija i jej brzegi, str. 185. — Ks. J. Kurczewski: Biskupstwo Wileńskie str. 169.

ZAPIS Adam. Mistrz murarski w Krakowie około r. 1594. Był starszym cechu w latach 1608—1609. W r. 1604 mieszkał przy ul. Wiślniej w kamienicy zwanej Moscharowskiej.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV. — St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 138.

ZAPIS Szymon. Syn Adama mistrza murarskiego, uczeń murarski; Giovanni de Laboreto ręczył za nim w r. 1594 mistrzowi Mateuszowi z Kleparza.

Źr.: A. U. IV, str. LXIV.

ZAPISZ Paweł. Mieszczanin krakowski, murarz (1611).

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 138—9.

ZAPISZ Sebastian. Mistrz murarski wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa, 1507—1795, I, str. 895, Nr. 731.

ZAREMBA Karol. * w Krakowie 1846 ÷ 30 października 1897 w Krakowie. Studja wyższe odbywał początkowo w krakowskim instytucie technicznym, a później w akademji budowniczej w Berlinie, gdzie również pracował u architekta Ortha, który mu powierzył współpracownictwo przy budowie zamku Zbirow w Czechach. Pracował również przy budowie nowego palacu poczdamskiego pod Berlinem, oraz przy budowie gmachu izby panów. W r. 1874 wyjechał do Włoch. W r. 1875 wrócił do Krakowa.

Prace. Gmach Towarzystwa Dobroczynności w Krakowie. Zakład Matki Boskiej Miłosierdzia w Łagiewnikach pod Krakowem (1889—

1890). Dom przy ul. Garncarskiej Nr. 14 w Krakowie. (Architekt 1902 Nr. 2). Dom przy ul. Basztowej Nr. 19, tamże. Dom przy ul. Krupniczej tamże, dla dr. Wiszniewskiego. Dom własny przy ul. Kolejowej. Kościół w Starem Mieście. Projekt kościoła w Mrowli (pow. rzeszowski). Pawilony na wystawie krajowej w Krakowie w r. 1887. Gmach kasy oszczędności w Krakowie. Szpital św. Łazarza. Dom dr. Słapy przy ul. Kolejowej. Przebudowa hotelu pod Sobieskim na pałac p. Brandysowej. Razem ze Sławomirem Odrzywolskim otrzymał II nagr. za projekt teatru w Krakowie.

Źr.: Józefa Czecha Kalendarz Krakowski. 1898, str. 145. — Architekt. 1900, str. 38; 1902, str. 55. — Tyg. Illustr. 1897 Nr. 45, str. 894. — E. Swieykowski. Pam. Tow. Przyj. Szt. Pięk. w Krakowie 1854 — 1904, str. 322 — 323. — Świat 1889, str. 235 — 236.

ZAREMBSKI Prosper ks. Rektor OO. Pijarów w Piotrkowie. Geometra J. K. Mci. Dobudował górne piętro w przejmowanym przez OO. Pijarów klasztorze OO. Jezuitów w Piotrkowie.

Źr.: M. Rawita-Witanowski: Przewodnik po Piotrkowie Trybunalskim, str. 50.

ZARZYCKI Leopold. * 1800 † 25 sierpnia 1848. Po ukończeniu wydziału budownictwa na uniwersytecie warszawskim odbył praktykę przy K. R. S. W. i D. Bud. pow. hrubieszowskiego od 4 lutego 1832 do sierpnia 1837. Bud. pow. miechowskiego od 20 lipca 1839.

Źr.: Arch. Akt Daw. Akta osobiste Nr. 351/3629. — Kurjer Warsz. 1849, Nr. 74.

ZASZADA Stefan. Mistrz murarski wymieniony w statucie zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa, 1507 — 1795, I, str. 895, Nr. 731.

ZATORCZYK Jan, **ZATORSKI**. Nie żył już w r. 1644. Mistrz murarski. W Krakowie występuje już w r. 1607, jako przyjmujący prawo miejskie, i jako awanturnik. W liber controversiarum zapisany jako młodszy mistrz w r. 1615, a jako starszy w r. 1620. Pracował w r. 1625 przy budowie prałatówki parafji N. M. P. i był autorem attyki. Posiadał dom na Garbarach oraz dwie posiadłości w Kawiorach. Jedną sprzedał w r. 1629, a drugą kupił w r. 1630.

Źr.: St. Tomkowicz: Prałatówka kościoła N. M. P. w Krakowie i jej architektki. Roczn. Krak. I, str. 55 — 58, oraz Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. XVII w. str. 139.

ZAWADZKI Stanisław. * 1743 † 19 października 1806. Dzięki pomocy Mycielskiego, star. lubiatowskiego, wyjechał w r. 1769 do Rzymu, gdzie ukończył akademię św. Łukasza, której następnie został członkiem. Wykonał projekt fasady kościoła S. Maria sopra Minerva w Rzymie (1771), odznaczony drugą nagrodą. Profesor architektury w korpusie kadetów w Warszawie, pułkownik inżynierji, później generał-major artylerji oraz budowniczy Komisji Edukacyjnej za panowania króla Stanisława Augusta.

Prace: Koszary Ujazdowskie, późniejszy szpital wojskowy Ujazdowski, pod Nr. 1721, (1784). Koszary artylerji koronnej przy ul. Dzikiej pod Nr. 2317/19 (położenie kamienia węgielnego nastąpiło d. 25 czerwca 1784 r.) (1789), ostatnio więzienie wojskowe. Koszary gwardji koronnej na Żoliborzu, pod Nr. 2009 A — B, do których plany i dozór nad ich budową bezpłatnie wykonał. Pałac dla ks. Stanisława Poniatowskiego, zw. Ustronie, dziś Frascati, przy ul. Wiejskiej Nr. 1730/10—12. Projekt sali balowej w zamku warszawskim (1765) (nie wykonany). Koszary w Kamieńcu Podolskim. Pałac dla Augustyna Gorzeńskiego w Dobrzycy (pow. krotoszyński) (1799). Pałac w Śmielowie w Poznańskim, niedaleko Pyzdr (1797). Pałac pod Łabiszynom, zwany Lubostroń (1800), (p. szubiński), z napisem na frontonie: SIBI AMICITIAE ET POSTERIS MDCCC. Dom w Warszawie przy ul. Miodowej Nr. 487/20 — 22, w którym był konwikt OO. Pijarów, oraz dom przy ul. Długiej Nr. 589/13. Dom przy ul. św. Jerzego Nr. 1765/8, w którym mieszkał i umarł. Przebudowa kościoła OO. Jezuitów w Płocku na szkoły. Obserwatorium astronomiczne w Krakowie, roboty prowadził Feliks Radwański (1787 — 1791). Z polecenia Komisji Edukacyjnej opisał wszystkie zakłady zniesionego zakonu Jezuitów p. t. »Zbiór różnych fabryk pojezuickich, to iest kościołów, kolegjiów oraz innych mieszkań i zabudowań z plantami, facjatami, przecięciami, reformami, placami, ogrodami, teraz pod Rządem Prześwietney Komissyi Narodowej będących w naydokładniejszym wymiarze przez rysunki architektury i opisaniem dochodów, stanu i położenia w iakim się które znajdują sporządzone, tudzież informacye o materyałach wszelkich do fabryk potrzebnych, o cenie urzędowej tychże materyałów iako też płacy dla maystrów, rzemieślników, robotników, furmanów i innych ludzi potrzebujących się przy fabrykach, budowy różney podług zwyczajów i dostatku być mogącego w miastach rozumiający się—przezemnie niżej podpisanego w r. 1780 ułożone, a dlatego że przez pożyczanie tej księgi do 45 kart różnych rysunków zginęło,

nanowo w r. 1788 liczbę naznaczono do 90. Stanisław Zawadzki, major korpusu, Inżynier, Architekt Kom. Eduk. Narod. Złożył podanie do Króla i Stanów o zwrot summy za budowę Koszar Ujazdowskich (1789).

Źr.: Ks. zejście par. N. M. P. na Nowem Mieście 1802—1818, str. 281. — Orgelbrand, XXVIII, str. 364. — F. M. S., II, str. 168, 197, 220—222. — Świdwa: Pałac w Śmielowie, Tyg. II. 1868, Nr. 29. — Al. Nowolecki: Taryfa Krakowa, 1878, str. 195. — S. G. II, str. 86; V, str. 447. — Wł. L. Anczyk: Ogród botaniczny i obserwatorium astronomiczne w Krakowie, Tyg. II. 1865, Nr. 301. — Wł. Tatkiewicz: O materjałach dot. zamku warsz., str. 40 i 48. — Wł. Tatkiewicz: Rządy artystyczne Stanisława Augusta, str. 68. — Zbiory min. Stanisława Patka. — T. Stryjeński: Pałace wiejskie i dwory z czasów saskich, Stanisława Augusta i Księstwa Warszawskiego w wojew. poznańskim, str. 9, 59. — M. Lorek: Życie polskie w Rzymie w XVIII w., str. 238, 300, 332. — L. Durczykiewicz: Dwory polskie w W. Ks. Poznańskim. — Żychliński IV, str. 293. — Gazeta Warsz., Nr. z d. 30. 6. 1784.

ZAWADZKI Tadeusz. † 12 czerwca 1900 w Lekowie. Żył lat 51. Pochowany na Powązkach. Inżynier budowniczy.

ZAWIEJSKI Jan (FEINTUCH). * w Krakowie 20 czerwca 1854 † 9 września 1922 r. Po ukończeniu gimnazjum Św. Anny wstąpił na politechnikę monachijską, a później przeniósł się do Wiednia, gdzie studjował pod Waplerem, Königiem, Dodererem i Ferstlem. Od stycznia r. 1880 pracował przy budowie nowego uniwersytetu wiedeńskiego, poczem pracował w Berlinie u Kaysera i von Groszheima. Po śmierci Ferstla, został powołany przez Koechlina nanowo do Wiednia do ukończenia gmachu uniwersytetu, poczem udał się w drugą podróż do Włoch. Od r. 1890 do 1894 był profesorem budownictwa w szkole przemysłowej w Krakowie. Od r. 1900 został architektem miejskim w Krakowie. Był kawalerem orderu Franciszka Józefa.

Prace. Dom zdrojowy w Krynicy wspólnie z J. Niedzielskim (I nagr. Arch. 1906). Kościół rzymsko-kat. w Krynicy. Projekt elewacji pałacu sprawiedliwości we Lwowie. Proj. schroniska im. ks. Aleksandra Lubomirskiego w Krakowie. Proj. gmachu Kasy Oszczędności we Lwowie; Teatr miejski w Krakowie im. J. Słowackiego. Proj. muzeum im. Franciszka Józefa we Lwowie (II nagr.). Proj. teatru miejskiego we Lwowie (II nagr.). Projekt château d'eau na wystawie paryskiej 1900 r.. Proj. nowego ratusza w Krakowie (hors concours). Gmach akademji handlowej w Krakowie; Proj. teatru ludowego w Krakowie (Arch. 1903). Szkoła miejska wydziałowa

żeńska w Krakowie na rynku Kleparskim (1901—1902), (Arch. 1903). Wspólnie z Romanem Bandurskim opracował proj. konk. hotelu Bristol w Krakowie, II nagr. (Arch. 1912). Gmach muzeum techniczno-przemysłowego w Krakowie. Projekt pałacu pokoju w Hadze, odznaczony I-ą nagrodą. Był cenionym akwarelistą. Napisał parę tomów opowiadań z życia Krakowa.

Źr.: Tygodnik Ilustr. 1893 Nr. 197, str. 237—238. — Świat 1889, str. 236—237, 1893, str. 469. — E. Swieykowski: Pam. Tow. Prz. Szt. Piękn. w Krakowie 1854—1904, str. 323—326. — Rocznik naukowo-lit.-art. r. 328. — Świat 1922 Nr. 39.

ZAWODZIŃSKI Zdzisław. * 1843 † 4 listopada 1897 w Warszawie. Pochowany na Powązkach. Inżynier bud. pow. mawskiego.

ZAYDEL Jan. Obywatel z Krosna, majster kunsztu murarskiego, zgodził się umową zawartą d. 16 kwietnia 1761 r. pomiędzy nim a Kazimierzem na Łętowie Łętowskim, chorążym łomżyńskim »wymurować y tak z wierzchu iako wewnątrz wytynkować kościół WW. OO. Bernardynom Dukielskim«. Przyczem »sam dogłądać y pilnować tey fabryki, aby w niczem omyłki niebyło, iakoto cyrkle w arkadach między filarami y we wszystkich sklepieniach tak w wielkim iak y małym chórze mają być sprawiedliwe, gzemsy proporcjonalne, filary gładkie etc. etc. będzie powinien; słowem aby iaknaydoskonaley tę strukturę wystawił iako się oblige i zobowiązuie. Za tę fatygę i pracę temuż panu majstrowi JMC Pan Łętowski, Chorąży, Fundator wwyż wyrażoną summę złp. 7500 naznacza y deklaruie dać i wypełnić«. Budowa tego kościoła rozpoczęta została d. 23 kwietnia 1761 r. a ukończona na wiosnę r. 1764, zaś dnia 13 czerwca tegoż roku poświęcona została.

Źr.: E. Swieykowski. Monografia Dukli, str. 134—135.

ZBIJEWSKI Aleksander. † w Opocznie 2 lipca 1868. Bud. pow. opoczyńskiego 1860—1868.

Źr.: Kurjer War. 1868, Nr. 153 i 226. — Roczniki Urzęd.

ZBOŻEWSKI. Projektował dworzec dr. żel. Petersburskiej na Pradze (zburzony w początku sierpnia r. 1915).

Źr.: Gazeta Codzienna, Nr. 168 z d. 1860 r.

ZDIENNICKI Jan. Bud. pow. wrocławskiego 1860—1865. Wykonał projekt i kierował budową pomnika — kapliczki na wspólny

nym grobie we Włocławku nad Zgłowiączką, poświęconej d. 17 sierpnia 1862.

Źr.: Roczniki Urzędowe — Kurjer Warsz. 1862 Nr. 205.

ZELASKOWICZ Krzys z t o f. Mistrz murarski wymieniony w statucie cechu murarzy i kamieniarzy krakowskich, z d. 13 stycznia 1618 r.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa, 1507—1795, II, str. 865, Nr. 1697.

ZELIGSON A d o l f. Zmarł 10 czerwca 1919 r. przeżywszy lat 52. Inżynier-architekt.

ZELLER. O. Jezuita z Poznania. Kończył budowę kościoła OO. Jezuitów w Chojnicach, budowanego w latach 1711—1742. Wieżę ukończono w r. 1755.

Źr.: dr. M. Orłowicz: Ilustr. przew. po wojew. pomorskiem, str. 413.

ZIEGLER patrz CYGLER.

ZIELIŃSKI T a d e u s z. * w Warszawie 2 lutego 1883 † 21 września 1925. W r. 1901 ukończył gimnazjum V-e w Warszawie. Architekturę studjował w Wiedniu, a następnie we Lwowie, gdzie politechnikę ukończył z dyplomem inżyniera architekta. W r. 1914 przeniósł się do Warszawy. Od 15 września 1915 r. wykładał na politechnice warszawskiej i był docentem wydziału architektonicznego. Był długoletnim prezesem koła architektów w Warszawie.

Prace: W r. 1906 pracował przy restauracji Wawelu. Zakład leczniczy w Kobierzynie (1917—1919). Gmach medycyny sądowej przy ul. Oczki w Warszawie. Przebudowa domu zjedn. cukrowników przy ul. Mokotowskiej Nr. 25. Kreślarnia politechniki warszawskiej przy ul. Polnej. Gmach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego i gmach chemji przy tejże szkole przy ul. Rakowieckiej. Instytut radowy im. Curie-Skłodowskiej wykończony przez arch. Z. Woycieckiego. Nadbudowa domu w Al. Jerozolimskiej Nr. 4 (dawniej 54) wykończona przez arch. Z. Woycieckiego. Dom własny przy ul. Górnośląskiej Nr. 35. Willa »Marly« w Kamieńcu Pomorskim (Gdynia). Hotel Cassubia w Gdyni. Klinika dermatologiczna uniwersytetu warszawskiego przy ul. Koszykowej Nr. 82. Dom ludowy dla Polskiej Macierzy Szkolnej. Instytut chemiczno-badawczy w Warszawie. Kolonje robotnicze w Woźuczynie i Starachowicach, oraz urzędni-

cza Minist. Rolnictwa w Raszynie (łącznie z M. Bystydzieńskim). Gimnazjum w Skarżysku. Ochrona w Zbiersku. Dom tow. ksiąg kolejowych »Ruch« w Warszawie przy al. Jerozolimskiej. Projekty szkół: powszechnej przy ul. Elbląskiej na Powązkach oraz w Kraśniku (wspólnie z M. Bystydzieńskim). Projekty regulacji Oksywji, regulacji dzielnicy Staromiejskiej i Powiśla w Warszawie (z M. Bystydzieńskim), gmachu dyr. radomskiej kolei państwowych w Lublinie (z M. Bystydzieńskim); Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (z Bystydzieńskim); dworca głównego tymczasowego w Warszawie (z Bystydzieńskim).

Nagrody na konkursach: na kasę oszczędności w Brzeżanach (nagroda); na kaplicę na Podhalu; dwór w Niegowici (nagroda); plany regulacji Kalisza (nagr.).

Źr.: Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

ZIELIŃSKI-GRZYMAŁA Wacław. † 4 maja 1919 r. we Włocławku. Inżynier - architekt.

ZIELIŃSKI Wincenty. † 1833. Bud. pow. plockiego 1824—1829, obw. pułtuskiego 1830—1833.

Źr.: A. A. D.: Akta K. R. S. W. Nr. 16977.

ZIELIŃSKI Wojciech. Mistrz murarski wymieniony w statucie cechu murarzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa 1507—1795, II, str. 865, Nr. 1697.

ZIĘBOWSKI Mieczysław. † 1 lipca 1929, przeżywszy lat 47. Inżynier architekt, literat, poeta.

ZILLE Jan. * w Altstadt ks. Sasko-Wejmarskiem w r. 1764. W Sieradzu mieszkał od r. 1793 i tegoż roku d. 1 maja mianowany konduktorem budowniczym. Bud. okręgowy woj. kaliskiego od 26 stycznia 1819. Bud. obw. kaliskiego i sieradzkiego od 12 marca 1822—1835.

Źr.: A. A. D.: akta osobiste Nr. 356/3634, oraz akta K. R. S. W. i D. Nr. 16986.

ZIMMERMANN Jan. Bud. m. Poznania, wysłany po pożarze ratusza w r. 1536 do Oleśnicy na Śląsku, w celu zbadania tamtejszej wieży ratuszowej.

Źr.: A. Warschauer, str. 3.

ZIÓŁKOWSKI W a w r z y n i e c. * 11 sierpnia 1798 † 6 września 1854. Szkoły wojewódzkie ukończył w Lublinie w r. 1816, po-
czem studjował w Krakowie, a następnie odbył czteroletnią prak-
tykę z miernictwa, inżynierji, budownictwa i złożył w r. 1821 przed
komisją wojewódzką w Lublinie egzamin z budownictwa i mier-
nictwa. Egzamin na budowniczego kl. II-ej odbył 20 marca 1838 r.
Zastępca budowniczego obw. lubelskiego 1 stycznia 1832 r. Zast.
bud. obw. krasnostawskiego od 10. X. 1832 do 18 maja 1842; pow.
lubelskiego 10. V. 1842—1854.

Źr.: Kal. polit. — Dziennik Warszawski 1855 Nr. 10. — A. Akt D.: akta K.
R. S. W. i Pol. Nr. 16982.

ZLOTHY J o h a n n e s. Murator z Kazimierza, 1482.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500. Nr. 834.

ZLY S t a n i s ł a w. Mistrz murarski. Był jednym z założycieli
cechu murarskiego we Lwowie w r. 1572. W r. 1569 razem ze Sta-
nisławem Mleczeko ręczył za Hermanem «Vonhut» Van Hutte.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 22, 42 i 107.

ZMUDA G a b r j e l. Mistrz murarski wymieniony w statucie
zgromadzenia murarzy w Krakowie z r. 1586.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa, 1507 — 1795, I, str. 895, Nr. 731.

ZORN M i c h a ł, patrz CZORN.

ZSCHERNIG J a n A n d r z e j. * 7 lutego 1804 † 9 marca 1857.
Po ukończeniu szkoły wojewódzkiej w Kielcach wstąpił na służbę
jako aplikant przy wydziale budownictwa woj. krakowskiego d.
15. IX. 1820. Egzamin na budowniczego i geometry złożył d. 3 lu-
tego 1823. Zast. bud. obw. stopnickiego od 5 listopada 1824; bud.
tegoż obwodu od 16 lutego 1827; bud. obw. olkuskiego od 1 lu-
tego 1840 aż do śmierci.

Źr.: Arch. A. D., akta osobiste Nr. 353/3631. — Akta K. R. S. W. i O. P.
Nr. 16983.

ZSCHERNIG J a n B o g u m i ł. Szlachectwo uzyskał za panowa-
nia króla Stanisława Augusta w r. 1790. Bud. woj. krakowskiego
od 13 grudnia 1817 — 1823. Bud. obw. stopnickiego 1834 — 1835.

Źr.: Kal. polit. — A. A. D.: Akta K. R. S. W. Nr. 16979. — K. Niesiecki,
wyd. Bobrowicza X, str. 505.

ZUG, v. ZUGK Szymon Bogumił. * w Merseburgu 20 listopada 1733 † 11 sierpnia 1807 w Warszawie. W r. 1752 wstąpił do saskiego urzędu budownictwa jako konduktor. W r. 1760 został budowniczym teatru dworskiego w Dreźnie. W r. 1771 odbył podróż do Włoch, a w roku 1772 przybył do Warszawy w charakterze konserwatora pałacu Saskiego. Nobilitowany w r. 1768. Miał dom przy ul. Królewskiej Nr. 1069. Pochowany na cmentarzu ewangelicko-augsburskim. Był architektem i biegłym ogrodnikiem planistą. Napisał artykuł: »Ogrody w Warszawie i jej okolicach, opisane w r. 1784 przez Szymona Amadeusza Zuga«, przetłumaczony i pomieszczony w Kalendarzu Warszawskim na rok 1848.

Prace: Plan sławnej w dziejach Warszawy uroczystości składania przez miasto przysięgi na wierność królowi Stanisławowi Augustowi (26 listopada 1764). Kościół ew.-augsburski w Warszawie (1777—1779) przy ul. Królewskiej, którego projekt wykonał bezinteresownie oraz do ukończenia budowy przyczynił się ofiarą 1000 dukatów, za co go król oraz współwyznawcy uczcili medalem złotym z jego podobizną z jednej i widokiem kościoła—z drugiej strony. Koszta budowy świątyni wyniosły 543.103 złp. i gr. 12. Pałac Dückerta przy ul. Długiej Nr. 556/40, zwany kamienicą »Pod Wiatrami«, obecnie siedziba Min. Pracy i Op. Społecznej. Kamienica Roeslera na Krak. Przedmieściu Nr. 451/79. Dom pod Białym Orłem na Tłomackiem (przebudowany). Ratusz jurydyki Leszno (zburzony). Pałac Małachowskich przy ul. Senatorskiej Nr. 559/8 (1788). Studnia zwana »Grubą Kaską« na Tłomackiem. Projekt domu Leonardiego na Tłomackiem. Pałac hetmana Branickiego na Nowym Świecie Nr. 1245 (1773), obecnie na tem miejscu stoi pałac daw. Andrzeja hr. Zamoyskiego (Nr. 67—69) ob. Min. Spraw Wewn. Proj. pałacu w Borzymowie na Litwie? Trzy projekty przebudowy środkowej części elewacji frontowej pałacu w Nieborowie (niewykonane). Proj. sali balowej w zamku warszawskim (1765). Proj. pałacu w Józefowie (?) (1776). Proj. świątyni w Arkadji po Nieborowem. Proj. pałacu dla Sartoriusa de Schwanenfelda (1797). Proj. altany na Czystem. Pałac dla Mostowskiego w Tarchominie (p. warszawski). Dom Kompanji Pruskiej (Seehandlung) przy ul. Bielańskiej Nr. 602/5 (1786). Proj. pałacu w Młocinach (pow. warszawski) (1786). Proj. pałacu dla Lingenaua. Proj. pałacu dla Janusza Sanguszki. Belweder wystawiony w Jabłonie (1783). Projekty pałaców i budowli w Falentach, nabytych w r. 1782, i Głuskowie, - posiadłościach bankiera warszawskiego Piotra Fergussona Teppera. Kościół w Raszynie (p. warszawski). Bę-

dać w latach 1772 — 1784 budowniczym ks. Kazimierza Poniatowskiego, podkomorzego w. kor., wybudował dla niego w posiadłości przy ul. Książęcej pałac, obecnie pawilon szpitala św. Łazarza, oraz rozmaite budowle architektury ogrodowej: minarecik (1776), grote podziemną nazwaną w projekcie jako: »Idée d'un Elisée souterrain devoué ou aux Amis ou aux jolies femmes« (1776). Architektura ogrodowa (wieża, budyneczki przypominające »hameaux de la reine« w Petit Trianon: chatki, młyn i t. d.) w Mokotowie (1768 — 1780). Proj. oberży (1779). Proj. pomarańczarni (w stylu doryckim) do Łazienek. Proj. pałacu dla Potockiego na Lesznie.

Źr.: Akta zejsz zboru Ew.-Augsb. 1807, Nr. 234.—Zbiory Dominika Witke-
Jeżewskiego. — Vol. legum. VII, 804. — Przegląd Techn., 1907, Nr. 50. —
E. Rastawiecki, II, str. 93. — F. M. S., II, str. 200, 217. — Opis kościoła Ew.-
Augsb. w Warszawie, Tyg. II. 1863, Nr. 219.—Orgelbrand, XXVIII, str. 749.—
Pam. Starej Warszawy, str. 65, 70, 72, 73, 76, 85, 86. — Al. Wejnert: Wiadomo-
ść o najd. kościele ewangelickim w Warszawie, Gazeta Warsz. 1854, Nr. 317. —
Gurlitt: Warschauer Bauten, str. 91, 111. — Wł. Tatarkiewicz: O materjałach dot. zamku warszawskiego, str. 48 oraz: Rzady artystyczne Stanisława Augusta, str. 68. — Zbiory Stanisława Patka—W. E. P. I. s. II, t. 3—4, str. 938.—
S. G. XIII, str. 48. — Tyg. II. 1898, Nr. 33.

ZUREK Jan. Mistrz murarski wymieniony w statucie cechu mularzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa, 1507—1795, II, str. 865, Nr. 1697.

ZWELT. Przedstawił w r. 1863 projekt nowego zakładu dla obłąkanych we Lwowie.

Źr.: Kurj. Warsz. 1863, Nr. 80.

ZWOLIŃSKI Walerjan. * 1854 † 5 stycznia 1898. Architekt budowniczy w Krakowie.

Źr.: Kal. krak. J. Czecha 1899, str. 97.

ZYDLICUS. Murator w Krakowie, 1367.

Źr.: J. Ptaśnik. Cracovia artificum: 1300—1500, Nr. 31.

ZYGADLEWICZ Feliks Walery. * w Bodzentynie 1819 † zamordowany w celu rabunku w Warszawie 8 października 1897. W r. 1838 ukończył gimnazjum kieleckie. W r. 1841 został mianowany budowniczym kl. I-ej, a w d. 19 lutego 1844—kl. II-ej. Pełnił obowiązki bud. pow. ostrołęckiego do r. 1854.

Prace: Budowa domu zarządu cmentarza Powązkowskiego w Warszawie. Kierownictwo budowy kościoła W. W. Świętych na Grzy-

bowie, budowanego według proj. H. Marconiego, do r. 1883. Restauracja kościoła N. M. Panny na Nowem Mieście (1883—1890). Domy: przy ul. Chłodnej Nr. 923/35; Świętokrzyskiej Nr. 1327A/32 (1867); Karmelickiej Nr. 2403D/17 (1864).

Źr.: A. Gagatnicki: Kościół Wszystkich Świętych, str. 81.—S. G. XIII, str. 42.—Wiadomości, udz. przez arch. A. Oczkowskiego.—Arch. bud. m. st. Warszawy. — Kurjer Warsz., 1868 Nr. 149; 1897 Nr. 279, 283.

ZYGLER patrz CYGLER.

ZYWERTH Krzysztof (ZYWORTH, ZYBERTH, ZYBERT). † 1636. Rodem Włoch. Mistrz murarski, wymieniony w statucie cechu malarzy i kamieniarzy krakowskich z d. 13 stycznia 1618 r. Przyjął prawo miejskie krakowskie w r. 1625. W r. 1631 był starszym cechu malarzy krakowskich. Pracował u OO. Paulinów na Jasnej Górze, oraz w klasztorze Benedyktynek w Staniątkach. Miał dom przy ul. Szpitalnej w Krakowie.

Źr.: Prawa, przyw. i statuta m. Krakowa, 1507—1795, II str. 865, Nr. 1697.—St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 145—146.

Ż.

ŻACZKOWSKI. Budowniczy miasta Warszawy około r. 1796, często wspominany w aktach OO. Misjonarzy.

Źr.: Notaty B. Podczaszyńskiego w zb. T. O. n. Z. P.

ŻEBROWSKI, o. T. J. Wykładał architekturę w akademji polockiej w drugiej połowie XVIII w.

Źr.: Dr. M. Morelowski: O katedrze unickiej w Połocku. Prace Kom. Hist. Sztuki II, str. XC.

ŻEBRAWSKI Teofil. * 5 kwietnia 1800 w Wojniczu nad Dunajcem † 5 lutego 1887 w Krakowie. Budowniczy, inżynier i uczonego archeolog, autor wielu prac (porówn. F. Kucharzewski: Bibl. polska techn. - przemysłowa). Nauki pobierał w liceum krakowskim i na uniwersytecie Jagiellońskim. W r. 1821 wstąpił do szkoły górnictwa w Kielcach. W r. 1823 wszedł do wojska polskiego na służbę w kwaterymistrzostwie. W wojnie r. 1831 dosłużył się stopnia kapitana i otrzymał krzyż orderu wojskowego *Virtuti Militari*. Po ukończonej wojnie wstąpił ponownie na uniwersytet Jagielloński i w r. 1832 otrzymał doktora filozofji. Na tymże

uniwersytecie wykładał geodezję i topografię. W r. 1842 został inspektorem dróg wodnych w Krakowie. Po roku 1846 przebywał w Belgji, pracując w archiwach i zbiorach sztuk pięknych. W r. 1848 powrócił do Krakowa, a w 1849 otrzymał dyplom budowniczego. Był budowniczym kapituły krakowskiej. Pomagał prof. Łepkowskiemu przy porządkowaniu grobów królewskich. Był członkiem komitetu restauracji ołtarza Wita Stwosza w kościele Marjackim. W r. 1851 wydobyl ze Zbrucza posąg Światowida. Pracował przy wydaniu ksiąg Długosza i opracował księgi: Banderia i Clenodia oraz ułożył indeks do Liber beneficiorum.

Źr.: Życiorys: Kłosy XLIV. 1887. 1131, str. 129—131.— Orgelbrand XXVIII, str. 924—925, (tamże wyszczególnienie prac ogłoszonych drukiem).— Tyg. Il. 1859. 8, str. 60.— Przegląd Techn. 1887. Nr. 24, str. 47.— Kurjer Warszawski 1857 Nr. 330.— Kalendarz Krakowski J. Czecha 1888, str. 144—145.

ŻELASKO Krzysztof (ŻELASKOWICZ, ZIELASKOWICZ). Mieszczanin i murarz krakowski. W r. 1615 przyjął prawo miejskie krakowskie. W r. 1617 stawiał kruchtę przy kościele św. Marka oraz wieżę przy niej. W r. 1623 występuje jako starszy cechu.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 146—147.

ŻELAZIEWICZ Roman. Rodem z Warszawy. Bud. kl. III-ej od 19.V. 1840 r. Profesor cesarskiej Akademji Sztuk Pięknych w Petersburgu. Budował w r. 1850 gmach zajazdu na IV-ej części Admiralicji w Petersburgu i miał główny nadzór nad wszystkimi pracami budowniczymi na kolei żelaznej Petersbursko-Moskiewskiej. Budował instytut żeński w Pawłowsku.

Źr.: Gazeta Warsz. 1840 Nr. 147.— Kurjer Warsz. 1850 Nr. 296, 1851 Nr. 301.

ŻOCHOWSKI-BRODZIC Bronisław. * 30 czerwca 1836 † 9 maja 1911. Kształcił się w Instytucie Szlacheckim w Warszawie, który ukończył w r. 1851, poczem wstąpił do szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, a następnie studjował architekturę w Monachjum u Zablanda.

Prace: Pawilon w głębi posesji Nr. 1592/20 przy ul. Brackiej (1882). Dom przy ul. Żelaznej Nr. 1505E/31 (1863). Przebudowa Teatru Wielkiego (1890—1891); dom przy ul. Nowy Świat Nr. 1255/47; dom przy ul. Brackiej Nr. 1577/23; dom S. Wołowskiego przy ul. Foksal Nr. 1297E/3 (1892—93); dom dawniej Rawicza, obec-

nie ks. Adama Czartoryskiego przy ul. Kredytowej Nr. 1066/12; instytut higieny dziecięcej im. bar. Lenvala i dom sierot po robotnikach przy ul. Litewskiej; willa w alei Róż Nr. 1714-I/3 (1877); dom przy ul. Królewskiej Nr. 1078-C/18 (przebudowany); dom przy zbiegu al. 3-go Maja i Nowego Świata Nr. 16; dom przy ul. Kupieckiej. Projekty przebudowy kościoła Św. Aleksandra, synagogi w Warszawie (1874) (niewykonane) oraz pomnika Chopina w Żelazowej Woli (1891). Kościół w Korytnicy (1880); dom L. Kohna we Włocławku przy ul. Żelaznej Nr. 443. Projekt kościoła w Grodzisku, p. bloński, (1888). Cerkiew w Płocku (1865 — 1867). Skład dekoracji teatralnych na Nalewkach, t. zw. »Bazar Iwanowski«. Projekt kościoła w stylu gotyckim, na wystawie T. Z. S. P. w r. 1868. Dom Goldfederów przy ul. Zielnej Nr. 45 w Warszawie. Grobowiec dla Janusza Roswtworowskiego.

Źr.: Ks. M. Bojanek: Kościół par. w Grodzisku, str. 16. — Pamiatnaja kniżka Płockoj gub., 1899, str. 4—5. — Kurjer Warsz. 1857 Nr. 167. — Przegląd Techniczny 1881 XIII str. 121—123. — Tyg. II. 1891 Nr. 88, str. 152; 1911 Nr. 20, str. 393. — Wiad. udz. przez. arch. A. Oczkowskiego. — Arch. bud. m. st. Warszawy. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1874, str. 98. — Architekt 1904, str. 63. — Album teatralne, I, str. 38. — Tyg. II. 1900 Nr. 18, str. 349. — Kurj. Warsz. 1868 Nr. 225. — Notaty arch. Alfreda Dicksteina.

ŻOLDANI Stefan. * 1840 † 2 sierpnia 1900. Był budowniczym m. Krakowa przez lat 24. Po ukończeniu Instytutu Technicznego w Krakowie pracował przy pałacu w Krzeszowicach. Prawie wszystkie szkoły miejskie w Krakowie są przez niego projektowane. Pracował również w Warszawie.

Źr.: Kal. Krak. J. Czecha, 1901, str. 94.

ŻÓRAWSKI Waleńty. Murator, syn Wojciecha i Agnieszki, mieszczan kaliskich, przyjął w r. 1607 prawo miejskie St. Warszawy.

Źr.: Notaty Z. Wdowiszewskiego.

ŻURKOWSKI Jan (ŻUREK, ŻURKOWICZ). Murarz. W r. 1613 przyjął prawo miejskie krakowskie.

Źr.: St. Tomkowicz: Przycz. do hist. kult. Krakowa w p. p. XVII w., str. 147.

ŻYCHIEWICZ Władysław. * 1870 w Żywcu † 1909 w Krakowie. Po ukończeniu krakowskiej szkoły przemysłowej, przybył do Warszawy. Otrzymał wspólnie z J. Dziekońskim i L.

Panczakiewiczem I-ą nagrodę na konkursie na budowę kościoła p. w. Zbawiciela w Warszawie. Proj. palacu w Raszkowie (Arch. 1903).

Źr.: S. Orgelbranda Encyklopedia Ilustrowana t. XVIII. — Architekt 1901 Nr. 8.

ŻYCHLIŃSKI **Ludwik**. * 1822 † 14 grudnia 1890 r. Praktykował u bud. A. Kropiwnickiego. Bud. m. Warszawy.

Prace: Domy: J. Zielińskiego przy ul. Złotej Nr. 1499/28 (1864) i Nr. 1516/29 (1866); Petersb. Tow. Ubezpiecz. przy ul. Ossolińskich; Nr. 638C/8, przebudowany przez arch. A. Oczkowskiego; na pl. Św. Aleksandra Nr. 1738/8 (1864), przebudowany; ul. Prostej Nr. 1117E/4 (1863); Tłomackiem Nr. 739A-B/9 (1864); Twardej Nr. 1098B/8 (1858); Nr. 870 — 1/14 (1863); Ogrodowej Nr. 879/11 (1864—1865); Grzybowskiej Nr. 1023/18 (1866); Orlej Nr. 798B/9 (1861); Widok Nr. 1567/22 (1860) przebud.; Solnej Nr. 809/9 (1864); Nr. 819/14 (1863); Elektoralnej Nr. 758/28 (1868); Święto-Jerskiej Nr. 1782B/21 (1863); Nalewki róg Ś-to Jerskiej Nr. 2264/10 — 44 (1863); Nalewkach Nr. 2254/36 — 38 (1860); Matejki Nr. 1726E/4, przebudowany). Przebudowa Doliny Szwajcarskiej (1868); Domy: C. Ulricha przy ul. Ceglanej Nr. 1117/11 (1865 — 1866); przy ul. Bielańskiej Nr. 601A/9 (Hotel Paryski (w r. 1862)).

Źr.: Kurjer Warsz. 1864. Nr. 186, z d. 17 maja 1865, Nr. 186 1867; Nr. 174 i 1868 Nr. 91. — Tyg. Il. 1890. Nr. 52, str. 424. — Wiad. udz. przez arch. A. Oczkowskiego. — Arch. m. st. Warszawy. — Spr. T. Z. Szt. Pięk. 1890, str. 68.

ŻYCZLIWY **Piotr**. Budowniczy we Lwowie w XVI w. współpracownik Pawła Szcześliwego.

Źr.: Wł. Łoziński: Sztuka lwowska XVI i XVII w., str. 41.

ŻYCZLIWY **Wojciech**, patrz KAPINOSOWICZ.

UZUPELNIENIA.

BACHLEDA **Klimiek**. † 6 sierpnia 1910. Góral zakopiański. Znakomity strzelec, przewodnik tatrzański. Znany był jako cieśla — budowniczy.

Źr.: Ziemia 1910, Nr. 37, str. 589 — 590.

BAUDZEN **Jan Krystjan**. Architekt. Zawarł w r. 1795 kontrakt z Ksawerym Turskim, stolnikiem szadkowskim, w sprawie budowy młyna w wsi Kluczesk na rzece Czarnej.

Źr.: Obl. gr. Warsz. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

BRYKNER Wiesław. † 5 lipca 1930, żył lat 44. Budowniczy.

CIOFFI Wincenty, z Rzymu. Architekt zakontraktowany w roku 1772 jako budowniczy przez Jana Ludwika Becù do przedsięwzięcia Antoniego Tyzenhauza, podskarbiego nadwornego W. Ks. Lit. Donosi o tem Becù w liście do podskarbiego wspominając, że Cioffi polecany był przez kardynała Borghese, jako biegły tak w teorji, jak i w praktyce architekt. Miał wyjechać do Polski w listopadzie 1772 roku.

Źr.: Korespondencja Tyzenhauzowska w bibl. ord. hr. Przędzieckich. — Notaty Z. Wdowiszewskiego.

DESTAILLEUR Hipolit Aleksander Gabrjel Walter. * Paryżu 27 września 1822 r. † tamże 17 listopada 1893 r. Wspólnie z Leiendeckerem przebudował w r. 1870 pałac ksiązęcy w Pszczynie.

Źr.: U. Thieme und F. Becker: Allg. Lexikon d. bild. Künstler, IX, str. 153. — Dr. M. Orłowicz: Zabytki art. Górnego Śląska. Ziemia 1922, Nr. 22, str. 79.

DOLNICKI Marjan Miron. * we Lwowie 29 sierpnia 1882 † 18 września 1930. Szkołę średnią ukończył w Rzeszowie, politechnikę — we Lwowie. W r. 1910 został asystentem prof. Maksymiljana Thullie na tejże politechnice. Budował most na Styrze. W czasie wojny służył w wojsku austriackim, został wzięty do niewoli i przebywał w Omsku i Irkucku na Syberji. W marcu r. 1921 uciekł do Polski. Pracował początkowo w warszawskiej spółce budowy parowozów, a następnie przeszedł do magistratu m. st. Warszawy. Pracował nad budową szeregu domów miejskich i prywatnych. Był współpracownikiem »Podręcznika Inżynierskiego«. Zginął wskutek nieszczęśliwego wypadku podczas przebudowy gmachu przy ul. Środkowej, na Pradze.

Źr.: Notaty arch. A. Dicksteina. — Kurjer Warsz. 1930, Nr. 256, str. 14.

EICHHORN Ferdynand. Budował bóżnicę w Łowiczu (1871). Projektował w r. 1883 kaplicę gotycką mieszczącą groby rodziny płk. Józefa Korab — Laskowskiego na cmentarzu paraf. kolegijaty w Łowiczu.

Źr.: R. O. Łowicz: Ziemia 1913, str. 15 — 16, str. 247, 249.

GANS. Projektował kościół barokowy w Pszowie koło Rybnika (1743).

Źr.: Dr. M. Orłowicz: Zabytki art. Górnego Śląska. Ziemia 1922, Nr. 2 str. 78.

KRAUZE Karol. Budował w r. 1822 kaplicę gotycką przy pałacyku gen. Stanisława Klickiego w Łowiczu.

Źr.: R. Oczykowski: Przechadzki po Łowiczu, wyd. II, (1922), str. 166.

MAŃKOWSKI Euzebjusz Mieczysław. † 4 lipca 1930, r., lat 56. Budowniczy.

PENSA Wenancjusz. Brat laik klasztoru OO. Bernardynów w Piotrkowie Trybunalskim. Kierował robotami nad wystawieniem muru otaczającego tamtejszy kościół i klasztor OO. Bernardynów. Jego to pomysłu jest gustowna brama wejściowa o barokowych zarysach.

Źr.: M. Rawita-Witanowski: Przewodnik po Piotrkowie Trybunalskim, str. 84.

SCHMIDTNER Józef Benedykt. Był budowniczym w ordynacji Zamojskiej w pierwszej połowie XIX w.

Źr.: Akta zboru Ew.-Augsb. w Warszawie; ks. ślubów 1819, Nr. 22.

TEUBNER F. † 1912. Radca bud. miejskiego w Poznaniu. Restaurował początkowo ratusz w Poznaniu.

Źr.: Dr. N. Pajzderski: Ratusz Poznański, str. 56. — K. Ruciński: Przewodnik po Poznaniu, str. 85.

ŻEBRAWSKI Teofil. (do str. 384).

Prace: Odbudowa kościoła OO. Dominikanów p. w. Św. Trójcy w Krakowie, oraz restauracja kaplicy Orlików przy tymże kościele (1850). Restauracja zamku Lubomirskich w Wiśniczu (około r. 1859). Kościół w Ustrobnym pod Krosnem, fundacji Skrzyńskiego (1877). Kościół w Jurkowie pod Wiślicą, pow. pinzowski (1875). Odnowa kościoła Św. Florjana w Krakowie.

ZESTAWIENIE

WEDŁUG WIEKÓW.

VIII.
Mikołaj z Krakowa (?)

IX.
Hans von Dantzig
Mikołaj z Krakowa (?)

X.
Wojdsek

XII.
Thobiass v. Kraekau
Wolcner Oktawjan

XIII.
Alberyk we Wrocławiu
Jacob von Danzig
Jakób Magister
Jaško z Oświęcimia
Marcin we Wrocławiu
Martinus w Krakowie

XIV.
Andreas w Krakowie
Anko w Krakowie
Brunchen Jaklinus

Carl von Danzig
Cristan w Krakowie
Cristilanus
Cristilinus
Czipsar Hencz
Czymmermann Nicelos

Doré † 18. 11. 1384
Durink Konrad

Frankinsteyn Henryk
Frankensteyn Nicolaus

Gerco w Krakowie
Gunter

Hannus w Krakowie
Hannus Theutonicus
Heincze
Henricus
Hineza

ieklo

Jakel w Krakowie
Johannes murator
Johannes murator
Joseph v. Danzig

Kaldherberger Piotr
Klaus Mikołaj
Klepacz Waclaw
Konrad z Krakowa
Kuchil Niklos

- Lamesz Henryk
 Lindintolde Marcin † 1397
 Martinus w Krakowie
 Meysner Petrus
 Mikołaj z Borku
 Nicolaus w Krakowie
 Niczko w Krakowie
 Niczko z Opawy † przed 26. 10. 1384
 Parler Henryk
 Parler Jan
 Parler Piotr * 1330 † 13. 7. 1399.
 Petrus w Krakowie
 Pfefferfleischer Henryk
 Piotr mistrz
 Puhrbach Jan, vel Jurbach
 de Ralia Antoni
 Rethke, v. Retke
 Reynboge Nicolaus
 Roseler
 Rot Petir
 Rudel Piotr
 Slorfe Johannes
 Stecher Piotr
 Stanislaus w Krakowie
 Stephanus
 Stephanus in Jarmaricz
 Stephanus w Krakowie
 Stuchart Petrus
 Szczepanko
 Tiedeman † 1403
 Ungeradin Henryk
 Waclaw z Tęczyna
 Wassirfurer Joannes
 Wenceslaus w Krakowie
 Wernher
 Wiland
 Zydlicus w Krakowie
- XV.
- Albertus w Krakowie
 Andreas w Krakowie
 Andreas w Krakowie
 Antoni Florentczyk
 Bartholomeus w Krakowie
 Benesius we Lwowie
 Benesz we Lwowie
 Bernardus w Krakowie
 Blatphusz Johannes
 Brandt Hans
 Brunsberg Heinrich
 Cal Martin
 Capytzka Jan
 Casper de Prussia
 Cipser Nicolaus
 Clemens w Krakowie
 Cristan
 Culawy Paulus
 Cunrad
 Czisch Georgius murator
 Czorn Michal (Zorn)
 Ebrehardus, vel Ebreardus
 Erhart w Krakowie
 Franciscus
 Franczko
 Georgius
 Glusicz Mikołaj
 Gorczyca Woytek
 Gotland Jan
 Gonzage, vel Gonzecke Mikołaj
 Grabosky w Krakowie
 Gran Joachim, vel Grom vel Prom
 Granes Mikołaj
 Gransar Hannus
 Gregorius
 Grymme Niclos
 Hanel 1404
 Hanel 1490
 Hanel Martinus † 1495
 Hann vel Hanus
 Hannus
 Hannus v. Cöln
 Hanus
 Hechel Henryk
 Herman w Krakowie
 Heynrich
 Hillebrant Jacobus
 Jacobus w Krakowie
 Jacobus de Sandomiria

- Jan z Torunia
 Jan murarz
 Jan z Wrocławia
 Johannes w Krakowie
 Josth
 Judentoter
 Kaldherberger Piotr
 Laurentius de Kazimiria
 Laurentius
 Lorco
 Lyman Jacobus
 Lys Nicolus (Lis)
 Makowski M. S.
 Manczka Mathias
 Marcus we Lwowie
 Marcus w Krakowie
 Martinus w Krakowie
 Mathias w Krakowie
 Mathias Alemanus
 Matias cieśla
 Michał w Krakowie
 Michał w Gdańsku
 Mieczek w Krakowie
 Mikołaj z Poznania, cieśla
 Mikołaj zw. Tatura
 Muszilo
 Nicolaus
 Odrowąż Mikołaj
 Olbrecht
 Paulus z Krakowa
 Paweł z Kazanowa
 Petrus de Stradomia
 Pflęgischor Niclos
 Piotr z Budziszyna
 Plebanek Jacobus
 Polner Niclas
 Prosko Martinus, vel Proscho
 Proszka Marcin
 Rabisch Ambroży
 Roschek Stanislaus (Rożek?)
 Roseler
 Rot Niclos
 Schultis Close
 Seraphinus
 Skiedel Jan
 Skolda Jan
 Sommerfeld Piotr
 Stanislaus
 Stanislaus de Kazimiria
 Stanislaus in Msteczow
 Stecher Hans, vel Hanusz
 Steffens
 Stephan de villa Ruprechtis
 Stephanus
 Swadzba Johannes
 Sweder Claus (Mikołaj)
 Szymon w Warszawie
 Thomek murator w Krakowie
 Tiedeman † 1403
 Thiergart Jan
 Tyrolđ Mikołaj
 Ungir Hannus
 Urbanus de Stradomia
 Wichon Franczke
 Wissenberg de Gostyń Bartosz
 Wojteg de Miślimicze
 Wojtko, vel Woytek
 Wolf der Mauerer
 Wonsz Petrus (Wąż)
 Zlothy Johannes

XVI.

- Albertus architector 1557
 Albertus murator 1542
 Albertus murator 1565
 Aleksander Italus
 de Ambrosini Bartłomiej
 Ambrosius Almanus
 Amroży Włoch w Warszawie
 Amroży Włoch w Plocku
 Andreas architector 1576
 Andreas murator w Poznaniu
 Andrzej murarz we Lwowie
 Annus
 Antonius murarz
 Arconi Gasparo, vel Arcon, vel Archon
 von Bach Andrzej
 Bachem Jacobus de Colonia
 Bahr Jakób

- Baran Jan
 Baran Stanisław
 Barbon Piotr † 1588
 Bartolomeus mularius
 Bartosz z Poznania
 Basta Jan z Żywca
 Benedykt Sandomierzanin
 Berecci Bartłomiej † 1. 6. 1537
 Bernardoni Jan Marya, * 1541 † 1605
 Bianchi Andrea † około 1623
 Bianchi Pietro
 Bleiling Joannes
 van dem Block Wilhelm
 Bobrek Jan
 Bodzan Krzysztof
 Bononiusz
 Borcowski Albert
 Bossi Anselmo
 Bossi Giulio
 Bossi Pietro
 Brandt Hans
 Bretfus Job. † 1571
 Britius Józef * 1538 † 1604
 Brudny Marcin

 de Camerino Rodolfino
 Camillus
 Canavesi Giorgio
 Canavesi Hieronim, senior † 11. 11. 1582
 Canavesi Hieronim, junior
 Cannago Piotr
 Canoni Wolfgang † 1573
 de Canthon Jakób
 Caratti Martino
 Casimir Piotr
 Caspar architector
 Caspar murarz
 de Casparino Caspar
 Cassina Piotr
 Castello Andrzej
 Castello Antoni
 Castello Tomasz
 Castello Zacharjasz
 Castiglione Mikołaj † 1545
 Castilio Piotr
 Castolli Jan Baptysta
 Christofor vel Cristofor
 Conth Sebastjan

 Czacki Jerzy z Chomiąt
 Czech Martinus
 Czechek Sebastian
 Czevene Jan, vel Ceveno
 Czioto, vel Cziotho Erazm
 Czipser Jerzy

 Deciusz
 Dellamola Domenico
 Delmotha Jakób † 1544
 Despius Sebastjan
 Diluga Hieronim
 Donatus
 Dur Jakób
 Dybertowy Grzegorz

 Ebreardus
 Eychel Wiktoryn

 Fabyczki Aleksader
 Feldstetten Hans
 Ferner Antoni
 Ferri Jan Chrzcziciel
 Ferrovore Tomasz
 de Fiesole Antoni, † 1542
 de Fiesole Filip, † 1540
 Flak Stanisław † 1563
 Fliess Jan
 Frakalancze Michal
 Franciscus Italus
 Franciszek Włoch
 Francoson Bernardus
 Frankstein Jan
 Fruoff Hans
 Fryderyk, architekt w Gdańsku
 Furlan Franciszek
 Fusski Jakób

 Gabriel murator
 Gabriel z Lugano
 Gadzała Mateusz
 Gal Antoni
 Galeaci, vel Galeacius
 Galizowski Stanisław
 Gallus Jan
 Genga Simone
 Geringa Jakób
 de Gianotis Bernardino † około 1541
 Gleywicz Jan
 Gołkowski Stanisław

- Gracza Grzegorz
 Gregorius murator
 Grepy de Ronco Antoni
 de Grossulto Fertiarij Petrus
 Grzegorz, murator
 Grzymala Franciszek
 Gucci Aleksander
 Gucci Mateusz
 Gucci Santi
 Guicciardini Galeotti, † 1557
 Günther Wawrzyniec
 Gwar Albert (Wojciech)

 Handzol (Angiolo)
 Hannes v. Fulda
 Hannes Pruss de Vilna
 Henricius
 Hozjusz Ulryk

 Iluzano Bernardo

 Jan murarz
 Jan di Varde Campo
 Jan z Wrocławia
 Jassonka Marcin
 Jerzy w Warszawie
 Jerzy German Prusak
 Joannes architector
 Joannes Italus
 Joannes murator w Warszawie
 Joannes Sigmunt
 Johannes murarz

 Kaczorowski Grzegorz
 Kanczuga Ambroży
 Kapiczka Jan
 Kapinos Wojciech † około 1610
 Karpik Walenty
 Kelbl Paweł
 Kilian Legk
 Kobyłka Maciej
 Konmacky Błażej
 Konobka Stanisław
 Korczbach Jan
 Kozłowski Matisz
 Krakowczyk Jan
 Kramer Jan † 1577
 Krassowski Piotr
 Kręglik Jan
 Kromolowski Szymon

 Kuntz Jan, * 1544 † 1632
 Kupinędza murarz

 de Laboreto Giovanni
 Laurentius
 Laurentius
 Levering Krzysztof
 Lieniezki Andrzej
 Linde Gaspar
 Lis Jan
 Litwinek Augustyn * 1530 † 1621
 Logano Bernard
 della Lora Franciszek † 15. 10. 1516
 Lorens Italus † 1589
 de Lugano Marek Antoni
 Luszni Marcin
 Lwowczyk Tomasz
 Lytfyn Joannes
 Lyvocha Marcin

 Łukasz murator
 Łukasz magister - architekt
 Łukasz z Preszowa † około 1541

 Maciej, architekt
 Madlaina Jakób
 Maferta Jan
 Marcin Czech
 Martinus, architector 1596
 Martinus de Casimira
 Martinus Gladiator
 Martinus de Muralto
 Mateusz vel Maciej Włoch
 Mathias architector w Krakowie
 Mathias murator w Krakowie
 Mathias murator w Poznaniu
 Mathias murator we Lwowie
 Mathias Pruss, vel Prusz
 Matys vel Mathis, cieśla
 Meazzi Ambroży † 1609
 Meazzi Jakób
 Melcher de Nyssa
 Melon Jakób
 Merlan Mathias
 Mezzo Piotr † około 1603
 Michał murator w Poznaniu
 Michałowicz Jan z Urzędowa
 Micolay de Cracovia
 Mikołaj z Krakowa

- Mleczek Stanisław
 de Monte Jacobus
 Mora Dominik
 Morandi Bernard
 Morosi Antoni

 Negroni Rudolphus
 Nicolaus ze Świdnicy
 Nicolaus w Krakowie
 Nieri Giorgio
 Niestoj Jan
 Niezgoda Piotr

 van Obbergen Antoni † 1611
 Oprelicz

 Padovano Jan Marja † 1573
 Pankracy
 Papinian Leopardus
 Paszkowski Paweł
 Paulus, architector
 Paulus, magister
 Paweł, mistrz murarski w Warszawie
 Paweł, murarz we Lwowie
 Paweł Dominici Rzymianin † 1618
 Paweł Szezęśliwy
 Paweł Wloch
 de Pello Ludwik
 Pempowski Ambroży
 Peregin Bononicus
 Petrini Giovanni Battista
 Petrus de Bratoszewice
 Petrus de Septemcastris
 Petrus Italus z Lugano
 Pickowski Adam
 Pieczeński Ambrosius
 Piekarski Wojciech
 Pievo Bernardo
 Piotr w Niepołomicach
 Piotr z Szamotuł
 Piotr ze Smoleńska
 Podleśny Andrzej
 Pokora Adam
 Poprawa Franciszek, Jan, Szymon
 Porebsky Kasper
 Pruchnicki Piotr (Pruchniczki)
 Przychylny Ambroży
 Pusch Tomasz
 Pyoro Piotr
 Pyszny Piotr

 Quadro Franciszek, v. Ferens, v. Krotofila
 Quadro Gabryel
 Quadro Giovanni Baptista † pom. 10. 4.
 1590, a 16. 1. 1591
 Quadrio Marcin

 Radwański Benedykt
 Ragacolicz, vel. Rogacolicz (de
 Regazzolis) Jakób z Głęboki
 Raistin Józef
 Raymeser Szymon
 Regnier
 Ridolfi Bartolomeo
 Rigwicz Paweł
 Robak Stanisław
 de Robore Tomasz
 de Rodolfis Marcin, zw. Rudolf † 1601
 Rogacolicz (de Rigazzolis) Piotr
 Rogala Jan
 Roland de Brusimpiano Franciszek
 del Ronchi Antoni † 1606
 del Ronchi Nicolo
 del Ronchi Pietro Antonio
 Ronlt Piotr
 Rozeler
 Rybicz Paweł
 Rygwicz Paweł

 Salomon Jan, ks. † przed 1530
 Santi Lazar
 Scamozzi Wincenty * 1552 † 1616
 Scharczek Hanus
 Schultes Antoni
 Schwyra Lukasz
 Scoto z Parmy
 Sebastjan we Lwowie
 de Senis Jan Cini, vel Joannes Senensis
 Siepa Albertus [†] 1565
 Simon Kacper
 Simon murator
 Simon w Krakowie
 de Simon Jan, v. di Simonis Giovanni
 Sływka Albert [†] 1627
 Słoński Gabryel, v. Słoninka, Słoniński
 * około 1520 † 1598
 Smulki Sebastjan
 Sperandus de Bren Piotr, v. Pietrus
 Berman, v. Petrus de Beren
 Stanisław architector

Stanisław murator, magister
 Stanisław, murarz z Sandomierza
 Stanisław, cieśla z Zamościa
 Stanisław z Mogilna
 Stefan w Krakowie
 Strakowski, vel Strakowicz Jan
 Stroywasz Grygier (Grzazorz)
 Sturm Jan
 Suprigan Jakób
 Szafraniec Roch
 Sztuczny Marcin
 Szugra Łukasz
 Szymon cieśla
 Szymon, syn Joachima, w Warszawie
 Szymon z Ginzburga
 Tarnowczyk Józef † 1609
 Tomasz w Niepołomicach
 Trembacz Feliks, vel Trembaczik Szcze-
 [sny
 Ugolino, vel Ugulino
 Valentinus
 Vamper Antoni, zw. de Lorecz
 Venceslaus murator
 Warosz Tomasz
 Wawrzyniec z Serocka
 Waszik Matys
 Weiner Jerzy
 Wilhelm Florentczyk
 Włodarczyk Stanisław
 Wnuk Piotr
 Wolff Ludwig
 Wolski Mikołaj * 1553 † 9. 3. 1630
 Woltelini Jakób
 Woznycka Jakób
 Wysocki Janisław
 Wysocki Szymon ks.
 Zadorski
 Zanobi Bernard, vel Zenobi
 Zapis Szymon
 Zapisz Sebastjan
 Zaszada Stefan
 Zimmermann Jan
 Zły Stanisław
 Zmuda Gabrjel
 XVII.
 Abundius Joseph
 Adam, murarz w Kazimierzu

Aders Sebastjan † 19.7. 1649
 Affati Izidor, v. Affaita, v. Afayta
 Affayta Antoni
 Affajta vel Affati Ludwik
 del Aqua Andrzej
 Arcani vel Arconi Gasparo † około 1610
 Avanzino Bartłomiej Lugi
 Avellides Bernard † 1619
 Baczkowicz Jan
 Baier Mikołaj
 Balarino de Ostravia Giorgio
 Balin Jakób
 Barbier Wilhelm
 Baretto Jan
 Barth Wilhelm starszy
 Bartłomiej Włoch
 Baryczka Stanisław
 Baudarth Paweł
 Bazzo, vel Barro Melchjor
 Beauplan le Vasseur Wilhelm
 Beber Piotr
 Beffka Reinhold
 Belloti Szymon
 Bellotto v. Beloti, v. Belotti Józef † 1708
 Bemer Andrzej † 1629
 Berent Daniel
 Bernardoni Jan Marja * 1541 † 1605
 Białobrzeski Paweł
 Bianchi Andrea † około 1623
 Bianco Andrzej † 10. 4. 1615
 de Bianco Rafał † przed 1623
 Bianco Stanisław
 van dem Block Abraham * 1572 † 31.
 [1. 1628
 Block Jakób Reugers † 1630
 Bokieth Kacper
 Bonay Piotr
 Boni Jakób
 Boratini Titus Livius
 Bosakowski Jan
 Bracci Sebastjan
 Britius Józef * 1538 † 1604
 Brunori Gaspere
 Brzeski Jan
 Brzeski vel Bryski Stefan
 Bula Andrzej
 Byczek Jan
 Caracci Piotr (Karacz)

- Carbonari Hieronim
 Castelli Andrzej
 Castelli Antoni
 Castello Matteo
 Castello Tomasz
 Castolli Jan Baptysta
 Catenaci Jan
 Ceroni Karol, vel Cyroni
 Certa Tomasz
 Corosini
 Cotellani
 Damian Andrzej
 Dankers de Ry Piotr * 1583 † 9. 10. 1661
 Dekan Jan
 Detremandzul Augustyn
 Dibieli, vel Dybel Roch
 Drumla Wojciech
 Duchnowski Mikołaj
 Dudkowiec Jan
 Durie Piotr
 Dzdziudę Florjan
 Egier Melchior
 Eltester Chrystjan * 23.10.1671 † 5.5.1700
 Eosander von Göthe J. F. * 1670 † 1729
 Ertli Jerzy
 Flek, vel Flegt Wilhelm
 Fontana Albin
 Fontan Bartłomiej
 Fredo Ludwik
 Frigidianus
 Galle Andrzej
 Galon Piotr
 Gangierle Jan
 Gawronek Jędrzej † przed 1628
 Getkant Fryderyk
 Gichel Jakób
 Gisleni Jan Baptysta * 1600 † 1672
 Głazik Wojciech
 Głuski Janusz
 Godny Jan
 Godny Marcin
 Golkowski Jan
 Goyski Franciszek
 Grantz Jan
 de Gre Dominik
 Grodzicki Paweł † 1645
 Gronowski Wojciech
 Grzegorzowicz
 Grzywka Marcin
 Hanuszek Jakób
 Hegner Abrahamowicz Andrzej † 1623
 Herbek Jan
 Hertmański Tomasz
 Hinter Baltazar
 Huss Jan
 Jachim Jan
 Jakób, magister w Warszawie
 Jakób, lapicida
 Jakób Bonończyk
 Jan Włoch w Krakowie
 Jan Włoch w Warszawie
 Jankosz Bartłomiej
 Jaroszewicz Jan
 Jarzabek Sebastjan
 Jarzemski Adam † między 1648 a 1651
 Jastrzabek Andrzej
 Justimonti Wawrzyniec
 Kalata Wojciech
 Kałanaca
 Kapinos Wojciech † około 1610
 Kapinosowicz - Życzliwy Wojciech
 Kasper, cieśla
 Kawecki Benedykt
 Kątski Marcin
 Kępski Maciej
 Kielar Albert
 Kinkowski Jan
 Kleczyński Stanisław
 Kluczewski Mathias
 Kochanek Wawrzyniec
 Kolanowicz Maciej
 Kromlaff, vel Kromlauf Kaeper
 Krygier Oswald * 1598 † 1665
 Krzaczek Jędrzej
 Kuntz Jan * 1544 † 1632
 Lackowicz Tomasz, vel Lacko
 Laitner Jan † przed 11. 6. 1645
 Lamsit Antoni † 6. 10. 1622
 Langierowicz Wojciech
 Lekner Sebastjan
 Lenartowicz Wojciech

- Lenc Jerzy
 Lindener Jan
 Litwinek Augustyn * 1530 † 1621
 Litwinek Jan
 Litwinek Stanisław
 Litwinkowicz Maciej † 1644
 Locci Augustyn
 Longhena Baltazar * 1604 † 1675
 Longuelune Zacharjasz * 1669 † 30.11.
 Lwoczzyk Jan [1748
 Łazarz Matyaszowicz
 Łozki
 Maderna Jakób
 Maderni
 Madlaina Jakób
 Maliverna, vel Meliverna Jan
 Mamrowicz Jan
 de Mariabella Roch
 Marion
 Markowicz Stanisław
 Meazzi Ambroży † 1609
 Mezzo Piotr † po 1603.
 Microszewski Krzysztof † 1679
 Mleński
 Molitor Joannes
 Mollī Benedykt S, J.
 Mora Dominik
 Motyczka Adam
 Mucini Filip
 Mucini Franciszek
 Münch Jerzy
 Nauman Jan Krzysztof * 1664 † 1742
 Negroni Rudolphus
 Nierychly Andrzej
 Nurski Jan
 Nykel Tomasz
 van Obbergen Antoni † 1611
 Palicz Andrzej
 Passaroti Aureljusz
 Paweł
 Paweł Dominici Rzymianin † 1618
 van Peene Henryk
 Perek Szymon
 Peretti, v. Perti Piotr
 Pescha Jakób
 Petrini Giovanni Battista
 Petryn, v. Peryn Joannes
 Piamens Stefan
 Piencius Bartosz
 Piskorski Sebaštjan
 Podelwik Krzysztof
 Podelwik Samuel
 Pohl Wilhelm
 Pokorowic Jan
 Poloszy Walenty
 Poncino Tomasz, vel Poncinus
 de Ponto Jakób
 Popiołek Jan † 1614
 von Pöppelmann Daniel Matensz * 1662
 Poradowski Jan [† 17. 1. 1736
 Powolny Bartosz
 Poznański Jan
 Przybylkowicz Wojciech. T. J.
 Przychylny Ambroży † po r. 1640
 Putini Piotr
 Quadri Bartłomiej † po 13. 6. 1612
 Radundo Jakób
 Ranisch Bartel (Bartłomiej)
 Regulski Grzegorz
 Reitino Lugano Jan, Reytyno, Reytino,
 Ritino, Retin, Lugan Reytinensis, Lu-
 ganus Raytinus, Lugeno Aretinus de
 Lagano
 Rędzina Adam
 Rodondo Jakób
 del Ronchi Antonio † około 1606.
 Rosmus Jan (Rozmusek, Rozmuskowicz,
 Zróbek)
 Ruthpalli Christophorus (Krzysztof)
 Rys Andrzej
 Sadowski Albert (Wojciech)
 Salina Szymon
 Salvador Jan, v. Salvandor
 von Säbisch Walenty
 Scamozzi Wincenty * 1555 † 1616
 Schlüter Andrzej, starszy
 Schlüter Andrzej, młodszy * 1664 † 1714
 Schneider Hanus † 1612
 Scholtz Jakób † 1612
 Schomberg, vel Schonberg Teofil † 1638
 Senepek (Snopek) Marcin
 Senes Wawrzyniec

de Simon Jan, v. di Simonis Giovanni
 Sivert Krzysztof [† 1627
 Skalski Jan
 Skoler Jędrzej
 Skowroński Jan
 Slowikowski Krzysztof
 Snok Andrzej (Snoch, Sznok, Swost)
 Sobieska Teofila [† 1611
 Solari Franciszek
 Solari Jakób
 Solski Stanisław * 16.3. 1622 † 7.9. 1701
 Spezza Andrzej
 Spinowski Teofil
 Stangreth Andrzej. zw. Stangretowicz.
 Xiędzowicz
 Stella Giovanni da Melano
 Strakowski Jan
 Strakowski Jerzy † 17.5. 1675.
 Strener Laurentius
 Strzechowicz Adam
 Succatori Jan
 Suknica Walenty
 Szczurowski, ksiądz
 Szychwald Jan
 Szubert Marcin
 Szydłowski Sebastjan
 Świerzkowicz Kamil (Świerikowicz)
 Świętkowicz Mateusz, v. Świętek Matys,
 v. Świechowicz
 Taraspin Jan
 Tarnowczyk Józef † 1609
 Tencalla Constante
 Tik
 Trapola Maciej † 1637
 Trauersi Piotr
 Trevano Giovanni † po r. 1636
 Tropaczek Jan
 Tylman, vel Tilman di Camerini
 Tyralski Jędrzej
 Vaccano Andrzej
 Vincentii Tomasz
 Voigt Jan
 Volgensztainer Tobiasz
 Wagner
 Wasowski-Nałęcz Bartłomiej Nataniel
 T. J. * 1617 † 4.10. 1687

Willer Piotr
 Witkowicz Marcin
 Witkowski Urban
 Witos Wojciech (Witosz)
 Włodarczyk Stanisław
 Wojciechowicz Gaspar
 Wolski Mikołaj * 1553 † 9.3. 1630
 Woreczek Wojciech
 Woznicka Marcin
 Zacherla Jan
 Zaoro Franciszek, vel Zauro
 Zaor Jan, vel Zaora, v. Zaoro
 Zapis Adam
 Zapisz Paweł
 Zatorezyk Jan, v. Zatorski † przed 1644
 Zelaskowicz Krzysztof, v. Zelasko, v. Że-
 Zieliński Wojciech [laskowicz
 Zurek Jan
 Zywerth Krzysztof † 1636

XVIII.

Ahorn Andrzej, S. J.
 Aigner Piotr, * 1746 † 1841.
 Andro Antoni
 Andrys Leonard
 Balko
 Barthel Karol * 1770 † 1. 2. 1855
 Bay Jan * 1705 † 25. 7. 1749
 Beck Andrzej
 Bellotto Józef † 1708
 Bellotto Tomasz * 1706 † 18. 7. 1786
 Bernardi
 Bertogliati Franciszek
 Betański Antoni Waclaw * 1715 † 1786
 Bieńkowski Sebastjan
 Boretti Józef * 1746 † 2. 5. 1849
 Böhthke
 Bourguignon
 Brenna Wincenty * 1745 † 1830
 Brocchi Ignazio
 Buzzi
 Catelli
 Ceroni Jan Chrzyciel
 Ceroni Karol
 Chambrez Ignacy
 Chiaveri Gaetano * 1689 † 5. 3. 1770

- Ciolkoszewicz Jan ks.
 Columbani
 Coustou
 Cygler Herman
 Czarniaski Walenty * 1761 † 1845
 Czołowicz Franciszek
 Czyżewski Sebastjan

 Dahlke Chrystjan
 Degen
 Dembiński Kazimierz † 1786
 Deybel Jan Zygmunt † 1752
 Deza de Vanjou
 Dobrawski Andrzej
 Dollinger Karol Jan
 Doregowski
 Drobek Wojciech
 Dzierdziejewski

 Egert
 Eosander von Göthe Joh. Fryd. * 1670
 Eydner [† 1729

 Färber Marcin
 Feeel Dawid
 Feisinger C.
 Ferrari Pompeo † 1736
 Fiszer Samuel
 Folino Bartłomiej
 Fontana Antoni * 1690 † 21. 11. 1758
 Fontana Jakób * 1710 † 12. 4. 1773
 Fontana Jan (Janusz)
 Fontana Józef
 Fontana Paweł
 Fontani?
 Frantz Kacper
 Frantz Karol Marcin
 Friedlender Dawid

 Gabriel Jakób
 Gans
 Gąsiewski Franciszek * 1751 † 21. 8. 1829
 Gilly Dawid * 7. 1. 1748 † 5. 5. 1808
 Giżycki Paweł † 18. 1. 1762
 Glaubiez
 Głogowski Jerzy * 1777 † 1838
 Głowiński Józef
 Gontzenbach
 Graff Ignacy
 Greth

 Griesmeyer Jan † 1825
 Gringenberger Józef
 Groffe Aleksander * 8. 3. 1771. † 15. 2. 1838
 Gruber Gabrjel * 6. 5. 1740 † 5. 4. 1805
 Gucewicz Wawrzyniec * 5. 8. 1753
 [† 21. 12. 1798

 Hansen Jan Fryderyk
 Heermann
 Heince Jan Tobiasz
 Hempel Jakób * 1758 † 10. 5. 1831
 Herlitze Antoni
 Hillel Benjamin
 Hiż Franciszek * 1714 † 15. 1. 1780
 Hoffmann Gottfried
 Hoffmann Stanisław Kostka * 15. 11. 1765
 [† 2. 1. 1846
 Höhne Antoni * 1745 † 21. 6. 1795
 Hołub
 Hornburg
 Humbert Szczepan * 25. 7. 1756 † 19. 3. 1829

 Itar, vel Ittar, vel Ithar
 Iwanowski Marcin

 Janisiewicz Maciej
 Janowicz Józef
 Janowski Wojciech
 Jaszczołd Wojciech * 1763 † 22. 3. 1821
 Jaśkiewicz Jakób
 Jauch Daniel Jan Joachim * 1684 † 3. 5. 1754
 Jehuda Leib [1754
 Jerlikowski † 15. 9. 1723

 Kado Michał * 29. 9. 1765 † 29/30. 4. 1824
 Kałanaca
 Kammsetzer Jan Chrzyciel * 1753
 Kannowski Józef [† 25. 11. 1795
 Karsznicki Józef, T. J. † < 1809
 Kątski Marcin † < 1710
 Kenyger Józef
 Kiliński Augustyn
 Klahr Jan Henryk
 Kler Jakób
 Kluk Krzysztof Jan
 Knäckfus J. B. † około 1790
 Knöbel Jan Fryderyk * 1724 † 1792
 Knöffel Jan Krzysztof * 1686 † 1752
 Kochanowski

- Kociell Michał Kazimierz
 Koebel Jerzy, vel Köbel
 Kollataj Hugo * 1750 † 28. 2. 1812
 Koning Jan Marcin
 Kosiński Błażej
 Kossakowski Augustyn
 Kotelnicki J.
 Krauze Józef
 Krubsacius Fryderyk August * 2. 3. 1718
 Krzanowski Józef [† 1790
 Krzyweżański Danil
 Kubicki Jakób * 1758 † 13. 6. 1833
 Kuns Johann Gottfried * 1760 † 5. 5. 1785
 Kuraszewski Jakób
 Kwiatkowski
 Lacroix
 Langhans Karol Gotthard * 23. 9. 1733
 [† 1. 10. 1808
 Le Brun Józef † około 1809
 Leinweber Bernard
 Lessel Franciszek * 1780 † 1839
 Lessel Fryderyk Albert * 1767 † 15. 3.
 Lhuillier [1822
 Limowski Józef
 Lintsaj Jan * 1759 † 2. 2. 1822
 Lipski Jan
 Loeser Chrystjan
 Longuelune Zacharjasz * 1669 † 30. 11.
 Louis Victor * 1731 † 1801 [1748
 Lubomirski Fryderyk * 1779 † 21. 6.
 [1848
 Maerz
 Mamrowicz Jan
 Maraino
 Markowski
 Mautzer Johann Gottfried
 Mazotti Wincenty * 1. 5. 1756 † 25. 5.
 Mehler de Sevigny [1798
 Meissonnier Juste Aurèle
 Meloni
 Mencke Jan Jakób
 Mencke Jan Chrystjan
 Merettin Bernardo
 Merk
 Merker
 Merlini Dominik * 1731 † 20. 2. 1797
 Merlini Marjanna (Camelli) * 1765 † 12. 8.
 [1794
 Merlini Antoni † 13. 4. 1807
 Metzell Ludwik * 2. 12. 1764 † 24. 11.
 Mianowski Antoni [1848
 Mier Wilhelm † 1758
 Mikler (M-c Clair) Djonizy * 15. 8. 1762
 Mikurda Matjasz [† 14. 5. 1853
 Minter Wilhelm Henryk * 1. 5. 1777
 [† 18. 4. 1832
 Moller von Mollersee Ludwig Daniel
 Adolf
 Moszyński August Fryderyk Konstanty
 * 25. 1. 1731 † 11. 6. 1786
 Muffet
 Müntz
 Müntz vel Münz
 Mur Jerzy
 Naumann Jan Krzysztof * 1664 † 1742
 Nax Ferdinand * 1736 † 20. 1. 1810
 Nerger Jan
 Niegolewski Józef Jan Nepomucen † 1828
 Nobile Piotr * 1774 † 1854
 Nowosielski
 Oberreich Gottfried
 Olechnowicz Jan
 Orzechowski Łukasz, ks.
 Osiecki Mateusz † 29. 7. 1741
 Ostrowski Szymon * 1767 † 1847
 Ożagowski Stanisław
 Pac Stanisław * 1706 † 3. 12. 1826
 Paneczek Jan * 1694 † 1764
 Paracca
 Pawłowski Mikołaj, T. J.
 Pensa Wenancjusz
 Peterman Henryk
 Philippi
 Pilgram Franciszek
 Pilgram Paweł † 1758
 Piola Józef
 Placidi Franciszek
 Podczaszyński Jan † około 1800
 Polejowski Piotr
 Poniatowski Stanisław August, król
 * 17. 1. 1732 † 11. 2. 1798
 von Pöppelmann Dawid Mateusz * 1662
 [† 17. 1. 1736
 von Pöppelmann Karol Fryderyk † 1750
 Powalski Łukasz

- Poznański Jan
 Pucek Dominik, vel Pacek
 Pulkowski
 Pultz Ernst Thomas * 21. 5. 1749
 Putini Piotr [† 1. 6. 1785
 Radwański Feliks * 1756 † 23. 3. 1826
 Rakowiecki Teodor
 Rastrelli Bartłomiej * 1700 † 1771
 Rautenstrauch Józef * 1773 † 27. 8. 1842
 Rejchan Maciej * 1762
 Renard Benedykt
 Rezler Tomasz
 Ricaud
 Rippe
 Romanowski Teodor
 Romanus C.
 Rosbach Franciszek * 1782 † 1841
 Rossi Piotr
 Rouget Mikołaj * 25. 3. 1781 † 24. 5. 1847
 Rudziński Teodor * 6. 2. 1782 † 9. 2. 1838
 Russel [1838
 Rychlicki Michał
 Rzewuski Wacław * 29. 10. 1705 † 27. 10. 1779
 de Sacco Józef
 Saroni
 Schinkel Karol Fryderyk * 13. 3. 1781 [† 9. 10. 1841
 Schlüter Andrzej, młodszy * 1664
 Schmit [† 1714
 Schroeger, vel Schröger, Efraim * 18. 2. 1727 † 16. 8. 1783
 Schuch Jan Chrystjan * 1752 † 28. 6. 1813
 de Schütz Fryderyk Adolf * 1782 † 11. 1. 1854
 Schütz Karol Bogumił * 1740 † 15. 1. 1818
 de Schylthauz Karol [1818
 Seyfried Teodor Bogumił Józef * 15. 3. 1781 † 7. 3. 1857
 Sękowski Jan [1781 † 7. 3. 1857
 Sierakowski Sebastjan * 9. 1. 1743 † 9. 8. 1834
 Simon [8. 1834
 Sinkteller Józef
 Skórewicz (Skurewicz) Kazimierz
 Solari Antoni * 1700 † 17. 8. 1763
 Solari Bonawentura * 18. 9. 1735
 Solari Roch, † 1721?
 Stanowicz Tyszwewicz
 Stasow Bazyli * 1769 † 1848
 Steinert Johann
 Stier Jan Adam
 Strobel Jan * 1780 † 24. 10. 1836
 Sułkowski Franciszek ks. * 29. 1. 1733 [† 22. 4. 1812
 Szembek Krzysztof * 1722 † 5. 9. 1797
 Szkiładź
 Szpakowski, T. J.
 Szpilowski Hilary * 1753 † 10. 3. 1827
 Szmul z Wysokiej Lity
 Szreter Jan
 Szule Gotfried
 Szule
 Szule Michał * 1769 † 20. 6. 1812
 Szye Maciej
 Tarnawski Grzegorz
 Tepper Dawid M.
 Ton, vel Thon Konstanty * 1794 † 1881
 Toriani Francesco † 1747
 Touscher
 Tylman, vel Tilman di Camerini
 Tymuszowski Stanisław
 Ulrich Jan Bogumił Traugott * 1738
 Urycht Marcin [† 24. 11. 1807
 Vogel Zygmunt * 1764 † 20. 4. 1826
 de Wakkerbarth Krzysztof
 Wagner Jan * 23. 4. 1742 † 9. 11. 1811
 Weber Jerzy
 Weinert Karol Fryderyk
 Weiss Szymcha
 Weisse Chrystjan * 1733 † 17. 5. 1785
 Werchan Bogumił
 Wercner Stefan, vel Wertzner
 Węclawski Aleksander
 de Witt Jan, vel de Witte, † 22. 12. 1785
 Wojcik Stanisław
 Zacharewicz Bartłomiej
 Zacher Jan
 Zareński Prosper, ks.
 Zawadzki Stanisław * 1743 † 19. 10. 1806
 Zaydel Jan
 Zeller
 Zille Jan * 1764

Zschernig Jan Bogumil * 1798
Zug, vel Zugk * 20. 11. 1733 † 11. 8. 1807

Żaczkowski
Żebrowski

XIX.

Adamczewski Stanisław * 1830 † 1. 4.
[1916
Adler Fryderyk * 15. 10. 1827 † 15. 9.
Aigner Piotr * 1746 † 1841 [1908
Alibat Jan
d'Alphonse Aleksander Jan * 28. 12.
[1779 † 27. 4. 1857
d'Alphonse de Saint Omer Juljus † 23.
Andriolli [12. 1919
Aniechini Wawrzyniec Cezary * 1787
[† 31. 1. 1871
Ankiewicz Juljus * 6. 1. 1820 † 31. 1.
[1903
Aquilino Karol * 1870 † 24. 2. 1894
Arnd Aleksander Konstanty * 24. 11. 1815
Arnold Wilhelm † 9. 10. 1854
Arveuf Franciszek † 1902
d'Auvergne Ludwik
Baldi Sylwester * 1798 † 28. 9. 1861
Baldwin-Ramult Ludwik † 22. 5. 1929
Baliński Stefan * 1794 † 5. 3. 1872
Ballenstedt Bolesław * 1854 † 1885
Ballenstedt Kazimierz
Ballenstedt Ludwik * 1830 † 1887
Bapczyński Karol
Barabasz Stanisław * 1857
Barański Paweł
Bauman Antoni * 1809
Bauman Fryderyk
Baumann Ernest
Bakowski
Beck Antoni * 1784 † 14. 12. 1853
Below Bernard
Bem Jakób * 22. 7. 1807
Bem Józef * 3. 14. 1794 † 9/10. 12. 1850
Benois, vel Benua L. N.
Berent Marcei * 14. 3. 1824 † 4. 12. 1891
Beretti
Bergeman Ferdynand * 8. 11. 1799 † 20.
[8. 1852
Beringer Wandalin † 9. 6. 1923

Bethier Ludwik * 13. 10. 1800 † 20. 6.
Bettini Józef [1865
Białkowski Aleksander * 1853 † 14. 2. 1884
Billewicz Telesfor * 8. 12. 1824
Bitner Albert † 1. 3. 1902
Błotnicki Michał Ernest
Bobiński Józef 1815 † 2. 12. 1857
Bobiński Wojciech * 16. 4. 1814 † 6. 11.
[1879
Bocheński Feliks * 1847 † 29. 3. 1876
Bodaszewski Ł.
Boffo
Bogucki Feliks Rajmund * 30. 8. 1827
Bogucki Juljan † 18. 5. 1855
Bojankowski Jan Feliks Antoni * 24. 6.
[1832 † 11. 9. 1870
Boretti Feliks Jan Marja * 1798 † 13. 5. 1847
Boretti Józef * 1746 † 2. 5. 1849
Borkowski-Dunin Aleksander * 1802
Borzęcki Damazy * 19. 10. 1803
Borzęcki Leon * 1840 † 14. 11. 1908
Bosio
Braier
Brauman Franciszek * 1838 † 2. 3. 1904
Brenna Wincenty * 1745 † 1830
Brzostowski Bolesław * 1854 † 29. 11.
Brzuskiewicz Ignacy [1899
Buch Józef * 1847 † 1882
Buńczewski Antoni † 21. 7. 1829
Bürkner Edward
Chambrez, vel Champrez Ignacy * 1752
Charzyński Paweł [† 1844-5
Chmieliński Antoni Arkadiusz * 1812
Choraży
Chrzanowski Franciszek
Chrzanowski Józef
Chrzanowski Zenon * 1867 † 22. 3. 1918
Chrzezonowicz Kazimierz * 1794 † 8.
[5. 1871
Chwastkiewicz Roman * 1835 † 20. 5.
[1883
Cichocki Edward * 8. 10. 1883 † 21. 1
Cieszkowski Juljan [1889
Ciszewski Aleksander * 1844 † 19. 11.
[1908
Ciunkiewicz Jan Aleksander * 13. 2. 1799
[† 7. 11. 1847
Corazzi Antoni * 17. 12. 1792 † 26. 4. 1877

- Corazzi Aureljusz * 1806 † 20. 9. 1871
 Cori vel Kori Ludwik Edward, patrz Kori
 Cremer Wilhelm Hubert * 15. 11. 1845
 Cybulski Juljan † 16. 10. 1924
 Cybulski Marjan
 Czagin A.
 Czaki Anicet * 1794 † 17. 1. 1840
 Czarniński Walenty * 1761 † 1845
 Czekiński Józef * 16. 2. 1881 † 26. 12. 1906
 Czemski Michał * 28. 9. 1794 † 4. 11. 1854
 Czerwiński Tadeusz † 28. 9. 1902
 Czeszka Józef

 Dallak Ludwik † 11. 5. 1837
 Dankowski Kazimierz Edward Cezary
 [* 27. 8. 1863 † 12. 3. 1930
 Dąbrowski Hycynt † 22. 7. 1864
 Dąbrowski Michał
 Dąbrowski Zygmunt August † 7. 8. 1920
 Dehn I-y Iwan Iwanowicz * 1786 † 30.
 [7. 1859
 Destailleur Hipolit Aleksander Gabrjel
 Walter * 27. 9. 1882 † 17. 11. 1893
 Dettloff Adam * 1852 † 16. 1. 1914
 Dietrich Józef * 1820 † 3. 3. 1887
 Dietrich Józef Longdon * 17. 3. 1858
 Dollinger Karol Jan [† 1904
 Donheiser Józef * 1845 † 6. 2. 1895
 Dowkontt Adolf Mateusz
 Duliński Andrzej † 21. 5. 1850
 Düring Krzysztof Wilhelm
 Dziekoński Józef Pius * 19. 3. 1844 † 4.
 [2. 1927

 Eichhorn Ferdynand
 Ekerkunst Edmund
 Ekielski Władysław * 1855 † 23/24. 6.
 Engel Józef [1927
 Epler Leopold * 1836 † 26. 4. 1873
 Ertel Stefan * 1858 † 1896
 Essenwein August * 1831 † 13. 10. 1892
 Esmanowski Ignacy Leopold * 6. 11. 1824

 Falkowski Emil * 1833 † 21. 7. 1881
 Fedders
 Fejst Kazimierz * 1872 † 11. 7. 1899
 Fiałkowski Antoni * 1842 † 15. 10. 1899
 Fijałkowski Jan * 21. 4. 1872 † 21. 10. 1919
 Fiszer Karol * 13. 10. 1802 † 27. 6. 1854

 Foralski Jan † 23. 4. 1836
 Frankiewicz Ludwik * 1858 † 18. 3. 1924
 Frankiewicz Wiadysław Hubert * 3. 11.
 [1870 † 14. 1. 1926
 Frankowski Felicjan Antoni * 13. 6. 1802
 Fredro [† 23. 4. 1865
 Fresnel Jan hr.
 Freter
 Frydrych Piotr * 1806 † 24. 4. 1879
 Fryk Edmund
 Fürstenau

 Gabrjelski Korneli * 15. 1. 1817 † 1. 12.
 [1884
 Gadomski Kazimierz * 11. 8. 1849 † 18.
 Gall Emanuel [9. 1928
 Galle Aleksander * 12. 3. 1814
 Galle Karol Henryk * 1784 † 20. 1. 1829
 Gay Jan Jakób * 1. 12. 1803 † 2. 10. 1849
 Gąsiewski Franciszek * 1751 † 21. 8. 1829
 Gąsiorowski Feliks
 Gąsiorowski Ludwik
 Gąsowski
 Gelich
 Gerl von Dewin Michał
 Giersz Wilhelm * 28. 6. 1834
 Gilly Dawid * 7. 1. 1748 † 5. 5. 1808
 Głogowski Jerzy * 1777 † 1838
 Głowacki Antoni * 1787 † 1811
 Głowiński Józef
 Goebel Artur * ? 1835 † 14. 9. 1913
 Goldberg Edward * 26. 1. 1842 † 10. 4. 1928
 Gołąb Andrzej † 1903
 Gołębiowski Stanisław * 26. 4. 1814 †
 [14. 6. 1866
 Gołoński Andrzej * 24. 11. 1799 † 18. 9.
 [1854
 Gorgolewski Zygmunt * 1845 † 6. 7. 1903
 Gornostajew Al. Iwanowicz
 Górecki Józef * 16. 7. 1803 † 3. 7. 1870
 Górski Józef * 1822 † 24. 12. 1894
 Gosławski Ludwik * 1832 † 26. 5. 1885
 Gregotowicz Karol
 Grejpol
 Griemeyer Jan † 1825
 Grodecki Aleksander * 21. 5. 1802 † 2.
 [5. 1869
 Grodzieński Maurycy * 17. 5. 1866—8.
 [8. 1927

- Groffe Aleksander * 8. 3. 1771 † 15. 2. 1838
 Gross J. [1838
 Groszkowski Jan * 7. 3. 1796 † 9. 10. 1869
 Grüder
 Grzybowski Józef
 Grzywiński Stanisław * 1839 † 18. 11. 1880
 Grzywiński Tadeusz † 4. 2. 1921 [1880
 Guibaut Piotr
 Haar
 Hak
 Halaburd
 Hansen Teofil * 1813 † 1891
 Hartung Hugo
 Hasslinger Józef
 Haus Arnold
 Hebanowski Stanisław * 1820 † 13. 2. 1898
 Heintz Antoni
 Hellman
 Hempel Jakób * 1758 † 10. 5. 1831
 Hendel Zygmunt * 35. 4. 1862 † 28. 3. 1929
 Hendiger Konstanty [1929
 Hercok Ignacy * 1806 † 21. 3. 1864
 Herde Juljusz † 14. 10. 1919
 Herman
 Heurich Jan * 21. 6. 1834 † 24. 3. 1887
 Heurich Jan, syn * 16. 7. 1873 † 11. 12. 1925
 Hinckeldeyn Karol * 5. 2. 1847
 Hincz Ignacy
 Hinz Jan * 8. 7. 1842 † 22. 8. 1902
 Hirszel Władysław * 1829 † 13. 12. 1889
 Hitzig Jerzy Henryk Fryderyk * 8. 4. 1811
 † 11. 10. 1881
 Hochberger Juljusz * 16. 5. 1840 † 5. 4. 1905
 Hoffmann Stanisław Kostka * 15. 11. 1765
 Hołub † 2. 1. 1846
 Hornstein Nauman * 31. 7. 1862—7. 7. 1920
 Horodecki Władysław Leszek * 23. 5. 1863 † 3. 1. 1930
 Humbert Szczepan * 25. 7. 1756 † 19. 3. 1829
 Huss Józef * 11. 4. 1845 † 12. 2. 1904
 Hüssener
 Idzkowski Adam * 24. 12. 1798 † 3. 5. 1879
 Itar, vel Ittar [1879
 Iżycki Józef * 1807
 Jabłoński-Jasieńczyk Antoni * 1854
 † 14. 5. 1918
 Jabłoński Ludwik * 1813 † 27. 4. 1874
 Jacobstahl Johann Edward * 17. 9. 1839
 † 1. 1. 1902
 Janiszewski Jan * 1818 † 20. 4. 1876
 Jankowski Karol * 1868 † 4. 1. 1928
 Janowski Józef K.
 Januszewski Leon
 Jarocki Wincenty
 Jaroszewski Stanisław
 Jarzyński Marjan * 1857 † 2. 2. 1898
 Jasiński
 Jasiński Jakób * 24. 6. 1799
 Jaszczold Franciszek * 1808 † 6. 9. 1873
 Jaszczold Wojciech * 1763 † 22. 3. 1821
 Jaworzyński Sebastjan † 16. 6. 1903
 Jeger Gracjan * 1817 † 1888
 Jegorjew Michał
 Jelski Kazimierz * 1782 † 1867
 Jokisz
 Jórski Ignacy * 11. 1. 1854 † 31. 1. 1905
 Kaczyński Paweł * 1799 † 1878
 Kado Michał * 29. 9. 1765 † 29/30. 4. 1824
 Kalenkiewicz Jan
 Kaliszewski Antoni * 5. 9. 1808 † 13. 1. 1885
 Kamieniobrodzki Alfred * 1844 [1885
 Kamiński Józef
 Kamiński Karol * 23. 11. 1801 † 16. 11. 1858
 Kamiński Michał † 9. 3. 1863
 Karasiński Piotr Leon * 29. 6. 1821
 † 16. 4. 1876
 Karmański Artur † 30. 9. 1868
 Keller
 Kessler Ludwik
 Kirchhoff Wilhelm
 Kiślański Zygmunt * 2. 5. 1831 † 16. 10. 1897
 Kleczkowski Kazimierz * 1856 † 15. 6. 1898
 Klewsczyński Antoni * 1844 † 16. 2. 1902
 Klimczak Władysław * 19. 9. 1878
 Kluger † 17. 3. 1929
 Kluszewicz Antoni * 15. 8. 1852 † 1917
 Kluszewski Feliks
 Knabe Adolf Anastazy * 28. 3. 1837

- Knake Karol * 16. 2. 1804
 Knaus Karol * 1846 † 15. 3. 1904
 Kobyliński
 Koch
 Koczorowski Stanisław Edward † 19. 11.
 Kohte Juljusz [1929
 Kolankiewicz Jan † 2. 10. 1885
 Kołodziejski Walery * 1826 † 29. 12. 1900
 Konkowski Ludwik * 2. 9. 1804 † 12. 6.
 [1860
 Konkowski Walerjan * 1818 † 28. 3. 1855
 Konopka Kleofas
 Konotkiewicz Ferdynand † 8. 8. 1857
 Korecki Hilary * 13. 1. 1825 † 12. 8. 1867
 Kori Ludwik Edward, (mylnie nazwany
 Koriot) gen. inż. † 28. 9. 1901, lat 75
 Kosmowski Władysław * 1830 † 19. 2.
 [1889
 Kossakowski Józef * 1838 † 3. 7. 1904
 Kossuth Hipolit † 31. 12. 1849
 Kossuth Tytus † 17. 12. 1868
 Kottek Aleksander * 1848 † 1897
 Kovats Edgar * 1849 † 4. 6. 1912
 Kowalski Franciszek
 Kowalski Kazimierz
 Kowarski Ferdynand * 1834 † 13. 6. 1906
 Kozłowski Karol * 1847 † 21. 6. 1902
 Kozłowski Stefan
 Kozłowski Władysław Adolf * 1859
 [† 26. 2. 1925
 Koźmiński Stefan * 19. 3. 1786 † 2. 9.
 [1845
 Kozubowski Feliks * 21. 11. 1799 † 31. 3.
 [1855
 Kozubowski Aleksander Ludwik * 26. 3.
 [1803 † 17. 10. 1853
 Krajewski Rafał * 24. 10. 1834 † 5. 5.
 [1864
 Kramarczyk Wiktor † 22. 11. 1913
 Kramer
 Kramer Teodor
 Krause
 Kremer Karol Roman * 12. 1. 1812
 [† 28. 1. 1860
 Kropiwnicki Alfons * 1803 † 25. 6. 1881
 Kryczyński Stefan, zmarł 1922
 Krysiński Anzelm Dobromir * 1836
 [† 28. 3. 1885
 Krzyżanowski Antoni * 1807 † 1894
 Książarski Feliks * 14. 1. 1820 † 7. 4.
 Kubecki Józef [1884
 Kubicki Jakób * 1758 † 13. 6. 1833
 Kuhn J.
 Kulikowski
 Kurella Augustyn * 26. 2. 1800 † 15. 6.
 Kutiepow A. [1858
 Kwiatkowski Ignacy † 14. 6. 1877
 Kwiatkowski Jan * 1844 † 1889
 Kwiatkowski Józef * 1820 † 14. 10. 1881
 Kwiatkowski Ludwik * 29. 11. 1818 † 1896
 Lanci Franciszek Marja * 1799 † 27. 11.
 Lanci Witold * 1828 † 1892 [1875
 Lande Dawid * 1868 zmarł 10. 9. 1928
 Langhans Karol Gotthard * 23. 9. 1733
 [† 1. 10. 1808
 Lapiere Jan * 1825 † 27. 10. 1856
 Lasota Jan
 Le Brun Józef † 1809
 Leiendecker
 Leiter Kazimierz * 1854 † 2. 4. 1897
 Lembke Teofil Tytus * 4. 1. 1844
 [† 27. 9. 1914
 Lessel Franciszek * 1780 † 1839
 Lessel Fryderyk Albert * 1767 † 15. 3.
 [1822
 Lessel Józef Grzegorz Karol * 6. 10. 1802
 Levittoux Piotr [† 2. 9. 1844
 Lilpop Edward * 13. 8. 1844 † 3. 3. 1911
 Lindner Karol † 6. 4. 1822
 Lindquist Henryk * 1850 † 1890
 Lintzaj Jan * 1759 † 2. 2. 1822
 Lipko Wiktor † 12. 2. 1876
 Loewe Adolf Adam * 9. 8. 1811 † 21. 11.
 [1885
 Loewe Kazimierz * 24. 9. 1845 † 15. 4.
 Lorenz [1924
 Lubomirski ks. Fryderyk * 1779 † 21. 6.
 [1848
 Lubomirska Jadwiga * 20. 11. 1819
 Lubowidzki [† 3. 12. 1894
 Lube Aleksander
 Łabęcki Hipolit
 Łubieński Juljan * 14. 2. 1827 † 23. 5.
 [1873
 Łuczaj Jan * 1794 † 11. 1. 1849

- Łukomski
 Łuszczkiewicz Antoni * 19. 1. 1838
 [† 14. 12. 1886
 Machnicki Aleksander † 4. 7. 1928
 Mahn Ludwik † 26. 6. 1824
 Majcherski Józef * 19. 3. 1848
 Majerski Karol * 9. 4. 1800 † 22. 5. 1870
 Majewski Antoni
 Majewski Hilary * 1830 † 1892
 Majewski Karol * 11. 9. 1824 † 31. 5. 1897
 Majewski Tomasz
 de Makowo-Makowski Ksawery Djonizy
 [* 1844 † 24. 5. 1917
 Maleszewski Józef * 1798 † 1868
 Mamczyński Mikołaj
 Manitius Herman * 9. 4. 1825 † 17. 4. 1874
 Mańkowski Euzebjusz Mieczysław † 4. 7.
 Marcoin Juljusz [1930
 Marconi Henryk * 7. 1. 1792 † 20. 2. 1863
 Marconi Leandro * 23. 4. 1834 † 8. 10. 1919
 Marconi Leonard * 1836 † 4. 4. 1899^g
 Marconi Władysław * 29. 2. 1848 † 4. 6.
 [1915
 Marczewski Ignacy * 31. 7. 1805 † 20. 8.
 Marischler Chrystjan [1852
 Markl Józef
 Markiewicz Ignacy
 Martin Karol * 8. 7. 1817 † 24. 9. 1891
 Martini
 Matusiński Józef
 Mazurkiewicz Adam * 22. 12. 1837 † 28. 5.
 [1902
 Mejzer Ludwik Wilhelm * 9. 7. 1798
 Menken A. (Manke?) [† 3. 2. 1870
 Merlini Antoni † 13. 4. 1807
 Mertshing Jan Karol Henryk * 1818
 [† 23. 2. 1872
 Metzell Ludwik Chrystjan * 2. 12. 1764
 Michałowski [† 21. 11. 1848
 Miechowiec Franciszek * 1783 † 8. 3. 1852
 Mielżyński hr. Seweryn * 21. 10. 1804
 Mierzanowski Władysław * 15. 3. 1848
 [† 31. 1. 1919
 Mierzejewski Lucjan [† 17. 12. 1872
 Miklaszewski Michał Jakób * 8. 9. 1796
 [† 2. 10. 1865
 Mikler (Mc. Clair) Djonizy * 15. 8. 1762
 [† 14. 5. 1853
 Minasiewicz A.
 Minde Leon † 1867
 Minich
 Minter Wilhelm Henryk * 1. 5. 1777
 Mioduszewski Karol [† 18. 4. 1832
 Mirecki Aleksander * 1821 † 1897
 Mirewicz Walery
 Miziewicz Wojciech
 Modrzewski Franciszek * 1832 † 2. 4. 1904
 Mokłowski Kazimierz * 27. 7. 1869 † 14. 5.
 [1905
 Moraczewski Maciej * 1840 † 9. 4. 1928
 Morgulec Ignacy * 1858 † 1909
 Moszyński Juljan
 Mozer
 Możdżeński Mikołaj * 19. 12. 1855 † 18. 4.
 [1915
 Muklanowicz Bronisław * 1839* † 31. 5.
 Müller Józef [1904
 Münchan
 Münnich Tadeusz Waclaw * 1861 †
 [5. 7. 1900
 Nax Ferdynand * 1736 † 20. 1. 1810
 Niedzielski Juljan * 1849 † 20. 10. 1901
 Niedźwiecki Józef * 1842 † 1898
 Niegolewski Józef Jan Nepomucen † 1828
 Nieniewski Apolonjusz Paweł * 7. 7. 1856
 Nikol Jan Daniel * 1782 [† 17. 5. 1922
 Noakowski Stanisław * 26. 3. 1867 † 1. 10.
 Nobile Piotr * 1774 † 1854 [1928
 Norblin Józef
 Nowicki Adam
 Nowicki Feliks † 31. 5. 1920
 Nurowski † 1842
 Nusbaum Jan * 1881 † 15. 9. 1927
 Oczkowski Adam * 24. 12. 1845 † 8. 6.
 Okman [1923
 Opieliński
 Oraczewski Artur * 1861 † 9. 2. 1907
 Orłowski Bolesław * 1831 † 1895
 Orłowski Józef * 1819 † 16. 1. 1880
 Ornano-Chiaratelli Mateusz * 1784 †
 [17. 2. 1873
 Ostrowski Stefan † 26. 5. 1915
 Ostrowski Szymon * 1767 † 1847
 Otzen Johannes * 8. 10. 1839 † 8. 6. 1911
 Ouradon

- Pac Stanisław * 1706 † 3. 12. 1826
 Pachali August Karol * 22. 4. 1788
 Pajzderski Tomasz * 1864 † 20. 11. 1908
 Pańkowski Mieczysław † 1864
 Parlier Józef Franciszek
 Paszkowicz Stefan † 22. 11. 1923
 Pawłowski B.
 Pawłowski Maksymilian
 Pagowski Celestyn * 1876 † 6. 12. 1918
 Pelletier August
 Pelletier Jan
 Pelletier Tomasz
 Pelletier Tomasz Karol * 21. 12. 1801
 [† 20. 11. 1870
 Peretjatkowicz Marjan * 1876 † 1916
 Perkowski Jan
 Piasecki Antoni † 1846
 Pichl Ludwik E.
 Pierling, o. T. J.
 von Pierret
 Pietrzykowski Władysław
 Piotrowicz Gustaw
 Piotrowski Antoni † 21. 10. 1833
 Piotrowski Florjan † 25. 7. 1888
 Piotrowski-Junosza Wiktor † 14. 7. 1917
 Piret
 Pitt Paweł
 Plasqude August
 Plater-Broel Konstanty Ignacy Antoni
 Michał * 2. 3. 1828 † 18. 12. 1886
 Plebiński Marceł Paweł * 13. 1. 1839
 [† 12. 1. 1906
 Pleszczyński Kazimierz Bolesław † 19. 6.
 [1928
 Pliszczyński Walerjan * 1826 † 24. 2.
 [1898
 Podczaszyński Bolesław Paweł * 2/14. 7.
 [1822 † 9. 11. 1876
 Podczaszyński Karol * 7. 11. 1790 † 7. 4.
 [1860
 Podziewski Ludwik * 23. 4. 1806
 Pokutyński Filip * 1829 † 28. 10. 1879
 Pokutyński Józef * 25. 3. 1859 † 15. 2.
 [1929
 Pol Wincenty * 20. 4. 1807 † 2. 12. 1872
 Polcer Julian
 Polikowski
 Pomianowski-Pomian Józef Stefan * 15. 6.
 Pomianowski [1864 † 21. 9. 1919
 Popławski Feliks * 1802 † 9. 3. 1846
 Postawka Jan † 17. 2. 1828.
 Potołow
 Pryliński Tomasz * 24. 8. 1842 † 15. 11.
 [1895
 Przanowski Edward † 1929
 Przemyski Stefan * 1862 † 12. 11. 1897
 Pszczółkowski Stanisław
 Pussier Józef (Poussier) † 6/18. 7. 1821
 Quapill Antoni † 7. 1. 1872
 Radwański Feliks * 1756 † 23. 3. 1826
 Radwański Feliks * 5. 1. 1789 † 15. 10.
 [1861
 Radziszewski Ludwik Bartłomiej * 1805
 [† 16. 4. 1858.
 Rakiewicz Wincenty * 1834 † 12. 7. 1899
 Rakowski Leon * 1819 † 1881
 Rakowski Teofil
 Ranwid
 Rapczyński Karol
 Rautenstrauch Józef * 1773 † 27. 8. 1842
 Reinstein Franciszek * 3. 6. 1792 † 23. 5.
 Reinstein Gustaw [1853
 Rejewski Fryderyk
 Rekner Teofil
 Richter Karol
 Ritschel Wacław, h. Karyatyda * 1794
 [† 16. 6. 1872
 Rittendorf Władysław Karol * 29. 6.
 Rogiński Jan [1821 † 15. 5. 1898
 Rogoyski-Brochwicz Bronisław * 10. 8.
 [1861 † 17. 3. 1921
 Rosbach Franciszek * 1782 † 1841
 Rosenbaum Piotr
 Rospendowski Zygmunt * 1827 † 3. 5.
 [1890
 Rouget Mikołaj * 25. 3. 1781 † 24. 5. 1847
 Różycki Michał
 Rubski
 Ruciński Antoni * 1812 † 1896
 Rudziński Teodor * 6. 2. 1782 † 9. 2.
 [1838
 Rudzki-Wężyk Jan * 11. 3. 1792 † 30. 1.
 Ruprecht Daniel [1874
 Rybarski Walery
 Rymgajllo Fulgenty
 Rynarzewski Jan Nepomucen † 19. 11.
 [1849

- Sadkowski Józef
 Salkowski Leopold
 Salzman Jan † 1807
 Sandecki Józef † 11. 5. 1921
 Sandoz Adolf * 1848
 Sarre Józef * 20.11.1850 zmarł 23.3.1929
 Sawicki Szymon
 Sbarbory, vel Sbarbory, Jan Teofil
 [* 27. 4. 1825 † 22. 11. 1855
 Schacht, vel Szacht Gustaw
 Schildhausen
 Schimmelpfenning Adolf * 1834 † 29.6.
 [1896
 Schinkel Karol Fryderyk * 13. 3. 1781
 Schmidt [† 9. 10. 1841
 Schmidt Wilhelm
 Schmidtner Józef Benedykt
 Schmidtner Leonard
 Schuch Adolf Franciszek * 1790 † 1.12.
 [1880
 Schuch Jan Chrystjan * 1752 † 28. 6.
 [1813
 Schüller Teofil * 24. 2. 1820 † 5. 8. 1861
 de Schütz Fryderyk Adolf * 1782 †
 [11. 1. 1854
 Schütz Karol Bogumil * 1740 † 15. 1.
 [1818
 Schwechten Franz * 11.8.1841 † 11. 8.
 [1924
 Szaniecki Ludwik Pawel * 30.10.1789
 Semler Józef [† 7. 9. 1854
 Seyfried Teodor Bogumil Józef * 15.3.
 [1781 † 7. 3. 1857
 Siedek Antoni * 1843 † 22. 2. 1893
 Sieg Bernard † 10. 8. 1827
 Siekiera Aleksander
 Siemionow Al.
 Sierakowski Sebastjan * 9. 1. 1743 †
 Sikorski Adam [9. 8. 1834
 Skarszyński
 Skorupski Artur
 Skórzyński Ksawery
 Skórzewski Kazimierz † 1908
 Sługocki Konstanty † 4. 3. 1876
 Smitkowski Aleksander
 Smolikowski Zygmunt
 Sokolnicki Alfons Polikarp † 7. 6. 1902
 Stabrowski Wiktor * 1822 † 30.12.1899
 Stacherski Antoni † 12. 11. 1861
 Stadler Fidelis
 Stampe Karol * 1838 † 10. 7. 1870
 Stano Tadeusz
 Stano Tomasz
 Starzyński Bronisław * 1834 † 29. 10. 1900
 Stasow Bazyli * 1769 † 1848
 Stefanowski Jan
 Stehlik Zygmunt * 1834 † 1864
 Steinkeller Antoni
 Stelmachowski Władysław † 27.7.1926
 Stenzel
 Straszak Marjan * 9.4.1863 † 31.7.1927
 Strawiński Antoni
 Strobel Jan * 1780 † 24. 10. 1836
 Strom Jan, vel Schtrom * 1824 † 1887
 Strzegocki
 Strzelecki Adam * 1827 † 12. 2. 1871
 Strzemieczny Maciej * 27. 2. 1804 †
 [20. 10. 1871
 Stüler Fryderyk August * 28. 1. 1800
 [† 18. 3. 1865
 Stypulkowski Władysław Wacław * 24.4.
 [1866 † 26. 8. 1927
 Suchecki Józef * 13.3.1795 † 11.9.1852
 Suchodolski Ignacy
 Sulimowski Antoni * 1809 † 27. 3. 1867
 Sulkowski Franciszek ks. * 29. 1. 1733
 [† 22. 4. 1812
 Surzyński Leon † 4. 12. 1870
 Suzin Stanisław Kazimierz * 1860 †
 Syczew [13. 11. 1902
 Sykulski Wiktor † 15. 3. 1919
 Szafarkiewicz Stanisław * 1853 † 1885
 Szamota Ludwik † 23. 10. 1887
 Szawłowski Józef Leonard
 Szmiński Ludwik
 Szpadkowski Symforjan
 Szpadkowski Telesfor * 1817 † 25. 10.
 [1903
 Szpakowski Karol † 19. 4. 1873, bud.
 [gub. piotr.
 Szpilowski Hilary * 1753 † 10. 3. 1827
 Szpilowski Sylwester † 1832 ?
 Szpinalski Wojciech † 4. 10. 1848
 Szrajber Eligjusz Wiktor † 25. 1. 1920
 Szreter, vel Schröter Wiktor * 1839
 Szretter Eugenjusz * 1876 † 11. 5. 1925

- Szretter Kornel † 13. 2. 1926
 Szulc Michał * 1769 † 20. 6. 1812
 Szydłowski K. † 3. 2. 1868
 Śliwicki Aleksander * 10. 5. 1787 †
 [25. 2. 1839
 Śliwicki Henryk * 19. 1. 1880 † 9. 6.
 [1920
 Ślizień Rafał * 27. 6. 1803 † 20. 5. 1881
 Śmieciński Leopold * 1796 † 26. 7. 1858
 Świecianowski Juljusz * 1834 † 16. 6. 1900
 Święcicki † 1913
 Tafiłowski Jan † 31. 5. 1833
 Talowski Teodor Marjan * 23. 3. 1857
 Tarkowski Paweł [† 1. 5. 1910
 Thomas Jan * 3. 9. 1785
 Thury Konstanty
 Tittenbrun Mieczysław * 1856 † 28. 2.
 [1915
 Tolwiński Mikołaj * 1856 † 7. 12. 1924
 Tomaszkievicz Emiljan
 Ton, vel Thon Konstanty * 1794 † 1881
 Tournelle Franciszek * 1818 † 27. 12. 1880
 Trautsolt Fryderyk
 Trautsolt Fryderyk Jan * 31. 8. 1790
 [† 28. 1. 1864
 Trautsolt Karol † 31. 7. 1831
 Trescher Franciszek
 Triest
 Tryniszewski Mateusz † 15. 7. 1846
 Twardowski Kazimierz
 Twarowski Zygmunt * 13. 5. 1845 † 19.
 Tyszecki B. L. [10. 1909
 Tyszecki Stanisław
 Tyszka Franciszek † 18. 12. 1904
 Tyszkiewicz Anna * 1776 † 16. 8. 1867
 Ulrich Jan Bogumil Traugott * 1738
 Underka [† 24. 11. 1807
 Viollet-le-Duc Eugenjusz * 27. 1. 1814
 [† 1879
 Vogel Zygmunt * 1764 † 20. 4. 1826
 Völek Jerzy Karol * 1811 † 25. 5. 1882
 Waligórski-Odrowąż Djonizy † 29. 5.
 [1927
 Wagner Jan * 23. 4. 1742 † 9. 11. 1811
 Wasiutyński Julian * 7. 6. 1865 † 4. 2.
 [1929
 de Wassilko Józef * 9. 1. 1844 † 24. 4.
 [1896
 Waszkiewicz Jan * 1797 † 1859
 Wąsowicz Kazimierz * 1793 † 22. 12.
 Wąsowicz Michał [1859
 Wąsowicz Stanisław * 1864 † 1900
 Wąsowski Antoni Kacper * 1818
 Wdowiszewski Jan Kacper * 6. 1. 1853
 [† 16. 7. 1904
 Wdowiszewski Wincenty Juljusz
 [* 16. 12. 1849 † 21. 1. 1906
 Weiss Stanisław * 1871 † 16. 5. 1917
 Welke Alfons * 1827
 Welke Alfons Juljusz † 7. 3. 1929
 Werner Gustaw Adolf * 25. 1. 1824
 Werner Jerzy [† 7. 2. 1889
 Wetzlich Jakób * 1811 † 19. 4. 1851
 Wierzbicki Gracjan
 Wierzbicki Ludwik * 1835
 Wierzejski Ignacy
 Wiszniewski
 Witkiewicz Stanisław * 8. 5. 1851 † 5.
 [9. 1915
 Witkowski Bonifacy † 16. 9. 1840
 Witkowski Stefan * 1832 † 1902
 Witkowski Teodor
 Wiwulski Antoni * 1877 † 10. 1. 1919
 Wodaszyński Wiktoryn
 Wojciechowski Konstanty * 8. 4. 1841
 Wojcikiewicz Karol [† 29. 12. 1910
 Wojnowski Jan
 Woliński Adolf * 1821 † 14. 3. 1895
 Wolkiewicz Władysław * 1845 † 27. 5.
 Wolkow [1903
 Wondraszka Aloizy
 Woyciecki Paweł * 25. 1. 1842 † 31. 7.
 [1890
 Woyde Aleksander * 1834 † 17. 2. 1889
 Wójcicki Antoni * 13. 6. 1853 † 17. 9. 1930
 Wyczyński Kazimierz † 3. 12. 1923
 Wyganowski Lucjan * 1809 † 8. 5. 1886
 Wyrzykowski Wiktor * 1829
 Wyszkie
 Zabierzowski Aleksander * 27. 4. 1818
 Zabokrzycki [† 18. 8. 1870
 Zacharjewicz Juljusz Oktawjan * 17. 7.
 [1837 † 27. 12. 1898
 Zajączkowski Bronisław † 5. 9. 1930

- Zajączkowski Kazimierz † 20. 11. 1904
 Zajączkowski Michał * 23. 2. 1842
 Zajączkowski Wincenty [† 10. 1. 1900
 Zakrzewski
 Zalewski
 Zank Edward * 1835 † 1881
 Zaremba Karol * 1846 † 30. 10. 1897
 Zarzycki Leopold * 1800 † 25. 8. 1848
 Zawadzki Stanisław * 1743 † 19. 10. 1806
 Zawadzki Tadeusz † 12. 6. 1900
 Zawiejski Jan * 20. 6. 1854 † 9. 9. 1922
 Zawodziński Zdzisław * 1843 † 4. 11. 1897
 Zbijewski Aleksander † 2. 7. 1868
 Zbożewski
 Zdziennicki Jan
 Zeligson Adolf, zmarł 10. 6. 1919
 Zieliński Wincenty † 1833
 Zille Jan * 1764
 Ziółkowski Wawrzyniec * 11. 8. 1798
 [† 6. 9. 1854
 Zschernig Jan Andrzej * 7. 2. 1804
 [† 9. 3. 1857
 Zschernig Jan Bogumil
 Zug, vel Zugk Szymon Bogumil * 20. 11.
 Zwelt [1733 † 11. 8. 1807
 Zwoliński Walerjan * 1854 † 5. 1. 1898
 Zygadlewicz Feliks Walery * 1819 † 8.
 [10. 1897
 Żebrowski Teofil * 5. 4. 1800 † 5. 2. 1887
 Żelaziewicz Roman
 Żochowski-Brodzie Bronisław * 30. 6.
 [1836 † 9. 5. 1911
 Żoldani Stefan * 1840 † 2. 8. 1900
 Żychiewicz Władysław * 1870 † 1909
 Żychliński Ludwik * 1822 † 14. 12. 1890
- XX.
- Adamczewski Stanisław * 1830 † 18. 4.
 [1916
 Adler Fryderyk * 15. 10. 1827 † 15. 9.
 [1908
 Andzelewicz Kazimierz † 29. 6. 1923
 Bachleda Klimek † 6. 8. 1910
 Baldwin-Ramult Ludwik † 22. 5. 1929
 Beringer Wandalin † 9. 6. 1923
 Blenau Konstanty Adolf † 18. 7. 1914
 Blotnicki Jacek † 2. 1. 1915
 Bobrowski Walery † 8. 4. 1926
 Brykner Wacław † 5. 7. 1930
 Chocieszynski Feliks † 25. 5. 1917
 Chrzanowski Zenon † 22. 3. 1918
 Cybulski Julian † 16. 10. 1924
 Czepe Fryderyk † 31. 1. 1929
 Czerwiński Eugenjusz Karol † 20. 2. 1930
 Dankowski Kazimierz Edward Cezary
 [* 27. 8. 1863 † 12. 3. 1930
 Daszkiewicz-Korybut Ignacy † 1919
 Dąbrowski Zygmunt August † 7. 8. 1920
 Diehl Stanisław † 20. 3. 1929
 Dietrich Franciszek † 20. 11. 1924
 Dolnicki Marjan Miron † 18. 9. 1930
 Dziekoński Józef Pius * 19. 3. 1844
 [† 4. 2. 1927
 Ekielski Władysław * 1855 † 23/24. 6.
 [1927
 Frankiewicz Ludwik * 1858 † 18. 3. 1924
 Frankiewicz Władysław Hubert * 3. 11.
 [1870 † 14. 1. 1926
 Fryk Edmund
 Fijałkowski Jan * 21. 4. 1872 † 21. 10. 1919
 Fürstenau
 Gadomski Kazimierz * 11. 8. 1849
 [† 18. 9. 1928
 Gajewski Stanisław † 3. 3. 1925
 Goldberg Edward * 26. 1. 1842 † 10. 4.
 Gołab Andrzej † 1903 [1928
 Grzywiński Tadeusz † 4. 2. 1921
 Hendel Zygmunt * 25. 4. 1862 † 28. 3.
 Herde Juljus † 14. 10. 1919 [1929
 Heurich Jan, syn * 16. 7. 1873 † 11. 12.
 [1925
 Hirschberger Paweł † 11. 7. 1926
 Hornstein Naum * 31. 7. 1862, zmarł 7. 7.
 [1920
 Horodecki Władysław Leszek * 23. 5.
 [1863 † 3. 1. 1930
 Jankowski Karol * 1868 † 4. 1. 1928
 Jewasiński Władysław † 6. 11. 1928
 Kalinowski Zdzisław * 1877 † 16. 6. 1926

- Klimeczak Władysław * 19. 9. 1878
 [† 17. 3. 1929
 Kluczewicz Antoni * 15. 8. 1852 † 1917
 Kontkiewicz Marjan * 1884 † 30. 9. 1926
 Krajewski Kazimierz † 22. 5. 1928
 Kryczyński Stefan † 1922
 Kwiatkowski Marjan * 1888 † 15.12.1920
 Lande Dawid * 1868, zmarł 10. 9. 1928
 Machnicki Aleksander † 4. 7. 1928
 Makowo-Makowski Ksawery Djonizy
 [* 1844 † 24. 5. 1917
 Małagowski Kazimierz † 5. 7. 1919
 Mańkowski Euzebiusz Mieczysław
 [† 4. 7. 1930
 Marconi Leandro * 23. 4. 1834 † 8.10.1919
 Marconi Władysław * 29. 2. 1848
 Meyer Rudolf [† 4. 6. 1915
 Mierzanowski Władysław * 15. 6. 1848
 [† 31. 1. 1919
 Moraczewski Maciej * 1840 † 9. 4. 1928
 Nieniewski Apolonjusz Paweł * 7.7. 1856
 [† 17. 5. 1922
 Noakowski Stanisław * 26. 3. 1867
 [† 1. 10. 1928
 Nowicki Feliks † 31. 5. 1920
 Oczkowski Adam * 24.12.1845 † 8.6.1923
 Oraczewski Artur * 1861 † 9. 2. 1907
 Ostrowski Stefan † 26. 5. 1915
 Pajzderski Tomasz * 1864 † 20. 11. 1908
 Pakies Józef † 25. 10. 1923
 Palacz Kazimierz † 14. 1. 1929
 Paszkowicz Stefan † 22. 11. 1923
 Pałowski Celestyn * 1876 † 6. 12. 1918
 Pillar Ksawery † 27. 1. 1923
 Piotrowski-Junosza Wiktor † 14. 7. 1917
 Pokutyński Józef * 25. 3. 1859 † 15. 2.
 [1929
 Porczyński Antoni Kazimierz † 19. 7.
 [1918
 Przanowski Edward † pocz. 2. 1929
 Raczynski Jerzy * 5. 3. 1892 † 5. 9. 1930
 Rakisz Szczepan † 9. 8. 1929
 Roesler Julian Hipolit † 20. 2. 1926
 Rogoyski-Brochwicz Bronisław * 10. 8.
 [1851 † 17. 3. 1921
 Rostworowski hr. Tadeusz † 23. 8. 1928
 Rotmil Mieczysław, zmarł 5. 9. 1927
 Salmonowicz Modest † 13. 7. 1929
 Sandecki Józef † 12. 5. 1921
 Sarre Józef * 20. 11. 1850 zm. 23. 3. 1929
 Schwechten Franz * 12. 8. 1841 † 11. 8.
 Sichert † 1929 [1924
 Skórzewski Kazimierz † 1908
 Stelmachowski Władysław † 27. 7. 1926
 Stępkowski Stefan † 6. 5. 1924
 Straszak Marjan * 9. 4. 1863 † 31. 7. 1927
 Stypulkowski Władysław Waclaw
 [* 24. 4. 1866 † 26. 8. 1927
 Suzin Stanisław Kazimierz * 1860
 [† 13. 11. 1902
 Sykulski Wiktor † 15. 3. 1919
 Szmajke Gustaw † 4. 10. 1925
 Szrajber Eligjusz Wiktor † 25. 1. 1920
 Szretter Eugenjusz * 1876 † 11. 5. 1925
 Szretter Kornel † 13. 2. 1926
 Śliwicki Henryk * 19. 1. 1880 † 9. 6. 1920
 Święcicki † 1913
 Talowski Teodor Marjan * 23. 3. 1857
 Teubner F. † 1912 [† 1. 5. 1910
 Tittenbrunn Mieczysław * 1856 † 28. 2.
 [1915
 Tołwiński Mikołaj * 1856 † 7. 12. 1924
 Trembiński Stanisław † 2. 4. 1926
 Tyszka Franciszek † 18. 12. 1904
 Waligórski-Odrowąż Djonizy † 29. 5.
 [1927
 Wasiutyński Julian * 7. 6. 1865 † 4. 2.
 [1929
 Wdowiszewski Jan Kacper * 6. 1. 1853
 [† 16. 7. 1904
 Wdowiszewski Wincenty³ Juljusz † 16.
 [12. 1849 † 24. 1. 1906
 Weiss Stanisław * 1871 † 16. 5. 1917
 Welke Alfons Juljusz † 7. 3. 1929
 Wędziągowski Paweł * 1883 † 1. 7. 1929
 Wichert Władysław Maurycy † 29. 1.
 [1921
 Witkiewicz Stanisław * 8. 5. 1851
 [† 5. 9. 1915
 Wiwulski Antoni * 1877 † 10. 1. 1919

Wojciechowski Konstanty * 8. 4. 1844
 [+ 29. 12. 1910
 Wójcicki Antoni * 13. 6. 1853 + 17. 9.
 [1930
 Wyczyński Kazimierz + 3. 12. 1923
 Zajączkowski Bronisław + 5. 9. 1930
 Zalewski Zdzisław + 16. 8. 1919
 Zawiejski Jan * 20. 6. 1854 + 9. 9. 1922

Zeligson Adolf, zmarł 10. 6. 1919
 Zieliński Tadeusz * 2. 2. 1883 + 21. 9.
 [1925
 Zieliński-Grzymała Wacław + 1. 7. 1929
 Ziębowski Mieczysław + 1. 7. 1929
 Żochowski-Brodzic Bronisław * 30. 6.
 [1836 + 9. 5. 1911
 Żychiewicz Władysław * 1870 + 1909

ZESTAWIENIE

WEDŁUG MIEJSCOWOŚCI.

Aksmanice (przemyski). Pałac: Mikołaj Wolski. — Jerzy German.
Aleksandrów (nieszawski). Kaplica: Zygmunt Kiślański.

„ d. Komora celna: Aleksander Iwanowicz Gornostajew.

Aleksandrówka (płoński). Cerkiew: Jakób Gay.

Antonin (ostrowski). Pałacyk myśliwski: K. F. Schinkel.

Antoniny (zasławski). Brama wjazdowa: Franciszek Arveuf.

„ pałac: Franciszek Arveuf.

Andrychów (wadowicki). Grób rodzinny Kottków: Aleksander Kottek.

Arkadja (łowicki). Świątynia Minerwy: Itar. — Wojciech Jaszczold.

Augustów. Ratusz: Henryk Marconi.

Babice (warszawski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.

Bagatela (odolanowski). Zameczek: Zygmunt Gorgolewski.

Bajbuzy. Gorzelnia i rektyfikacja: Władysław Leszek Horodecki.

Balabanówka (lipowiecki). Park: Djonizy Mikler (M-e Clair).

Bałtów (iłżecki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.

Baranów (tarnobrzeski). Zamek: Santi Gucci (?).

Baryłów (brodzki). Zabud. dworskie: Tadeusz W. Münnich.

Bejsce (pinczowski). Pałac: Jakób Kubicki.

Berdyczów. Kościół OO. Karmelitów: Teodor Rakowiecki. — Grzegorz Tarnawski.

Beresteczko (dubieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).

Berszada (olhopolski). Pałac: Lubowidzki.

Bertniki (buczacki). Zabud. gospodarskie: H. Marconi.

Będzin. Zamek: Franciszek Marja Lanci.

Biała Podlaska. Kościół OO. Bazylianów: ks. Szezurowski.

„ Szkoła Wydziałowa: Stefan Koźmiński.

Białaczów (opoczyński). Pałac: Jakób Kubicki.

- Białoskórka (tarnopolski). Kościół: Teodor Talowski.
- Białystok. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- „ Dom mieszkalny Krygmana: Maurycy Grodzieński.
- „ Kozary na Zwierzyńcu: Wiktor Junosza-Piotrowski.
- „ Pałac: Beck (?).
- Biecz (gorlicki). Kościół: Piotr Ronlt.
- Bielany pod Krakowem. Kościół i Klasztor OO. Kamedulów: G. Balarino de Ostravia. — Andrzej Castolli. — Jakób lapicida. — Jan Kinkowski. — Walenty von Säbisch. — A. Spezza. — Succatori.
- Bielany pod Warszawą. Kościół i klasztor OO. Kamedulów: A. Sulimowski. — Franciszek Tournelle.
- Bielawy (łowicki). Kościół par.: Jerzy Raczyński.
- Bielsk (płocki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Bieżanów (wielicki). Kościół: Karol Knaus.
- Biłgoraj. Dom ordynacji zamojskiej: Jan Heurich, syn.
- Biłka (lwowski). Pałac: Fryderyk Bauman.
- Birze. Kościół p. w. Św. Jana Chrzciciela: Wawrzyniec Cezary Aniechini. — Andriolli.
- „ Pałac: Teofil Spinowski.
- „ Zabudowania forteczne: Teofil Spinowski.
- Biskupice (sieradzki). Dwór: A. Nieniewski. — W. Kozłowski.
- Błonie Łęczyckie. Kościół: J. P. Dziekoński.
- Błotnica (radomski). Kościół paraf.: A. K. Wąsowski.
- Bochnia. Kościół par.: Andrzej Palicz.
- „ Dom rady powiatowej: Władysław Ekielski.
- „ Willa dr. Dembowskiego: Teodor Talowski.
- Boćki (bielski w. białostockie). Kościół i klasztor oo. Reformatów (1730—1739): Mateusz Osiecki.
- Bodzanów (płocki). Kościół: Henryk Mareoni.
- Boguchwał (rzyszowski). Kościół: Zygmunt Hendel.
- Boguszyce (rawski). Pałacyk: D. M. v. Pöppelmann.
- Boguszyn (pleszewski). Ludwik Sczaniecki.
- Bohdanów (oszmiański). Oficyna: Bartłomiej Zacharewicz.
- Bolechowice. Kościół: Jędrzej Gawronek.
- Bolesław (dąbrowski). Kaplica przy kościele: Tomasz Vincentii.
- Bolimów (łowicki). Budowle: D. M. v. Pöppelmann.
- Borchów (rzeczycki). Pałac: Wł. Marconi.
- Borek (krotoszyński). Kościół: Albin Fontana.
- Boremel (dubiński). Park: Djonizy Mikler (Mc.-Clair).

- Borkowice (konecki). Kościół: F. M. Lanci. — H. Marconi.
 „ Dwór: Wł. Marconi.
 Borowno (radomskowski). Kościół: K. Wojciechowski.
 Brdów. Kościół (powiększenie): Józef Pius Dziekoński.
 Brodnica. Kościół: Stanisław Hebanowski.
 Brody. Zamek: Andrzej del Aqua.
 „ W. Beauplan le Vasseur.
 Broszków (siedlecki). Pałac: H. i W. Marconi.
 Brzeg (Śląsk). Kościół paraf. Św. Mikołaja: Gunter. — H. Pfefferfleischer. — P. Rudel.
 „ Zamek Piastów; Jakób Bahr.
 Brzegi (jędrzejowski). Kościół: H. Marconi.
 Brześć Kujawski (włocławski). Kościół: Tomasz Pajzderski.
 „ Ratusz: H. Marconi.
 Brześć Litewski. Forteca: Iwan Iwanowicz Dehn I-y.
 Brzezie (bocheński). Mauzoleum Żeleńskiego: Władysław Ekielski.
 Brzezie (włocławski). Pałac: Artur Goebel.
 Brzeziny. Dwór: Józef Orłowski.
 Brzostowice. Pałac: Julian Wasiutyński.
 Brzoza (kozienicki). Kościół par.: W. Drobek. — I. L. Essmanowski.
 „ Pałacyk: Adolf A. Loewe.
 Bueniów (tarnopolski). Kościół: Julian Zacharjewicz.
 Burzec (lukowski). Dwór: Karol Kozłowski. — R. Gutt.
 Busko (stopnicki). Szpital św. Mikołaja: Jakób Gay.
 Bydgoszcz. Hotel »pod Orłem« Święcicki.
 „ Kościół ew. par.: Böthke.—Greth.
 „ Kościół pp. Klarysek: Grzegorz Gracza.
 „ Kościół p. w. Pana Jezusa (1896—1897): Henryk Seeling.
 „ Ewangelicki kościół parafj. (1900—1903): Henryk Seeling.
 „ Kościół ew. p. w. św. Pawła: Fr. Adler.
 Ceranów (sokołowski). Kościół: Bolesław Podczaszyński. — Z. Kiślański.
 Cerekwica (żniński). Pałac: Wiktor Stabrowski.
 Charzewice (brzeski). Zamek: Julian Niedzielski.
 Chełm. Gimnazjum: Władysław Kosmowski.
 „ Fara: Tomasz Rezler. — Gotfried Szulc.
 „ Kościół rz.-kat.: Jan Heurich, ojciec.
 Chlewiska (konecki). Walcownia: Kramer. — Schmitt.
 Chochołów (nowotarski). Kościół: Feliks Księżarski.

- Chodecz (włocławski). Konwent (1733): Mateusz Osiecki.
- Chojne (sieradzki). Kościół: K. Wojciechowski.
- Chojny (łódzki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Chojnice. Kościół OO. Jezuitów: Zeller.
- Chołoniów (włodzimierski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Choroszeza (białostocki). Kościół: Wojciech Bobiński.
- Chorzele (przasnyski). Kościół: A. Schimmelpfenning.
- Chorzelów (mielecki). Kościół: Teodor Talowski.
- Chorzęcin (brzeziński). Kościół: Kornel Szretter.
- Chotomów (warszawski). Kościół: F. M. Lanci.
- Chreynno (pułtuski). Pałac: Henryk Marconi.
- Chroberz (pinczowski). Pałac: H. Marconi. — Adolf Woliński.
- Chrzanów. Kaplica Loewenfeldów: Teodor Talowski.
- Chrzęcin (wielicki). Kościół: J. Niedźwiedzki.
- Chyliczki (warszawski). Szkoła gospodarstwa wiejskiego: Adam Oczkowski.
- Chylin (chełmski). Pałac: Jan Heurich, syn.
- Chyrów (staromiejski). Konwikt OO. Jezuitów: Antoni Łuszekiewicz.
- „ Kaplica: Edgar Kovats.
- Ciachcin (płocki). Kościół: Ludwik Gosławski.
- Cianowice (olkuski). Dwór: Teodor Marjan Talowski.
- Ciechanów. Ratusz: H. Marconi.
- „ Dom ludowy: Antoni Wójcicki.
- „ Dom towarz. rolniczego: Antoni Wójcicki.
- Ciechoćinek (nieszawski). Kościół: Edward Cichocki. — Jan Hintz.
- „ Hotel Müllera: F. Tournelle.
- „ Wieża wodna: Władysław Klimeczak.
- „ Willa Wolfringa: J. Huss.
- „ Willa »Jedynac: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.
- „ Zakład zdrojowy: H. Marconi.
- Czabiszki (wileński). Pałac: Wawrzyniec Gucewicz.
- Czapple Wielkie (miechowski). Pałac: Bolesław Podeczaszyński.
- Czarnolas (koziennicki): Dwór: Jakób Kubicki.
- Czarnomin (olhopolski). Pałac: Boffo.
- Czarnowasy (opolski). Kościół p: w. Św. Anny: Mleński.
- Czarny Ostrów (płoskirowski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Czechowice pod Warszawą. Zakłady tow. akc. »Ursus«: Karol Jankowski.
- Czchów (brzeski). Kościół: Zygmunt Hendel.

- Czechy (garwoliński). Huta szklana: Ludwik Jabłoński.
- Czempin (kościański). Kaplica: Paweł Pitt.
- Czerkasy. Cerkiew - pomnik cesarza Aleksandra II: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Gimnazjum: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Hala targowa: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Rzeźnia: Władysław Leszek Horodecki.
- Czerniaków pod Warszawą. Kościół: Tylman di Camerini.
- „ Pałacyk: Daniel Mateusz von Pöppelmann.
- Czerniatyn (lityński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Czernice (wieluński). Kościół: Wojciech Bobiński.
- Czernice Borowe (przasnyski). Kościół (1899): Antoni Wójcicki.
- Czerniejewo (gnieźnieński). Pałac (1780): Jan Lipski, gen. major w. kor.
- Czersk (grójecki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- Czerwiszcze (piński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Czerwonka (sochaczewski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Czerwonogród (zaleszczycki). Zamek: Kazimierz Mokłowski.
- Czerwony Dwór (kowieński). Kościół: Wawrzyniec Cezary Aniechini.
- Czeszewo (wagrowiecki). Pałac: Wiktor Stabrowski.
- Częstochowa. Dworzec kolejowy: Józef Kamiński.
- „ Fortyfikacje (dawne): Krzysztof Mieroszewski.
- „ Fortyfikacje klasztoru (1743): Chrystjan Dahlke. (Źr.: Zb. Szreniawa: Rzut oka na przeszłość Częstochowy. Kurjer Warsz. Nr. 246 z d. 8. 9. 1930).
- „ Klasztor, Kaplica Denhoffów: Franciszek Zaoro.
- „ Kościół na Jasnej Górze: Stanisław Gołębiowski. — Krzysztof Zywerth.
- „ Kościół p. w. św. Rodziny: K. Wojciechowski.
- „ Pomnik ks. Augustyna Kordeckiego: Adolf Anastazy Knabe.
- „ Ratusz: Franciszek Reinstein.
- Czyżew (ostrowski). Kościół: Leandro Mareoni.
- Czyżów (opatowski). Kościół: ks. Józef Karsznicki.
- „ Pałac: ks. Józef Karsznicki.
- Dalików (łęczycki). Kościół: Apolonjusz Nieniewski.
- Danieliszki. Pałac: Markowski.
- Daniłowo (ostrolęcki). Kolonje letnie im. H. Wawelberga i Rotwanda: Apolonjusz Nieniewski.

- Dąbie (wrocławski). Kościół: Hilary Szpilowski.
- Dąbki (wyrzyski). Pałac: Marjan Cybulski.
- Dąbrowa (międzyrzeczki). Pałac: F. A. Stüler.
- Dąbrowa (opoczyński). Kościół: K. Wojciechowski.
- Dąbrowa Górnicza (będziński). Kaplica grobowa: T. Pajzderski.
- „ Kościół: J. S. Pomian-Pomianowski.
- „ Kościół p. w. Św. Aleksandra: Julian Polcer (1875—1877).
- „ Ratusz: Henryk Marconi.
- „ Szpital: Fr. Marja Lanci.
- „ Zakłady górnicze: Piotr Leon Karasiński.
- „ Zarząd górniczy F. M. Lanci.
- Dąbrowa Wielka (mazowiecki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Dąbrówka. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Dąbrówka (warszawski). Kościół: S. Przemyski. — Z. Twarowski.
- Dereczyn (słonimski). Dom mieszkalny: Aleksander Grodecki.
- „ Spichrz: Aleksander Grodecki.
- Dermań (dubieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Dębe. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Dębiniec (grudziądzki). Pałac: Arnold Haus.
- Dębinki (radzyński). Dwór: Władysław Mierzanowski.
- Dęblin (puławski). Forteca: Iwan Iwanowicz Dehn I-y.
- „ Park pałacowy: J. C. Schuch.
- Dębniaki (wielicki). Kaplica: Józef Pokutyński.
- Dębno (brzeski). Kościół: Zygmunt Hendel.
- Dębno (wyrzyski). Pałac: Seweryn Mielżyński.
- Dębnówola (grójecki). Dwór: Władysław Marconi.
- Dębowa Góra (skierniewicki). Dwór: Artur Goebel.
- Długiepole. Dwór: Aleksander Grodecki.
- Długosiodło (ostrowski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Długoszyje (dubieński). Dwór i zabud.: Bolesław Podczaszyński.
- „ Pałac: Jan Heurich, syn.
- „ Szkoła wiejska: Jan Heurich, syn.
- Dłużew (mińsko-mazowiecki). Dwór: Jan Heurich, syn.
- Dobośna (bobrujski). Pałac: Karol Podczaszyński.
- Dobra (turecki). Kościół: Tomasz Pajzderski.
- Dobre (radzyński). Kościół: Bolesław Podczaszyński.
- Dobromil. Kościół: K. Mokłowski.
- „ Kościół OO. Bazylianów: J. Mamrowicz.
- Dobrzeczów (rzeszowski). Kościół i pałac: Teodor Talowski.
- Dobrzelin (kutnowski). Dwór: Władysław Marconi.

- Dobrzelin (kutnowski). Kaplica: Aleksander d'Alphonce.
- Dobrzyca (krotoszyński). Pałac: Stanisław Zawadzki.
- Dolhobyczów (hrubieszowski). Pałac: Antoni Beck. — Antoni Co-
razzi.
- Domaniewice (łowicki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Dowspuda (augustowski). Pałac: Bosio. — Henryk Marconi.
- Drohobycz. Kościół: Sebastjan Czesek.
- Drozdowo (łomżyński). Kościół: Witold Lanci.
- Dryhlów (żytomierski). Kościół: Franciszek Miechowicz.
- Dubaśna (sokólski). Kaplica: de Sacco Józef (?).
- Dubno. Park zw. »Palestyna«: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Duboja (piński). Pałac: Aleksander Kottek.
„ Cegielnia: Aleksander Kottek.
- Dukla (krośnieński). Kościół OO. Bernardynów: Leonard Andrys. —
Karol Knaus. (1889). — Jan Zaydel (1761—1764).
- Dukszty (wileński). Kościół OO. Pijarów: Gustaw Schacht, vel
Szacht. — T. Tyszecki.
- Duninów (włocławski). Rafinerja cukru: Józef Kubecki. — Adolf
Adam Loewe.
- Działoszyce (pińczowski). Kościół: Władysław Pietrzykowski,
„ Synagoga: Felician Antoni Frankowski.
- Działoszyn (wieluński). Bóżnica: Lejb Jehuda.
- Dzierzbia (kolneński). Dwór: Henryk Marconi.
- Dzierzbice (kutnowski). Dwór: Korneli Gabrjelski.
- Dziewierzewo (gnieźnieński). Budynki gospodarcze: L. Ballenstedt.
- Dzików (tarnobrzeski). Zamek: Franciszek Marja Lanci.
- Dzuryn (jampolski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Fajslawice (krasnostawski). Dwór i kaplica: Tomasz Pajzderski.
- Falenty (warszawski). Pałacyk: Fr. Marja Lanci. — Szymon Bogumił
Zug.
- Garbów. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Garbów (puławski). Pałac: Józef Dietrich.
- Garnek (radomskowski). Pałac: F. Arveuf.
- Garwolin. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Gawłów (sochaczewski). Dwór: Władysław Marconi.
- Gąbin (gostyniński). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Gdańsk. Artushof: Abraham van dem Block. — Tideman. — Unge-
radin.
„ Brama Długich Ogrodów: Jan Strakowski.

- Gdańsk. Brama Niżka (Leege's Thor): Jan Strakowski.
- „ Brama Więzienna (Stockturm): A. v. Obbergen.
- „ Brama Wysoka (Hohes Tor): Wilhelm v. d. Block.
- „ Brama Zielona: J. Kramer. — Regnier.
- „ Domy: Angielski: J. Kremer.
- „ E. Helwela (Brotbänkengasse 28): A. Schlüter starszy.
- „ Kaznodziejskie przy kościele Św. Katarzyny: A. v. Obbergen.
- „ »Lwi Zamek«: J. Kramer.
- „ Dom przyrodniczy: A. v. Obbergen.
- „ Schlüterów: A. Schlüter starszy.
- „ Steffensów (Długi Targ 41): J. Voigt.
- „ Dom ubogich: B. Ranisch.
- „ ul. Długa 20: A. Schlüter młodszy.
- „ Długa 30: A. v. d. Block.
- „ Długa 55: Wilhelm van dem Block.
- „ św. Ducha 57: J. Voigt.
- „ Psia 58: Wilhelm van dem Block.
- „ Fortyfikacje: Jan i Jerzy Strakowscy.—Tideman.—Ungeradin.
- „ Kamienny jaz: Jan Strakowski.
- „ Kaplica królewska: B. Ranisch.—A. Schlüter młodszy.
- „ Katownia: W. Barth starszy. — A. v. Obbergen. — Jan Strakowski.
- „ Kościoły: Bożego Ciała: B. Ranisch. — P. Willer.
- „ N. M. Panny: H. Brand. — Hecel. — Claus Sweder. — Michał Steffens. — Henryk Ungeradin.
- „ Św. Brygidy (pp: Crygidek): P. Willer.
- „ Św. Ignacego (w Starej Szkocji): B. Ranisch.
- „ Zbawiciela (na Piotrowych Zagrodach): B. Ranisch.
- „ Mury miejskie: Henryk Ungeradin.
- „ Ratusz prawomiejski: D. Egert. — Henricius. — A. v. Obbergen?. — Henryk Ungeradin.
- „ Ratusz staromiejski: Antoni van Obbergen.
- „ Stara apteka: Antoni van Obbergen.
- „ Szkoła N. M. Panny: A. v. Obbergen. — Tideman. — Ungeradin.
- „ Wieża Długouliczna: A. v. d. Block. — Jan Strakowski.
- „ Zbrojownia: W. Barth starszy. — Antoni van Obbergen. — Jan Strakowski.
- „ Zbrojownia (mała): Jan i Jerzy Strakowscy.
- Oprócz tych w Gdańsku czynni byli: Fryderyk architekt. — Jerzy Münch.

- Gdynia. Hotel »Cassubia«: Tadesz Zieliński.
- Gębice (mogilneński). Kościół: F. A. Stüler.
- Giże (wołkowyski). Kościół: Henryk Marconi.
- Giżyce (sochaczewski). Kościół: Karol Martin.
- „ Kaplica: K. Wojciechowski.
- Glinki (kalwaryjski). Pałacyk: Franciszek Brauman.
- Głinojeck (ciechanowski). Kościół (1910): Antoni Wójcicki.
- Głosków (grójecki). Zabudowania pałac i budowle: S. B. Zug.
- Gniezno. Katedra. T. Bellotto. — P. Ferrari. — Jan z Wrocławia. —
Mikołaj z Poznania. — J. M. Padovano. — E. Schroeger.
- „ Dom urzędu pow.: Hugo Hartung.
- „ Domy: Frankowskich przy ul. Kolejowej: Ludwik Ballenstedt.
- „ przy ul. Fryderykowskiej: Ludwik Ballenstedt.
- „ Rogozińskich róg Rynku i Frydrychowskiej: Ludwik Ballenstedt.
- „ przy ul. Warszawskiej, Wierzbickich: Ludwik Ballenstedt.
- „ ul. Horna, dawniejszy Bonowski: Ludwik Ballenstedt.
- „ przy zbiegu ul. Warszawskiej i Rzeźnickiej: Ludwik Ballenstedt.
- „ Hotel przy ul. Horna; Ludwik Ballenstedt.
- „ Zamek biskupi: Janisław Wysocki.
- Gnojno (inowrocławski). Pałac (1908): Przyłuski.
- Gójsk (rypiński). Kościół: Józef Górski.
- Golina (koniński). (Regulacja miasta): Tomasz Karol Pelletier.
- Goliszew (kaliski). Kościół (1841): Franciszek Reinstein.
- Gołaszew (błoński). Pałacyk: Józef Dietrich.
- Gołuchów (pleszewski). Kościół: Antoni Lamsit.
- „ Zamek: Z. Gorgolewski. — A. Lamsit. — Ouradon.
- Golymin (ciechanowski). Kościół (1899): Antoni Wójcicki.
- „ Szkoła ludowa: Antoni Wójcicki.
- Goruszki (krobski). Kościół (1739—1742): Mateusz Osiecki.
- Gorzkowice (piotrkowski). Kościół: K. Wojciechowski.
- Gostyń (krobski). Kościół farny: Bartosz Wissemberg de Gostyń.
- „ Kościół OO. Filipinów: P. Ferrari.—Kalanaca.—B. Longhena.
J. A. Stier.
- „ Dom kongregacyjny OO. Filipinów: P. Ferrari.
- Goszczyn (grójecki). Kościół: Wojciech Bobiński.
- Goślub (łęczycki). Dwór: Józef Huss.
- Goworowo (ostrowski, woj. białost.). Kościół (1881—1888): Feliks Nowicki.
- „ Kolonje letnie im. H. Wawelberga i Rotwanda: A. Nieniewski.

- Gozdowo (sierpecki). Kościół: E. Cichocki. — J. Hinz.
- Góra Kalwarja (grójecki). Kościół OO. Bernardynów: Jakób Fontana.
- Górki (przasnyski). Dwór (1902): Antoni Wójcicki.
- Górki (sandomierski). Dwór: Władysław Marconi.
- Góry (sandomierski). Zabudowania: Stanisław z Sandomierza.
- Góry Wysokie (sandomierski). Kościół: Ks. Józef Karsznicki.
- Grabiny (gdański). Zamek: Hans Feldstetten.
- Grabowo (szczuczynski). Kościół: Job Bretfus.
- Gradów (sochaczewski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Grochów (kutnowski). Dwór: Korneli Gabrjelski.
- Grodkowice (bocheński). Dwór: T. Talowski.
- Grodno. Kościół farny: A. Kutiepow.
- „ Pałac M. Brzostowskiego: Meloni.
- „ Pałac na Horodnicy: J. Sacco.
- „ Zamek: Daniel Jan Joachim Chrystjan Jauch.—J. F. Knoebel.—D. M. v. Pöppelmann.—J. Raistin.—J. Sacco.—Scoto z Parmy.
- Grodziec (będziński). Pałacyk: F. M. Lanci.
- Grodzisk Mazowiecki (błoński). Kościół (1888): Bronisław Żochowski.
- „ Dom gościnny na stacji dr. żel.: T. Schüller.
- „ Dom radjostacji: Marjan Kontkiewicz.
- „ Wille: J. Heurich.
- Grodzisko (olkuski). Kościółek: Ks. S. Piskorski.
- Groty (warszawski). Willa: Władysław Marconi.
- Gródek (rówieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Grójec. Młyny sp. akc. zakł. rol.-przem.: Marjan Straszak.
- „ Szpital: A. Gołowski. — A. Kaliszewski.
- Grudusk (ciechanowski). Kościół: Antoni Wójcicki.
- Grudziądz. Kościół ewangelicki: A. Menken (Manke?).
- „ Kościół OO. Jezuitów: Józef Krauze.
- „ Dom niemiecki: A. Menken (Manke?).
- „ Twierdza: Gontzenbach.
- Grybów (krakowski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Grzybów. Kaplica Hornowskich: Józef Huss.
- Grzymiszew (koniński). Dwór: Józef Huss.
- Gułowska Wola (łukowski). Kościół OO. Karmelitów: J. Ciołkoszewicz.
- Guzów (błoński). Pałac: Władysław Hirszel.
- Gzików (kaliski). Park: Franciszek Lessel.
- Gzy (pultuski). Kościół (1872—1874): Jan Kwiatkowski.

- Halicz (stanisławowski). Zamek: Corosini. — A. Podleśny.
- Harmaki (latyczowski). Dwór: Henryk Marconi.
- „ Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Hel. Kąpielisko: Władysław Leszek Horodecki.
- Helenów (błoński). Pałac: Wł. Hirszel. — Jakób Kubicki. — Henryk Marconi.
- Hermanów (sochaczewski). Pałacyk: A. Loewe.
- „ Cukrownia: A. Loewe.
- Hniezna. Pałacyk: Aleksander Grodecki.
- Homel. Pałac: A. Gołoński. — J. Górecki. — A. Idźkowski — B. Rastrelli?
- Horodec (łucki). Pawilon biblioteczny: Nurowski.
- Horodno (lidzki). Kaplica: Henryk Marconi.
- Horodyszczany. Przebudowa pałacu hr. Woroncowa: Władysław Leszek Horodecki.
- Horynka (krzemieniecki). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Hoszów (doliniański). Cerkiew: Mozer.
- Hrehorów (buczacki). Dwór: Henryk Marconi.
- Hrubieszów. Klasztor OO. Dominikanów: Hiacynt Dąbrowski.
- Hryców (zasławski). Kaplica: K. Broel-Plater.
- Humań. Gimnazjum i szkoła miejska: Władysław Leszek Horodecki.
- Husiatyn. Zamek: Juljan Zacharjewicz.
- Igołomja (miechowski). Dwór: Jakób Kubicki.
- Inowlódz (rawski). Kościół (odbudowa): Józef Pius Dziekoński.
- Inowrocław. Kościół (kaplica): Giovanni Baptista Quadro.
- „ Hotel Basta: T. Pajzderski.
- Iwańczyce (łucki). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Izbica (kaliski). Kaplica Wodzińskich przy kościele: Józef Pius Dziekoński.
- Jabłonna (sokołowski). Kościół (1841): A. Gołoński.
- Jabłonna (warszawski). Belweder: S. B. Zug.
- „ Koszary: Wiktor Junosza-Piotrowski.
- „ Pałac: H. Marconi. — D. Merlini.
- Jabłonowo (brodnicki). Kościół (1866). Pałac (1853): Lorenz.
- Jadów (radzyński). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Jadwisin (pod Zegrzem). Pałac: Fr. Arveuf.
- Jakóbów. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Janowiec. Kościół: Józef Pius Dziekoński.

- Janów (konstantynowski). Szpital: Henryk Marconi.
- Jarosław. Gmach Sokola: Teodor Marjan Talowski.
- „ Klasztor OO. Jezuitów: Józef Britius.
- „ Klasztor PP. Niepokalanek: Karol Knaus.—Walery Kołodziejski.
- Jaszuny (oszmiański). Dwór: Karol Podczaszyński.
- Janów (kowieński). Kościół: Wawrzyniec Gucewicz.
- Janów (krotoszyński). Parcele osadnicze: Paweł Wędziągolski.
- Janów Wileński. Pałac: Paweł Wędziągolski.
- Januszno (kozienicki). Dwór: Jan Fontana.
- Jazgarzew pod Piasecznem (grójecki). Kościółek drewniany: A. Kaliszewski.
- Jedlicze (krośnieński). Kościół (proj.): Władysław Ekielski.
- Jedlnia (kozienicki). Kościół: Jan Fontana.—J. Kubicki. — W. Wołaszyński.
- Jeleniewo (suwalski). Kościół: Walery Mirewicz.
- Jeziory pod Zaniemiślem (średzki). Pałac: Stanisław Hebanowski.
- Jeziorna (warszawski). Fabryka papieru: J. Gay. — L. Karasiński.
- Jezupól (stanisławowski). Kościół OO. Dominikanów: Paweł Rzymianin.
- Jędrzejów. Opactwo OO. Cystersów: Mikołaj Odrowąż.
- „ Słodownia »Lubichac«: Marjan Straszak.
- Jordanowice (bloński). Pałac: Coustou.
- Józefów (lubelski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Jurków (pinczowski). Kościół (1875): Franciszek Brauman. — Teofil Żebrawski.
- Jutrosin (rawicki). Kościół: Tomasz Pajzderski.
- Kaćzyka (Bukowina). Kościół: Teodor Talowski.
- Kalisz. Dom filji »Banku Przemysłowego w Poznaniu«: Józef Chrzastowski.
- „ Dom starostów: Sylwester Szpilowski.
- „ Dom Sztylera nad Prosną: Ferdynand Bergeman.
- „ Domek celny (waga) przy ul. Nowy Świat: Sylwester Szpilowski.
- „ Gmach województwa: Franciszek Reinstein.
- „ Kaplica żołnierska przy kościele OO. Reformatorów (1723): Mateusz Osiecki.
- „ Korpus Kadetów: Sylwester Szpilowski.
- „ Kościół i kolegium OO. Jezuitów: J. M. Bernardoni.
- „ Kościół p. w. św. Mikołaja: F. Tournelle.
- „ Odwach: Franciszek Reinstein.
- „ Pomnik ku czci Napoleona I: Piotr Aigner.

- Kalisz. Pomnik zjazdów cesarskich 1813 — 1835: Jakób Gay.
- „ Ratusz: Józef Chrzanowski.
- „ Straż ochotnicza: Józef Chrzanowski.
- „ Szkoła wojewódzka: Sylwester Szpilowski.
- „ Szpital: Koch. — Franciszek Reinstein.
- „ Teatr: Józef Chrzanowski.
- „ Towarzystwo Wioślarskie: Herman.
- „ Trybunał: Sylwester Szpilowski.
- „ Więzienie: Henryk Marconi. — Franciszek Tournelle.
- „ Rozplanowanie miasta: Zdzisław Kalinowski.
- Kalwarja (suwalska). Kościół: Henryk Marconi.
- Kalwarja Zebrzydowska (wadowicki). Kościół i klasztor OO. Bernardynów: Paweł Baudarth. — Jan Marja Bernardoni. — Karol Knaus.
- Kaluszyn (mińsko-mazow.). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Kamieńczyk (radzyński). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Kamieniec. Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Kamieniec Podolski. Baszty: Job Bretfus.
- „ Brama tryumfalna: Eydner.
- „ Cmentarz: Zygmunt Stehlik.
- „ Dom komendantury: Jan de Witt, vel de Witte.
- „ Katedra: Zygmunt Stehlik.
- „ Kościół OO. Karmelitów: Rippe.
- „ Odwach: Jan de Witt.
- „ Zamek i fortyfikacje: J. Bretfus. — Camillus. — Chr. Dahllke.
- Jan (Hanusz).—T. Schomberg.—Stanisław Zawadzki.
- Kamieniec Pomorski. Willa »Marly«: Tadeusz Zieliński.
- Kamień nad Sożem. Pawilon: Jakób Kubicki.
- Kamień (złotowski). Zamek biskupi: J. Wysocki.
- Kamińsk (piotrkowski). Kościół: Feliks Nowicki.
- Kamionka Strumiłowa. Kościół: Teodor Talowski.
- Kamionna. Kaplica na cmentarzu: Ludwik Szamota.
- Kampinos (sochaczewski). Kościół: Mikołaj Tołwiński.
- Kaniów. Pałac: J. Kubicki.
- Kapuściany (braclawski). Kościół: Tomasz Pajzderski.
- Karczew (warszawski). Kościół: Krzysztof Wilhelm Düring.
- Kartuzy (Pomorze). Kościół: Thiergart Jan.—Tideman.
- Kazimierz pod Krakowem. Synagoga: Antoni Florentczyk.
- Kazimierz nad Nerem (łódzki). Kościół: Józef Pius Dziekoński. —
Joannes Molitor,

Kazimierz nad Nerem (łódzki). Regulacja miasta: Tomasz Karol Pelletier.

Kazimierz nad Wisłą (puławski). Kościół farny: J. Balin.

„ Spichrz: W. Kalata. — Kacper cieśla.

Kąty (lubomelski). Park: Djonizy Mlkler (Mc. Clair).

Kiejdany. Szkoła: Bonifacy Brodowski.

Kijany (lubartowski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.

Kijów. Bank Państwa: Władysław Leszek Horodecki.

„ Cerkiew p. w. Św. Andrzeja: Bartłomiej Rastrelli.

„ Cerkiew p. w. Wniebowzięcia N. M. P. na Padole: Sebastjan Bracci.

„ Dom handlowy firmy Kimajer: Władysław Leszek Horodecki.

„ Dom Horodeckiego: Władysław Leszek Horodecki.

„ Domy I-go Ros. Tow. Ubezp.: Władysław Leszek Horodecki.

„ Fabryka cementu »For«: Władysław Leszek Horodecki.

„ Fabryka wadonów: Władysław Leszek Horodecki.

„ Gmach główny pogotowia: Władysław Leszek Horodecki.

„ Klub myśliwski: Władysław Leszek Horodecki.

„ Korpus kadetów: J. Strom.

„ Kościół ewang.-augsburski: J. Strom.

„ Kościół p. w. Św. Mikołaja: Władysław Leszek Horodecki.

„ Muzeum sztuk pięknych: Władysław Leszek Horodecki.

„ Opera: Eugenjusz Szretter.

„ Pałac ks. Czetyrtyńskiego: Teodor Marjan Talowski.

„ Pawilony na wystawie powszechnej: Władysław Leszek Horodecki.

„ Pomnik i mauzoleum hr. Wittego: Władysław Leszek Horodecki.

„ Rozbudowa ulic Mikołajewskiej, Olgińskiej, Meryngowskiej: Władysław Leszek Horodecki.

„ Sobór Św. Włodzimierza: W. Nikołajew. — Beretti.

„ Świątynia Karaimów: Władysław Leszek Horodecki.

„ Teatr: Benseman. — Skarszyński. — Ksawery Skórzyński. — J. Strom.

„ Uniwersytet Św. Włodzimierza: Beretti.

Kisiele (staro-konstantynowski). Pałac i park: Ludwik Chrystjan Metzell.

Klarysew (warszawski). Wille: Franciszek Brauman.

Klemensów (zamojski). Pałac: Jan Heurich, syn. — Holub. — Henryk Marconi.

Klementowice (puławski). Kościół: P. Tarkowski.

- Klimontów (sandomierski). Kolegjata: Wawrzyniec Senes.
- Klonownica (białski). Cerkiew: J. Alibat.
- Klonówka (tezewski). Dwór: Münchau.
- Kluczkowice (puławski). Dwór: Konstanty Wojciechowski.
- Kłobuck (częstochowski). Kościół: W. v. Säbisch.
- „ Pałac: J. German.— M. Wolski.
- Kobierzyn pod Krakowem. Zakład umysłowo chorych: Władysław Klimczak.— Tadeusz Zieliński.
- Kobylanka (gorlicki). Kaplica grobowa: Teodor Talowski.
- Kobyle Pole (pozn.-wsch.). Pałac: F. A. Stüler.
- Kobylniki (szamotulski). Kaplica: Zygmunt Gorgolewski.
- Kobyłka (radzyński). Kościół: Ludwik Bethier.
- Kocieszew (łowicki). Kościół: Franciszek Brauman.
- Kock (łukowski). Pałac: Henryk Marconi.
- Kodnia (żytomierski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Koluszki (brzeziński). Stacja dr. żel.: Adolf Schimmelpfenning.
- Koźbiel (mińsko-mazowiecki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Koło. Dworzec kolejowy: Eugenjusz Szretter.
- „ Regulacja miasta: Tomasz Karol Pelletier.
- Kołodno (krzemieniecki). Park: Djonizy (Mc. Clair).
- Komierowo (sepoleński). Pałac: Wiktor Stabrowski.
- Kompina (łowicki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- Konin. Konwent (1733): Mateusz Osiecki.
- „ Regulacja miasta: Tomasz Karol Pelletier.
- Konna (wołkowyski). Dwór: Aleksander Grodecki.
- Konstancja (kutnowski). Cukrownia: Tytus Kossuth.
- Konstancin (warszawski). kościół: Józef Pius Dziekoński.—Konstanty Wojciechowski.
- „ Wille: Jan Heurich, syn.— Marjan Kontkiewicz.— Władysław Marconi.— Artur Oraczewski.— Mikołaj Tołwiński.
- Konstantynów. Kościół: Józef Pius Diekoński.
- Końskie. Kościół: Franciszek Marja Lanci.
- „ Most: F. M. Mancini.
- „ Oranżerja: Franciszek Marja Lanci.
- Korczew (sokołowski). Pałac: Franciszek Jaszczold.
- Kornaczówka (Podole). Dom wiejski: Jan Heurich, syn.
- Korsuń. Park: Muntz.
- Korytków (opoczyński). Budowle dworskie: Józef Boretti.
- Korytnica (garwoliński). Kościół: Andrzej Goloński.
- Korytnica (węgrowski). Kościół: Bolesław Podczaszyński.— Bronisław Żochowski.

- Kossowo (gostyński). Pałac: Stanisław Hebanowski.
- Kossów. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Kościanki (wrzesiński). Dwór: Zygmunt Gorgolewski.
- Kościelec (inowrocławski). Kościół par.: Giovanni Baptista Quadro.
- Kowalówka (braclawski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Kowérdziaki (brzeski-litewski). Pałac: Franciszek Jaszczołd.
- Kozaczki (krzemieniecki). Dwór: Henryk Marconi.
- Koziebrody (sierpecki). Kościół: Józef Górski.
- Kozienice. Kościół: Franciszek Placidi ?
- „ Fabryka broni: Kubicki.
- Kozłówka (lubartowski). Pałac, kaplica: Jan Heurich, syn.
- Koźminek (kaliski). Pałacyk: Jan Heurich, syn.
- Kórnik (śremski). Kościół par.: H. Brunsberg.
- „ Zamek: Mikołaj z Poznania.— K. F. Schinkel.
- Krakinów (poniewieski). Kościół: Jan Heurich, syn.
- Krakopol (suwalski). Kościół: W. Bobiński.—J. Buch.
- Krakowiec (jaworowski). Kościół: Dominik Merlini ?
- Kraków. Akademia handlowa: Jan Zawiejski.
- „ Akademia Sztuk Pięknych: Maciej Moraczewski.
- „ Akademia Umiejętności: Filip Pokutyński.
- „ Arsenał miejski: Gabryjel Słoński.
- „ Bank Polski: Kazimierz Wyczyński.—Teodor Hoffman.
- „ Barbakan (rondel): Karol Kremer.
- „ Baszty i bramy: P. Aigner.—Jerzy Głogowski.—K. Kremer.—
M. Lindintolde.—F. Radwański, ojciec.
- „ Biblioteka Jagiellońska: Feliks Książarski.
- „ Bursa przy kościele Św. Barbary: Józef Pokutyński.
- „ Dom Akademicki: Józef Pokutyński.
- „ Dom katolicki: Józef Pokutyński.
- „ Dom M. Baranowskiego przy ul. Brackiej: G. Słoński.
- „ Pałac Biskupi: S. Humbert. — J. M. Padovano. — G. Słoński.
- „ Brandysowej: Karol Zaremba.
- „ Ks. dr. Caputy przy ul. Szewskiej: Józef Pokutyński.
- „ Dom cechu krawieckiego przy ul. »Szpitalskiej«: Andrzej Bianco.
- „ „ Erazma Czczotki: A. Morosi.—G. Słoński.
- „ „ Długo myśl, prędko czyn: Teodor Marjan Talowski.
- „ „ Faber est...: T. Talowski.
- „ „ Festina lente: T. Talowski.
- „ „ Gładysza: Franciszek Goyski.
- „ „ Bar. Goetza: Teodor Marjan Talowski.

- Kraków. Dom Guteterów: T. Ferrovore.—G. Guicciardini.
- „ „ Helblinga w Rynku: G. Słoński.
- „ „ Jabłonowskich — Rynek Nr. 20: Kazimierz Wyczyński.—L. Wojtyczko.
- „ Dom przy ul. Basztowej—A. Janikowskich: Tomasz Pryliński.
- „ Szara Kamienica: Kazimierz Wyczyński.—L. Wojtyczko.
- „ Dom J. Kokozki przy ul. Sławkowskiej: G. Słoński.
- „ „ Kozubowskiego: Stanisław Gołębiowski.
- „ „ Larysza przy zbiegu Brackiej i Franciszkańskiej: Szczepan Humbert.
- „ Kamienica Litwinka A. za konwentem OO. Franciszkanów: Augustyn Litwinek.
- „ Florjańska (dom Matejki): Tomasz Pryliński.
- „ Mierowskiego przy ul. Krupniczej 11/145: A. Łuszczkiewicz.
- „ Montelupich del Mare Rynek Nr. 7: Guicciardini Galeotti.— Tomasz Ferrovore (1556—1561).—Władysław Ekielski (rest.).
- „ Przy ul. Sławkowskiej Adama Nagota: Rafał de Bianco.
- „ Pod osłem: Teodor Talowski.
- „ Pod pajakiem: Teodor Talowski.
- „ H. Picconiego: Gabrjel Słoński.
- „ Podelwie: G. Słoński.
- „ W. Pollerowej przy ul. Szpitalnej: Józef Pakies. — Wacław Krzyżanowski.
- „ hr. Potulickich przy ul. Wolskiej 4: Filip Pokutyński.
- „ Pusłowskiego: Władysław Ekielski.— T. Stryjeński.
- „ Dr. Słapy przy ul. Kolejowej: Karol Zaremba.
- „ Pałac spiski—lokal Hawelki: Kazimierz Wyczyński.
- „ Strenka róg Karmelickiej i Dunajewskiego: Kazimierz Wyczyński.
- „ Szafranca przy ul. Brackiej: M. Castiglione.
- „ Jana Tarły: M. Castiglione.
- „ Tarnowskich, Szlak 51: A. Łuszczkiewicz.
- „ Tęczyńskich przy ul. Poselskiej: G. Słoński.
- „ Hr. Wąsowiczowej: Stanisław Gołębiowski.
- „ Wielopolskich na placu Wszystkich Świętych: Paweł Barański.
- „ Dom dr. Wiszniewskiego przy ul. Krupniczej: Karol Zaremba.
- „ Zaremby przy ul. Kolejowej: Karol Zaremba.
- „ L. Zieleniewskiego pod Nr. 604-5 (dawny): Stanisław Gołębiowski.
- „ Pod śpiewającą żabą: Teodor Talowski.

- Kraków. Przy ul. Basztowej: Karol Zaremba.
- „ Ul. Batorego 22: Teodor Talowski.
- „ Bracka Nr. 243 (dawny): Stanisław Gołębiowski.
- „ Długa Nr. 6: Józef Pokutyński.
- „ Długa 52: Teodor Talowski.
- „ Florjańska Nr. 18: Ignacy Hercok.
- „ Florjańska 533 (dawny): J. Le Brun.
- „ Garncarska 41: Karol Zaremba.
- „ Garncarska róg Studenckiej: Władysław Ekielski.
- „ Grodzka Nr. 36: Stanisław Gołębiowski.
- „ Kanonicza Nr. 9: Le Brun Józef.
- „ Kanonicza Nr. 18: Jan Michałowicz z Urzędowa.
- „ Kanonicza 20: G. Słoński.
- „ Karmelicka 42: Władysław Ekielski.
- „ Plac Dominikański Nr. 3: Andrzej Bianco.
- „ Rynek Krakowski Nr. 11 (zburzony): Szczepan Humbert.
- „ Rynek 20: H. v. Peene.
- „ Rynek Nr. 22: Zygmunt Hendel.
- „ Rynek Nr. 45: Władysław Ekielski.
- „ Rynek Nr. 235 (dawny): Stanisław Gołębiowski.
- „ Rynek Nr. 236 (dawny): Stanisław Gołębiowski.
- „ Rynek Nr. 239 (dawny): Stanisław Gołębiowski.
- „ Rynek Nr. 263-4 (dawny): Stanisław Gołębiowski.
- „ Róg Sławkowskiej i Plant: Tamasz Majewski.
- „ Stolarska Nr. 13: Szczepan Humbert.
- „ Stolarska Nr. 50: Stanisław Gołębiowski.
- „ Stradom 1: J. Le Brun.
- „ Studencka Nr. 3: Józef Pakies.— W. Krzyżanowski.
- „ Swoboda róg Smoleńska: Józef Pokutyński.
- „ Szczepańska Nr. 1: Władysław Ekielski.
- „ Szewska Nr. 4: Feliks Radwański.
- „ Szewska 90: M. Wasowicz.
- „ Szewska — kam. Wincentego Schildera: Bartłomiej Quadri.
- „ Szpitalna Nr. 4/378: Władysław Ekielski.
- „ Św. Jana Nr. 14.—Kamienica Sasinowska: Maciej Litwinkowicz.
- „ Św. Jana Nr. 26: Wawrzyniec Boroński.
- „ Wielopole Nr. 15/70: Władysław Ekielski.
- „ Róg Wiślniej i Gołębiej: Bartłomiej Quadri.
- „ Wolska — dom zaj. Kochanowskiego: von Pierret.
- „ Wolska 40: Władysław Ekielski.

- Kraków. Wolska Nr. 151: Stanisław Gołębiowski.
- „ Zwierzyniecka Nr. 2: Ignacy Hercok.
 - „ Dworzec kolejowy: P. Rosenbaum.—Józef de Wassilko.
 - „ Dyrekcja kolei państw.: J. Niedźwiedzki.
 - „ Elektrownia: Józef Sarre.
 - „ Fortyfikacje: Wincenty Rakiewicz.
 - „ Gazownia: Józef Sarre.
 - „ Gimnazjum im. J. Sobieskiego: Józef Sarre.
 - „ Gmach poczty głównej: Karol Knaus.—Józef Sarre.
 - „ Gmach Tow. Przyj. Szt. Pięk.: Władysław Ekielski.
 - „ Gmach Tow. Technicznego: Władysław Ekielski.
 - „ Gmach województwa: Józef Sarre.
 - „ Hotel Saski: Szczepan Humbert.
 - „ Jatki Szewskie: Augustyn Litwinek.
 - „ Kanał podziemny: Stanisław Gołębiowski.
 - „ Kaplica zw. Ogrójcem przy kościele Św. Barbary: Piotr Kal-dherberger.
 - „ Kaplica Św. Bronisławy na Kopcu Kościuszki: F. Księżarski.
 - „ Kaplica na cmentarzu: J. Czeszka.
 - „ Kaplica Lubomirskich: Zygmunt Hendel.
 - „ Kaplica Myszkowskich: Zygmunt Hendel.
 - „ Kaplica Potockich w Katedrze na Wawelu: Antoni Bauman.—Piotr Nobile.
 - „ Obramienie antepedjum w Kaplicy Zyguntowskiej: Stanisław Barabasz.
 - „ Kasa oszczędności: Karol Knaus.—K. Zaremba.
 - „ Kasyno wojskowe: Karol Knaus.—Tomasz Pryliński.
 - „ Klasztor OO. Dominikanów: Zygmunt Hendel.
 - „ Klasztor OO. Jezuitów: A. Łuszczkiewicz.
 - „ Klasztor PP. Norbertanek na Zwierzyńcu: J. Petreni.—J. Tre-vano.
 - „ Klinika chirurgiczna: Karol Knaus.
 - „ Klinika chorób wewnętrznych: Józef Sarre.
 - „ Klinika okulistyczna: Józef Sarre.
 - „ Kolegium Maius: Feliks Księżarski.
 - „ Kolegium medyczne: Józef Sarre.
 - „ Kolegium Novum: Feliks Księżarski.
 - „ Kolegium Nowodworskie (gim. Św. Anny): J. Laitner.—Józef Sarre.
 - „ Kolegium Physicum: Feliks Radwański.

- Kraków. Konwent Św. Marka: Maciej Kępski.
- „ Kopiec Kościuszki: Feliks Radwański, syn.
- „ Koszary dawniej zw. »arc. Rudolfa«: A. Łuszczkiewicz.
- „ Kościół OO. Franciszkanów: Władysław Ekielski.
- „ OO. Jezuitów: Józef Pokutyński.
- „ OO. Karmelitów bosych: W. Justimonti.
- „ SS. Felicjanek na Smoleńsku: J. Jaworzyński.—F. Księżarski.
- „ Św. Agnieszki i Łucji (nie istnieje): J. Korezbach.
- „ Św. Andrzeja: Petrini Giovanni Battista.
- „ Św. Anny: K. Knaus.—Fr. Solari.—Tylman di Camerini.—Toriani.
- „ Św. Barbary (proj. restaur.): Zygmunt Hendel.—P. Kaldherberger.
- „ Ogrójec przy kościele Św. Barbary (projekt): Władysław Ekielski.
- „ Bożego Ciała: Czipsar.—Piotr mistrz.—K. Knaus.
- „ Św. Ducha (nie istnieje): A. Morosi.—P. Paszkowski.
- „ Św. Florjana: B. Logano.—P. Messo.—T. Żebrawski.
- „ Św. Franciszka Salezego (PP. Wizytek): Fr. Solari.
- „ Św. Franciszka (OO. Franciszkanów): Beym.—K. Knaus.—K. Kremer.—A. Stacherski.—T. Żebrawski.
- „ Św. Katarzyny (OO. Augustjanów): P. Barański.—A. Gucci.—Hanusz.—K. Knaus.—A. Morosi.—T. de Robore.—B. Ridolfi.
- „ Św. Krzyża: Zygmunt Hendel.
- „ Św. Marcina (ewangelicki): J. Trevano.
- „ Św. Marka: Krzysztof Żelasko.
- „ Św. Michała (OO. Paulinów) na Skalce: K. Knaus.—F. della Lora.—Müntz.
- „ N. M. Panny (Marjacki): Czipsar.—Deciusz.—Fontani?—J. Gleywicz.—Zygmunt Hendel.—K. Kremer.—J. Michałowicz z Urzędowa.—J. M. Padowano.—H. Parler.—Plasqude.—Piotr Mistrz.—Wernher.
- „ Nawrócenia Św. Pawła (OO. Misjonarzy) na Stradomiu: Fr. Placidi.
- „ Św. Norberta: Władysław Ekielski.
- „ Przemienienia Pańskiego (OO. Pijarów): Fr. Placidi.
- „ Św. Piotra: P. Baudarth.—J. M. Bernardoni.—J. Britius.—Zygmunt Hendel.—Trevano.
- „ Serca Jezusowego (PP. Szarytek): F. Pokutyński.
- „ Św. Szymona i Judy: Filip Pokutyński.

- Kraków. Św. Trójcy (OO. Dominikanów): Andrzej i Antoni Castello.—
 O. Marjan Pavoni.—H. v. Peene.—Jan z Wrocławia.—T. Le-
 brawski.
- „ Św. Wincentego à Paulo (OO. Misjonarzy): F. Pokutyński.
- „ Zwiastowania N. M. P. (OO. Kapucynów): S. Humbert.
- „ Liceum: Stanisław Gołębiowski.
- „ Łazienki Marfiewicza: Filip Pokutyński.
- „ Łaźnia obok kościoła św. Marka: Rozeler.
- „ Magistrat (d. pałac Wielopolskich): P. Barański.
- „ Mury miejskie: Czipsar.—Zygmunt Hendel.
- „ Muzeum djecezjalne (na Wawelu): Zygmunt Hendel.
- „ Muzeum ks. Czartoryskich: A. Bitner.—E. Viollet-le-Duc.
- „ Muzeum techniczno-przemysłowe: Jan Zawiejski.
- „ Obserwatorium astronomiczne: F. Radwański, ojciec.—Stani-
 sław Zawadzki.
- „ Odwach w Rynku: Maciej Moraczewski.
- „ Park Wolski: Józef Sarre.
- „ Planty: Feliks Radwański.—Florjan Straszewski.
- „ Podkop przy ul. Lubież: Teodor Talowski.
- „ Pomnik Gralewskiego w kościele N. M. P. Marji: Władysław
 Ekielski.
- „ Pomnik Grunwaldzki: Antoni Wiwulski.
- „ „ rodz. Michałowskich w kościele św. Piotra: Zygmunt
 Hendel.
- „ Pomnik Adama Mickiewicza: Władysław Ekielski.
- „ „ Króla Michała Korybuta w Katedrze (projekt): Feliks
 Książarski.
- „ Pomnik Tyrchowskiego w kościele Św. Anny: Władysław
 Ekielski.
- „ Pralatoŵka przy kościele Marjackim: Bartłomiej Jankosz.—
 M. Litwinowicz.—J. Zatorski.
- „ d. Ratusz (nie istnieje): P. Beber.—M. Lindintolde.—Jan z To-
 runia.—G. Słoński.
- „ Rzeźnia: Maciej Moraczewski.
- „ Schronisko dla chłopców im. ks. Al. Lubomirskiego (projekt):
 Władysław Ekielski.—Tadeusz Stryjeński.
- „ Seminarjum: Sebastjan Jaworzyński.
- „ Seminarjum żeńskie: Antoni Łuszczkiewicz.
- „ Skalka — sadzawka: Karol Knaus.
- „ Sokół: Karol Knaus.—Teodor Talowski.
- „ Strzelnica nowa: Tomasz Majewski.
- „ Strażnica ogniowa: Maciej Moraczewski.

- Kraków. Sukiennice: J. Frankstein.—K. Knaus.—M. Lindintolde.—
 J. M. Padovano.—Pankracy.—K. Broel-Plater.—T. Pryliński.—
 Bartłomiej Quadri.—Richter.—J. Weżyk - Rudzki.—S. Si-
 rakowski.
- „ Synagoga Stara na Kazimierzu: M. Gucci.
- „ Szkoła miej. wydział. na rynku Kleparskim: Jan Zawiejski.
- „ Szkoła realna: Józef Sarre.
- „ Szkoła Sztuk Pięknych: Maciej Moraczewski.
- „ Szpital OO. Bonifratrów: Teodor Talowski.
- „ Szpital Św. Ducha: Antoni Łuszczkiewicz.—Antoni Morosi.
- „ Szpital Św. Ludwika: Antoni Łuszczkiewicz.—W. Schelt.
- „ Szpital Św. Łazarza: Antoni Łuszczkiewicz.—B. Muklano-
 wicz.—Piret.—Karol Zaremba.
- „ Śpichlerz miejski: S. Flak.
- „ Teatr (stary): Karol Kremer.—Tomasz Majewski.—Józef Sarre.
- „ Teatr im. Słowackiego: Józef Sarre.—Jan Zawiejski.
- „ Teatr. Projekty: Władysław Ekielski.—Tadeusz Stryjeński.
- „ Tow. dobroczynności: Karol Zaremba.
- „ Tow. ubezpieczeń: Tomasz Pryliński.
- „ Uniwersytet: Józef Sarre.
- „ Ustronie — pałacyk i budynki gospodarskie: Stanisław Gołę-
 biowski.
- „ Wawel—Katedra Św. Wacława: A. Bauman.—B. Berecci.—
 Caspar.—M. de Castiglione.—A. de Fiesole.—F. Włoch.—
 Galeaci.—J. B. Gisleni.—S. Gucci.—J. Lieniczki.—T. Lwow-
 czyk.—Łukasz.—Mathias Pruss.—Matys cieśla.—A. Meazzi.—
 J. Michałowicz z Urzędowa.—P. Nobile.—T. Nykel.—J. M.
 Padovano.—D. M. v. Pöppelmann.—D. Pucek.—Piotr Pyszny.—
 Stanisław cieśla.—Stanisław murator.—M. Świętkowicz.—
 T. Warosz.—Wenceslaus.
- „ Wawel — Zamek: Aleksander Italus.—Antoni Florentczyk.—
 G. Arcani.—B. Berecci.—Jakób Bonończyk.—S. Brzeski.—
 J. Byczek.—M. Castello.—Christofor.—Ebreardus.—Franci-
 szek Włoch.—J. Frankstein.—Galeaci.—A. Gawronek.—
 J. Głazik.—Zygmunt Hendel.—J. Hercok.—Jan Włoch.—
 Johannes.—Fr. M. Lanci.—J. Le Brun.—F. della Lora.—
 Mateusz Włoch.—A. Meazzi.—D. Merlini.—P. Nobile.—
 S. Perek.—J. Chrz. Petreni.—Joannes Petryn.—D. M. v. Pöp-
 pelmann.—J. Reitino.—Benedykt Sandomierzanin.—Stanisław
 cieśla.—F. Toriani.—G. Trevano.—Ugolino.—Tadeusz Kazi-
 mierz Wyczyński.—T. Zieliński.

Kraków. Wodociągi: Józef Sarre.

„ Zakład im. Helclów: Tomasz Pryliński.

„ Psychjatryczny zakład weterynarji: Józef Sarre.

Prócz tych, w Krakowie byli czynni: Abundius Joseph (1640).—
Albertus architector (1557).—Albertus murator (1469—1500).
Albertus murator (1565). — Ambrosius Almanus. — Andreas
(1397).—Andreas (1448).—Andreas (1490).—Andreas (1576).—
Anko (1476).—Antonius Almannus Vernensis. — Andrzej von
Bach.—Bachem Jacobus de Colonia.—Baier Mikołaj, v. Beier,
v. Bachoń.—Baretto Jan, vel Bratto.—Bartholomeus (1434).—
Bazzo (Barro ?) Melchjor.—Benessius.—Bernardus.—Biało-
brzeski Paweł.—Bianco Stanisław.—Blatphusz Johannes.—
Bossi Anselmo, Giulio, Pretro.—Bretfus Job.—Bula Andrzej.—
Capyteczka Jan.—Carbonari Hieronim.—Casper.—Clemens.—
Cristan.—Cristilanus.—Cristlinus.—Culawy Paulus.—Cun-
rad.—Czisch Georgius.—Czimmermann Niclos.—Damian
Andrzej.—Dibieli Roch.—Drumla Wojciech.—Dybel Roch.—
Ebrehardus, v. Ebreardus.—Ehart.—Ertel Stefan.—Francis-
cus.—Franczko.—Frankensteyn Nicolaus.—Georgius.—
Gerco.—Gorzycza Woytek.—Grzywka Marcin.—Grymme
Niclos.—Gransar Hannus.—Gregorius murator.—Gronowski
Wojciech.—Hanel.—Hanel (1490).—Hanel Martinus.—Hannus
(1396). — Hannus (1487). — Hanuszek Jakób. — Hannus von
Cöln.—Herman.—Heynrich.—Hincza.—Hillebrant Jacobus.—
Jacobus.—Jacobus de Sandomiria.—Jakel.—Jan murars.—
Jarzabek Sebastjan (Jastrzabek).—Jassonka Marcin.—Jastrza-
bek Andrzej (Jarzabek).—Johannes.—Johannes.—Josth.—
Kuchil Niclos (Mikołaj). — Kramarczyk Wiktor. — Kozłowski
Matisz. — Kottek Aleksander. — Laurencius, architector. —
Laurencius, murator. — Laurencius de Kazimiria. — Lesle
Weys.—Litwinek Jan.—Lys Nicolaus.—Madera Jakób ka-
mieniarz.—Marcus, murator. — de Mariabella Roch.—Martini-
us.—Martinus, murator (1389).—Martinus, murator (1450—
1474). — Mathias. — Mathias Alemanus. — Meysner Petrus.—
Meysner Petrus. — Miczek. — Michal. — Micolay. — Motyczka
Adam.—Nicolaus.—Micolaus (1480—1487).—Niczko.—Paulus,
v. Paul.—de Pello Ludwik.—Petrus.—Pflegischor Niclos.—
Podelwik Krzysztof.—Podelwik Samuel.—Prosko Martinus.—
Reynboge Nicolaus.—Roseler.—Rosmus Jan.—Rot Niclos.—
Rot Peter (Piotr). — Rygwicz. — Schimeck. — Seraphinus.—

Siedek Antoni.—Simon.—Slorfe Johannes.—Smulki Sebastian.—Snok Andrzej.—Stanislaus (1389).—Stanislaus (1499).—Stangreth Andrzej.—Stephanus (1393).—Stephanus (1494).—Strzechowicz Adam.—Stuchart Petrus.—Thomek.—Tropaczek Jan.—Ungir Hannus.—Urbanus de Stradomia.—Valentinus.—Wichoń Franczke.—Witos Wojciech (Witosz).—Woiteg de Mislmicze.—Woreczek Wojciech.—Woznicka Marcin.—Zapisz Pawel.—Zydlicus.—Żurkowski Jan.

Krasiczyn (przemyski). Zamek: Michał Zajączkowski.

Krasław (dynaburski). Kościół: Paracca.

Krasne (ciechanowski). Pałac: Adolf Schimmelpfenning.

Krasny Brzeg (bobrujski). Pałac: Wiktor Szeleter, v. Schröter.

Krasnystaw. Kościół i kolegium: Jan Huss.

Krempa pod Podzameczem (garwoliński). Dworek: Ks. D. de Makowo-Makowski.

Kretynga (telszewski). Kościół OO. Bernardynów: G. Wojciechowicz.

Krobia (gostyński). Zamek biskupi: G. B. Quadro.

Krościenko (nowotarski). Kościół: Teodor Talowski.

Krośniewice (kutnowski). Kościół: Franciszek Tournelle.

Królewska Huta. Więzienie: Zygmunt Gorgolewski.

Królikarnia (warszawski). Kaplica W. Bobiński.

„ Pałac: J. Huss.—Dominik i Marjanna Merlini.

„ Park: Fr. M. Lanci.

Kruszwica (inowrocławski). Kolegjata: Hüssener.

Krynica. Dom zdrojowy: Jan Zawiejski.—J. Niedzielski.

„ Hotel pod Różą: Władysław Klimczak.

Krynica (nowo-sądecki). Kościół rz.-kat.: Kluger. — Jan Zawiejski.

Krynica (nowo-sądecki). Zakład kąpielowy: Władysław Klimczak.—F. Księżarski.—J. Niedzielski.

Krystynopol (sokalski). Kościół: ołtarz w grobowcu Potockich: Zygmunt Hendel.

„ Ogród: Ricaud.

Krystynów (drohiczyński). Dwór: K. de Schylthauz.

Krzcięcice (jędrzejowski). Kościół: Albertus murator.

Krzemieńca (wołkowyski). Kaplica: Aleksander Grodecki.

„ Oficyna: Aleksander Grodecki.

Krzemieńczug. Zamek: Wilhelm Beauplan le Vasseur.

Krzemieńec. Liceum: Braier.—J. Kubicki.

„ Ogród botaniczny: Djonizy Mikler (Mc. Clair).

Krzepice (częstochowski). Kościół: W. v. Säbisch.

- Krzepice (częstochowski). Zamek: J. German.—M. Wolski.
- Krzyszukowice (szamotulski). Pałac: K. F. Schinkel.
- Krzyszowice (chrzanowski). Kościół: Hofbauer.—K. F. Schinkel.
- „ Pałac: Antoni Bauman—Z. Hendel.—F. M. Lanci.—Karol Fr. Schinkel.
- Krzywin (ostrogski). Kaplica: J. ks. Lubomirska.
- „ Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Krzyżanowice (pinczowski). Kościół: Hugo Kollataj.
- Krzyżtopór (sandomierski). Zamek: Wawrzyniec Senes.
- Kuców (piotrkowski). Kościół ew.-reform.: Władysław Marconi.
- Kuczyn (mińsko-mazowiecki). Kościół: Jan Hinz.
- Kudak. Forteca: Wilhelm de Beauplan Levasseur.—Marion.—Fryderyk Getkant.—T. Schomberg.
- Kulesze (wysoko-mazowiecki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Kurasz (d. rówieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Kuryłowce (uszycki). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Kutno. Kościół: K. Wojciechowski.
- „ Szpital: Henryk Marconi.
- Kuznicze (wołkowycki). Cerkiew: Aleksander Grodecki.
- Kwilez (międzychodzki). Pałac: K. F. Schinkel.
- Laszki Murowane (staromiejski). Kościół: Teodor Talowski.
- Laszki (staro-konstantynowski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Latowicz (mińsko-mazowiecki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Lechanice (grójecki). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Lelów (włoszczowski). Kościół: Wojciech Wawrzyniec Bobiński.
- Leoncin (sochaczewski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Leszno. Kościół ewang. p. w. Św. Krzyża: Karol Marcin Frantz.
- Leszno (błoński). Kościół (1893): Konstanty Wojciechowski.
- Leżajsk (łańcucki). Klasztor Braci Mniejszych: Zygmunt Hendel.
- Łąd (słupecki). Opactwo i kościół: Ludwik Jabłoński.
- Libiąż (chrzanowski). Kościół: Teodor Talowski.
- Lignica. Kościół Św. Piotra i Pawła: Konrad z Krakowa.—M. Klaus.—Wiland.
- Lipno. Kościół ewangelicki: W. Bobiński. — L. Goclawski.
- Lipsko (iłżecki). Kościół: Henryk Marconi.
- Lisko. Zamek (1838): Wincenty Pol.
- Lisów (radomski). Kościół par.: A. K. Wąsowski.
- Liw (węgrowski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Lubania Rawska (rawski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.

- Lubartów. Kościół: Tomasz Rezler.
- Lubień (włocławski). Kościół: Artur Goebel.
- Lubin (lipnowski). Dwór: Stanisław Hebanowski.
- Lublin: Brama Grodzka: S. Czyżewski. — J. T. Hejnce. — M. Iwanowski. — Tymuszowski.
- „ Brama Jezuicka: Antoni Corazzi.
- „ Brama Krakowska: Dominik Merlini.
- „ Bydłobójnia: Marjan Jarzyński.
- „ Gimnazjum: Juljan Ankiewicz.—B. Orłowski.—A. Sulimowski.
- „ Katedra p. w. św. Jana Chrzciciela: Antoni Corazzi.
- „ Kościół OO. Kapucynów: Bolesław Podczaszyński.
- „ Nawr. Św. Pawła (OO. Bernardynów): Columbani. — M. Janiszewicz. — M. de Rodolfis.
- „ Św. Stanisława (OO. Dominikanów): J. Gringenberger.
- „ Wniebowzięcia N. M. P. (pp. Brygidek): W. Szpinalski.
- „ Pałac Radziwiłłów (gubernatorski): J. Ankiewicz. — F. Koutkiewicz.
- „ Ratusz (Trybunał): Dominik Merlini.
- „ Rzeźnia mechaniczna: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Sąd Okręgowy: Marjan Jarzyński.
- „ Szpital żydowski: Marjan Jarzyński.
- „ Teatr i Resursa: M. Jarzyński. — Karol Kozłowski.
- „ Zamek (obecnie więzienie): Karol Majewski.
- Oprócz tych w Lublinie czynni byli: J. Balin. — P. Bonay. — M. Brudny. — T. Certa. — J. Cieszkowski. — S. Despius. — A. Detremandzul.—J. Dudkowicz.—F. Dzidziudes.—M. Egier.—M. Färber.—Franciscus Italus.—P. Galon.—J. Gangierle. — D. de Gre.—P. de Grossulto Fertiarj. — A. Gwar.—W. Karpik. — M. Kolanowicz. — W. Lenartowicz. — S. Litwinek. — A. Mianowski.—M. Mikurda.—R. Negroni.—S. Ożagowski.—Fl. Piotrowski. — W. Poloszy. — L. Powalski. — M. de Rodolfis.—M. Rychlicki.—A. Rys.—J. Skoler.—W. Suknica.—J. Suprigan.—P. Trauersi.—T. Volgensztainer.—S. Wojcik.
- Lubochnia (rawski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Lubostroń (szubiński). Pałac: Stanisław Zawadzki.
- Lubraniec (włocławski). Kościół: Tomasz Pajzderski).
- Lubstów (kolski). Kościół: Herman Cygler. — J. Mur.
- „ Pałac: Stanisław Hebanowski.
- Lubzina (ropeczycki). Kościół: Teodor Talowski.
- Luchów (biłgorajski). Kościół: Ludwik Bartłomiej Radziszewski.

- Lutomiersk (łaski). Bóznica: Benjamin Hillel.
- Lwów. Arsenal królewski: Paweł Crodzicki.
- „ Arsenal miejski: O. Caspary.
- „ Asekuracja: Ludwik Baldwin-Ramult.
- „ Bank hipoteczny: Feliks Pokutyński.
- „ Baszta prochowa: Juljusz Hochberger. — Kazimierz Mokłowski.
- „ Cerkiew wołoska: Piotr Barbon.—P. Beber.—W. Kapinos.—P. Krassowski. — Petrus Italus. — A. Przychylny. — Paweł Rzymianin. — F. Trembacz.
- „ Dom inwalidów: Teofil Hansen.
- „ Domy, kamienice: ul. Boimów Nr. 34: Ambroży Przychylny.
- „ „ Brajerowska Nr. 4: Tadeusz Münnich.
- „ „ Czarnieckiego, kam. Kratterowska: Hellmann.
- „ „ Jagiellońska Nr. 28: Wilhelm Schmidt.
- „ „ »Krakowska«: Piotr Barbon, v. Barbone, v. Barbon.
- „ „ Kraszewskiego Nr. 15 i 17: L. Marconi.
- „ „ Hr. Miera: Józef Markl.
- „ „ Ormiańska Nr. 20: Piotr z Lugano.
- „ „ Ossolińskich Nr. 20: F. Pokutyński.
- „ „ Piekarska Nr. 40: Kazimierz Mokłowski.
- „ „ Rynek Nr. 4 (Anczowskiego): P. Krassowski.
- „ „ „ Nr. 6 (Korniakta): P. Barbon.
- „ „ „ Nr. 16: Piotr Barbon, v. Barbone, v. Barbon, v. di Barbona.
- „ „ Sykstuska Nr. 45: T. Münnich.
- „ „ Trybunalska Nr. 10: H. Wittwer?
- „ „ Św. Zofji Nr. 30 (willa Wange): T. Talowski.
- „ Fabryka tytoniu: Ludwik Baldwin-Ramult.
- „ Fortyfikacje: W. Kapinosowicz. — A. Passaroti.
- „ Gimnazjum d. im. Franciszka Józefa: Juljusz Hochberger.
- „ Gmach po-pijarski: Jerzy Głogowski.
- „ Grand hotel: Leonard Marconi.
- „ Hala muzyczna na wystawie (projekt): Władysław Ekielski.
- „ Kaplica Boimów: J. Głuski? — Mina? — H. Scholtz.
- „ Kaplica »Trech Świątyteliw«: Piotr Krassowski.
- „ Galicyjska Kasa Oszczędności: Władysław Ekielski. — Tadeusz Stryjeński. — Juljan Zacharjewicz.
- „ Kasyno Hechta (na jego miejscu stoi gmach Sejmu): Maerz.
- „ Kasyno miejskie: Filip Pokutyński. — Ludwik Wierzbicki.

- Lwów. Katedra rz.-katolicka: A. Bemer.—H. Blecher.—Gonzage.—
 J. Grom. — Niczko z Opawy. — Paweł Rzymianin. — Piotr
 Polejowski. — A. Rabisch. — P. Stecher. — Hans Stecher.
 „ Katedra ormiańska: Dore, v. Doring.—P. Krassowski.—Lazarz
 Matjaszowicz.
 „ Katedra Św. Jura: Bernardi.—Bernardo Dore.—C. Feisinger.—
 Merettini.
 „ Klasztor mniejszy Św. Franciszka: Balko.
 „ Klasztor św. Magdaleny: Władysław Klimeczak.
 „ Kliniki medyczne i chirurgiczne: Józef K. Janowski.
 „ Komenda korpusu, plac Bernardyński Nr. 6: Wilhelm Schmidt.
 „ Koszary żandarmerji: J. K. Janowski.
 „ Kościół św. Andrzeja (OO. Bernardynów): B. Avellides. —
 A. Przychyłny. — P. Rzymianin.
 „ Dzwonnica przy kościele Św. Antoniego: Józef Markl.
 „ Kościół Bożego Ciała (OO. Dominikanów): Jan de Witte.
 „ Św. Elżbiety: Teodor Talowski.
 „ Św. Franciszka: Balko.
 „ Św. Jana Chrzciciela: J. Zacharjewicz.
 „ Św. Krzyża: W. Kapinosowicz.
 „ Św. Łazarza: J. Boni.—M. Godny.—A. Przychyłny.
 „ Najśw. M. Panny: Niczko z Opawy.
 „ N. M. P. Śnieżnej: Juljan Zacharjewicz.
 „ Św. Marji Magdaleny: W. Kielar. — J. Godny.
 „ ŚŚ. Rodziny Marji: J. K. Janowski.
 „ PP. Franciszkanek (1876—1888): J. Zacharjewicz.
 „ PP. Karmelitanek (1890): J. K. Janowski. — T. Münnich.
 „ OO. Karmelitów: Adam Pokora de Larto. — Jan Pokorowic.
 „ PP. Sakramentek: A. Minasiewicz.
 „ OO. Zmartwychwstańców: Ł. Bodaszewski. — A. Zagórski.
 „ Łazienki Djany: J. K. Janowski.
 „ Muzeum przemysłowe: Juljan Oktawian Zacharjewicz.
 „ d.Namiestnictwo: Feliks Książarski. — Leonard Marconi.
 „ Ossolineum: F. Bauman.—Józef Bem.—Piotr Nobile.
 „ Pałac arcybiskupi: Jan Salzman.
 „ Pałac Goluchowskich: Okman?
 „ Pałac gubernatorski: Jerzy Głogowski.—Józef Hasslinger.
 „ Pałac Potockich, przy ul. Kopernika: Ludwik d’Auvergne. —
 J. Cybulski.
 „ Pałac Sapiechów, przy ul. Kopernika 40: J. Kuhn.

- Lwów. Panorama Raclawicka: Ludwik Baldwin-Ramult.
- „ Poczta główna. Ludwik Baldwin-Ramult.
- „ Politechnika: L. Marconi. — J. Zacharjewicz.
- „ Ratusz: Andrzej. — A. Bemer. — Wł. Ekielski. — J. Lis. — Łukasz. — C. Marischler. — Józef Markl. — Marcus. — Matias. — Oprelicz. — Paweł. — G. Quadro. — W. Schmidt. — A. Steinkeller. — Hans Stecher. — F. Trembaczik. — Franciszek Trescher. — Karol Wojcikiewicz. — Alojzy Wondraschka.
- „ Sąd krajowy: L. Marconi.
- „ Sejm (obecnie Uniwersytet): Juljusz Hochberger.
- „ Strażnica pożarna: Juljusz Hochberger.
- „ Studnia u Tomasza Albertiego: Piotr Barbon, v. Barbone, v. Barbon, v. di Barbona. — Paweł Rzymianin.
- „ Synagoga Złotej Róży: Paweł Szcześliwy. — Piotr Życzliwy.
- „ Szkoła pływacka: J. Fresnel.
- „ Szkoła św. Anny: J. Hochberger.
- „ Szkoła św. Zofji: J. K. Janowski.
- „ Szkoła OO. Jezuitów: Paweł Szcześliwy.
- „ Szkoła wyższa realna: Juljusz Hochberger.
- „ Szpital Św. Łazarza: M. Godny.
- „ Teatr miejski: Zygmunt Gorgolewski.
- „ Teatr hr. Skarbka: Jan Salzman.
- „ Teatr w ogrodzie Jabłonowskich: Maraino.
- „ Uniwersytet (patrz również Namiestnictwo): Ignacy Chambréz, v. Champrez.
- „ Więzienie: Józef Sarre.
- „ Wille na Zofijówce: J. Salzman. — Underka.
- Oprócz tych we Lwowie pracowali: Bartolomeus mularius. — Benes. — J. Bobrek. — K. Bodzan. — M. Cal. — P. Cannago. — P. Caracci. — C. de Casparino. — M. Castello, v. Castillo. — M. Czorn. — Henricus. — Galeacyusz. — E. Gall. — M. Gerl v. Devin. — M. Glusicz. — Gołąb. — Handzol. — Hanus. — Jekło. — Joannes Italus. — Judentoter. — W. Kochanek. — J. Kręglik. — Kupinędza. — Lorens Italus. — M. A. de Lugano. — M. Lusznia. — J. Lwowczyk. — Łukasz z Preszowa. — Martinus de Muralto. — Mathias murator. — S. Mleczko. — Muszilo. — A. Nierychły. — P. Niezgodą. — J. F. Parler. — S. Piamens. — A. Pickowski. — Piotr ze Smoleńska. — A. Podleśny. — A. Pokora. — J. Pokorowic. — Jakób de Ponto. — F. Poprawa. — S. Poprawa. — B. Powolny. — Fr. Quadrio. — Jakób Rogacelowicz. — P. Rogaco-

lowicz. — Fr. Roland de Brusimpian. — Chr. Ruthpalli. —
 Sebastjan J. Scholtz. — Cl. Schultis. — Piotr Sperandus de
 Bren. — Z. Sprawny. — R. Szafraniec. — M. Sztuczny. — J.
 Wassirfurer. — J. Weiner. — Wolf — S. Zły. — P. Życzliwy. —
 Olbrecht Mawerer.

- Łabiszyn (szubiński). Kościół (1737): Mateusz Osiecki.
 Łabunów (kowieński). Pałac. Karol Kozłowski.
 Łabunie (zamoyski). Pałac: Efraim Schroeger.
 Łachów. Kościół: Walery Mirewicz.
 Łagiewniki (krakowski). Zakład Matki Boskiej Miłosierdzia: K. Za-
 remba.
 Łańcut. Pomarańczarnia: P. Aigner.
 „ Zamek: P. Aigner. — A. i Fr. Baumanowie. — M. Trapola.
 Łaszczów (tomaszowski). Dwór: Teodor Talowski.
 Łączna (lubartowski). Pałac: A. Schimmelpfenning.
 Łęczycza. Ratusz: Jakób Kubicki.
 „ Szpital: Henryk Marconi.
 Łęka. Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 Łobzów (krakowski). Zamek: Łazarz Santi.—Gucci Santi.
 „ Budynki służbowe i gospodarze zamku: Gucci Santi (Xanti).
 Łochów (wegrowski). Kościół: Ks. D. de Makowo-Makowski.
 „ d. Stacja dr. żel.: Bolesław Podczaszyński.
 Łoniów (brzeski). Dwór: Antoni Łuszczkiewicz.
 Łomża. Gimnazjum, oddział ros. banku państwa, szpital: Feliks
 Nowicki.
 Łopiennik (krasnostawski). Kościół: Józef Pius Dziekoński
 Łopienno (wągrowiecki). Kościół: Philippi.
 Łopuszno (kielecki). Dwór: Władysław Marconi.
 Łowicz. d. oddział Banku państwa: Mieczysław Tittenbrun.
 „ Bóżnica (1871): Ferdynand Eichhorn.
 „ Dom ludowy: Mieczysław Tittenbrun.
 „ Gimnazjum męskie: Mieczysław Tittenbrun.
 „ Kaplica gotycka przy pałacyku gen. St. Klickiego: K. Krause.
 „ Kaplica grobowa rodziny Korab - Laskowskich na cmentarzu
 parafj.: F. Eichhorn.
 „ Kaplica Uchańskich: Jan Michałowicz z Urzędowa.
 „ Kościół p. w. św. Ducha: Konstanty Wojciechowski.
 „ Kościół ewangelicki: Minich. — H. Marconi. — J. Łuczaj.
 „ Szpital: Henryk Marconi.

- Łódź. Cerkiew: H. Majewski.
 „ Domy Geyera i Meyera: H. Majewski.
 „ Gimnazjum realne: Hilary Majewski.
 „ Gmach T. K. Miejskiego: H. Majewski.
 „ Gmach poczty: Dawid Lande.
 „ Kościół p. w. Św. Krzyża: Franciszek Tournelle.
 „ Kościół p. w. N. P. M.: Konstanty Wojciechowski.
 „ Mauzoleum Scheiblerów: Józef Pius Dziekoński.
 „ Pałac i mauzoleum Scheiblerów: E. Lilpop.
 „ Stacja dr. żel. Fabr. Łódzkiej: A. Schimmelpfenning.
 Lubnica (stopnicki). Pałac: Antoni Kacper Wąsowski.
 Luck. Katedra (odbudowa): Mateusz Osiecki.
 „ Zamek: Łukasz z Preszowa (1544): Pomianowski.
 Łuków. Kościół OO. Pijarów: J. Ciołkoszewicz. — A. Solari.
 „ Dom urzędu powiatowego (starostwo): Mateusz Ornano-Chiaratelli.
 „ Szkoła obwodowa: August Pettelier.
 Łuksze (marjampolski). Kościół: Jan Feliks Antoni Bojankowski. — Leopold Salkowski.
 Lysa Góra (opatowski). Kościół i klasztor Św. Krzyża: J. Janowicz. — D. Pucek. — Stefan Werener.
 Łyszkowice (łowicki). Cukrownia: Adolf Adam Loewe.
 Maciejowice (garwoliński). Mauzoleum Zamoyskich: Ksawery Djonizy de Makowo-Makowski.
 Maczki, dawniej Granica (będziński). Dworzec dr. żel. W. W.: Henryk Marconi.
 Magnuszew (kozienicki). Kościół: Jakób Hempel.
 Maków (kamieniecki). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
 Malanów. Dwór: Korneli Gabrjelski.
 Malbork. Bramy nowego mostu na Nogacie: Johann Edward Jacobstahl.
 „ Pomnik zwycięstwa: Fryderyk Adler.
 „ Zamek: Tomasz Hertmański.
 Maliniche (płoskirowski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
 Małowa Góra (białski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Małkinia (ostrowski mazow.). Kościół: Karol Jankowski.
 Marjampol. Gimnazjum: Bolesław Podczaszyński.
 Marienhauz (lucyński). Klasztor: Gaspar Linde.
 Marki (warszawski). Fabryka: Edward Lilpop.
 „ Kościół (1901): Jan Hinz.

- Markuszów (puławski). Kościół: Piotr Durie.
- Massalany (grodzieński). Kaplica: Aleksander Grodecki.
 „ Pałac: Aleksander Grodecki.
- Mąkoszyn (niezawski). Kościół: Tomasz Pajzderski.
- Mehy (średzki), Pałac: Sebastjan Bienkowski.
- Mejszagoła (wileński). Kościół: Wawrzyniec Gucewicz.
- Mereczowszczyzna (kosowski). Pałac: Franciszek Jaszczołd.—Władysław Marconi.
- Miastków (garwoliński). Kościół: Karol Kozłowski.
- Michałowice. Dwór: Teodor Marjan Talowski.
- Miedniewice (błoński). Kościół (1737): Mateusz Osiecki.
- Mierzawa (jędrzejowski). Pałac: Julian Wasiutyński.
- Międzyboż (latyczowski). Zamek: Fr. Chrzanowski.
- Międzychód. Kościół ewangelicki: Jan Lindener.
- Międzyrzecze (wołkowyski). Dwór: Aleksander Grodecki.
- Międzyrzec (radzyński). Kościół par.: Piotr Aigner.
 „ Pałac: Franciszek Marja Lanci.
- Mikuszowice (bocheński). Kościół: Mathias Manczka.
- Mikulńce (tarnopolski). Kościół: August Fryderyk Konstany Mo-
 szyński.
- Milanówek (błoński). Willa Hagmajera: A. Nieniewski.
 „ A. Hozera: A. Nieniewski.—W. Kozłowski.
 „ Oskara Saengera: Jan Heurich, syn.
- Milejów (lubelski). Dwór: Jan Heurich, syn.
 „ Kościół par.: K. Hendiger.
- Milejów (piotrkowski). Kościół: Konstany Wojciechowski.
- Miłonice (kutnowski). Kościół: Konstany Wojciechowski.
- Miłosław (wrzesiński). Bagatelka, Brzezka, Bóznica: Seweryn Miel-
 żyński.
 „ Kościół rz.-kat.: S. Mielżyński.
 „ Kościół ewang.: Keler.—Łukomski.—K. Mioduszewski.—T. Ra-
 kowski.—Rubski.
 „ Pałac: Seweryn Mielżyński.—K. Fr. Schinkel.
- Mińsk Litewski. Domy prywatne: Kazimierz Chrzczonowicz.
 „ Gimnazjum: K. Chrzczonowicz.—Grejpol.
 „ Kościół: Tomasz Pajzderski.
 „ Sąd okręgowy: Kazimierz Chrzczonowicz.
 „ Szpital wojskowy: Kazimierz Chrzczonowicz.
 „ Teatr: Karol Kozłowski.
 „ Zgromadzenie szlacheckie: S. Kwiatkowski.

- Mińsk Mazowiecki. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 „ Urząd powiatu: Henryk Marconi.
 Mirów (miechowski). Zamek: Gucci Santi (Xanti?).
 „ Zamek: F. A. Stüler.
 Mizocz (dubieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
 Młochów (błoński). Pałac: Jakób Kubicki.—Henryk Marconi.
 Młociny (warszawski). Jan Chr. Schuch.—Szymon Bogumił Zug.
 Młock (ciechanowski). Kościół ewangelicki (1910): Antoni Wójeicki.
 Młoszowa (chrzanowski). Zameczek: Zygmunt Hendel.
 Mniszek (radomski). Kościół: A. Ruciński.
 Mniszew (kozienicki). Dwór: Adolf Schuch.
 Modlin (płoński). Twierdza: I. I. Dehn I-y.—Michał Kado.—Adolf Schuch.—Paweł Wędziagolski.
 Modrzejowa Góra (garwoliński). Kościół: Paweł Woycicki.
 Mogielnica (grójecki). Kościół: Władysław Marconi.
 „ Ratusz: A. Kaliszewski.
 Mogilany (podgórski). Kościół (proj.): Władysław Ekielski.
 Mogiła (krakowski). Kościół: M. Maneczka.
 Mokobody (siedlecki). Kościół: Jakób Kubicki.
 Mokrelipie (zamojski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Mokra Wieś (radzymiński, d. stanisławowski na Mazowszu): Józef Boretti.
 Mołodeczno. Domy dla personelu szkoły pow. i biblj. szkolnej: Grejpol.
 „ Szkoła powiatowa: Grejpol.
 Morawica (krakowski). Kościół: Franciszek Placidi.
 Moszny. Kościół: Władysław Leszek Horodecki.
 „ Szpital: Władysław Leszek Horodecki.
 Mrowla (rzeszowski). Kościół: K. Zaremba.
 Mszana Dolna (limanowski). Pałac: A. Nieniewski.—W. Kozłowski.
 Mszczonów (błoński). Kościół: A. Kaliszewski.—F. Tournelle.
 „ Odbudowa miasta: M. Plebiński.
 „ Ratusz: A. Kaliszewski.
 Mścibów (wołkowyski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Mukaczów?: S. Piamens.
 Mukarów (uszycki). Kościół: E. Gudowicz.—K. Kremer.
 Myjomice (ostrzeszowski). Kościół: Bolesław Ballenstedt.
 Myszyniec (ostrolęcki). Kościół: Adolf Schimmelpfenning.
 Nadarzyn (błoński). Kościół: Jakób Kubicki.
 Nadzów (miechowski). Dwór: Jakób Kubicki (?)

- Nagłowice (jędrzejowski). Kościół: Marceł Paweł Plebiński.
- Nakwasza (brodzki). Zamek: Jakób Madlaina.
- Nalęczów (puławski). Dom zdrojowy: A. Nieniewski.
- „ Zabud. zakładu: K. Kozłowski.
- „ Pałac (1751—1773): Ferdynand Nax.
- Narajówka (hajsyński). Pałac: Gelich.
- Naramowice (poznański-wsch.). Pałac: Bolesław Ballenstedt.
- Nasielsk (pultuski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- „ Synagoga: Symcha Weiss.
- Natolin (warszawski). Pałacyk: Anna Tyszkiewiczówna.
- Neple (konstantynowski). Pałac: Franciszek Jaszczold.
- Niechanowo (witkowski). Oficyna: Ludwik Ballenstedt.
- Nidoki (wilkomirski). Kościół p. w. Św. Michała: Wincenty Brenna.
- „ Pałac: Wincenty Brenna.
- Niegowo (będziński). Kościół: Tomasz Pajzderski.
- Niekisiałka vel Nikisiałka (opatowski). Dwór: ks. Józef Karsznicki.
- Niemce pod Strzemierzycami (będziński). Szkoła przy kopalni: K. Loeve.
- Niemirów (braclawski). Pałacyk: Franciszek Miechowicz.
- Niepołomice (bocheński). Zamek: St. Barań. — Piotr murarz. — P. Mezzo.—T. Lwowezyk.—Tomasz murarz.—L. Santi.
- Nieporęt (warszawski). Dwór: Piotr Willer.
- Nieszawa. Grobowiec Emanuela Urłfa: Józef Huss.
- Nieśwież (ślucki). Kolegium i kościół OO. Jezuitów: J. M. Bernardoni.—O. Krygier.
- Nietulisko (opatowski). Zakłady przemysłowe: Karol Knake.
- Niewirków (rówieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Niwka Stara (będziński). Kościół: J. S. Pomian-Pomianowski.
- Niziany (wołkowyski). Dwór: Aleksander Grodecki.
- Nowe-Miasto pod Pniewami (Lwówek) (nowotomyski). Kościół par. ewangelicki: Antoni Höhne.
- Nowe Siolo (zbaraski). Zabud. dworskie: T. Münnich.
- Nowy Dwór (warszawski). Śpichrz: Jakób Gay.—L. Karasiński.
- Nowy Koniecpol. Zamek: W. Beauplan-le-Vasseur.
- Nowy Sącz. Kasa oszczędności: Karol Knaus.
- „ Kaplica: Teodor Talowski.
- „ Klasztor SS. Niepokalanek: Karol Knaus.
- „ Kościół p. w. Św. Małgorzaty: Franciszek Placidi.
- „ Ratusz: Julian Niedzielski.
- „ Dom Jakubowskiego: J. Niedzielski.

- Nowogród. Zamek: W. Beauplan-le-Vasseur.
- Nozdrzec (brzozowski). Pałac: Fredro hr.
- Objezierze (obornicki). Pałac (nadb. 1840): Aleksander Jan d'Alphonse.
- Obodówka (olhopolski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Obory (warszawski). Kaplica: Władysław Marconi.
- „ Dwór: Teodor Talowski.
- Obrytte (pultuski). Kościół: Wilhelm Arnold.
- Obrzycko (szamotulski). Kościół: Pompeo Ferrari.
- Odechów (radomski). Kościół: M. S. Makowski.—Paweł z Kazanowa.
- Odrawąż (witkowski). Budynki gospodarze: Ludwik Ballenstedt.
- Odrzywół (opoczyński). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- Ojców (olkuski). Zakład: Antoni Stacherski.
- Ojrzanów (błoński). Szkoła: Władysław Marconi.
- Ojrzeń (ciechanowski). Kościół drewniany: Antoni Wójcicki.
- Okęcie (warszawski). Pałacyk: B. Orłowski.
- Okocim (brzeski). Szkoła: Teodor Marjan Talowski.
- „ Szpital: Teodor Talowski.
- Okopy Świętej Trójcy (borszczowski). Twierdza: Marcin Kątski, vel Kącki.
- Olesko (złoczowski). Kościół OO. Kapucynów: Andrzej Dobrawski.
- Oleszewicze (grodzieński). Pałac: Aleksander Grodecki. — Adam Idźkowski.
- Olszowa Wola (rawski). Dwór: Józef Kubecki.
- Olsztyn. Gmach sądu: Zygmunta Gorgolewski.
- Ołyka (dubiński). Kolegjata: J. Baczkowicz.—R. Beffka.—Grzegorzowicz.—J. Maliverna.—S. Markowicz.—W. Sadowski.
- Opaleń (warszawski). Domek myśliwski: Jan Heurich, syn.
- Opatówek (kaliski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- „ Pałac: Mikołaj Rouget.
- Opinogóra (ciechanowski). Kaplica grobowa Krasieńskich: J. Lubieński.—Jan Heurich, syn.
- „ Kościół: W. Rakiewicz.
- „ Pałacyk: J. Huss.
- Opoczno. Kościół: Henryk Marconi.
- Opole. Gmach sądu: Zygmunta Gorgolewski.
- Opole (puławski). Szkoła wych. OO. Pijarów: Ferdynand Konotkiewicz.
- Oporowo (szamotulski). Pałac (1877—1878): Zygmunta Gorgolewski i Marjan Cybulski.

- Orłowo (wąbrzeski). Pałac: Kazimierz Skórzewski.
- Orłów (kutnowski). Dwór: Józef Huss.
- Orłów Murowany (krasnostawski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Orpiszewek (jarociński). Dwór: Opieliński.
- Osieczna (leszneński). Kościół (1729—1733): Mateusz Osiecki.
- Osiek (sandomierski). Kościół: Henryk Marconi.
- Osięciny (nieszawski). Kościół: Henryk Marconi.
- Ossjaków (wieluński). Kościół: Wojciech Bobiński.
- Ostrohlady (rzeczycki). Pałac: Władysław Marconi.
- Ostrołęka. Kościół OO. Barnardynów: Henryk Marconi.
- Ostróg. Kościół: Wiktor Junosza-Piotrowski.
- „ Kozary: Wiktor Junosza-Piotrowski.
- Ostrów Mazowiecka. Gimnazjum koedukacyjne: Marjan Straszak.
- Ostrówek (grodzieński). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Osuchów (błoński). Kościół: Bronisław Muklanowicz.
- Otwinów (dąbrowski). Kościół: S. Czesek.—F. Quadro (Krotofilia).
- Otwock (mińsko-mazowiecki). Dworzec kolejowy: Jan Fijałkowski.
- „ Kościół: Władysław Marconi.
- „ Kasyno: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Pałac: J. Sbarbori.
- „ Sanatorium dr. Krukowskiego i Wizła: Maurycy Grodzieński.
- Owińska (poznański-wschodni). Kościół: Pompeo Ferrari.
- Ozorków (łęczycki). Kościół ew.: P. Frydrych.
- Pabjanice (łaski). Kościół par.: Ambroży Włoch.—J. Fusski.
- Pacanów (stopnicki). Kościół: J. Matusiński.
- Pacyna (gostyński). Kościół: Artur Goebel.
- Pakosław pod Lwówkiem (nowo-tomyski). Pałac: Stanisław Hebanowski.
- Palczew (grójecki). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Pałuki (ciechanowski). Dom parafialny: Antoni Wójcicki.
- „ Kościół: Jan Karol Henryk Mertshing. — Józef Iżycki. — M. J. Miklaszewski.
- Paplin (węgrowski). Dwór: Władysław Mierzanowski.
- Patrykozy (sokołowski). Pałac: Franciszek Jaszczold.
- Pawłowice (leszczyński). Pałac: Karol Gothard Langhans.
- Peczara (Podole). Budynki gospodarskie: Jan Heurich, syn.
- „ Mauzoleum rodziny Potockich: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Pałac i pawilony gościnne: Jan Heurich, syn.
- Pelplin (tczewski). Katedra: Daniel Berent.—Antoni Schultes.

- Petrykozy (opoczyński). Kościół: Jan Kammsetzer.
- Pęcice (warszawski). Pałac, park i zabud.: J. Chr. Schuch. — Fr. Lessel.
- Pępowo (gostyński). Kościół (przebudowa): Franciszek Marja Lanci.
- Piasecznica (sochaczewski). Pałacyk: Władysław Karol Rittendorf.
- Piaseczno (warszawski). Dom poprawczy: A. Nieniewski.
- „ Domki: Zenon Chrzanowski.
- „ Pałacyk: D. M. v. Pöppelmann.
- Piekary (krakowski). Pałac: Filip Pokutyński.
- Pieniaki (brodzki). Dwór: Dominik Merlini.
- Pieskowa Skala (olkuski). Zamek: M. Castiglione. — Władysław Marconi.
- Pietkowo (bielski). Dwór: Józef Huss.
- Pietniczany (winnicki). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Pilica (olkuski). Bóżnica: Szmul z Wysokiej Lity.
- Pinczów. Bóżnica: Lejb Jehuda.
- „ Zamek: Czipsar.
- Piotrków Trybunalski. Cerkiew: Andrzej Goloński.
- „ Gmach gimnazjum żeńskiego: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.
- „ Gmach gimnazjum (przebudowa): Feliks Nowicki.
- „ Gmach oddziału Banku Państwa (1886): Feliks Nowicki.
- „ Gmach dyr. T. K. Z.: Bąkowski. — J. P. Dziekoński.
- „ Gmach tow. dobrocz.: Feliks Nowicki.
- „ Hala targowa: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Klasztor OO. Jezuitów: ks. Prosper Zarembski.
- „ Koszary: Feliks Nowicki.
- „ Sąd okręgowy (1906): F. Nowicki. — Jan Fijałkowski.
- „ Szpital: A. Goloński.
- „ Teatr: Ignacy Markiewicz.
- „ Wieża ciśień: Władysław Leszek Horodecki.
- „ Zamek: Benedykt Sandomierzanin. —
- „ Bartłomiej Berecci. (Przebudowę ukończono w r. 1521).
- „ Józef Majcherski.
- Plawowice (miechowski). Pałac: Jakób Kubicki.
- Pluskowęsy (wąbrzeski). Pałac: Stanisław Hebanowski.
- Plaża (chrzanowski). Pałac: Zygmunt Hendel.
- Płock. Dom dyr. szczeg. T. K. Z.: Wł. Kozłowski. — A. Nieniewski.
- „ Gimnazjum: Antoni Corazzi.
- „ Katedra: B. de Gianotis. — Ludwik Gosławski. — Zygmunt Vogel.

- Płock. Kościół OO. Jezuitów: Stanisław Zawadzki.
 „ Seminarjum duchowne — biblioteka: L. Gosławski. — Marjan Kontkiewicz.
 „ Więzienie: Henryk Marconi.
 Płońsk. Cerkiew: Józef Górski.
 „ Ratusz: Henryk Marconi.
 Pniewo. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Pobikry (bielski, białost.). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 „ Kościół: E. Bauman. — J. Grzybowski.
 Pobiódr (wadowicki). Kościół: Feliks Książarski. — Józef Niedźwiedzki.
 Poborz (kutnowski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 Poczajów (krzemieniecki). Kościół: Paweł Giżycki. — G. Hoffman.
 „ Kaplica drewniana: Jan de Witt.
 Podgórze (Kraków). Willa Bednarskiego: Władysław Ekielski.
 Podhorce (złoczowski). Zamek: Andrzej del Aqua.
 Podkamień (brodzki). Klasztor OO. Dominikanów: Chrystjan Dahlke.
 Podlužne (rówieński). Park: Djonizy (Mc. Clair) Mikler.
 Podzamecze (garwoliński). Pałac: Ksawery Djonizy de Makowo-Makowski.
 Pogoń pod Sosnowcem. Kościół: S. J. Pomian-Pomianowski.
 „ Szpital tow. Sosnowieckiego: Apolonjusz Nieniewski.
 Pogryzów (rosieński). Pałacyk: F. Rymgajllo.
 Polanówka (puławski). Stajnie: Henryk Marconi.
 Policzna (kozienicki). Kościół: Jerzy Werner.
 Połock. Katedra unicka: Błażej Kosiński.
 Połoneczka (baranowski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
 Połonne (zwiahelski). Zamek: Maciej Trapola.
 Pomarzanowice (poznański wsch.). Pałac (1891): K. Skórzewski.
 Pomarzany (gnieźnieński). Budynki gospodarcze: Ludwik Ballenstedt.
 Poniemunek (jezioroski). Dwór: J. Olechnowicz.
 Popowo Kościelne (pultuski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Poryck (włodzimierski). Kościół: Andrzej Ahorn. — Aleksander Rycerski. — Ignacy Waźniewski.
 „ Park: Djonizy (Mc. Clair) Mikler.
 Posadów (gostyński). Dwór: Stanisław Hebanowski.
 Posławy (dzisieński). Kościół: Artur Goebel.
 Postoliska (radzymiński). Kościół: Krzysztof Wilhelm Düring.
 Poświętne (radzymiński). Kościół Józef Pius Dziekoński. — Krzysztof Wilhelm Düring.

Potulice pod Nakłem (bydgoski). Pałac: Stanisław Hebanowski.
 Powsin (warszawski). Karczma: A. Locci.

Poznań.

- „ Archiwum (b. gmach sądowy w dawnym zamku): Jerzy Czacki z Chomiąt. — A. Höhne.
- „ Bank Zw. Sp. Zarobkowych: Ludwik Frankiewicz. — Tomasz Pajzderski.
- „ Bazar: Karol Fryderyk Schinkel. — Krzyżanowski.
- „ Biblioteka uniwersytecka przy ul. Ratajczaka: K. Hinckeldeyn. — G. Zajdler (1902).
- „ Dom Katolicki przy ul. Św. Marcina: Ludwik Frankiewicz.
- „ Domy: Bolesław Kazimierz Ballenstaedt. — L. Frankiewicz. — G. B. Quadro.
- „ Dyrekcja poczty: Franz Schwechten.
- „ Gmach sądu: Johann Edward Jacobstahl.
- „ d. Gmach Banku Rzeszy: Johann Edward Jacobstahl.
- „ Katedra św. Piotra i Pawła: M. Cybulski. — Z. Gorgolewski. — A. Höhne. — F. M. Lanci. — J. Michałowicz. — G. B. Quadro. — K. F. Schinkel. — E. Schroeger. — B. Solari.
- „ Kościół św. Franciszka z Assyżu (OO. Bernardynów): J. Steiner.
- „ Kościół OO. Jezuitów: Jan Catenaci. — B. Wąsowski. — Jan Poradowski.
- „ Kościół p. w. Św. Józefa: Ludwik Frankiewicz.
- „ Kościół p. w. N. M. Panny: H. Brunsberg. — Lorco.
- „ Kościół p. w. św. Maryi Magdaleny, d. św. Stanisława (OO. Jezuitów): J. M. Bernardoni. — Tomasz Poncino. — Wojciech Przybyłkiewicz. — Bartłomiej N. Wąsowski.
- „ Kościół ewangelicki p. w. św. Krzyża: A. Höhne.
- „ Kościół ewangelicki p. w. św. Pawła: J. Hochberg. — T. A. Stüler.
- „ Kościół luterski: B. Belów.
- „ Muzeum Wielkopolskie: K. Hinckeldeyn (1899 — 1903).
- „ Pałac arcybiskupi: K. G. Langhans. — Pompeo Ferrari.
- „ Ratusz: A. Höhne. — W. Günther. — Nerger. — Antoni. — Giovanni. — Kilian Legk. — J. B. Quadro. — F. Teubner. — A. Vamper. — L. Frankiewicz.
- „ Ratusz nowy: Grüder. — Siehert.
- „ Starostwo krajowe: Antoni Krzyżanowski.
- „ Synagoga nowa: Wilhelm Hubert Cremer.

- Poznań. Teatr miejski: D. Gilly. — Herman. — Koch. — Stenzel.
 „ Teatr miejski (Polski) w ogrodzie Potockiego: Z. Gorgolewski. — S. Hebanowski.
 „ Dom dochodowy przy teatrze Polskim: Ludwik Frankiewicz.
 „ Tow. Przyjaciół Nauk: Zygmunt Gorgolewski.
 „ Wieża Górnosłaska (1911): prof. Poelzig.
 „ Wydział prowincjonalny: Franz Schwechten.
 „ Zakład Św. Józefa: Ludwik Frankiewicz.
 „ Zamek: patrz Archiwum.
 „ Zamek (d. cesarski): Franz Schwechten.
 „ Ziemstwo Kredytowe: Freter.
- Oprócz tych, w Poznaniu czynni byli: Andreas murator. — W. Canoni. — J. Delmotha. — H. Diluga. — Donatus murator. — A. Fabycki. — A. Ferner. — J. Fliess. — M. Frakalancze. — Fürstenau. — Gabrjel z Lugano. — J. Gallus. — D. Gilly. — J. di Varde Campo. — Wł. Jewasiński. — J. Kenyger. — L. Kilian. — A. Kiliński. — J. Kler. — A. Krzyżanowski. — W. Langierowicz. — J. Lenc. — K. Levering. — J. Maferla. — Mathias murator. — J. Melon. — M. Merlan. — Michał murator. — J. Nurski. — K. Palacz. — H. Peterman. — F. Pilgram. — P. Pyoro. — J. Szukteller. — J. Szretter. — M. Szye. — M. Urycht. — J. Weber. — M. Witkowiec. — L. Wolff. — J. Woltelini. — J. Zacher.
- Pozajście (kowieński). Kościół i klasztor OO. Kamedułów: L. Fredo. — Perti. — Karol Gregotowicz. — Piotr Peretti. — P. Putini.
- Praszka (wieluński). Dwór i kościół: Anzelm Dobromir Krysiński.
- Praszka Pilawa. Kolonja urzędnicza: Marjan Kontkiewicz.
- Prokocim (podgórski). Pałac: Karol Knaus.
- Promna (grójecki). Kościół (1870 — 1872): A. A. Loewe.
- Prostyń (węgrowski). Kościół: Jasiński. — Michałowski.
- Proszowice (miechowski). Kościół: Augustyn Litwinek. — Hannus Theutonicus.
- Pruszków (warszawski). Dom gościnny przy stacji dr. żel.: A. Loewe.
- Przasnysz. Kościół luteranski: Antoni Wójcicki.
- Przeclaw (mielecki). Kaplica grobowa: Teodor Talowski.
- Przedbórz (konecki). Bóżnica: Lejb Jehuda.
- Przedecz (włocławski). Dwór: Korneli Gabrjelski.
 „ Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Przydonica (nowosądecki). Kościół: Paulus magister.
- Przemyśl. Fortyfikacje: Jakób Solari.

- Przemyśl. Katedra: Tomasz Pryliński.
- „ Klasztor PP. Karmelitanek bosych: M. Zajączkowski.
- „ Koszary obrony krajowej i szkoły miejskie: M. Zajączkowski.
- Prócz tych, w Przemyślu pracował: Krzysztof Bodzan.
- Przeworsk. Młyn i Zamek: Wacław Klepacz.
- Przybyszew (grójecki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- Przysucha (opoczyński). Dwór: Józef Huss.
- Psary (chrzanowski). Pałac: Juljan Zacharjewicz.
- Pszczew (międzyrzecki). Kościół: Juljusz Hochberger.
- Pszczonów (łowicki). Kościół: Adam Idźkowski.
- Pszczyna. Pałac księżęcy H. A. G. W. Destailleur. — Leiendecker.
- Pszów (rybnicki). Kościół: Gans.
- Ptkanów (opatowski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Puchaly. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Pudliszki (gostyński). Cukrownia: Juljan Łubieński.
- Puławy. Domek gotycki: Piotr Aigner. — Wojciech Jaszczold.
- „ Kaplica w d. instytucie Maryjskim: Juljan Ankiewicz. — Jerzy Karol Völek.
- „ Kościół p. w. N. M. P.: Piotr Aigner.
- „ Marynki: P. Aigner. — W. Jaszczold.
- „ Pałac (instytut rolniczy): J. Górecki. — B. Orłowski. — Zaleski.
- „ Park: Djonizy (Mc. Clair) Mikler.
- „ Sybilla: P. Aigner. — Wojciech Jaszczold.
- Pultusk. Kolegjata: Jerzy Czacki. — Stanisław z Mogilna.
- „ Mury miejskie: Jerzy Czacki.
- „ Pałac (zamek) biskupi: Krzysztof Szembek. — A. Piotrowski.
- Pyzdry (słupecki). Regulacja miasta: Tomasz Karol Pelletier.
- Rabka (myślenicki). Kolonja lecznicza wakacyjna: Józef Pokutyński.
- Rabsztyn (olkuski). Zamek: Mikołaj Wolski.
- Rachny. Kaplica i chłodnia wzorowa przy pałacu: Władysław Leszek Horodecki.
- Raciąż (sierpecki). Kościół: Józef Górski.
- Raczkowski (augustowski). Kościół: Piotr Aigner. (Żr.: Województwo białostockie. Przeszłość, zabytki. 1929, str. 11).
- „ Oberża: Henryk Marconi.
- „ Ratusz: Henryk Marconi.
- Radom. Cerkiew: Antoni Kacper Wąsowski.
- „ Gmach Tow. Kr. Miejskiego: Ludwik Radziszewski.
- „ Komisja wojewódzka: Stefan Baliński. — Antoni Corazzi.

- Radom. Kościół farny: M. Berent.—Józef P. Dziekoński.—S. Szpadkowski. — K. Wojciechowski.
- „ Kościół p. w: Opieki Matki Boskiej: Józef Pius Dziekoński.
- „ Ratusz: Henryk Marconi.
- „ Resursa: Ludwik Radziszewski.
- „ Rzeźnia mechaniczna: Władysław Leszek Horodecki.
- Radzanowo (płocki). Kościół: Antoni Chmieliński.
- Radziejowice (błoński). Kościół: Jakób Kubicki.
- „ Pałac: Jakób Kubicki.
- Radziejów Kujawski (nieszawski). Kościół po-franciszkański: Jerzy Raczyński.
- Radziwie (gostyniński). Kościół: Edward Cichocki.
- Radzymin. Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- „ Pałac: Jan Kammsetzer.
- „ Seminarjum naucz. wiejskich: Antoni Corazzi.
- Radzyń. Cerkiew p. w. Św. Jerzego: Piotr Levittoux.
- Raj (brzeżański). Pałac: J. Wężyk - Rudzki. — J. Zacharjewicz.
- Rakiszki (jezioroski). Kościół: Jerzy Werner.
- „ Pałac: Karol Jankowski.
- Raszewy (jarociński). Pałac: Zygmunt Gorgolewski.
- Raszków (włoszczowski). Pałac: Karol Jankowski. — Wł. Żychiewicz.
- Raszyn (warszawski). Kolonja urzędnicza: Tadeusz Zieliński.—M. Bystydzieński.
- „ Kościół: Szymon Bogumił Zugk.
- Rataje (gostyniński). Dwór: Józef Huss.
- Ratoszyn (radomski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Rawa Mazowiecka. Cerkiew: Antoni Kaliszewski.
- Rawicz. Kościół ewangelicki: Krause. — Karol Gotthard Langhans.
- Retów (rosieński). Kościół: Gąsowski. — F. A. Stüler.
- Rogalin (śremski). Pałac: A. Höhne. — Kwiatkowski. — J. Chrzeci-
ciel Kammsetzer (dekoracja wnętrz).
- „ Zamek: Zygmunt Hendel.
- Rogów (brzeziński). Dwór: A. Nieniewski. — W. Kozłowski.
- Rokitno (błoński). Kościół (1704 — 1884): Józef Bellotto. — Kon-
stanty Wojciechowski.
- Rokiciny (brzeziński). d. Dom gościnny przy st. dr. żel.: Henryk Mar-
coni.
- Rokosowo (gostyński). Pałac: Fryderyk August Stüler.
- Romany (kolneński). Kościół: Kleopas Konopka.
- Roskosz (konstantynowski). Pałac: Franciszek Jaszczołd.

- Rostkowo (przasnyski). Kościół p. w. Św. Stanisława Kostki: A. Schimmelpfenning. — P. Woycicki. — A. Wójcicki.
- Roś (wołkowycki). Kościół: Aleksander Grodecki.
- Równe Wołyńskie. Kościół: K. Wojciechowski.
- „ Park i zabud. ogrodowe: Bourignon.
- „ Budowle w mieście: Fr. Ks. Lubomirski. — Touscher.
- Różanka (włodawski). Pałac: Halaburd. — Fr. M. Lanci. — Polikowski. — Zabokrzycki.
- „ Kościółek: Ks. D. de Makowo-Makowski.
- Rozniszew (kozienicki). Kościół: Edward Cichocki. — J. Hinz.
- Ruda (wieluński). Kościół par.: Józef Głowiński.
- Ruda Maleniecka (konecki). Kaplica: Jakób Gay.
- Ruda Marymoncka (warszawski): A. D. Krysiński. — Karol Martin.
- Rudka (mińsko-maz.). Sanatorjum: Karol Jankowski.
- Rudka (grodziński). Pałac: Jan Heurich, syn.
- Rycheice (drohobycki). Pałac: Jan Ch. Kammsetzer.
- Rydzyń (lesznieński). Kaplica: Pompeo Ferrari.
- „ Pałac: I. Graff. — K. M. Frantz. — Pompeo Ferrari.
- Ryki (garwoliński). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Rypin. Cerkiew: Józef Górski.
- „ Kościół ewangelicki: Józef Górski.
- „ Synagoga: Józef Górski.
- Rzekuń (ostrołęcki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Rzemiń (mielecki). Zamek: Zygmunt Hendel.
- Rzepiennik Biskupi (gorlicki). Kościół: A. Stacherski.
- Rzeszynek (pow. strzebiński). Zamek: Zygmunt Wilczewski.
- Rzucewo (pucki). Pałac: Fryderyk August Stüler.
- Sadki (wyrzyski). Kościół katolicki: D. Fecell. — Merkier. — C. Oberreich. — P. Pilgram.
- Sadkowiec (rawski). Kościół: Bronisław Muklanowicz.
- Sadłowo (rypiński). Kościół: Józef Limowski.
- Sadlno (niezawski). Kościół: Paweł Charzyński.
- Sainka. Pałac Mańkowskich: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.
- Samkowa?: Daniel Mateusz von Pöppelmann.
- Samogoszcz (garwoliński). Kościół: J. Ankiewicz, według H. Marconiego.
- Samostrzel (wyrzyski). Pałac: Stanisław Hebanowski.
- Samojłowice (wołkowycki). Dwór: Aleksander Grodecki.
- Sancygniów (pinczowski). Dwór: Adam Oczkowski.

- Sancygniów. Pomnik Jakóba i Anny Sancygniowskich: Gucci Santi (Xanti).
- Sandomierz. Domek szwajcarski za bramą Opatowską: Jan Lasota.
 „ Katedra: ks. Józef Karsznicki.
 „ Domek kapitulny koło katedry: ks. Józef Karsznicki.
 „ Kościół i klasztor PP. Benedyktynek: ks. Józef Karsznicki.
 „ Progimnazjum żeńskie: Feliks Poplawski.
- Sanniki (gostyniński). Dwór: Władysław Marconi.
 „ Kościół: Franciszek Tournelle. — Konstanty Wojciechowski.
- Sarja (drysieński). Kościół: G. Schacht.
- Satanów (płoskirowski). Pałac: St. Pac.
- Sejny. Katedra: Julian Łubieński.
 „ Seminarjum: Julian Łubieński.
- Serebryńce (mohylowski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Serniki (lubelski). Kaplica grobowa: Franciszek Tournelle.
- Sewerynowka (lityński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Siedlee. Gmach dyr. szecz. T. K. Z.: Julian Ankiewicz. — F. Modrzewski.
 „ Gimnazjum: Antoni Corazzi.
 „ Ratusz: Franciszek Modrzewski.
 „ Szkoła wydziałowa: Adolf Mateusz Dowkontt.
 „ Więzienie: Henryk Marconi.
- Siedliska. Dwór: Jan Hinz.
- Siekowo (śmigieński). Pałac: Zygmunt Gorgolewski.
- Sieniawa (jarosławski). Zamek: Albert Bitner.
- Siennica (mińsko-maz.). Kościół (ob. kaplica pogrzebowa): Jan Gólkowski.
- Sieradz. Kościół farny: Grzegorz Dybertowy.
 „ Dom pod Nr. 69 - ym (dawnym): R. Chwastkiewicz. — Józef Kubecki.
- Sieraków (międzychodzki). Kościół ewangelicki Bogumil Werchan.
- Sierniki (szubiński). Pałac: Wiktor Stabrowski.
- Sierpc. Cerkiew: Józef Górski.
- Sitkowo (lipowiecki). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Skarżysko (konecki). Gimnazjum: Tadeusz Zieliński.
- Skawina (podgórski). Kościół: Władysław Ekielski.
 „ Ratusz: Władysław Ekielski.
- Skiernewice. Kościół par.: Efraim Schroeger.
 „ d. Koszary saperów: Aleksander Woyde.
 „ Pałac: Efraim Schroeger.

- Skierniewice. Stacje kolejowe (dawne): A. Goloński. — A. Idzkowski.
 „ Wille: Adam Idzkowski. — Władysław Marconi.
 Skolimów (warszawski). Kościół: Bronisław Brochwicz-Rogoyski. —
 Władysław Kossowski.
 Skotniki (sochaczewski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 Sławsk (koniński). Zabud. dworskie: J. Wężyk-Rudzki.
 Słonim. Cerkiew: A. Czagin.
 Słubica (błoński). Pałac: Wojciech Wawrzyniec Bobiński.
 Słuck. Kościół: Stanowicz — Tyszewicz.
 Słupca. Regulacja miasta: Tomasz Karol Pelletier.
 Słupna?: Daniel Mateusz v. Pöppelmann.
 Służew (warszawski). Kościół: Fr. Marja Lanci.
 Smogoszcz. Kościół: Leandro Marconi.
 Smogulec (wagrowiecki). Kościół: Zygmunt Gorgolewski.
 „ Kaplica: Z. Gorgolewski. — Wiktor Stabrowski.
 Sobianowice (lubelski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 Sobieszyn (garwoliński). Szkoła rolnicza: Apolonjusz Nieniewski.
 „ Zabud. dworskie: Henryk Marconi.
 Sokołówko (ciechanowski). Szkoła rolnicza: Antoni Wójcicki.
 Solec (iłżecki). Seminarjum naucz.: W. Kosmowski.
 Solec (stopnicki). Zakład kąpielowy: Jan Heurich, syn.
 Soleczno (wrzesiński). Dwór (1892): Ksawery Stelmachowski.
 Sońsk (ciechanowski). Dom ludowy: Antoni Wójcicki.
 „ Kościół: Antoni Wójcicki.
 „ Plebanja: Antoni Wójcicki.
 Sosnowiec. d. Komora celna: Aleksander Iwanowicz Gornostajew.
 Sosnowiec (będziński). Kościół: Karol Kozłowski.
 „ Kościół: J. S. Pomian-Pomianowski.
 „ Szkoła Dietla: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.
 „ Szkoła realna: J. Hinz.
 Spała (rawski). Pawilon myśliwski: Franciszek Arveuf.
 Spytkowice (wadowicki). Kościół: J. Trevano (?)
 Srebrna (łączycki). Dwór: Stanisław Grzywiński. — Korneli Gabrjel-
 ski.
 Staniątka (bocheński). Klasztor Benedyktynek: Krzysztof Zywerth.
 „ Kościół: Jaśko z Oświęcimia.
 Stanin (łukowski) Dwór (przebudowa): Adolf Franciszek Schuch.
 Stanisławów (połocki). Pałac: Edmund Fryk.
 Stara Wieś (węgrowski): Gorzelnia, kościół, pałac: Bolesław Pod-
 czaszyński.

- Stare Miasto (łańcucki). Kościół: Karol Zaremba.
- Stare Sioło (bóbrecki). Zamek: Ambroży Przychylny.
- Starachowice (iłżecki). Kolonja robotnicza. Tadeusz Zieliński.
- Stara Słupia (opatowski). Dwór: Józef Jan Nepomucen Niegolewski.
- Starożreby (płocki). Kościół parafjalny i wieża: Wojciech Wawrzyniec Bobiński. — J. Górski.
- Stary Sącz. Klasztor Klarysek: Jan de Simon, v. di Simonis Giovanni.
- Stobylka (dubieński. Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Stoczek. Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Stryj. Kościół par.: Juljan Zacharjewicz.
- Stryjna (krasnostawski). Dwór: Korneli Gabrjelski.
- Stryków (brzeziński). Kościół: Józef Pius Dziekoński i Zdzisław Mączeński.
- Strzegocin (łęczycki). Dwór: Korneli Gabrjelski.
- „ Kościół: Karol Mertsching.
- Strzemieszyce (będziński. Kościół: J. S. Pomian-Pomianowski.
- Studzianki. Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Studzieniec (skierniewicki). Osady rolne: Zygmunt Kisłański.
- Stromiec (radomski) Kościół: Rudolf Meyer.
- Strzelce (hrubieszowski). Pałac myśliwski: Jan Heurich, syn.
- Sucha (kozienicki). Kościół: Antoni Corazzi. — F. Tournelle.
- Sucha (żywiecki). Kościół: Teodor Talowski.
- „ Zamek: Grzegorz Kaczorowski. — K. Knaus.
- Suchedniów (kielecki). Kościół: Henryk Marconi.
- Suderwa. Kościół: Wawrzyniec Gucewicz.
- Sulejów (piotrkowski). Kościół: Feliks Nowicki.
- Sulerzyc (ciechanowski. Kościół: Józef Pius Dziekoński. — Antoni Wójcicki. (1907).
- Sulisławice (sandomierski). Kościół: Wojciech Bobiński. — Bronisław Muklanowicz.
- Suwalki. Cerkiew: Wojciech Szpinalski.
- „ „ Henryk Marconi. — Konstanty Ton.
- „ d. Dom rządu gubernialnego: Karol Majewski.
- „ Gimnazjum: L. Jabłoński.
- „ Kaplica na cmentarzu: Karol Majewski.
- „ Kościół p. w. św. Aleksandra: Piotr Aigner. — Henryk Marconi. — Mateusz Tryniszewski.
- „ Kościół ewangelicki: Karol Majewski. — W. Ritschel.
- „ Ratusz: K. Majewski.
- „ Szpital św. Piotra i Pawła: Karol Majewski.

- Sylgudyszki (święciański). St. dr. żel.: St. Witkiewicz.
 Szatyjów. Dwór: K. Jankowski.
 Szawłany (szawelski). Kościół par.: Fulgenty Rymgajllo.
 Szczawin (ostrolęcki). Dwór: Adam Idźkowski.
 Szczawnica (nowotarski). Zakład zdrojowy: Maciej Moraczewski.
 Szczorse (nowogródzki). Pałac i cerkiew: J. de Sacco. — J. Gabriel.
 Szewna (opatowski). Kościół: Mikołaj Pawłowski. — ks. Józef Karsznicki.
 Szolków (wilkomierski). Kościół: Piotr Leon Karasiński.
 Szpików. Cukrownia: Władysław Leszek Horodecki.
 „ Dom mieszkalny: Władysław Leszek Horodecki.
 Szydłowiec (konecki). Kościół: Martinus Gladiator.
 „ Zamek: Fr. della Lora ?
 Szydłów (stopnicki). Kaplica: Antoni Wiwulski.
 Szymanów (sochaczewski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
 Szpanów (rówieński). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
 Ślachein (średzki). Pałac (1899): Heljodor Matejko.
 Ślesin (koniński). Regulacja miasta: Tomasz Karol Pelletier.
 Śmiechów (turecki). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 Śmielów (jarociński). Pałac: Stanisław Zawadzki.
 Śrem. Gmach stanów powiatowych: Paweł Pitt.
 Śreniawa (lityński). Cukrownia: Julian Łubieński.
 Święta Lipka (rastemborski). Kościół: J. Ertli. — Zadorski
 Świdnica. Więzienie: Zygmunt Gorgolewski.
 Święty Krzyż (kielecki). Kościół p. w. Św. Krzyża: ks. Józef Karsznicki.
 Tarce (jarociński). Pałac: Stanisław Hebanowski.
 Tarchomin (warszawski). Pałac: Szymon Bogumił Zugk.
 Tarczyn (grójecki). Ratusz: Antoni Kaliszewski.
 Targoszyce (będziński). Kościół (1880): Stanisław Adamczewski.
 Tarnopol. Kościół O. O. Dominikanów: August Fryderyk Konstanty Moszyński.
 „ Kościół: Teodor Talowski.
 Tarnów. Gimnazjum: Józef Sarre.
 „ Kaplica Św. Józefa (plany): Michał Zajączkowski.
 „ Katedra: J. Paneczek. — J. M. Padovano. — J. Zacharjewicz.
 „ Ratusz: Jan Marja Padovano.
 „ Synagoga: Władysław Ekielski.
 Tezew. Bramy nowego mostu na Wiśle: Johann Edward Jacobstahl.
 „ Dworzec kolejowy i wieże starego mostu: Fryderyk August Stüler.

- Tczów (kozienicki). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
- Tenczyn (myślenicki). Zamek: Zygmunt Hendel.
- Teresin (błoński). Pałacyk: Franciszek Arveuf.—Adolf Adam Loewe.
- Tereszki (Wolyn). Kościół: Kochanowski.
- Thuszcz (radzyński). Dawna stacja dr. żel.: B. Podczaszyński.
- Thuste (zaleszczycki). Kościół: Teodor Talowski.
- Tomaszów Rawski. Kościół: Henryk Marconi.—Konstanty Wojciechowski.
- „ Pałac: Bolesław Podczaszyński.
- Toruń. Dom urzędu powiatowego: Hugo Hartung.
- „ Dworzec Artusa: Antoni van Obbergen.
- „ Nowy dworzec Artusa: Schmidt.
- „ Gmach poczty (1881): J. Otzen.
- „ Kościół ewangelicki: Hugo Hartung.
- „ Kościół farny: Hans Brand.
- „ Kościół p. w. św. Jana przy ul. Żeglarskiej: Jan Gotland.
- „ Ratusz: Antoni van Obbergen.
- „ Twierdza (1807—1811). Antoni Piotrowski.—Karol Trautsolt.
- „ Most: Piotr z Budziszyna.—Antoni Piotrowski.
- Trylesin (mohylowski), pałac mauzoleum i zabud. dworskie: Adam Idźkowski.
- Trzeciel (nowo-tomycki). Kościół par. ew.: A. Herlitze.—T. Romanowski.
- Tuchowicz (łukowski). Kościół: Władysław Hirszel.
- Tuczyn (rówieński). Pałac: Merk.
- Tulezyn (braclawski). Pałac: Lacroix.
- Tulin na Wołyniu. Pałac: Władysław Leszek Horodecki.
- Tulisków (koniński). Kościół: Chorąży.
- Turczynek (błoński). Willa: Władysław Marconi.
- Turek. Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- Turzno (toruński). Dwór: Henryk Marconi.
- Tworki (warszawski). Zakład umysłowo-chorych: T. T. Lembke.—A. Oraczewski.
- Tyczyn (rzeszowski). Probostwo: Antoni Wacław Betański.
- Tykocin (wysoko-mazowiecki). Zamek: Job Bretfus.
- Tylice (lubartowski). Zamek: Jan Strakowski.
- Ujazd (brzeziński). Kaplica: Konstanty Wojciechowski.
- Ursynów (warszawski). Pałac: Zygmunt Rospendowski.
- „ Seminarjum nauczycielskie: Marjan Kontkiewicz.
- Ustrobną. (krośnieński. Kościół (1877): Teofil Żebrawski.

- Wadowice. Kościół: Tomasz Pryliński.
- Wadowice Górne (mielecki). Kościół: Teodor Talowski.
- Wadów (krakowski). Dwór: Antoni Łuszczkiewicz.
- Waka (wileńsko-trocki). Pałac: Leandro Marconi.
- Walewice (łowicki). Pałac: Hilary Szpilowski.
- Walilý (bialostocki). Kościół: Aleksander Grodecki.
- „ Pałacyk drewniany. Aleksander Grodecki.
- Waliszew (łowicki). Kościół: Bolesław Podczaszyński.
- Waldowo (woj. pomorskie). Kościół: Sebastjan Lekner.
- Wandalinowo (grodziński). Kościół: Wojciech Bobiński.
- Warklany (rzeczycki). Pałac: W. Mazotti.
- Warszawa. Arsenal (zbrojownia): Daniel Joachim Chrystjan Jauch (prowadzenie robót).—Paweł Grodzicki.—Mehler de Savigny.
- „ Bank Dyskontowy przy ul. Fredry Nr. 8: Maurycy Grodzieński.—Kazimierz Loewe.
- „ Bank Handlowy przy ul. Czackiego róg Traugutta: Leandro Marconi.
- „ Bank Polski (dawny, ob. Izba Skarbowa) i zabudowania: Jakób Gay. — Adam Mazurkiewicz. — Julian Ankiewicz.
- „ Bank Polski przy ul. Bielańskiej: L. N. Benois, v. Benua.
- „ „ Tow. Spółdzielczych przy ul. Boduena, Zgoda i Jasnej: Jan Heurich, syn.
- „ Bank Tow. Spółdz. oddział w hotelu Polonia: Jan Heurich, syn.
- „ Bank Zachodni (dawniej II. Wawelberga), przy ul. Fredry Nr. 6: Józef Pius Dziekoński.
- „ Bank Zjednoczonych Ziem Polskich (Plac Napoleona róg ul. Moniuszki): Karol Jankowski.
- „ Biblioteka ord. Zamoyskich przy ul. Żabiej Nr. 4: Marcei Berent. — J. Ankiewicz.
- „ Biblioteka Przeddzieckich przy ul. Szczygłej: Józef Huss.
- „ „ Publiczna im. St. i Eug. Kierbedziów przy ul. Koszykowej: Jan Heurich, syn. — Władysław Marconi.
- „ Biblioteka uniwersytetu: Antoni Jasińczyk-Jabłoński. — Stefan Szyller.
- „ Brama Krakowska (zburzona w r. 1817): Benedykt Kawecki.—Jakób Kubicki.
- „ Biura komisji woj. Mazowieckiego: Antoni Corazzi.
- „ Centrala telefoniczna przy ul. Zielnej: Bronisław Brochwicz-Rogóyski. — J. G. Clason.

- Warszawa. Cmentarze: Bródzieński: E. Cichocki.
- „ Ew. Augsburski: J. Pius Dziekoński. — J. Heurich. — L. Karasiński. — E. Lilpop. — A. Schuch.
 - „ Ew.-Reformowany: K. Wojciechowski. — K. Loewe.
 - „ Grobowce Józefa Rautenstraucha i Laury z Rautenstrauchów Buynowej na cmentarzu kapucyńskim przy ul. Kapucyńskiej: Al. L. Kozubowski.
 - „ Powązkowski: J. Dietrich. — E. Falkowski. — A. Goebel. — Jan Heurich, syn. — W. Kosmowski. — A. Kropiwnicki. — A. D. Krysiński. — A. Nieniewski. — Wł. K. Rittendorf. — J. W. Rudzki. — F. Zygodlewicz.
 - „ Starozakonnych: J. Völck.
 - „ Cytadela: Iwan Iwanowicz Dehn I-y.
 - „ dawny Dom jarmarczny (prawa część Teatru Wielkiego): Piotr Aigner.
 - „ Dom ludowy Polsk. Macierzy Szkolnej: Tadeusz Zieliński.
 - „ Domy mieszkalne dla robotników im. Wawelberga i Rotwanda: Edward Goldberg.
 - „ Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. I. (Dawny pałac Hylzenów, p. Mostowskich, później Kom. Rz. Spraw Wewn.): Antoni Corazzi. — W. Arnold.
 - „ Dworzec centralny: Józef Sandecki.
 - „ Główny, d. Wiedeński: Henryk Marconi.
 - „ Wschodni (d. Terespolski lub Brzeski): Alfons Kropiwnicki.
 - „ Fort „Śliwicki“: Jokisz (prowadzenie budowy).
 - „ Gielda (dawna Rajszula): Witold Lanci. — Jakób Kubicki. — Andrzej Gołoński.
 - „ Gmach przy Kom. Rz. Przych. i Skarbu na mieszkania urzędników: Edmund Ekerkunst.
 - „ Gmach Towarz. Hygienicznego przy ul. Karowej: Jan Heurich, syn.
 - „ Hale targowe „Mirowskie“ za Żelazną Bramą: Kazimierz Edward Cezary Dankowski. — B. Milkowski. — Apolonjusz Nieniewski.
 - „ Hotele: Angielski: Feliks Gąsiorowski.
 - „ Bristol: Władysław Marconi.
 - „ Brühlowski: Witold Lanci.
 - „ Europejski: Henryk Marconi.
 - „ Krakowski: Adolf Schuch (ob. nadbud.).
 - „ Rzymski: Alfons Kropiwnicki.

Warszawa. Victorja: Piotr Frydrych.

- „ Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych: W. Junosza-Piotrowski.
- „ Kalwarja (nieistniejąca już) w Alei Ujazdowskiej: D. J. Jauch.
- „ Kanalizacja i wodociągi: Wilhelm Arnold. — Juljan Herde. — Eligjusz Wiktor Szrajber. — William i Józef Lindley. — Henryk Marconi.
- „ Kąpiele ludowe wyzn. mojż. przy ul. Szerokiej: Naum Hornstein.
- „ Kolumnada przy kościele OO. Bernardynów. mieszcząca muzeum przemysłu i rolnictwa: Piotr Aigner. — Juljan Ankiewicz.
- „ d. Komora celna (przy ul. Chmielnej ob. zburzona): Feliks Rajmund Bogucki. — Andrzej Gołoński.
- „ Koszary artylerji: St. Zawadzki.
- „ „ gwardji: A. Gołoński. — J. Kubicki. — W. H. Minter. — St. Zawadzki.
- „ „ dawne kadeckie: Józef Rautenstrauch.
- „ „ kawalerji w Łazienkach: W. H. Minter.
- „ „ Mirowskie: A. Gołoński. — D. J. Jauch. — J. Kubicki.
- „ „ saperów: W. H. Minter.
- „ „ 36 p.p. (dawniej kozackie) przy ul. 11-go Listopada: Paweł Wędziagolski.
- „ „ w Mokotowie: W. Junosza-Piotrowski.
- „ Kościoły: p. w. św. Aleksandra: Piotr Aigner. — K. J. Dollinger. — Józef Pius Dziekoński.
- „ „ p. w. św. Augustyna: Edward Cichocki. — Józef Huss.
- „ „ p.p. Bernardynek (zburzony, podczas budowy Zjazdu ku Wiśle): Mikołaj Duchnowski.
- „ „ p. w. św. Ducha (OO. Paulinów): Kleofas Konopka.
- „ „ p. w. św. Florjana na Pradze: Józef Pius Dziekoński.
- „ „ p. w. św. Franciszka Serafickiego (OO. Franciszkanów) (kaplica Św. Witalisa): Jauch Daniel Jan Joachim Chrystjan (prowadzenie robót).
- „ „ p. w. Św. Jacka (OO. Dominikanów) przy ul. Freta: Aleksander Siekiera. — Hilary Szpilowski.
- „ „ p. w. Św. Jana (Katedralny): Jakób Balin. — Józef Dietrich. — Adam Idźkowski.
- „ „ Św. Józefa (OO. Karmelitów): St. Baliński. — W. Kosmowski. — Henryk Marconi. — Efraim Schroeger. — Tylman di Camerini.
- „ „ Św. Józefa (PP. Wizytek): Henryk Marconi. — F. Placidi?

Warszawa. Karola Boromeusza przy ul. Chłodnej: Henryk Marconi.

Kościóły:

- „ „ Św. Karola Boromeusza na Powązkach: A. Kropiwnicki.—
A. Welke.—Józef Pius Dziekoński.
- „ „ Św. Kazimierza (PP. Sakramentek): W. Kosmowski.—Tyl-
man di Camerini.
- „ „ Św. Kazimierza (SS. Miłosierdzia): Władysław Marconi.
- „ „ Św: Krzyża (OO. Misjonarzy): J. Bellotto.—Antoni Fon-
tana. — H. Marconi. — D. J. J. Chr. Jauch.
- „ „ Św. Marcina (OO. Augustjanów): F. Placidi?
- „ „ N. M. P. na Nowem Mieście: A. Kropiwnicki.— F. Zy-
gadlewicz.
- „ „ N. M. P. Łaskawej (OO. Pijarów): A. Corazzi.—A. Kropi-
wnicki.
- „ „ Św. Piotra i Pawła: E. Cichoeki. — S. Przemyski. — J.
Werner.—Wł. Hirszel.—Józef Pius Dziekoński.
- „ „ Przemienienia Pańskiego (OO. Kapucynów): I. Affati.—
K. Ceroni. — Józef Pius Dziekoński. — A. Gołoński. —
Augustyn Locci.—H. Marconi.
- „ „ Św. Stanisława przy ul. Bema na Woli: J. Orłowski.
- „ „ Św. Stanisława przy ul. Wolskiej: J. P. Dziekoński.
- „ „ Św. Trójcy (PP. Brygidek, nieistniejący): A. Gołoński.—
J. Kubicki.—W. H. Minter.
- „ „ Św. Trójcy (OO. Pijarów, ob. garnizonowy p. w. Matki
Boskiej): A. Corazzi.—A. Gołoński.
- „ „ Św. Trójcy (OO. Trynitarzy): B. Muklanowicz.
- „ „ W. W. Świętych: Z. Kiślański. — Henryk Marconi. — F.
Zygadlewicz.—Zenon Chrzanowski.
- „ „ p. w. Św. Wawrzyńca na Woli: Adam Idzkowski.— Da-
niel Jan Joachim Chrystjan Jauch.—J. F. Knöbel.
- „ „ Zbawiciela: Józef Pius Dziekoński. — Wł. Żychiewicz. — L.
Panczakiewicz.
- „ Świątynie innych wyznań:
- Cerkiew p. w. Św. Olgi za Łazienkami: Teodor Witkowski.
- „ p. w. Św. Marji Magdaleny na Pradze: Syczew.— A.
Woyde.
- Kaplica Halpertów na cmentarzu ew.-augsb.: Adolf Schuch.
- Kościół OO. Bazylianów: Dominik Merlini.
- „ Grecki na Podwalu: J. Kubicki.
- „ Ewangel.-Augsburski: Szymon Bogumil Zug.

- Warszawa. Kościół Ewangel.-Reformowany: Adolf Adam Loewe.—
 Konstanty Wojciechowski.
- „ Synagoga na Tlumackiem: Leandro Marconi.
- „ „ na Pradze: Józef Lessel.
- „ Marywil (zburzony): Piotr Aigner.
- „ Mennica przy ul. Bielańskiej (zburzona pod budowę gmachu Banku Polski): Piotr Aigner.—Piotr Frydrych.
- „ Ministerstwa:
- „ „ Komunikacji: A. Corazzi.
- „ „ Poczty i Telegr.: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.—Wilhelm Goldberg.
- „ „ Pracy i Opieki Społ.: Szymon Bogumił Zugk.
- „ „ Przem. i Handlu: Adolf Woliński.
- „ „ Rolnictwa: Efraim Schroeger.—H. W. Minter.
- „ „ Skarbu: Antoni Corazzi.—W. Kosmowski.—V. Louis.
- „ „ Sprawiedliwości: Jan Chrzyciel Kammsetzer.
- „ „ Spraw Wewnętrznych: Henryk Marconi.
- „ „ Spraw Zagranicznych: D. J. Jauch.—J. K. Knöbel.—J. F. Knöffel.—K. Kozłowski.—D. M. Pöppelmann.
- „ Muzeum Przemysłu i Rolnictwa przy ul. Krak. Przedm. Nr. 66: Piotr Aigner.—Juljan Ankiewicz.
- „ Ogrody i parki:
- „ „ Botaniczny: cieplarnia: B. P. Podeczaszyński.
- „ „ Saski: Anna Tyszkiewiczówna.
- „ „ „ Altana: Zacharjasz Longuelune.
- „ „ „ Amfiteatr: D. J. J. Ch. Jauch.
- „ „ „ Instytut wód mineralnych: Henryk Marconi.
- „ „ „ Rozplanowanie i budowle ogrodowe: J. Kr. Meneke.—Jan Bogumił Traugott Ulrich.—Szulc.
- „ „ „ Wodozbiór: Henryk Marconi.
- „ „ Lazienki: J. Chr. Schuch.—P. Aigner.—K. J. Dollinger. D. Merlini.—J. Chrz. Kammsetzer.
- „ „ „ Pałac Tow. Zachęty do Sztuk Pięknych: Zenon Chrzanowski.—Stefan Szyller.
- „ „ „ Poczta główna: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.—Wilhelm Goldberg.
- „ „ „ Pomniki, fontanny i studnie:
- „ „ „ Figura N. M. P. Passawskiej: Józef Bellotto.—J. Dietrich.
- „ „ „ Fontanna na placu Bankowym: J. Orłowski.

- Warszawa. Kolumna króla Zygmunta III: A. Galle.—Józef Boretti.—
 E. Cichocki.—E. Falkowski.—Jan Hinz.—Henryk Marconi.—
 Constante Tencalla.
 Obelisk w cytadeli: J. Gay.
 Pomnik ofiar nocy listopadowej (zburzony): A. Corazzi.
 Adama Mickiewicza: Zenon Chrzanowski.—Wł. Marconi.
 Wdzięczności Ameryce: Zdzisław Kalinowski.
 Studnia na Tlumackiem, zw. „Grubą Kašką“: S. B. Zugk.
 Studnie na placu Krasińskich: Piotr Aigner.
 Radjostacja transatlantycka: Marjan Kontkiewicz.
 d. Ratusz staromiejski: Michał Różycki.
 Sale redutowe: Jakób Kubicki.—Hilary Szpilowski.
 Sejm i Senat (dawny Instytut Szlachecki, później Maryjski),
 przy ul. Wiejskiej: Karol Martin.—W. Kosmowski.—Józef Or-
 lowski.—Bolesław Paweł Podczaszyński.—Teofil Schüller.—
 Kazimierz Skórewicz.
 Stowarzyszenia:
 Klub myśliwski: F. Arveuf.
 d. Przystań Tow. Wioślarskiego: J. Hinz.
 Resursa Kupiecka (d. pałac Mniszchów): A. Schuch.
 Resursa Obywatelska: E. Cichocki.—L. Karasiński.
 Szpitale i zakłady dobroczynności społecznej:
 Dom starców gm. ew.-augsb.: A. Werner.
 Domy dla robotników: M. Berent.—H. Marconi.
 Dom starców gm. ewangel.-augsburskiej: Józef Boretti.
 Dom W. T. Dobr. dla sierot dziewcząt przy ul. Rakowieckiej:
 A. Nieniewski.
 Instytut higieny dziecięcej im. bar. Lenwala: B. Żochowski.
 Instytut moralnie zaniedbanych dzieci: Wł. Hirszel.—H. Mar-
 coni.—Ignacy Leopold Essmanowski.
 Przytulisko przy ul. Wilezej 7: Józef Huss.
 Przytułek N. M. Panny: A. Oraczewski.
 „ dla paralityków im. Sobańskich: Wł. Hirszel.
 „ Św. Franciszka Salezego: Wład. Marconi.
 „ Św. Stanisława Kostki: Józef Huss.
 „ Starozakonnych przy st. rog. Wolskich: Andrzej Gołoński.
 Schronisko dla paralityków przy ul. Belwederskiej: Józef Pius
 Dziekoński.
 Schronisko dla starców przy ul. Przyrynek 4/1884 (kaplica):
 Adolf Adam Loewe.

Warszawa.

- Szpital Dzieciątka Jezus (dawny): Antoni Fontana.—A. Goloński. — Aleksander Groffe. —W. Kosmowski.—(obecny): J.P. Dziekoński.
- „ dla dzieci: J. Ankiewicz.—J. Buch.—A. D. Krysiński. — F. Tournelle.
- „ Ewangelicki: A. Schuch.
- „ Oftalmiczny: Henryk Marconi.—Adolf Woliński.
- „ Przemienienia Pańskiego: Artur Oraczewski.
- „ Św. Ducha: J. Orłowski.—Adolf Anastazy Knabe.
- „ Św. Łazarza: A. Idźkowski.—H. Marconi.
- „ Św. Rocha: Jakób Fontana.
- „ Wolski: A. Oraczewski.
- „ Żydowski: A. Goebel.
- Warsz. Tow. Dobroczynności: A. Corrazzi.—J. Gay.
- Zakład Św. Kazimierza na Tamce: L. Jabłoński.
- „ Św. Wincentego à Paulo: W. Hirszel.
- Sztab Główny (d. pałac Saski): Adam Idźkowski.—Daniel J. J. Chrz. Jauch.—Wolkow.
- Teatry i miejsca widowisk:
- Cyrk na Ordynackiej: W. Rakiewicz.
- Dolina Szwajcarska: Strzegocki.—L. Żychliński.—I. L. Essmannowski.
- Filharmonja: K. Kozłowski.
- Panorama na Dynasach: K. Kozłowski.
- Teatr Letni w ogrodzie Saskim: Aleksander Zabierzowski.—Wł. K. Rittendorf.
- d. Teatr Narodowy: B. Solari. — Maraino. — J. Kubicki. — H. Szpilowski.
- Teatr Rozmaitości: A. Corazzi.—E. Falkowski.—H. i W. Marconi.—W. K. Rittendorf.
- Teatr Wielki: P. Aigner.—A. Corazzi.—J. P. Dziekoński.—E. Falkowski.—A. Goloński. —J. Heurich.—L. Kozubowski.—A. Kropiwnicki.—H. Marconi.—A. Schuch.—Sylwester Szpilowski.—L. Śmieciński.—Jul. Wasutyński.—Br. Żochowski.
- Wielopole (d. Gościnny Dwór) za Żelazną Bramą: Jakób Gay.—Alfons Kropiwnicki.
- Wieża ciśnień na stacji filtrów: Juljusz Herde.
- Więzienie zw. „Pawiak“: Henryk Marconi.
- „ w Mokotowie: M. Możdżeński.—W. Junosza-Piotrowski.

Warszawa. Zakłady naukowe i wychowawcze:

- „ Gimnazjum im. Marji Konopnickiej, d. Tolwińskiej, przy ul. Św. Barbary Nr. 4: Mikołaj Tolwiński.
- „ im. Cecylji Plater-Zylberk przy ul. Pięknej Nr. 24: Wł. Hirszel.—A. Oczkowski.
- „ im. Jana Zamoyskiego przy ul. Smolnej: Zenon Chrzanowski.
- „ im. Króla Władysława IV (Jagiellońska róg Zygmunto-wskiej): Wł. A. Kozłowski.
- „ im. Król. Jadwigi (d. IV-e męskie), róg al. Ujazdowskich i placu Trzech Krzyży: Waclaw Ritschel.—A. Sulimowski.—J. Handzelewicz.
- „ im. St. Staszycy przy ul. Polnej Nr. 60: Marjan Kontkiewicz.—St. Zaleski.—Wł. Jabłoński.
- „ p. w. Św. Stanisława (dawniej 3-e męskie): Bol. Paweł Podczaszyński.—A. Sulimowski.
- „ Św. Wojciecha, dawniej W. Górskiego (Hortensja Nr. 2): Artur Gobel.
- „ Gmach gabinetu zoologicznego przy uniwersytecie: Michał Kado.
- „ Instytut aerodynamiczny (przy ul. Nowowiejskiej): Karol Jan-kowski.
- „ „ anatomiczny przy zbiegu ul. Oczki i Chałubińskiego: Antoni Jasińczyk-Jabłoński.
- „ „ chemiczno-badawczy: Tadeusz Zieliński.
- „ „ radowy im. Curie-Skłodowskiej: Tadeusz Zieliński.—Z. Woycicki.
- „ Ochrona im. M. Krolla: Edward Goldberg.
- „ „ im. Marji Rotwandowej: Edward Goldberg.
- „ Politechnika: Bronisław Brochwicz Rogoyski.—Tadeusz Zie-liński.—St. Szyller.
- „ Szkoła budowy maszyn i elektr. im. H. Wawelberga i St. Ro-twanda: J. Hinz.
- „ „ dla dzieci pracowników miejskich: Jan Heurich, syn.—Władysław Marconi.—Mikołaj Tolwiński.
- „ „ Główna Gosp. Krajowego: Tadeusz Zieliński.
- „ „ handlowa im. Roeslerów (przy ul. Chłodnej Nr. 33): Wł. Marconi.
- „ „ d. podchorążych w Łazienkach: W. H. Minter.
- „ „ i warsztaty gminy starozakonnych: Jan Hinz.

- Warszawa. Uniwersytet (patrz Pałac Kazimierzowski).
- „ Zakład embrjologii, histologii uniw. warsz. przy zbiegu Chałubińskiego Nr. 5 i Oczki: Ant. Jasińczyk-Jabłoński.
- „ Zakład medycyny sądowej przy ul. Oczki Nr. 1: Tadeusz Zieliński.
- „ Zakład ks. Siemca przy ul. Lipowej: Józef Pius Dziekoński.
- „ „ sióstr Nazaretanek przy ul. Czerniakowskiej: Karol Janowski.
- „ Dom dla wychowanic zakładu Św. Kazimierza przy ul. Tamka 35/2858: Franciszek Tournelle.
- „ Zakłady przemysłowe:
- Garbarnia B-ci Pfeiffer i Temlera: Marjan Straszak.
- Młyn na Solcu: A. Gołoński.—L. P. Karasiński.—A. Schuch.
- Śpichrz na Solcu: Kochanowski.
- Śpichrze Banku Polskiego: L. Karasiński.
- „ Budowali fabryki również: Maurycy Grodzieński.—A. A. Knabe.
- Zamki i pałace:
- „ Belweder: F. Boretta.—J. Chrz. Kammsetzer.—Jakób Kubicki.
- „ Pod Blachą: J. Chrz. Kammsetzer.—L. Kori.
- „ Błękitny (ord. Zamoyskich): Jan Heurich, syn.—Fr. Albert Lessel.—D. M. v. Pöppelmann.
- „ Jana Kl. Branickiego hetmana: Szymon Bogumił Zug.
- „ Branickiej Izabelli (Pani Krakowskiej): Jan Chrz. Kammsetzer.
- „ Brühlowski: D. J. Jauch.—J. K. Knöbel.—J. F. Knöffel.—K. Kozłowski.—K. F. Pöppelmann.
- „ Chodkiewiczów (przy Miodowej Nr. 14): St. Hoffmann.
- „ Czerwony Pałac (nie istnieje): D. Merlini.
- „ Czetwertyńskich (d. Uruskich): A. Gołoński.—J. Huss.
- „ Dębowskich na Grzybowie (nie istnieje): J. Bay.
- „ Frascati (Ustronie): St. Zawadzki.—Leandro Marconi.
- „ Kazimierzowski obecnie uniwersytet: T. L. Boratini.—J. Boretta.—G. Brunori.—J. Z. Deybel.—Doręgowski.—J. Fontana.—D. J. Jauch.—M. Kado.—W. Kosmowski.—J. Kubicki.—D. v. Pöppelmann.—B. P. Podczaszyński.—Pułkowski.—J. Rautenstrauch.—W. Ritschel.—A. Sulimowski.—H. Szpilowski.
- „ Krasińskich (d. Czapskich) na Krak. Przedm. Nr. 5 (ob. Raczyńskich): J. Kammsetzer.—H. Marconi.—W. Rakiewicz.—J. Sbarbori.—Z. Hendel.
- „ Krasińskich, zw. Rzeczypospolitej: P. Aigner.—I. Affati.—J. Bellotto.—Maderni.—D. Merlini.—A. Schlüter młodszy.—Tylman di Camerini.

- Warszawa. Kronenberga: J. H. F. Hitzig.—J. Huss.—L. Marconi.—
 B. Podczaszyński.—A. Zabierzowski.
 „ Lubomirskich (p. Kraszińskich) za Żelazną Bramą: J. Hempel.
 „ Łubieńskich (Tivoli): Antoni Fontana.
 „ Małachowskich (przy ul. Senatorskiej Nr. 8): S. B. Zug.
 „ Mniszchów: patrz resursa kupiecka.
 „ Łazienki: Chr. Eltester.—F. Boretti.—Antoni Fontana.—An-
 drzej Goloński.—J. Griesmeyer.—Adam Idźkowski.—J. Chrz.
 Kammsetzer.—Jakób Kubicki.—Zacharjasz Longuelune.—
 D. Merlini.—J. C. Schuch.—D. M. v. Pöppelmann.—W. Ritten-
 dorf.—A. Woyde.
 „ Namiestnikowski: P. Aigner.—A. Kropiwnicki.—A. Nowicki.—
 B. P. Podczaszyński.—C. Tencalla.
 „ Paca (sąd okręgowy): St. Baliński.—H. Marconi.
 „ Petyskusa, ob. Neprosów (Wierzbowa Nr. 11): Piotr Aigner.
 „ ks. K. Poniatowskiego: S. B. Zug.
 „ hr. J. Potockiego (d. Stanisława): A. Fontana.—W. Marconi.
 „ hr. M. Potockiego (d. Tyszkiewiczów) ob. Bank Gosp. Kraj-
 owego): J. Chrz. Kammsetzer.—Henryk Marconi.
 „ Powązki (pałacyk cesarski): A. Idźkowski.
 „ Prymasowski: A. Goloński.—W. H. Minter.—E. Schroeger.
 „ Pusłowskiego, później Kossakowskich: H. Marconi.
 „ Raczyńskich patrz: Kraszińskich.
 „ „ patrz: Ministerstwo Sprawiedliwości.
 „ Sanguszków: J. G. Mautzer.
 „ Saski (p. Skworcowa): J. Z. Deybel.—J. F. Eosander v. Göthe.—
 A. Idźkowski.—J. K. Knöffel.—J. K. Naumann.—D. M. v. Pöp-
 pelmann.—W. Ritschel.—H. Szpilowski.—Wolkow.
 „ Staszica (Tow. Król. Prz. Nauk): Antoni Corazzi.
 „ Teppera: E. Schroeger.
 „ Zamoyskiego Adama przy ul. Fokal Nr. 1: Leandro Marconi.
 „ Andrzeja Zamoyskiego: H. Marconi.—A. Woliński.
 „ Zamek królewski: I. Affati.—G. Chiaveri.—J. Boretti.—Fr.
 Bertogliati.—P. Dankers-de-Ry.—Antoni Fontana.—Jakób
 Fontana.—Jakób.—A. Goloński.—L. Gosławski.—A. Hegner
 Abrahamowicz.—A. Idźkowski.—Jakób.—J. Chrz. Kammse-
 tzer.—J. K. Knöffel.—L. Kori.—K. Kromlaff.—A. Kropiwn-
 icki.—J. Kubicki.—V. Louis.—D. Merlini.—J. K. Naumann.—
 J. Orłowski.—Fr. Placidi.—Potołow.—M. v. Pöppelmann.—
 E. Schroeger.—A. Solari.—M. Waszik.

- Warszawa. Zamek Ujazdowski (ob. Of. Szkoła Sanitarna): T. L. Boratini. — Buzzi. — A. Jarzębski. — Tylman di Camerini. — J. Völek. — M. Wąszik. — Schmidt. — St. Zawadzki.
- „ Domy:
- „ Bagatela Nr. 12/6696 Maurycy Grodzieński.
- „ „ Nr. 13-15/1761B: Stanisław Weiss.
- „ Baudouin'a 3-5/6145-7: Władysław Marconi.
- „ Bednarska 6/2684: Piotr Frydrych.
- „ „ 9/2681: A. Kaliszewski. — Ludwik Kozubowski.
- „ „ 14/2687A: Antoni Corazzi.
- „ „ 22/2690: Józef Dietrich.
- „ Biała 8/889: St. Wąsowicz.
- „ „ 9/877-8: A. Werner,
- „ Bielańska 3/603 (Hotel Lipski): K. Galle.
- „ „ 7/601 B: A. Schuch.
- „ „ 9/601A: L. Żychliński (1862).
- „ „ 14/608: W. Bobiński.
- „ „ 18/609 (zburzony): K. Galle.
- „ „ 20/610: K. Jankowski.
- „ Bracka 11/1582D: Wł. Marconi.
- „ „ 13/1582A: D. Lande.
- „ „ 16/1267B: T. Lempke.
- „ „ 17/1580A: J. Bobiński.
- „ „ 20/1592: Henryk Marconi.
- „ „ 23/1577: B. Żochowski.
- „ „ 25/1576A: K. Jankowski.
- „ Ceglana 3/1117F: B. Podczaszyński.
- „ „ 11/1117: Ludwik Żychliński.
- „ Chłodna 16/768: J. Huss.
- „ „ 5/933: K. Galle.
- „ „ 21/772: Adam Oczkowski.
- „ „ 23/927D: H. Marconi.
- „ „ 35/923: F. Zygodlewicz.
- „ „ 40/898: A. Kropiwnicki,
- „ „ 46/901: Kazimierz Gadomski.
- „ „ 52/904: S. Baliński.
- „ „ 55/913: W. Kosmowski.
- „ Chmielna 5/1260B: P. Frydrych.
- „ „ 8/1259E: A. Werner,
- „ „ 11/1565B: W. Marconi.

- Warszawa.
- „ Chmielna 13-15/1565CD: H. Marconi.
 - „ „ 19/1576: A. Corazzi.
 - „ „ 31/1562: M. Plebiński.
 - „ „ 32/1532: S. Baliński.
 - „ „ 34/1533A: Wyszkie.
 - „ „ 35/1500: Kazimierz Loewe.
 - „ „ 55/1553: Kazimierz Loewe.—S. Wasowicz.
 - „ „ 67/1553F: Paweł Woycicki.
 - „ Czackiego 2/1325: W. Rakiewicz.
 - „ „ 12/408-9E: J. Ankiewicz.
 - „ „ 3-5/1326B: Jan Fijałkowski.
 - „ „ 23-25/408-9 Tow. Kred. Miejskie: Wł. Marconi.
 - „ Czerniakowska daw 94/2928: Artur Goebel.
 - „ „ 86/3037: Artur Goebel.
 - „ Daniłowiczowska 16/6253 (dom Tow. Akc. L. Spiess i Syn):
Karol Jankowski.
 - „ Dąbrowskiego Plac 1/1364: Julian Ankiewicz.
 - „ „ 3/1369: Julian Ankiewicz.
 - „ „ 6/5294: Witold Lanci.
 - „ Długa 7/591: Jan Kammsetzer.—Kleofas Konopka.
 - „ „ 13/589: Stanisław Zawadzki.
 - „ „ 16/544: Adolf Schuch.
 - „ „ 19/489A: G. Jeger.—Z. Rospendowski.
 - „ „ 20/546: Adolf Woliński.
 - „ „ 25/586B: Alfons Kropiwnicki.
 - „ „ 40/556: Szymon B. Zugk, v. Zug.
 - „ „ 48/558: Jakób Kubicki.
 - „ Dzielna 11/2375B: Wojciech Wawrzyniec Bobiński.
 - „ Dzika 19/2317: S. Zawadzki.
 - „ „ 26/2247F: Artur Goebel.
 - „ „ 44/2306-A: Kazimierz Gadomski.
 - „ Elekoralna 1/797: A. Corazzi (ob. nadb.).
 - „ „ 4/745: A. Woliński.
 - „ „ 14/752: Kazimierz Gadomski.
 - „ „ 16/753: Andrzej Goloński.
 - „ „ 28/758: L. Żychliński (rok 1862).
 - „ „ 30/759: G. Jeger.
 - „ „ 32/760: Smolikowski.
 - „ „ 53/776: Julian Ankiewicz.

- Warszawa. Filtrowa 61, spółdz. „Spójnia“: Marjan Kontkiewicz.
- „ Foch'a (d. Nowo-Senatorska) 2/421D: Józef Pius Dziekoński.
- „ Foksal 2-4/1297: Leandro Marconi.
- „ „ 3/1297E: Br. Żochowski.
- „ „ 8/1297J: M. Berent.
- „ „ 12/1297L: M. Berent.
- „ „ 14/5770: A. Nieniewski.
- „ „ 16/1298A: Br. Brochwicz-Rogoyski.
- „ „ 18/1298A: Br. Brochwicz-Rogoyski.
- „ „ 19/5719: Br. Brochwicz-Rogoyski.
- „ Franciszkańska 6/1809-a: Stanisław Weiss.
- „ „ 34/1819: Kazimierz Gadomski.
- „ Fredry 2/612A: W. Rakiewicz.
- „ „ 6/612C: J. P. Dziekoński.
- „ „ 8/612D: Kazimierz Loewe.—Maurycy Grodzieński.
- „ „ 10/612E: Jan Heurich, ojciec.
- „ Freta 10 (gmach po-dominikański): Antoni Kluczewicz.
- „ Gęsia 5/2247B: H. Marconi.
- „ „ 10/2286A: J. Ankiewicz.—Artur Goebel.
- „ „ 14/2287D: J. Heurich.
- „ Górnośląska 35: Tadeusz Zieliński.
- „ Graniczna 1/1104: A. Woliński.
- „ „ 7/969: J. Buch.—H. Marconi.—J. Sbarbori.
- „ „ 8/1077C: A. Kropiwnicki.
- „ Grzybowska 4/980-1: A. Kropiwnicki.
- „ „ 11 ambulatorjum: Maurycy Grodzieński.
- „ „ 18/1023: L. Żychliński.
- „ „ 19/1055D: J. Gay.
- „ Hortensja 2/1258J: A. Goebel.
- „ Hoża 1-3/1686: Stanisław Weiss.
- „ „ 16/1653: Franciszek Brauman.
- „ „ 21/1679E: Zygmunt Rospendowski.
- „ Jasna 17/1364A: J. Ankiewicz.—Artur Goebel.
- „ „ 19/1364: J. Ankiewicz.—Artur Goebel.
- „ „ 22/1362: W. Bobiński.
- „ „ 24/1363B: Feliks Rajmund Bogucki.
- „ Jerozolimska 4/1267D: A. Woliński.—T. Zieliński.—Z. Woy-
cicki.
- „ „ 6/1267E: A. Woliński.
- „ „ 14/1580D: K. Kozłowski.

- Warszawa.
- „ Jerozolimska 15/1582L J. Huss.—L. Rakowski.
- „ „ 20/1574R: Z. Kiślański.
- „ „ 59/1582EII: Witold Lanci.
- „ „ 26/1574E: L. Rakowski.
- „ „ 28/1574F: Władysław Marconi.
- „ „ 17/1582M: Witold Lanci.
- „ „ 21/1582P: Karol Kozłowski.
- „ „ 25/1582-3: Adam Oczkowski.
- „ „ 23/1582C: Karol Kozłowski.
- „ „ 27/1582D2: H. Marconi.
- „ „ 31/5020: J. Huss.
- „ „ 33/5019: W. Lanci.
- „ „ 35/1582H: H. Marconi.—K. Gadomski.
- „ „ 37/6203: K. Kozłowski.—I. Pianko.
- „ „ 63/1582E-IV Tow. księgarń kolejowych „Ruch“: Tadeusz Zieliński.
- „ „ 71/1582E-VIII: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.
- „ „ 79/1582E-13: Fedders.
- „ Jezuicka 4/73: Józef Dietrich.
- „ Kanonia 6/8-85: (przeb.) J. Boretli.
- „ „ 20, 22, 24/79/78/77: Z. Kalinowski.
- „ „ 28/75: (przeb.) J. Dziekoński.
- „ Kapucyńska 5/5612: K. Loewe.
- „ Karmelicka 13/2423A: A. Kropiwnicki.
- „ „ 15/2423B: W. Hirszel.
- „ „ 17/2403D: F. Zygadlewicz.
- „ Karowa: Wilhelm Arnold.
- „ „ ślimak: im. dr. St. Markiewicza: Kazimierz Edward Cezary Dankowski.
- „ Kopernika 12/2885: S. Wąsowicz.
- „ „ 14/2886: Wl. Marconi.
- „ „ 15/2876: Wl. Marconi.
- „ „ 16/2887: Wl. Marconi.
- „ „ 18/2873: Adam Oczkowski.
- „ „ 23/2777A: J. Mintz.
- „ „ 28/2780: Wl. Marconi.
- „ „ 34/2779AB: Fr. M. Lanci.
- „ „ 43/2768B: J. Ankiewicz.—Fr. Tournelle.
- „ Koszykowa 3/5743: K. Loewe.

Warszawa.

- „ Koszykowa 23/5577: Kazimierz Loewe.
 „ „ 26/: Jan Heurich syn.— Władysław Marconi.
 „ „ 60/1390c: Marjan Kontkiewicz.
 „ „ 82/ Klinika dermatologiczna: Tadeusz Zieliński.
 „ „ 45/5263: Edward Goldberg.
 „ Krakowskie Przedmieście.
 „ „ 3/408-9: A. Sulimowski.
 „ „ 5/410: Jakób Fontana.— J. Kammsetzer.— H. Marconi.—
 Adam A. Loewe.
 „ „ 6/404: Fr. Brauman
 „ „ 7/411: H. Marconi.— A. A. Loewe.
 „ „ 9/412A: Józef Orłowski.
 „ „ 13/414AB: Henryk Marconi.
 „ „ 15/415: A. Fontana.— Wł. Marconi.
 „ „ 17/415: Fr. M. Lanci.
 „ „ 20-22/396-397: Antoni Kazimierz Porczyński.
 „ „ 24/395: J. Fontana.
 „ „ 25/421: A. Woyde.— Wł. Marconi.
 „ „ 26-28/394: M. Kado.— A. Jasińczyk-Jabłoński.— H. Szpi-
 lowski.
 „ „ 30/393B: Andrzej Goloński.— Józef Huss.
 „ „ 32/393A: J. Ch. Kammsetzer.— Henryk Marconi.
 „ „ 36/391: A. Kropiwnicki (ob. przeb.).
 „ „ 40/389: A. Siekiera.
 „ „ 42-44: Wł. Marconi.
 „ „ 45/431: E. Schroeger.
 „ „ 46-48/387: C. Tencalla.— P. Aigner.— A. Kropiwnicki.
 „ „ 47-49/432-3: S. Wąsowicz.
 „ „ 50/386: J. Dietrich.
 „ „ 53/435: J. Orłowski.
 „ „ 55/436-7: Kazimierz Loewe.
 „ „ 58/2673B: R. Krajewski.— J. Ankiewicz.
 „ „ 59/439: P. Woycicki.
 „ „ 61/440: J. Orłowski.— 60/2673: A. Woyde.
 „ „ 64/369A: E. Cichocki.— P. L. Karasiński.
 „ „ 79/451: S. B. Zugk.
 „ „ 66/368: P. Aigner.— J. Ankiewicz.— W. Rakiewicz.
 „ „ 87/455-6: J. Fontana.
 „ „ 372 (zburz. d. Wasilewskich): Fr. Hiż.— A. Schütz.

Warszawa.

- „ Kredytowa 1/1349: H. Marconi.— J. Górecki.
 „ „ 2-4/1066-I: J. Heurich.
 „ „ 3/1066A: K. Jankowski.
 „ „ 6/1066R: Piotr Frydrych.— K. Loewe.
 „ „ 7/1066Z: Franciszek Arveuf.
 „ „ 8/1066T: W. Lanci.
 „ „ 10/1066W: T. Lembke.
 „ „ 12/1066X: Bronisław Żochowski.
 „ „ 16/1066L: Juljan Ankiewicz.
 „ „ 18/1066M: Alfons Kropiwnicki.
 „ Krochmalna 11-13/1013B: Kazimierz Gadomski.
 „ „ 24/992A: Stefan Baliński.
 „ Królewska 1/412A: Józef Orłowski.
 „ „ 5/412E: Józef Orłowski (ob. przebud.).
 „ „ 6/413Aa: A. Kropiwnicki (ob. przebud.).
 „ „ 7/412B: Wł. Marconi.
 „ „ 10/413B: Józef Huss.
 „ „ 12-14/413K: J. Kubicki.— W. Lanci.
 „ „ 15/1348: J. H. F. Hitzig.
 „ „ 16/1078D: Witold Lanci.
 „ „ 18/1078C: Bronisław Brodzie-Żochowski.
 „ „ 21/1070: Witold Lanci.
 „ „ 27/5854: Karol Kozłowski.
 „ „ 29/5855: Karol Kozłowski.
 „ „ 29A/1066K: Karol Kozłowski.
 „ „ 33/1066S: Aleksander Zabierzowski.
 „ „ 41/1064A: Jan Heurich ojciec.
 „ „ 43/1064: Jan Heurich ojciec.
 „ „ 51/1079: Juljan Ankiewicz.
 „ Krucza 2/1757A: J. Buch.
 „ „ 8/5178: J. Hinz.
 „ „ 44/1596: F. Brauman.
 „ Książęca 4/1752A: W. Hirszel.
 „ Lekarska 17: Marjan Kontkiewicz.
 „ Leszno 5/733-734: P. Frydrych.
 „ „ 10/658: E. Falkowski.— W. Lanci.
 „ „ 14/660: J. Heurich.
 „ „ 15/727-8: T. Lembke.
 „ „ 18/663-4-5: L. Karasiński.

Warszawa.

- „ Leszno 28/670: H. Marconi.
 „ „ 44/674B: A. Woyde.
 „ „ 48/674: Stanisław Weiss.
 „ „ 57/705: B. Orłowski.
 „ „ 71/701A: Kazimierz Gadomski.
 „ „ 72/682: Kazimierz Gadomski.
 „ Lwowska 1/6039: Jan Fijałkowski.
 „ „ 3/6041: Stanisław Weiss.
 „ Małachowskiego plac 2/1347D: Jan Heurich. — Artur Goebel.
 „ „ 4/1348: J. H. Fr. Hitzig.
 „ Marszałkowska 8/1763: A. Schuch.
 „ „ 12/5300: St. Wąsówicz.
 „ „ 13/1862: K. Loewe.
 „ „ 15/6416: K. Loewe.
 „ „ 21/6772: St. Weiss.
 „ „ 31/5836: St. Weiss.
 „ „ 68/5956 i 72/5955: E. Goldberg.
 „ „ 78/1391C: P. Woycicki.
 „ „ 81A/6406: St. Weiss.
 „ „ 89/1600: W. Lipko.
 „ „ 91/1600N: A. Woyde.
 „ „ 97-97A/5354-5: F. Brauman.
 „ „ 101/1582H: H. Marconi.
 „ „ 102/1574B: Piotr Frydrych.
 „ „ 106/1559A: G. Jeger.
 „ „ 108/1559B: A. Woliński. (obecnie przebud.)
 „ „ 110/1535: J. Huss.
 „ „ 117/1382: J. Ankiewicz.
 „ „ 122/1396A: J. Dietrich.
 „ „ 124/1397: W. Marconi.
 „ „ 125/1379A: F. Brauman.
 „ „ 127/1379: Józef Pius Dziekoński.
 „ „ 133/1376: A. Woliński.
 „ „ 138/1401A: Witold Lanci.
 „ „ 145/1371: J. Heurich.
 „ „ 149/1065A: Juljan Ankiewicz.
 „ „ 150/1404: P. Frydrych. — Józef Huss.
 „ „ 151/1065: Z. Rospendowski.
 „ „ 152/1066M: A. Kropiwnicki.

Warszawa.

- „ Marszałkowska 153/1065C: H. Marconi.— A. Woliński.
 „ „ 154/1066O: W. Lanci.— W. Marconi.— B. Podczaszyński.
 „ Matejki 1/1726M: Edward Goldberg.— Jüljan Ankiewicz.
 „ „ 2/5715: K. Kozłowski.
 „ „ 5/1726: J. Ankiewicz.— M. Grodzieński.
 „ „ 4/1726E: K. Kozłowski.— L. Żychliński.
 „ Mazowiecka 4/1346D: Franciszek Brauman.
 „ „ 5/1351A: F. Arveuf.
 „ „ 7/1351B: W. Marconi.
 „ „ 9/1350A: Fr. M. Lanci.
 „ „ 10/1346C: H. Marconi.— J. Górecki.
 „ „ 12/1347F: W. Bobiński.— Mała Ziemiańska: M. Grodzieński
 „ „ 13/1349: Henryk Marconi.— Józef Górecki.
 „ „ 16/1347B: Edward Goldberg.
 „ Miła 19/2279: Stefan Baliński.
 „ „ 34/2313A: Kazimierz Gadomski.
 „ Miodowa 4/497B: Al. Ludwik Kozubowski.
 „ „ 3/480a: Stanisław Weiss.
 „ „ 7/495: Efraim Schroeger.
 „ „ 14/484: Kropiwnicki Alfons.— Stanisław Kostka Hoffman.
 „ „ 22/487: Antoni Corazzi.
 „ „ 25/d. 21-489C: Alfons Kropiwnicki.
 „ „ 26/488: Jakób Fontana.— St. Zawadzki.
 „ Młynarska 46/5429: Kazimierz Gadomski.
 „ Mokotowska 4-6/5834-5: J. Hinz.
 „ „ 12/5925: A. Jabłoński.
 „ „ 25/5048: Tadeusz Zieliński.
 „ „ 43/5675: K. Kozłowski.
 „ „ 48/1668: Fr. M. Lanci.
 „ „ 62/1675: M. Kontkiewicz.— J. Nagórski.
 „ „ 69-71/1659-60: P. Woycieki.
 „ „ 73/1658: Wl. K. Rittendorf.
 „ Mylna 5/2481A: A. Corazzi (1845).
 „ Nalewki 10/2264: L. Żychliński.
 „ „ 15/2241: A. Corazzi (1827).
 „ „ 16-18/2261: A. Kropiwnicki.— K. Gadomski.
 „ „ 21/2244A: A. Goloński.
 „ „ 28-30/2257AB: A. Corazzi (1829).

Warszawa.

- „ Nalewki 36-38/2254: L. Żychliński.
 „ „ 37/2249: A. Czaki.
 „ Natolińska 6/6222: Adam Oczkowski.
 „ Niecała 2/614C: Z. Kiślański.
 „ „ 3/614M: Kazimierz Loewe.
 „ „ 7/614L: Br. Muklanowicz.
 „ „ 8/614EF: A. Werner.
 „ Nowogrodzka 11/1606: A. Zabierzowski.
 „ „ 17/1603: S. Baliński.
 „ „ 18/1599C: Stanisław Weiss.
 „ „ 20/1599H: J. Hinz.
 „ „ 23/1618S: F. Tournelle.
 „ „ 26/1599G: P. Woycicki.
 „ „ 28/1599L: K. Loewe.
 „ „ 43/1600E: K. Kozłowski.
 „ „ 46/1582F: K. Kozłowski.
 „ Nowolipki 16/6186; 18/2380; 22/2383A: S. Wąsowicz.
 „ Nowolipie 17/2468: Artur Goebel.
 „ „ 60/2441A: Kazimierz Gadomski.
 „ Nowowiejska 2/1666D: Kazimierz Loewe.
 „ Nowowiejska. Kol. urzędnicza Mokotów: Marjan Kontkiewicz.
 „ Nowy Świat 1/1274: A. Goloński.
 „ „ 6/1282: J. Lessel.
 „ „ 7/1271: Al. Woyde.—Adam Oczkowski.
 „ „ 9/1270: A. Corazzi.
 „ „ 12/1285: L. Szmidecki.
 „ „ 14/1286A: A. Corazzi.
 „ „ 15/1266-7A: Adolf Woliński.
 „ „ 16/1288-9: Bronisław Brodzie-Żochowski.
 „ „ 18-20/1290-91: H. Marconi.
 „ „ 19/1265A: Henryk Marconi.—Fr. M. Lanci.
 „ „ 22/1292: Adam Oczkowski.
 „ „ 25/1261: J. Lessel (ob. przeb. i nadb.).
 „ „ 27/1260A: J. Ankiewicz.
 „ „ 31/1259B: Adam Oczkowski (1820).
 „ „ 35/1259C: A. Corazzi.
 „ „ 38/1301: M. Plebiński.
 „ „ 39/1258B: Fr. Boretti.
 „ „ 40/1302: J. Lessel.

Warszawa.

- „ Nowy Świat 46/1305: Piotr Leon Karasiński.
 „ „ 47/1255: Bronisław Brodzic-Żochowski.
 „ „ 49/1254: Hilary Szpilowski.
 „ „ 55/1251: St. Gołębiowski.
 „ „ 60/1313A: Konstanty Wojciechowski.
 „ „ 64/1315AB: D. Merlini.— J. Gay.
 „ „ 67/1245B: H. Marconi (ob. przebud.).— A. Woliński.
 „ „ 69/1245A: H. Marconi.— A. Woliński.
 „ „ 72/1319-20-21: A. Corazzi.— M. Lalewicz.
 „ Oboźna 7/2765B: H. Marconi.— A. Woliński.
 „ Ogrodowa 3/883: J. Thomas.
 „ „ 9/880: E. Cichocki.
 „ „ 11/879: L. Żychliński.
 „ „ 25/872: A. Kropiwnicki.
 „ „ 29/869: Kazimierz Gadomski.
 „ „ 71/850: A. Sulimowski.
 „ Okólnik 7/2895: W. Marconi.
 „ Ordynacka 1/2874F: W. Rakiewicz.
 „ „ 4/2874E: W. Hirszel.
 „ „ 8/2874D: W. Rakiewicz.
 „ „ 9/2872: Władysław Marconi.
 „ Orła 6/800: L. Borzęcki.
 „ „ 8/801: A. Zabierzowski.
 „ „ 9/798B: A. Zabierzowski.
 „ „ 12/803: L. Żychliński.
 „ Ossolińskich (d. Czysta) 4/415A: W. Marconi.— T. Schüller. —
 A. Werner.— Artur Goebel.
 „ „ 6/638C: Teofil Schüller.— Artur Goebel.
 „ „ 8/638B: L. Żychliński.
 „ J. Pankiewicza (d. Składowa) 3/5291: Kazimierz Loewe.
 „ Pańska 38/1217: J. Dietrich.
 „ Pawia 26/2328A: Kazimierz Gadomski.
 „ Piękna 2/1726-0: J. Ankiewicz.
 „ „ 3/1713A: I. L. Essmanowski.— H. Marconi.
 „ „ 4/1726N: J. Ankiewicz.
 „ „ 6/1726H: J. Ankiewicz.
 „ „ 10/1726F: F. M. Lanci.
 „ „ 12/1756-B-C: Leandro Marconi.
 „ „ 17/1666M: A. Goebel.

Warszawa.

- „ Piękna 18/1757G: K. Kozłowski.
 „ „ 22/1757J: K. Kozłowski.
 „ „ 24-26/1557K: Wł. Hirszel.— A. Oczkowski.
 „ „ 25/1666G: Antoni Kluczewicz.
 „ „ 30/1701: K. Loewe.
 „ Piwna 16 i 18: L. Szmidecki.
 „ Plac Krasińskich 3/549A: A. Gołoński.
 „ Plac Trzech Krzyży 3/1675: A. Woyde.
 „ „ 8/1738: L. Żychliński (ob. przebud.).
 „ „ 10/1739: P. Woycicki.
 „ „ 18/1275: J. Huss.
 „ Podwale 1/497B: Ludwik Kozubowski.
 „ „ 6-8/297B/529-530-531: Antoni Corazzi.
 „ „ 3/497A: Jan Chrzeciel Kammsetzer.
 „ „ 12/296-300/527: Karol Galle.
 „ „ 48/504: Karol Galle.
 „ Polna 44/6243: Marjan Kontkiewicz.
 „ „ 32/5289: W. Marconi.
 „ „ 58/6040: H. Stifelman.— St. Weiss.
 „ „ 72/6435: Stanisław Weiss.
 „ „ 78/5714: Fr. Brauman.
 „ Prosta 4/1117E: L. Żychliński.
 „ Prózna 14/1080: F. Brauman.
 „ Przechodnia 1/953: J. Gay.
 „ „ 3/951-2: J. Gay.
 „ „ 7/797: A. Corazzi (1835) (nadbud. ostatnio).
 „ „ 8/950B: A. Woliński.
 „ „ 10/955A: W. Kosmowski.
 „ Przejazd 7/651: K. Galle.
 „ „ 9/649: A. Corazzi.
 „ „ 15/645-6: A. Corazzi.
 „ Róż Aleja 3/1714I: B. Żochowski.
 „ „ 4/1714E: J. Huss.
 „ „ 8/1714K: Karol Jankowski.
 „ „ 10/6642: Karol Jankowski.
 „ „ 121/714L: Zdzisław Kalinowski.
 „ „ 16/5293: K. Kozłowski.
 „ Rymarska 1/743A: J. Gay.
 „ „ 2-4/471A: M. Berent.— B. P. Podeczaszyński (1854).

Warszawa.

- „ Rymarska 3/743B: A. Corazzi.
 „ „ 5/744: A. Corazzi.
 „ „ 7/737-738: A. Corazzi.
 „ „ 8/471F: J. Ankiewicz.— W. Hirszel.— A. Werner.
 „ „ 10/471G: A. Kropiwnicki.— P. Frydrych.
 „ „ 12/471H: H. Marconi (1856).
 „ Schucha Aleja 5/5433: Edward Goldberg.
 „ „ 8/6387: Karol Jankowski.
 „ Senatorska 2-4/497B: L. Kozubowski (1844).
 „ „ 8/459: S. B. Zugk (1788).
 „ „ 10/460: Fr. Brauman.
 „ „ 14/462: R. Krajewski.
 „ „ 15/479E. Schroeger.— W. H. Minter.
 „ „ 18/464-5: Piotr Aigner.
 „ „ 22/467A: A. Corazzi.
 „ „ 23-25 $\left\{ \begin{array}{l} 476A \\ 474-5 \end{array} \right.$: A. Corazzi.— L. Kozubowski.
 „ „ 35-37-39/472: F. A. Lessel.
 „ „ 40/471D: Adolf Schuch.
 „ Sienkiewicza 2/6363: Stifelmann i Weiss.
 „ Sienna 16/1484: Apolonjusz Nieniewski.
 „ „ 21/1490B; Zygmunt Rospendowski.
 „ „ 32/1476: Stanisław Weiss.
 „ „ 43/5866: Stanisław Weiss.
 „ Służewska 3/6225: Mikołaj Tolwiński.
 „ Smolna 5/5320: K. Kozłowski.
 „ „ 8/2982: H. Marconi.— A. Woliński.
 „ „ 9/2979: Emil Falkowski.
 „ „ 11/2979G: Władysław Kosmowski.
 „ „ 15/2979E: Gracjan Jeger.— Marjan Kontkiewicz.— Juljusz
 Nagórski.
 „ „ 23/2979D: Konstanty Wojciechowski.
 „ „ 24/2982M: K. Wojciechowski.
 „ „ 25/1289A: K. Wojciechowski.
 „ „ 26-8/2982B. Witold Lanci.
 „ „ 30/6420: Zenon Chrzanowski.
 „ „ 32/6419: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.
 „ „ 34/6418: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.
 „ „ 36/6417: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.

Warszawa.

- „ Smolna 38/6416: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.
 „ „ 40/1290: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.
 „ Solna 9/809: L. Żychliński.
 „ „ 12/818: A. Werner.— Zygmunt Kiślański.
 „ „ 14/819: L. Żychliński.
 „ „ 17/805: Kazimierz Gadomski.
 „ Stare Miasto 27/46: W. Marconi.
 „ „ 31/49: W. Marconi.
 „ Stawki 16, ob. 36/2268: Józef Kossakowski.
 „ Szczygła 11/2889: Jan Hinz.— W. Wolkiewicz.
 „ Szkolna 1-3/1328: Jan Heurich.
 „ „ 10/1369A: Artur Goebel.
 „ „ 11/1403: Sużyński.— Witkowski.
 „ Szopena 2/1713H: Fr. Arveuf.
 „ „ 4/5707: W. Marconi.
 „ Szpitalna 5/1354: Józef Dziekoński.— Władysław Marconi.
 „ „ 6/1355D: Marcei Berent.
 „ „ 14/1355F: Bolesław Orłowski.
 „ Śniadeckich 8/5258. Pracownie Tow. Naukowego: Jan Heurich, syn.
 „ „ 23/1754F-I: Marjan Kontkiewicz.
 „ Świętojerska 8/1765: Stanisław Zawadzki.
 „ „ 21/1782: L. Żychliński.
 „ „ 34/1777: H. Marconi.
 „ „ 36-8-40/1778: A. Schütz.
 „ „ 44/2264: L. Żychliński.
 „ Świętokrzyska 2/1742: T. Witkowski.
 „ „ 13/1341 W. W. Bobiński.
 „ „ 15/1340: Kazimierz Loewe.
 „ „ 17/1339: W. W. Bobiński.
 „ „ 32/1327A: F. Zygadlewicz.
 „ „ 33/1332: W. W. Bobiński. (Zburzony pod budowę P. K. O.).
 „ Tamka 35/2858: Franciszek Tournelle.
 „ „ 40/2846B: Wł. Marconi.
 „ Tłumackie 1/600AB: J. Lessel.
 „ „ 2/599AB: J. Hinz.
 „ „ Dom »pod Orłem« i »gruba Kaśka«: S. B. Zugk.
 „ „ 9/11/739A: L. Żychliński.

Warszawa.

- „ Tlumackie. Synagoga: Leandro Marconi.
 „ Topiel 14/2821L: Wł. Marconi.
 „ „ 16/2821J: Wł. Marconi.
 „ Traugutta 4/410. Pałac Raczyńskich, d. Krasińskich; skrzydło
 w którym niegdyś mieściła się biblioteka ord. Krasiń-
 skich: Henryk Marconi.
 „ „ 5/408-9: Artur Goebel.
 „ „ Bank Handlowy: Leandro Marconi.
 „ „ 9/408-9P: Konstanty Wojciechowski.
 „ Trębacka 4-6/421. E. Lilpop.
 „ „ 11/638: L. Jabłoński.— Henryk Marconi.
 „ „ 15-17/613: A. Woliński.
 „ Trzech Krzyży plac 3/1675: Aleksander Woyde.
 „ „ 13/1588-9: Antoni Corazzi (1827).
 „ „ 18/1275: Józef Huss (1886).
 „ Twarda 8/1098B: L. Żychliński.
 „ „ 14/870/1: L. Żychliński.— A. Kropiwnicki.
 „ „ 26/1094: A. Kropiwnicki.
 „ Ujazdowska aleja 16/1726F: Franciszek Marja Lanci.
 „ „ 18/5622: Edward Goldberg.
 „ „ 11/1714C: Leandro Marconi (1876).
 „ „ 20/1726G: Edward Goldberg; (nadbudowa).
 „ „ 13/1714A: Józef Huss (1875).
 „ „ 22/1726P: Karol Kozłowski.
 „ „ 24/5470: Leandro Marconi.
 „ „ 19/5935-6: Gustaw Landé i Józef Dziekoński.
 „ „ 26/1726: Leandro Marconi.
 „ „ 21/1713BH: Franciszek Arveuf.
 „ „ 28/1725A: Adam Oczkowski.
 „ „ 25/1713B: Antoni Corazzi.
 „ „ 32/1724E: L. Kwiatkowski. — Tschoepe.— A. Oczkowski.
 „ „ 27/1756B: Leandro Marconi.
 „ „ 34/1724D: Józef Dziekoński.
 „ „ 29/1667A: Jan Heurich, ojciec.
 „ „ 36/1724: Władysław Marconi.
 „ „ 31/1667B: Leandro Marconi (1875-1877).
 „ „ 38/1722: Józef Dziekoński (przeb.).
 „ „ 33/1667: Władysław Marconi.
 „ „ 40/1723: Antoni Sulimowski. — Wacław Ritschel. — J.
 Handzelewicz.

Warszawa.

- „ Ujazdowska 37/1669: Władysław Marconi; (przebudowa).
 „ „ 39/1671: Józef Huss (1877).
 „ „ 41/1672: Michał Dobromysłów.
 „ „ 43/1673A: Jan Heurich, ojciec.
 „ „ 45/1673: Józef Huss.
 „ „ 49/1674: Antoni Corazzi.
 „ „ 51/1675: Aleksander Woyde.
 „ Wawelska: Marjan Kontkiewicz.
 „ Warecka 7/1253: A. Zabierzowski.
 „ „ 93/157: Z. Rospendowski.
 „ „ 11/1357A: Adam Oczkowski.
 „ „ 13/1357B: W. Rittendorf.— K. Jankowski.
 „ „ 15/1356: L. Jabłoński.— H. Marconi.
 „ Widok 5/1575: A. D. Krysiński.
 „ „ 16/1566: J. Hinz.
 „ „ 22/1567: L. Żychliński.
 „ Wiejska 7-9/1726A: T. Schüller.
 „ „ 10/1730A. Frascati. Pałac: Leandro Marconi. — d. Pa-
 lać: St. Zawadzki.
 „ „ 11/1725: A. Corazzi (obecnie przebud.).
 „ „ 14/1731-2. J. Lessel.
 „ „ 19/6348: Wł. Marconi.
 „ Wierzbowa 4/638: E. Falkowski (1870).
 „ „ 6/613: F. Gąsiorowski.— Wł. Hirszel.
 „ „ 5/614C: Zygmunt Kiślański.
 „ „ 9/473C: Franciszek Brauman.
 „ „ 11/473B: Piotr Aigner (1821).
 „ Wileza 7/1711B: Józef Huss.
 „ „ 9/1711A: G. Jeger.
 „ „ 14/1711: J. Buch.
 „ „ 22/1694B: Al. Woyde.
 „ „ 29/1702: Stanisław Weiss.
 „ „ 31: Maurycy Grodzieński.
 „ „ 48,6033 Karol Kozłowski.
 „ Wileńska 63-65/10 (dom im. Mańkowskich): Apolonjusz Nie-
 niewski.
 „ Wolska 4/3102: A. Nowicki (1886).
 „ „ 18/3096: A. Goloński (1836).
 „ „ 27-9/3084: Józef Orłowski.

Warszawa.

- „ Wolska 39/3087: A. Oraczewski.
 „ Wspólna 4/1590: A. Woliński.
 „ „ 10/1632: Z. Rospendowski.
 „ „ 12/1633: Z. Jórski.
 „ „ 15/1653: W. Wolkiewicz.
 „ „ 40/5104: P. Woycicki.
 „ Zapiecek 2/119AB: L. Szmidecki.
 „ Zgoda 12 róg Sienkiewicza 9, dom Gebethnera i Wolffa: Bronisław Brochwicz-Rogoyski.
 „ Zielna 7/1421-2: Antoni Kluczewicz.
 „ „ 12/1428: Kazimierz Gadomski.
 „ „ 19/1416: Piotr Frydrych.
 „ „ 23/1414: A. Werner.
 „ „ 32/1432: J. Dietrich (ob. przebudowanego).
 „ „ 45/1064E: Bronisław Brodzie-Żochowski.
 „ „ 47, 8, 9, 50, 1, 2/1064A, B, C, D, F: J. Heinrich, ojciec.
 „ Żłota 24/1497: A. Woliński.
 „ „ 27/1517: Antoni Kluczewicz.
 „ „ 28/1499: L. Żychliński.
 „ „ 29/1516: L. Żychliński.
 „ „ 35/1514: Aleksander Woyde.
 „ „ 45/1510: Stanisław Weiss.
 „ „ 68-72: (Orthweina): Józef Huss.
 „ „ 74/5113: Józef Huss.
 „ Żabia 3/949AB: A. Kropiwnicki.
 „ „ 4/472: J. Ankiewicz.
 „ „ 9/955: Antoni Fontana.
 „ Żelazna 31/1505E: B. Żochowski.
 „ „ 38/1188A: W. Kosmowski.
 „ „ 97/2449 (Schronisko Dzieci Marji): Karol Henryk Galle.
 „ Żelaznej Bramy plac 4/413D: Andrzej Goloński.
 „ „ 10/957 (d. pałac Lubomirskich): Jakób Hempel. (Nadbud. w latach 1928-30).
 „ „ Hale targowe »Mirowskie« K. E. C. Dankowski. — B. Miłkowski. — A. Nieniewski.
 „ Żorawia 2/1587: A. Woliński.
 „ „ 7/1628A: Stefan Baliński.
 „ „ 11/1625: S. Adameczewski (1889).
 „ „ 18/5722: S. Wąsowicz.

Warszawa.

- „ Żórawia 21/1620: J. Kwiatkowski.
 „ „ 27/1618E: Anzelm Dobromir Krysiński.
 „ „ 30/1618G: Artur Goebel,
 „ „ 32/1218R: Artur Goebel.
 „ „ 44/1600K: Fedders.
 „ „ 47/5624: Kazimierz Gadomski.
 „ Kolonja Staszica przy ul. Filtrowej: Marjan Kontkiewicz.
 „ Marymont. Kaplica: Karol Martin.
 „ „ Kooperat. mieszkaniowa »Wspólna praca«: Ant. Wójcicki.
 „ „ Zabudowania Instytutu Gosp. Wiejskiego: Antoni Co-
 razzi.—Aleksander Zabierowski.
 „ Mokotów. Kościół: Ignacy Leopold Essmanowski.
 „ „ Park i zabudowania. — K. Barthel. — J. Chr. Schuch. —
 S. B. Zug.—Simon.
 „ „ Willa Wierzbickiego: Z. Jórski.
 „ Żoliborz. Kolonja urzędnicza: Marjan Kontkiewicz.

Prócz tych w Warszawie czynni byli: B. de Ambrozini.—Ambroży Włoch. — Bartłomiej Włoch. — F. Bertogliati. — A. Białkowski.—K. Bokieth. — J. de Canthon. — P. Cossina. — S. Conth.—A. Ciszewski.—A. Czaki.—E. Cioto, vel Giotho.—W. Eychel.—J. C. Ferri.—M. Gadzala.—A. Gal.—F. Gąsiewski.—A. Grodecki. — Grzegorz murator. — J. Herbek. — Jakób murarz. — Jerzy murator. — S. Kleczyński. — M. Kluczewski. — J. Kossakowski.—T. Kossuth.—J. Krakowczyk.—J. G. Kuns.—A. Mazurkiewicz.—F. Mucini.—Mikołaj zw. Tatura.—Paweł mistrz.—J. Radundo.—A. Rędzina.—M. Szubert.—L. Szugra.—Szymon murator. — Jan Taraspini. — Dawid M. Tepper. — Wawrzyniec z Serocka. — K. Fr. Weinert. — Urban Witkowski. — Walenty Żórawski.

Wasiliszki (lidzki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.

Wawrzyszew (warszawski). Budowle gospodarskie: Karol Martin.

Wągrowiec. Kościół kat. św. Jakóba: Bartosz z Poznania. — Piotr z Szamotuł.

Wąwelnio (wyrzyski). Kościół kat.: Dawid Fecel, vel Fetzel.

Werki (wileński). Pałac: P. Dankers de Ry. — W. Gucewicz. — J.

B. Knakfus, v. Knaffus. — B. Podczaszyński. — K. F. Schinkel.

Węgrzynowo (ciechanowski). Kościół: Antoni Wójcicki.

Wiązownica (jarosławski). Cerkiew: Tadeusz Münnich.

Wieliczka. Kopalnie: Szczepanko.

- Wieliczka. Kościół parafjalny: Bartłomiej Fontana.
 „ Łaźnia robotnicza: Władysław Ekielski.
 Wielka-Ląka (wąbrzeski). Kościół: Johann Edward Jacobstahl.
 Wielkie Łuki. Warownia: da Camerino Rodolfino.
 Wieluń. Szkoła (klasztor OO. Pijarów): Aleksander Luhe.
 „ Szpital: F. Kozubowski. — Henryk Marconi.
 Wieniec (d. międzyrzecki). Kościół par. ew.: v. Tiedemann.
 Wieniec (włocławski). Kościół i pałac: Artur Goebel.
 Wierzbolowo. Stacja kolejowa: Walery Rybarski.
 Więclawice (płocki). Dwór: Jan Heurich, ojciec.
 Wilanów (warszawski). Domek dróżnika szosowego na szosie do
 Służewca: Józef Kubecki. — B. Podczaszyński.
 „ Kościół: Jan Heurich. — Henryk Marconi.
 „ Grobowiec Stanisława Potockiego: Henryk Marconi.
 „ Pałac: Piotr Aigner. — Józef Bellotto. — W. Jaszczold. — Fr.
 Marja Lanci. — Aug. Locci. — Wl. Marconi. — J. K. Naumann. —
 Bol. Podczaszyński.
 „ Fontanna gł., tarasy i werandy: B. P. Podczaszyński.
 „ Szkoła i ochrona: Fr. Marja Lanci.
 „ Park: Karol Barthel.
 Wilków (grójecki). Dwór: Józef Huss.
 Wilno. Brama Ostra: Jan Skolda.
 „ Brama Spaska: Jakób Gichel.
 „ Brama Trocka: Czagin.
 „ Cmentarz Rosa: J. Waszkiewicz.
 „ Dom bractwa niemieckiego: Baltazar Hinter.
 „ Dom mieszczący obecnie Hotel Europejski: Michał Szule.
 „ Dom Brzostowskiego przy ul. Wielkiej Nr. 94: J. B. Knakfus.
 „ Dom firmy Braci Jablkowskich przy ul. A. Mickiewicza: Karol
 Jankowski.
 „ Dom Lejboszyca przy ul. Trockiej: Wawrzyniec Guce-
 wicz.
 „ Dom de Reusów na placu Dworcowym: J. B. Knakfus.
 „ Dom Zagiellów na placu Dworcowym: J. B. Knakfus.
 „ Dom Żuka przy ul. Niemieckiej 13: J. B. Knakfus.
 „ Dom przy ul. Ostrobramskiej 6: J. B. Knakfus.
 „ Dom przy ul. Wielkiej 59: J. B. Knakfus.
 „ Gmachy dla rodzin żydowskich: Edward Goldberg.
 „ Góra Trzykrzyska. — Trzy Krzyże: Antoni Wiwulski.
 „ Kanały podziemne: Wagner.

- Wilno. Katedra Św. Stanisława: Annus. — P. Dankers de Ry. — W. Gucewicz. — K. Podczaszyński. — W. Pohl. — J. Salvador. — J. de Senis. — J. Skiedel. — M. Szulc. — B. Zanobi.
- Wilno. Kaplica Św. Kazimierza w katedrze: Konstantyn.
- „ Kościół pana Jezusa (OO. Trynitarzy): P. Peretti.
- „ Kościół p. w. Serca Jezusowego: Antoni Wiwulski.
- „ Kościół Św. Anny: J. Puhrbach. — Rethke. — J. Salvador. — M. Szulc. — Józef Pius Dziekoński.
- „ Kościół Św. Ducha: Audro.
- „ Kościół Św. Ignacego: Piotr Dankers de Ry. — Paweł Wędziągolski.
- „ Kościół Św. Jana: Karol Podczaszyński. — Antoni Wiwulski.
- „ Kościół Św. Michała: (PP. Franciszkanek): P. Dankers de Ry.
- „ Kościół Św. Piotra i Pawła: Frigidianus. — Jan Zaor. — P. Peretti.
- „ Kościół ewangelicki: Glaubicz. — Schildhausen.
- „ Kościół ewang.-reform.: Karol Podczaszyński.
- „ Kościół Ostrobramski, p. w. Św. Teresy: P. Peretti.
- „ Młyny murowane: Ulryk Hozjusz.
- „ Mostek egipski w ogrodzie Botanicznym: K. Podczaszyński.
- „ Obserwatorium: J. B. Knakfus.
- „ Obwarowania: Jan Skiedel.
- „ Oranżerja w ogrodzie Botanicznym: Michal Kado.
- „ Pałac biskupi (cesarski, ob. rządowy): W. Gucewicz. — K. Podczaszyński. — B. Stasow.
- „ Pałac Łopacińskich na Skopówce: J. B. Knakfus.
- „ Pałac Sapiehów: Piotr Peretti.
- „ Pałac Słuszków (więzienie): Piotr Peretti.
- „ Pałac Tyszkiewiczów (d. Karpiów): Wawrzyniec Gucewicz.
- „ Pałac Vietinghoffa: J. B. Knakfus.
- „ Ratusz: Wawrzyniec Gucewicz.
- „ Stary Teatr: Piotr Rossi.
- „ Uniwersytet: Karol Podczaszyński. — M. Szulc. — J. B. Knakfus. — Wawrzyniec Gucewicz.
- „ Willa Tyszkiewiczów: Juljan Zacharjewicz.
- „ Zamek dolny: Ulryk Hozjusz.
- Oprócz tych, czynni byli w Wilnie: Job Bretfus. — Fryderyk. — S. Galizowski. — S. Gólkowski. — K. Jelski. — A. Kanczuga. — Kossakowski. — P. Pruchnicki. — J. Skowroński. — A. Sływka. — Tik.
- Winiary (grójecki). Dwór: A. Locci.

- Winnica. Gimnazjum: J. Brzuszkiewicz.
- Wiślica (pinchowski). Kolegjata: W. Pietrzykowski.
- Wisłoujście (gdański). Fortyfikacje: Jerzy Strakowski.
- Wiśnicz (bocheński). Klasztor OO. Karmelitów: M. Trapola.
- „ Zamek: Zygmunt Hendel. — M. Trapola? — T. Żebrawski.
- Wiśniowiec (krzemieniecki). Zamek: Władysław Leszek Horodecki.
- Wistycze (brzeski-lit.). Pałac: Franciszek Jaszczold.
- Witebsk. Kościół p. w. Św. Barbary: Wiktor Junosza-Piotrowski.
- „ Szkoła powiatowa: Grejpol.
- Witkowice (tarnobrzegi). Dwór: Jakób Kubicki.
- Witów. Kościół: Konstanty Wojciechowski.
- Włochy (warszawski). Domy mieszkalne: Marjan Kontkiewicz.
- „ Dwór: Aleksander Zabierzowski.
- Włocławek. Dom przy ul. Żelaznej Nr. 443: Bronisław Brodziej-Zochowski.
- „ Katedra: Stanisław Noakowski. — K. Swierzkowicz. — Fr. Tournelle. — Konstanty Wojciechowski.
- „ Kościół OO. Salezjanów?: Tomasz Pajzderski.
- „ Kościół ewangelicki: Franciszek Tournelle.
- Włocławek. Seminarjum (1720): Łukasz Orzechowski. — J. A. Ciunkiewicz.
- „ Biblioteka seminarjum: Tomasz Pajzderski.
- „ Synagoga: Franciszek Tournelle.
- „ Pomnik-kapliczka: Jan Zdziennicki.
- Włodawa. Kościół: Tomasz Rezler.
- Włodzimierz Wołyński. Zamek: Waclaw z Tęczyna.
- Włoszakowice (leszneński). Ermitaż: Adolf Daniel Ludwik Moller von Mollersee.
- „ Zamek: Fr. ks. Sulkowski.
- Wodyczki (płoskirowski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
- Wohyń (radzyński). Kościół: Franciszek Brauman.
- Wojtkuszki (wiłkomierski). Pałac: St. Kossakowski. — B. Pawłowski.
- Wola Boglewska (grójecki). Pałac: A. Nieniewski.
- Wola Gałęzowska (lubelski). Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
- Wola Justowska (krakowski). Pałacyk: B. Berecci.
- Wola Ossowińska (łukowski). Kościół: B. Podezasyński.
- Wola Trębska (gostyniński). Dwór: Józef Huss.
- Wola Zadybska (garwoliński). Dwór: Mateusz Ornano - Chiaratelli.
- Wolkowsk. Kościół: Aleksander Grodecki.

- Woroneczyn (horohowski). Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
 Worów (grójecki) Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Woźniki. Kościół (1723): M. Osiecki.
 Woźniki. Klasztor OO. Reformatorów (1741): M. Osiecki.
 Woźuczyn (tomaszowski). Kolonja robotnicza: Tadeusz Zieliński.
 „ Zamek: W. Mier.
 Wrocław. Kościół p. w. Marji Egipcjanki: Henryk Frankinsteyn.
 Września. Kościół: Zygmunt Gorgolewski.
 Wrzos (radomski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
 Wschowa. Kościół par. kat.: Kacper Frantz.
 „ Kościół ewang.: Jan Grantz.
 Wychny (kutnowski). Dwór: Korneli Gabrjelski.
 Wyrozęby (sokołowski). Kościół: Ludwik Jabłoński. — Henryk Marconi.
 Wysokie Litewskie (brzeski-lit.). Kościół: Kornel Szretter.
 Wysuczka (borszczowski). Pałac: Teodor Talowski.
 Wyszogród (płocki). Kościół farny: Samuel Fiszer.
 „ Synagoga: Daniel Friedlender.
 Wyszyna. Kościół: Józef Górski.
 Wyżniany (przemysłański). Kościół: Teodor Talowski.
- Zaborol (lucki). Pałac i Kaplica: Itar.
 „ Park: Djonizy Mikler (Mc. Clair).
 Zagórzany (gorlicki). Zamek: Franciszek Marja Lanci.
 „ Grobowiec Skrzyńskiego: Teodor Marjan Talowski.
 Zagórze (będziński). Kościół: St. Gołębiowski. — Tomasz Majewski.
 „ Kościół: Józef Stefan Pomian-Pomianowski.
 Zakopane (nowotarski). Dom Dłuskich przy sanatorjum: Stanisław Witkiewicz.
 „ Dom tatrzański (proj.): Władysław Ekielski.
 „ Hotel »Stamarg«: Władysław Ekielski.
 „ Kaplica na Bystrem: St. Witkiewicz.
 „ Kaplica w Jaszczurówce: Stanisław Witkiewicz.
 „ Klasztorzek braci Albertynów na Kalatówkach: St. Witkiewicz.
 „ Kościół: Józef Pius Dziekoński. — Stanisław Witkiewicz.
 „ Muzeum im. Tytusa Chałubińskiego: Stanisław Witkiewicz.
 „ Sanatorjum dr. Hawranka: St. Witkiewicz.
 „ Schronisko Tow. Tatrzańkiego: Wandalin Beringer.
 „ Willa »Beringerówka«: Wandalin Beringer.
 „ „ »Goplana«: Wandalin Beringer.

Zakopane (nowotarski).

- „ Willa »Grażyna«: Stanisław Witkiewicz.
- „ „ »Koliba«: St. Witkiewicz.
- „ „ »Konstantynówka«: Stanisław Witkiewicz.
- „ „ »Oksza«: St. Witkiewicz.
- „ „ »Pepita«: St. Witkiewicz.
- „ „ »Pod Jedlamin«: St. Witkiewicz.
- „ „ »Pod Wykrotem«: Stanisław Witkiewicz.
- „ „ »Zofjówka«: Stanisław Witkiewicz.

Zakrzewo (gnieźnieński). Pałac: Ludwik Ballenstedt.

Zalesie (oszmiański). Pelac: J. Pussier. — M. Szulc.

Zambrów (łomżyński). Kościół: Bronisław Muklanowicz.

Zameczek (radomski). Pałac: Franciszek Marja Lanci.

Zamość. Fontanna: Gucci Santi (Xanti).

- „ Kolegjata: J. Heurich. — Bernard Bernardino Morandi, v. Morando. — Bolesław Podeczaszyński.

- „ Pałac: Catelli. — Cotellani.

Oprócz tych, czynni byli w Zamościu: B. Morandi i Szymon cieśla.

Zaniemyśl (średzki). Pałac: Stanisław Hebanowski.

Zarzecze (jarosławski). Kościół: Juljan Zacharjewicz.

Zasław. Kościół: Madlaina.

Zator (oświęcimski). Kościół: Stanisław Gołębiowski.

- „ Zamek: St. Gołębiowski. — Fr. Marja Lanci.

Zatory (pułtusi). Dwór: Korneli Gabrjelski.

- „ Budowle w parku: Korneli Gabrjelski.

- „ Gorzelnia: Korneli Gabrjelski.

Zatocze (wileńsko-trocki). Pałac: Józef Huss.

Zawady. Kościół Józef Pius Dziekoński.

Zawiszczka (mohilowszczyzna). Pałac: Apolonjusz Nieniewski.

Zbaraż. Zamek: Wincenty Scamozzi.

Zbąszyń (nowo-tomyski). Zamek: J. Dekan.

Zbiersk (kaliski). Ochrona: Tadeusz Zieliński.

Zbójno (rypiński). Dwór: Henryk Marconi.

Zbrachlin (nieszawski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.

Zduny (krotoszyński). Kościół ew.: Jan Fryderyk Hausen.

Zduny (łowicki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.

Zduńska Wola (sieradzki). Kościół: Bronisław Muklanowicz.

- „ Kościół ewangelicki: Kobyliński.

Zegrze (pułtusi). Kościół: Konstanty Wojciechowski.

- „ Most na Narwi (dawny): Antoni Felicjan Frankowski.

- Zelwa (wołkowyski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 „ Cerkiew: Aleksander Grodecki.
 „ Zabudowania folwarczne: Aleksander Grodecki.
 Zeńbok (ciechanowski). Plebanja: Antoni Wójeicki.
 Zerzno (warszawski). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
 Zgierz (łódzki). Kapielisko: Władysław Leszek Horodecki.
 Zielonki (krakowski). Kościół: Jakób Dur. — Kacper Simon.
 Zimnowoda (bydgoski). Pałac: Stanisław Hebanowski.
 Złaków (łowicki). Kościół: Konstanty Wojciechowski.
 Złoczew (sieradzki). Kościół: Anzelm Dobromir Krysiński.
 „ Pałac: A. D. Krysiński.
 „ Bóznica: Benjamin Hillel.
 Zofjówka (humaniński): Wojciech Jaszczołd. — Ludwik Metzell.
 Zuzel (janowski). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 Zwiernik (pilzneński). Kaplica: Teodor Talowski.
 Zwierzyniec ordynacki (zamojski). Młyny, papiernia, tartaki: Aleksander Grodecki.
 Zyck (gostyniński). Kościół: Franciszek Tournelle.—Zakrzewski.
- Żarki (będziński). Kościół: Henryk Marconi.
 Żdźary (rawski). Kościół: Henryk Marconi. — Tomasz Stano.
 Żdźary. Dwór: Apolonjusz Nieniewski.
 Żelechów (garwoliński). Kościół paraf.: J. Ciołkoszewicz.
 Żeleźnica (konecki). Kościół: Wojciech Bobiński.
 Żębocin (miechowski). Kościół: Sebastjan Piskorski.
 Żołudek (lidzki). Pałac: Władysław Marconi.
 Żołyńia (łańcucki). Kościół: T. Münnich.
 „ Kościół OO. Bazyłjanów: E. Kovats.
 Żółkiew. Kościół OO. Dominikanów: Teofila Sobieska.
 „ Kościół farny: Paweł (?)
 „ Ratusz: P. Beber.
- Prócz tych, pracował również tutaj: Ambroży Przychylny.
 Żółwin (błoński). Pałacyk (1853): Józef Bobiński.
 Żurów (rohatyński). Kościół: Paweł Rzymianin.
 Żychlin. Pomnik Feliksa Tykla na cmentarzu: Franciszek Jaszczołd.
 (Wykonany przez fabr. braci Ewans.)
 Żylice (woj. poznańskie). Dwór: Juljan Cybulski.
 Żyrardów (błoński). Kościół: Józef Pius Dziekoński.
 „ Przędzalnia lnu i dawna stacja dr. żel.: Jakób Gay.
 Żyrmuny (lidzki). Kościół: Jan Podczaszyński.

Żytno (radomskowski). Kościół: Stanisław Gołębiowski.

Żytomierz. Katedra: Franciszek Miechowicz.

„ Pałac biskupi: Franciszek Miechowicz.

„ Teatr: J. Strom.

UZUPELNIENIA I SPROSTOWANIA WAŻNIEJSZYCH
OMYLEK.

- str. 22 Aquilino Karol * 1870 † 24 lutego 1894.
 „ „ wiersz 4 od dołu zamiast 41 — 42 ma być 38—40.
 „ 26 Baliński Stefan † 5 marca 1872.
 „ 41 wiersz 3 od góry, zamiast Starożeby ma być: Starożreby
 „ 42 Bogucki Juljan † 18 maja 1855.
 „ 45 wiersz 4 od dołu zamiast miechowski ma być: pinczowski.
 „ 55 „ 2-3 od góry „ wrocławski „ nieszawski.
 „ 75 „ 8 od dołu „ 1985 „ 1895.
 „ 79 „ 8 od dołu „ 1853 „ 1856.
 „ 83 „ 7 od góry „ FIJAŁKOWKI „ FIJAŁKOWSKI.
 „ 90 „ 9 od dołu „ Chwalecki „ Chwalewik.
 „ 93 „ 9 od góry „ kutnowski „ łączycy.
 „ 110 „ 5 od góry „ Samuilowiczach „ Samojłowiczach.
 „ 137 „ 5 od dołu „ Wl. Luczkiewicza ma być: Wl. Łuszczkiewicz.
 „ 143 „ 6 od dołu „ 1533 ma być 1543.
 „ 144 Janiszewski Jan † 20 kwietnia 1876.
 „ 157 wiersz 15 od góry zamiast Nr. 10662/8 ma być: Nr. 1066z/8.
 „ 177 „ 15 od góry „ Malińskiego „ Malińskiego.
 „ 182 „ 7-9 od góry: Kuns Johann Gottfried † 5 maja 1785 (EA 1785/404).
 „ 183 Kwiatkowski J * 1844.
 „ 192 Lindner Karol † 6 kwietnia 1822. Kurjer Warsz. 1822 Nr. 94.
 „ 213 wiersz 17 od góry zamiast Bolesława Lucjana, ma być Bohdana Lucjana.
 „ 223 wiersz 5 od dołu zamiast (1875) ma być: (1785).
 „ 234 „ 17 od dołu „ (1787) „ (1784).
 „ 272 „ 13 od dołu „ 19 marca „ 9 marca.
 „ 304 „ 3 od dołu „ SHÜLLER „ SCHÜLLER.
 „ 317 „ 9 od góry „ Rzepinku „ Rzepienniku.
 „ 323 „ 14 od góry „ 12 lutego „ 19 lutego.
 „ 333 „ 2 od dołu „ 1706 „ 1796.
 „ 339 TON, v. THON Konstancy * 1794.
 „ 345, 401 i 409 Ulrich Jan Bogumil Traugott * 1774 † 27 sierpnia 1844
 Mencke Jan Krystjan * w Pforten 1738 † 24 listopada 1807.
 „ 362 wiersz 15 od góry zamiast wrocławski ma być nieszawski.
 „ 413 „ 3 od dołu „ Szczerowki ma być Szczerowski.

WYKAZ PRACOWNIKÓW W KASIE
KRAJOWEJ

nr	imię i nazwisko	stanowisko	data przyjęcia
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

F № 002646 A

C e n a
zł 60 gr

DK wzór 217 „Prasa” Bydg. 2336 51

1. II
K. 4733/

1/5

DRUKARNIA
KASY im. MIANOWSKIEGO
WARSZAWA, PALAC STASZICA

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

20 N

B1-12

61/2